దండిగ 'ధర్మ ధర్మ' యని • దా స్మరియించుచు నొక్కఁ డచ్యుతుఁ
నిండగుభక్తిమైఁ దలఁచి • నెక్కొని మ్రొక్కి యనుజ్ఞ నడ్గుడున్. 36

గీ. శేషశయనుఁడు వాని దృష్టించిచూచి
మెచ్చి తలయూఁచి యిట్లనె • మేలుమేలు
బుద్ధిమంతుఁడ! నాయందుఁ • బొడమితీవు
నేను పనిచిన కార్యంబు • నెరపు మిఁకను. 37

క. అరిహన్నామముఁ దాలిచి, హరువొప్పుము చోటు నీకు నమరించెద ముం
దరసి పదియాఱు వేలుగ, నరుదగు నొక మోహశాస్త్ర • మమరింపు వెసన్.

గీ. కరమ ప్రభంశమయమును • గర్మవాద
మయము మాయామయంబునై • ప్రియము సేయ
వలయు నయ్యది యటుగూర్చి • వలఁతివీ వ
నుచుఁ దెలిపెఁ దద్రహస్యంబు • నున్ వెరపుగ. 39

—* అరిహన్-మాయాశాస్త్రంబుల రచించుట *—

వ. అనిన నతం డట్లు నిర్మించి తెచ్చి చూపించిన హరి యుప్పొంగి సత్వరంబుగ నీవీఁక దైత్యపురత్రయంబుఁ జేరి యవ్వారల మోహపెట్టి శ్రౌతకర్మలఁ బాపుమద్దాన వారు హతులయ్యెదరిఁక నీకు ముందుగఁ బ్రవేశంబుఁ గూర్పఁగా నారదు నంపి యవ్వారికి నీయందు భక్తిఁ బుట్టింతు నశ్రమంబుగ వారికి మోహంబుఁ గూర్పుమని నారదుఁ దలంచి యమ్మునికిఁ దత్సాకల్యం బెఱింగించి యరిహానునకు ముందు దైత్యులఁ జెంది యవ్వాని నందుఁ బ్రవేశపెట్టుమని పంచి యరిహానునకు నలువురుశిష్యులం గూర్చి వారికి ఋషియత్యాకీర్త్యోపాధ్యాయు లను నామంబు లేర్పఱచి వారితోఁ ద్రిపురంబుల కేగు డనియుఁ ద్రిపురసంహారం బాదిగఁ గలియుగంబు వఱకు నెందేని మరుస్థలి నొదిగియుండుఁ డనియుఁ గలియుగంబున మీరు యథేచ్ఛతో నన్ని దేశంబులందు విజృంభించి చరింపుఁ డనియును జెప్పి పనిచె నంత నారదుండు ముందుగఁ బుండరీకాక్షుని యుక్తిప్రకారంబు వేసంబు మార్చుకొని హిరణ్యపురంబున కేగి తారకాక్షుం దఱియుఁడు నతండు మునిం గాంచి. 40

గీ. మూతికడ పేల్కయేమి! యీ • ముఱికిపటము
లేమి! యీ కుంచెయేటికి? • ఋషివరేణ్య!

క్రొత్తవేసంబు వింతగాఁ • గొంటి వేటి
కెఱుఁగఁజెప్పుము మాకు బొం • కేమిలేక. 41

వ. అనిన దానవేంద్రునకు నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె.

గీ. అసురనాథ ! యొకండు మ • హానుభావుఁ
డగుపడియె యాతఁడొసఁగె యీ • యతులదీక్ష
యిదియె నిర్వాణకారణ • మిదియె సకల
భోగసంపన్నిదానంబు • పుడమిలోన. 42

క. దీనికి మించిన దెందును, గానఁగఁబడ దరసినాఁడఁ • గౌశల్యమునన్
దీనికిఁ గ్రిందివె యన్నియు, మానితి తొలినాఁటి వెఱ్ఱి • మతముల నెల్లన్. 43

వ. అనిన నవ్వాఁడును గాలచోదితుండై యిట్లనియె.

గీ. అట్లయిన మేమునుం గొందు • మట్టి దీక్ష
నా ఋషి యెవండొ దెల్పు మే • మతనియొద్ద
కరుగఁగలమన్న జడదారి • యనియె నతఁడె
యేడవదినం బిటకువచ్చుఁ • జూఁడు మధిప ! 44

క. ఆయనఘదీక్ష నొందిన, నీయట్టి ఘనుండు నుడువ • నేర్తునొకో ? నీ
వే యాదు పీశుఁడవు నీ, వే యాదువు శ్రీశుఁడవు మ • హిన్ దైత్యవిభూ ! 45

వ. అనినుడివిచనినంతఁ దారకాక్షుండునారదోక్తప్రకారంబుదీక్షఁగొనంబూనిదేశి
కుని యాగమనంబునకై ప్రతీక్షించుచుండె నంత నరిహా యతియును శిష్య
చతుష్టయంబుతో హిరణ్యపురోపవనంబుఁజేరి యందు మాయావాదం బుపన్య
సింపుచున్నంతఁ దెలిసికొని తారకాక్షుండు వచ్చి పాదంబులకెఱఁగి యిట్లు
ప్రార్థించె. 46

క. నాకిమ్ము దీక్ష యతిపతి!, చేకొనెదను నేను దమదు • శిష్యుఁడ ననుడున్
శ్రీకాంతునియపరాకృతి,యై కరమొప్పిన యతీంద్రుఁ • డసురక నిటుల్.

క. నాయాజ్ఞ మీఱనట్టిఁడు, నాయంతేవాసి యగు న • నన్ దనుజుఁడు దా
నేయుఁడనై సేవించెద, మీయానతి యతివతంస ! • మీఱను గనుమా ! 48

—* అరిహన్మని త్రిపురాసురులకు దీక్షనిచ్చి స్వధర్మములఁ జెప్పుట *—

వ. అనిన నవీనయతి యంగీకరించి దైత్యరాజునకును దత్సోదరులకును విధివిధా
నంబుగ దీక్ష నొసంగె నామీఁద దనుజులెల్లరుఁ గ్రమంబుగ దీక్షన్గొనినంత
యతీంద్రుండు శిష్యమండలి కిట్లు స్వధర్మంబు లుపదేశించె. 49

ఆ. వినుఁ డనాదియగుచు ♦ వెలయు నీ సంసార, మిద్ది కర్తృకర్మ♦హీన మరయఁ
డిద్ది తనకుఁదానె ♦ యేర్పడునట్టులే, తనకుఁదానె పోలియుఁ ♦ దథ్యమిద్ది.

ఆ. బ్రహ్మ మొదలు గడ్డి♦పరకవఱకును నాత్మయె యొకండు వేఱుఁ♦దలఁపఁ గనము
హరిహరులు విరించి♦యను పేర్లు మన పేరు, లట్లె యిందు భేద♦మరయనగునె.

ఆ. బమ్మ మొదలు దోమ♦వఱకును దేహంబు, సురుఁగు నియతమింత♦నూటిగాను
సకలజీవులకును ♦ సమమె యాహారని,ద్రాసురతభయములు ♦ తలఁచిచూడ.

గీ. దప్పిగొని మన మెట్టు లు♦దకముఁ జేరి
త్రావి వడఁబాయుదుమొ యట్లె ♦ తక్కినవియు
దూపఁజెంది వడిన్ వడిఁ ♦ దోయమొంది
త్రావి యిట్టూర్పు విడుచునుఁ♦ తథ్యమరయ. 53

క. చెలువలు వేయుగు రున్నను, చెలువ నొకర్తెను నొకండు ♦ చెందును నటులే
పలుగుత్తములున్నను ని,మ్ముల నొకగుత్తము నె యెక్కుఁ♦బుడమి నొకరుఁడున్.

సీ. మంచమందుఁబరున్న♦మహిఁబరున్నను నిద్ర, యొక్కతీరుగ సౌఖ్య♦మొందఁజేయు
బ్రహ్మకేని కొలందిపాటి♦కీటమున కేన్, జావన్న కడువెఱ♦పావహిల్లు
హింస సేయఁగఁ బోల♦ పెజంతువునుగాని, భువి నహింసయె గడు♦భూరిధర్మ
మిచ్చటనే స్వర్గ♦మిచటనే నరకంబు, సుఖదుఃఖములె వాని♦చొప్పులరయఁ

గీ. గలవు ధర్మములును దాన♦ములును బుడమి
స్వల్పఫలదము లయ్యవి ♦ చర్చసేయ
హింసకుం డేగు నరకం బ♦హింసకుండు
చనెడు స్వర్గం బిచట లేదు ♦ సందియంబు. 54

వ. మఱియు వినుఁడు.

గీ. సకలనిగమాగమాంతశా♦స్త్రములసార
మరసి చెప్పెద రెండు వా♦క్యముల వినుఁడు
లేదహింసను నెందుఁబో♦లిన సుకృతము
లేదు హింసను నెందుఁబో♦లిన యఘంబు. 55

వ. ఇఁక నుత్తమదానంబులు కొన్ని గలవు. చెప్పెద వినుము.

కం. భీరున కభయం బొసఁగట, గారింపఁబడిన జనునకు ♦ గ్రాసము తెవులున్
గూరిన వానికి నౌషధ, మారసి విద్యార్థి కొసఁగుట ♦ దభిమతవిద్యన్. 56

వ. అందులకుఁగాను

కం. ధనమార్జనంబు చేయుఁడు, ధనమేకద మూల మెల్ల♦ధర్మమ్ములకున్
ఘనమగు సౌఖ్యంబులకును, ధనముఁ బడసి పదియురెండు ♦ దనువుఁడు ప్రీతిన్

గీ. ఐదు జ్ఞానేంద్రియంబులు ♦ నైదు కార్మ
కేంద్రియంబులు మనము బు♦ద్ధీంద్రియంబుఁ
బదియురెం డగు నివ్వాని ♦ ముదము గదురఁ
గొలుచుట హితంబు వేఱగు ♦ కొలుపు లుడిగి. 58

గీ. ప్రాకులను గొట్టి జీవాల ♦ మట్టుపెట్టి
నెత్తురులు గాల్వ లొడవఁగ ♦ నేర్తుమనుచు
నేయి తిలలును నగ్గిలో ♦ వేయుచుంద్రు
జన్నము లటంచుఁ గొందఱు ♦ జంకులేక. 59

వ. మీరలవ్వాని మానుండికను.

గీ. ఎపుడో పడిపోయెడు శరీర ♦ మెఱిఁగి వేగ
యావి యున్నంత కేఁకట ♦ యతిశయిల్లఁ
బెల్లుగా భోగములఁ జెంది ♦ యుల్లసిల్ల
వలయు నవ్వలనేమి గ♦న్పట్టు? గనుఁడు. 60

గీ. తెంపుమై యాచకుల కిల ♦ దేహమేని
యొసఁగి కోరికెఁ దీర్పఁగా ♦ నొప్పు యాచ
కులకుఁ దృప్తియొనర్పని ♦ కుజనులిలకుఁ
బరువు సేయుదు రెక్కుడే♦వంబుగాఁగ. 61

కం. ఎంతకు ముదిమి దవీయం, బెంతకు దార్ఢ్యమున నొప్పు ♦ నింద్రియవర్గం
బెంతకు స్వాస్థ్యం బీయెడ, లంతకు సౌఖ్యములఁ జెందుఁ ♦ డరసి యథేచ్ఛన్.

గీ. ఆయువడఁగిన పిమ్మట ♦ నకట! దేహ, మిలను నక్కల కల్లకా♦కులకు భోజ్య
మగునదియెఱింగిభోగింపుఁ♦డర్థులకును,నొసఁగుఁడిష్టంబులెంతయు♦నోర్పుమిగిలి.

వ. ఇఁకను బ్రాహ్మణాదిజాతిచతుష్టయంబు కల్పితంబుగా నెఱుంగుఁడు.

గీ. సృష్టియొనరించెను విరించి శ్రేష్ఠుఁ డతని
సంతతి మరీచిముఖులు తత్సంతతిన్ బొ
డమిన మనయందు జాతిభేదము పొసఁగునె!
యురక యేదో వచింతురి కొంద అది విడుఁడు. 65

గీ. ఇట్లు బోధింప నవ్వార లెంతయేని, సంతసంబొంది చెలరేఁగి శంభుపూజఁ
బాసి వేదోక్తధర్మంబుఁ బాసి యర్థ, కామముల నాశ్రయించిరి కడిఁది వేడ్క.

సీ. వావివర్సలఁ బాసి పసరంబులట్లు రేఁ, బవలు భామలఁ గూడి పరఁగు పురుష
లెడఁ గొంటుమాలి తా మెదురిచ్చి విటులతో, సురతకేళుల నెప్డు చొక్కు వెలఁదు
లిది పవిత్రంబు కా దది పవిత్రం బంచు, నరయ కన్నియు మెక్కునట్టి జావ
లెక్కుడు పొగరుతో నెగిరి దోసము లేని, పెద్దలపైఁ గాలు విసరు మొరకు

గీ. లెట్టి దొసఁగుకు వెనుదీయ కెల్లప్రొద్దు
కాముల నె గూర్చుచుండెడు దోసకాండ్రు
దేవుఁ డెవఁడని పదిరి నిందించు చెడుగు
లారితేఱిరి త్రిపురంబులందు నిండి. 67

క. స్త్రీలుం బూరుషు లిట్టులు, పాలింపక పూర్వధర్మపదవీచ్యుతులై
రేలు పవల్ ధనకామే, చ్ఛాలాలసులైరి తఱిగె సత్త్వంబెల్లన్. 68

గీ. అంతయునుగని వేల్పులు సంతసిల్లి, హరివిరించులఁ దోడ్కొని యభవుదండ
కరిగి సాష్టాంగ మొందియ య్యసురవరుల, తెఱఁగు నంతయుఁ దెల్పిరి వరము మీఱి.

— * ధర్మచ్యుతులైన త్రిపురాసురులఁ జంపుమని సురలు శివునిఁ బ్రార్థించుట * —

ఉ. జాగొనరింప కీవిఁకను జాల్మల యప్పురము ల్దహింపు వే
వేగ జగంబులన్ మనుపు విశ్వవిభూ! కరుణింపు మెమ్మనన్
బాగుగ దైత్యవృత్తముల భర్గుఁ డెఱింగి జగద్ధితార్థియై
సాఁగెద నట్లు సేయ రణసాధనముల్ సమకూర్పుఁ డంచనెన్. 70

వ. అంత దేవత లాయసురులవరంబు లెఱింగియుండుట నరదంబుగాని యరదంబును
విల్లుగాక యొసంగు విల్లును బాణంబుగాక తగుబాణంబు మున్నగువానిఁ గూర్పఁ
గడంగి విశ్వంభరను రథంబుగను నద్దానికి సూర్యచంద్రుల ద్వాదశార
షోడశారంబులగు చక్రంబులుగను ఉదయాస్తాచలంబులను నొగలుగను మం-

త్రంబులు ఘటంబులుగను బుతుషట్కంబు నేములుగను మందరాద్రి చోటుగను నాకసంబు టెక్కెంబుగను స్వర్గమోక్షంబులు ధ్వజంబులుగను షడంగపురాణ మీమాంసాధర్మశాస్త్రంబులు తేరినగలుగను దిక్కులు పాదంబులుగను వనం తుండుబంధముగనుసంద్రంబు లేడునురథకంబలంబులుగను గంగాదిసరిన్మతల్లులు స్వర్ణకంకణకరభూషితలగు చామరగ్రాహిణులుగను లోకాలోకా చలంబుసోపానంబుగను, విధిని సారథిగను దొలిపల్కులు తేజులుగను ప్రణవంబును గొరడాగను దర్వీకరంబులు పగ్గంబులుగను వేల్పులు రశ్మిధారులుగను అకారంబు గొడుగుగను బంగరుకొండ విల్లుగను శేషుండు నారిగను సరస్వతి ఘంటగను నారాయణుండు బాణంబుగను అగ్ని శల్యంబుగను తారలు తురంగభూషణంబులుగను మహర్షులు గుఱ్ఱపురౌతులుగను విషవాయువులు సైనికులుగను సంతరించి సర్వదేవమయుండగు మహేశ్వరున కొసంగి రథారోహణంబు చేయుమని ప్రార్థించిన శంకరుం డామోదించి రయంబున స్యందనంబెక్క నప్డు వేదహయంబులు తుండంబులం దెఱచి కనుగ్రుడ్లు మిడికించి పుడమింగూలుడు రథంబు చలించి ముందునకు మ్రొగ్గం గులపర్వతంబులు చలించె. శేషుండు పడంకెనయ్యది యంతం గాంచి విష్ణుం డొక్క మహావృషంబై తేరు పైకెత్తి హయంబులకు బాసటయై నిలిచె నప్పు డమరులెల్లం దమకుం బశుత్వంబునుం బరమేశ్వరునకుం బశుపతిత్వంబును గోరి వడసి రంత శివుండు

—* శివుండు త్రిపురంబుల దహించి త్రిపురాసురులం జంపుట *—

క. ప్రత్యాలీఢపదుండయి, యత్యాశ్చర్యముగ యోగ • మరసి యొక యెడన్
దైత్యపురత్రయిం గూరిచి, సత్యేచ్ఛం డేసె లాంగి • శర మొక్కండున్. 72

చ. అశనిసహస్రపాతజని • తాయతభూరికఠోరఘోష మా
దిశలం దనర్చ నేనికల • తీరగు పీనులం దూటుబుచ్చంగా
దశశతభానుదీధితివి • తానవిరాజితమైన బాణ మా
పిశితపుం దిండ్ల యప్పురుల • బిట్టుగ బూదియొనర్చె నంతతో. 73

గీ. తారకాక్షుండు నిజసహో • దరులతోడ, నార్పరానట్టి యట్టి మ • హాగ్ని వాతం
బడి దహింపంబడుచు వేగం • బరమశివుని, శంకరునిం జూచిమదిని వి • జ్ఞప్తి చేసె.

క. ఎఱింగితి శంకర! నిను నే. మురిసితి నీచేత నిట్లు • పొలయుటకుం గడుం
గరమరుదగు నిది యేరికిం, బరశివ! నీభక్తి నొసంగు • ప్రతిజన్మమునన్. 75

క. అనుచున్ దమ్ములుఁ దానుడు, మనమందు నవీనమతపు • మార్గము విడి పా
వనచరణ! భక్తశరణా! పినాకి! యన వారి కేజు • భీముక్ జెందెన్. 76

సీ. రక్కసులతోడఁ ద్రిపురంబు • లుక్కుమాలి
కాలి బూడిదయై భువిఁ • గూలె నంత
దేవదుందుభి నాదముల్ • దేజరిల్లె
హరునిపైఁ బుష్పవృష్టి • పెల్లడరి కురిసె. 77

గీ. త్రిపురదాహం బొనర్చి యెం • తేని రౌద్రి
వదనమున నొప్పుచున్న న • వ్వహ్నినయనుఁ
గాంచి భీతిలి విష్ణు విరించిముఖులు
సాఁగిలన్బడి సన్నుతు • ల్సలిపి రిట్లు. 78

— * శివుని దేవతలు స్తుతించుట * —

మత్తకోకిల: భక్తవత్సల! దేవదేవ! కృ • పాళు! హర్షనిధాన! చి
చ్ఛక్తిశోభిత! లోకనాయక! • శర్వ! ధార్మికపాలనా
సక్త! మంగళమంగళాత్మక! • శంకరా! యిఁక మాదు దీ
నోక్తులారసి సుప్రసన్నత • నొందుమయ్య! మహామతీ! 79

క. అని యిటు లడుగులఁ వ్రాలిన, యనిమిషులకు నభయ మొసఁగి • యఖిలేశ్వరుఁడం
తన వెండికొండ కింపునఁ, జనియెన్ సురలెల్లఁ జనిరి • స్వపదముల కొగిన్.

వ. అరిహంతుండు విష్ణ్వాజ్ఞచేఁ గలియుగంబును బ్రతీక్షించుచు నంతేవాసులతో మరుస్థలంబునఁ గాలంబుఁ బుచ్చుచుండె. మహర్షులారా! మహేశ్వరుం డిట్లు త్రిపురదాహం బొనర్చి త్రిలోకరక్షణం బొనరించినట్టి యీ చరితం బెవ్వరేని చదివిన వినిన నవ్వారు సకలదుఃఖంబులఁ బాయుదు రనిన సూతునకు మునులు మహాత్మా! సంతసించితి మిఁక జాలంధరవధోపాఖ్యానం బెఱింగింపు మనుటయు సూతుం డిట్లనియె. 81

— * జలంధరాసుర చరిత్రము * —

చ. ఒక దినమందు దేవవిభుఁ • డొజ్జను దోడ్కొని వేడ్క వెండికొం
డకుఁ జని యందు శంభుసద • నమ్మున కేఁగుచునుండ నంత నం

తకవారుఁ దద్ది యారసి ము♦దమ్మున వారిఁ బరీక్షచేయఁగా
నొక జటిలాకృతిన్ దనరి ♦ యొప్పఁగ సభ్యపుమధ్య నుండుడున్. 82

చ. కనుగొని దేవరాజు పుర♦ఘస్మరుఁ డంచు నెఱుంగ కింత వే
గనె యిటు లడ్గె మార్గ మరి♦కట్టి వసించితి వేటి కాహుతా
శనవయనుండు గీముకడఁ ♦ జక్కఁగ నుండెనొ లేక యెందు కేన్
జనియెనొ చెప్పునా నతఁడు ♦ జంకక పల్కకయున్న నత్తఱిన్. 83

ఆ. మరల నడిగెనట్లె♦సురపతి జటిలుని, నతఁడు వినియు విననియట్టులుండె
కినుకనొంది మరల♦ గీర్వాణవిభుఁడడ్గె, నేమి చెప్పకుండె ♦ నీశ్వరుండు. 84

క. ముమ్మాఱిట్టులె యడిగిన, నమ్మహితుని లెక్కఁగొనక ♦ యాతని నుడులన్
సమ్మతి నాలింపక తా, నెమ్మిన్ దాంటివలెనున్న ♦ నిర్జరవిభుఁడున్. 85

మ. కని దర్వీకరమల్లు రోజుచుఁ దిర♦స్కారంబుఁ గావింతువా
నను గాపూరుష! కాంచు మిప్డె యని కి♦న్కన్ జంప వజ్రంబు నె
త్తిన నుగ్రుండు మహాగ్రహం బొదవ న♦ద్దేవేంద్రు హస్తంబునం
తనె నిష్పందమొనర్చుచున్ నిటల నే♦త్రజ్వాల లాక్కమ్మెడిన్. 86

క. తనరి పురందరుఁ గాల్పఁగ, నొనరినఁ గని గురుఁ డెఱింగి ♦ యుడురాజధరుం
డని తెలిసి వినతుఁడై యింద్రుని సాఁగిలఁబడ నొనర్చి ♦ రోజుచు ననియెన్.

—* ఫాలనేత్రాగ్నిచే నింద్రునిఁ గాల్పవలదని గురుఁడు శివుని సన్నుతించుట *—

క. శరణు మహేశ్వర! శర్వా!, శరణు విరూపాక్ష! రుద్ర! ♦ శంకరమూర్తీ!
శరణు మహాపద్వారణ!, శరణు పినాకీ! కపర్ది! ♦ సర్వవ్యాపీ! 88

శా. నీవే విష్ణుఁడ వీవె పద్మజుఁడవు ♦ న్నీవే మహారుద్రుఁడున్
నీవే సిద్ధులు దివ్యులున్ మునులునున్ ♦ నీవే జగద్గోళముల్
నీవే కర్తవు నీవె భోక్తవు మఱిన్ ♦ నీవేగదా భూతముల్
నీవే నేతవు శక్రునేలు కరుణా♦నీరాకరా! శ్రీకరా! 89

క. అడుగులఁబడిన మహేంద్రుని, నడలుచు నుతిసేయుచున్న ♦ నంగిరసుని శ
ర్వుఁడు గని యభయంబిడి తా,నడిగె బృహస్పతిని నిట్టు ♦ లాదర మెసఁగన్.

క. సురపతిఁ గాల్పఁగ వెడలెను, ఖరలోచనవీతిహోత్ర ♦ గాఢజ్వాలల్
గరమరయు మెచట వీనిన్, బరిత్యజింపంగఁజెల్లుఁ ♦ బ్రోక్షమునీహా! 91

క. అనుడు గురుఁ డరసి బెగడుచు, ననె దేవాధీశ! యితని కథయమిడితి గ్రి
న్ననఁ గావు మనలకీలల, వననిధిలో విడిచివుచ్చి వైళం బనినన్. 92

—* గురుని ప్రార్థనచే శివుఁడు ఫాలనేత్రాగ్నిని సముద్రమందు వేయుట *—

క. విని యోమని శంకరుఁ డా, యనలజ్వాలలను సంద్రమందు విడిచి యిం
ద్రునిఁ బ్రోచి దేవగురునకు, ననె జీవమ్మైతి విప్పు డమరేంద్రునకున్.

క. ఇది మొదలు జీవసంజ్ఞన్, బొదలు బృహస్పతి! యనంగఁ బొంగి గురుండున్
ముదమున శివుని నుతించెను, బెదరుడిగి నుతించె గోత్రభేదియు నీశున్. 94

గీ. ఇట్లు గండము దాఁటి మహేంద్రుఁ డపుడు
శివున కభివందనము చేసి సెలవుఁ జెంది
బ్రదికితి నటంచు గురునితోఁ బదిలముగను
త్రిదివమున కేగె రయమున దీము మెఱయ. 95

—* జలంధరుని జననము *—

చ. కడలినిఁ జెందినట్టి యల ఫాలనిషూదననేత్రవహ్ని య
ప్పుడె యొక బాలుఁడై పొడమి ఘోరున నేడ్చుచునుండఁ దద్రవం
బడరి లయాభ్రఘోషమటు లక్కట! సర్వజగంబులందు బి
ట్టడలు దనర్పఁగా విని సురాగ్రణి లబ్జజుఁ జేరి చెప్పుడున్. 96

వ. పద్మజుండును నక్కజంబున నంబురాశిన్ జేరి యందు.

గీ. చెలఁగి చదలేటితోఁ బొత్తుఁ జెందినట్టి, కడలి యుత్సంగమున నొడికంబుమీఱఁ
గూరుచుండిన యట్టి కుమారుఁ గాంచి, తారసించినయపుడ కూపారవిభుఁడు.

చ. వనజజుఁ గాంచి భక్తిమెయి వందనముల్ పొనరించి యున్న తా
ననమిడి వేడ్కతోడఁ దనుజన్ముని జూపి, మహాత్మ! వీఁడు నా
తనుజుఁడు వీనిజాతకవిధమ్ములఁ దెల్పి యనుగ్రహింపుమా
యన నదియెల్ల నారసి ప్రియంబున నబ్జజుఁ డబ్ధి కిట్లనెన్. 98

ఉ. వీఁడు కడున్ సమర్థుఁడయి విశ్వముమెచ్చఁగ శౌర్యశాలియై
మూఁడుజగంబులన్ గల సముున్నతశూరుల నోడబుచ్చి బల్
వోడిమి మించుఁ బెంచు యశమున్ సరియెవ్వరు లేనియట్లుగాఁ
బాడుదు రచ్చరల్ దొడరి బాగుగ వీనిచరిత్ర మీయెడన్. 99

గీ. సర్వలోకాధిపత్యసు • చ్ఛత్ర మొందఁ
గడఁ బతివ్రతయై యొడి • కమున మించు
మచ్చెకంటి ద్వితీయయా • హెచ్చుమీఱు
భోగములఁ జెందఁ దనివిగ ♦ భువనరాశి! 100

మ. అనుచుండన్ బుడుతండు బిట్టెగసి బ్ర•హ్మగ్రీవనున్ బట్టి న
ట్టనఁ బీడించెఁ దొలంగలాఁగుటకుఁ గ•ష్టంబయ్యె నాలోన లో
చనయుగ్మంబుననుండి యశ్రులురలెన్ ♦ జక్రాంగవాహుండు బా
లుని బీరంబును జూచి మెచ్చి యనియెన్ • బాథోధి కివ్వైఖరిన్. 101

క. జలబిందువులన్ బాపఁడు, జలజలనాకనులనుండి ♦ జాఱఁగ జేయన్
గలుగుట జలంధరాహ్వయ, మలరెడు నీతనుజునకు మ•హార్ణవ! భువిలో.

క. అనినుడివి సముద్రుని ప్రార్థన శిశునకు జాతకర్మ • దగునుపనయనం
బును సలిపి యసురరాజ్య వి,భునిగాఁ బట్టంబుగట్టి • పోయెన్ మరలన్. 103

వ. అంతఁ గడలియు.

ఉ. కంటికి ఱెప్పవోలె సుతుఁ • గాటవు వేడుకతోడఁ బెంచుచున్
దంటయుఁ దద్జ్ఞుఁడై యలరు ♦ దైత్యగురుండగు భార్గవార్యుచే
వింటను విద్దెలన్ గడిఁది • విజ్ఞునిఁజేసి కరంబు పొంగి మి
న్నంటెఁ గుమారుఁ డెంతయు న•నన్యపరాక్రమశాలియై తగన్. 104

—* జలంధరుని వివాహము *—

గీ. కాలనేమియనా నొక ♦ కడిఁది దైత్య,రాజపుత్రిని బృందయన్ ♦ రమణి నరసి
కొడుకునకుఁ దగు సతిగాఁ గఁ•గూర్చి పెండ్లి,చేసె పరివారలెల్ల సె•బాసనంగ.

క. ఆసతి మిక్కిలి రూపసి, శ్రీసతికిన్ బోటి వచ్చు ♦ చెలువ గుణశ్రీ
భాసిత పాతివ్రత్యవి,భాసిత యొడయనికిఁ జేయు • వందువ నిచ్చల్. 106

గీ. వారి దాంపత్యమెంతయు • వాసిమీఱె, చూడసొంపయి తనరె న♦సురవరేణ్యు
శాసటన్ గని పాతాళ•వాసులైన, పొలసుదిండ్లెల్ల విచ్చేసి ♦ రెలమి మరల.

గీ. అంత నొకనాఁటియెడ సభా•భ్యంతరమున
నున్న రాహును బరికించి ♦ యుశను నడిగెఁ

గత మిదేమి? మహాత్మ! యిక్కరణి నుసికి
కనుడు భార్గవుఁ డత్తి కిట్లనియె మరల. 108

—* శుక్రుఁడు జలంధరునకు రాహువును గుఱించి చెప్పుట *—

ఉ. మున్ను నిలింపు లెల్లరను • బూర్వసుపర్వుల సాయమొంది సం
పన్నత తోడఁ బాల్కడలిఁ • బట్టి మథించి యపూర్వరత్నముల్
చిన్నెలవన్నెలన్ దనరు • చెల్వల నచ్చరలన్ సుధాఘటం
బు న్నెఱిమీఱఁ జూఱగొని • మోసముఁ జేసిరి దైత్యకోటికిన్. 109

గీ. మొదలఁ బొడమిన విసమును • మూడుకనుల
సామినిన్ ద్రావఁ జేసిరి • సాహసమున
జంకులేకయె యాదొర • కటులకాల
కూటమును ద్రావి జగముల • కుందు మాన్చె. 110

ఉ. మాయలమారియైన యల • మాధవుఁ డొక్క మిటారిచేడియై
యామెడ కేగుదెంచి దను • జాగ్రిణులన్ నిజహావభావలీ
లాయతదృష్టులన్ గరఁచి • యాసుధఁ జేకొని దివ్యరాజికిన్
బోయుచునుండ వీఁడరిగి • పొత్తుకుఁ జేరుటఁ జూచి యంతనే. 111

ఉ. జాబిలి తేలుకొండివలె • సప్తతురంగున కద్ది తెల్ప నా
బాబరవిందనేత్రినకుఁ • బన్నుగ సన్నయొనర్చె నాతఁడున్
వే బిరుదొప్పఁగా మిగుల • వెల్గు సుదర్శనధారతోడఁ దో
డ్తోఁ బడవేసె నా సుధను • దోసిటఁ ద్రావెడు వీని మూర్ధమున్. 112

సీ. అమృతయోగమునన్ జేసి•యకట! వీని,శిరసు మొండెమునున్ గూడ•జీవయుక్తి
నుండఁగని నాగుఁబామును•రెండుచేసి, యతికియిరువురఁ జేసి ది•వ్యపద మిచ్చె.

క. ఆ పగతో వీరిరువురు, నే పర్వములందు సూర్య • హిమకరశ్మ లెటన్
జేపడిన విడక మ్రింగుదు, రేపడతురు వీని చరిత • మిదియె కుమారా! 114

సీ. అనిన విని యాజలంధరుఁ•డౌడుగఱచి, యారా! యెంతటియపకార•మాచరించి
రమరులును వారి యధిపతి•యైన విష్ణుఁ, డెట్లు సైఁచెద వారి ని•క్కట్లు గనుచు.

సీ. అనినొడివి ఘస్మరుండను•నసురనొకనిఁ,బిలిచి యవ్విధమంతయు•వినిచి యింద్రు
నొద్దకుంజని నానుడు•లుచితభంగిఁ, జెప్పు మిప్పొల్కినటుమీఱఁ•జేతమరసి.

—* జలంధరుఁ డింద్రుని యొద్దకు ఘస్మరుండను దూతను బంపుట *—

క. మాతండ్రి నట్లు మోఁజేసి, తై తఱిచి యనంత రత్న ♦ ధనములఁ బడయన్
నీతియొకో వానిని నిపు,డే తేఁడీక యిందుతిగఁగ ♦ హితవెఱిఁగి మదిన్. 117

గీ. అట్టు లీకుంటి రేని యీ ♦ యబ్ధిపుత్రుఁ
డుడుగఁ డవ్వానిఁ గ్రక్కించు ♦ నుత్తలమున
బైసిమాలుదు రీరలు ♦ పరువెఱుంగుఁ
డని నుడివి యారయును వారి ♦ యాశయముల. 118

క. తడయక చని రమ్మని యు, ప్పుడె వానిని బనుప నతఁడు ♦ పొంగి కడువడిన్,
వెడలి యమరావతికిఁ జని, బిడౌజుఁ దగఁ దారసించి ♦ పేర్మిన్ బలికెన్

చ. వినుము సురేశ్వరా! భువన ♦ వీరుఁడు సింధుకుమారుఁ డిందునన్
బనిచినతీరు మీరు మును ♦ పాల్కడలిన్ మథియించి రత్నరా
జిని మదనాగవీతులను ♦ చెన్నగునచ్చరలన్ సుధారసం
బును గొనిపోయియుంటి రవి ♦ పొల్పుగ నిండివు డొక్కపెట్టునన్. 120

ఆ. ఇచ్చి రేని సరియె ♦ యీకున్న మిమ్మెల్లఁ, బట్టి తిగిచి యొగిచి ♦ మట్టగించి
చేకొనంగఁ దలఁచి ♦ చెప్పియుండితి నిట్లు, తెలిసి యెందు నేది ♦ దెగువఁ గొనుఁడు

క. అనిచెప్పియుంపె ననుజున్, గనుగవలన్ నిప్పులురలఁ ♦ గనలి మహేంద్రుం
డును నిట్లు చెప్పె దూతన్, గని చని వాక్రువ్వుమిట్లు ♦ కంధిసుతునితోన్. 122

—* ఇంద్రుఁడు జలంధరునకుఁ బ్రత్యుత్తరంబుఁ బంపుట *—

ఉ. కొండలనెల్ల తెక్కలను ♦ గొట్టుచునున్నవు డేను వీఁక నీ
తండిరి గొప్పగట్టులని ♦ తాంతములోఁ గొని దాచియుంచెఁ దృ
ప్తుండయి యింక నారివుల ♦ దుష్టనిశాటులఁ గుక్షిలోపలన్
మెండుగ దాఁచె నందులకు ♦ మేకొనియట్లు మథింపుట య్యె మున్. 123

గీ. బలిసి నీవిట్లు మీఱి మా ♦ పైకిఁ గాలు
ద్రొవ్వ లెక్కయొనర్తుమే ♦ 'త్రోసిరాజు'
చేసెదము గాక యీలాటి ♦ చిందు లుడిగి
మిడిసిపడకుండుమా! యిఁక ♦ మీఁద నేని. 124

క. అని యిటులెచెప్ప చనుమన, ననంతరం బతఁడు వేగ ♦ నసురేంద్రుని కొ
ల్వున కేగుదెంచి యటుచెప్పిన నాతఁడు వ్రేటువడిన ♦ పెనుఁబాము వలెన్.

మ. విసమున్ గ్రక్కెడునట్లు మేటిబుసలన్ ♦ వేమాఱు గావించుచున్
మసిజేతున్ ద్రిదశాలయంబు సురలన్ ♦ మర్దించెదన్ ద్రుంచెదన్
వెస నానావిధసైన్యముల్ వెలయఁ గా♦వింపుండు యాత్రోత్సవం
బసురశ్రేష్ఠులకెల్లఁ దెల్పుఁడు రథం ♦ బాయత్తముం జేయుఁడీ! 126

వ. అని యాజ్ఞాపించి

క. ఘనుఁడగు శుక్రుని రణమంత్రివిగా నొనరించి యట్టి ♦ దేశికు శుభశా
సనములఁ జేకొని యాహవమున కేగె జలంధరుండు ♦ పుడమి యద్రువఁగాన్.

క. చని వేగ నాకలోకంబును నెక్కొని ముట్టడించి ♦ పొల్పుగ రణభే
రిని మ్రోఁగఁజేసె సురలకుఁ, బెనుబెగడును నగడు పొడమి ♦ బీరంబెడలన్.

చ. విని యమరేంద్రుఁడున్ గినుక ♦ విస్తరిలంగ దిగీశముఖ్యులో
యనిమిషవర్యులన్ గొని యు♦దార భుజాబలమేర్పడన్ వరూ
ధినిని నమర్చి యభ్రకరిఁ ♦ దేఁకువ నెక్కి పవిన్ ధరించి బి
ట్టనికిఁ గడంగి తా వెడలె ♦ నద్భుతమొందఁగ దైత్యసైన్యముల్. 129

క. గురుఁడును వెనుకొనియనిమం. తిరియై నడచెను సమస్త ♦ దివ్యశ్రేష్ఠుల్
మునుకొని నడచిరి యనికిన్, బెనురజ మంబరతలంబు ♦ బిట్టెగయంగన్. 130

—* దేవాసుర యుద్ధము *—

గీ. కడఁగి యన్యోన్యసైన్యముల్ ♦ గండుమీఱి
యొడిసి యుద్ధం బొనర్చిరి ♦ యులుసుదీఱ
ఘనగదాశక్తి తోమర♦ఖడ్గముసల
హలపరశువుల నెంతయు ♦ నక్కజముగ. 131

క. సంకులసమరం బలర న, శంకితులై యోధవరులు ♦ సాహసమెసఁగన్
బొంకముగ ద్వంద్వయుద్ధము, హుంకారార్భటులు సెలఁగ♦నొదవించిరొగిన్.

ఉ. అంత జలంధరుండు దివి♦జావళి కందఱ కన్నిరూపులై
వంతముతోఁ ద్రిశూలమును ♦ బట్టి సుపర్వులఁ ద్రెళ్ళఁజేయుచున్
దంతులఁ జెండుచున్ హరులఁ ♦ దద్దయుఁ జీల్చుచు స్యందనంబులన్
వింతగ నుగ్గుసేయుచును ♦ వీరవినోదము సల్పె నాజిలోన్. 133

గీ. యమునిపొట్టఁబగిల్చె న•య్యగ్గి నవయఁ, జేసెఁ బాశిని నడలొందఁ•జేసె నమ్మ
హాబలుని రూపుమాపె బి•డౌజు డాసి, యల్ల నైరావణగజంబు • డిల్లపఱచి

క. వాసవుమస్త్రముఁ బగులఁగ, వేసిన నాతండు నొచ్చి • భిదురముఁగొని పె
ల్లీసున నసురను మోఁదుడుఁ, దా సరకొనరింప కసుర•తల్లడుఁడంతన్. 135

గీ. వాఁడియమ్ముల విలుఁగూర్చి • వాసవాస్త్రంబుఁ బగులఁగఁ జేసిన • నగవిరోధి
రోసమున నట్టికైదువు•లేసె నసుర, యిరువు రేనుఁగులట్లు బో•రిరి చలమున.

క. ఇరువురకున్ బోసటగా, సురలును నసురులును జేరి • ఘోరతఁ బోరన్
బురుహూతుఁ డసురుల జలంధరుఁడు సురలఁ జంపి రధిక•దర్పము మెఱయన్.

గీ. పొలిసినట్టి నిశాటులఁ • బోదిగిపట్టి
యుశనుఁ డాత్మీయమంత్రప్ర•యుక్తి మరల
బ్రదుకఁజేయుచు నుండె గీ•ష్పతియు మృతసు
రలను బ్రదికించె నోషధీ•కలనమునను. 138

గీ. అదియుఁగని రజనీచరుం • డడిగెఁ గావ్యు, నార్యసంజీవినీవిద్య • యమరినట్టి
తాము దైత్యులఁబ్రదికింపఁ•దానునట్లె, సురల జీవుండు బ్రతికించు•చొప్పదెట్లు?

క. అని యడిగిన ద్రోణగిరిన్, ఘనమగు నోషధులఁ దెచ్చి • క్రతుభుక్కులఁ జే
తనయుతులఁజేసె ననుడున్, విని యామలఁదెచ్చి కడలి•వేసి రయమునన్.

చ. మరల సుపర్వులందఱను • మారణమున్ బొనరించి యప్పురం
దరుఁ బరిమార్పఁబూనె మృత•తండములన్ బ్రదికింపఁగా మరు
ద్గురుఁ డల శైలమున్ గనక • దుష్టనిశాటకృతం బెఱింగి వే
గిరము మహేంద్రుతో ననియెఁ • గిమ్మన కొండెడ కేగుఁడీ వెసన్. 141

ఆ. అనువుదప్పినట్టి • యవసరం బీక్షించి, నేరుపరి యొకింత • నెగులు మాని
చెడ్డకాలమంతఁ • జెల్లించి యటమీఁద, సిరులఁ జేరవలయుఁ • జెలఁగి తిరుగ.

—* దేవతలు పరాజయంబునొంది పాఱిపోవుట *—

క. అని చెప్పిన దేశికునుడి, విని పఱచె మహేంద్రుఁ డతని • వెనుకొనిచనిరా
యనలముఖామరులెల్లరు, వసరుచు నాకంబు విడిచి • వైళంబొప్పన్. 143

గీ. వారలందఱు పరుసగా•వలసఁబోవు, టరసి యసురుండు త్రిదివంబు•నాక్రమించి
స్వప్రతినిధానులకుఁ గైవ•సంబుచేసి, తన నగరుఁజేరి యేలుచుం•డెనుజగముల

చ. "పురపురఁబొక్కి" వేలుపులు భోరున నేడ్చుచుఁ బద్మలోచనున్
దలఁచియుఁ గఁబోయి ప్రపన్నులమీ దానవభంజన! దీనరంజనా!
మరల నొకండు గండఁడయి మమ్ము దివంబున నుండి పాపె ము
ష్కరుఁ డసురుండు దాని పనిఁ జాలకపోతిమి దోర్బలంబునన్. 145

సీ. కడలిలోపల మధుకైటభులఁ గిట్టి, యజుని రక్షింపవే యతులకరుణ
నమృతంబుఁ గ్రవ్యాదు లపహరింపఁగ వారి, వంచించి యిడవె సుపర్వతతికి
నాహిరణ్యాక్షుఁ దదగ్రజుఁ బరిమార్చి, జగములకంతకు శాంతినిడవె
బలియుఁడైనట్టి యుబ్బలిని మోసముచేసి, వేల్పుల కిడవె త్రివిష్టపంబు
గీ. చక్రధర! నీవు చేసిన సాయములను, మఱతుమే యెన్నినాళ్ళకు మానసమున
మరల దయచేసి యీదుష్టు మడియఁజేసి, సాఁకుమీ యింక భక్తుల సాకతమున

క. అని యిట్టు లర్థివేఁడఁ, ననుకంపన్ వనజనయనుఁ డారసి యట్లే
యని క్రవ్యాదున్ గడపెద, వనరకుఁ డింకమీఁద మీరు వాసవముఖ్యుల్!

—* విష్ణుమూర్తి జలంధరునితోఁ బోరుట *—

గీ. అని రయంబునఁ దార్క్ష్యునా యత్తపఱచి, యసురవర్యునికడ కేఁగి యనిఁ దొడంగి
సింగమట్టులఁ గడఁగి వాసిందొడంగి, వానితోఁ బోరె నెన్నియో వాసరములు.

క. కౌమోదకి మున్నగు నుద్దామమహాసాధనముల దైత్యుని మోఁదన్
భీమబలుఁడైన నాతం, డేమియు నఱసేయ కమ్మ తేయుచునుండెన్. 149

గీ. అంత వేసారి నక్తంచరాంతకుండు, వనధిసూనునిఁ గని యిట్టు లనియె నోయి
దైత్యవర్య! ముదంబయ్యె తగినవాఁడ, విట్టి జెట్టితోఁ బెనఁగ లేదెపుడు నేను.

క. నీకోరిన వరమిచ్చెదఁ, జేకొని మెఱిగింపు మిచ్ఛ సింధుజ! యనుడున్.
నాకేటికి నీవరములు, వైకుంఠుఁడ! మైన నిమ్మ వర మిప్పగిదిన్. 151

గీ. నీదుపురిఁ బాసి వేగంబె నాదుభగిని, తోడ నాయింటనుండు సంతోస మొప్ప
నిదియె వరమగు వేఱొకం డేదియేని, వలిమి లేదెందు నాకెప్డు జలజనయన!

—* విష్ణుమూర్తి లక్ష్మితోఁ జలంధరు నింట నుండుట *—

వ. అనినఁ దథాస్తని నారాయణుం డిందిరతోఁ జలంధరావాసంబున కేఁగి యందే
సుఖంబుండె నంత బృందారకు లాతురులై కైలాసంబున కేఁగి శైలాదిసెలవుతోఁ

శివునిం జేరి తొంటి యసురవృత్తాంతంబును దివిజపరాజయంబును, వైకుంఠుని పరాజయంబును, మఱియు నెన్నండు సదారుండై జలంధరుని కైవసంబై యుండుటయు సవిస్తరంబుగాం జెప్పి యద్దైత్యుని వధించి తమ్ముం బాలింపు మని యర్థించుటయును నాలించి బాలేందుశేఖరుం డచిరకాలంబున నట్లు సేయుదుం బొండని వారిం బనిచి నారాయణుం దలంచిన నతండు మఱియు నాయసుర వృత్తాంతం బడిగిన నతం డిట్లనియె. 153

ఉ. దేవ! జలంధరాసురుండు ♦ దేవరఫాలవిలోచనాగ్నిచే
నావనధిన్ జనించి పెను♦పై సురలందఱ నోడంబుచ్చి దు
ర్భావమునన్ దివంబు నిజ♦పక్షులకై వసమున్ బొనర్చె నే
నావెడంగున్ వధింపంజని ♦ యక్కట వానికి లోంగిపోయితిన్. 154

గీ. పెక్కురోజులు వానితో ♦ నక్కజముగ
పోరుసల్పితి గెల్వమి ♦ పొసంగదయ్యె
చుట్టఱికమారసి యతండు ♦ పట్టంబట్టి
సిరిని నన్నును దనయింటం ♦ జేర్చికొనియె. 155

క. అనినన్ శివుండు నగి వె, న్నునిం బొమ్మని నారదు నెద♦ను దలంప నతం డం
తన వచ్చి మ్రొక్క నమ్మని, కనియెను లోకాధినాథుం ♦ డాలోచనతో.

క. మౌని! జలంధరుండను నొక, దానవుం డేపొంది సురలం ♦ దఱిమి దివంబున్
దానుగొని తనదువారల, కానాకం బప్పగించె ♦ నతిదుర్మదుండై

క. వానికడ కీవు చని యే, దేనియు భేదంబుం బన్ని ♦ యింకగం జేయన్
గానొప్పుజతన మమరుపు, పైనంతయు నేనొనర్తు ♦ బ్రహ్మజ! యనినన్.

వ. తాపసుం డతిత్వరితంబున జలంధరుని జేరి తత్కృతోపచారంబులం బ్రీతుం డై నంత నతండు దేవర్షీ! యెచ్చటనుండివచ్చితి వెచ్చటికేగెదవు? నా యైశ్వర్యంబుం గని మెచ్చితి వే? 159

సీ. హంసయుక్తవిమాన ♦ మపహరించితి నిదే, చూడుము రాజీవ♦సూనునొడిసి
యైరావతంబిది♦హయరత్నముచ్చైశ్శ్ర, వంబది కనుమింద్రుం ♦ బాపి కొంటి
పద్మాదినిధు లవ్వి ♦ భాండార మటుంజూడు, సంతరించితి శ్రీదు♦పంతమడంచి
బంగారువర్షించు ♦ పాండురచ్ఛత్రంబుం, గను మిది కొంటిం బా♦శిని నదల్చి

గీ. కాలదండంబుఁ గయికొంటిఁ • గాలు నోర్చి
కల్పవృక్షంబులను దెచ్చి • నిల్పితి నవె
పెరడునన్ జూఁడు; మింకను • సిరిని హరిని
యింట నే యుంచినాఁడ మునీంద్ర! కనుమ. 160

గీ. ఇఁక నివియుఁ గాక దక్కు-వే • దేని నీదు, మదికి ముదమిచ్చునట్టిదా • మంచిరతన
మున్నఁ దెల్పుము వేవేగ • నుద్ధవిడిని, దెచ్చికొనియెద యెందున్న • దివ్యమౌని!

వ. అనుటయు నసురేంద్రా! నీవు చెప్పినయంత సేయన్‌గలవాఁడవే, నీ యైశ్వర్యంబునకు సంతసించితి నైన వినుము. నేనిపుడు కైలాసంబుననుండి మహేశ్వరుం దరిసించివచ్చితి నతండు మహేశ్వరుం డనుటకుఁ దగినవాఁడు. 162

గీ. కాటిబూదిని నలఁదియుఁ • గాటనున్న, దిసమొలన్ దిర్గుచుండినఁ • దిండిలేక
విసముమెక్కి-నఁ బాముల • వేసికొనిన, శివునిగొనియమ్మహేశితఁ • జెందె హరుఁడు.

ఉ. కావున సర్వమంగళను • గైకొని సర్వసమృద్ధులన్ మహా
దేవపదంబు మున్నయిన • దివ్యపదంబుల నొందె శూలి నీ
వా పెరవొప్పినట్టి యొక • యన్నులమిన్న నదృష్టశాలినిన్
దేవినిగాఁ గొనన్ మిగులఁ • దేజమునొందెద వింతకున్ భువిన్. 164

గీ. ఇపుడు నీదేవి బృంద యెం • తేనిసొగసు,దనమునఁ బతివ్రతంబునఁ • దనరు నైన
నల్ల పార్వతియట్టి య • నన్యభాగ్య, గాకయుండుట కొఱఁతయై • గానుపించె.

క. అనినంత నె శివఁబోలిన, దన నేటికి యూపె • నే వృషాంకు గెలిచి తె
త్తును జూడు మునివరా! యని, తన సేనకుఁ దెలిపె దాడి • ధవళగిరిపయిన్ 166

వ. తత్క్షణంబున

....* జలంధరాసురుఁడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట *....

చ. తగినవజీరులన్ గొని యు • దాత్తగతిన్ రజతాద్రి కేగి బి
ట్టుగ రణభేరిఘోషము గ • డుంగడు సల్పఁగ నాలకించి ప
న్నగపతిహారుఁ డంతయు మ • నంబున నారసి యొక్క-వృద్ధుఁడై
యొగి దనుజాధిపుం దఱియ • నుద్ధతుఁ డాతఁడు సూచి క్రుద్ధుఁడై. 167

చ. ముదుక! హరుండు లేడె యెటఁ • బోయె నెఱుంగఁగ జెప్పు మున్న చో
బదిలముగాఁగ నీవరిగి • పార్వతినిమ్మను జోగికేల సొం

పాదవెడు చెల్వ నాకు సరి • యొప్పను దప్పదు కొందు నెట్టులే
నిది తన మేలుగా నుడువు • మీరసమొందిన నేన తీర్చెదన్. 168

చ. అను దనుజాధమోక్తి విని • యంతకశాసనుఁ డాగ్రహంబునన్
బొనరియు నోయి వీరవర! • పొంకముగల్గినయేని నీ నుద
ర్శనమును నెత్తి నెత్తిపయిఁ • జక్కఁగ జేరుపు మట్లయైన నీ
వనలవిలోచనున్ గెలువ • నర్హుఁడవన్న నతండు గిన్కమై. 169

ఉ. నానుడి కడ్డువల్కి యిటు • నన్నుఁ బరీక్షయొనర్ప నెంచెదే
కానక నీవు సెప్పవని • కర్జమెసంగఁగఁ జేయ జెల్లునే
నీ నుడులెల్లమాని యిఁక • నేరుపు గీరువుఁ గట్టిపెట్టి చ
న్నీ నుడిసేయవేని యిపు • ఢే కడతేర్చెద నిన్ను నావుడున్. 170

—* శివుఁడు సుదర్శనంబున జలంధరాసురుఁ జంపుట *—

గీ. నీటిలోఁ గాలివ్రేలున • నేర్పుమీఱ, వ్రాసిన సుదర్శనంబెత్తి • రక్కసివయి
వేసిన యతండు రెండయ్యె • వేగయతని, తేజమీశ్వరునొందెను • దీప్తులలర.

క. సైనికు లడరిన పీర, శ్శ్రీనిధి యల కువలయేశ • శేఖరుఁడు కడున్
బూనిక నలికాక్షాగ్నుల,చే నశియింపంగఁజేసె • జేజే లలరన్. 172

క. కురిసెఁ బువ్వులవర్షము, మెఱసెన్ దిశలెల్లఁ గాంతి • మేకొని పీఁకన్
బొరసెఁ దుందుభిరవములు, విరిసెన్ రక్కసుల తెగల • వేడుక లెడమై.

ఉ. అంతకుమున్నె శ్రీశుఁ డసు • రాధిపుగేహినియైన బృందచె
ల్వొంతయుఁ గోర్కెలూరఁ గని • యెట్లు లభించుఁ దదీయభోగమం
చింత మునింగి య ట్లసుర • చేద్పడు టారసి వానిఁబొంది య
త్యంతము నాసఁ జేకొని ర • యంబున నొందెడదాఁచి చెచ్చెరన్. 174

గీ. వృద్ధుఁడగు నొక్క యతినాథు • వేసమొంది
రెండు కోతులఁ జేకొని • దండిగా శి
వోహ మంచు జలంధరు • నూర నొక యు
పవనమున్ జేరి యుండె న • ప్పట్ల నంత. 175

చ. తన మగఁ డంతకాంతకుని • దర్పముతోఁ జెనకంగఁబోయెఁ దా
ననువిది కాదు పోకుమని • యన్నను మానకయుండె రాకయుం

డెను గతమేమొకో? యనుచు ♦ డిల్లఁదనంబునఁ గ్రాఁగి పోవుచున్
దనచెలికత్తెయల్ గొలువ ♦ దైత్యునిరాణి వనంబుఁ జేరి తాన్. 176

గీ. దేవసంస్మరణముల నెం♦తేని యాల
కించి యద్దెస కేగి వీ♦క్షించి యతిని
సాఁగిలన్బడి విభుని కు♦శలము నడుగ
సామి కపులకు నొక్కింత ♦ సంజ్ఞ చేసె. 178

వ. వానరంబులు వేవేగచని యతిత్వరితంబుగ నాతుండెంబులఁ దెచ్చి యచ్చే
డియ ముందఱఁబెట్టిన నయ్యరవిందనేత్ర విభునిమృతియెఱింగి దుఃఖభరమ్మున
మూర్ఛితయై కొంతతడవునకుఁ దెలివొంది కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించుచు
యతీంద్రునిపదంబులఁ బడి నాథునిజీవితం బర్థింప నతండు. 178

ఆ. ఈ కళేబరంబు ♦ నింటికిఁగొని చని, కడిగి తడిని యొత్తి ♦ గంధలేప
నము నొనర్చియొకట♦నమరించి యుంచుము, జీవితంబుఁ జెందుఁ♦జగురుఁబోఁడి.

—* విష్ణుమూర్తి జలంధరుని తనువుఁ జెంది బృందతో సుఖించుట *—

వ. అన నాపె తద్క్షణంబున నద్దేహంబు దాసీజనంబుతో నిజగృహంబునకుఁ గొని
పోయి యతివరుండు చెప్పినట్లొనర్చి నిరీక్షించుచున్నంతఁ బుండరీకాక్షుండు
గ్రోతుల విడిచివుచ్చి యోగబలంబున జలంధర దేహంబునఁ బ్రవేశించి కనులు
దెఱచి కదలిన నమ్మదిత ముదితయై పెనిమిటియని తలంచి గాఢాలింగనం
బొనర్చె నంత విష్ణుండు సంతసంబున నాపెతో నహర్నిశంబులు క్రీడించుచు
సుఖంబులొందుచున్నంత నొక్కనాఁడు యదృచ్ఛచే వెన్నుం డొంటిగఁబరుండి
యున్నతఱి బృందాదేవి యలంకరించుకొని యందుజేరుడు జలంధర దేహాశకలం
బుల మధ్య మేచకచ్ఛాయలనొప్పు నప్పులుంగురాతుం గాంచి యదరిపడి
యేవంబునొంది విన్నదనంబున ఖిన్నయై మరగుచుఁ బదతాడితభుజంగివోలె
మించుటల్కతోఁ జరచురఁజూచి యిట్లనియె. 180

గీ. ఓరి పోకిరి! తుంటరి!♦యోరి తులువ!, యోరి పరదారగామి! వి♦న్యోరి! మీాఱి
చెఱిచితివి నన్నుఁ బరసతిఁ♦జేటుమూాఁడు,నని తలంపక కనుకని ♦ ననుచితముగ.

క. పతిభావముతో నీసం,గతిఁ జెందితిఁ గాని వేఱుఁ♦గా దెప్పుడు నా
మతి యంటువడదు నీ దు,ర్గతిఁ గను మిఁక నదరిపాటు ♦ గంగన్ గలియున్.

—* విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి శపించుట *—

క. నీ యా లోకర్కని కిట్టుల, నే యనుపుగఁ జిక్కఁగలదు ♦ హేయపువాదుల్
సేయుదురు లోకులెంతయు, నీ యుల్లము గడిఁది వగను ♦ నెక్కొని పొగలన్,

వ. మఱియుఁ గపులతోఁగూడి యిచ్చెదుపని యొనర్చితివి గావున నీకుఁ గపులే
తోడయ్యెదరని శాపంబిచ్చి పతిదేహఖండంబులఁ జితియందుంచి యా నిము
సంబునఁ దా నా చిచ్చు నరికి ప్రాణంబులు వదలె నంత దామోదరుండు
బృందావిరహంబు నోర్వక తేఁబవలా చితియందుఁబడి యన్యంబుఁ దలఁపకుం
డుటఁ గాంచి యిందిరయుఁ దక్కువేల్పులును బరమేశ్వరునిఁ గానన్బోయి
యచ్చరితంబుఁ దెలిపి యనుగ్రహింపుమని యర్థింప నద్దయాకరుండు సర్వజగ
న్మోహినియును మూలప్రకృతియును మహామాయయు నగు నంబికను నియో
గించిన నాజగజ్జనని శక్తిమయంబులగు మూఁడుబీజంబుల నొసంగి వీని విష్ణుం
డున్న బృందాచితిప్రవేశమందుఁ జల్లుండు మీయిష్టసిద్ధియగు ననుడు వారట్లు
సేయ నందు ధాత్రీ తులసీ మాలతీవృక్షంబులు పొడమిన నవ్వాని సౌరభగ్రహ
ణంబున విష్ణుండు మోహపరితాపంబుఁబాసి వైకుంఠంబున కేగి సుఖంబుండె నీ
వృక్షత్రయంబునందుఁ బూర్వపూర్వము గేశవున కెక్కుడానందదాయకంబై
యెసంగునట్లగుటఁ జేసి కార్తికమాససంబంధి ధాత్రీ తులసీ పూజనంబు తక్కు
వేల్పులకన్న విష్ణుదేవున కెక్కుడుప్రియం బంత సకలామరులానందంబున స్వ
పదంబులఁ జెంది రిది జలంధరవధోపాఖ్యానంబు దీనిఁ బఠించిన వినినవారలకు
సర్వపాపక్షయంబై శ్రేయంబులొందు నిఁక శంఖచూడవధోపాఖ్యానంబువినుం
డని సూతుం డిట్లనియె. 184

—* శంఖచూడ చరిత్రము *—

క. మునివరుఁడగు కశ్యపునకుఁ, దనుజుండగు విప్రచిత్తి♦తనయుఁడు దంభుం
డనువాఁడు గొడుకుఁబడయఁగఁ, బెనుతపసున్ జెందియుండెఁ♦బెద్దయుఁబ్రొద్దుల్

గీ. కొంతకాలంబునకు వాని ♦ ఘోరతపము, చే శిరమునందు నగ్నులు ♦ చెంగలించి
మంట లేపొందినంత ర♦మాసహాయుఁ, డరసి పొడగానవచ్చె దై♦త్యాధిపతికి.

క. వరమడుగుమనుడు హరి యతఁ, డరవిందాక్షునకు ప్రొక్కి♦యడిగెను దనయుం
డురువైన బలముగలవాఁ, డరాతిసూదనుఁ డజయ్యుఁ ♦ డమరావళికిన్. 187

క. నీయందు భక్తుఁడై కడు, శ్రేయంబులఁ జెందువాఁడు ♦ శ్రీరమణీశా!
గేయగుణాఢ్యుఁడు పొడమఁగఁ, జేయుము కృపఁజేసి సంత♦సింతుననంగన్.

—* శంఖచూడుని జననము *—

గీ. హరి 'తథాస్తు'ని వరమిచ్చి ♦ యరిగె నతని
సతికిఁ జూలేర్పడియె శుభ ♦ సమయమందు
కొమరుఁడు జనించె గోలోక ♦ గోపుఁడౌ సు
దాముఁ డారాధికాశాప♦దానవిధిని. 189

గీ. అల్ల శిశువున కొనరించి ♦ రపుడు జాత
కర్మమును నామకరణంబు ♦ గరిమదనర
శంఖచూడుఁ డనుచు మేల్ ప్ర♦శస్తిదనరె
నాహ్వాయం బెల్లజగముల♦యందు నిండి. 190

క. ఆ చిఱుతయు దినదినమున, కేచుచు వర్ధిల్లి కళల ♦ నేపువడసి యెం
తో చనవున జైగీష,వ్యాచార్యునియొద్దఁ బడసె ♦ నభిమత మనువున్. 191

గీ. అంతఁ దలిదండ్రుల యనుజ్ఞ♦నంది పుష్క
రం బనెడు తీర్థతలమొంది ♦ సంబరమున
పెక్కువర్షంబులు తపంబు ♦ నొక్కతీరు
సల్పె దృఢమై యెసంగు సం♦కల్పమునను. 192

వ. అంత గొంతకాలంబునకు.

ఆ. తమ్మిచూలి దఱిసి♦సమ్మదమ్మున శంఖ,చూడుఁజూచి యనియె♦శూర! వరముఁ
గోరుమిత్తుననుడుఁ ♦గుతుకంబున నతండు, మ్రొక్కిప్రస్తుతించి ♦ చక్కననియె.

చ. అనిమిషదానవాహిమను♦జాధిపు లందఱ నోడఁబుచ్చఁ జా
లిన బలవిక్రమంబులు ద♦లిర్పఁగఁ జేయుము సర్వశత్రునా
దనునిగ ముజ్జగంబులను ♦ దక్కొని నేలఁగఁజాలువానిఁ గా
నను బొనరింపుమీ తగ న♦నంతకృపాజలధీ! విధీ! యనన్. 194

వ. అనిన నతండు.

—* శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబు లిచ్చుట *—

క. కోరిన కోరికలన్నియు, భూరిగ ఫలియించు నీకు ♦ భోగములను వి
స్తారముగ నొందుదువు బల్, గీరితినిన్ జెందఁగల వొ♦గిన్ దనుజసుతా!

వ. మఱియు నొక్కవిశేషంబుఁ జెప్పెద నాలకించి యట్లు సల్పుము.

క. బదరీవనమున నొకతుక, సుదతీమణి కన్నె తులసి ♦ సుందరి తప సా
ప్పదలిర్పఁ జేయుచున్నది, ముదమున నీవిప్పు డందుఁ ♦ బోయి కను మిఁకన్.

గీ. ఆపడుచు విన్ము ధర్మధ్వ♦జాఖ్య నమరి,నట్టి నృపుతనుజారత్న ♦ మన్నుమిన్న
నిన్నుఁ జూచి వరించును ♦ సన్నుతాంగి, నీకుఁ దగిన మిటారియౌ ♦ నేర్పులాడి.

వ. కావున.

చ. చనుమిఁక సత్వరంబటకుఁ ♦ జందనగంధినిఁ జెంది పెండ్లిఁ జే
కొనుము నితాంతభోగములఁ ♦ గోమలితో సుఖియింపు మింపుమైఁ
జెనఁపుము ధర్మమున్ దిశలఁ ♦ జెంపొనరింపుము కీర్తిచంద్రికన్
దనుజులకెల్ల సంతసము ♦ దార్కొనఁ జేయు మజేయవిక్రమా!

క. రత్నము సుమి యక్కాంతా, రత్నము నీవైనఁ బురుష♦రత్నంబవు దా
రత్నమునున్ జేకొనుమిఁక, రత్నము రత్నంబు సరస ♦ రాజిలుననరే. 199

గీ. అనినొడివి చనియెను ధాత ♦ యపుడు శంఖ
చూడుఁ డరుసమ్ము దనర న♦చ్చొప్పు రయము
మీఱ బదరీవనంబును ♦ జేరి కాంచె
నొక్కచోఁ దపసొనరించు ♦ నక్కలికిని. 200

....* శంఖచూడుఁడు బ్రహ్మశాసనంబునఁ దులసిన్ జేరుట *....

గీ. బమ్మ చెప్పిన నుడికన్నఁ ♦ బలుతెఱఁగుల
నందముల విందుమీఱిన ♦ సుందరాంగిఁ
గాంచి యువ్విళులూరి య♦గ్గలిక మించి
తారసించినవాని న♦త్తన్వి గాంచి. 201

క. పరికించిన మది గరఁగఁగ, విరిశరముల మరుఁడు విసరి ♦ వేయఁగఁ దనలో
మురిసి తలవంచి మ్రొక్కిడి, సరసిజముఖి చేసె నతిథి♦సత్కారములన్. 202

వ. దానవేంద్రుండును దులసీసమర్పితకుశాసనంబునఁ గూరుచుండి మందహాసంబుతో నాసుందరిన్ గనుఁగొని యిట్లనియె. 203

ఉ. ఎవ్వతె వీవు? కల్కి! కుల ♦ మెయ్యది? నీయభిధాన మెద్ది? నీ
వివ్వనమందు నొంటితప ♦ సిట్లొనరించెద వేమిగోరి? లే

జవ్వనమందు నన్నిటను జక్కఁగఁ జాలినవానిఁ జెంది య
ప్పువ్వులవింటిదంటబుణమున్ సరిపెట్టుట యొప్పదే చెలీ! 204

చ. కనులమెఱుంగు నెమ్మొగము కాంతి రదంబులనిగ్గుజగ్గులున్
చనుఁగవపొంకపుందళుకు సన్నని నెన్నడుమందపుంబసం
దనువగు మేల్పిఱుందు బిగుదా నవకంబు టొయార మార! నేఁ
గనుఁగొనలేదు నీకె చెనయు కాంతను నెయ్యెడఁగూడ మానినీ! 205

చ. వలచితి నిన్నుఁ కేడియరో! వాస్తవమీయది నన్నుఁ జెందు మ
గ్గలముగఁ గామకేళుల సుఖం బొదవన్ దనియింతు నెప్డు నీ
తలఁపున కన్యథాత్వమును దల్ప నొకప్పుడు నేనిఁ బ్రేముడిన్
గలయఁగ నేగుదెమ్ము పికగానము లొప్పెడు నీవనంబునన్. 206

వ. అనవుడు నమ్మదిరాక్షియును

—* శంఖచూడునితోఁ దులసి సంభాషించుట *—

క. తియ్యని నెయ్యంబుల నిటు, వియ్యముఁ బొసఁగింపఁ దలఁచు వీరపురుషుఁడా
నయ్యెడ నేత్రాంతంబుల, నొయ్యనఁ గనుఁగొనుచు నంతనువిద యిటులనెన్.

గీ. ఏను ధర్మధ్వజుఁడను మహీశుసుతను, తులసియనుదాన శుభమెదఁ దలఁచియిట్లు
తపసుఁ జేయుచు నిందుంటిఁ దఱలు మీవు, ఒంటిపాటున స్త్రీలఁ దాఁ బొందఁజనదు

మ. పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును నప్పూఁబోఁడు లున్నట్టిచో
టెలమిన్ జేరఁగరాదు బ్రహ్మనయినన్ హేలావిశేషంబులన్
గలఁతన్ బుచ్చి యలంతు రిత్తవలె లోఁగన్ జేతు రవ్వారి య
త్తలఁపుల్ క్రూరము లుల్లము ల్విసము నిర్దాక్షిణ్య లీనాతుకల్. 209

క. అన నాతం డెలనగవున, వనజేక్షణ కనియె వినుము భామిని! యెందై
నను ధీరుఁడైనవానికిఁ, జనుఁ బొలఁతుల గోష్ఠినుండఁ జనుమానమునన్.

క. స్త్రీలయెడన్ బురుషులయెడ, మేలిమికలవార లువిద మిన్నా! కల రా
శీలం బెఱుఁగుట కర్జము, లోలాత్మ లెఱుంగలేరు లోటుఁదనమునన్. 211

క. నిను వెదకుచు వచ్చితి నీ, వనమునఁ గనుగొంటి నేత్రపర్వముగ నిటన్
ననుఁబంచె నీకడకు విధి, నిను గాంధర్వమునఁ బడసి నెగడుమని సతీ! 212

క. ననునరయు శంఖచూడుం, డను దానవరాజపుత్త్రి ♦ నధికతరతపో
ధనునిగ నీమది నెంతయుఁ, జనునె విధిన్ దప్పసేయ ♦ సఖ! యిఁక మనకున్.

గీ. అనిన నామోదమున వాని ♦ యాననంబుఁ
గాంచి మది సంతసించి యి♦క్కరణి ననియె
ధీరుఁడ వటంచుఁ దెలిసితి ♦ నారులందు
ధీరతను గోల్పడినవాఁడు ♦ దేఁబెకాఁడె. 214

క. ఎవ్వఁడు స్త్రీవంచితుఁడగు, నవ్వాఁడు మృతుండు వాఁ డ♦నర్హుఁడు సభయం
దవ్వాని హవ్యకవ్యము, లవ్వేల్పులు పితలు సెంద ♦ రారయు మెందున్. 215

ఆ. స్త్రీపరాజితుండు ♦ సిద్ధమాశౌచి పం,చత్వ మొందువఱకు ♦ సందియంబు
లేదు దీనికన్న ♦ లేదు మిన్నైన యా,శౌచ మెందు నేని ♦ సచ్చరిత్రి! 216

గీ. బాపఁ డా శౌచమును బాయుఁ ♦ బదిదినముల
కల్ల క్షత్త్రియుఁడు ద్వాద♦శాహములకుఁ
బదియునైదు దినములకు ♦ వైశ్యుఁ డొక్క
నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిఁగా♦నెదరు పుడమి. 217

వ. కావున.

క. నిన్నుఁ బరీక్ష యొనర్చితి, నన్నిటఁ దగినట్టివాఁడ♦వైతి విటులఁ గా
కున్న నెటు దెలియనయ్యెడుఁ, గన్నియలకుఁ బురుషు తెఱఁగుఁ♦గను టొప్పిదమా.

వ. అనుచున్నంతలో నబ్జసంభవుండు దారసించి శంఖధ్వజున్ గాంచి యిట్లనియె.

చ. తడవొనరింపఁబోకు మిఁకఁ ♦ దన్వినిఁ జెంది మనోజభోగముల్
వడయుముఁ వేగ నేకతమ ♦ భామలు దక్కిన నాలసింతురే
బెడఁగగు సోయగంబు గల ♦ బిత్తరి యీపడు చీవు నట్టులే
బెడఁగగు సోయగం బమరు ♦ వేడుకకాఁడఁ విఁ కేల కొంకుటల్. 220

గీ. తగిన యన్నంబు సరసకుఁ ♦ దగినకూర, సేకుఱుట దుర్లభంబగు ♦ క్షితితలమునఁ
దగినజోడీరలిర్వురిం♦పుగ దగెన్ "శుభస్యశీఘ్ర"మ్మనుడు నచ్చుఁ♦బాసియిఁకను.

వ. తులసిన్ జూచి యిట్లనియె.

గీ. తులసి! గోలోకమున నుండు ♦ లలితమూర్తి
యలసుదాముఁ డితఁడు నీవు♦నల్ల రాధి

కోరు కావ వశమ్మున • నుర్విఁబుట్టి
నారు దంపతులాదురు • మీరలిందు. 222

ఉ. వీఁడు మహాతపస్వి బల • వీర్యములం దసమానుఁ డెంతయున్
జూడఁగ నొప్పునందముల • సొంపుల కాస్పదమైనవాఁడు నీ
కీడును జోడునై తనరి • యింపుదలిర్చెడువాఁడు వీనిదా
కూడికనొంది భోగములఁ • గొందువు సందియ మొంద కగ్గలీ! 223

క. రమణివి నీవన్నింటను, రమణుఁడితం డెల్ల యెడల • రాజిలు మీయో
గము రమణీయము వీనిన్, గమనీయతరాంగి! చెందు • గాంధర్వమునన్. 224

గీ. కలువములపడంతి వెన్నుఁ గేల్ • గాంచినట్లు
పలుకులవెలంది నాదుచేఁ • బడసినట్లు
చాయ యర్కునిఁ జెందిన • చాయ శంఖ
చూడు నీవొంది సుఖములఁ • జూఱగొనెదు. 225

— * తులసీ శంఖచూడులు గాంధర్వవిధితోఁ గలియుట * —

క. అంత నిటుచెప్పి పద్మజుఁ, డంతర్థినిఁ జెందె వార • లన్యోన్యము వే
డ్కంతయుఁ దలిర్ప నవ్వని, కాంతరమునఁ గామసుఖము • లందిరి పెలుచన్.

క. అన్యోన్యాలింగనముల, నన్యోన్యాఘ్రాణములను • నతిలాలసతో
నన్యోన్యచుంబనంబుల, నన్యోన్యక్రీడనముల హాయిఁగొని • రొగిన్. 227

చ. కొలకులఁ గేళికావనులఁ • గ్రొన్నెలమావులకోనలందు మ
ల్లెలపొదలందు మేల్మిలవ • లీగృహభూముల గాంగసైకతం
బుల గిరికాననంబులఁ బ్రి • మోదరసప్రసరాంచితాత్ములై
యలరుచు నిష్టభోగముల • హాళిఁ బెనంగిరి యంగజోద్ధతిన్. 228

ఆ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళ • కాత్మపురంబున, కింతితోడ దాన • వేశ్వరుండు
చేరి తల్లిదండ్రు • లూరటఁగొన తన, రాజ్యమేలె నసుర • రాజి గొలువ.

— * శంఖచూడుఁడు రాజ్యంబు సేయుట * —

క. కులగురుఁడగు భార్గవునిన్, బిలిపించి యమాత్యపదవిఁ • బ్రియముగ నిడి యి
మ్ములఁ దదనుమతినిఁ బ్రజలకు, సలుపుచునుండెను బ్రియంబుఁ • జక్కఁగ నపుడున్.

వ. ఒక్కనాడు దైత్యప్రేరితుండై శుక్రునివలన దేవదానవవైరంబును వేల్పులు తమవారలకుఁ జేసిన యనుచితంబు లాలించి కినుకతో దేవతల నిగ్రహింపఁ దలఁచి వరూధినితోఁ జని నాకంబు ముట్టడించుడు.

గీ. ఇంద్రుఁడు సుపర్వబలములఁ గెల్లననికిఁ దోడుకొనిపోయి యాశంఖ◆చూడుతోడ బవరమొనరింపఁగా సుర◆వరులు దైత్య విభునిచే నొచ్చి చచ్చియు ◆ వీఁగిరంత.

చ. కనుఁగొని యమ్మహేంద్రుఁడు ని◆కామభుజాబల మేర్పడన్ రయం బునఁ గులిశంబునన్ దనుజు ◆ మోఁదుడు వాఁడటు సేయ కెంతయున్ గనలి నిశాతభూరివిశి◆ఖమ్ముల నిందునిని గాత్రభేదనం బును నొనరించి యార్చె సుర◆పుంగవు లాతురులై చలింపఁగన్. 303

— * శంఖచూడ మహేంద్రుల యుద్ధము * —

వ. అంత శంఖచూడేంద్రు లిరువురును,

క. కరియుఁ గరియును హరియును,హరియును గిరియును గిరియును◆నటు లుద్ధతిమై దఱుఁగని యుద్ధమొనర్చిరి, సుర లసురులు విస్మయమునఁ◆జూచుచునిలువన్.

ఉ. అంత నిశాచరేంద్రుని భు◆జాబల మెంతయు నంతకంతకున్ వింతగఁ బెర్గుచుండుటను ◆ వృత్రవిభేది యొఱింగి యంతలోఁ బంతముపీడి పీఁడు పరి◆పంధివశం బొనరించి సేనతోఁ జింతిలుచున్ హిరణ్యగిరి ◆ శృంగము చేరువ కేగె నార్తతన్. 231

క. సురపతి యరుగుటఁ గని మేల్◆బ్బిరు దొప్పఁగ నసురభర్త ◆ పేర్మి సుధర్మన్ దఱిసి పదునాల్గు జగముల, దొరగా నభిషేకమొందెఁ ◆ దుష్టియొసంగన్,

గీ. లోకములఁ బాలనము సేయ ◆ వీఁక మీఱు
దనుజవర్యుల నందందుఁ ◆ దగిన తెఱఁగు
నిలిపె నధికారము లొసంగి ◆ నేర్పు మీఱఁ
దనదు శాసన మొంతేనిఁ ◆ దనరు నట్లు. 237

గీ. బలపరాక్రమముల యోగ◆బలమునను మ
హాత్ముఁ డాతఁడు భువనంబు ◆ లందు నేమి
కొఱఁత లేకుండు నట్లెలెఁ ◆ గూర్మి మీఱఁ
బదియు నాలుగు జగములఁ ◆ బ్రౌఢశక్తి. 238

క. పాడియుఁ బంటయు మెండై, యాడెనయని కలిమిఁ బ్రోవు ♦ లింటింటను న
ట్టాడఁగ నే సెబ్బర వె, న్నాడఁగ లేకుండె దనుజ ♦ నాథుని యాజ్ఞన్.

క. ఎల్ల జనంబులకును వాఁ, డల్లి పలెం దండ్రివలెను ♦ దనరి మనుపుచున్
జెల్లెసఁగుచు నొక వేల్పుల, యుల్లములకు దూరమగుచు ♦ నుండెఁ గడిమిమై.

ఉ. వేలుపు లంత వందురుచు ♦ వేగ విధిన్ గొని వెన్నుఁడున్న యు
ప్పాలికిఁ జేరి రక్కసుఁడు ♦ భండనమందు జయించి తమ్ములన్
గ్రోలికి కీర్తిలకున్ వెలిగఁ ♦ బుచ్చుట యంతయుఁ జెప్పి శత్రు ని
ర్మూలమునున్ బొనర్చుటకు ♦ భోగన వేడుకొనంగ శ్రీశుఁడున్. 241

గీ. మదినిసుఁ బంబరసి దివ్య మండలిక నె, పను టక నుపర్వ పంటాతిఁ డను మదీయ
భక్తవర్యుండు గోలోక ♦ వాసి రాధ, శాపమునఁ జేసి యసురుడై ♦ జనన మొందె.

మ. మఱియున్ వాఁడు భుజాబలంబునఁ దపో ♦ మాహాత్మ్యమున్ జేసి యె
వ్వారికిన్ జివ్వను లేఁగఁ డుత్తమబల ♦ ప్రావీణ్య తేజోధురం
ధరుఁ డవ్వాని హరుండు శూలహతితోఁ ♦ దాఁ ద్రుంచు వేవే తెఱం
గరయన్ రాదన వేల్పు లంతనె మహా ♦ శాభ్యర్ణయానేచ్ఛులై. 243

క. కడు వేగ హరుని డగ్గఱి, యడలుచుఁ బాదములఁ బడి మ ♦ హాత్మా! యొక నం
జుఁడు తిండి శంఖచూడుఁడు, గడు నుద్ధతుఁ డిట్లు మమ్ముఁ ♦ గటకటఁ బఱచెన్.

క. ఏలుము మము నసురను ని, ర్మూలము చేయుము గడంగి ♦ ముగ్ధేందుధరా!
జాలము చేసిన బ్రతుకన్, జాలము దయ సేయు మింకను ♦ సత్వరము మదిన్.

గీ. అనుడు వారల ప్రార్థన ♦ నాలకించి, యారి వేరముఁ జెంది యే ♦ ణాంకధరుఁడు
అసురఁ జంపెదనని వరం ♦ బాది తేయ, వరుల కిడి చిత్రరథుఁడను ♦ వానిఁ జూచి.

—— ✽ శివుఁడు శంఖచూడునికడకు దూతను బంపుట ✽ ——

చ. ధరపయి శంఖచూడుఁ డను ♦ దానవుఁడున్న పురంబుఁ జొచ్చి యా
సురరిపుతోడ నాతఁడిగ ♦ సూటిగ నిట్లను పోటుబంటవై
వెఱవక దివ్యవర్యులను ♦ వీఁగఁగఁ జేసి తదీయమా సిరిన్
బురమునుఁ జూఱఁగొంటి విది ♦ పోలదు వారల కిమ్ము నాకమున్. 247

ఉ. నీదు నివాసమా నగరి ♦ నీవు మెలంగుము భూమి నేలు మిం
పౌ దనుజేంద్ర! యిత్తెఱఁగు ♦ నారయు మట్లాడఁ బాటు సేయ వే

బూదియొనర్చు నిన్నుఁ గ్రతు♦భుక్కుల కిత్తు సమస్తసంపదల్
మీఁదట వచ్చు నాపదల ♦ మేలుగ నీమది నిర్ణయింపుమా! 248

క. అని నుడివి వాని చిత్తంబును వేగ నెఱింగిరమ్ము ♦ పొమ్మన నతఁడున్
విని ఖంఖచూడు నగరున, కనుపుగఁ జని వాని కిట్టు ♦ లనియెన్ సభలో.

చ. హరుఁ డిటు సెప్పి యంపె వినుమా! మనుజోత్తమ! దివ్యవర్యు లం
డఱిఁ గదనంబునన్ గెలిచి ♦ తద్ధనవాహనవస్తువర్గముల్
బురముల రాజ్యమున్ బడసి ♦ పొందుచునుంటివి చెల్లదింక స
త్వరముగ వారి సర్వమును ♦ వారల కిచ్చి సుఖంగఁ జూడుమా! 250

గీ. అట్లు సేయక దక్కిన ♦ యసుర! నిన్ను
వేగఁ దెగటార్చి యవ్వారి ♦ విభవమెల్ల
వారి కిచ్చెద హెచ్చులు ♦ వలవదుడుగు
మనియె నీయుల్ల మెట్టులో ♦ యరసి చెప్పుము. 251

క. అనిపల్కిన నసురేంద్రుఁడు, ఘనరోషముతోడ మొగము ♦ వెలయఁగ గంధ
ర్వునిఁ గనుఁగొని యనియెను శాస్త్రోక్తముగ నొక్కింత చేవ♦మానక యిట్టుల్.

గీ. జనుల తనజోలి నుంత రామే ♦ జాగసేని
దలఁపకున్నట్టి నాయెడ ♦ దాడిఁదలఁప
హరున కిది న్యాయమానొకో! ♦ యనుచితంబు
గాదొకో! నీవ యోజింపు ♦ కౌశలమున. 253

గీ. కాక యటు లెత్తి వచ్చిన ♦ గడఁగి బెగడు
వాఁడనే వీఁక నెఱుఁగరే ♦ వాసి యసదె
జయపరాజయములు కాల ♦ చక్రమొంది
యొదవుచుండును వానికై ♦ బెదరఁ గేల. 254

వ. ఇఁకను.

క. ఏదో రీతిగ మాదా,యాదులు దివిషదులు మేము ♦ నన్యోన్యంబున్
వాదొనరింతుము గలియుదు, మేదైననులేదు పరుల♦కిటఁబని యొకఁడుఁ.

గీ. చెప్పు మిప్పల్కి చని దూత! ♦ శివునితోడ
ననుడు నాతండు వేచని ♦ యభవుతోడ

నట్లుసెప్పిన "తినుకూడు ♦ నన్నకణము
దాఁకఁ బోకన్న" నుడివోలె ♦ దగుట నెఱఁగి. 256

వ. వేగంబున ప్రమథ భూతగణంబులకెల్ల శంఖచూడునిపై దండయాత్ర నెఱింగించి పయనంబుఁ దెల్పిన వారందఱు సంతసంబున మిన్నుముట్టి యట్టహాసంబులు సేయుచు నతి త్వరితంబున వారువంబుల నెక్కి సాయుధులై యాయోధనంబునకై నడచిరి. 257

—* శివుఁడు శంఖచూడునిపై యుద్ధమునకు వెడలుట *—

సీ. భైరవుండును వీర♦భద్రుండు నమ్మహా, సేనుండు గంధగ ♦ జాననుండు
చండీశ్వరుండు బా♦ష్కలుఁడును మణిమంతుఁ, డానందియుశనిమహాబలుండు
కంకాలకోకిల ♦ శంకుకర్ణులును సం, తానక పిప్పల ♦ భానుకులును
కపిల కుటీచర ♦ కాలజిహ్వులు బలీ, భద్ర దుర్జయ కాక♦పాదనీలు. 258

గీ. లగ్నికాగ్నిముఖామోఘు ♦ లల్లపూర్ణ
భద్రవికృతవిశాఖ సం♦వర్తకులును
చంద్రతాపన లకులీశ♦సన్నిధులును
తాలకేతు కరాలాక్ష ♦ కాలకులును, 259

వ. మఱియు దీర్ఘదంష్ట్రదుర్గమ కేకరాక్ష విరూపాక్ష వికృతాననకందుకకుండవిష్టంభులును, మధుపింగలావేశన చతుర్వక్త్రకాష్ఠారూఢ లోకాంతక మహాకాల భృంగిరిటులును, ఉగ్రదశనోగ్రకోటరకాలజిహ్వాకులోచనవళీభద్రసుభద్రులును నానాయుధధరులై యనేక దివ్యవాహనంబుల నారోహణంబు చేసి బయలుదేఱి రంకను. 259

గీ. శతభుజయు శంఖచక్రాసి ♦ చర్మచాప, బాణ శక్తి గదా శూల ♦ పరశుముసల
వజ్రముద్గరఖట్వాంగ♦పట్టసాది, హస్తయా భద్రకాళిక ♦ హరుసమొదవ,

గీ. రక్తమాల్యాంబరంబుల ♦ రక్తిమీఱఁ
దాల్చి నవ్వుచుఁ బాడుచుఁ ♦ దనదు భక్త
పటలిఁ బ్రోచుచు వికటజి♦హ్వాన్ బొడువుగఁ
జాచి త్రిప్పుచుఁ బులినెక్కి ♦ సాఁగె ననికి 261

క. హరితో హరిహయుతో సుర, వరులొగి వారువము లెక్కి ♦ బహులాయుధము
ల్వారుసఁగొని కదనకేళీ, పరులై నడిచిరి మహేశ ♦ బలము నిడి మదిన్. 262

ఉ. శంకరుఁ డప్డు దివ్యకవచంబును మై ధరియించి నూతనే
ణాంకకిరీట మొంది వివి♦ధాయుధముల్ గొని గోపతీంద్రమున్
బొంకమువిూఱ నెక్కి మును♦ముఖ్యులు భోరుగ స్వస్తిగీతి న
ల్వంకల నిండిచేయఁ బల♦భత్తువధింపఁ జనెన్ మహోగ్రతన్. 263

వ. ఇట్లు వెడలి పుడమిన్ జేరియందు.

సీ. కపిలముని తపంబు ♦ గాంచినయచ్చోటు, పుష్పభద్రానదీ ♦ పుణ్యకూల
మపరాంబుధికిఁబూర్వ♦మందునొప్పినయది, మలయగిరికిఁ బశ్చి♦మంపుఁజోటు,
గంధమాదనగిరి ♦ కటకదక్షిణసీమ, శ్రీశైలమున కుదీ♦చీనభూమి
అక్షయవటముచే♦నమరి సిద్ధాశ్రమం, బను పేరఁ బరఁగిన ♦ యట్టికోన. 264

గీ. వామమునగోమతి కరంబు ♦ వాసిఁబరగ
నాకరాపతితోఁ గూడి ♦ యపరవార్ధి
జేరఁజను పుష్పభద్రకుఁ ♦ జేరువఁదన
బలములను డించి యందుండె ♦ భర్గుఁడపుడు. 265

వ. అంత శంఖచూడుండు ప్రణిధులవలన శివుని దండయాత్రాగమనంబును విని వేగంబున ననేకశతాక్షోహిణీబలంబుల నలవరించికొని యుద్ధంబునకు సన్నద్ధుండై రేయి శుద్ధాంతంబున నాత్మసతియగు తులసితో మహేశ్వరాహవయాత్రఁ దెలిపి తాఁ బోరునకై పయనంబుసేయుట నెఱింగించిన నాయించుఁబోఁడి వలదనియు, స్వారాజ్యంబాది తేయులకీయుమనియు నుద్బోధించిన వికవిక నవ్వి పొల్లయొడలికై పగతురు పైనెత్తివచ్చినప్డు డొడఁబాటొంది లోఁగుట శూరధర్మంబుగా దనియుఁ బ్రపంచం బస్థిరంబనియు సుయశంబు శాశ్వతంబనియుఁ జెప్పి యూరడించి సుముచితాలింగనసురతోపభోగంబుల నాపెఁ దనియఁజేసి మఱునాఁ డుదయంబున మజ్జనాదికంబులఁదీర్చి తనయునకు రాజ్యపట్టం బొసంగి తల్లిని భక్తిమెయిగారవించు మని యప్పగించి కవచధారణం బొనర్చి ఖడ్గతూణీరశరచాపాదిసాధనంబుల నొంది కాంచనరథారూఢుండై మంగళధ్వానములతో వెడలి మహేశ్వరుండు విడిసినప్రదేశంబున కనతిదూరంబు సైన్యంబుల విడియించి తానొక్కరుండు మహేశ్వరదర్శనార్థమై సిద్ధాశ్రమంబుఁజేరి యం దక్షయవటచ్ఛాయయందు 266

—* శంఖచూడుఁడు శివుని దరిసించుట *—

సీ. యోగాసనమునఁ గూర్చుండియుండినవానిఁ, దవిలిముద్రాదష్టిఁ దనరువాని
మందహాసాంకుర • సుందరాస్యమువాని, బ్రహ్మతేజంబుచేఁ • బరఁగువాని
శుద్ధస్ఫటికవర్ణ • శోభితుండగువానిఁ, గేలఁ ద్రిశూలంబు • గ్రాలువాని
శార్దూలచర్మంబుఁ • జక్కఁగట్టినవాని, భక్తుల మిత్తినిఁ • బాపువాని

గీ. సర్వసంపత్కరుని శాంతు • సత్యరూపు, విశ్వరూపుని నాద్యుని • విశ్వనాథు
విశ్వసంహారకారుని • విశ్వకరుని, శంకరుని జ్ఞానబీజుని • జక్కఁగాంచి. 266

ఉ. దవ్వులనుండి నమ్రుఁడయి • తత్పదయుగ్మముఁ జేరి మ్రొక్కఁగా
నవ్విధుభూషణుండు దనుజాధిపుఁ గన్గొని దాన వేంద్ర! నీ
విప్పులన్ సుఖంబెసఁగ • నేలుచునుండుము నాకమీయుమీ
యవ్విబుధాళి కట్లయిన • నందఱు నెందెద రిష్టసౌఖ్యముల్. 667

ఉ. నీవును ధేనులోకమున • నెక్కొని మున్ను మహాత్ముఁ గృష్ణునిన్
సేవయొనర్చు గోపుఁడవు • సిద్ధము; రాధిక శాప మొంది యి
ప్పీవిధి దానవుండవయి • యెంతయు నొప్పితి వట్లు గాన నీ
భావమునందు నీరసను • బాయుము డాయుము మేల్మి మచ్చికన్. 266

గీ. అట్లుగాకున్న రణము సేయంగఁ గడఁగు
వేఱుతీరుఁ దలంపక • వీరమూర్తి!
సర్వమును నారయఁగఁజాలు • జాణ వీవు
న్యాయమగు తెరువును జెంది • నడుచు టొప్పు. 269

—* శంఖచూడుఁడు శివునితో సంభాషించుట *—

వ. అనిన యసురేంద్రుండు తీవరంబు చెందక మొలకనవ్వులుక ఫాలవిలోచనునితో
నిట్లనియె. 270

ఉ. దేవర సన్నిధానమునఁ • దెంపునఁ బల్కెదఁ గొన్నివల్కులన్
భావమునందు వానికయి • పర్వఁగఁజేయకుఁ డల్కనాయెడన్
దేవత లేము జ్ఞాతులము • ద్రెక్కొనుచుందుము పోరుచుందుమా
దైవవశంబునన్ సిరులఁ • దాకొనుచుందుము మేమె వారలో. 271

గీ. వారికై తమరెత్తి రావలయు నొక్కొ?
ఇదియె కడు న్యాయమొక్కొ? మాయదియె న్యాయ

మునకు దవ్వొకో? నీవును ♦ బుండరీక
నయనుఁడును సల్పిన దురముల్ ♦ నాయములొకో? 271

సీ. మధుకైటభులకోడి ♦ మాయతో దేవురించి వధించె నవ్వారి ♦ శ్రీవిభుండు
త్రిపురరాక్షసుల నెఁ ♦ తేసి మోసముచేసి, యులయించి చంపితి ♦ వయ్య నీవు
అమృతంబు సురలనే ♦ యారగింపఁగఁజేసి, రాహు నోర్వకచంపె ♦ శ్రీహరి వగ
తారకముఖ్యులౌ ♦ దైత్యుల గొమరు చేఁ, దునుమాడఁజేసితి ♦ వనఘ! నీవు

గీ. మమ్ము జేజేల నొక్క స ♦ మానముగను
జూడకిటు పక్షపాతపుఁ ♦ జూపుఁజూడ
నగునె? సకలేశ్వరులకిది ♦ యర్హమౌనె?
దివ్యచిత్తంబునకుఁ జక్కఁ ♦ దెచ్చుఁడీశ! 273

వ. మఱియు నేదెట్టులైనను.

ఉ. ధీరతఁ బాసి దొటువడి ♦ దీనతనొందఁ దలంప దేవ! దు
ర్వారము కర్మబంధమని ♦ ప్రాజ్ఞులు వల్కుద రద్ది నమ్మెదన్
దీరుపు మొగ్గరం బదియె ♦ దీర్చెద నోర్చెద మీబలంబులన్
సారెకు దివ్యవర్గములఁ ♦ జక్కడగించెదఁ గాంచెదన్ బ్రథన్. 274

క. అని యిట్లు విన్నపంబును, బొనరిచి చని కట్టెదురుగ ♦ భూరిదనుజసే
నను మొగ్గరంబుఁ గూరిచి, ఘనమగు రణవాద్యరవముఁ ♦ గావించెఁదగన్.

క. అది విని దివ్యులు ప్రమథులు, గదనమునకుఁ గదలి వేడ్క ♦ గడలుకొనఁగ సాం
పు దలిర్చ వ్యూహమమరిచి, ముదమున సింహధ్వనులను ♦ బొనరించి రొగిన్.

గీ. ఇరుదెగలవార లంతనే ♦ హెచ్చుమీఱు, మచ్చరంబున బవరంబు ♦ విచ్చలవిడిఁ
గడఁగి తాఁకిరి యొండొరుల్ ♦ ఖడ్గముసల, హలగదాశక్తిహస్తులై ♦ యద్భుతముగ

సీ. ఏనుఁగురౌతుల ♦ లేన్గురౌతులతోడ, రథికులట్టులు మహా ♦ రథులతోడ
గుఱ్ఱపురౌతులు ♦ గుఱ్ఱపురౌతుల, తోడ బంటులు బంట్ల ♦ తోడఁ బెనఁగు
చుండిరి మడియుచు ♦ నుండిరి తలలును, గరములుఁ బదములు ♦ స్కంధములును
గూలుచునుండెను గుట్టలయట్టులు, కరులును హరులును ♦ నురిఁగి పుడమిఁ

గీ. గూలుచుండెను నెత్తురుల్ ♦ గొప్పవాఁగు
లగుచుఁ బ్రవహించుచుండె నం ♦ దక్కజముగ

విఱిగి యొరిగిన యరదముల్ ♦ విరివిగాఁగ
నన్ బడుచునుండెఁ బడవల ♦ నాఁడెముగను. 278

వ. అంత యోధాగ్రిగణ్యులగువారలలో సమరంబునకుఁ దలపడి యన్యోన్య మిట్లు దాఁకిరి. 279

—* ప్రమథదేవాసుర సంకులసమరము *—

సీ. వృషపర్వుతో గోత్ర♦భేదియు నవిప్రచిత్తితో నుష్ణర♦శ్మియును దంభు
తో నచ్యుతుఁడు కాలు♦తోడ దండధరుండు, గోకర్ణుతో నగ్ని ♦ వీఁకమీఱు
కాలకేతునితోడఁ ♦ బౌలస్త్యుఁ డమ్మయుతో విశ్వకర్మ సం♦తోసమొప్ప
నాభయంకరునితో ♦నలమిత్తి చంచలుతో గాడ్పు ఘటపృష్ఠు♦తోడ బుధుఁడు

గీ. ఒరసి రక్తాక్షుతో శనై♦శ్చరుఁడు కావ్యు
తో గురుఁడు రత్నసాలుని♦తో జయంతుఁ
డష్టవసువులు వర్చశ్చ♦యంబుతోడ
నా దురంధరుతో ధర్ముఁ♦డనిఁ బెనఁగిరి. 280

వ. మఱియు దీప్తిమంతునితో నాశ్వినేయులును, గణకాక్షునితోఁ గుజుండును, రాహువుతోఁ జంద్రుండును, ప్రభాకరునితో విశ్వదేవులును, బిపిటునితో మన్మథుండును గోకాముఖచూర్ణఖడ్గధూమ్రసింహవిశ్వప్రతాపపలాశులతో ద్వాదశార్కులును, పదునొక్కండు భయంకరులతోఁ బదునొక్కరుద్రులును, ఉగ్రదండాదులతో మణిమంతుండును మూలరాక్షసబలంబులతోడ నందీశ్వరాదులును యుద్ధంబునకు డీకొని యొనర్చుచుండిరి. 281

క. హరుఁడు వటమూలమందుఁ గొ, మరుతోడఁ గాళితో స♦మరమును గనుచున్
హరువుగనుండె ననుర బం, గరు గద్దియ నెక్కి పోరుఁ ♦ గనుచుండె రహిన్.

ఆ. చాలరోజు లిట్లు ♦ శైవబలంబులు, వేల్పులెల్ల దనుజ ♦ వీరవరుల
తోడ నాజిఁ బెనఁగి ♦ దోర్బలంబున వారి, తోడఁ బీడపడుచుఁ ♦ద్రుంగుడుపడ.

చ. అరసి గుహుండు కాళికయు ♦ నాలముఁ జెంది స్వపక్షకోటికిన్
బిరుదుతనంబు చేకుఱఁగ ♦ బిట్టుగ దైత్యచమూసమూహముల్
బొరిగొని జొన్నకోఁతవలెఁ ♦ బొల్పడఁగించుచునున్నఁ గాంచి తీ
వరమున శంఖచూడుఁ డని♦వార్యబలుం డటఁ జేరి వారలన్. 284

క. పిడుగులఁ బోలిన శరములఁ, బడిపడిఁ గురిపింప వేగ ♦ భర్గాత్మజుఁ డ
ప్పుడు వాని నడము సేయుచుఁ, గడువడి రక్కసుని మోఁదె ♦ ఘనతరశక్తిన్.

క. వారిరువురు శస్త్రలతోఁ, ఘోరంబుగఁ బోరిపోరి ♦ కుంఠితు లగుచున్
మీఱి దనుజేంద్రుఁ డందుఁ గు, మారుఁ మూర్ఛిలఁగఁ జేసె ♦ మహితశరహతిన్

వ. అంత కాళిక కుమారుఁ దత్క్షణంబున నెత్తికొని పరమేశ్వరుసన్నిధికిఁ గొని పోయినంతనె మహాసేనుండు గన్నులువిప్పి మరలఁ బ్రబుద్ధుండై బలంబుఁ జెంది యుండు శేఖరుసెల వొంది బవరంబుఁ జేసె నింతలోఁ గాళిక మిగిలి సకలాయుధంబులతో నసురబలంబుల నెల్ల నిర్మూలంబు గావించుచు శోణితంబుఁ ద్రాఁగుచు వీరనృత్తం బొనర్చుచు శంఖచూడునిపైఁ గవిసి గదాదండంబున బిట్టేసిన నతండు వ్రేటుఁబడియు నిల్వరించుకొని కఱకుటమ్ములఁ గాళింబొదవిన నాయమయు నబ్బాణంబుల నిజశరంబులఁ జూర్ణంబొనర్చి సకలాస్త్రంబుల దానవేంద్రుపైఁ బరఁగింప నవ్వాఁడట్టియస్త్రంబులతో నవ్వాని మరల్చినఁ గినుకతో నామె పాశుపతంబు యోజించుచున్నంత నభోవాణి యెలుఁగెత్తి వీఁడద్దానిచే సురుఁగఁడనియు మహేశ్వరునిచేఁ ద్రిశూలంబునఁ దెగుననియుఁ జెప్పిన భద్రకాళి యద్దిమాని యితరరక్షస్సులఁ జెండి భక్షించుచు శివునకత్తెఱఁ గెఱిఁగించె నంత గీర్వాణసంబోధితుండై మహేశ్వరుం డాయోధనంబుఁ జేయుడు శంఖచూడుఁడు పరికించి చూచి

— ✽ శివుఁడు శంఖచూడుని వధించుట ✽ —

సీ. పెనుగదన్ శివునిపై ♦ విసరివేసిన నట్టి, గదచేతఁ బొడిచేసెఁ ♦ గాలహరుఁడు
ఖడ్గంబు శంకరుఁ ♦ గదసి వేయ హరుండు, పరశువుచేఁ జిద్రు ♦ పలు పొనర్చె
శక్తినిఁ ద్రిప్పి యీ ♦ శ్వరుపై విసర శూలి, భిండివాలమ్మునఁ ♦ బిండిచేసె
ముసలమ్ము బిట్టేయఁ ♦ బురహరుఁ డద్దానిఁ, జీల్చె ఖడ్గంబుచేఁ ♦ జేవమీఱ. ౨౮౮

గీ. అంతఁ దోఁచక విభ్రాంతుఁ ♦ డగుచు ధనువు
లాఁగి వాఁడిశరమ్ముల ♦ వేగ రుద్రు
తనువుఁ దూర్చిన వాని నెం ♦ తయును సరకుఁ
గొనక కాలాంతకుఁడు గడుఁ ♦ గినుకఁ గదిసి.

క. జాలమును మాని రిపుజన, మాలాసంహారకరణ ♦ మహితతరం బా
భీలమును శూలమును గొని, మేలుగ నద్దానవేంద్రు ♦ మీఁదన్ వేసెన్

గీ. దాన యనురుండు సమసెను • ప్రాణ మెగసి
గోవుఁడై వేగఁజెందెను • గోభువనము
విరులవర్షంబు శివునిపైఁ • గురిసె మొరసె
దివ్యదుందుభిరవము లెంతేని మీఱి. 290

—* విష్ణుమూర్తి శంఖచూడరూపంబునఁ దులసితోఁ గ్రీడించుట *—

వ. అంత హతశేషులగు రక్కసులు పలాయితులై పాతాళంబుఁజేరిరి. దేవతలు మహేశ్వరునిఁ బ్రస్తుతించి యవ్వారిఁదిరుగ రాజతాద్రిక్ జేరిచి సెలవొంది స్వస్థానంబులకుఁజేరి సుఖించి రొక్క పుండరీకనయనుండు శంఖచూడ సతియగు తులసి మిగుల యందకత్తెయగు టెఱింగి యాసుందరాంగి సౌందర్యగోరి యోగ బలమ్మున శంఖచూడ రూపంబుఁజెంది రథియై నగరుసొచ్చి పౌరులచేఁ గానుక లొంది యవరోధంబుఁజేరిన సతియగుతులసి సంతసంబున జీవితేశుండనితలంచి యుద్ధజయంబెట్లు పొసఁగెనన్న నతండు పెద్దకాలంబు యుద్ధంబొనర్చి జయం బిరువురకు సమకూరకున్నఁ జతురాస్యుండు దఱిసి నాకంబుఁ బాకారికిచ్చున ట్లొడంబఱచి సంధిపొసగించెననియు నంతమీఁద దానిట్లు వచ్చితిననియును జెప్పిన నాయొప్పులకుప్ప మిన్నంది సంతసంబునఁ గౌఁగిలించుఁడుఁ గేశవు డభీష్టసుఖంబులొందె నంతఁ గొంతకాలం బప్పగిది నప్పాటలాధరి హరితో భోగంబులొందుచుఁ గొన్నినాళ్ళకు దేటమాటలఁ జూపుల సురతక్రీడాకౌశ లంబుల భేదంబుల వార లారసి లాఁతిపూరుషుండని యెఱింగి యోరీ! నీవెవ్వఁ డవు నిజము సెప్పుము తక్కినశపింతునన్న వైకుంఠుండు నిజరూపంబుఁ జూప నప్పుడఁతి యేవగించి వగచి యసూర్యంపశ్యయగు తన్నిట్లు మోసగించి చేతి న గరుడకేతనుఁ గాంచి యిట్లనియె. 291

—* తులసి విష్ణుని సెపించుట *—

గీ. పాపమును బున్నెమును లేదె • బండ! నాదు
శీలమంతయు నట్టేటఁ • జెంద నిట్లు
దుండగం బొనరించితే • దోసకారి!
మొండి శిలవయి యుండుము • గండడంగ. 292

వ. అని శాపం బొసంగి విభుండు పోలియు టెఱింగి యక్కరంగలోచన పెద్ద యెలుంగున రోదనంబుసేయఁగఁ వారించి నీరజాక్షుం డిట్లనియె. 293

సీ. చెలువ! గోలోకమున నన్నుఁ • గొలుచుచున్న
సతివి; నాయంశజాతుఁడౌ • శంఖచూడు
పడఁతివైతి విప్రరుషునఁ • బరఁగఁ దిరుగఁ
జేరు గోలోకమున కిప్డు • చింతఁబాసి. 294

— * తులసీ శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ జెందుట * —

వ. అందు రాధతోపాటు నన్ గూడియుందు విఁక నీతనువున గండకియను నది యుత్పన్నయగు నద్దాన నేనును నీశాపప్రకారంబు సాలగ్రామశిలలగుదును, నవ్వాని వజ్రకీటంబులు దొలిచి చక్రంబుల నిర్మించు మఱియు నీవు వేఱొండు రూపంబునఁ దులసీవృక్షంబవై షోడశ దళముల విరుల నాకామోదంబుఁ గూర్తువు. నీ పతియగు శంఖచూడుని యస్థిశకలంబులన్నియు శంఖంబులై యుద్భవిల్లు నట్టి శంఖోదకంబులో నన్నభిషేకించుట కరంబు మోదంబిడు. తులసీసాలగ్రామశంఖంబు లొక్కెడ సంతరించి పూజించువార లైహికాముష్మికఫలంబులొందుదు రని యంతర్హితుండైనఁ దులసియు నట్లే దేహంబుఁ బరిత్యజించి గోలోకంబుఁ జేరె. ఇఁక నామెతనువున గండకి యనునదియును దులసీవృక్షంబును జనించిమించె. విష్ణుండును గండకీనదియందు సాలగ్రామ శిలారూపంబులొందె. శంఖచూడుని యస్థులెల్ల మున్నీట శంఖంబులై యెసఁగె నిట్లు శంఖచూడ వధోపాఖ్యానంబు సర్వం బెఱింగించితి నిద్ధశ్రోతలకున్ జాత ఫలకు భోగమోక్షంబులొసఁగు నిఁక బాణాసురగాణాపత్యకథనం బెఱింగింతు వినుండని సూతుండిట్లనియె.

— * బాణాసుర చరిత్రము * —

.... * ఉషా పరిణయము * ....

క. ఘనుఁడు బలిసుతుఁడు బాణుం, డనితరబలవిక్రముఁడు సహస్రభుజుఁడు మే
దిని శోణపురి వసింపుచు, ననిమిషులను గెలిచి యొడిసె • నాత్రిదివంబున్.

క. అందుఁదనవారి దొరలుగఁ, బొందించి వసింపఁజేసి • భూతలమునఁ దాఁ
బొందికనుండె వియచ్చరు,లందఱు నవ్వానిఁగొలుతు • రతిజాగరులై. 297

చ. ఒకపరి యాతఁ డీశ్వరుని • యొద్దకుఁజేరి సహస్రపాణులన్
రకముగ వాద్యవిస్వనము • రాజిలఁ దాండవమున్ బొనర్పుచున్

సకలజగన్నియంతయగు • శంకరుఁ డర్మిలిఁ జెంది యోరి! కో
రిక నెఱిగింపు మిచ్చెద బి•ఱీన వరంబు కరంబు ప్రీతిమై. 299

గీ. అనుడునవ్వాఁడు మురిసిమ•హాత్మ!నన్నుఁ, బాలనము సేయనాకోట•వాకిటనుభ
వజ్జనంబులతో నుండ•వలయు నిదియె, వరమనిన శర్వుఁడట్టులే • వత్తుననియె.

—* శివుఁడు బాణాసురునకు వరం బిచ్చి శోణపురికి వచ్చియుండుట *—

క. భోళాశంకరుఁ డిట్టుల, వైళం బవ్వేళ వచ్చె • వాసియలర సి
ద్ధాళులతోఁ దనయులతో, హాళిఁ బ్రమథు లలరఁ జేరె • నాసురనగరిన్. 300

గీ. సురలు గంధర్వులు మును లచ్చరలు నటఁ
జేరి శంకరుఁ గొలుచుచుఁ • జెంతఁ దక్క
యుండి రిఁక జగముల నేలు•చుండె బాణ
దైత్యుఁ డెదురొండు లేక యు•దగ్రుఁ డగుచు. 301

వ. అంతఁ గొన్ని నాళ్ళకు

ఉ. అప్పురిచెంగటన్ వెలయు•నట్టి ధునీతటమందు నొక్కనాఁ
డప్పురవైరి యొప్పుగ వి•హారము చేయుచునుండె నత్తఱిన్
గుప్పె సుగంధవాతములు • గోయిలలున్ మఱి గోరువంకలున్
గొప్పగ గానముల్ సలిపెఁ • గుందము లింపుగఁ బూసి భాసిలెన్. 302

గీ. మఱి యశోకద్రుమంబులు • మాలతీ ల
తలును సంపఁగిమ్రాకు లెం•తయును విఱియఁ
బూసెఁ జెన్నొందెఁ గలువలుఁ • బుండరీక
ములును బలుతీరులొప్ప వి•స్ఫుటతమి గాఁ జె. 303

గీ. అట్టితఱి దయితాసంగ•మభిలషించి, హరుఁడు నందినిఁగని రావ్య•ధరముఁ జేరి
మండనముఁ జెంది రమ్మను•మా గిరీంద్ర, జాతనిచ్చో టికనఁ జక్కఁ•జని యతండు

క. వేగఁ జని దేవదేవికి, వేగమె కైసేసి శివుఁడు • విచ్చేయు ననెన్
జాగొనరింప వలవదన, నాగిరిజయుఁ జొల్లియంబు•నమరుచుచు నడిగె. 305

క. నీవేగుము వచ్చెదనిఁక, దేవాధీశానుసన్ని•ధికి నంది! యటం
చా విశ్వజనని పల్కన, నావాఁడటు శివునిదండ • కరిగి వచించెన్. 307

వ. అంతఁ బువుఁబోంటి వానియలజడి కోర్వక మట్టుమీఱిన దమకంబున నగ్గట్టువిలు
దొర నందినిఁ జూచి.

గీ. ఓరి! బసవన్న! యిట్లేల • యురక వచ్చి
నాఁడ వచటికిఁ జనియుఁ బూఁ•బోఁడి నిటులఁ
దోడి తెమ్ము మరలఁ బొమ్ము • తొందరింపు
మన నతఁడు చేరెఁ దిరుగ రౌ•ప్యాద్రిధామి. ౪౦౮

ఉ. అత్తఱి నత్తెఱంగరసి • యచ్చరలున్ సఖి యందమొప్ప శే
చిత్తరు లింకఁ గొంద ఱిదె•వేళ మహేశ్వరుఁ జెంద నిందు నే
మత్తగజేంద్రయాన శివు • మన్ననలొంది విహారమొందు నా
పుత్తడిబొమ్మ యందఱకుఁ • బూజ్యయగున్ ద్రిజగంబులందునున్. ౪౦౯

చ. అని యిటు లెల్లరాడ వృష•భాంకుని పుత్త్రిక చిత్రరేఖ యన్
వనరుహనేత్ర యిట్లనియెఁ • బద్మదళాక్షుఁడు మున్ను మోహినీ
తనువున శంభుమూర్తి కెటు • దర్పకరాగము నివ్వటిల్లఁ జే
సెనో యటు నేను గౌరిసమ•చిత్తము నుత్తలమొందఁ జేసెదన్. ౪10

గీ. అనుడు వేగ ఘృతాచి దా•ననె గాళి, రూపమున నల్లఁ జాండిక•రూప మొందె
నల్ల విశ్వాచి సావిత్రి•యయ్యె రంభ, మేన గాయత్రియయ్యె స•మేళ మొప్ప.

—* ఉష పార్వతీరూపంబు నొందుట *—

క. జయ పుంజకస్థలియు విజయ సహజని యయ్యె బాణ•జ యనఁగ నుషయున్
ప్రియ చిత్రరేఖ మదిఁ గొని, రయమున నీహారశైల•రాట్సుత యయ్యెన్.

గీ. యోగవిద్యావిశారద • యుష గిరీంద్ర
జాతనువుఁ జెంది దివ్యల•క్షణమనోజ్ఞ
మూర్తియైనఁ గనుంగొని • ముదిత లెల్ల
మురిసి రెంతయు లోన న•బ్బురముఁ గనుచు ౪1౩

వ. అంత

క. వీరందఱు శివనికటముఁ, జేరి విలాసము లెసంగ • సింగారము దై
వాఱఁగఁ దిఱుగఁగఁ దమిసే, కూరఁగ హాయెను వారునఁ•గొంచెం బేనిన్. ౪15

గీ. అంత జగదీశకాంత న•గాధిరాజ
పుత్త్రి గైసేసివచ్చి వి•భున కెఱంగి

అవటి పొలఁతుల యాకార ♦ మరసి మురిసి
యుషను గనుఁగొని పల్కె మే♦లొప్ప నిట్లు. 316

—* పార్వతీదేవి ఉషారూపంబుఁజూచి మెచ్చి వరంబిచ్చుట *—

క. బాలరో! నారూపంబిటు, మేలుగ నొందితివి తమిని ♦ మేకొని యైనన్
నీలలితాకారమునకుఁ, జాలఁగ మెచ్చితిని వరముఁ ♦ జక్కఁగొనుమికన్.

సీ. తరుణి! మాధవసిత♦ద్వాదశినాఁ డుప, వాసంబుఁ బొనరించి ♦ పవ్వళింపు
మారాతిరి నిశీథ♦మందు నీకలలోన, నీకోరినట్టుల ♦ నీకు విభుఁడు
శర్వాంశజాతుండు ♦ శంభుభక్తాగ్రణి, చక్కనివారిలోఁ ♦ జక్కనయ్య.
నీయిష్టమీడేర ♦ నిన్ను భోగంబులఁ, దనుపు నీకు మగఁడఁ♦తండె కాఁగ

గీ. లండని వరంబొసంగి యా♦లలిత యందు
శివునితో భోగసౌఖ్యముల్ ♦ చెందియలరె
వేషధారిణు లందఱు ♦ విశ్వవిభుని
మనమునకు మెచ్చి ♦ యిండ్లకుఁ జనిరి వేగ. 318

వ. ఉషయును సంతసంబున శివావచనప్రకారం బొనర్పఁబూని సమయంబు నిరీక్షించు చుండెనంత బాణాసురుం డెందును దన్నును గెలుచునట్టివానిని బ్రతియోధు నొకనిఁ గానక.

సీ. తన్నుఁగాయఁగ గోపుర♦తలముఁ జేరి, యున్న నిఖిలేశ్వరునిఁగని ♦ యొడకిట్లు
మహుతనమున నడ్డె శా♦బకహిమాంశు,మకుట! యొకవిన్నపంబిది♦మదినిఁజేర్చు

ఉ. చేతులు వెక్కసంగితివి ♦ చేవయు లావును వాసిమీఱ నీ
చేతులకున్ బరాబరిగఁ ♦ జెన్నలరించితి వయ్య! యెందు నీ
చేతులతీటఁ దీర్పఁగల ♦ చెల్వగు శూరునిఁ గాంచకుంటి నీ
వే తొలగింపఁగావలయు ♦ నీదురదన్ జగదేకశంకరా! 320

....* బాణాసురుఁడు మదముచే శివుని యుద్ధంబునకుఁ బిలుచుట *....

గీ. తొడరి పెనఁకువ నాతోడఁ ♦ దురియఁ జేయు
మీభుజంబుల నొకగుట్ట ♦ యెత్తుగా మ
హేశ! యట్టుల మదివిచ్చ ♦ యింతనవుడుఁ
గడుఁగినుకఁ జెంది యిటులనెఁ ♦ గాలహరుఁడు. 321

ఉ. ఓరి దురాత్మ! యోతులువ! ♦ యోరికృతఘ్న! పలాదపాంసనా!
నోరెటు వచ్చెరా యిటు సనున్ దురమాడఁగఁ బిల్వ నిప్డు నీ
కీరహిమెల్ల నే నిడిన ♦ దేకద యైనను నీదుకోర్కె యీ
డేఱును మత్సమానుఁడు లయింపఁగఁ జేయును నీదుబాహులన్. 323

గీ. అది యచిరకాలమునసె దై ♦ త్యాధమా! పొ
సంగు భవదీయ మాయుధ ♦ శాల నుండు
నమ్మయూరధ్వజం బెపు ♦ డవనిఁ గూలు
నపుడె చేకూరుఁ బెను వి ♦ గ్రహంబు నీకు. 324

వ. అని చెప్పిన ముదితుండై చని బాణుండు ప్రత్యహంబు మయూరధ్వజపతనంబు నిరీక్షించు చుండెనంత మహేశ్వరీవచనప్రకారంబు మధుమాస శుద్ధ ద్వాదశియందు.

గీ. ఉష యుపాసము చేసి మే ♦ లొప్పనాఁటి, రేయిఁ దామరసాక్షు న ♦ ర్చించి యంతఁ
బవ్వళించిన నడురేయి ♦ బార్వతీవరమునఁ గృష్ణమనుమఁడు దా ♦ రసిలి రహిని.

— * ఉష యనిరుద్ధునితో స్వప్నమున భోగమొందుట * —

గీ. మేలుకొలిపి దనుజరాజ ♦ బాలనొడిసి, దృఢపరిష్వంగమునఁ దేర్చి ♦ తీయవిల్తు
భోగముల నెంతయేని స ♦ మ్మోదమొదవఁ, జేసి యంతనె ద్వారకఁ ♦ జేరె మరల.

వ. తెలవాఱినయంత నబ్బాణాసురదుహిత మేల్కాని పాన్పున విభునిం గానక శుద్ధాంతంబంత వెదకి వేసారి తాఁ జెలువునితోఁ గలయుట కలయనుట కొడంబడక నిక్కంబకా నమ్మి యుమ్మలికమ్మునఁ బొగులుచు మజ్జనభోజన సుగంధానులేపన వేణీమండనాదికమ్ము లుజ్జగించి హృదయేశార్పితచిత్తయై యలందురుచుండుడుఁ జిత్రరేఖ దారసించి కతంబడుగఁగా ననుంగుసఖియగు చెలింగి యగ్గాణవలన తన మనోరథంబీడేఱునని తలంచి యిట్లు వక్కాణించె. 326

ఉ. అక్కరో! చెప్పుదాన వినుముద్దమురేతిరి నాదు సెజ్జలోఁ
జొక్కపు తేఁతజవ్వనపు ♦ చూపరి యొక్కఁడు సేరి యెక్కడో
మక్కువ బిగ్గకౌఁగిళుల ♦ మానస మూరఁగఁ జేసి ధీరతన్
జక్కెరవిల్తు చెయ్దముల ♦ సంతసపెట్టి చనెన్ యథేచ్ఛమై.

ఆ. ఎవటివాఁడో? జాతి ♦ యేదో? యెట్టుల నిట
కేగుదెంచెనో? మ ♦ తీడనుండి

మరల యెందుఁజనెనో? • మానిని! వాని నేఁ
బడయఁగలనొ? లేదొ? • భాగ్యమెట్లొ? 328

చ. చెలియరో! వాని నీవరసి • చెచ్చెర నిచ్చటఁ జేర్పకున్న నీ
చెలి కిఁక నీల్గిపోయినగు • సిద్ధము; మాంత్రికయోగసిద్ధికిన్
బలుతెఱఁగుల్ దనర్పఁగల • ప్రౌఢికి నీకెవ రీడువత్తురో
యలికులవేణి! నాదు బ్రదు • కంతయు నీవశ మెక్కు డేటికిన్. 329

ఆ. అనుచు నేలవ్రాలి•నట్టి యబ్బాలేందు, నిటలఁ జూచి మిగుల • నేర్పులాఁడి
యైన చిత్రరేఖ•యభయహస్తముఁజూపి, యనియెఁ జెలిమికలిమి•యలరనిటులు.

—* చిత్రరేఖ చిత్రపటంబులను వ్రాసి చూపుట *—

చ. బెదరెదవేల? నీప్రియుఁడు • విశ్వమునం దెటనున్నఁ బట్టితె
చ్చెద ముదమున్ బొనర్చెదను • జిత్రపటంబుల వ్రాతుఁ జూడుమీ!
త్రిదశుల దైత్యపుత్రుల స•రీసృపమానవరాజసూనులన్
గుదురుగఁ జూచి తెల్పు మిఁకఁ • గోమలి! నీమది నున్న రూపసిన్. 331

వ. అని యిట్లు చిత్రర్వాలను వ్రాసి చూప నద్దనుజేంద్రకన్యక పటంబులనెల్లఁ దిలకించి యందుఁ గృష్ణపౌత్రుండగు ననిరుద్ధుపటంబుఁజూచి బెదరి సిగ్గుఁజెంది మరల తెప్పవేయక చూచి మురిసి తలవంచి జాలువాపట్టుకుప్పసంబుపైఁ జలువపయ్యెఁదమునుంగును జక్కఁజేసికొని చెక్కన నక్కొమ్మ కిట్లనియెఁ 332

చ. సకి! యితఁడే యితండిఁకను • జక్కఁగ నద్దమరేయి నాదు సె
జ్జకుఁ జనుదెంచి మానధన • చౌర్యముఁజేసిన తెక్కలీఁడు ని
ల్వకచనె నెందొ వేగఁ జెయిఁ • బట్టుమనో యను శంకఁజేసి తా
పకమహనీయమంత్రగతిఁ • బట్టుకరమ్మిఁక నాదుచెంతకున్. 333

వ. మఱియు వీని రూపంబు నారసిన నుత్తమరాజపుత్త్రుండని యెఱుకసేయు. నాఁడు భవాని యొసంగిన వరంబందునను నిశీథలబ్ధపూరుషుండే విభుండగునని చెప్పుట చేత నుత్తమకులునిగాక యన్యుని నమ్మానన్యచరిత్ర యెట్లు వక్కాణించు మఱియు నీసంఘటనంబుగూడఁ దత్ప్రసాదంబుగఁ దలంతునైనను వీని కుల గోత్ర నామముల నెఱుక సేయుమన్న నచ్చెలువమిన్న యులరియిట్లనియె.

ఉ. ద్వారక గోపురంబు యదు • ధన్యుఁడు కృష్ణునిపౌత్రుఁ డన్నిటన్
బేరునుఁ బెంపుఁ జేకొనిన • వీరుఁడు శంబరవైరిపుత్త్రుఁడున్

శూరుఁడు ధీరుఁడున్ మిగుల ♦ సుందరుఁడో యనిరుద్ధుఁ డీతనిన్
గూరిచె గౌరి నీదువయిఁ ♦ గూరిమిఁ బైడికి వజ్రమట్టులన్. 335

క. అనినఁ గడుమురిసి తాఁ జన, తనమాదిగ విష్ణుభక్తి ♦ తత్పర యగుటన్
వనజాక్షుని మనుమని దా.రను జేసెను గాళి యనుచు ♦ రంజిలి వేగన్. 336

చ. చనుమిఁక వేగిరంబటకుఁ ♦ జాతురి మాంత్రిక యోగశక్తియున్
బెనఁగొని తేజుమీఱ యదు♦వీరునిఁ దెమ్మిటకుం బ్రియమ్ము నన్
బెనుపతి మిత్తి వాతఁబడు ♦ నెచ్చెలినిన్ బ్రదికించికొమ్ము నా
థుని నిటదెచ్చు నంతకిటు ♦ తోయజనేత్ర! తపించుచుండెదన్. 337

....* చిత్రరేఖ మంత్రశక్తిచే ద్వారకకుఁబోయి యనిరుద్ధునిఁ దెచ్చుట *....

గీ. అనుడు నిది యెంత పనియని ♦ యర్ధరాత్రి
వఱకు నచ్చోటనే యుండి ♦ పరమశివుని
రాణికి మహేశ్వరున కెదఁ ♦ బ్రణుతి సల్పి
పరమగురుమంత్రసిద్ధ యం♦బరము నెగసి.

క. కడువడి ద్వారకఁ జని సిరి, నడరెడు ననిరుద్ధు మేడ♦కరిగి యచట నొ
ప్పెడు నిజసతులన్ రతులన్, బడలిచి నిదురించియున్న ♦ ప్రద్యుమ్నసుతున్.

సీ. కాంచి శాంబరీమాయను ♦ గ్రమ్మఁ జేసి, కామనందనుతోఁ గూడఁ ♦ గనకతల్ప
మెత్తికొని రయమొప్ప వి♦యత్తలమును, జేరి వడి శోణనగరినిఁ ♦ జేరి మీఁటి.

గీ. మట్టుమీఱిన విరహాగ్ని ♦ మఱుఁగుచున్న
బాణనందనశుద్ధాంత♦భాగమందు
ధరకు దిగి యటఁ బ్రాద్యుమ్ని ♦ తల్పమునిచి
యుష కెఱింగించి తన వాస♦ మొందె వేగ. 341

చ. ఉషయు సుగంధసారకుసు♦మోదకసేకములన్ బొనర్చి య
వ్విషమశరాత్మజున్ నిదుర ♦ వీడఁగఁ జేసినఁ దెల్వినొంది యా
సుషమ తనుండు సల్లడలఁ ♦ జూచి నవోకముగా నెఱింగి య
వ్విషజవిలోచనన్ గదిసి ♦ విస్మితుఁడై యిటువల్కె ధీరతన్. 342

చ. చెలువ! యెవర్తె వీవు? మణి♦చిత్రిత మీ గృహమేలు లక్ష్మినై
యలరుచునుంటి వియ్యెడకు ♦ నక్కట మేనటు రాఁగ నేర్చితిన్?

గలనొకొ నిన్నుఁబోల్ కలువకంటిని చూచినయట్లు దోఁచు నే
తెలుపుము సర్వ మిత్తెఱఁగు తేటగ నీదు సుధామయోక్తులన్. 343

ఆ. అనుడు లోన మురిసి యలఁతినగవుతోడ, మదిరనయన మనకొమారుఁజూచి
యనియె నెఱుకలేని యట్టియెడకు నెట్లు, చేరినారొ! మిగుల చిత్ర మిద్ది.

చ. "కలయెడ నిన్నుఁబోల్ గలువకంటిని చూచితి"నంటి రట్టులే
యలఘుతరాజ! నీవనినయట్లుగ నొప్పెడు చెల్వ నొక్కనిన్
గలఁ గనినట్లు నాకుఁ బోడఁ గట్టుచునుండె విచిత్రమొప్ప నీ
కలకిటు కాళ్ళు వచ్చి నినుఁ గ్రచ్చఱఁ దోడ్కొనివచ్చెనో యిటుల్. 345

గీ. అనుడు మేలము చాలు బాలా! యథార్థ
మెఱిఁగి యుండియుఁ గైలాట మేలసేయ
తెలియఁ బల్కుము వే యనిందిత మనీష
లెందునుఁ సత్యసారులై యేపుఁ గాంత్రు 346

క. అన ముసిముసి నగువెలయఁగ, ననిరుద్ధునితోడ నిట్టులను నాసతియున్
ననుమును రతులన్ దేలిచి, చనునే లాఁతిగఁ దలంప సౌందర్యనిధీ! 347

గీ. అని భవానీవరంబు తీరట్లు గత ది
నార్ధరాత్రంబునందు సమాగమంబు
నాత్మసఖ చిత్రరేఖ మాయాబలమునఁ
దన్నిపుడు దెచ్చుటయును నంతయును దెల్పె. 348

—* అనిరుద్ధుఁ డుషతోఁ గ్రీడించుట *—

చ. హరిజతనూజుఁ డట్టులు ప్రియావిని వేదితవృత్తుఁడై కడున్
హరుసముఁ జెంది యారమణి నక్కునఁ జేరిచి భూరిమన్మథో
ద్ధురకళలన్ బెనంగి పరితోషముఁ గూరిచె బాణపుత్రియున్
గరము రమించుచుండెఁ బ్రియు కౌఁగిటఁ జేరి యహర్నిశంబులున్. 349

గీ. ఇట్లు వారిర్వు రెంతయు నింపుమీఱ
నంతిపురమున భోగంబు లందుచుండ
నంత నొకనాఁడు కావలులై చరించు
భటు లెఱిఁగి బాణుతోడఁ దెల్పఁగ నతండు. 350

చ. కడువడి రోషవేగమునఁ ♦ గన్నుల నిప్పులు రాలుచుండ నె
వ్వఁడు హరియున్న పెన్గుహను ♦ బాలిశుఁడై యిటుచేరె వాని ని
ప్పుడ కడతేర్చి రండని ప్ర♦ఘాతబలోత్తమయోధరాజిఁ బం
చుడు వడిఁజేరి వారు యదు♦శూరుని మోఁదిరి యాయుధంబులన్. 351

ఉ. అంత నతండు నొక్కపరి♦ఘాయుధమున్ గొని వారి నందఱిన్
బంతము మీఱ బాది పరి♦మార్చి జవంబున నార్చె నట్టి వృ
త్తాంతమెఱింగి వేగముగ ♦ నంతకసన్నిభమూర్తి యన్నిలిం
పాంతకుఁ డెక్కుడైన పృత♦నాధిపులన్ గని పల్కె నల్కతోన్. 352

చ. మనుజులకన్యలన్ గొనుట ♦ మానవభక్షుల కొప్పు నెవ్వఁడేన్
మనుజుఁడు మానుషాశనకు♦మారినిఁ బట్టుట వింటిరే! జలం
బున మును గుండ్లు మున్గు నిఁక ♦ మున్గక తేలుచునుండు బెండు లీ
యనువునఁ దల్లక్రిందులయి ♦ నట్లుగఁ దోఁచెడు నాదు బుద్ధికిన్. 353

ఉ. ఒక్కఁడు పెక్కుజోదులను ♦ నుక్కఱఁగొట్టి వధించెనంట! యా
మొక్కలుఁ డెవ్వఁడో పొదివి ♦ ముక్కలుసేయుఁడు ఖడ్గధారలన్
జక్కఁగఁ బొందు వేగముగ ♦ శౌర్యము మించు సహస్రయోధులన్
నెక్కొని యక్కుశోరుపస ♦ నీఱొనరింపుఁడు బాహుసంపదన్. 354

ఆ. అనియు నట్లు సైన్య♦మర్పించి పంపుఁడు, వా రుషాగృహంబు♦పజ్జనరుగ
దవుల వారిఁగాంచి♦దర్పంబునన్ నింగి, కెగసి పరిఘప్రేటు♦లేసి చంపె. 355

చ. అది విని యాతుధానవిభుఁ ♦ డాగ్రహమున్ మదిఁ జెంది మేటి దు
ర్మదమున నావృషాండుని స♦మస్తచమూగణనాథుఁ బిల్చి బె
ట్టిదులగు యోధులన్ గొని క♦డిందిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగాఁ
గదన మొనర్పఁగాఁ గదలె ♦ ఖడ్గధనుశ్శరపాణియై వడిన్. 356

చ. బిఱబిఱ నా యుపాభవన ♦ వీధినిఁ జేరఁగఁ గృష్ణపౌత్రుఁ డా
సురరిపుఁ జూచి జోదులను ♦ జూరొనరించి ప్రభూతరోషవి
స్ఫురణ దలిర్ప శక్తిఁగొని ♦ పోతర మొప్పుచునున్న బాణుపై
నుఱుముచు వేయ హా! యనుచు ♦ నుక్కఱి రక్కసి వ్రాలెఁ జేరిలోన్. 357

గీ. అకరి వృషభాండు డెంతయు ♦ నక్కజముగ
నక్కుమారుని శౌర్యవీ♦ర్యంబులకుఁ గ

డున్ మురియుచుండ నబ్బాణుఁ♦డున్ దెమలియు
నంత మటుమాయమై చేరి ♦ యంబరమును. 358

—* బాణాసురుఁ డనిరుద్ధుని నాగపాశంబుల బంధించుట *—

మ. శరవర్షంబున ముంచి కృష్ణజసుతున్ ♦ జండాహినారాచబం
ధురపాశంబులఁ జుట్టి కట్టి వెలుచన్ ♦ దోర్గర్వ మొప్పార న
చ్చెఱుతన్ జంపఁగఁ గత్తి నెత్తఁగ వడిన్ ♦ సేనాధిపుం డాఁగి యి
త్తఱి వీనిన్ జెఱసాల నుంపు మటు మీఁదన్ జంపవచ్చున్ విభూ! 359

గీ. వంటయింటికుందే లయ్యె ♦ బాలికుఁడితఁ
డెట్లు తప్పించుకొని పోవు ♦ నింతలోన
బాగుగ విచారమొనరించి ♦ వధయొనర్తు
మెప్పుడు వేగిరంపుంబ ను ♦ లిడుము లిడును. 360

వ. అనిన నడుఁగకయున్న నప్పిశితాశనునకుఁ బెద్దయెలుంగున నభోభారతి యిట్లనియె.

ఉ. ఏటికి బాణదైత్య! వధి♦యింపఁగఁ జూచెదు వీని మానుమా
రాటముదక్కి యీతఁడు గ♦రంబు మహేశ్వరభక్తుఁ డీతనిన్
బాటలగంధి నీదు సుత ♦ భర్తనుగా వరియించె నీతఁడే
సాటిగ నీకు నల్లుఁ డిఁకఁ ♦ జంపకు తెంపకు కూఁతుతంతువున్. 361

గీ. మఱియు నీవిప్డు వీనిఁ జం♦పఁగఁ దలఁచిన, నిపుడె పెన్నిడుమూఁడు నీ♦కెంచిచూఁడు
నీధ్వజము గూలునంతకు ♦ నిలువుఁ డాల్మి, యపల నీమదమంతయు♦నవసిపోవు.

వ. అనిచెప్పిన నప్పుడతం డెట్టకు నేనిమాని వాని నవ్వాల తుదముట్టంజేయనెంచి పంజరంబున నునిచి చనినంతననిరుద్ధుండు దందశూకవిషవిద్ధుండై పరితపించుచు నభీష్టమహాదేవియగు దుర్గందలంచి యిట్లు నుతించె. 363

గీ. శివ! మహేశ్వరదేవి! గో♦షిణి! ప్రసన్న, దుఃఖనాశిని! పన్నగ♦స్తోమదగ్ధ
తనుఁడనై కట్టఁబడియుంటిఁ♦దల్లి! వేగ, సాఁకుమిఁక దందశూకపా♦శములఁద్రుంచి.

గీ. నీపతియు నీవు దక్కఁన ♦ నితరు లోకరు, గలరె భక్తుల నేల జ♦గంబునందు
సర్గరక్షాంతకారిణి! చండికా! య♦శోద! శైలమ్మ! రారమ్మ! ♦ సాక్షుఁ బావ

వ. ఇట్లు ప్రార్థించినయంత నమ్మహాదేవి భక్తపరతంత్రయై మహామాయాస్వరూపంబున నమ్మహారాత్రియందుఁ దఱిసి మణినూపురాలంకృతంబగు వామపాదంబు ఘాతంబునఁ బంజరంబుఁ బగులఁదన్ని యనిరుద్ధు వెడలించి నాగపాశంబులఁబాపి వేవేగఁ దిరస్కరిణీయోగంబున నుపాంతశిఖరంబునందుఁ జేర్చిన నతండుఁ బ్రీతుండై యుపశాంత సుఖంబుండై నంత ద్వారకాపురంబున వసుదేవుని దేవేరులు రతీప్రద్యుమ్నులును ననిరుద్ధునిఁ గానక శోకాకులులై శ్రీకృష్ణున కెఱింగించిన నతండును రుక్మిణి మున్నగువారు దుఃఖంబునఁ గ్రాఁగుచుఁ గాలరుల నెల్లయెడల నారసి యనిరుద్ధుజాడ నెఱుంగరండని పనిచి రంత నాలుగు నెలలమీఁద నొక్కనాఁ డబ్బలితనూజుని మయూరధ్వజం బబ్బురంబుగ దురడబ్బాటుగాఁ బుడమి వ్రాలియుండుటంజూచి యతండు కరకంఠారి వాయునని వికవికనవ్వుచు యుద్ధసన్నద్ధుండై ప్రతివీరాగమనంబునకై నిరీక్షించుచుండె

— * శ్రీకృష్ణుఁడు బాణాసురునిమీఁదకి యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

నంత నవ్వాసరంబున నా నారదుఁడు శ్రీకృష్ణునిఁ దారసించి యనిరుద్ధోదంతం బెఱింగించిన నవ్వాసుదేవుం డించుక నగచి సత్వరంబున బలభద్రసాత్యకులను, గదప్రద్యుమ్నసాంబసారణాదులను దోడ్కొని ద్వాదశాక్షోహిణీబలంబులతో గరుత్మంతు నధిష్ఠించి శోణితపురంబుఁ జేరి నగరంబు ముట్టడించి రణభేరీధ్వానులొనర్చినంత కోటగవను గాచుచున్న బేసికంటిదొర కుమారులందోడ్కొని ప్రమథదనుజానీకినులతోఁ గూడి ప్రధనంబునకేతెంచినంత నయ్యిరుతెగలవారికిట్లు సంకులసమరంబు పొసంగె. 366

ఆ. వాసుదేవ శివులకు శం • బరదమన గు
హులకుఁ గూశ్మాండ కూపక • ర్ణులకు హలికి
సాంబ బాణసుతులకు వ్యో • మగరుడులకుఁ
దక్కవారల కిట్టులే • తనరె దురము. 367

ఆ. తవిలి బవరంబుఁ జూడ నెం • తయును వేడ్క
జేసి యాకసమందు జే • జేలగములు
సిద్ధ గంధర్వు లచ్చరల్ • చెలఁగి పుష్ప
కములనెక్కి కనంగ నొ • క్కయ్య మొప్పె. 368

క. కృష్ణుఁడు నడుపఁగ వే జయ, తృష్ణన్ గొని ఘోరకదన • దీక్షాపరతన్
వృష్ణివరు లేచి రణకా, శిష్ణులగుచుఁ బ్రమథదనుజ • సేనల మీఱన్. 369

చ. కనుఁగొని శూలపాణియును • స్కందుఁడు గర్జనముల్ బొనర్పఁగా
వెనుబడియున్న సైనికులు • వీఁకఁ జెలంగి కడంగియార్చి రం
తనె మురసూదనుండు పుర • దానవహంత పయిన్ మహాస్త్రరా
జినిఁ బఱపన్ దదస్త్రముల • చే శమియింపఁగఁ జేసె శర్వుఁడున్. 370

చ. హరియును మచ్చరంబున వి • షాగ్నుల నూరక గ్రుమ్మరించు దు
ర్ధరశరరాజి శంకరునిఁ • దాఁ బొదువన్ వికటాట్టహాసవి
స్ఫురితముఖారవిందుఁడయి • భూధరచాపుఁడుఁ గృష్ణుమేన ని
ష్ఠురశరపఙ్క్తి నాఁటినఁ గ • డున్ గడునొచ్చి విషణ్ణమూర్తియై. 371

—* శైవజ్వరముచే వైష్ణవజ్వర మోడి శివుని నుతించి యభయ మొందుట *—

క. హరి వైష్ణవజ్వరంబును, స్మరియించి పినాకినొంపఁ • జక్కఁబనుపఁగా
హరుడును శైవజ్వరమున్, సరగఁదలఁచి పంప నవ్వి • సమర మొనర్చెన్.

*సీ. శాంభవజ్వర మెగసి వి • స్తారశౌర్య, సారమేర్పడ శీతల • జ్వరమనంగఁ
బొలుచు వైష్ణవజ్వరమును • బొదివిపట్టి, మర్దనము చేయ నుంకింప • మకురుఁబాసి.

గీ. ప్రాణభీతినిఁ గొని మహే • శాంతికమును
జేరి నుతుల నలర్పఁగా • శివుఁడు మెచ్చి
యభయవరమిచ్చి యిట్లనె • నపుడు వైష్ణ
వజ్వరముతోడ వాత్సల్య • భావమెంచి. 374

క. అడలకు శీతజ్వరమా!, విడువుము మజ్జ్వరభయంబు • విశ్వమున నీఁకె
వ్వఁడు చదివిన నీవాదం, బడలఁడుసుమి! జ్వరభయమున • నాతండెపుడున్.

వ. అని చెప్పిన నంతనయ్యది సంతసించి శివునకు మ్రొక్కి చనియె నటుమీఁద.

గీ. గుహుఁడు ప్రద్యుమ్ను నోడించెను • గూపకర్ణుఁ
డల్లకూశ్మాండుఁడున్ సీరి • నాక్రమించి

---

* శివపురాణే యుద్ధఖండే చతుఃపంచాశోఽధ్యాయే –
శ్లో॥ మహేశ్వరోఽథ తం దృష్ట్వా౽ । యాంతం స్వం విసృజజ్జ్వరం । మాహేశ్వరో వైష్ణవశ్చ । యుయుధాతే జ్వరావుభౌ । వైష్ణవోఽథ సమాక్రందన్ । మ్మాహేశ్వర బలార్దితః । అలబ్ధ్వాభయ మన్యత్ర । తుష్టావ వృషభధ్వజం । అథ ప్రసన్నో భగవాన్ । విష్ణుజ్వరనుతో హరః॥ విష్ణు శీతజ్వరం ప్రాహ । శరణాగత వత్సలః॥ మహేశ్వర ఉవాచ॥ శీతజ్వర ప్రసన్నోఽహం । వ్యేతు తే మజ్జ్వరాద్భయం । యేనా స్మరతి సంవాదం । తస్య నస్యాత్ జ్వరాద్భయం । సనత్కుమారః – ఇత్యుక్తో రుద్రమానమ్య । గతో నారాయణజ్వరః ॥

రాశరాసురపుత్త్రికుం • డడరి సాంబు
నోడఁబుచ్చెను జయఘోష • ముప్పతిలఁగ. 377

క. నందియు శృంగమ్ములతో, డందాక్ష్యుఁగ్రుచ్చికను నోడపుగఁ బడన్ జి
మ్మం దండశూకవైరి క,డింది యసృగ్ధారలొలుఁ • డీల్వాడి వఱచెన్. 378

—* శ్రీకృష్ణుఁడు శివునిచే నోటుపడి నుతించుట *—

*మ. యదునాథుం డదియెల్లఁ గన్గొని విరూ•పాక్షుఁ మహేష్వాసునిన్
గదనంబందు జయింపలేననుచు న•ల్కన్ బాసి శ్రీశంకరున్
గదియన్గాఁజని మ్రొక్కి దోయిలిడి వి•జ్ఞప్తిన్ బొనర్చెన్ మహే
శ! దయాబ్ధీ! శరణాగతార్తిహరణా! • సర్వాత్మ! మృత్యుంజయా! 379

గీ. విశ్వసర్గానుపోషణ • వినశనాది, హేతువై బోధరూపుఁడై •యింపెసంగు
శాంతులింగస్వరూపు నీ•శ్వరునిఁగొలుతు, నెల్లవేళలనొకభంగి• నెసఁగుదారను.

గీ. కాలము స్వభావమును ద్రవ్య • కర్మజీవ
ములు నసువులాత్మ యేతత్స•మూహ వికృతి
బీజరోహ ప్రవాహమై • వెలయు జగము
నీదు మాయయె కొలుతు ని•ర్ణేత! నిన్ను. 381

గీ. విత్తనమునుండి మొలకయు • విత్తు మొలక
నుండి యెట్లొ ప్ర•వాహమట్లొప్పు మీఱ

---

* శివపురాణే యుద్ధఖండే చతుఃపంచాశోధ్యాయే –

శ్లో॥ అథ విజ్ఞాపయామాస । నతోభూత్వా కృతాంజలిః । శ్రీకృష్ణ శ్శంకరంభక్త్యా । ప్రపన్నో భక్తవత్సలం । దేవదేవ మహాదేవ । శరణాగతవత్సల । నమామిత్వానంతశక్తిం । సర్వాత్మానం పరేశ్వరం … … దేవదత్త మిదం లబ్ధ్వా । నృలోక మజితేంద్రియః । యోనాద్రియేత త్వత్పాదా । సశోచ్యోహ్యాత్మవంచకః । త్వదాజ్ఞయాహం భగవాన్ । బాణదోశ్ఛేత్తుమాగతః । త్వయైవశప్తో బాణోయం । గర్వితో గర్వహారిణా । నివర్తస్వరణాద్దేవ । త్వచ్ఛాపోవ పృథాభవేత్ । ఆజ్ఞాందేహి ప్రభోమేత్వం । బాణస్యభుజకృంతనే । ఇత్యాకర్ణ్యవచశ్శంభుః । శ్రీకృష్ణస్య మహేశ్వరః । ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా । కృష్ణస్తుత్యా మహేశ్వరః॥ మహేశ్వర ఉవాచ – సత్యముక్తం త్వయాతాత । మయాశప్తోభిదైత్యరాట్ । మదాజ్ఞయా భవాన్ప్రాప్తో, బాణదోర్దండకృంతనే । కింకరోమి రమానాథ । భక్త్యాధీన స్సదాహరే । పశ్యతోమేకథం వీర । స్యాద్బాణ భుజకృంతనం । అతస్త్వం జృంభణాస్త్రేణ । మాంజృంభయమదాజ్ఞయా । తతస్త్వం కురుకార్యంస్వం । యథేష్టంచ సుఖీభవ ॥

నెడ తెగక యెంతయేనియు • నెసఁగుజగము
నీదుమాయయె కాదొకో • నిత్యమూర్తి! 882

గీ. వాఙ్మయబ్రహ్మమందుఁగు • ప్తముగనున్న, యప్పరబ్రహ్మమీ వెని • న్నకలుపాత్ము
లైనవారుచిదాకాశ • మనుచుఁజూతు, రద్వితీయమహేశ! యః • నాదిపురుష! 883

క. నీమాయచేత జగములు, వేమఱు మోహంబుఁజెంది • విత్తసుతస్త్రీ
కాములయి దురితనీరధి,లో మునుఁగుచుఁ దేలుచుండు • లోకార్తిహరా!

క. నీవొసఁగిన యీజగమునఁ, గావలుఁడై నీదు పాద • కమలములయెడన్
దావేడ్కఁ బూనకుండిన, నావాఁ డాత్మఘ్నుఁడగు మ • హాదేవ! కడున్.

క. కిగ్గాడి దైత్యుఁడీతం, డెగ్గనకయె నిన్నుఁజెనక • నేతెంచె నిటుల్
నిగ్గగు నీ శాపబలం, బిగ్గతి నను దోడి తెచ్చె • నీతని నొంపన్. 886

— * శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుని జయించుటకై శివుని సెలవడుగుట * —

చ. సెలవునొసంగు వేగ నిఁక • చెన్నటి రక్కసి నిక్కఁబాపి చే
తులు బలివేతుఁ గాకులకుఁ • దొల్లు మిఁకన్ సమరాంగణస్థలిన్
దలఁపుము నీదు శాప మది • తథ్యవచస్కముఁగాఁగ నీ కృపన్
వెలయఁగఁజేయు మాపయి న • వీనసుధాకరఖండమండనా! 887

వ. అనిన శ్రీకృష్ణునకు శివుం డిట్లనియె.

చ. నిజ మిది దేవకీతనయ! • నీవిఁక వీని భుజాసహస్రమున్
రజమొనరింపఁజెల్లు నయి • నన్ గనుచుండియు భక్తపీడ నో
ర్వఁజనునె? చెప్పెదన్ విను ము • పాయము నాపయి జృంభణాస్త్రమున్
వ్రజపరిపాల! వేయు నిదు • రన్గొనెదన్ విజయంబు నీకగుఁ. 888

ఆ. మున్ను యిడితికాదె • మురహార! వరము నీ, కప్రమేయబలము • నాజిలోన
నన్నుఁదొడరి కదియ • నాకన్న మిన్నయౌ, నట్టులదియునగ్ని • యఁగును గనుము

గీ. అనుడు వనజాక్షుఁ డెక్కుడు • హరుసమొంది
జృంభణాస్త్రంబు నపుడు యో • జించి పరప
భక్తవశ్యుఁడై నిదురించె • ఫాలనయనుఁ
డాప్రమథవీరగణముతో • నాయదనున. 890

వ. అంత.

క. పగతుఱగుండెలు పగులఁగ, మిగుల గుణధ్వనియొనర్చి ♦ మించు నల హరిన్
దగఁ జెనకఁ దలఁచి బాణుం, డొగి మూలబలములఁ గొని స♦ముద్ధతి మెఱయన్.

సీ. అల వృషాండుని సూతుఁగా ♦ నలవరించి
ఘనగదాశరచాపఖ♦డ్గములఁ దాల్చి
వీరపాణంబుఁ బొనరించి ♦ మీఱి రక్త
నేత్రుఁడై రథమెక్కి య♦సిశిఁ గడఁగ 392

గీ. యుద్ధభూమికిఁ జని యదు♦యోధవరుల, నెల్ల [illegible] ♦ హేళఁ దత్కు
మారులను జూచి కడువడి ♦ శౌరిసేనఁ, జొచ్చి కరులను హరులను ♦ జూరుచేసి.

ఉ. గరుడుని నొక్కవాలమునఁ ♦ [illegible] తగుఁ జేసి [illegible] హలాయుధున్
బిరుదఱఁ బంచభల్లముల ♦ బిట్టలరించి [illegible] సాత్యకిన్
సరవిగ నిర్వ్యదేసి ఘన♦సాయకరాజి వెలార్చి యంత న
మ్మురహరు నూఱుకోలల స♦ముద్ధతిఁ గప్పి నగెన్ నదింపుచున్. 394

గీ. మేలిజోదుల మదకరి♦జాలములను గజ్జపుర్కదళములఁ జొన్న ♦ గోసినట్లు
నఱికి నెత్తురువాఁగులు♦నెరిపి మీఱె, భయదమైతోఁచె యుద్ధభూ♦భాగమప్డు.

వ. అంతః గృష్ణుండక్కజంపడి తెమల్చికొని యుక్కుమీఱి బాణాసురుఁ జేరి

చ. హరులను జంపి సూతుపయి ♦ నర్ధ్వది భల్లముఁ జేసి చాపమున్
విఱుగఁగఁ జేసి బాణుపయి ♦ వేయిశరంబుల నేసి యార్చినన్
సురరిపుఁ డోహటింపకయె ♦ చూపఱు మెచ్చ మఱొండు విల్లునన్
గరమునఁ బూని శౌరిపయిఁ ♦ గాండశతంబు నిగుడ్చి నార్చుచున్. 397

గీ. బాణుశరములఁ బొడిచేసి ♦ వాసుదేవుఁ, డాత్మ శంకరుఁ దలఁచి ర♦యమున బాణు
చేతివిలుఁ బొల్లుచేసి యా♦శీవిషోప, ముల శరమ్ములఁ గ్రమ్మఱఁ ♦ బొదివె బాణు.

క. హరి వేసిన సాయకముల, సరకుఁ గొనక దునిమి యసుర ♦ శౌరిన్ గద ను
క్కఱ మోఁదిన రణతలమున, హరి పడివడి లేచి యంత ♦ నాఱని కినుకన్.

శా. కంసారాతి ప్రచండరోషమునఁ జ♦క్కన్ జక్రమున్ బట్టి య
మ్మాంసాహారు రయంబునన్ బొదివి దు♦ర్మాంసోరుతద్బాహులన్
ధ్వంసంబొందఁగఁ జెక్కుఁ దున్మి తలఁ ద్రుం♦పన్ బూనఁగా దైవతో
త్తంసుం డాహరుఁ డేగుదెంచి యనియెన్ ♦ దానిట్లు పద్మాక్షుతోన్. 400

—* శ్రీకృష్ణుఁడు బాణునిఁ జంపఁ దలఁపఁగ శివుఁడు వారించుట *—

ఉ. వేయిభుజంబులందు నర • విందవిలోచన! దక్కు నాల్గిఁక
నా యిడినట్టి శాపవచ • నంబది చెల్లెను వీని నాశముల్
జేయకుమింక వేమరులఁ • జేయుము చక్ర మవక్రసారమున్
నాయదిగాదె చక్రమిది • నట్టదె మున్ను దధీచి నేయఁగాన్. 401

చ. అన హరునాజ్ఞ దైత్యుపిడి • యచ్యుతుఁడంత నె త్తొలిగె బాణుఁడున్
గనకగిరీంద్రధన్వుఁ బొడ • గాంచి కరంబులు మోడ్చి భక్తపా
లన! నిఖిలేశ్వ రేశ్వర! శ • లాధర శేఖర! లోకసుందరా!
నను గరుణించి మన్నితి వ • నాది! కృపామయమూర్తి! శంకరా! 402

—* బాణాసురుఁడు శివుని వినుతించి నృత్యంబు సేయుట *—

సీ. నీవె బ్రహ్మంబవు • నీవె యప్పరమాత్మ, మీవె సర్వవ్యాపి • వీవె విభుఁడ
వీవె విరాట్టవు • నీవె బ్రహ్మాండత,నుండవు సర్వాన్వి • తుండ వీవె
హుక్కులి వినుతెర్వు • మోహుగ్గిరేతస్సు, జలము వీనులు దిశల్ • తలదివంబు
పదములు భువి మనం • బది చందురుఁడు చూపు, భానుండు కడుపకూ • పార విభుఁడు

గీ. బుద్ధి విధి కుంతలము లంబు • ముక్కు లెదయు
ధర్ముఁడు త్రినేత్రము లగుణ • త్రయము సోమ
రాజి యోషధివితతి స • ర్వమయమూర్తి
వీవె పురుషుఁడ వమలాత్మ! • యిదియె ప్రణుతి. 403

వ. అనుచు నస్మృగ్ధార లొక్కుమ్మడి గుఱియుచుండ మెల్లన లేచి హరునిముందట నాలీఢప్రత్యాలీఢ పదంబులతో వివిధాకారంబులగు స్థానకంబులతోడను భ్రూక్షేపసహితంబులగు ముఖవాదసహస్రంబులతోడను శిరఃప్రకంపనసహస్రంబుల తోడను వివిధాకారంబు లమర నద్భుతసుందర తాండవంబొనర్చినభక్తవత్సలుం డగు పరమేశ్వరుండు సంతుష్టుండై వరంబడుగుమనిన నలరి బాణుం డిట్లనియె.

—* శివుఁడు బాణాసురునకు వరంబు లిచ్చుట *—

సీ. వసుదేవసూనుండు • వ్రయ్యలొనర్చిన, చేతులఁ గాయంబు • చెల్లుఁగాక
సాతత్యభావంబు • జానుమీఱఁగ నీదు, పదభక్తి నిండార • బరఁగుఁగాక
అతుయంబైన నీ • యతులగాణాపత్య,మొంది నిన్ గొలుచుచు • నుండుఁగాక
హారితోడ సర్వది • వ్యావళితోడుత, నిర్వైరమతి నాకు • నెగడుఁగాక

గీ. నాదు తనయుఁడు బొడమిన • నందనుండు, మేలుగా నిప్పురంబును • నేలుఁగాక
తమమురజమును ననుఁ బాసి • తఱలుఁగాక!, నీదుభక్తులచెలిమి రాణించుఁగాక!

వ. ఇట్లు గోరినంత శంకరుండు తథాస్తు యొసంగి తనయులతో నంతర్ధానంబు నొందె నంత బాణుండు గాయంబులయపాయంబుఁ బాసి సంతుష్టుండై శ్రీకృష్ణునిఁ గామపాల సాత్యకి ప్రద్యుమ్నాదులను బహూకరించి స్వభవనంబునకుఁ గొనిపోయి యుషానిరుద్ధుల రప్పించి యనునయించి యందఱకు భోజనతాంబూల చందనసురభికుసుమంబు లొసంగి కాంచనాంబరములఁ గట్టనిచ్చి నవరత్నాలంకృతజాంబూనదభూషణంబు లనేకంబు లర్పించి కూఁతున కల్లున కపరితానేకహిరణ్యారాసుల నొసంగినంత శ్రీకృష్ణుండు బాణుని గారవించి మనుమనితో మనుమరాలిన్ దోడ్కొని జయభేరులతో ద్వారకాపురంబుఁ జేరి సుఖంబుండి రంత బాణుండును శివప్రసాదంబున రుద్రానుచరాగ్రణి యయ్యె నిట్లు బాణాసురానుగ్రహ కథనంబుఁ జెప్పితి నిట్లె మహేశ్వరుండు కాశీపురియందు గజాసురుని వధించె నింకను నందే వ్యాఘ్రరూపియగు దుందుభి నిర్హ్రాదుండను దైత్యుఁ బొలియించి వ్యాఘ్రేశ్వర లింగంబై యందుఁ బేరొందె నిఁక మహేశ్వరి విదలోత్పల దానవుల సంహరించె నద్దానినిఁ జెప్పెద వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 406

—* విదలోత్పల దానవ సంహారము *—

క. విదలోత్పల నామంబులఁ, బొదలెడు నిరువురు దనుజులు • పురుషుని చేతన్
జదియని యట్టులఁ బద్మజు, కుదురగు వర మొంది మిగిలి • కొంటెలయి కడున్

గీ. వేల్పులందఱి నొడిచి త • ద్విత్తములను, జూఱగొని యందునందును • సొగసుకత్తె
లైన పడుచులఁ బట్టుచు • నహరహంబు, దిరుగుచుందురు నెల్లెడ • దీమసమున. 407

గీ. వారిపోతర మార్పఁగ • వనజభవుని
యానతిం జేసి నారద • మౌని యొక్క
నాఁడు వారలఁ జేరి య • న్నాకరిపుల
యర్చలను గొని వర్ణించె • నార్య నిట్లు. 408

ఉ. ఏమని చెప్పఁగల్గుదు మ • హేశ్వరి చక్కఁదనంపు టక్కజం
బామహనీయుఁడౌ శివుఁడె • యారయఁగాఁ గలవాఁడు నిక్కమా
భూమిధరేంద్రనందన యె • పూజిత యెల్ల జగంబులం దిఁకన్
భామ యెవర్తె యేని యుమ • పార్వతిఁ బోలఁగ లేదు రూఢిగన్. 409

క. అని చెప్పి తఱలె నంతన, దనుజులు మనసిజుని మేటి దాడికిలోనై
వనరుచు నెట్టులనేనియుఁ, జని గౌరినిఁ దెత్తుమనుచుఁ జటులరయమునన్. 410

చ. గొనకొని పార్వతీశివులు నూరిమిఁ గాశికిఁ జేరి యుండుటన్
విని యటకేగి పొంచి యట విశ్వవిభున్ జగదేక సుందరిన్
గనుఁగొన రోయుచుండ నిరఁ గౌతుక మొప్ప మహేశ్వరాగ్రమం
దనఘ భవాని కందుకవిహారము సేయుచు నుండె నెంతయున్. 411

క. అయ్యదనునఁ బిశితాశను, లయ్యెడ కగుదెంచిచూచి యబ్బురపడి పే
ర్గొయ్యలయి యుమనుఁబట్టఁగ, నొయ్యనఁగొని శాంబరీస ముద్ధరమాయన్.

ఆ. చదలఁజేరి గౌరి సరసకేగఁగఁ జూచు, వారి నరసి మృత్యుభంజనుండు
వేగ నుమకుఁ గన్ను సైగచేసిన నంత, యొత్తిఁగి యగజ యొంత యోని నగుచు.

సీ. చక్రహారంబట్టు బంతి విసరి పలాద
యుగ్మమును గొట్ట వారలు హాయనుచుఁ బు
డమిని బడి తన్నుకొనుచుఁ బ్రాణములు వదలి
రమరు లలరులఁ గురిసిరి యంబపైని. 415

క. కందుకమదియును సురముని, బృందంబుల యాచ్న నొక్క పృథులింగంబై
యందమరఁ గందుకేశుఁ డ,నందగ జ్యేష్ఠేశలింగ నైకటభూమిన్. 416

వ. అంత హరివిరించనాది సురవ్రజంబు లమ్మహాలింగంబు నర్చించి శివునిచే నభీష్ట వరములొంది స్వస్థానంబులకరిగి రిఁక నేమివినవలతు రెఱింగింపుఁడనిన మునులు సూతునకు మహాత్మా! శివుని యష్టాశీతిలీలల నెఱింగింపుమనుటయు.

క. భోగీంద్రహారవిలస,ద్భోగేశ్వర చరణకమల పూజాజాగ్ర
ద్భోగార్యసోదరీ! చి,ద్భోగల సచ్చిత్తతోయ భూ! లక్ష్మ్యంబా! 418

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి యుద్ధఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

పఠా:— ఈ యుద్ధఖండమందలి యంధకాసురవధోపాఖ్యానము పునరుక్తి గాకుండుటకై యిచ్చట మాని లింగవైభవఖండమందుఁ జేర్పఁబడినది.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లీలాఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

విలసదుద్భటాస్వాదు
జీవనరాశీందుఘనశి ♦ శిరోజేకితపా
త్రా! విద్యానందాత్మక!
భావజరిపురూప! వీరభద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* శివలీలావతార పరిగణన *—

గీ. శివుని లీలావతారముల్ ♦ చెప్పఁగలనె
లెక్క లేనట్టు లొప్పెడుఁ ♦ బెక్కు లవ్వి
నుడివె మును కొన్ని నందికే♦శుండు సనత్కు
మారునకుఁ దెల్పె నాతండు ♦ మాగురునకు. 3

క. ఒడికమ్మున దేశికుఁ డటు, నుడివెను శిష్యులకు మాకు ♦ నుతగుణగణు లి
య్యెడ మీకుఁ జెప్పెద నాలింపుఁడు లోకహితములు భోగి♦భూషణు లీలల్. 4

వ. మహేశ్వరుండు మున్ను సర్గకాముండై ధ్యానంబొనర్చు పరమేష్ఠికి సాయంబుఁ జేయఁగోరి శ్వేతలోహితంబను నందొమ్మిదవ కల్పంబు మొదలుచేసి యిరువది మూడవ కల్పంబువఱకు శ్వేతలోహి తారుణ నీల హేమ ధవళ వర్ణంబులతో

సద్యోజాత వామదేవాఘోర తత్పురుషేశానావతారంబులొందుడు వారొక్కరొక్కరు పుత్త్రచతుష్టయంబు నొంది విధాతకు విజ్ఞానంబును సర్గశక్తి నొసంగిరి. (౧౨) ఇంకను శివుఁడు శర్వ భవ రుద్రోగ్ర భీమ పశుపతీశాన మహాదేవ రూపంబులతోఁ గ్రమంబుగ భూమ్యుదకాగ్ని మరుదాకాశ క్షేత్రజ్ఞార్క నిశాకర పదార్థంబుల నధిష్ఠించి యీ యష్టతనువులతో నిండి చరాచర విశ్వమయుండై యెసంగె. (౧౩) అనంతరంబున స్వరచితంబగు సర్గంబు వృద్ధి నొందమి నారసి విధాతృండు మిథునసృష్టిం జేయనెంచియు స్త్రీసర్గంబునందు శక్తుండుగాక మహాదేవునిగూర్చి తపింపుడు నచిరకాలమ్మున నమ్మహేశ్వరుండు స్వాంతర్లీనంబగు శక్తి నర్ధతనువునన్ బహిర్గతంబుఁ గావించి యర్ధనారీశ్వరుండై యజునకుఁ బొడసూపి శక్తిచే నాతనికి స్త్రీసర్గశక్తి నొసంగించె (౧౪)

ఇంకను ప్రథమ ద్వాపరంబందు శివుండు శ్వేతుండనుమునియై శివతోఁ గూడి హిమవచ్ఛిఖరంబందలి ఛాగలపర్వతంబందు వసించి శిష్యచతుష్టయంబుతో స్వయంప్రభుఁడను వ్యాసునకు స్వాత్మప్రబోధం బొనర్చె-ఇంకను ద్వితీయ ద్వాపరంబు మొదలుచేసి యష్టావింశద్ద్వాపరంబులవఱకు శివుఁడు సుతార దమన సుహోత్ర కంక లోకాక్షి జైగీషవ్య దధివాహన ఋషభ యోగి భృగుతుంగ తపోత్రి బలి గౌతమ వేదశిరస్క గోకర్ణ గుహావాసి శిఖండి జటామాల్యట్టహాస దారుక లాంగలి శ్వేతకేతు శూలి ముండి సహిష్ణు సోమశర్మ లకులీశ్వరులను నవతారంబులనొంది యథోచితంబుగఁ గొన్నిట శిష్టచతుష్టయంబుతో మఱికొన్నిటఁ బుత్త్రచతుష్టయంబుతో సత్య భార్గవాంగిర స్సవితృ మృత్యు శతక్రతు వసిష్ఠ సారస్వత త్రిధామ త్రివృచ్ఛత తేజో నారాయణ రక్షాఖ్య త్ర్యారుణి దేవ దేవకృతంజయ ఋతుంజయ భారద్వాజ గౌతమ వాచశ్రవ శుష్మాయణ తృణబిందు యక్ష శక్తి పరాశర జాతకర్ణ పారాశర్యాఖ్యులను నామంబులనొప్పు వ్యాసునకు బ్రహ్మవిద్యా ప్రబోధం బొనరించె(౪౨) అంతమీఁదశిలాదముని పుత్రార్థియై తపింప స్వాంశంబున నందికేశు నవతరింపఁజేసె (౪౩).

ఆమీఁద భైరవుఁడై యవతరించి యసత్యంబాడిన విధాతృని పంచమ వదనంబును జిదిమివేసె (౪౪) మఱియు హిరణ్యకశిపుని సంహరించిననృసింహమూర్తి జ్వాలలచే లోకధ్వంసంబగు టారసి దేవప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు శరభావతారంబొనర్చి నృసింహాతను సంహృతిన్ బొనరించె (౪౫)

విశ్వానరుండనుముని కపత్యంబు లేకుండుడు నమ్మని తపించినంత స్వకీయాంశంబున గృహపతియను నామంబున నాతనికాత్మజునిగ నవతరింపఁజేసె (౪౬)

క. ఆగృహపతి యధికతపో, యోగంబున శివునికరుణ నొందిస్థిరాయు
ర్భోగంబుల దిక్పాల, శ్రీగరిమముఁ జెంది యలరె సిద్ధమునీంద్రా! 6

వ. ఇఁకను హరిసహాయంబుచే రక్కసుల కంజనీయక యమృతపానం బొనర్చిన దివ్యు లహంకరింపఁగా యక్షేశ్వరావతారంబొంది యవ్వారి గర్వంబు నడిపె (౪౭) వెండియునిఁక మహాకాలుండు తారుండు భువనేశ్వరుండు శ్రీవిద్యేశ్వరుండు భైరవుండు శివుండు ధూమవంతుండు బగలాముఖుండు మాతంగుఁడు కమలుండను దశావతారంబులొంది మహాకాళి తార భువనేశ్వరి శ్రీవిద్య భైరవి భిన్నమస్త ధూమవతి బగలాముఖి మాతంగి కమల యను నామంబులచేత నవతరించిన శక్తులఁజేపట్టి లోకరక్షణం బొనరించె (౫౭)

ఇంకను రక్షోబాధితులగు దేవతల యలజడిన్ గాంచి కశ్యపప్రార్థనచే మహేశ్వరుండు కపాలి పింగలుండు భీముఁడు విరూపాక్షుండు విలోహితుండు శాస్తజపాదుం డహిర్బుధ్న్యుఁడు శంభుండు చండుండు భవుండు నను పదునొకండ్రై యవతరించి యసురులన్ భంజించి వేల్పులను రక్షించె (౬౧) అత్రి యను మునీశ్వరుండు పుత్రకాముండై త్రిమూర్తులఁగొల్చిన మువ్వురయ్యనఘునకుఁ బుత్త్రులై పొడముదుమని వరంబిచ్చినకతంబున శివుఁడు దూర్వాసుండను పేరున నత్రిపుత్త్రుండై యవతరించె (౬౯) ఇఁకను దొల్లి శివవీర్యంబు సంగ్రహించిన మహాబలుం డద్దాని నంజలియందు సమర్పింపుడు శివాంశతో హనుమానుం డవతరించి రామకార్యంబునందు సాయంబొనర్చె (౭౦) మహాకాలుండను గణపాలుండు శివాళువుండై మహేశ్వరునిచే ననుగ్రహింపఁబడి శివశాపప్రకారంబు శివాంశచే భేతాళుండను భూతపతియై యవతరించె (౭౧) తొల్లి పాతాలవాసినులగు స్త్రీలఁడవిలి విష్ణువు పుత్త్రులన్గని యందు వసించి లోకరక్షణంబు మానియుండఁగ శివుఁడు దేవప్రేరితుండై వృషేశ్వరావతారంబున నిగ్రహించి విష్ణువును స్వధర్మనియంత్రితునిగా నొనర్చె (౭౨) దధీచిమునికిఁ దత్సతియగు సువర్చాగర్భమందు స్వాంశంబునఁ బిప్పలాదమునియై యవతరించి తపోవైభవంబు నెఱపె (౭౩) మహానంద యను వేశ్యన్ బరీక్షింపఁగోరి వైశ్యపత్యవతారంబుఁ జెంది యామెన్ బరీక్షించి మోక్షంబు నిచ్చె (౭౪)

భద్రాయు వను మహారాజును బరీక్షింపఁగోరి మాయాశార్దూలావతారంబు నొంది (౭౫) మాయాద్విజుండై (౭౬) పరీక్షించి శుద్ధుండగు వానికి వరంబు లొసంగె. మఱియు యతినాథుండై (౭౭) ఆహుకుండను భిల్లునిఁ దత్పత్నినిఁ బరీక్షించి వారికి దమయంతీ నలులుగాఁ బునర్జన్మంబు నిచ్చి కలహంసంబై (౭౯) యవ్వారి దంపతుల నొనరించె. మఱియు మార్తాండవంశ్యరాజులలో

ఆ. నభగపుత్త్రుఁడైన • నాభాగునిఁ బరీక్షఁ, దానొనర్పఁ గృష్ణ•దర్శనుఁ డయి నృపుని సత్యవచన•నియతి కెదన్ మెచ్చి, జ్ఞానమును సవనధ•నములనొసగె. ౪

వ. ఒక్కప్పుడు గురుశుక్రులు కైలాసాద్రి కేగుచుండ నవధూతన్నై మోసపడిన యింద్రునిఁ జంపఁబూనియు గురుప్రార్థనచే నాఁగి యింద్రు ననుగ్రహించె. (౮౦) భిక్షువర్యావతారంబుఁ జెంది బ్రాహ్మణి సందేహంబుఁ దీర్చి తత్పుత్త్రునకును రాజపుత్త్రుఁడగు ధర్మగుప్తునకును బ్రదోషార్చనావ్రతంబు నెఱిఁగించి తత్సిద్ధిచే నవ్వారికి శ్రేయంబు లిచ్చె (౮౧) మునిపుత్రుండగు నుపమన్యుండు క్షీరార్థియై తపించుచుండుడు మహేంద్రావతారంబొంది యుపమన్యుఁ బరీక్షించి యటుపై నిజరూపంబుఁ జెంది వరంబు లిచ్చె (౮౨)

పార్వతీదేవి తపస్సుఁ జేయుచుండఁగా బ్రహ్మచారియై వచ్చి యద్దేవినిఁ బరీక్షించె (౮౩) తపస్సిద్ధినొంది పార్వతి తలిదండ్రులయొద్ద కేగినంత నర్తకుండై యోషధిప్రస్థంబుఁ జేరి మేనకా హిమవంతులకుఁ గన్నె నీయుమని యర్థించె. (౮౪) అటుపిమ్మట శివునిలీల లెఱింగి పార్వతి నిచ్చుట కిష్టపడిన మేనకా హిమవంతులకడకు వైష్ణవద్విజుండై వచ్చి శివాపకర్షన్ బోధించి కన్నె నీయవలదని నొడివె. (౮౫) ధనురాచార్యుండను కీర్తిఁ బడసిన ద్రోణుండు పుత్త్రార్థియై శివుని భజింపఁగా స్వాంశమున నశ్వత్థామ యనువానిఁ బుట్టించె. (౮౬) కౌరవ పాండవ యుద్ధంబు చివరరేయి శస్త్రపాణియై పాండవశిబిరంబుఁ జొచ్చు నశ్వత్థామకు భూతాకృతియై వెలపించి యాపై ననుగ్రహించె. (౮౭) పాశుపతాస్త్రంబుఁ గోరి తపించుచున్న నర్జునునిఁ బరీక్షింపఁగోరి కిరాతపతియై యాతనితోఁ బోరి మరల ననుగ్రహించి పాశుపతం బిచ్చె (౮౮) ఇట్లు పరమేశ్వరుం డష్టాశీతిలీలారూపంబు లొంది భక్తుల ననుగ్రహించె నిందు గొన్నిటిని సవిస్తరంబుగా నింతకుమున్న మీకుఁ బురాణాంతరంబులఁ జెప్పియుంటిని గావున నిపుడు విశేషించి కొన్నిలీలలఁ బ్రతిపాదించెద వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

—* నందికేశ్వరావతారలీల *—

శా. సాలంకాయనమౌనిపుత్త్రుఁడు మహే•శానప్రియుం డుల్లస
చ్ఛీలుం డైన శిలాదుఁ డుత్తమసుత•శ్రీఁ గోరి నాకేశ్వరున్
పౌలోమీశుఁ దపంబునన్ గొలువ న•ప్పాకారి యేతెంచి యి
ట్లేలా? తీవ్రతపంబొనర్చ దన మౌ•నీంద్రుండు మోదంబునన్. 10

క. జేజేలదొరకు మ్రొక్కి త,నూజు నయోనిజు ననిధను • నుతగుణు నడుగన్
యోజించి మునివరునకు బి•డౌజుం డనె నా కశక్య•మగు నిట్లొసఁగన్. 11

ఆ. నేనెకాదు వనజ•నేత్రుండు నలువయుఁ, గూడ నొసఁగలేరు•కొమరు నిట్లు
వారలేను మృతినిఁ • బడసెడువారమే, యెట్లులొసఁగఁ జెల్లు•నిట్టివరము. 12

చ. హరుఁ డొకరుండు దక్కనిఁక • నన్యు లొసంగఁగఁ జాల రివ్వరం
బరయు మునీంద్ర! శంకరుఁ డ•నాదిలయుండు పరాత్పరుండు నీ
వరుసము మీఱఁగా నియమ•మారసి యాహరునిన్ భజించినన్
బిరుదతఁ డీయఁగాఁగలఁడు • పేరిమి నిట్టివరంబు నింబుగన్. 13

క. అనినుడివి యాతఁ డరిగెను, మునివర్యుం డంత మోద•మున నానిముస
మ్మున నే తపమారంభము, నొనరిచి భజియించుచుండె•నుడురాజధరున్. 14

గీ. అన్నపానంబులను బాసి • యభవునందె
డెందమును జక్కఁ జేర్చి యే • కొందలంబు
లేకయుండెఁ దడవుకాల•మేకనియతి
ముని; యతనిపైన వల్మీక•మును దనర్చె. 15

గీ. వజ్రసూచీముఖంబులై • వనరు కీట
ముల తెగల్ గమ్మికొని నెత్తు•రులను ద్రావి
మూఁగియుండె నసృఙ్మాంస•ములును జర్మ
మును లయంబొందె నొక్క యె•ముకలు మిగిలె. 16

మత్తకోకిల: అంతఁ దా జగదీశ్వరుం డపు•డాదరంబు భరంబునన్
గాంతతోఁ బ్రమథాళితో సుమ•నఃకదంబకరాజితో
నెంతయేని మహామునీంద్రస•మిద్ధబృందముతోడనుఁ
గింతగాఁ జనుదెంచి యిచ్చెద•వేఁడు మిష్ట వరంబునాన్. 17

చ. కడఁగి సమాధిఁ జెంది తన • కాయమునందు మనంబు లేక నె
వ్వఁడు శివపాదపద్మములఁ • బొందుగ ధారణనొందియున్న న
క్కడిఁది మునీశ్వరుండు శితి•కంఠు నుడిన్ వినకున్న నంత
శంభుఁడు తన పాణిపద్మమున • ముట్టె మునీంద్రుని మస్త మర్మిలిన్. 18

ఆ. అపుడు గనులు దెఱచి •యత్తాపసాగ్రణి, శివుని చరణములకుఁ • జేరి మ్రొక్క
వరముఁగోరు మిడెద • బాడబతల్లజ! యని శివుండు వలుక • నంత మునియు.

క. పరమశివ! సుతు నయోనిజు, సురుచిరు నవినాశు నీదు • జోకగువానిన్
బరమకృప నిమ్ము మురిసెద, వర మిది యే సర్వలోక•వంద్యపదాబ్జా! 20

వ. అనిన లోకనాథుం డిట్లనియె.

మత్తకోకిల : ఓ మునీశ్వర! యట్టులేన్ విను • మున్నతాత్మ! రయంబునన్
నీ మనోరథసిద్ధిగా నిఁక • నే నయోనిజమూర్తినై
ప్రేమ మొప్ప జనింతు నాశపు • పేరు లేక యొసంగు న
ట్లోము నన్నిఁకఁ దండ్రివౌచు మ•హాూచ్చకీర్తు లెలర్పఁగా. 21

గీ. అని మహా•దేవుఁ డంత నం•తర్ధిఁ జెందె
నమ్మునియు నాశ్రమముఁ జేరి • యందు మునుల
కభవవరదాన మెఱిఁగింప • నంద అపుడు
మురిసి రెంతేని నానంద•భరమెసంగ. 22

—* నందికేశ్వర జననము *—

గీ. కొంతకాలం బెదురుసూచి • యంత మాని
జన్న మొక్కఁ డొనర్పఁగా • స్వాంతమందుఁ
దలఁచి మఖశాల నిర్మింపఁ•దలఁచుటయును
నంతనె శివాంశతో బాలుఁ • డవతరించె. 23

క. తరుణేందుకిరీటముతో, సురుచిరభస్మానులిప్త•శుభ్రతనువుతో
వరభుజచతుష్టయముతో, హరువుగ బాలకుఁడు పొడమె • హరునంశముతోన్.

క. విరులుగురిసె శివుపైఁ గిన్నరులును గంధర్వజనులు • నాడెంబుగఁ బా
డిరి పలుకుచెలువ నలువయు, సిరియు హరియు శివయు శివుఁడు•చేరిరి వేడ్కన్.

గీ. మఱియు నింద్రుండు మున్నగు • సురలు మునులు
చేరి వచ్చి శిశుఁ గాంచి • చెలఁగి మునినిఁ

దజ్జనకుఁ గాంచి మిగుల సం • తసముఁ జెంది
మెచ్చి తమ తమ నెలవుల • కిచ్చఁ జనిరి. 26

ఉ. అంత మునీశ్వరుండు సుతు • నక్కునఁ నెక్కొని స్వీయమాశ్రమం
బెంతయు వేడ్కఁ జేర్ప శిశు • వీశ్వరరూపముఁ బాసి బాలుఁడై
వింతగఁ గన్పడెన్ మునియు • వేగఁ గనుంగొని యించు కాత్మలోఁ
జింతిలి జాతకర్మమును • జేసి మునీంద్రుల సమ్మతంబునన్. 27

గీ. నంద మొసఁగినవాఁడౌట • నంది యనుచు
నామకరణం బొనర్చి నా • నావిధార్థ
సంచయము నెమ్మిమై యర్థి • జనుల కిచ్చి
తనియఁ జేసి ముదంబునఁ • దనరుచుండె. 28

క. ఐదవ యేఁ డుపనయనము, నాదట నొనరించి దేశి • కాగ్రిణులకడన్
వేదాధ్యయనారంభము, మోదమున నొనర్పఁ • జేయ ముని యతఁ డంతన్. 29

క. సాంగములగు వేదమ్ముల, సంగీతకళన్ సుశాస్త్ర • షట్కము నెంతేఁ
బొంకుచుఁ గడుసులువుగఁ బూ, ర్తిం గావించెను గరంబు • రిదిఁ జెందఁ గురుల్. 30

వ. అట్లు.

గీ. దాఁటె నాఱేడు లంత స • ప్తమ సమయది
జరుగుచుండఁగ నొకనాఁ డు • షస్సునందు
ఘనులు మిత్రావరుణులు నా • మునులు వారిఁ
జేరవచ్చినఁ గనుఁగొని • చెలఁగి వేగ. 31

క. బుడుతండను దాను శిలా, దుఁడు నవ్వారలను గొల్చి • తుష్టిగ నన్నంబిడి
కుడువఁ జేసి రంతనె, యడరుచు నర్భకునిఁ గాంచి • యనిరిటు వారల్. 32

క. ముని! యీ పాపఁడు చదువుల, ననువరి యోగ్యుడైన నాయు • వరయఁగ నస
దై కనుపడెను దీన నెంతయు, వనరక తెలియంగ నొప్పు • భావములోనన్. 33

వ. అని చెప్పి యంతనే వారు యథేచ్ఛం జనిరి శిలాదముని యవ్వారి వచనంబున
గడు విషాదంబుఁ జెంది కుమారుఁ జూచి ఘోరంబుగ విలపించుచున్నంత నంది
నిజజనకున్ బొడఁగాంచి యిట్లనియె.

చ. వనరెదవేల తండ్రి! వెఱ • వన్ బని లేదొకకీడు నాకెటన్
బొనరదు కాలుఁ డేనియును • భూతము లెవ్వియు నేని నన్ను డా

యను దగవింకఁ జాల్మిఁగొను ♦ మల్మటఁబాయు మనంగ నంత న
మ్మునివిని యిట్టి తేఁకువను ♦ బూనుట యెందలిదండి చేనగున్, 35

క. చదువుననుగాని యెక్కుడు, చదురగు తపసుననుగాని ♦ జగమున మిత్తిన్
బొదువఁబడ కెట్టులేనియు, బ్రదికినవా రెవ్వరయ్య ♦ పట్టి! చెపుమా! 36

వ. అనిన నంది యిట్లనియె.

క. చదువుననుగాక యెక్కుడు, చదురగు తపముననుగాక ♦ జనకా! మిత్తిన్
బొదువఁబడకేను రూఢిగ, బ్రదికెద జముగిట్టినట్టి ♦ భర్గుని కరుణన్. 37

చ. సెలవు నొసంగు దీవెనను ♦ జేయుము పోయెద శర్వుఁ గొల్వఁగా
నలఘుతపోనిధాన! యన ♦ నమ్ముని సంతసమొంది నిన్ను నె
వ్వలయఁగనీక సాఁకు పర♦మాత్మ శివుండిఁక నీవు చెచ్చెరన్
బలితపుఁ దాపసవ్రతముఁ ♦ బన్ని గడింపు చిరాయురున్నతుల్. 38

క. అని యానతీయ నందియుఁ, దన తండ్రికిఁ దాతకును ము♦దమ్మున జోతల్
పొనరించి దివ్యధుని ప్రక్క నున్న విపినంబుఁ జేరి♦కడఁగెఁ దపంబున్. 39

గీ. రుద్రజపమొనరించుచు♦రూఢిమీఱఁ, బరమకరుణాసముద్రునిఁ ♦ బార్వతీశు
మదినిఁ గుదురుగ నిల్పి స♦మర్చనంబు, చేయుచుండ నచిరమందె♦శ్రీగళుండు

—* శివుఁడు నందికేశునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట *—

క. ఉమతోడుతఁ బ్రమథగణ, ప్రముఖులతో సకలదివిజ♦వర్గముతో మో
దము మీఱఁగ మునిసుతునా, శ్రమమునఁ బొడసూపి బాలుఁ♦జక్కఁగని కృపన్

క. నందిశిరంబునఁ జెయి నా, నందంబున నునిచి వేగ ♦ నాయన! వరమీ
యం దరిసినాఁడఁ జెప్పు ప్రసందుగ నీ యభిమతముల ♦ శంకర యనుడున్.

క. శైలాది యంత శివపద, నాళీకంబుల కెఱగి ఘ♦నశ్రుతిశిఖలన్
జాలఁగ నజరానిధనుని, నీలగ్రీవుని నుతించె ♦ నేరిమి దనరన్. 43

గీ. అంత శంకరుఁ డెంతేని ♦ యాదరమున
నందిఁ జేకొని కౌఁగిటఁ ♦ జెంది శివను
గణములను గాంచి యత్యంత ♦ కౌతుకమున
నందితో నిట్టులనెఁ బ్రేము♦చింద వడిగ. 44

ఉ. నీవు జరామృతుల్ గలుగు • నీ సుత! యెన్నఁడు నేని నీవిఁకన్
నా కెనయై త్రినేత్రుఁడవ • సర్వగమూర్తివి దివ్యమూర్తివై
శోకములన్ రుజన్ గనక • శోభిలుచుండెద వెల్లకాలమున్
నాకడనుండుఁ డీవు నిఁక • నాయన నాయన నాయనల్ సహింపఁ. 45

గీ. ఇట్లు చెప్పి శిరంబున • నెసఁగు హేమ
కమలహారము శైలాది • గళమునందు
వేసినంతనె యతఁడును • వెలసెఁ బంచ
ముఖుఁడు త్రినయనుఁడును దశ • భుజుఁడు నగుచు 46

సీ. శర్వుఁ డావెంటనే తన • యొడల నున్న, యంగసిద్ధులయిన వారి • నంజలిన్ ఘ
టించి నందిపై నభిషేకింపుమనఁ, బ్రమథులు సంప్రహించి • సత్క్రియముగ.

వ. అయ్యవి మైయును శ్రీస్రోతి, జటోదక, స్వర్ణోదక, జంబూనది వృషధ్వని, యని యైదు నాయంబులు బరగుచు నచ్ఛోదకంబులు మహావేగంబులునై జపేశ్వరు సన్నిధానంబునకుఁ బ్రవహించుచు రాణించె. నీపంచనదులఁ గృతాభిషేకుండై జపేశ్వరు నర్చించి నట్టి జీవ్వారినాయుష్యంబు నొందు నిందు నంది యంబుతోఁ దిఁక శంభుఁడు శాంభవిఁ జూచి జేజే! యిట్టివారికి గణేంద్రునిగా నభిషేకింప నెంచెద నీవెట్లు దలంచెదవనిన నాజగన్మాత యిట్లనియె.

గీ. దేవ! యట్లే యొనర్పు నం • దికి గణాధిపత్యపట్టాభిషేక మా • బాలకుండు
నానుతుండగు నెంతయు • వాసిఁ జెందు, నీదయామృతరసవృష్టి • నిండి నెగడ.

వ. అనినంత శివుండు గణపాలురన్ గనుఁగొని.

గీ. నంది నా పుత్త్రుఁ డితఁడు మీ • యందఱకును
విభుఁడు ప్రాజ్ఞుఁడు మీరిప్డు • వీనిఁ బూని
చేయుఁ డభిషేక మెంతయుఁ • జెలువుమీఱ
నేఁటినుండియు మిము నేలు • నేర్మి నితఁడు 50

— * నందికేశ పట్టాభిషేక వివాహములు * —

వ. అని సెలవిచ్చిన నవ్వారలెల్ల సకలసన్నాహంబు లొనర్చి నందిన్ గారవించి యభిషేకించి రనంతరంబునఁ బరమేశ్వరానుమతితో సర్వసుపర్వులేతెంచి

గీ. హరివిరంచనులును హరి • హయుడు తక్క, దిక్పతులును రవీందులా • దివ్యమూర్తు
లెల్ల నందికి యభిషేక • మింపుదనరఁ, జేసి శిరసుల నంజలుల్ • చేర్చిరపుడు. 52

గీ. అథవుడంత మరుత్తులయ పంచ సుకూతు, దీటగు సుకీర్తియను వానిఁ దెచ్చినంది
కొసఁగఁ జేసియొనర్చెం చెనుపమమంబు సకలమునులును సురలును సంతసింప.

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున

సీ. చందురు వెలుఁగులఁ జానుమిగాతెఱుసిత, చ్ఛత్రం బొకండును జామరద్వ
యము వానిఁబట్టెడు నట్టి సుపర్వీచ, యమ్మను భర్మసింహాసనంబు
రవ్వలకెంపులఁ రాణమీఱిన హేమ, మకుటాదిభూషణనికరములును
దేవి కంఠమునుండి తీసియిచ్చిన నాణి, ముత్యాలదండయు మురుపుదనరు

గీ. పసిఁడిదండయుఁ బాండుర భద్రగజము
కఁడు బలీవర్ద మల్లసింగంపుటెక్క
మమరు బంగారు తేరు రయమున నంది
కొసఁగె జగదీశ్వరుండు పెం పెసఁగు కరుణ. 54

క. నందియుఁ దత్సతియును బ్రా, లేందుధరున కార్యకును ద్రుహిణునకునుం
గోవిందున కడుగులపైఁబడి, వందనములొనర్చిరపుడు వాసిదలిర్పన్. 55

క. అత్తఱి శివుండు ప్రేముడి, హత్తగ శైలాదికిట్టు లనియెఁగుమారా!
యిత్తన్వి సుకీర్తియు నీ, చిత్తమురంజింపఁజేయుఁ జెలిమి మెఱయఁగన్. 56

క. నీవును నీదు వెలందియుఁ, బావనుఁడు శిలాదమౌనిపతి తత్సతియున్
నావాసంబున నుండుఁడు, శ్రీ వెలయ సుఖముల మీకుఁ జేకుఱఁజేతున్. 57

క. నాకిష్టుఁడవై మంతిరి, వై కడిఁది బలంబు వెలయ బంటువునై యీ
లోకములకెల్ల జేతవు, నై కడుపూజ్యుండవగుచు నలరెదు వత్సా! 58

గీ. నీదు తండ్రియుఁ దాతయు నాదుగణము
లందుఁ బ్రాముఖ్యతంజెంది యుందురిఁకను
నేనెచటనుందు నీవందు నిలువు మీవు
నెటవసించిన నేనందు నెగడి యుందు. 59

వ. అనినంత మృడానియు వరంబులీయనెంచి నందికేశుకఁ జూచి యిట్లనియె. 60

క. నేనును వరముల నిచ్చెద, మానసవాంఛలను దెల్పుమా! పుత్త్రి! యనం
గా నంది నీపదద్వయి, మానక తగు భక్తినొసఁగుమా! జనని! యనెన్. 61

వ. అంత నఖిలాండేశ్వరి తథాస్తని యొసంగి భక్తితోఁగూడ నాతనికిన్ దత్సతికిన్ దివ్యభోగభాగ్యంబులను బుత్రపౌత్రాభివృద్ధి ననుగ్రహించె నంత శివుండు, నందికేశుని సాన్వయంబుగ సబాంధవంబుగ నిజస్థానంబుఁజేర్చుకొని సుఖంబుగ నుంచె. హరివిరించనాది సకలగీర్వాణులు మున్నుగువారు సంతసించి శివానుగ్రహంబుం బ్రశంసింపుచు నిజధామంబులకరిగిరి. ఇది నందికేశావతారచరిత్రం బియ్యది మీకెఱింగించితి. 62

క. ఈలీల నెవ్వఁడేని యు,లోలమతిఁ విని‌నఁ జదువ ♦ లోకసుఖంబుల్
జాలఁబడసి పరమందున, నీల గ్రీవుని పదంబు ♦ నెక్కొను మానుల్! 63

వ. ఇఁకను శ్రీ భైరవలీల నెఱింగించెద వినుండు.

—* శ్రీ భై ర వ లీ ల *—

చ. మునులును నిర్జరోత్తములు ♦ మున్నొకమారు హిరణ్యశైలమం
దనువుగఁ గొల్వునం దమరు ♦ నబ్జజుఁ గాంచి నమస్కరించి పా
వన! కరుణాభిరామ! నిను ♦ బ్రార్థన చేసెదమయ్య యీ జగ
మ్మున నిఁక నవ్యయంబయిన ♦ పెంకవుఁ దత్త్వమ దేదొ తెల్పుమా! 64

క. అని యడిగిన వారలఁ గని, వనజాసనుఁ డపుడు ఖండ♦పరశుని మాయన్
బెనఁగొని యప్పరతత్త్వం,బును దెలియక యిట్టులనియె ♦ మోహితబుద్ధిన్.

ఉ. నేననుఁడీ జగంబులకు ♦ నిక్కపుఁ గర్తను నీశ్వరుండనుఁ
నేన సమస్తశక్తులకు ♦ నేర్మిఁ బ్రవర్తకుఁడన్ నివర్తనం
బేన యొనర్తుఁ బుట్టుటయు♦నీల్గుట యన్నది నేనెఱుంగ నె
ప్డేన నశ్వరంబయిన ♦ యీశ్వరతత్త్వము నిద్ధమానసుల్! 66

క. ననుభావింపుం డిట్టుల, నన విని సైరింప కంటె ♦ యలరిన నారా
యణునంశమైన క్రతుఁ డీ, ట్లనియెను గడు నాగ్రహమున ♦ నబ్జజుతోడన్.

క. ఎఱుఁగక పరతత్త్వంబిటు, నెఱిదొరఁగి పచించెదేల ♦ నేన విభుఁడ నం
చఱిముఱిగా పేరల ముం, దఱ ననుచితబుద్ధి యరయు ♦ తామరసభవా! 68

చ. పొరిఁబొరి నీజగంబులను ♦ బుట్టఁగఁజేసితి నేనకాదె? యీ
శ్వరుఁడను యజ్ఞపూరుషుఁడ ♦ సర్వము నేలెడువాఁడ నేన ని
బ్బరమగు తత్త్వమారయుము ♦ పన్నుగ నిందరిలోన నిప్డు పె
ద్దఱికముఁ జూపఁబోకు మిటు ♦ తప్పులు పల్కకు నీరజోద్భవా! 69

క. అని యిటు నిద్దఱునున్ వా, దొనరిచి యద్దాని మాని • యొప్పుగ శ్రుతులన్
గని తమదు తారతమ్యం, బును గూరిచి యడిగిరిట్లు • పూనికతోడన్. 70

క. ఎందును బ్రమాణములు మీ, యందుఁ గలదు నమ్మకము లేయమున నిగమముల్
పొందెటిఁగి యవ్యయంబగు, కందువ తత్త్వం బదేదొ • కడఁగి చెప్పుఁ డిఁకన్. 71

వ. అని యడిగిన విధివిష్ణుల కవ్వానితో ముందుగ ఋగ్వేదం బిట్లనియె.

క. ఎవ్వనిలోపల జగములు, నివ్వటిలున్ సర్వమాతని • నేర్మినడచు నిం
కెవ్వనిఁ బరతత్త్వముగా, నవిజ్ఞులు చెప్పుదు రొకఁడె • యగు రుద్రుఁ డొగిన్.

వ. యజుర్వేదం బిట్లనియె.

క. ఎవఁ డెల్ల జన్మముల యో, గవిధానంబునను గొలువఁ • గాఁబడెడు సతం
బెవఁ డిడె మాయెడఁ బ్రామా, ణ్యావిభవ మతఁ డొకఁడె తత్త్వమగు శివుఁ డరయన్

వ. సామవేదం బిట్లనియె.

గీ. ఎవనిచేతను దిరిగెడు • నెల్ల విశ్వ
మెవని యోగులు గొలుతురు • హృదయమందు
నెవని తేజంబుచే విశ్వ • మెల్ల వెలుఁగు
నా త్రిలోచనుఁడే యవ్యయమగు జోతి. 71

వ. అథర్వణవేదం బిట్లనియె.

గీ. ఎవనిఁ జూతురు భక్తితో • నెల్ల జనము
లాత్తానుగ్రహముఁ గోరి • యర్థులగుచు
నెవఁడు భక్తుల దుఃఖంబు • లింకఁ జేయు
నతఁడె యవ్యయతత్త్వమా • నభవుఁ డరయ. 72

క. ఈలాఁగున నోలగమున, నాలుగు వేదములు చెప్ప • నాళీకభవుం
డాలక్ష్మీశుఁడు కడమో, హాలసులై పలికిరిట్లు • నాగమములతో 73

ఉ. నిచ్చలు నాతితోఁ గలసి • నేరిమిఁ బాసి శ్మశానభూమిలో
మెచ్చుచుఁ గ్రీడసేయు నొకఁ • డేలిమిలేదు దిగంబరుండు పె
న్మచ్చికతోడఁ జిల్వలను • మైధరియించి ప్రమోదమొందు నే
హెచ్చును జూచి తత్త్వమని • యీశునిఁ జెప్పితి రిఁకన్ శ్రుతుల్! 74

వ. అనినంత నఖిలవేదశిరోభూషణంబును నిఖిలవేదాగ్రపాఠ్యమానంబును నగు
ప్రణవంబు మూర్తిమంతంబై వచ్చి యవ్వారి కిట్లనియె. 75

క. శివుఁ డాత్మభిన్నయై తగు, నువిదను నెపుడేనిఁ గలియఁ • డొప్పఁగ వినుఁడీ!
శివ యాత్మశక్తి వారి కొ,దవునె భేదం బొకండె • తత్త్వమరయఁగాన్. 76

గీ. శివుని నెడఁబాసి యమరదు • శివ యటులనె
శివను నెడఁబాసి యొనరఁడు • శివుఁ డెప్డును
వారి కన్యోన్యభేద మొ•ప్పట్ల లేదు
చంద్రచంద్రికలకుఁబోలె • జగమునందు. 77

వ. మఱియు లీలామూర్తులగు నవ్వారి విహారంబు లోకాభ్యుదయకారణంబై యలరారుననిన మోహతిమిరంబుఁ బాయకయున్న నాహరివిరించుల యగ్రమందు.

ఆ. తేజమొకఁడు పొడమె • దిక్చక్రమెల్లను, నాకసంబుఁ బుడమి • నావరించె
నందుఁ బురుషుఁ డొకఁడు • నావిర్భవించెను, ఫాలలోచనుఁడు త్రి•శూలధరుఁడు.

చ. కమలజుఁ డిందుభూషణుని • గ్రక్కునఁ జూచి మదంబుడంబు పె
ల్లమరఁగ నిట్లుపల్కె విను • మర్భక! నాయలికస్థలంబునన్
గొమరుఁడవై జనించితివి • కూరిమి రుద్రుఁడటంచు మున్న నా
మము వొనరించినాఁడ నను • మంచిగఁ గొల్వ మనుగ్రహించెదన్. 80

గీ. అని గడున్ గరువంబుతో • నడరు నలువ
తీరుఁగని యీశ్వరుం డప్డు • భూరిరోష
భరితుఁడై భైరవాకృతిఁ • బరఁగు పురుషుఁ
బొడమఁజేసెను నొకని న•ద్భుతముగాఁగ. 81

వ. అంత నతండు

— * శ్రీ భైరవ ప్రాదుర్భావము * —

ఉ. బంగరురంగులన్ దనరి • భాసిలు మేలి జటాచయంబుతో
నింగిని నేలను౯ దెసల • నిండి లయాభ్రనినాదమట్లు బల్
భంగుల మ్రోయు నాదమరు • భాసురఘోషముతోఁ గృశానుదృ
క్సంగతభీషణార్చుల ప్రకాశముతో నుదయించి ప్రేల్మెడిన్. 82

గీ. పరమశివు నాజ్ఞఁ జేకొని • పంకజభవు, పంచమశిరంబుఁ గొనగోటఁ • బట్టిచిదిమె
సింధురేంద్రము దా సర•సీవనంబు, డాసి యరవిందమును లీలఁ • గోసినట్లు.

—* శ్రీ భైరవుఁడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరంబును ద్రుంచుట *—

క. దోసం బేమంగంబునఁ, జేసెనొ యద్దానిఁబట్టి • శిక్షించుటయే
వాసియగుఁగాన నవ్విధి, దోసపుఁ బంచమశిరంబుఁ • ద్రుంచెఁ గడువడిన్. 84

గీ. అంత యజ్ఞతనుండగు • నజ్జనయుతుఁ, డడలి రుద్రానువాకంబు • లపుడు చదివె
నలువ యును నార్తుఁడై కడు • నలఁగికలఁగి, బెదరి శతరుద్రపాఠంబు • బిట్టొనర్చె.

వ. అపుడు దయామయుండును భక్తవత్సలుండునగు మహాదేవుండు హరివిరించుల
భయంబుఁ దెలిపి యనుగ్రహంబుఁ జూపి భైరవునిఁ జూచి యిట్లనియె. 86

క. ఈ యజ్ఞపురుషుఁడగు హరి, యీ యరవిందోద్భవుండు • నెపుడును నీకున్
బాయంగరాని పూజ్యులు, సేయకు వీరి కికఁ గీడుఁ • జేయుము చెలిమిన్.

సీ. కాలుఁ దట్టుల రాజిలు • కారణమున
కాలరాజను పేరొంది • కాలిఁ గలవు
మఱియు విశ్వము భరియించు • బిరుదవోట
భైరవుం డను పేరున • భాసిలుదువు. 88

ఉ. కాలుని గుండెమన్ బెదరుఁ • గల్గఁగఁజేయుటఁ గాలభైరవా
ఖ్యాలలితుండవౌదువు జ • గమ్మున భక్తజనంబులోని పా
పాలను ద్రుంగఁగఁజేయుటను • బట్టి కడున్ గలుషాదనాఖ్యకున్
మేలుగ [illegible] గల వ • మేయచరిత్ర! పవిత్ర! నీవిఁకన్. 89

గీ. ఇఁకను దుష్టాత్మకులనెల్ల • నెపుడు మర్దనంబు చేయుటచే భువ • నంబులందు
గరిమనామర్దనాఖ్య నో • నరఁగఁ జెంది, ఖ్యాతిఁ గాంతువు లోకక • ల్యాణమూర్తి!

వ. ఇంకను

గీ. నైధనంబై యలరు నీక • పాలమందె, బ్రహ్మహత్యాపనోదనా • ర్థంబు వ్రతము
లోకమున కెఱిఁగింపుచు • నీకభిక్షఁ, గొనుచుఁ గాపాలికవ్రతం • బునఁ జరింపు.

శివుఁడు బ్రహ్మహత్యాపరిహారార్థమై భైరవుని భూప్రదక్షిణంబు చేయుమనుట

వ. అని యట్లు భైరవున కుపదేశించి యా సమయంబునందు.

సీ. కెంజాయవలువలు • కెంపుపూదండలు, కెంపుగందములు బల్ • సొంపుగూర్ప
మిట్టపల్వరుసతో • మీఱు బెన్నాల్కతో, మొకమెంతొ వికృతమై • బుగులుసేయ

అగ్నిజోతులఁబోలు • నిగ్గుగల్గినయట్టి, కనుగ్రుడ్లు మిగుల నక్కజముఁగూర్ప
నిడివైన కత్తిని • నత్తిపున్కనుగేలు, డోయి ధరించిబల్ • దుష్టిమెసఁగ

గీ. దగయడఁగ మాటిమాటికిం • వగు రుధిరముఁ
ద్రావుచుఁ భైరవునకును • దలకు దనరఁ
జేయఁగా గర్జనంబును • జేయుచున్న
బ్రహ్మహత్యను సృజియించె • భర్గుఁడపుడు. 92

ఆ. ఓకరాళి! నీవు • నీకాలభైరవు, వెనుకఁ దిరుగుచుండ • వెరవుతోడఁ
గాశినెపుడు చేరఁ • గాలరాజీతఁడు, విడువఁగుంతవఱకు • వెన్నుఁదగులు 93

వ. అని చెప్పి యంతర్ధానంబు చెందె హరివిరించులు లాల్మపదంబులకరిగి రంత భైర
వుండును శివోక్తప్రకారంబుగఁ గాపాలికవ్రతంబు ననుష్ఠింపుచు సకలభువ
నంబులఁ గ్రుమ్మరుచు నఖిలపుణ్యతీర్థంబులఁ గ్రుంకుచున్నను బ్రహ్మ
హత్య పాయక వెంటనంటియుండె నట్లొక్కనాఁడు.

— భైరవుఁడు వైకుంఠమునకేగుట —

క. వైకుంఠపురికిఁ జనుడుఁ, శ్రీకాంతుం డెదురువచ్చి • చేరి వరణనా
ళీకములకు మ్రొక్కిడి సుశ్లోకముల నుతించి రమను • జూచియిటులనెన్. 95

మ. చెలువా! చూచితె! దేవదేవుని విభుని • శీతాంశురేఖాంకురో
జ్జ్వలపింగోరుజటాకలాపమకుటున్ • శశ్వజ్జగన్మండలీ
విలసత్సర్గకలాభిరక్షణలయాభి • ప్రీతకేళీపరున్
జ్వలదగ్నిప్రతిమాననుం ఘనకృపా • శ్లాఘ్యైకచారిత్రునిన్. 96

చ. కలికిరో! ధన్యవైతివిటు • గాలగళున్ గని యేను ధన్యుఁడన్
జలజవిలోచనా! యితఁడె • సర్వజగత్ప్రదనాస్వదుండు కా
శలుఁడు విభుండు యోగిహరి • చందన మాత్మ సమస్తభూతకో
టుల కటువంటి దైవము కడున్ గృపఁజేసితెఁ బున్నె మెంతయో. 97

గీ. ఎవనినామముఁ దలఁచిన • నెల్లవారి, కీతనువ్యథలన్నియు • నిగిరిపోవు
అట్టిదేవర తనువొంది • యిట్టులాసె, రూపమెద్దియు లేకున్న • రూపరివలె,

గీ. నళినములఁబోలె నిడువైన • నాదుకనులు
చెలియరో! యిందు నిందుశ • కలశిరస్క

హరునిఁగని పండువొంది ధన్యంబులయ్యె
నహహా! మనదైన భాగ్యమెంతనఁగ వచ్చు. 99

గీ. ఇట్టు లిందరతోఁ బల్కి చుట్టువాలు
దొర మహాదేవుఁ గనుఁగొని దోయిలొంది
యడిగె నిదియేమి వేసమో యభవ! తెల్పు
బిచ్చమేటికిఁ గొనెదిట్లు ప్రియము మెఱయ. 100

వ. అనిన భైరవుండు వెన్నునకిట్లనియె.

గీ. నలువపంచమమస్తంబు నఖముచేతఁ
జిదిమి వేసితిఁ గావున శ్రీవిభుండ!
పాపపరిహారమునకిట్లు వ్రతముఁబూని
తిరుగుచుంటిని సకల దిగ్దేశములను. 101

వ. అనిన మహేశ్వరుని వచనంబువిని గోవిందుఁడల్లన నగి శిరంబువంచి యిట్లు
బలికె దేవా! ప్రభుండవగునీవెట్లు తలపెట్టిన నట్లొనర్పు మైనను. 102

ఆ. నన్నుమాయచేతనలఁగఁజేయకు దేవ!, నీదు సెలవుచేత నేను గల్ప
కల్పమందుఁ బొడమఁగాఁ జేయుచుంటిని, బొడ్డుతమ్మివిధిసముత్కరముల,

క. పొరిఁబొరి మముబోటుల దు, స్తరమగు నీమాయచేతఁ దద్దయు నొంచని
హర! యిట్లొనరించెద విది, యెఱిఁగితినే హృదయమందు నెసకంబెసఁగన్.

చ. విలయదినంబునన్ దొడరి విశ్వములన్నియుఁ జక్కడంతు వ
న్వలనున వేల్పులన్ మునుల బాపలఁబట్టి వధింపకుందు వే
బలితపు బ్రహ్మహత్యదవు పాతక మెందునదూఱు దేవ! నీ
తలఁ పిటుగాక పాపములు దాకొనునే నిను లోకపావనా! 105

క. కడచిన బ్రహ్మలపునుకలు, బెడఁగుగ నీ కంఠహారవిలసితము లివే
కడపితివెట నా దోసము, లుడురాజకలాపరిష్కృతోజ్జ్వలమకుటా! 106

గీ. కడఁగి పంచమహాపాతకములఁ జేసి
యును విభూ! నీదు నామంబులను దలంచి
నాశమొనరించు నాపాపరాశి జనుఁడు
నీకు దోసంబు లెటఁగమ్ము నీలకంఠ! 107

క. ధన్యుండ నైతి నేనును, ధన్యయు నా సిరియు నీదు • దరిసెనమున నా
ధన్యులగు యోగులును నే, మాన్యుని దరిసింపలేక • మరగుదు రెదలన్.

—* విష్ణుమూర్తి పనుపున లక్ష్మీదేవి భైరవున కమృతభిక్ష నిచ్చుట *—

ఆ. ఇట్లు పలికి హరుని • యింగిత మారసి, రమకు సన్నసేయఁ • గమలనయనుఁ
డంత లక్ష్మి దెచ్చి • యమృతభిక్షాన్నంబు, హరుకరస్థపాత్ర • యందు నిడియె.

వ. అంత మహావిష్ణువు భైరవదేవుని వెనుకనున్న బ్రహ్మహత్యఁ గాంచి యిట్లనియె.

క. ఏటికి పరమేశ్వరుఁ బరి, పాటిగ నిటు వెనుకఁ దగిలి • పరఁగెద విక ని
చ్చోటు విడి యెందు నేనియు, నీటుగఁ జరియింపు పొమ్ము • నీకిష్టముగన్. 111

వ. అనుడు బ్రహ్మహత్య యిట్లనియె.

క. ఇమ్మహచేఁ బరమేశు ము, దమ్మున సేవించుచుంటి • దైత్యాంతక!
నాకెమ్మెయి హరుదరిసెన మిట్లిమ్మెనయుఁ బవిత్రనగుదు • నెంతయు నేనిన్.

వ. అని చెప్పి యద్దిపాయక దేవుని వెన్నాడియే యుండె నంత భగవానుండగు భైరవుండు నారాయణుని ప్రహ్వీభూతభావంబునకును గరంబలరి లక్ష్మీనారాయణుల కభీష్టవరంబులిచ్చి యచ్చోటు వదలి యనేక పుణ్యతీర్థంబులను సేవించుచు నొక్కనాఁడు భాగీరథిన్ దాఁటి శ్రీకాశీపురిన్ బ్రవేశింపుడు. 113

—* భైరవుఁడు గాశిన్ జేరఁగా బ్రహ్మహత్య పాతాళమునఁ బడుట *—

క. కెవ్వున నఱచి భయంబున, నవ్వీఁటఁడి బ్రహ్మహత్య • హా హా యనుచున్
జివ్వునఁ జిలువుల దరిఁ బడె, నవ్వ్యధసకర్పరంబు • నవనిన్ బడియెన్. 114

వ. అంత భైరవుండును మహాహర్షంబున విశ్వేశ్వరుని యనుమతితోఁ గాశీవాసులకెల్ల రక్షకుండై యందుఁ గాపురంబుండెఁ గపాలవిమోచనతీర్థంబు దన్నాశ్రయించిన వారలకు సకలాఘంబుల బోఁ జిమ్ముచు హరుసమ్మోసంగు నీ యుపాఖ్యానంబుఁ జదివిన వినిన సకలాభీష్టంబులు చేకుఱఁగల విఁక శరభావతారలీల నెఱింగింతు వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 115

—* శ్రీ శరభావతార లీల *—

క. మును గమఠ ప్రముఖులన, త్తనువులయెడ శివుఁడు విష్ణు • దర్ప మడఁచి సాఁ
కినయట్లు వచించితి వ, ఘ్నుతచరితం బానుపూర్వి • గాఁ జెపు మనఘా! 116

గీ. అనుడు సూతుఁడు విని వారి • కనియెఁ దొల్లి
శివుఁడు హరికచ్ఛపాది ప్ర•సిద్ధభయద
రూపముల నిగ్రహించి యా•టోపమణచె
నందు నృహరివిజయము రు•చ్యంబు వినుఁడు. 117

మ. మును మాహేంద్రుఁడు కశ్యపుండు దితి నే•పున్మీఱు పుత్త్రద్వయిన్
గనినన్ వార లుదగ్రమూర్తులయి లో•కగ్రామమున్ వేఁపఁగా
ననువొప్పన్ హరి సూకరాకృతి హిర•ణ్యాక్షున్ వడిన్ గిట్టె నం
త నె తద్భ్రాతి హిరణ్యపూర్వకశిపూ•ద్దండుండు చండాకృతిన్. 118

చ. హరిని వధింప నెంచి వన•జాసనుఁగూరిచి నిష్ఠఁబేర్చి య
త్యురుతరతాపసవ్రతమ•హోన్నతి నెంతయు మెప్పుఁగూర్చి స
త్వర మసమానభూరిబల • వైభవముల్ దగఁజెంది యుల్లస
త్తరభుజవీర్యసంపద ని•తాంతము దిక్కులగెల్చి పెల్చనన్. 119

చ. తునిమెద నిప్డు విష్ణు నతి•దుర్లభయుద్ధజయిష్ణుఁ గీటడం
తును మునిరాజినిన్ .దివిజ • ధూర్వహకోటిని నేటుమీఱి నా
జననికిఁ జిత్తశాంతి నొక • చందమునన్ బొనరింతు నాదు కీ
ర్తిని నలుదిక్కులన్ మిగులఁ • దేజరిలన్ వెలయింతు వ్రేల్మిడిన్. 120

గీ. అనుచు వైకుంఠమున కేగి • యబ్జనయనుఁ
దఱియఁబోవుడు హరి వాని • దర్పమెఱిఁగి
మఱియొకడ్డా మొఱకుఁ బట్టి • మట్టువెట్టఁ
దలఁచి యగుపట్టకున్న న • దైత్యుఁడేచి. 121

గీ. భీరువై పాఱిపోయె గో•విందుఁడెటకొ
యింకనవ్వాని వెదకుట • యేటికనుచుఁ
జక్కస్వారాజ్యమును గైవ •సంబుఁ జేసి
కొని వసించెను శోణపు • రిని ముదమున. 122

ఉ. మీఁదటఁ గొన్నినాళ్ళకు న•మేయగుణాఢ్యుఁడు తత్సుతుండు ప్ర
హ్లాదుఁడు విష్ణుభక్తి నన•యంబు ప్రియంబుగఁ జేయ వాని బల్
బాదలపెట్టు నయ్యసుర•పాసంను నంతముసేయ స్తంభమం
దాదట నారసింహతనుఁ•డై వనజాక్షుఁడు దోఁచి యుద్ధతిన్ 123

చ. పొగరడఁగన్ హిరణ్యకశిపున్ వడిఁబట్టి నిజోరులందుఁ జే
రఁగఁగొని సాంధ్యవేళ నఖరప్రతతిన్ హృదయంబు వ్రచ్చి పెం
బగఁ దెగటార్చె వానిపరివారము లొక్కటఁ జుట్టుముట్ట బి
ట్టగు కినుకన్ వధించి భృశమార్చె ముఖార్చులజ్వాల లొప్పఁగాన్. 124

వ. అంత

క. దుందుభిరవముల ననిమిష,బృందం బొనరించె లోకభీకరుఁడగు నా
తుందుడుకురక్కసుని మృతి,కిం దనిసియుఁ దనియరై రోగిన్ సురవర్యుల్. 125

మ. అతిలోకంబయి లోకభీనిడు నృహర్యుగ్రాస్యమున్ గాంచి యా
తతభీతిన్ దవులన్ వసించి రమరుల్ దాఁ బద్మసంవాస య
ద్భుతమౌ నాథునిమూర్తిఁ జూచి వెఱచెన్ భూతార్తి నీక్షించి వా
క్పతిముఖ్యుల్ హరిఁ దేర్పఁబంచిరి వెసన్ బ్రహ్లాదు భక్తోత్తమున్. 126

క. ఆతఁడును డాసి నృహరికిఁ, బ్రీతిన్ జోతలనుసల్పి ప్రియసంస్తుతులన్
జేతమున కెక్క సల్పఁగ, శీతలమతిఁ జెంది యా నృసింహుం డంతన్. 127

మ. తనహస్తంబును భక్తమస్తకమునన్ దాఁ జేర్చి యాలింగనం
బును సల్పెన్ ముఖపావకార్చులతతుల్ మున్నున్నయట్లున్నఁ గ
న్గొని సంతోషముఁ దక్కి యుక్కఱ సురల్ గోడెవ్విధిన్ బాయునం
చొనరన్ శంకరుఁ జేరఁబోయిరి విపత్త్యుద్రేకవిద్రావణా. 128

ఆ. పరమశివుని యంఘ్రి సరసీరుహద్వయి, కెఱఁగి లోకసుఖము నిచ్ఛగించి
యిట్లు విన్నవించి రెలమిమై శ్రీమహా, దేవ! దేవదేవ! దీనపాల!

— * దేవతలు శివునిఁజేరి నృసింహమూర్తికి శాంతిఁగూర్పుమని ప్రార్థించుట * —

ఆ. పెక్కుతడవ లీవు పెనుదుఃఖములఁ బాపి, కనికరమున మమ్ముఁ గాచితయ్య!
యిపుడు నృహరిప్రకృతి కితవు నాపాదించి, తొంటియట్ల మమ్ము మనుపు మనసునిలిపి.

చ. కడలి మథింపఁగా భువనకాండవినాశనహేతువై కడున్
బొడమినయట్టి క్ష్వేలమునఁ బొంకమడంగిన మమ్ము నావడన్
జెడనియటుల్ కృపన్ విషముఁ జెచ్చెరఁ గంఠమునందుఁ జేర్చి యె
క్కుడుగను సాఁకలేదొకో యకుంఠితశక్తిఁ బ్రసన్నవత్సలా! 131

గీ. అనుచు దామోదరోదంత మంతమనవి
చేసి శాంతినిఁ గోరు రాజీవగర్భ

ముఖ్యులన్ గాంచి తద్విధ • మునకు మనసు
నొచ్చి నరహరిగర్వంబుఁ • బుచ్చఁ గడఁగి. 182

చ. తనయుని వీరభద్రుని నెదర్ దలఁపంగ నతండు దత్క్షణం
బునఁ జనుదెంచి రుద్రునకు • మ్రొక్కి కృతాంజలియై ప్రియంబునన్
నను దలఁపన్ బనేమి భువ • నప్రభు! వేగమె యానతీయుమా
ఘనమగు నీప్రసాదమును • గానఁగఁజేయుము యీయెడన్ ననున్. 183

— * శివుఁడు వీరభద్రునకు నృసింహావతార శాంతిని గుఱించి చెప్పుట * —

క. అను వీరభద్ర నుడులను, విని ప్రేముఁడి నిట్టులనియె • విశ్వవిభుం డీ
యనిమిషుల కకాలంబున, నొనరెను భీ యెంతయేని • యుడువుము దానిన్.

క. నరహర్యనలము మండెడు, దురాపమై దాని నార్పు • దోర్బలమున ముం
దఱ హితమును గఱపు మతం, డరయనిచోఁ జూపు మద్భ • యదభావంబుల్.

గీ. సూక్ష్మమున సూక్ష్మమును నీక • స్థూలతేజ
మునను స్థూలంబు హరియించి • పుత్త్ర! తెమ్ము
నృహరి వక్త్రంబునున్ గృత్తి • నిన్ మదాజ్ఞఁ
గొనుము చనుమన నజ్జేత • కూర్మిమీఱి. 186

చ. మురిసి యటుల్ పొనర్తునని • మ్రొక్కి నిజానుజరోత్కరంబు సం
బరమున నార్వఁగా దనుజ • మర్దనుఁ డున్నెడ కేగుదెంచుడున్
హరి గనియెన్ విపక్షతిమి • రార్క శతార్కవిభాసమానదు
ర్ధరమహనీయతేజ నతి • దర్పనృసింహసమాహపూజితున్. 187

శా. మాద్యద్వీరసహస్రసంయుతు బలో • న్మత్తారివిధ్వంసన
ప్రొద్యద్భైరవగర్జితున్ జలధర • ప్రోన్నీలగాత్రోజ్జ్వలున్
ఖద్యోతేందుహిరణ్యవీర్యనయనున్ • గ్లౌఃఖండదంష్ట్రాంకురుల్
సద్యస్కాలజగత్త్రయక్షయకర • స్ఫారాగ్నిసంకాశునిన్. 188

క. పురుహూత ధనుఃఖండ, స్ఫురదురుసుభ్రూలతాఢ్యు • శుభ్రశశికలా
పరిశోభితావతంసున్, బరికించెను నృహరి యపర • పరశివమూర్తిన్. 189

మ. హరినిన్ డాసి మహేశసూనుఁడు మహా • హ్లాదంబుతో నిట్లనెన్
సరసీజాక్ష! జగంబులన్ మనుప వి • శ్వస్రష్టచే మున్ను నే

ర్వఱపంగాఁబడినట్లు గాఢకరుణా♦పాథోధివై పెక్కుమా
ర్లిరవొప్పంగ విపత్తులఁ గడపి నీ♦వీ విశ్వముల్ ప్రోవవే. 140

—* వీరభద్రుఁడు నృసింహునకు సామోక్తుల శాంతింపుమనుట *—

సీ. అటుజలజంబవై♦హయశిరస్కుఁ గూల్చి, పరమేష్ఠి కిడితివి♦ప్రాఁబలుకుల
కచ్ఛపమూర్తివై♦కవ్వపుగిరి మోచి, యొదవఁ జేసితివి పీ♦యూషమబ్ధి
సింగారిపదుచవై♦జేకేల కిడితి వా, యమృతంబు రాకాసు♦లరిదిఁ జెంద
కిటివై హిరణ్యాక్షు♦గిట్టి చంపితివి రాఁ, బట్టితి వబ్ధిపాల్♦పడఁగ నీక
గీ. ఇపుడు నరహరిమూర్తివై♦యీ హిరణ్య, కశిపుని వధించి సకలలోక♦ప్రతతుల
బాలుఁ బ్రహ్లాదు రక్షించి♦బాఢకీర్తిఁ, దనరఁ జేసితి వాచంద్ర♦తారకముగ.

క. శివభక్తుఁడవగు నీకీ, భువి నధికుఁడు లేఁడు లేఁడు♦పోలెడువాఁడున్
భువనములకెల్ల నీవె ప్ర, భవుఁడవు ప్రభుఁడవు మహోగ్ర♦భావుఁడ వెందున్.

గీ. ఎప్పుడెపుడీ జగములకు♦నొప్పతిప్ప, లుప్పతిల్లునో యనసి నీ♦వప్పుడపుడు
భువి నవతరించి యవ్వానిఁ♦బొలియఁ జేసి, సాఁకుచుందువు ధర్మర♦క్షైకరతుఁడ!

ఉ. పాతకుఁడౌ దితిప్రసవ♦పాంసనుఁ డంతము జెందెఁ దత్సుతుం
డాతురతన్ దొరంగి సుఖ♦ముండె నిలింపులు చెంది రిష్టముల్
ఖ్యాతిగడించె నీతను వి♦కనీ ద్వరగా నుపసంహరింపు ని
ర్భీతిగ నెల్లవారలుపొ♦రిఁ సుఖయింతు రనంతకాలముల్. 144

క. అని యిటుల శాంతముగ నా, డిన వీరుని మృదుఘనుతుల♦డెందమునం దాఁ
గొనక కఠినోక్తులను రయ, మున బల్కె రదములబెదరు♦పుట్టించు చిటుల్.

—* నృసింహమూర్తి వీరభద్రుని గని సంభాషించుట *—

క. ఎందుండి వచ్చితివో! నీ, వందే విరియింపు పొమ్ము♦హారతనయా! నా
కిందు హితోక్తుల నుడుటకు, డిందఁగఁ జేతును జగముఁ గ♦డింది బలమునన్.

చ. జగముల కేను నాయకుఁడ♦శాసకుఁడన్ జెఱతున్ బ్రపంచమున్
మగుఁడ సృజింతుఁ బెంతు నిఁక♦మానుఁడు నాకొక శాస్త్రగీస్త వే
అుగ నొకఁ డెందు లేఁడు విను♦రూఢిగ నాదు వరిసాద మొందిచ
క్కఁగ సకలమ్ము స్వాస్థ్యమును♦గాంచి రహించును సర్వోలకతన్. 147

క. కలిమియుఁ దెలివి విభూతియు, బలమునుగల సర్వవస్తు♦వర్గమును మదిన్
దెలియుము మామక తేజో,విలసితమని యెల్లయెడల ♦ విశ్వాతలమునన్. 148

క. కర్తను విష్టపకోటికి, భర్తను సకలాబ్జజాండ♦పాళికి నింకన్.
హర్తను సర్వమున కిటుల్, నేర్తురె లాఁతులు మదీయ ♦ నిపుణత నెఱుఁగన్.

గీ. విధులకు నిషేధములను వే♦ద్యోక్తిఁ జూపి
ధర ప్రవృత్తి నివృత్తులఁ ♦ దనరఁజేసి
యీ సకలలోకముల నెల్ల ♦ నేలుచుందు
నాకుఁ గఱపఁగవచ్చితే ♦ లోకహితము. 150

ఉ. పొక్కిలితమ్మియం దజునిఁ ♦ బుట్టఁగఁజేసితి నెక్కుడైన యా
చక్కని వేదరాశి నిడి ♦ సర్వజగంబుల సంతరించు నే
ర్పెక్కుడు వేడ్కనిచ్చితి మ♦ఱెవ్వఁడు నాకెన! నే స్వతంత్రుఁడన్
నిక్కమెఱుంగువారు గమ♦నింతురు నా యసమానసంపదన్. 151

ఉ. కావున సర్వశక్తునకుఁ ♦ గారణమై యలరారు నన్ను నీ
భావమునం దెఱింగి వెడ ♦ పల్కులుమాని నమస్కరించి వే
నీ విపుడేగు మిం దిఁకను ♦ నిల్వకు చేట్పడఁబోకు వీఁకరన్
నావుడు వీరభద్రుఁడు మ♦నంబున నల్గక పల్కె నిట్టులన్. 152

—* వీరభద్రుఁడు నృసింహునిపైఁ గోపించి భాషించుట *—

చ. ఎఱుఁగవె లోకనాయకుని ♦ యెల్లరకున్ హరుఁడైనవాని యి
ట్లఱిముఱి వెఱ్ఱిపల్కులను ♦ నాడుట నీసరివాని కొప్పునే
మఱచితివే మహేశు నస♦మానమహామహిమాభిరాము మేల్
తెఱఁగుఁ దలంపు కీడ్వడకు ♦ తెంపరి! యుద్ధము దంభవాక్యముల్. 153

ఉ. నీయవతారముల్ నిలుప ♦ నేరిమిగల్గెన నీకు వీఁకమై
బాయఁగఁజేయఁడే శివుఁడు ♦ పాయనిదర్పమెసంగు వాని నీ
వాయెడరుగ్ దలంప విపు ♦ డాయత దుఃఖము దారసిల్లెఁ నే
సాయమొనర్ప వచ్చితిని ♦ స్వాంతమునందుఁ దలంపు నానుడుల్. 154

చ. ప్రకృతివి నీవు పూరుషుఁడు ♦ భర్గుఁడు నీయెడ వీర్యముంపఁడా
వకమగు నాభిపద్మమున ♦ బ్రహ్మజనించెను లోకసృష్టికా

తుకమున నాతఁడున్ దపసు • ధూర్జటిఁగూర్చి యొనర్పఁ బద్మజా
లికమున నుద్భవించె నిజ•లీల దనర్పఁగఁ జంద్రమౌళియున్. 155

ఉ. ఆహరుఁ డిప్డు నిన్నుఁ దెగ•టార్పఁగఁ బంచెను లోకరక్షకై
యోహరి! మంచిమాటలకు • నొప్పిన మే లటుగాక యుండినన్
దాహము చేసెదన్ నిను ని•తాంతరుషాయతవహ్నికీలలన్
మోహమునొంది వాఙ్నిద•ముల్ పొనరించిన నొప్పనే యిటుల్. 156

క. నీకూర్మకపాలంబుల, నీకిటిదంష్ట్రలను బేర్మి • నీలగళుఁడు దాఁ
జేకొని ధరించు నిపుడును, శ్రీకాంతా! మఱచె దేల • చింతింపు మెదన్. 157

మ. ప్రతిహారంబున నీనృసింహశిరమున్ • బ్రస్ఫారరత్నంబుగాఁ
గుతుకంబొప్పఁగఁ జేర్చి కంఠమున నుం•గ్రుం డింపుమైఁ దాల్చు నీ
సుతుఁడౌ బ్రహ్మ శిరంబుఁ ద్రుంచి దురిత•క్షోభంబుఁ బోకార్చె ని
ట్లతిదర్పం బిది యేల నీకు నృహరీ! • యజ్ఞాతతత్త్వాత్మతన్. 158

క. ఉపకారము సాధులయెడ, నుపయోగించు నెడఁ జక్క•నొప్పఁగ రంబా
యుపకారం బన్యులయెడ, నపకారము గాఁగ మాఱు • నరయుము నృహరీ! 159

క. కావఁగఁ గర్తవు భర్తవు, గావు హరీ! హర్తవెపుడు • గావు దెలియుమీ
యేవలన రయక పల్కితి, వీవు స్వతంత్రుఁడవుగా విఁ•కెం దేనియునున్. 160

క. కుమ్మరిచక్రమ్మట్టుల, నమ్మన్మథహారుని యిచ్ఛ • నఖిలాకృతులన్
గిమ్మనక యవతరించుదు, విమ్మహి నరకేసరీ! మ•హేశ వశుఁడవై. 161

ఆ. దక్షయజ్ఞమందుఁ • దావకోద్ధతిని శేఁ, జూచినాఁడ నీవు • చూడలేదె?
పద్మనయన! యనిని? • బాసిపోఁగలేదె, యేలయెఱిఁగియెఱిఁగి•యిట్లు దొడర.

గీ. తామసుఁడవౌట మున్నీట • దండశూక
తల్పమం దెప్డు గాఢని•ద్రావశుండ
వగుచునుందువు పరమాత్మ • వరయఁ జాల
వసురసంహృతి నీకుఁ దో•డగును హరుఁడు. 162

ఆ. చక్రపాణి! నీవు • చక్ర మెవ్వరిచేతఁ, బడసినావొ! యట్టి • పరమశివుని
మఱచి యిట్టులాడ • మరియాదొకో! చద్ది, తిన్న రేవు మఱచి • తెగడనగునె?

క. మున్ను దధీచిమునీంద్రుఁడు, సన్నుతుఁడు మహేశభక్తి•సత్త్వముఁ డాజిన్
నిన్నమరులతో గెల్చెను, బన్నము చెందితివి నాఁటి • పస యెఱుఁగ వెదన్.

చ. విభుఁ డఖిలేశ్వ రేశ్వరుఁడు • విశ్వనిదానుఁడు సర్వశాసకుం
డభవుఁ డనంతవిక్రముఁడు • హంత, హిరణ్మయమూర్తి, దుస్సహ
ప్రభుఁడు స్వతంత్రుఁ డక్షరుఁడు • భైరవపక్షిమృగస్వరూపుఁ డా
ప్రభునివిధం బెదన్ దెలిసి • పంకజలోచన! శాంతిఁ జెందుమా! 166

క. లేకున్న మహాభైరవు, ఢాకను గుఱియగుదు విపు డీటన్ దత్క్రోధా
ఖ్యాకంబగు మృత్యువు నీ,పై కుతికి హరించు వినుము•పవిద్రుమ మను నటుల్,

—* శ ర భా వి ర్భా వ ము *—

మ. అన నంతన్ విని యన్నిశాచరహరుం • డత్యంతరుష్టాత్ముఁడై
ఘనరోషంబున మించి యఘ్నుని వీఁ•కన్ బట్టి గీటార్వఁబూ
న్కని నద్దాండెనొ యన్నిమేషమున నిం•గిన్ గోటితీక్ష్ణాంశుసం
జనితానూన మహస్సముత్కరము లు•చ్చైచ్ఛర్భంగి శోభిల్లఁగాన్, 167

ఉ. కాదది సౌరమగ్నిజము • కాదు సుధాకరమూర్తి జంబునున్
గాదు తటిత్ప్రభూతమును • గాదు మహాభరితాంబ రాజమున్
గాదు వమానవర్జితము • గాలహరాజము సర్వతేజముల్
పాదుగ నందడంగి కను•పట్టెఁగడున్ గడు ఘోరరూపమై 168

ఆ. అంత వేలువు లెంతయు • నక్కజముగఁ
జూచుచుండఁగ వ్యక్తమై • తోఁచె బరము
శివునిసంహారతనువు జే•జేలు జయజ
యధ్వనులు చేసిరెక్కుడు • హర్షమునను. 169

వ. అంత.

*సీ. వేలకుమించిన • వెలయు హస్తములందు, వివిధాయుధంబులు • విస్తరిలఁగ
విరివిమీఱిన జటా•విసరమధ్యంబునఁ, దరుణేందు శేఖరం•బుజివు దనర

* శివపురాణే శతరుద్రసంహితాయాం ద్వాదశాధ్యాయే —

సహస్రబాహుర్జటిల । శ్చన్ద్రార్ధకృతశేఖరః । సమృద్ధోగ్రశరీరేణ । పక్షాభ్యాం చంచునాద్విజః ।
అతితీక్ష్ణో మహాదంష్ట్రో । వజ్రతుల్య నఖాయుధః । కంఠేకాలో మహాబాహు । శ్చతుష్పాద్వహ్నిసన్నిభః ।
యుగాన్తోద్యతజీమూత । భీమగంభీరనిస్వనః । మహాకుపిత కృత్యాగ్ని । వ్యావృత్త
నయనత్రయః । స్పష్టదంష్ట్రా ధరోష్ఠశ్చ । హుంకార సహితో హరః । ఈదృగ్విధ స్వరూపశ్చ ।
హ్యగ్ర ఆవిరాసీత్ భూపవహ । హరిస్తద్దర్శనాదేవ । వినష్ట బలవిక్రమః । బిభ్రద్ధామ సహస్రాంశో ।

శ్రేడు బలిష్ఠంబయి క్రాలెడు తనవున, తెక్కలునున్ జంచు పుక్కనిగుడ
పదునాఱువన్నెల బంగారుకన్నను, మిన్నయైయలరారు వన్నెమెఱయ

గీ. వజ్రములఁబోలు నఖములు వాసికెసఁగ
మిగులఁ దీక్ష్ణంపు దంష్ట్రిలు బుగులుగొలుప
నలుక యొలికెడు నేత్రత్రయంబు వెలయఁ
గంఠమున మేచకచ్ఛాయ గడలుకొనఁగ. 70

సీ. ప్రళయకాలానల ప్రతిభటద్యుతులు చూడ్కుల కెంతయేని సంకోచ మొదవ
కల్పాంతజీమూత గాఢభయదనాద, హుంకారశబ్దంబు జంకునొసఁగ
స్పష్టదంష్ట్రాధరోష్ఠంబైన వక్త్రంబు, బ్రహ్మాండకబళన ప్రౌఢిఁ దెలుప
అతి నిష్ఠురములైన యష్టపాదంబులు, హరిదష్టకోశంబు లాక్రమింప

గీ. బొమలముడితోడ నొప్పు విస్ఫూర్జమగ్ర, మన్యుభరదీప్తదృష్టులమంటలెగయ
నృహరి దర్పంబు శూన్యమై నేలకొరుగ, శరభమూర్తి గనంబడె సత్వరమున.

క. హరి తద్దర్శనమునసే, కరమరుదుగ బలము సడలి గగ్గోల్పడి భా
స్కర ఖద్యోతములకువలె, తరమెఱిఁగి నిజాస్త్రమయము తప్పదనుకొనెన్.

మ. శరభేశానుఁడు విక్రమించి నిజపక్ష ద్వంద్వఘాతంబుగన్
హరినాభ్యంఘ్రులఁ జీల్చి పుచ్ఛమున జంఘాంకంబులం గట్టి బం
ధురహస్తావళితోడఁ దద్భుజములన్ నొప్పించుచున్ జట్టి దు
ర్ధరపౌనర్భవధార వక్షమున విస్తారంబుగా వచ్చెచున్. 178

రధః ఖద్యోత విభ్రమం । అథ విభవ్య పక్షాభ్యాం । శాభిపాదాన్విదారయన్ । పాదాన్బబంధ పుచ్ఛేన । బాహుభ్యాం బాహుమండలం । భిన్దన్నురసి బాహుభ్యాం । నిజగ్రాహ హరోహరిం । తతో జగ్ముశ్చ గగనం దేవాస్సహమహర్షిభిః సహసైవా భయాద్విష్ణుం సహసైవ యువోరగం । ఉత్క్షిప్య క్షిప్యసంగృహ్య । నిపాత్య చనిపత్యచ । ఉడ్డీయోడ్డీయ భగవాన్ । పక్షఘాత విమోహితం । హరింహర స్తం వృషభం । వివేశానన్త యీశ్వరః । అనుయాన్తం సురాస్సర్వే । నమో వాక్యై నతుష్టువుః । ప్రణేముస్సాదరం ప్రీత్యా । బ్రహ్మాద్యాశ్చ మునీశ్వరాః । నీయమానః పరవశం । దీనవక్త్రః కృతాంజలిః । తుష్టావ పరమేశానం । హరిస్తం లాలితాక్షరైః । నామ్నాష్టశతే నైవ । స్తుత్వాతం మృడమేవచ । పునశ్చ ప్రార్థయామాస । నృసింహ శ్శరభేశ్వరం । యదాయదా మమాజ్ఞేయం । మతిస్స్యాద్దర్పదూషితా । తదాతదాపనేతవ్య । త్వయైవ పరమేశ్వర ॥

నందీశ్వర ఉవాచ ॥ ఏవం విజ్ఞాపయన్ప్రీత్యా । శంకరం నరకేసరీ । నత్వాశక్తో భవద్విష్ణు । ర్జీవితాంత పరాజితః । తద్వక్త్రం శేషగాత్రాన్తం । కృత్వా సర్వస్వవిగ్రహం । శక్తియుక్తం తదీయాంగం । వీరభద్రోఽహరత్తదా ॥ నందీశ్వర ఉవాచ॥ అథబ్రహ్మాదయోదేవా । శ్శారభం రూపమాస్థితం । తుష్టువుః శంకరం దేవం । సర్వలోకైక శంకరం ॥

క. శ్యేనము పన్నగముఁబలెఁ, దా నరహరి నొడిసి మిన్ను • దఱిసి బహువిధో
డ్డీనవిపాతశతంబులఁ, బ్రాణాంతదశన్ బొనర్చి • పటుదర్పమునన్. 174

—* నృసింహావతార శాంతి *—

గీ. హరికి సమ్మోహ ముడిపి శాం•తాత్మకునిగ
హరుఁ డొనర్చెను బ్రహ్మాది • సురలు మురిసి
యాదరంబున లలితాక్ష•రాళి నిట్లు
ధ్యాన మొనరించి యలరించి • రా మహేశు. 175

క. హర! సంసారభయంబుల, హరియించుటఁజేసి హరుఁడ•వై తివి మఱియున్
హరినిపుడు నిగ్రహించుట, హరిహరుఁడవటంచుఁ బరఁగె • దయ్యమహాత్మా!

వ. మఱియును.

సీ. అష్టమూర్తులచేత • నఖిలప్రపంచంబు, విభజించి ధరియించి • వెలసినావు
కష్టంబులొంది స్రుక్కఁగాంచి మమ్ము గ, ట్టెక్కించి ప్రేమించి•యేలినావు
పంచకృత్యముల నే•ర్పఱచి రచించుచు, సరియొక్కరుఁడు లేక•సాఁకినావు
సచ్చిదానంద లక్షణుఁడవై ఘనుఁడవై, నిర్వికారుండవై • నెగడినావు.

గీ. సత్యరూప! ప్రభూ! ప్రాజ్ఞ! • సన్నిధాన!, విబుధనాయక! విశ్వేశ!• వేదవేద్య!
దీనబంధూ! దయాసింధు!•ధృతనవేందు, శరభమూర్తి! నళినజాండ•చక్రవర్తి!

క. కమలాక్షు కమలజన్ము, ప్రముఖామరవరుల మునులఁ • బశుపతి! నీవే
క్రమముమెయి సృష్టిచేసితి, వమితతపోదృశ్యభాస్వ•రాయత తేజా! 178

వ. అంత నరహరియును.

మ. విరిసెన్ మోహమదాంధకారము లస•ద్విజ్ఞానభానూదయం
బరుసంబొప్పఁగఁ జేకురెన్ శుభము సం•ప్రార్థించెదే వేళ! ముం
దఱ నన్నేనియు మోహమిట్లు పొసఁగన్ • దచ్ఛాంతిఁ గావించి సు
స్థిరకారుణ్యము నాపయిన్ బరపుమా • చేమోడ్పుఁ గావించెదన్. 179

చ. అన విని శంకరుండు గడు • హర్షమునొంది నృసింహ! నీవు నా
పనుపున దైత్యులన్ జదిపి • పాలనసేతువు లోకరాజి జీ
వననిధియందు జీవనము • వైఖరి నాయెడఁజెందియుందు విం
కను యశమొందు మక్షయము•గా నరవిందదళాయతేక్షణా! 180

వ. అంత వీరభద్రుండు శివాజ్ఞన్ జేసి హరి యభీష్టప్రకారంబు గడంగి. 181

ఆ. నట్టులేక వేగ • నరకేసరి శిరంబుఁ, గత్తిఁజెఱికి నఱకి • కృత్తినొలిచి
హరునకొసఁగె శ్రీశుఁ•డానరహరి తను,వంతఁబాసి నీర•జాక్షుఁడయ్యె. 182

వ. అనంతరంబు శివుఁడు నృసింహకృత్తిధరుండై తదీయమకుండమాలాభూషితుండై నిజగణంబులుగొల్వ రాజతాద్రిన్ జేరె. వనజాక్షుండును దక్కిన సువర్వు లెల్లరు జగచ్ఛాంతి కలరి శివుని వినుతింపుచుఁ దమ స్థానంబుల కేగిరి. 183

—* ఫలశ్రుతి *—

గీ. శారభచరిత్ర మీయది • చదువ వినిన
భయములను బాపు నపమృత్యు • బాధ మాన్పు
వ్యాధులను గొట్టు శత్రుసం•ఘాతుల గిట్టు
సకల సుఖములఁ జేకూర్చు • సాఁకు వినుఁడు. 184

క. మఱియును భూకంపాదులఁ, గరవృష్ట్యల్పాతివృష్టి • కష్టంబులయుం
దురువాతోల్కాపాతము,ల రహిఁ జదివి రేనియును దొ•లఁగు నవ్వి వెసన్.

గీ. ఇఁకఁ జతుర్దశి నష్టమి • నీశ్వరోత్స,వముల శివలింగ సంస్థాప•నముల నీ మ
హాచరిత మెవ్వఁడేని పా•రాయణంబొ,నర్ప శివసన్నిధికిఁగార•ణముగఁదనరు.

—* యక్షేశ్వర లీల *—

ఉ. మున్నుసుధార్థులై సురలు • బుణ్యజనుల్ గలశార్ణవంబు న
త్యున్నతితో మధింపఁదొలి • నుద్భవమయ్యె మహావిషంబు దా
నన్నఱిఁ బాసి కీడ్వడిపి • నాకధరుల్ శివుఁజేరి మ్రొక్కి యా
పన్నులమైతి మీవిసముఁ•బాపి మమున్ బ్రదికింపు మీశ్వరా! 187

క. ఇంచుకనీవిఁక జాగొన,రించినఁ జచ్చెదము చంద్ర•రేఖామకుటా!
కాంచి జగమ్ముల యలమటఁ, గొంచక వేగిరముబ్రోవు • గోపతినాథా! 188

చ. అని యరవిందలోచనము•ఖామరులెల్లరు రక్కసుల్ మునుల్
వనరుచుఁ దన్ను వేడ నత • వత్సలుఁడా శివుఁడవ్విసంబుఁ జే
కొని వడిమ్రింగి కంఠమునఁ • గూరిమిమై ధరియించె నంత వే
దనవిడి వాసు శంకరు ను•దారుఁ గడున్ గొనియాడి రున్నతిన్. 189

ఆ. గరిమ నజుతనిట్లు కాలకూటముఁ దాల్చి, కడఁగి శివుఁడు నీలకంఠుఁడగుడు
నీలకంఠ! యనుచు నేర్పునఁ బిలిచిరి, పరమమునులు సురలు బరమశివుని.

గీ. పాలసంద్రంబుమరల జేజేలు రక్కసులును జేరి మథింపఁగా సురభి వెల్ల
యేన్గు శ్రీదేవి యచ్చరలిగురుఁబోండ్లు, నిక్కపీనులజక్కి జనించెనందు.

క. హరిశ్రీదేవిని గొనియెన్, సురపతి గొనె వెల్ల యేన్గు సురభినిగొని రా
దరమున మునులిక జక్కిని, మఱియుచు బలిదనుజుఁడొందె భూరిప్రీతిన్.

గీ. అంత నమృతఘటం బుదయంబునొందె
శ్రీపతి యనుగ్రహమున జేజేలు ద్రావి
రసురులెల్లరుఁ గనుచుండి రందు నొక్క
రాహువును ద్రావె దేవవర్గమునఁ దూఱి. 193

చ. చందురు కన్నుసన్న హరి చక్రముతోఁ దలఁద్రుంచె వాని నా
తుందుడుకందు మ్రిందకయె తుండము మొండెము నిద్దఱైరి యీ
పొంది సుధాకరున్ రవిని నుక్కణఁబట్టి గ్రసించుచుండ్రి ద
క్కండలు రక్కసుల్ వనరి యాతురులై కడుఁ గడ్పుమంటచే. 194

వ. ఆయుధంబులఁ ధరియించి సురలతోఁ ఢీకొని పోరితమ్మొనరింపుడు. 195

క. శ్రీవిభుని సాయముండుట, దైవతనాయకులు సుధను త్రాగుటచే సు
శ్రీవిక్రమమున దైతే,యావళి నోడింపఁబఱచి రహీనదను సురుల్. 196

గీ. దాన నెంతేని గరువంబుఁ బూని సురలు
మిన్నుచూచుచుఁ బెచ్చుగ మెలఁగుచున్నఁ
గాంచి యుడురాజమౌళి యక్కసటుఁదీర్ప
నొక్కనాఁ డొక్క యక్షురూపొంది వేగ. 197

ఉత్సాహ : ఫసిఁడిమలకుఁ జేరి యట సుపర్వవితతిఁ గన్గొనన్
బసమెయి న్నిలింపు లెంతొ ప్రౌఢగర్వ మేర్పడన్
బిసరుహాక్షుతోడఁ గూడి బింకముల్ గడున్ జవం
బెసఁగఁగొట్టుచున్న డాసి యిట్టులనియె యక్షుఁడున్. 198

క. ఏమిది పదరెద రింతకు, నేమియొనర్చితిరి సెప్పుఁడీ నాకన సు
త్రామముఖు లనిరి యక్షున, కీమాడ్కి నహామికఁ బెద్ద యెలుఁగేర్పడఁగాన్.

చ. కడలి మథించి క్షీరమును ♦ గల్పకభూజముఁ గామధేనువున్
వెడఁగగు నశ్వరత్నమును ♦ వెల్లనియేనుఁగు మానికంబులన్
కడుఁగృశమైన వెన్నుడుము ♦ కల్కి చనుంగవ లొప్ప చెల్వలన్
గుడుచుటకున్ సుధాఘటముఁ ♦ గొంటిమి యాహరి యేము నున్నతిన్. 200

చ. వలలము మెక్కనట్టి యల ♦ బాలిశులోర్వక మమ్మెదిర్చినన్
జలమునఁ బట్టిచంపితిమి ♦ చక్కది యుక్కదిలేక రక్కసుల్
పొలిసిరి కొండచెంక వెఱపున్గొని పాతిరియారఁ గాలయం
బిలనిఁక మమ్మెదుర్చుటకు ♦ నెవ్వరు చాలుదురన్న నాతఁడున్. 201

గీ. సరియె యటులైన నంతకుఁ ♦ జాలువారె
యైన నొకనుడి వినుఁడు ♦ మీరధికబలులు
పూన్కిఁ గాంచి కదల్పుఁడీ ♦ పూరిరెమ్మ
ననుచు నొకతృణముంచెఁ దదగ్రమందు. 202

....* దేవతలు గడ్డిపరకను గదల్పలేకపోవుట *....

వ. అంత నవ్వారద్దిగాంచి గరువంబున నూర్పునను ముఖపవనంబునను చేతుల నాయుధంబుల మహాస్త్రంబులఁ గదల్పలేక యాకులపాటుఁజెంది వెకలులై తడఁబడి యుక్కఁబాసి గ్రుక్కిళ్ళు మ్రింగుచున్నంగాంచి యంబరవాణి పెద్ద యెలుంగుతో నిట్టులనియె. 203

ఉ. మోసముఁ జెందినారిటులు ♦ ముగ్ధశశాంకధరుండె యక్షుఁడ
వ్వేసముఁ జూచి మోసపడి ♦ వీతేఁడులై తిరిఁకన్ దలంపుఁడీ
భాసిలు లోకపుంజములఁ ♦ బాయకనల్పియు సాఁకి మల్పునా
యాసరుఁడంచుఁ జిత్తముల ♦ నెంతయు నేనియు దేవనాయకుల్! 204

క. అని యుపదేశించిన వా,రనువుగ నవు డరసి వేగ ♦ యక్షేశ్వరపా
వన చరణములకు మ్రొక్కడి, ఘనముగ నుతియించి రిట్లు ♦ కరుణాంచితులై.

—* దేవతలు యక్షుని శివునిగా నెఱింగి వినుతించుట *—

మ. ఎఱుఁగక గోతిలోఁ బడితి ♦ మీశ్వర! తప్పు సహింపు మిప్పు డం
దఱమదముల్ హరించి విశదంబగు నీదు ననుగ్రహంబు సం
బరమునుఁ జెందఁజేసితివి ♦ పల్మఱు నీయెదుటన్ బ్రగల్భముల్
బలిపితి మన్ని యోర్వఁదగుఁ ♦ బాలకపాలక! సర్వశాసకా! 206

గీ. సర్వమున కీవె కర్తవు ♦ సర్వశక్తు
లకుఁ బ్రవర్తకుఁడవు నివ♦ర్తకుఁడ వెందు
అద్వయంబగు పరమాత్మ ♦ వయ్య! నీవు
నిన్నుఁ దెలియఁగఁగలమె? మన్నింపు మిఁకను. 207

క. అని వినుతించిన శర్వుఁడు, వనజాక్షప్రముఖ దివ్య♦వర్గమునకు బో
ధనఁజేసి వినయపద్ధతిఁ, జనియెఁ గైలాసమునకుఁ ♦ జయ్యన నంతన్. 208

గీ. ఎవ్వఁడేనియు నీలీల ♦ నెంతయేని
భక్తిఁ జదివిన నవ్వాఁడు ♦ పాపజాల
మెడసి యిష్టార్థములఁ జెందు ♦ నిఁకనుఁ బరమ
శివుని దివ్యప్రసాదంబుఁ ♦ జేకొను నిల. 209

వ. ఇట్లు యమహేశ్వరలీల నెఱింగించితి నిఁక దుర్వాసోమున్యవతార లీల నువన్య
సింతు వినుఁడని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 210

....* దుర్వాసోమున్యవతారలీల *....

క. అత్రియను నొక్కమునివై, ధాతృఁడు బుధమితృఁ డిద్ధ♦తరభాసురచా
రిత్రుఁడు సద్గుణ మణిగణ,పాత్రుం డనసూయనాఁగఁ ♦ బణఁతియుఁదానున్.

సీ. పుత్త్రిసంతానరతులై త్రి♦మూర్తులను మ,దిని భజించుచు నిర్వింధ్య♦తీరమందుఁ
దపసానర్చిరి నూతేండ్లు ♦ తాపవేద,నన్ గలంగి జగంబులు♦నలతఁజెంద. 212

క. అరసి వారలనేపసుమ, నీరజభవ నీరజాక్ష ♦ నీలగళులు వే
తారపిలి వరములిచ్చిరి, వారికిఁ గొమరులయి తనుదు ♦ ప్రభవించునటుల్.

సీ. అజుఁడు జాబిల్లియై దాన♦వాంతకుండు
దత్తుఁడై కృత్తివాసుండు ♦ తాపసేంద్రుఁ
డైన దూర్వాసుఁడై వారి ♦ యాత్మజులుగఁ
బొడమి రెంతయు నున్నతి ♦ పొల్పుమీఱ. 214

వ. ఆ మువ్వురయందు దూర్వాసుండు మిగుల తపోధనుండై శిష్యులన్ గూడికొని
మేదినిం బుణ్యతీర్థస్థలంబులఁ గ్రుమ్మరుచు నొక్కనాఁడు ద్వారకాపురి కేగి
శ్రీకృష్ణుచే సత్కారంబు లొంది తన్మందిరంబునఁ గొన్నినాళ్లు వసించె. శౌరి
యును మిగులఁ గోపనుండగు నమ్మునికి విధేయుండై యాతిథ్యంబు నెఱవేర్చు

చుండె. ముని యొక్కనాఁడు పెక్కుసహస్రంబుల వారియన్నంబుఁ దాఁ
నొక్కఁడే మెక్కుచుండు, మఱియొక్కపు డత్యల్పముగ భుజించుచుండు.
కారణంబులేక వికవిక నవ్వుచుండు నట్టులే మిన్నక యేడ్చుచుండు నిట్లు శ్రీ
కృష్ణావసథంబందు మెలంగుచు నొక్కనాఁడు కృష్ణుని శయ్యాస్తరణంబులఁ
గాల్చి యలంకృతలైన కట్టువాలుం గన్నెల వాతఁబెట్టి యలయించి కృష్ణున్
జేరి పాయసంబుఁ దినియెద వండింపు మనుడు. 215

క. శౌరియుఁ బాయసమును గో, క్షీరంబున వండఁజేసి ♦ చెలువుగ దానిన్
సారతర భక్ష్యములకున్, భూరిలరాన్నోదకములఁ ♦ బొందుగ నొసఁగెన్, 216

వ. అంత నమ్మునియు

ఆ. వేడి పాయసమును ♦ వేగ భుజించి శే, షించినట్టిదాని ♦ శీఘ్రముగను
దనువునంతఁ బూసి ♦ కొనుము కృష్ణా! యన, నటుల నొనరించుకలన ♦ నట్లుచేసె.

వ. మఱియు శ్రీకృష్ణుండు భక్తితో మునిప్రసాద మొక్కపాదంబులం దక్క
తక్కిన శిరోముఖాంగంబులందు లేపనం బొనరించుకొనియె నంత మునియును
గృష్ణునిపట్టంపుదేవి యగు రుక్మిణిం జూచి 218

సీ. తనకును మిగిలిన పాయసం♦బెత్తి తెచ్చి, యా పెనుమేనఁ బూసి ర♦యమున నామెఁ
బట్టి యొక తేరికిం గట్టి ♦ బరవసమున, నెక్కి యా తేరి యాదవు ♦ లెల్లఁ గన.

క. మఱియును గృష్ణుఁడు గనఁగాఁ, గొరడాతో నొక్కదెబ్బఁ ♦ గోమలి సేసెన్
బరికించుచుండి హరి త, త్తఱ మొక్కింతేని గొనఁడు ♦ తాలిమిబల్మిన్, 220

క. పెఱయాదవు లప్పట్టున, మఱియా దాసీన్యమును శ♦తాత్ముండగు మునీ
శ్వరు విధముఁ గని కినుకతోఁ, గొఱగొఱలాడంగ నుడిపె ♦ గోవిందుఁ డోగిన్.

గీ. మునియు నట్టులె రథ మెక్కి ♦ పురము నెల్లఁ, బరుగుతోఁ ద్రిప్పుచుండఁగ ♦ బథమునందు
నొక్క యెడ రుక్మిణీసతి ♦ యుక్కుమాలి, వ్రాల నమ్ముని గశతోడ ♦ బాదె నురల.

వ. కృష్ణుండు వీక్షించి మనంబున దెఱిమొక యవ్వారితో నడచుచుండె నంతఁ
దానును మదిద్ధుండై యరదంబు డిగ్గి పదాతియై గినియుచు వడివడిన్ దెన్ను
మాలి పోవుచుండఁ గృష్ణుం డెదురుపోయి మ్రొక్కి నిలిచి మహాత్మా! యను
గ్రహింపు మనుగ్రహింపుమని వేఁడుటఁ జూచి తేజస్వియగు నమ్మహాత్ముండు
హర్షంబుతో శ్రీకృష్ణున కిట్లనియె. 223

—* దూర్వాసుఁడు శ్రీకృష్ణునకు వరము లిచ్చుట *—

చ. గెలిచితివయ్య! కోపము నో♦గిన్ బురుషోత్తమ! సుంతతప్పు నీ
వలన నెఱుంగ సంతసము ♦ వాటిలెఁ గోరుమిఁకన్ వరంబులన్
గలిమిదనర్ప నిచ్చెదను ♦ గ్రచ్చఱ నెట్టివియైనఁ జూడు నా
బలితపు వైభవమ్మిపుడు ♦ పాయకసేయు మహార్థసిద్ధులన్. 224

ఉ. ఓదనమందుఁ బ్రాణులకు ♦ నొప్పెడు నట్లు జగంబునందు నా
మోదము నీయెడన్ దనరు ♦ భూరిగ నట్టులఁ బుణ్యమౌ యశం
బేదుదు వీ త్రిలోకముల ♦ నెల్లను నున్నతిగందు వెంతయే
నాదరపాత్రమౌదువు జ♦నార్దన! సర్వజగద్విభూషణా! 225

ఉ. నీనిలయంబునం దిఁకను ♦ నే దహియించిన సర్వవస్తువుల్
మానుగఁ దొంటియట్లమరు ♦ మాధవ! యింకను మత్ప్రసాదమున్
బూనిక నెందు నెందునను ♦ బూసితివో యట మిత్తిగల్గ ది
ట్టీ నెఱిఁదప్పి పాదముల ♦ నేలొకొ పూయవు మెచ్చ నేనటుల్. 226

క. అనినంతఁ గృష్ణుఁడును దన, తనువున్ బరికింప నదియుఁ ♦ దద్దయు తేజో
ఘనమైయుండుటఁ గనుగొని, మనమున నక్కజముఁ జెందె♦ మఱియున్ మఱియున్

సీ. మానిరుక్మిణినిన్ జూచి♦ మానినీమ, ణిరో! మగువలందుఁ గడుఁ గీర్తి♦ నెగడఁ గలవు
జరయు రుజయు ను నీకెప్డు♦ దొరయవమ్మ!, పుణ్యగంధమై దేహంబు♦ పొలుచునీకు

క. పదునాఱు వేలుమించిన, ముదితలు నీసవతులందు♦ మురువొప్పెదు వ
మ్మ! దయితుఁడీహరియునుగడు, ముదమునఁ గనుఁగొనెడునిన్నుఁ♦ బూర్ణేందుముఖీ!

క. అనియిట్టుల వరములను నిడి, ఘనుఁ డమ్మునినాథుఁడంతఁ♦ గదలియ స్వేచ్ఛన్
జనియెను హరియును రుక్మిణి,యును భవనమ్మునకుఁ జనిరి♦ యుత్సాహమునన్.

గీ. అందు ముని దహియించిన ♦ యఖిలవస్తు
వులును దొల్లింటికన్న సొం♦పుగఁ గనుబడ
మదులఁ గడు నచ్చెరువుఁ జెంది ♦ మౌనివరుని
శక్తి నెంతయుఁ బొగడిరి ♦ సంతసమున. 231

వ. ఇట్లు దూర్వాసుండు పుడమి ననేకులన్ బరీక్షించి యభీష్టవరంబులిచ్చె. కుంతి
భోజునింటఁ గన్నియయై యున్నవు డమ్మహాత్మునం దామె పరిచర్యలకు మెచ్చి

సిద్ధమంత్రంబొసంగె. మఱియుఁ బాండవధర్మపత్నియగు ద్రోవది కభీష్టవరంబు లిచ్చె. ఇట్లు మహాతపోధనుండును ముక్తకులాగ్రగణ్యుండును నగు దుర్వాసో మునిచరిత్రంబుఁ జెప్పితినిఁక హనుమదవతారలీలఁ గుఱించి యించుక ముచ్చటించెద వినుండని సూతుఁడు మునులకిట్లనియె. 232

— * హనుమదవతారలీల * —

క. తొల్లి శివవీర్యమును గొని, యల్ల మహాబలుఁడు రమణీయా నంజనియం
దుల్లంబలరఁగఁ జేర్పఁగఁ, బ్రోల్లసదతిబలుఁడు హనుమఁ ♦ డుద్భవమయ్యెన్.

వ. అంత నతఁడు

ఉ. పుట్టిన కొన్నినాళ్ళకె నభోమణిఁ జూచి ఫలంబు బుద్ధితో
నెట్టనఁ జేతఁబట్టి తిన ♦ నేర్మిఁ గడంగుచునుండ వేల్పుల్
చట్టనఁ జేరి కాదిది ఫలంబు ప్రభాకరుఁడంచుఁ జెప్పి తా
మెట్టులొ వీడఁజేసిరి దినేశుఁ గపీశుని బుజ్జగించుచున్. 234

గీ. ఆతఁడును గొంతకాలంబు ♦ నవలఁ జదువఁ
గోరి భానునికడ కేగి ♦ భూరిమతిని
ఆ నవవ్యాకరణముల ♦ నధ్యయనము
చేసె నెంతయుఁ గోవిదుల్ ♦ వాసిఁబొగడ. 235

వ. అనంతరము పరమేష్ఠియనుమతి రామకార్యార్థమై సుగ్రీవుని ముఖమ్మున దాశరథిన్ జేరి సాగరలంఘన సీతాసందర్శనాది ఘనకార్యంబులొనర్చి రామునికి బాసటయై వెంబరవిత్తులగు రావణాది రక్షోవీరుల వినాశనంబుఁ జేయించి రామకార్యంబు నెఱపి లోకంబున నసమానయశంబున్ బడసె నిది హనుమదవతారలీల యిఁక పిప్పలాదమున్యవతారలీల నెఱింగింతు వినుండని సూతుఁడిట్లనియె.

— * పిప్పలాదమున్యవతారలీల * —

క. వినుఁడిఁక దధీచముని తపమ, జననాథుని నొడిసి దనుజశాసనముఖులా
ననిమేషులను శపించిన, ఘనుఁ డనఘుఁడు శాంభవుండు ♦ కారుణికుండున్.

సీ. తత్పతి సువర్చనాఁగ ని ♦ తాంతసుగుణ, రాశి మగనికిఁ జాయ క ♦ రణి మెలఁగుచు
సేవఁ జేయుచు విభుమన ♦ శ్రీ నెఱింగి, సంతసంబునఁ గాలంబు ♦ జరుపుచుండె.

క. సురపతి వృత్రాసురుతోఁ, బరిపీడితుఁడై నిలింప ♦ వర్గము దానుం
బరమేష్ఠిఁ జేరఁజని య, త్తెఱగెల్ల వచింప విని వి ♦ ధియు నిట్లనియెన్. 239

చ. తెలిసె భవన్మనంబిక దధీచమహాముని శర్వసత్కృపా
కలితవరంబునన్ బడసె • గాటపువజ్రమయాస్థివర్గమున్
జెలిమిని నమ్మునిప్రవరుఁ • జేరి తదస్థులఁగోరి యడ్గ నా
బలియుఁడు వానిమీఁకొనఁగు • భద్రము గాఁగలదిట్లు పొందిఁకన్. 240

క. అనిపంచిన వారు దధీచి* నివాసముఁ జేరి మ్రొక్కి • చింతాపరులై
దనుజుఁడగు వృత్రు వేరం,బునఁ దముపడుపాట్లు దెల్పి • పురపురఁబొఁగలన్. 241

గీ. అమ్మునీశ్వరుఁడపుడు త • దధిమతమును
దెలిసికొని వేగమునఁ దన • పొలఁతియా ను
వర్చనిఁక నొకయాశ్రమ • పదముకనిపి
సురలకనె నేమికాంక్షింతు • రెఱుఁగఁ జెప్పుఁడు. 242

వ. అని యడుగఁగా నర్థశాస్త్ర ప్రవీణుండగు శక్రుండు స్వార్థపరుండై దధీచి
కిట్లనియె. 243

చ. మునివర! శైవభూషణస • ముజ్జ్వల! చారుయశోనిధాన! నీ
ఘనమగు నస్థివర్గమును • గాంతుమొనర్చెద మీయు వాని నే
ర్పొనరఁగ నాయుధమ్ములను • బొందికఁగూర్చి తదీయధార వృ
త్రుని నిఁక వానివెన్కఁ జను • దెంచినవారిని గూల్తు మెమ్మెయిన్. 244

గీ. దాన జగముల కగు శాంతి • మౌనిచంద్ర!
నీదు కీరితి జగమెల్ల • నిండి యలరు
నెంతదనుకఁ బ్రపంచ మి • ట్లేపుఁగాంచు
నెంతదను కర్కతారేందు • లెలమిఁగాంతు. 245

—* దధీచిముని యోగముచేఁ బ్రాణములఁబాసి తనువును దేవతల కిచ్చుట *—

చ. అన విని మౌనిచంద్రుఁడు ర • యమ్మున నంతఁ బరోపకారమం
దనురతుఁడై మనమ్మునఁ గృ • పాకరు నీశ్వరుఁగొల్చి పెల్చనన్
దనువును బాసె నక్షర ము • దారమునై తగు బ్రహ్మధామమున్
గొనియెను విగ్రహాంబుపయి • గొప్పగఁజేసెఁ బుష్పవృష్టియున్. 246

గీ. కామధేనువుఁ దెచ్చి దు • గ్ధములఁ దనువుఁ
గడిగి యవ్విశ్వకర్మచే • గాటమైన

* పరా:—ఈ దధీచి దధీచ శబ్దము లికారాకారాంతములు రెండును మూలమందుఁ గలవు.

యస్థివితతినిఁ జేయించి ♦ యాయుధముల
వెన్నముకఁజెందె నిందుఁ డు ♦ వృత్రు మలుప. 247

గీ. అంతలోన సువర్చ సి♦జాశ్రమంబుఁ, జేరి పెన్మిటి లేమియుఁ ♦ జెదియనైన
తనువు నెత్తురు వఱదలు ♦ ననిమిషులను, గని తదీయవిధంబు నం♦తను నెఱింగి.

వ. ఎక్కుడు దుఃఖించి యమ్మహాసాధ్వి కినుకతో ననిమేషులన్ జూచి యిట్లని శాపంబిచ్చె. 249

తే. తేరగవచ్చె నస్త్రములు ♦ దేవశిఖామణులార! యిట్టు లె
వ్వారలు పొట్టఁబోసికొన ♦ వాసిగ మానులఁ జక్కడంచిరే?
మీరలెఱుంగరే? వెఱవు♦మీఱి యొనర్చితి రిట్లు మీరు మీ
వారలు సౌఖ్యమున్బడయఁ ♦ దక్కిన వారలు చావ నేమగున్. 250

— * సువర్చ దేవతల శపించుట * —

క. పశుకృత్యముఁ జేసితి రిటు, విశయంబొకయింతలేక ♦ వేలుపులారా!
పిశితాశుల ననవలెనా?, పశువులగుదు రింకమీఁద ♦ బాలిశమతితోన్. 251

క. అని వేగమ్మున నాసతి, తన పతితోఁగూడ బ్రహ్మ♦ధామముఁ జెందన్
వనకాష్ఠంబులతోడఁ జి,తినిఁ బేర్వఁగ గగనభార♦తి యని నిటు లొగిన్.

చ. వల దిటు సాహసింపకుము ♦ వారిజలోచన! నీదు గర్భమం
దలఘుతరాజుఁ డమ్మునివ♦రాగ్రణి తేజముఁజేరియున్న దు
జ్వలతనుఁడౌ కుమారుఁ గని ♦ చక్కఁగ నిష్కృతినిన్బొనర్పు మ
వ్వల; నెటనేని చూల్గొనిన♦వారలు గాలరు భర్తతోఁ జితిన్. 253

క. అకసవుఁ బలుకు వినియును, నాకులమై యప్పతివ్రతా♦భరణము తాఁ
జేకొని యొకశిల నుదరము, జోకఁ బగులఁగొట్ట నందు ♦ శోభితలీలన్. 255

— * పిప్పలాద జననము * —

గీ. తన రుచుల వెల్గు పదిదెసల్ ♦ దనరి మిగుల
రుద్రు నవతారమై కడు ♦ రుచిరమూర్తి
ఘనుఁడగు దధీచి తేజోభి♦కలితుఁడగుచుఁ
బొడమె నందనుఁ డాకెకుఁ ♦ బొంకముగను. 255

క. నందనుఁగని తనమది నా,నందము నొందియును దనదు • నాథుని వేగన్
జెందఁగఁ గడువడిమైఁ జి,చ్చుం దరియఁగ రావినీడ • సుతుఁ జేర్చియనెన్.

సీ. రావినీడను మెలఁగు చి•రంబు తండ్రి!, యెల్లవారలకును సుఖం • బీయఁదలఁపు
నేను పతిలోకమున కేగు•దాన నీదు,తండ్రి నే నిన్ దలతుము రు•ద్రస్వరూప!

వ. అని యప్పతిదేవత గొడుకును ముద్దుచేసి రయంబునఁ జిచ్చులోకి పార్థివ తనువుఁ బాసి దివ్యదేహయై పతితోఁగూడి మహాకైలాసంబుఁ జేరఁబోయి యందుఁ బరమశివున్ గొల్చుచుండె. నంత హరిబ్రహ్మాది సురవరులెల్లఁ జేరి రుద్రావతారుండగు దధీచిముని తనయున్ గాంచి బహూకరించి పిప్పలాదుం డని నామకరణంబు జేసి దేవా! లోకంబులకు సుఖంబొనరింపుమని కోరి దుం దుభివాద్యంబులతో గంధర్వగానంబులతో నుత్సవం బొనర్చి యంతర్ధానం బొంది రాపిమ్మట బిప్పలాదుం డశ్వద్ధమూలంబున నేవసించి చిరకాలంబు తపంబు చేసి యనరణ్యసుతన్ బెండ్లియాడె నాయుద్వాహకథనంబు మున్నొకమాఱు మీకెఱింగించితి-నిఁక యతినాథలీల నారయుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె.

—* యతినాథ లీల – ఆహుకభిల్ల చరిత్రము *—

ఉ. ఆహుకుఁడన్ వనేచరకు•లాగ్రణి యొక్కరుఁ డర్బుదాద్రిపై
నాహు కనాగ సువ్రత మ•హాశివభక్తయునైన చానతో
నాహరు శంకరున్ శివుని • నర్మిలిఁ గొల్చుచునుండె నంత గో
వాహుఁడు వారి భక్తినిఁ గృ•పామతిఁ గాంచి పరీక్ష సేయఁగాన్. 259

క. ఆ యెఱుకవానిఁ బోలిన, సోయగమగు మేనిఁ జెంది • సొంపుగ యతియై
డాయఁగ వచ్చెను వేగిర, మా యర్బుదశైలమునకు • హరుసంబలరన్. 260

ఉ. అత్తఱి భిల్లుఁడున్ దనకు • నాత్మవధూటికి భోజనార్థమై
యుత్తలమొప్ప గైదువులఁ • నొందు విలున్ గొని దవ్వుఁ జేరి యు
ర్వ్యుత్తమ మత్తజంతువుల • వేటునఁ గూలిచి తెచ్చుచుండెఁ బెం
పెత్తినబత్తిఁ దత్సతి మ•హేశ్వరుఁ గొల్చుచునుండె నిక్కలోన్. 261

ఉ. ఆయతినాథుఁడాస్థలికి • నా యెడఁ జేరి వనేచరాకముం
డాయఁగఁబోయె భిల్లుఁ డట • డాసి మహోదర మొప్ప నయ్యతిన్
బాయనిభక్తిఁ గొల్చె యతి•వల్లభు డప్డు నిషాదుతోన నెన్
సాయము వేళ యయ్యె నెటు•సాఁగుదు వేఁగగుఁ గొండ కానలోన్. 262

ఉ. రాతిరి యెట్టులో వనచ♦రా! భవదీయవుఁ జక్కిలోన నేఁ
బ్రీతిగనుండి తేపటికి ♦ వేగ నెటేఁ జనువాఁడనన్న కై
రాతకుఁ డిట్లువల్కె యతి♦రాణ్మణి! నీనుడి సక్కవంబె నా
యీతగు గేము స్వల్పతర ♦ మెట్లు వసింపఁగఁజేతు నిన్నిటన్. 263

చ. అన యతి దీనదృష్టిఁ గల♦యన్ గని పోవఁగనెంచ భిల్లి వే
గనె విభుతోడ నిట్లనియె ♦ కర్జముఁదప్పినఁ దవ్వుధర్మ మీ
యనఘునిఁబంపఁజూడక గృ♦హాంబున నుంచు మితండు నీవు నీ
మునసె పరుండుఁ డే నిరవు ♦ ముందఱ నిద్దురపోదు వెల్పలన్. 264

గీ. ఆయుధమ్ముల నన్నియు♦నవలఁ జేర్తు, సుఖముగా మీరలిద్దఱు♦జొక్కఁ డిందు
నతిథిమెచ్చను ధర్మంబు ♦ హానికాదు, గేస్తు తెఱఁగిది కాదేని ♦ గొంటువడును.

ఉ. భిల్లి యిటుల్వచింప విని ♦ భిల్లుఁడు చింతయొనర్చె నుల్లమం
దిల్లిది చాలదయ్యె నతి♦థీశ్వరు భూరితరాటవీస్థలిన్
బెల్లగు చీఁకటిన్ విడువఁ ♦ బేరిమి నాయును మాయు ధర్మ మీ
హల్లకపాణి నొక్కరిత ♦ నావల గెంటి పరుండఁజెల్లునే? 266

క. ఈ రెండుతీరులందును, నేరమె గన్పట్టుచుండె ♦ నేనే యవలన్
జేరెద నాయుధవర్గముఁ, జేరిచెద బహిస్థలంబు ♦ చేవ యిది యగున్. 267

గీ. వీర లిర్వురు నిదురింత్రు ♦ వేశ్మమందు, కాఁగలట్టిది యగునని ♦ వేగ నాతఁ
డాయుధంబుల నన్నిటి ♦ నవలఁ జేర్చి, తానును బరుండె వెలపల ♦ ధర్మమెంచి.

గీ. యతియును నిషాదినియును గే♦హాంబునందె.
నిదురఁజెందిరి చీఁకటి ♦ నిండుకొనియె
నంత నర్ధమురేయి సిం♦హములు పులులు
నెఱుకుఁ గని రా నతండును ♦ నేపుసూపి. 269

— * భిల్లుఁడు సింగములతోఁ బోరి చచ్చుట * —

ఉ. కై దువులొంది ధీరతఁ బ్రి♦కాశిల ఘాతుకజంతుమండలిన్
మోఁదుచుఁ బోరుచుండెఁ బహి♦పూని గభాలున నవ్వె భిల్లు మీ
మీఁదికివచ్చి ప్రవచ్చి పొల♦ మెక్కె యతేచ్ఛనుబోయె నంత సూ
ర్యోదయవేళ నయ్యతివ♦రోత్తము డీవలఁజేరి చూడఁగన్. 270

గీ. భిల్లుఁ డగుపట్టఁడయ్యె యం♦దెల్లకడల
శోణితా క్తమూ నచ్చోటఁ ♦ జూడఁబడియె
వానియసువులఁ గనుఁగొని ♦ దీనుఁడగుచుఁ
గటకటా! యని దుఃఖించెఁ ♦ గరుణమీఱి. 271

గీ. అంత భిల్లియు వేగిర ♦ మచటఁ జేరి, భ ర్త యసువులఁ బరికించి ♦ ప్రబలశోక
భారపీడితయై కడు వగచె ♦ నచటి, కొండలెల్లఁ బ్రతిధ్వని ♦ గొప్పసేయ.

చ. అటు లొక కొంతసేపు హృద♦యంబున నవ్వగఁజిక్కి పొక్కి యం
తట వ్యసనంబు మాని మది ♦ ధైర్యముసెంది యతీంద్రవర్యుతో
నిటులనె మామకీనహృద♦యేశ్వరుఁ డేగిన తెన్నుఁబట్టి లం
పటనయి పోవుదాన ముని♦పంబెసఁగన్ రచియింపుమీ చితిన్. 273

క. ప్రారబ్ధకర్మచోదిత, భూరిగహన సత్వచయ బు♦భుక్షావశుఁడై
నారమణుఁడు మడిసెను విభుఁ, జేరఁజనెద నిదియె నూటి ♦ చేడెల కెందున్.

క. ధన్యుఁ డితఁడు కృతకృత్యుఁడు, మాన్యుని నినుఁ బూజచేసె♦ మాపున నిఁక నే
మన్యంబెంచక స్థల మిడె, నా న్యాయవిశేషమట్టు ♦ లరయుదురె యొరుల్.

వ. అంతఁ గృతకయతియు

గీ. ఆటవికుబోటి పలుకుల♦నాలకించి, తగవిదియటంచు మదిలోనఁ♦దలఁచి వేగ
అస్థులను బ్రోగుచేసి శు♦ష్కవనీజ, ములను బేరిచి చిచ్చు ర♦గులుప నందు.

తే. ఆశబరీమతల్లి జల♦మాడి విశుద్ధపటంబుఁ గట్టి యా
వేశముతోడ నచ్చితికి ♦ వేగఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి హృ
ద్దేశమునందు సర్వజగ♦తీ పరిశాసనక ర్తయైన యా
శ్రీశివమూ ర్తికిన్ నతులు ♦ చేసి ప్రియంబున నిట్లు వాకొనెన్. 277

క. తెలిసీ తెలియని నాచేఁ, తల ననుచిత మెంతయేని♦దనరెడుఁ గృప నా
కలుషములఁ బాపు నిదె జో, తలు సేసెద దేవదేవ! దర్పకదమనా! 278

వ. ఇఁకను

సీ. ఎత్తిన వేడ్కమై ♦ యెడపక నీపాద, పద్మచింతనము ♦ బాయనేని
విభుని దైవముగ భా♦వించి తదాజ్ఞఁజే, కొని మేలినడవడి ♦ మనెదనేని
కల్లనెప్పుడు నాలు♦కకు జొరనీక స, త్యంబె పట్టని మదిఁ ♦ దలఁతునేని
అతిథులయందు న♦భ్యాగతులందును, బేర్మి నన్నంబు ల♦ర్పింతునేని

సీ. ఇఁకను జన్మంబు మరల నా♦కిడెద వేని, దాసజనుల కభీష్టముల్ ♦ దార్తు వేని
ఖిల్లు నాహుకునే గూర్చు♦విభుని నాకుఁ, బర్వతేంద్రసుతామనః♦పద్మమిత్ర! 279

వ. మఱియును

క. జన్మములెన్నియొసంగిన, నిన్మఱవంజాల నట్టి ♦ నేటగు భక్తిన్
మన్మనమునఁ బెనుపుము త్రిజ,గన్మోహన! దివ్యచరిత! ♦ గౌరీకాంతా! 280

క. అని శివునకుఁ దన మానస,మునఁ బూజనొనర్చి వేగఁ ♦ బుఁబోఁడి హుతా
శనుమధ్య కెగసి దుమికెను, ఘనతర సాధ్వీయశంబు ♦ గడలుకొన దిశల్.

వ. అంత శివుం డా కైతవయతి రూపంబు విడిచి ప్రత్యక్షుండై యప్పతివ్రతా
రత్నంబున కిట్లనియె. 282

—* భిల్లసతికి శివుఁడు ప్రసన్నుండై వరంబు లీయుట *—

ఉ. ధన్యవు ధన్యవీ వికఁ ని♦శాంతము నిన్ వరియించినట్టి సౌ
జన్యనిధాన మీశ బర♦సత్తముఁ డాహుకనామధేయుఁడున్
ధన్యుఁడు సంతసం బొదవెఁ ♦ దద్దయు నీ పరిపూతరీతికిన్
మాన్యచరిత్రి! సందియము ♦ మాని వరంబులఁ గోరు మిచ్చెదన్. 283

వ. అనినంత.

గీ. ఆతతానందకందమై ♦ యలరు పరమ
శివుని నుడి విని హరుసంబుఁ♦జెంది మ్రొక్కి
యూరకుండె నిషాదిని ♦ యురుతరకరు
ణాళుఁడై యిట్లు పల్కెఁ జం♦ద్రార్ధమౌళి. 284

క. ఈజన్మ మిందు గడచె వి,రాజితగతి నీకు భిల్ల♦రాయని కిటులన్
బైజన్మమునసిరులు పైఁ,పైఁ జెన్నలరఁగలవు ♦ పల్కెద వినుమా! 285

ఉ. చందురు వంగసంబునఁ బ్ర♦శస్తి వహించిన వీరసేనరా
జేందునికిన్ దనూజుఁడయి ♦ యీ శబరుండు నలుండనాఁగ బు
ట్టొందుఁ జతుస్సముద్రరశ ♦ నోన్నతదివ్య దిలాధినాథ సం
క్రందనుఁడై సిరిన్ దనరు ♦ గాఢయశంబును జెందు నెంతయున్. 28

ఉ. నీవు విదర్భనేలు నర♦నేతకు భీమునకున్ గుమార్తవై
యావటిలంగఁ బేర్మి దమ♦యంతి యనన్బడు పేరితో నన

న్యావహరూపకాంతి సుగు♦ణాకరవై యమరేంద్రముఖ్యులన్
బోవిడి యన్నలున్ నృపతి♦పూజ్య వరించి సుఖంతు వెంతయున్. 287

ఉ. ఏను యతీంద్రరూపమున ♦ నెంతయు మీ పరిచర్య లొందుటన్
మానిని! రాజహంసనయి ♦ మంచిగ నీకును నైషధావనీ
జానికి మొక్కలంబయిన ♦ చక్కని కూరిమిఁ గూర్చి పెండిలిన్
మానుగఁగూర్తు నిర్వురు స♦మంచితభోగము లొందుదుర్భవిన్. 288

క. ఒక కొమరుఁడు పుట్టును వా, నికిఁ జంద్రాంగదుఁడనాఁగ ♦ నిరుపమశీలుం
డకలుషుఁడు పొడము నవ్వా, నికి సీమంతి శివాఢ్య ♦ నిరత సతి యగున్. 289

వ. వీర లిర్వురచే మీవంగడంబు పావనంబై దేదీప్యమానంబుగ లోకప్రసిద్ధంబగు
టయేకాక యనేకజనంబులకుఁ దారకంబై పుణ్యమార్గదాయకంబై యలరు.

మ. అవసానంబున మీర లిర్వురును నా ♦ యాత్యంతికంబైన భ
క్తివిశేషంబును జెంది యోగము మదిన్ ♦ గల్కల్పి యద్దాన ను
ద్భవ నాశంబులు లేని మోక్షపదమున్ ♦ ప్రాపింతురనాఁ జెప్పి యా
శివుఁ డవ్వారలచోట లింగమయి వా♦సిన్ జెందె మోదంబునన్. 291

క. అచలంబగు లింగంబై, నచలముపై వెలసినట్టి ♦ యక్కతమున నం
దచలేశ్వరుఁడను నాహ్వాయ, మచలేంద్రసుతావిభుండు ♦ హరుఁడొందె నటుల్.

గీ. భిల్లదంపతు లట్లు బల్ ♦ పేర్మిమై న,నంతరపు జన్మమందు రా♦జాధిరాజ
పదవి దంపతులై శివ♦భక్తి నొంది, ముక్తినొందిరి శ్రీశివ♦సూక్తివిధము.

క. ఈ చరితంబు పవిత్రం,బై చెలువగు యతియు రాజ♦హంసంబును నై
శ్రీచెన్నగు శివులీలల, నేచిన రహిఁ వినినఁ గాంతు ♦ రెల్ల సుఖములన్. 294

క. సర్వైహికభోగంబుల, సర్వస్వర్లోకభోగ ♦ సౌఖ్యంబులనున్
శర్వునిపై భక్తియుఁ గడు, సార్వగఁ గాంతురు వినిచిన ♦ నన్యులకుఁ దగన్.

వ. ఇఁక శివభక్తాగ్రగణ్యుండును బ్రహ్మపారావారసాధకుండును బ్రహ్మఋషియు
నగు నుపమన్యుమహామునీంద్రుని చరిత్రంబుఁ దెల్పు సురేశ్వరలీలను జెప్పెద
భక్తితో నాలకింపుఁడని యిట్లనియె. 296

—★ సురేశ్వరలీల - ఉపమన్యు చరిత్రము ★—

క. ఉపమన్యుఁడు మునిమాన్యుఁడు, విపులశివకృపానులబ్ధ ♦ విమలజనిఘనుం
డపగతమోహాటోపుఁడు, నుపముఁడు శ్రీవ్యాఘ్రపాత్త♦నూజుఁడు పుడమిన్.

గీ. ధౌమ్యముని పూర్వజుఁడతండు ♦ తనదుపూర్వ
జన్మమున సిద్ధుఁడయ్యె నే ♦ చందముననొ
స్వపదముననుండి జాతి యీ ♦ జాడ మునికిఁ
గొమరుఁడై పుట్టె దైవయో♦గమునఁ జేసి. 298

చ. శివునియనుగ్రహంబుననె ♦ చిన్నతనంబునఁ బాలపైఁ దమిన్
దవిలి తపంబొనర్చి సత♦తంబు కుమారదశన్ గణేశితన్
శివపరతత్త్వవక్తృతను ♦ క్షీరసముద్రము సర్వవైదుషిన్
శివకరపాదుకాద్వయినిఁ ♦ జెంది భువిన్ సిరులొందెఁ బొందుగన్. 299

క. అని నొడివిన సూతుని నుడి, విని మోదముతోడ మునులు ♦ వేగిరముగ నా
యనఘుని నుపమన్యుచరి, త్రను సర్వముఁ జెప్పుమనుచుఁ ♦ జక్కఁగ నతఁడున్

గీ. వినుఁడతఁ డొకప్డు కడుపసి♦తనమునందుఁ, దల్లితో మేనమామల♦తావుకేగి
కొన్నిప్రొద్దులచోటనుండి♦కోరిమరలఁ, దమయిరవుఁ కేరియుండెనఁ♦తనొకనాఁడు

ఉ. త్రావుట కావుపాలొసఁగు ♦ తల్లి! యనంగఁ దదంబ రాగులన్
దా వెసదంచి పిష్టము ను♦దంబునఁ జేర్చి తెచ్చి పాలుగా
నావిడ యీయ నబ్బుడుతఁ ♦ డారసి పాలివి గావు తల్లి! న
న్నీవిటు మోసపుచ్చఁదగు♦నే? యన నాపెయుఁ గుంది యాత్మలోన్, 302

వ. కుమారున కిట్లనియె.

ఉ. నిక్కము తండ్రి! నీనుడి; వ♦నిన్ వసియించి యిటున్నవారమా
యెక్కడ యావుపాలు మన ♦ కెట్లు లభించును? మేనమామగా
రిక్కను గ్రోలితీవు కడు ♦ నింపగు నాలవయస్సు లట్టి; వీ
చక్కని దుర్లభంబు తను♦జా! ననుఁ బొక్కఁగఁ జేయ కీయెడన్. 303

ఉ. సేద్యములేని వొకింతయును ♦ చేడ్పడియుంటిమి లేమితో నిటుల్
చోద్యముగాదె గవ్యమెటు ♦ చొప్పడు నీకుఁ గుమార! పూర్వమం
దాద్యమహేశ్వరున్ శివుని ♦ నర్చనసేయము ద్రవ్యకాంక్షమై
హృద్యమతిన్ దలంచి యివు ♦ డీశ్వరుఁగొల్వ లభించు దుగ్ధముల్. 304

ఆ. ఛోళ్ళపిండి నీటఁ ♦ జొప్పించి యిటు పాల, వలె నమర్చి యిడితి ♦ వాస్తవంబె
చవి నెఱింగియుంట♦సరగున నవ్వానిఁ, ద్రోసి యిట్లు హఠముఁ♦దొడరఁజను నె?

—* ఉపమన్యుఁడు తపస్సుకై తల్లిని సెలవడుగుట *—

మ. అనినన్ డింభకుఁ డప్డు తల్లిఁగని ధైర్యంబొంది యిమ్మాత్రిఁ బ
ల్కెను దల్లీ! పొగులంగ మాను మిఁకఁ దాల్మిన్ జెందు డెందంబునన్
మనదారిద్ర్యముఁ బాసె నేఁటికి మరున్నాథుండు శర్వుండు నీ
వనిన ట్లున్నయెడన్ దగన్ గొలిచి నే నార్జింతు దుగ్ధోదధిన్. 306

క. అన నాపెయు నాయన! యే,మనుమానము లేదు శంభుఁ డాద్యుఁడు పరముం
డనుకంపాంచితహృదయుఁడు,ఘనుఁ డార్యాహృదయవిభుఁడు గలఁ డుదృఢముగాన్.

—* ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని వైభవంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. ఆతనిచేతనే జగము లన్నియు నిట్లు జనించె మించుగా
నాతనిఁ గొల్చి రెల్లసుర లవ్విధి విష్ణువు లెప్డు దాసులై
యాతని సుప్రసాదమున నక్షరభాగ్యము లొందు నెందు న
ల్లాతఁడె విన్మిఁకను మనకు నందఱకున్ గల దిక్కు పుత్రకా! 309

వ. కావున

ఉ. ఆ హరు నా మహేశ్వరు శుభావహుఁ గొల్వుము లాఁతివేల్పులన్
నీ హృదయంబునన్ దలఁపనేరకు చేరకు వారి జాడకుం
డా హిమశైలజావిభుని నా ప్రమథాధిపతిన్ దయామయున్
గోహయు బాలచంద్రధరుఁ గూరుచు విద్య నొసంగెదన్ సుతా! 310

గీ. సప్తకోటిమహామంత్ర సమితియందు
రాణఁ దనరెడు పంచాక్షరము నెందు
శివున కిది వాచకంబై ప్రసిద్ధిఁ జెందు
సర్వమంత్రంబు లిటఁ జేరి చాల నెగడు. 311

గీ. సర్వమంత్రంబులందుఁ బ్రశస్త మిద్ది, సర్వరక్షావహంబయి జాను మీఱు
నిది రహాంచలమునఁ జేరనేని దుర్లభం బరుదుగానఁ బంచాక్షరంబుఁ గొనుము.

గీ. అరయ తజ్జాతమగు నఘోరాస్త్రమంత్ర
మును సనుత్తమమై భువిఁ దనరు శైవ
జనసమూహమున కిది రక్షావహంబు
వీనిఁ గూరిమి సేవింపు వేఱు వలదు. 314

గీ. తండ్రి విరజాగ్నిఁ గొనిన ను•త్తమభసితము
గలదు నీకని దాఁచితిఁ ♦ గలువహారము
మంత్రములతోడ నిత్తుఁ గు•మార! కొనుము
దీన నీకగు రక్ష సం•దియము లేదు. 315

ధ్రువకోకిల : అని కుమారున కాపె మంత్రము ♦ లట్లు చెప్పియు నా విభూ
తిని నొసంగి శివంబు నీకిదు ♦ దేవుఁ డల్ల శివుండనాఁ
దనయుఁ డంతఁ గడున్ గడున్ బ్రమ•దంబునొంది మనంబునన్
జననికిన్ బలుమాఱు మ్రొక్కులు•సల్పి యిట్లను హెచ్చుగాన్.

క. సేవించెద శివు నమ్మరో!, భావించెద మదిఁ దదీయ ♦ పదనళినయుగళిన్
గావించెద ఘనతపమున్, శ్రమించెద శంభుదత్త ♦ సిద్ధుల కలిమిన్. 317

క. రప్పించెద శివు నిచటికి, మెప్పించెదఁ దన్మనంబు ♦ మేలిమి భక్తిన్
దప్పించెద సకలాధులఁ, దెప్పించెదఁ బాలకడలిఁ ♦ దేఁకువ యొసఁగన్. 318

శా. శ్రీలాలిత్యము మీఱఁ దల్లికి సమీ•చీనోక్తు లిబ్భంగిఁగా
బాలుం డప్డు వచించి తాఁ బయనమున్ ♦ వాంఛింపఁ దన్మాతయున్
వాలాయంబుగ నిన్ను మెచ్చు నగజా•ప్రాణేశ్వరుం డీశ్వరుం
డాలంబున్ బొనరింపఁ డిచ్చుఁ బరమా•హ్లాదంబునన్ భద్రముల్. 319

చ. మఱియుఁ గుమార! యొక్క మఱి ♦ మంచిగ విన్ము శివుండు భక్తిఁదా
నెఱుఁగఁగఁగోరి సేయును బ•రీక్ష చరాచరజంతుమండలిన్
వెఱ వొక చేతనాకృతిని ♦ నొక్కొకని డాసి భ్రమింపఁజేయు న
త్తెఱఁగున నేని మాఱ్పడక ♦ తెప్పున నారయుమా! మహేశ్వరున్. 320

శా. దుర్విజ్ఞేయుఁడు చాపలాత్ముల కిలన్ ♦ దుర్దర్శుఁడై యొప్పు నా
శర్వుం డర్భక! తద్విచిత్రగతు లెం•చన్ జాల రెవ్వారలా
సర్వేశానుని దివ్యరూపములఁ బ్ర•స్తావింతు యోజింపుమీ
యుర్విన్ భక్తులఁ బ్రోవఁ బోవు తఱి డా•యున్ వాని పార్శ్వంబునన్. 321

—* ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని మాయారూపంబులను జెప్పుట *—

క. కమలజమధురిపురుద్రుల, విమలాకృతులను మహేంద్ర విశ్వేదేవ
ద్యుమణివిధుధ్రసరూపము, లమరికఁ దాను మహేశుఁ•డరయుము పుత్త్రా!

చ. నరులయు దివ్యపుంగవుల • నారుల రూపములన్ బిశాచకి
న్నరవరయక్షరాక్షసఖ•ణాధరభిల్లకిరాతమూర్తులన్
హరిశరభేభసైరిభవృ•షాశ్వతరాశ్వతరక్షుబుక్షసూ
కరముల వ్యాఘ్రజంబుకవృ•కప్రకరంబులమూర్తులొందెడున్. 323

గీ. మఱియు లూకబలాకోష్ట్ర•మకరకాక, గృధ్రచక్రాంగ కృకలాస•కీరగరుడ
క్రౌంచమేషాజబర్హిశ్వ•గాత్రములను, దవిలిచేకొని బాలేందు•ధరుఁడుడాయు.

క. పాడిమొదవై యొకప్పుడు, దూడ యగుచు నొక్కమాఱు•తోరపువేడ్కన్
గోడియయి కోడెయయి మేల్, గోడిగయయి యొక్కమాఱు•గూడఁగవచ్చున్

ఉ. పాములప్రోగులన్ మఱియుఁ • బాములమేల్మికడెంబులన్ మఱిన్
బాములపేరులన్ బడసి • పాముకె జందియమున్ బొనర్చి పెన్
బాముక గెంజడల్ మిగుల • వాటముగా బిగియించి కట్టి య
క్కోమలచంద్రమండనుఁడు • గుల్కుచువచ్చె నెఱుంగు పుత్రికా! 326

క. గొడుగును గమండలంబును, నిడివగు గజ్జియను దాల్చి • నీటొప్ప నొక
ప్పుడు గత్తిని గొడ్డలినిన్, బెడిదపురోకలిని గదను • బేర్మి ధరించున్. 327

ఉ. ఆడుచునుండు జంత్రముల • హాయిగ మేళనచేసి రాగముల్
పాడుచునుండు వేదములఁ • బల్కుచునుండును నవ్వుచుండు బ
ల్వేడుక సేయుచుండు పవ•ళించియు నుండును నావులించు బి
ట్టేడుచుచుండు వేడబము • లెంచఁగరావు కుమారచంద్రమా! 328

క. కడుఁ బసిపాపై యొకపరి, కడుముదుకై యొక్కతఱిఁ జొ•కాటపు యువమై
పొడసూపు నొక్కతడవను, బొడవుగ నొకమాఱు మరలఁ•బొట్టిగఁబొలుచున్.

క. జోగిగఁగ్రుమ్మరు నలుగడ, యోగిగఁ దనరారుచుండు • నొక్కెడఁ జెవిటై
మూఁగగఁ గుంటిగ గ్రుడ్డిగ, దాఁగనుపడుచుండు శివుఁడు•తనయా! వినుమా!

ఉ. వేలకొలంది బాహువులు • వేలకొలంది పదంబులున్ మఱిన్
వేలకొలందిగాఁ గనులు • వేలకొలందిగ వీనులున్ గడున్
వేలకొలంది నాసికలు • వేలకొలంది తలల్ ధరించి మే
ల్లీలల నొప్పునల్పుచు లలిన్ గనవచ్చు శివుండు పుత్రికా! 331

ఉ. ఏనికమోముతోడ మఱి • యేనికగొంగ మొగంబుతోడ సొం
పైన నులికెక్కు నెక్కుడు ము•ఖావళితోడను నూర్ధ్వకేశుడై

జానుగ గోష్ఠమధ్యమున ♦ జన్నపుస్తంభమునందు నగ్నినిన్
మానక వేదిమధ్యమున ♦ మారహరుం డలరున్ గుమారకా! 332

క. తెల్లనివాఁడై యొకపరి, నల్లనివాఁడై యొకప్డు ♦ నానావర్ణ
ప్రోల్లలితుండై యొకమా, ఱల్లమహాదేవమూర్తి ♦ యగుపట్టు సుతా! 333

ఉ. కావున నుంతయేని మదిఁ ♦ గశ్మలభావముఁ జెంద కెంతయున్
భావపురస్సరంబుగ శి♦వావిభు నీశ్వరు నమ్మి కొల్వుమా
దైవతపూజితుండు సము♦దారవరంబుల నీకొసంగు ను
ర్వీ విలసిల్ల సిద్ధులను ♦ జేకొని రమ్మిఁక వేగిరమ్ముగాన్. 334

— ✱ ఉపమన్యుఁడు హిమాద్రిఁజేరి శివునిఁగూర్చి తపం బొనరించుట ✱ —

క. అని మార్గంబునఁ జేయిడి, పనిచెను దనుజాతు నతఁడు ♦ పరువున దుహినా
ద్రినిఁజేరి యందు గంగా, ధునితటి నిరవొంది సలిపెఁ ♦ దుశ్చర తపమున్.

గీ. ఎనిమిదిటుకలతోడ నిం♦పెనయు నొక్క
దేవళముఁ గట్టి యందుఁ బా♦ర్థివము లింగ
మెలమి నెలకొల్పి శివుఁ బార్వ♦తీశు నావ
హించి జలపుష్పతతులఁ బూ♦జించుచుండె. 336

క. పంచాక్షరమంత్రమును జపించుచు లింగార్చనమును ♦ వేడ్కఁ సలుపుచున్
జంచలభావ మ్మొందక, పంచాబ్దము లొప్ప విప్ర♦బాలుఁడు పేర్మిన్. 337

గీ. తపసొనర్చుచునుండఁ గొం♦దఱు మరీచి,శప్తులైనట్టి మౌనిపి♦శాచు లపుడు
పాపనిఁ భయపెట్టి త♦పంబుఁజెఱుపఁ,బూన నర్భకుఁ డుడుగక ♦పూన్కి మెఱసి.

క. వంచితుఁడుగాక యెపుడును, బంచాక్షర దివ్యమంత్ర ♦ పరతంత్రుండై
మించి యుదంచితశక్తి హ,రించెన్ బైశాచవితతి ♦ కృతవిఘ్నములన్. 339

వ. అంత నవ్వారలు పంచాక్షరీనాదశ్రవణంబునఁ దామసభావంబు వీడి రదిమొద
లా చిఱుతముని కుపచారంబు లొనర్చుచుండి రంత నతండును. 340

సీ. అవనిని వామపా♦దాంగుష్ఠమున మోపి, ఫలమునఁ దపసొందె ♦ వందయేండ్లు
పండును విడి శీర్ణ♦పత్రంబునున్ దిని, ప్రౌఢిఁ దపంబొందె ♦ వందయేండ్లు

పత్త్రంబునున్ మాని ♦ పానీయముల నాని, పరగఁ దపంబొందె ♦ వందయేండ్లు
వారిఁ గ్రోలుటఁ బాసి ♦ వాయుభక్షణఁ జేసి, తపమొందె నేడువం ♦ దలగు నేండ్లు

గీ. వర్షసాహస్ర మిట్లు త ♦ పంబుఁ జెంద, మునితపంబు నెదన్ మెచ్చి ♦ ముఖ్యభక్తుఁ
డని యెఱింగియు మది మరి ♦ నరయఁ గోరి, భర్గుఁ డంత మహేంద్రరూ ♦ పంబుఁ దాల్చి

....* శివుఁడు దేవేంద్రుఁడై వచ్చి యుపమన్యునకు వరమిచ్చెద ననుట *....

సీ. అమరగణములతోడను ♦ నప్సరోజ, నములతోడను సిద్ధగం ♦ ధర్వయక్ష
వరులతోడఁ గిరీటంబు ♦ వజ్రకుండ, లముల ముక్తావళులఁ దాల్చి ♦ కోమరుమీఱ.

చ. అమృతమువోలెఁ దెల్లనయి ♦ యది ప్రవలెన్ ఘనమై కడున్ గడున్
స్తిమితములౌ శ్రుతిద్వయ ము ♦ దీర్ణతరారుణ నేత్రయుగ్మమున్
కొమరగు మేలితొండమును ♦ గొప్పమదస్రవమొప్పి నాల్గు దం
తములుగలట్టి ప్రాగిభ ము ♦ దారత నెక్కి మహోత్సవంబునన్. 343

క. వెల్లగొడుగు గిరుగడలఁ శో, భిల్లెడు చామరయుగంబు ♦ వెలయఁగఁ బువ్వుల్
చల్లఁగ జేజేల్ గడు రం, జిల్లుచు నచ్చరలు నెలమిఁ ♦ జే నటియింపన్. 344

గీ. కెలనఁ బౌలోమి పేర్మిమై ♦ యలర నా స, హస్రనయనుఁడు మునిఁ డాసి ♦ యనియె నీదు
తపమునకు నేఁ గరంబు ము ♦ దంబు వడితి, వరములన్ గోరు మిచ్చెద ♦ వాసిమీఱ

క. అనుడు ముని యబ్బిడౌజునిఁ, గని యంత నమస్కరించిఁ ♦ గారవమున నో
యనిమిషనాథా! శివభ, క్తిని నిడుమని తొంటివలె నొ ♦ గిన్ దపియింపన్. 346

చ. కనుఁగొని దేవవల్లభుఁడు ♦ గ్రక్కున మౌనికుమారుఁ గాంచి నీ
మనసుననున్న గోర్కులను ♦ మా కెఱిఁగింపక యుంటి వోరి! య
మ్మనసిజవైరిఁ గూర్చి యస ♦ మాన తపం బిటు సేయుచుంటి వా
తనివస నే నెఱుంగనిదె! ♦ తెల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ మదిన్. 347

క. అని కొన్ని దూషణోక్తుల, ముని కనుతాపంబుగ దురఁ ♦ బురుహూతుఁడు ప
ల్కిన విని కినుక నుగొని యతఁ, డనియెను దుశ్చ్యవనుఁ గని ♦ మహాగ్రహ మొదవన్.

—* ఉపమన్యుఁడు దేవేంద్రుని నిరసించుట *—

మ. నిను నేఁ గోరను గోర వాంఛితములన్ ♦ నిక్కంబు దేవేంద్ర! నీ
యనుకంపన్ మదిలోఁ దలంప నెవు డ ♦ న్యాదిత్యసంఘంబుచే
తనుఁ గానీ గొనఁగాఁ దలంప వరముల్ ♦ దథ్యంబు సర్వేశ్వరుం
డినచంద్రాగ్నినలోచనుం డిడెడు నా ♦ కిష్టార్థసామ్రాజ్యముల్. 349

ఉ. ఈ నుడి నిశ్చితంబనుచు ♦ నెంచుము నీ మదిలో నొకించు కే
శానుని సర్వదివ్యగణ♦శాసను నిందయొనర్చి తీయెడన్
గానక వేదపుంజములఁ ♦ గానక నార్షపథంబుఁ గన్నులన్
గానక శార్వవైభవముఁ ♦ గల్లరి యల్లరి మాని విన్మికన్. 350

క. పశుపతినుడి నవుడును నేను శచీపతి పురువు నేన♦నోకహమును నేన్
పశుపతి భిన్నోక్తికి నా, వశమగు త్రైలోక్యలక్ష్మిఁ ♦ బాయుదు నవుడే.

క. హరచరణనళినసేవా,నిరతి యమరు పుల్కసునిజ ♦ విన్ బడయుదునా
హరుభక్తినిఁగొనని పురం,దరు జన్మముఁగాని యెపుడు ♦ దాల్పను వినుమా!

క. చాలున్ జాలును వేఱగు, నాలాపము లొండనేల ♦ యన్యకథల నే
వేళను తృణార్థమేనియుఁ, గాలహరుని భజనవిడక ♦ గడపు జనునవున్. 354

క. ఒకదిన మర్ధదినము నే, నొకఁడు ముహూర్తంబు నేని ♦ నొకక్షణమేన్న
మ్మకమైనభక్తి యొనరదు, సకలేశునను గ్రహంబు ♦ సమకూరని చోన్. 355

క. కృమి నేనియు లేక పతం,గము నేనియు నట్లు కాక ♦ కడు నేవవు శ్వా
నము నేని యగుదు శివునుడి, నమరప్రాభవము నొల్ల ♦ నన్యుల మదులన్. 356

ఉ. నాకముగాని నీయమర♦నాయకపీఠముగాని యల్లనా
ళీకభవాధిపత్యమును ♦ లేక నిరంజనమాపదంబుగా
నీ కర మొప్పకోర్కుల న♦నేకములన్ విడనాడి పేర్మిమై
శ్రీకరుణాళుఁడౌ శివుని ♦ సేవకవృత్తిని గోరెదన్ జుమీ. 357

క. ఎంతవఱ కిందురేఖా, కాంతజటాజూటు ♦ డద్రికన్యాచేతః
కాంతుఁడు మెచ్చఁడో యంతకుఁ, గాంతు జరామరణజన్మ♦ఘనదుఃఖములన్.

చ. రవిశశిపావకగ్రహావి♦రాజితదీప్తులఁ గప్పు దీప్తివై
భవములమించువాని నిర♦పాయమహామహిమంబువాని నీ
భువనకదంబసారమయి ♦ పొల్చెడు నొక్కని రుద్రు నాద్యు ను
ద్భవనిధనంబులన్ గనని ♦ బల్మిదుఁగొల్వక శాంతి యబ్బునే? 359

క. నాదోసంబులచే నిఁక, నేదేనియు జనని మరల ♦ నే నెత్తినయం
దేదుత మహేశుఁ దక్షయ,మౌ దైవాతెకు ప్రపత్తి ♦ నాదరువగుచున్. 360

వ. అని యిట్లు తన్ను లెక్కసేయక యుక్కుమిగిలి ధిక్కరించుచున్న యమ్మౌని
కుమారుఁగాంచి కినుకమించి నముచిసూదనుం డిట్లనియె. 361

క. చల్లని మెల్లని నానుడు, లుల్లంబునఁ దలఁచి వరము • లొందఁ గిటుల బల్
ద్రుళ్ళి నను గడ్డిపరకగఁ, బిల్లఁడ! సూచెదవె నీదు • పెంపెదొ కసెదన్.

క. ఎవ్వం డా రుద్రుఁడు? వర, మెవ్వనిచే గొనఁదలంచి? • తెచ్చట నుండున్?
దవ్వో? దాపో? దాఁపక, చివ్వనఁ జెపుమన్న నతఁడు • చెలఁగుచు ననియెన్.

— * కృతకేంద్రున కుపమన్యుఁడు శివునిఁ గుఱించి చెప్పుట * —

ఉ. ఎవ్విభునిన్ బదార్థముగ • నెంతురు లేదనుచుందు రట్టులే
యెవ్వనిఁ గంటిమంచు మఱి • యెవ్వడు గన్గొనమంచు నెంతురో
యెవ్వని నొక్కనిన్ భువి న • నేకునిగాఁగఁ దలంచుచుందురో
యవ్విభుఁ డీశ్వరుం డతఁడె • యభ్యుదయంబు లొసంగు నాకిఁకన్. 364

ఉ. ఎవ్వఁడు మోహసంతమస • మెల్లను బాఁపఁగఁ జేయు జ్యోతియా
నెవ్వని రూపెఱింగి మను • లెవ్వడు దుఃఖము లొందఁబోవ రిం
కెవ్వని జ్ఞానవైభవము • లెంచఁగ రాకయె మించియుండునో
యవ్విభుఁ డవ్యయుండు విబు • ధాధిప! నాకిడు మేటిభద్రముల్. 365

ఉ. ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల • నేపున భావనచేసి మించెనో
యెవ్వఁడు సర్వదేశముల • నేకవిధంబుగ నిండియుండెనో
యెవ్వఁడు సర్వవైభవము • లీయఁగఁజాలునొ భక్తకోటికిం
దవ్వనజోదరాదిజన • నావహుఁ డీశ్వరుఁ డిచ్చు నిష్టముల్. 366

చ. అవని జలంబు లగ్గి యని • లాంబరముల్ బదియింద్రియంబులున్
సువిహితముల్ దదర్థములు • శుద్ధమనంబును బుద్ధ్యహంకృతుల్
శివునిగఁ దత్త్వవేదులు వ • చింతురు నిన్నును నన్ను దృశ్య మీ
వివిధచరాచరావళిని • వృత్రహరా! హరుఁగాఁగ నెంచుమా! 367

ఉ. యోగులు సాంఖ్యవాదులును • యుక్తిగఁగొల్తురు లెక్కసేతురే
యోగివరేణ్య తేజమును • నొప్పగ దిక్కులు కాల మర్కతే
జోగరిమల్ గ్రహంబులును • శోభిలుతారలు రాశు లేమహా
భాగుఁడొ యాతఁడే యరయు • పాలకపాలకుఁ డెందువాసవా! 368

గీ. ఊర్ధ్వరేతస్కుఁడై యుండి ♦ యుఁ బిద నెవ్వ, డర్ధతనువున ధరియించి ♦ యలరు నెవఁడు
చెఱకువిల్తుం డెవనిచేతఁ ♦ జేటువడియె, నాతఁడే విను విశ్వక ♦ ల్యాణమూర్తి.

గీ. ఎవని యైశ్వర మసమాన ♦ మెవఁడు భూత
తతులతోఁ గ్రీడసేయు ని ♦ తాంత మెవని
గణము లతులబలై శ్వర్య ♦ ఘనము లగుచు
దర్పమునమించు రుద్రుఁడా ♦ తండె యరయు. 370

క. వసువుల ధరించు నెవ్వఁడు, పసఁదగు నోషధుల కెవఁడు ♦ ప్రభుఁడగు యోగీ
ద్విసరములు జ్ఞానకల త్రిద,శసమితి కర్మగతి నెవని ♦ సంసేవించున్. 371

గీ. వినుము క్షర మక్షరంబున ♦ విద్యవిద్య
ధర్మమును నధర్మమును గృ ♦ తం బకృతము
నెవనిచే నేర్పడు నతండె ♦ యెఱుఁగు సర్వ
కారణముగాఁగ శక్తి! ని ♦ త్యంబుగాఁగ. 372

గీ. తల్లిచేతను విని మది ♦ నెల్ల లాఁతి, వేల్పులను నిచ్చగింపక ♦ వీడినాఁడ
వీరలిచ్చెడు వరముల ♦ వేఁడికొనుట, "కొఱవితోఁ దలఁగోఁకి ♦ కొనుట" గాదె?

క. పిడివాద మేల దడవెదు, వెడలుము ఘోషను దొఱంగి ♦ వృత్రహరా! నీ
వెడఁగు బిభీషికలకు నే, జడియుదునని తలఁప కెపుడు ♦ స్వాంతములోనన్.

క. హరియును విరించి నీవును, సుర లసురులు సర్వసిద్ధ ♦ చూడామణు లా
హరు నేఁ బరమునిగాఁ జెప్పుదురు నిరతం బతనికన్న ♦ దొడ్డయుఁ గలఁడే!

క. లాఁతుల హేతువులను పురుహూతా! నుడువంగ నేల? ♦ యుత్సుకమతి నా
భూతేశ్వరలింగంబును, నాతురులై కొల్తు రరయు ♦ మఖిల సుపర్వుల్.

క. మఱి యిఁక నొక్కని లింగము, ధరలో నెవఁడేనిఁ గొలువఁ ♦ దలఁచినటులె నీ
వెఱుఁగుదువె! చెప్పు మెవుడేన్, జిరకాలము క్రింద వినినఁ ♦ జిత్తంబలరన్.

క. ఎవ్వని లింగము బ్రహ్మయు, నవ్వనరుహనయనుఁ డీవు ♦ నఖిలసురలు మేల్
నివ్వటిలఁ బూజసేతురొ, యవ్విభుఁ డధికుండుగాఁడె ♦ యరయు మనమునన్.

క. లేరు ప్రజలు పద్మాంకులు, లేరెటఁ జక్రాంకజనులు ♦ లేరెట వజ్ర
శ్రీరచితాంకులు జగమున, నారయ లింగాంకులును భ ♦ గాంకలు సర్వుల్.

క. విను శక్తిచేతఁ బొలఁతులు, కనఁగ భగాంకలు మహేశ ఘనతరలింగం
బునఁబురుషులు లింగాంకులు, ననువుగ గురుశోంచఁబడుదు రరయవె మఘవా!

క. ఇప్పుగిది శాంకరప్రజ, నెప్పుడు గనుచుండియును శివేతరు నవఁడేన్
జెప్పినచోఁ గారణమగు, నెప్పుడు రే! యట్టి దుర్జనోక్తుల విజ్ఞుల్. 381

క. ఈశ్వరుఁడే పుంలింగం, బీశ్వరి స్త్రీలింగ మెందు నిరువురచే నీ
విశ్వము వ్యాప్తంబగుచు న,నశ్వరముగఁ దేజరిల్లు నాదిత్యపతీ! 382

ఉ. కావున దేవరాజ! యిఁకఁ గర్వము మానినపల్కఁ బల్కఁబో
కీవిపు డేగు ముందు మిట నిష్టముచొప్పున నేను శ్రీమహా
దేవుని గొల్తు నాతఁ డిడు దివ్యవరంబును లేక శాపమేన్
దేవురుగొట్టునె యితర దేవుల వేడను గాంక్షితంబులన్. 383

మ. అనుడున్ మానక కిన్క నేదొ నుడి జంభారాతి పల్కంగఁబోఁ
గని యమ్మానికుమారుఁ డీకుటిలుఁ డింకన్ బోవఁ డెబ్బంగి నీ
తనిఁ దప్పించుకొనంగఁజాలుదును భక్తప్రీతుఁడౌ శర్వుఁ డిం
కను నాపైనిఁ బ్రసాదమున్ సలుపఁ డీ కష్టంబు నెట్లోర్చెదన్. 384

— * ఉపమన్యుని మెచ్చి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట * —

క. అని యంత నఘోరాస్త్రము, మనమున యోజించుచుండ మంజుళభేరీ
ధ్వనులును కాహళమురజ, ధ్వనులును విననయ్యె చదలు ధవళంబయ్యెన్. 385

వ. వెఱంగుపడి దిక్కులు నూచుచున్నంత నైరావతగజంబుతో నాఖండలుం
డదృశ్యుండై యచ్చోట. 386

సీ. హంసకోప్యేందుకుందారవిందబిసాళి, అవ్వాడు ధవళవర్ణంబుతోడ
వజ్రసారములు సువర్ణప్రభములు దీ, క్ష్ణంబులై మించు శృంగములతోడ
విపులతరస్కంధ విలసితంబును సురూ, పంబై యలరు సూపురంబుతోడ
రంగారు బంగారు రామణీయకతఁ జె, న్నారెడు తోడపుల తీరుతోడ

గీ. మహితమధుపింగళాక్షి యుగ్మంబుతోడ
లీలఁ గాలెడు మేల్గంగడోలుతోడ
యింబువిరాజిన కృష్ణపుచ్ఛంబుతోడఁ
బెనరు వృషభేంద్రమును మునితనయుఁడు గనె. 387

వ. అనంతరంబున

సీ. ఆహిమగిరిఁబోలి • నట్టి వృషంబెక్కి, యుమతోడ మురియుచు • నున్నవానిఁ
బున్నమచందురుఁ • బోలి తాఁజల్లని, వెన్నెలగురియుచు • వెలయువాని
వేయిసూర్యులఁబోలి • విశ్వంబులెల్లను, గాంతుల నిండారఁ • గప్పువానిఁ
బ్రళయానలము భంగిఁ • బటుతరతేజంబు, లొక్కుమ్మడిగఁ గుప్పు • చున్నవాని

గీ. శివునిఁ బొడఁగాంచి యుద్విగ్న • చిత్తమునను
మరల నిదియేమొ యని యను • మానమొంది
యంతనే సౌమ్యుఁడై విధూ • మాగ్ని పోల్కి
మెఱయు గౌరీశ్వరుని గాంచె • హరుసమునను 388

ఉ. తెల్లని యంబరంబులను • దెల్లని బూదియుఁ దెల్లగందమున్
దెల్లని పుష్పహారములు • దెల్లని జందెము దెల్లనౌ నగల్
దెల్లనిదౌ ధ్వజంబు గడుఁ • దెల్లనిదౌ యొడలష్టబాహువుల్
నల్లని కంఠమున్ ద్రినయ • నంబులు రంజిలు శర్వుఁ గన్గొనెన్. 389

సీ. పల్లజడలలోనఁ • బద్మకోరకమట్లు, బాలేందు శకలంబు • పరిఢవిల్ల
త్రేతాగ్నులట్లు దే • దీప్యమానములైన, మూఁడు నేత్రములు వి • స్ఫూర్తిఁబొదల
బంగారురంగారు • పద్మహారంబులు, వసుధకెల్లను సౌర • భంబు నొసఁగ
తకధోంధిమింధిమి • ధంధణా యనుచు మ, స్తమున గంగమ్మ నృ • త్తంబుసలుపఁ

గీ. దనకు సరిహాఁగు బలమొప్పి • దట్టులైన
యనుచరశ్రేష్ఠు లెల్లెడ • ననుసరింప
మూర్తిమంతంబులగు నస్త్ర • ములును గొలువ
నెదురఁ గన్పడె మునికి స • ర్వేశ్వరుండు. 390

సీ. ఇంద్రాయుధముడాలు • నీసడించు పినాక, మనియెడు సప్తశీ • ర్షాహిధనువు
అఱనిముసములోన • నఖలజగములను, నున్నఁజుట్టించు పా • శుపతమస్త్ర
మవని నెల్లను రజం • బగునట్టు లొనరింపఁ, జాలినయట్టి త్రి • శూలవరము
భార్గవునకొసంగి • పార్థివనిధనంబుఁ, బలుమఱు గూర్చిన • పరశురాజ

గీ. మితరసాధనములును న • నేకవిధము
లగుచు నష్టాదశభుజంబు • లందు నమర

దిక్కరులతోఁగు మాన్పించు • దివ్యడమరు
కార్భటులుమ్రోయఁ గన్పడె • హరుఁడు మునికి. 391

మ. కుడివ్రక్కన్ బరమేష్ఠి హంసముపయిన్ • గూర్చుండి సేవింపఁగా
నెడమన్ బన్నగవైరి నెక్కొని హృషీ•కేశుండునున్ గొల్వఁగా
నడుమన్ శ్రీజగదంబ కట్టెదుర ఘం•టాశక్తులన్ దాల్చి స్కం
దుఁడు నెమ్మిన్ భజియింప దంతిముఖుఁడున్•నోడ్తోడ రాణింపఁగా. 392

క. రెండవ శంకరుఁ డనఁగా, నిండగుసిరిఁ దనరునంది • నేరుపుమీఱన్
మెండగు త్రిశూలమును గొని, దండిగ నలుగడలఁ గనుచుఁ•దాఁ జరియింపన్.

మ. అల స్వాయంభువముఖ్యులౌ మనువు లా•యంభోజజన్మాదులున్
విలసన్మౌనివతంసులౌ భృగుముఖుల్ • వృత్రారిముఖ్యాది ది
వ్యులు భూతప్రమథాళిమాతృకలునున్ • భూతేశ్వరున్ జుట్టి పె
క్కులు స్తోత్రంబు లొనర్చుచుండిరి కడున్•గోలాహలంబొప్పఁగా. 394

క. హరి యగ్రసామబుక్కులఁ, బరమేష్ఠి రథంతరమునఁ•బాకారి మహా
త్తరశతరుద్రీయంబున, హరునిన్ స్తుతిఁ జేయుచుండి•రవ్యగ్రమతిన్. 395

క. పరిధిస్థార్కునివలె ని,ర్జరమధ్య వెలుంగు సాంబ•శంకరుఁ గని సం
బరమొంది మునితనూజుఁడు, ధరఁ జాఁగిలఁబడి యొనర్చె • స్తవ మిప్పగిదిన్.

—* ఉపమన్యుఁడు శివుని స్తుతించుట *—

సీ. దేవదేవ! మహాను•భావ! యవిజ్ఞేయ,విగ్రహ! దేవేంద్ర•వేషధారి!
ఆదిత్యలోచన! • ఆదిత్యవక్త్ర! యా,దిత్యబింబగత యా•దిత్యవర్ణ!
నారీనరశరీర! • నాగహారగ్రీవ!, సర్వార్తిభంజన! • సాంఖ్యగమ్య!
యోగిపూజిత! యచిం•త్యోదంతదుర్గమ!, సర్వవర్ణోజ్వల! • సౌమ్యమూర్తి!

గీ. కృష్ణపింగళ! సోమ! య•గ్నిముఖనేత్ర!
చంద్రసాహస్రలోచన! • సౌమ్యవదన!
చారుమణిమయమకుట! కే•యూరధారి!
వందనము లొనరించెద • వరద! నీకు. 397

క. లోకోత్పత్తిస్థితివిల,యాకర! కందర్పదర్ప • హర! కాలహరా!
నాకారిపురహరా! నా,ళీకోద్భవ శీర్షహర! గొ•లిచెద మది నినున్. 398

కవిరాజ విరాజితము
పవనరయోన్నతిభాసుర! భూరిపవిభంజనరూపవిభాస్వర! చి
ద్భవన! చిదాత్మక! పాలితవిష్టప! భక్తజనార్తివిభంగకరా!
భవ! కరుణాకర! పాలక! యంధకభంజక! దుర్భవభంజక! శ్రీ
శివ శివ శంకర! శ్రీకర! జోతలు సేసెదఁ బ్రేముడిఁ గైకొనుమా!

సీ. సురలయెడను నీ వజుఁడవు రుద్రుల నీలలోహితుండవు నిఖిలలోకహృదయ!
ఆదిత్యులందుఁ బద్మాక్షుండ వగు దీవు, వసువులయందుఁ బావకుఁడ వీవు
అలమరుత్తుల వాయుఁడవు జక్కులయందుఁ గుబేరుఁడ వయ్య నీవు
సాంఖ్యమునఁ బురుషప్రతీతుఁడవు సకలభూతములందు నాత్మ వీవు

గీ. గ్రహసముచ్చయమందు భాస్కరుఁడ వీవు
ఋషివితానమున వశిష్ఠఋషివి నీవు
చుక్కలందును జాబిల్లి వక్కఁడలుఁ
బాలకడలివి లోకైక పాలమూర్తి! 400

ఉ. కొండలలోన మేరువువు గొప్పగుయోగుల శంకరుండ వీ
వండజరాజియందు వినతాత్మజమూర్తివి పాములం దనం
తుండవు గ్రామ్యజంతుతతి దొడ్డ వృషంబవు వర్ణకోటి వి
ప్రుండవు బాఁపలందునను పాల్పడ విశ్వర! దీక్షితుండవై. 401

క. శ్రుతులందు సామవేదమ, వతులయజుర్మంత్రితతుల హావణించులస
చ్ఛతరుద్రీయంబవు పితృతతి వైవస్వతుఁడ వీవు దాక్షిణ్యనిధీ! 402

క. వనమృగముల సింగమ్మవై, యనువగు నాశ్రమములన్ గృహస్థాశ్రమివై
ఘనగతులన్ మోక్షమవై, యనిశము రాణించుచుందు వసదృశతేజా! 403

మ. పరమేష్ఠి న్నిజదక్షిణాంగమున విశ్వస్రష్టఁబుట్టించి శ్రీ
ధరు వామాంగమునన్ జగస్థితికి సంధానించి యూపై నెదన్
వారణంబున్ బొనరింప రుద్రునటులే యావిర్భవింపంగఁ జే
సి రహిన్ జిత్రముఁ జూచుచుందువు జగత్సేవ్యా! కృపాంభోనిధీ! 404

చ. ఎఱుఁగక నీమహేంద్రితను వెగ్గులుపల్కితి మ్రొక్కకుంటి నీ
చరణసరోరుహంబులకుఁ జక్కఁగఁ బాద్యము నీయనైతి నా
దరమున మత్కృతంబు దురితంబు నడంపు క్షమింపుమింపునన్
వరద! కృపాకరా! ప్రణతవత్సల! భక్తుఁడ జోతచేసెదన్. 405

క. అని యడుగులపైఁ బ్రాలిన, మునితనయునిఁ గ్రుచ్చి యెత్తి ♦ మోదమున శిర
స్సునఁ జేయిడి మృదుమధురవ, చనములతో నిట్టులనియె ♦ సాంత్వన మొప్పన్.

చ. మది ముద మొందినాఁడ నుప♦మన్యుమునీశ్వర! భక్తవర్య! నీ
కుదురగు భక్తిఁ గన్గొనఁగ ♦ గొప్పగ నిట్లు పరీక్ష చేసితిన్
జెదరదు నీకు భక్తి యిఁక ♦ జెందుము సిద్ధులఁ గోరికొమ్ము నీ
విదియది యంచుఁ గొంకక య♦భీష్టవరంబుల నిత్తు వేడుకన్. 407

వ. అనునంత నుపమన్యుండు

ఉ. ఇప్పుడె పుట్టినాఁడ జగ♦దీశ్వర! జన్మ ఫలంబు నొందె నీ
గొప్పసురల్ మునుల్ ఋషులు ♦ గోరి భజించిననైన దర్శనం
బెప్పు డొసంగనట్టి పర♦మేశుఁడ విట్టులు దర్శనంబు నా
కిప్పు డొసంగి యాదరము ♦ నిచ్చితి వింతకు నెక్కుడున్నదే. 408

గీ. వరమునకు నేను దగియున్న ♦ వరద! నీదు
భక్తి నిడు మఖిలజ్ఞత్వ♦భాగ్య మిమ్ము
బంధువులతోడ క్షీరాన్న ♦ భక్షణంబు
నొసఁగు మాయాశ్రమమున నీ♦వుండు మెపుడు. 409

— * శివుఁడు ఉపమన్యునకు వరంబు లిచ్చుట * —

వ. అనుటయు మహేశ్వరుండు

సీ. ముదిమి దెవుల్ మృతి♦మున్నగునవి లేక, నిత్యయౌవనముతో♦ నెగడుచుండు
యశము తేజమును ది♦వ్యజ్ఞానమును జెంది, ఋషులందు శ్రైష్ఠ్యమా♦వహిలఁ దనరు
మాచారమును గుణా♦ఢ్యతయు సర్వజ్ఞత, ప్రియదర్శనత్వంబు♦ పెంపుఁ జెందు
మమృతసంయుతము క్షీ♦రాన్నంబుఁ గుడువఁగ, పాలసంద్రంబు నీ♦పజ్జనుండు

గీ. బంధువులతోడఁ బుడమిఁ గ♦ల్పంబు మెలఁగి, నన్ను జేరఁగ వత్తు వా♦నందమునను
అక్షయంబగు నీవంశ♦మలరుదు రిల, బందుగులు నీకు నాయందు♦ భక్తియమరు.

క. నీయాశ్రమమున లింగము, నై యుండెద నెల్లకాల ♦ మర్థిఁ దలఁపఁగా
నీయుదు నే దర్శనమును, జేయుదు నీకెప్డు మేలు ♦ సేకుఱఁ బుత్రా! 411

క. పెంతువు నాభక్తిని గా, వింతువు కృష్ణాదులకు భు♦విన్ మద్దీక్షన్
మింతువు సర్వోన్నతి బో, ధింతువు పాశుపతతత్త్వ♦దీవ్యద్గరిమన్. 412

సీ. అనినుడివి పాదుకద్వయం•నమ్మునీంద్రు, నకునొసఁగి ముద్దుచేసి పి•నాకధరుఁడు
సూర్యకోటిసమప్రభా•శోభితుండు, ప్రమథగణములతోడ నం•తర్ధిఁజెందె 413

వ. అంత మునీశ్వరుం డత్యంతసంతుష్టుండై వ్రతసమాప్తిఁ గావించి దివ్యతేజస్వియై తత్క్షణంబు తమ యాశ్రమంబుఁ జేరి నిజజననీపాదారవిందంబులకుఁ బునఃపునర్వందనంబు లొనరించి శివప్రసాదం బాద్యంతంబుఁ దెలిపిన నామహాసాధ్వియు నమితానందంబునొంది కుమారు నభినందించె. శివానుగ్రహంబున నవ్వారల కఖండధనధాన్యసమృద్ధియు క్షీరసాగరప్రాప్తియుఁ గలుగ బంధుజాలంబుతో నిత్యంబు క్షీరాన్నభక్షణం బొనరించుచు నీశ్వరు సేవించుచు సుఖంబుండి రీ పావనచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు మనీషితార్థంబు లొందుదు రిఁకఁ గిరాతేశ్వరలీల నెఱింగింతు వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 414

— * కి రా తే శ్వ ర లీ ల * —

(అర్జునాస్త్రప్రాప్తికథ)

ఉ. కౌరవనాథుఁడా శకుని • కైతవమొప్పిన జూదమందు బల్
ధీరులు శూరులై కడిఁది • తేజుల మించిన పాండవేయులన్
నేరిమి గెల్చి వారిసిరి • నెట్టనఁ జేకొనెఁ జేసికొన్న య
త్తీరువుఁబట్టి కానలకు • దీనత నేగిరి పాండునందనుల్. 415

— * శ్రీకృష్ణుఁడు పాండవులయొద్దకుఁ వచ్చుట * —

ఉ. వారినిఁ జూడఁగా నటకు • వారిజలోచనుఁడైన శౌరి బల్
పేరెముతోడ వచ్చి కని • బిట్టుగ దుఃఖలుచున్న ద్రోవదిన్
ధీరులెయయ్యుఁ బెన్వగలఁ • దేఁకువమాలిన పాండుపుత్త్రులన్
బేరిమి నూరడించి కడుఁ • బెంపును నింపును గూర్చుచుండుడున్. 416

ఆ. ధర్మతనయుఁ డనియెఁ • దామరసాక్ష! యె
ల్లేని యిడుము లోర్చి • యీ సమయముఁ
దీర్చువార మవలఁ • దెసవేది గురు భీష్మ
కర్ణ ద్రోణసుతులఁ • గడచుటకును. 417

క. రారాజు దుస్ససేనుఁడు, వారల తమ్ములును సింధు•పతియును గడు దు
ర్వారబలదర్పఘను లిఁక, వీరల నందఱ జయింప • వీలగు నెట్టుల్. 418

చ. మఱియును రాజసూయమున మారుతితోడను గ్రీడితోడనున్
బరిభవమొందినట్టి జనపాలురు మత్సరమొంది యుద్ధతిన్
గురుపతిఁజేరి మీఱి మముఁ గూల్పఁదలంచుచు నున్నవారు దు
ర్భరమగు వీరినందఱ దురంబున నోర్వఁగఁ బద్మలోచనా! 419

ఉ. ఏది యుపాయ మిందు మము నెట్టుల సాఁకఁదలంతువయ్య! దా
మోదర! నీవకాక మఱి యొక్కఁడు గల్గునె మాకు దిక్కు? నీ
వాదటఁ జిత్తమందుఁ గడు నారసి మేలగునట్టి మార్గమున్
గాదిలిప్రేమఁ దెల్పు మది గాటపుపూన్కి నొనర్తు మిత్తఱిన్. 440

క. అనిన వనజాక్షుఁ డారసి, యనియెను ధర్మజునితోడ ననఘచరిత్రా!
మునివరుఁ డుపమన్యునిశాసనమున నే శివునిఁ గొలిచి శక్తులు గొంటిన్.

చ. అభవుఁడు సంశ్రితార్తిహరుఁ డద్భుతశౌర్యధురంధరుం డన
ద్విభవహరుండు మీరికను విశ్వవిమోహనధీరుఁడైన య
వ్విభుని భజించి చేకొనుఁడు వెగ్గలమొప్పు సమస్త సంపదల్
రభసములేని మార్గ మిది రాజలలామ! తలంచి చూడుమా! 422

గీ. పరమశివుని కృపోన్నతిఁ బడసి యేను
గడుబిరుదులైన రిపుల నుక్కఱ వధించి
నాఁడఁ గల్యాణములఁ జెందినాఁడ సుతుల
వరమతులఁ గాంచినాఁడ నృపాలతిలక! 423

—* వ్యాసమహాముని పాండవులయొద్దకు వచ్చుట *—

క. అని చెప్పి వనజనేత్రుఁడు, చనియెను ద్వారకకు నంత సన్మునినాథుం
డనఘుఁడు కృష్ణద్వైపాయనుఁడు ఘనుం డరుగుదెంచె నవ్వారిఁ గనన్.

ఉ. వచ్చిన వానిఁ గన్గొని నృపాలురు చాల ముదంబుఁజెంది మేల్
హెచ్చినభక్తి నర్చనల నెంతయుఁ జేసి సుయోధనుండు బల్
మచ్చరమొప్పఁగాఁ గడిఁది మాయపుజూదముఁ బన్ని గెల్చి రా
లచ్చినిఁజెంది కాన కిటులన్ దముఁబంచుటఁ జెప్పి రార్తులై. 425

క. మఱియున్ బాంచాలియుఁ దన, పరిభవమును దుస్ససేనుపశుకృత్యమునున్
గురుపతియవినీతియు దుర్భరవేదనఁ జేయు కర్ణుపరుషోక్తులనున్. 426

క. ఎఱుఁగంగఁ జెప్పి కడు వం,దురుచుండఁగ మౌనివరుఁడు ♦ ద్రోవదిచింతన్
హరియించుచుఁ బాండవ్రేకుఁ,గరమనురాగమున నోర్పుఁ ♦ గఱపుచుననియెన్.

ఉ. మీరలు చాలఁ గష్టములు ♦ మేకొనినన్ సుకృతార్థులై హితం
బారసి సత్యమున్ దొరఁగ ♦ రభ్యుదయంబగు మీకు నిట్టులే
ధారుణిలోన సజ్జనులు ♦ దద్దయు బ్రాణవిమోక్షమందునన్
మీఱరు ధర్మపుం దెరువు ♦ మేరను ధీరమనీషులై పొరిన్. 428

క. కౌరవులును మీరును నా, కారయఁగా నొక్కభంగి ♦ వైనను ధర్మ
శ్రీ రహిఁ జెందుట మీయెడఁ, గూరిమి కరమలరుచుండు ♦ గుణరత్ననిధుల్!

వ. అనినంత

ఆ. పాండవాగ్రజుండు ♦ పలికె మహాత్మ! నీ, విందురా ముదంబుఁ ♦ జెందె మనము
దీఱిపోయె వగలు ♦ తెఱపిగా నిఁకమీఁద, సర్వసంపదలు పొ♦సంగఁగలవు.

ఉ. దేవర! పావనుండు వసు♦దేవసుతుం డల శౌరి యుమ్మహా
దేవు భజించినన్ రిపులఁ ♦ ద్రెళ్ళఁగఁ జేయునటంచు నెక్కుడౌ
శ్రీవిలసిల్లు సంపదలఁ ♦ జెన్నసలారఁగఁ నిచ్చునంచు స
ద్భావముతోడఁ జెప్పి చనె ♦ భర్గుని నెట్లు భజించువారమో? 431

చ. అనిన ఋషీంద్రుఁ డిట్లనియె ♦ నద్దియె సౌఖ్యనిధానమౌ పథం
బనితరతుల్య మౌ హరు మ♦హాత్మునిఁ గూర్చి తపంబొనర్ప నీ
యనుజునిఁ గవ్వడిన్ బనుపు ♦ మాతఁడు ధీరుఁడు కార్యసిద్ధి వే
గనె పొనరించి వచ్చెడు న♦కల్మషచిత్త! యటుల్ పొనర్పుమా! 432

క. మీ రిటుల సల్పకున్నను, వైరులఁ జెనకంగలేరు ♦ వాస్తవ మిది య
క్కౌరవనాథుఁడు పెక్కురు, శూరులసాయమును జెంది ♦ శోభిలుచుండెన్.

చ. అలఁతులఁ బోదురే గురుఁడు ♦ నభ్రధునీతనుజుండు చివ్వలో
నలిగిన వీరి నోర్వఁగల ♦ యాజసికుం డెవఁ డల్లకర్ణుఁడున్
బలియుఁడు ద్రోణజుండు పరి♦పంథివిదారణధీరుఁ డట్టివా
రలగెలు పొందువారలె? పు♦రద్విషు సాయములేక పాండవుల్! 434

చ. పరమశివున్ దగన్ గొలువ ♦ భర్గుఁడు పాశుపతాస్త్రరాజ మా
దరమున నీయఁగాఁగలఁడు ♦ దాన నుదగ్రవిరోధికోటులన్

దురమున లెక్కసేయకయె ♦ త్రుంచఁగఁజాలుదు రట్టిలోట శం
కరుని భజింపఁబూనుఁడి కఁ ♦ గర్జము నిర్వహిలున్ సుమారకుల్! 435

—* వ్యాసమహామునియర్జునుని తపస్సాచరింపఁ బొమ్మనుట *—

వ. అర్జునునిఁ జూచి

చ. చనుమింక నింద్రకీలమను ♦ శైలము జహ్నుసుతాతటంబునన్
బొనరు నటన్ వసించి తప♦మున్ సలుపంగఁ దలంపు శక్రవి
ద్యను జెపుదున్ మొదల్ దొడరి ♦ దైవతనాయకు నాశ్రయింపుమా
ఘనుఁడిఁక నెట్టివిఘ్నములఁ ♦ గల్గఁగనీక తపంబు సాఁకెడున్. 436

క. అని నొడివిన విప్రచ్ఛందుఁను సమ్మదమొంది నే న♦టులె సేతుఁ దపం
బనఘా! తపోవిధానంబును నంత నెఱుంగఁజేయు ♦ పొందికమీఱన్. 437

గీ. అనుటయు నతండు శక్రవి♦ద్యను నొసంగి
పార్థి వేశసమర్చనా♦పద్ధతియును
దన్మహామంత్రములఁ దెల్పి ♦ తఱలె నంత
నర్జునునిఁ జెందెఁ దేజశ్చ♦యంబు లపుడు. 438

వ. అట్లు తేజంబు లొందినమీఁద

ఉ. తక్కిన పాండునందనులు ♦ ద్రౌపదియున్ గడు దివ్యదీప్తులన్
నెక్కొని మించు నర్జునుని ♦ నెట్టనఁ గన్గొని యుబ్బి వైరులన్
జక్కడగింతు మింకఁ గొనఁ♦జాలుదు మేమె జయంబు రూఢిగా
నక్కటకంఠ దేవుని మ♦హాకరుణన్గొని యస్త్రలాభముల్. 439

క. అని సంతసించి యవ్విజయునిఁ బాయుట కాత్మఁ దలఁకు♦చుండిన నవ్వా
రినిఁ గని కిరీటి యచిరంబున సిద్ధినిఁ బడసి వత్తు ♦ పొలుపుగ నిటకున్. 440

గీ. సెల వొసఁగుఁడన్నఁ బాండవుల్ ♦ చింతఁదక్కి
పోయి వేగనె వరసిద్ధిఁ ♦ బొంది రమ్మ
నిరి యటుల్ కృష్ణ! శివమగు ♦ నీకుఁ బథము
శంకరుఁడు శంకరుండగు ♦ సంతతమ్ము. 441

—* అర్జునుఁడు తపస్సుకై యింద్రకీలాద్రికిఁ బోవుట *—

వ. అనుటయు నర్జునుం డన్నలగు యుధిష్ఠిర భీముల పదంబులకెఱఁగి కవలఁ గౌఁగి
లించుకొని పాంచాలరాజసుతఁ గారవించి పయనంబొనర్చి యుత్తరాభి

ముఖుండై సుశకునంబులఁ బరికించుచు నింద్రకీలాద్రిఁ జేరి యందు గంగాకూలంబున నమరు నశోకవనిఁ బ్రవేశించి యొక స్థలంబు నాశ్రమంబు చేసికొని గురూక్తప్రకారంబుగ నింద్రియంబుల నిగ్రహించి నియతంబుగ గంగావగాహనంబొనర్చి భస్మపుండ్రాంకితతనుండై త్రికాలంబుఁ బార్థివలింగపూజనం బొనర్చుచు శక్రవిద్య ననుష్ఠింపుచు మహేశ్వరుఁ గొల్చుచుండె.

—* ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మచారిరూపమున వచ్చి యర్జునుని బరీక్షించుట *—

సీ. అంత శక్రుండు విజయుని ♦ యాత్మమును బ
రీక్ష సేయఁగ బ్రహ్మచా♦రియయి డాయ
నర్జునుఁడు తత్పదమ్ముల♦యందు వ్రాలి
యర్చనము సల్పినంత నా♦యమరవిభుఁడు, 443

క. తపసేటికి నొనరించెదు, విపులమతీ! యనినఁ గ్రీడి ♦ విప్రోత్తమ! నే
రిపులను జయించి మాదా,యపు సిరిఁ గొననెంచి తపసు ♦ నర్థినొనర్తున్.

క. అని తెలిపిన నాతండును, ఘనతప మొనరించి పుడమిఁ♦గాంక్షింతురె? ము
క్తినిఁదక్క యొండు నిట్టుల, వినలే దెవుడేని యనుచు ♦ వికవిక నగుచున్.

క. కోరుము మోక్షము రాజ్యముఁ, గోరకు వజ్రంబునిచ్చి♦కొందురె కాచం
బారసి యెవ్వండేనియు, ధారుణిలో రాజతిలక! ♦ తలఁపు మిది మదిన్. 446

గీ. అనిన ఫల్గునుఁ డనియె ధ♦రామరేంద్ర!, నీవనిన వచనం బెంత♦సక్కమైన
పదియునాల్గవయేట నేఁ♦బగఱగిట్టి, రాజ్య మగ్రజున కొసంగఁ♦బ్రతినఁగొంటి.

క. అక్కటతన రాజ్యకాంక్షన్, జిక్కితి నన నతఁ డిదేటి ♦ చెప్ప యిపుడు నే
నక్కటలువాసి మోక్షము, దక్కఁగొనుము గానిచో వృ♦థాయగుఁ దపమున్

గీ. అనిన గినుకొంది విజయుఁడా ♦ యగ్రకులునిఁ
గని యనియెఁ బొమ్ము నీకేటి ♦ కనవసరపు
జోలి యన మానకతఁడు పె♦చ్చ్పగ వచింపఁ
జాలు మాటాడ కేఁకమీఁద ♦ శాస్తియగును. 449

—* ఇంద్రుఁ డర్జునునకు నిజరూపంబుఁ జూపుట *—

క. అనినంత నమ్మహేంద్రుఁడు, తనయునిధీరమతి కాత్మఁ♦దద్దయు ముదమున్
గొని యంతనె నిజరూపం, బనువుగ ధరియింపఁ గాంచి ♦ యర్జునుఁ డంతన్.

క. బిడియపడి యమ్మహేంద్రుని, యడుగులఁబడి యెంతయేని యభినుతిసేయన్
గడు మెచ్చి యనియె నాకే,శుఁడును గుడాకేశుతోడ సొంపుగ నిట్టుల్.

క. వర మడుగు మిచ్చెదను స,త్వరము కుమారా! యనుడు నతం డంత సురే
శ్వర! శాత్రవవిజయము సే,కుఱఁ జేయుము నాకటన్న గోత్రారియనున్.

ఉ. ద్రోణుఁడు జాహ్నవీసుతుఁడు దోర్బలవిక్రముఁ డల్ల కర్ణుఁడున్
ద్రోణిసుతుండు తావకవిరోధివశంబున నున్నవా రని
ప్రాణపరాక్రముల్ సమరదక్షులు వారల గెల్వ రెట్టి గీ
ర్వాణులు శూలపాణి యగు భర్గుఁ డొకండు వినాగ ఫల్గునా! 453

ఉ. కావున నీ వవశ్య మిఁకఁ గవ్వడి! నెవ్వడిఁ గాలకాలునిన్
భావమునందు నెక్కొని తపం బొనరింపు మతండు సత్కృపా
శ్రీవిభవాంతరంగుఁడు విశిష్టుఁడు సర్వజగంబులందు నా
దేవుఁడు నీకొసంగు నిఁక దివ్యము పాశుపతాస్త్రరాజమున్. 454

గీ. దాన నీవిఁక సుకరంబుగా నితాంత, శూరులగు భీష్మముఖ్యుల బీరమణఁచి
ధార్తరాష్ట్రులఁ గడపి భద్రముగ రాజ్య,లక్ష్మిఁ జేకొందు విందు జాలంబు లేదు.

క. ఇఁక నామంత్రంబు జపిం,పకుము పినాకిని సతమ్ము భావములోఁ బా
యక సేవించుచునుండుము, సకలసుఖంబు లొనఁగూడు శర్వునికరుణన్.

క. అని నొడివి యంత సంక్రం,దనుఁడు నిజానుచరులను దనయునకును దో
డొనరించియుంచి క్రమ్మఱఁ, జనియెను స్వస్థానమునకు సమ్మదమొదవన్.

గీ. అర్జునుండప్డు జనకుని యాజ్ఞ తీరు, శంకరుని బదిలముచేసి స్వాంతమందు
నేకపాదమ్మునన్నిల్చి యేకనిష్ఠ, సలిపెఁ బంచాక్షరీమంత్రజపము రహిని.

గీ. అంతఁ గొన్నాళ్లు జరిగిన యంతమీఁద, శంకరుఁడు దయన్ జెంది సవ్యసాచి
నించుకపరీక్షఁ జేయఁగ నెంచి యొక కి,రాతరాజాకృతిని జెంది రాణగదుర. 459

—* మూకాసురుఁడు సూకరాకారముతో నర్జునునకుఁ గీడు సేయ వచ్చుట *—

గీ. పలువురు గిరాతులనుగూడి పాండవేయుఁ
దరియుచుండఁగ నొకమూకదైత్యుఁ డప్డు
ధార్తరాష్ట్రుని పేరణఁ దఱిసి సూక
రాకృతిన్ జెంది నర్జును నంతికమున. 460

క. కడురోదఁ జేయుచు నిటునటు, బుడిబుడిఁ దిరుగుచుఁ గిరీటిఁ • బొదువఁగ నుంకిం
చెడు చెడునిశాటుఁ గనుఁగొని, యెడఁదన్ యోజించె నప్పు • డింద్రజుఁ డిట్టుల్.

క. వీఁ డెవ్వఁడొ రక్కసుఁ డిటుఁ, బోఁడిగ నరుదెంచి నన్నుఁ • బొదువఁగ నునటుల్
చూడఁగఁ దోఁచెను మిన్నక, రాఁ డరివర్గంబులోని • రక్కసి యితఁడౌ. 462

క. పలువురు రక్కసులను నేఁ, బొలియించితి వీఁడు వారి • పాలఁకువ యగునో
ఖలుఁడగు దుర్యోధనునకుఁ, జెలికాఁడై నన్నుఁ బొదువఁ • జేరెనొ యిట్టుల్.

గీ. ఎట్టులైనను నీతం డ • హితుఁడు నిజము, వీనిఁ గనుఁగొనఁ గలఁగెను • మానసంబు
అలరు మిత్రునిఁ జూచిన • నంతరంగ, మరినిఁ గనుఁగొన వ్యాకులం • బై తనర్చు.

సీ. కులము నాచార మెఱిఁగించుఁ • గుడుపు నెఱుఁగఁ
జేయు దేహంబు శుభ్రతమును • జెప్పు వచన
మట్లు స్నేహంబు నెఱిఁగించు • నక్షి యొందు
నిందు నందియు మొనర దౌ • ర్కింత యేని. 465

క. ఆకృతిచేతను నడచే, జోకఁదనరు చెయిదిచేతఁ • జూపులచేతన్
వాకులచే ముఖకళలచే, లోకులు దెలియుదురు మనము • లోని విధంబున్. 466

వ. మఱియు లాఁతులఁ జూచునపుడు లోచనం బుజ్జ్వలంబును సరసంబును వక్రంబు
నారక్తకంబునునై నాల్గువిధంబుల నమరు. 467

గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ ను • జ్జ్వలమయి తగుఁ
గొమరులన్ జూడ సరసమై • కొమరుమిగులుఁ
గామినులఁ జూచినంత వ • క్రమగుచుండుఁ
బగరఁ గనఁగ నారక్తమై • పరఁగు నక్షి. 468

వ. అట్లు కావున

క. వీనిన్ గనుఁగొనినంతనె, నానేంద్రియరాజి గలఁగె • నాకిఁక వీనిన్
బోనీక పట్టి చంపుటె, యానుచితపుఁ దెఱఁగు గురుని • యాజ్ఞయు నిటులే.

వ. అని యిట్లు కృతనిశ్చయుండై

గీ. గాండివము లాగి బాణమ్ము • గదియఁజేయు
చుండ నత్తఱిఁ బురశాస • నుండు నరుని

పైఁగట్టి కృపఁ మూఁక ♦ వధ నొనర్పఁ
గడఁగి యొనరించె నొకపాటి ♦ గర్జనంబు. 470

క. రోదసుల నిండి యా ధ్వని, భేదిల్లఁగఁ జేసె నెంతొ ♦ బిట్టుగ గిరులన్
మోదమ్మున నర్జునుఁ డా, నాదము విని విస్మయము మ♦నమ్మునఁ గొనియున్.

సీ. ఇట్టి గంభీరమగు నాద ♦ మీశ్వరుండె, సలిపియుండు మఱొక్కఁడు ♦ సలుపలేఁడు
శౌరియును బాదరాయణుం ♦ డారపీందు, పావకాక్షుని లీలలఁ ♦ బలుకలేరె?

క. ఆ శివుఁ గొలిచెడివారికి, లేశంబేనియును సేగి ♦ లే దఘకర్మా
వేశంబున నొకయెడ నా, వేశించిన నడఁగిపోవు ♦ విశ్వేశుకృపన్. 473

వ. మఱియు నవశ్యభోగ్యంబగు ప్రారబ్ధదుఃఖంబునుగూడ నప్పరమేశ్వరుండు గరుణించి యున్మూలనం బొనర్చు. 474

గీ. విసము నమృతంబుఁ జేయును ♦ విసముఁ జేయు
నమృతమును నిచ్చతోడ నా ♦ యమృతమూర్తి
సర్వమునకు సమర్థుఁడీ ♦ చందమెఱిఁగి
కొలిచి సిద్ధులఁ గొందురు ♦ కుశలమతులు. 475

గీ. ఇట్టు లనుకొనుచుండఁగ ♦ నీశ్వరుండు
దారసిలి యర్జునునిఁ గావ ♦ దానవునిప
యిన్ శరంబేసె నంతనె ♦ యింద్రసుతుఁడు
కయిదువును జార్చె కపటసూ ♦ కరము మీఁద. 476

—*కృతకకిరాతార్జును లిరువురు మాయాసూకరముపై బాణంబులేసి చంపుట*—

గీ. శివుని బాణంబు పృష్ఠంబుఁ ♦ జెంది నోట, వెలువడి ధరిత్రిఁ జెందెను ♦ శ్వేతవాహ
నుని శరమ్మును వక్త్రంబు ♦ నుంచి పృష్ఠ, మున వెడలి ప్రక్కఁబడియె న ♦ మ్మూర్ఖుఁడీల్గె

క. సూకరతనువున్ బోవిడి, రాకాసి నిజాకృతిన్ బ ♦ రాసుండ య్యెన్
నాకచరుల్ సుమవృష్టిఁ బ్ర, నాకి పయిన్ నరునిపై నొ ♦ నర్చిరి వేడ్కన్. 478

వ. అంత

క. తనయమ్మును గొనిరమ్మని, యనుజీవిని నొకనిఁ బంపె ♦ హరుఁ డాతండున్
జనుదెంచె సాయకముఁ గొనఁ, దనబాణముఁ గొనఁగఁ గ్రీడి ♦ దరిసె నచటికిన్.

తే. అచటఁ బడియున్న బాణంబు • హరునియనుచ
రుండు గొనఁబోవగా నర్జు•నుండు వేగ
వాని బెదరించి కొనియెను • బాణ మప్పు
డాతఁ డిట్లను నిది యేటి • యాగడంబు. 480

క. విడువుము శరమ్ము ముని!మా, యొడయని బాణమను సు విజ•యుడు గడుఁగినుకన్
వెడగ! యిటు లేల పల్కెదు, విడిచితి నేఁ గాదె నాదు • విశిఖము నిపుడే. 481

వ. రేఖారూపంబును నన్నామాంకితము లగు పిచ్ఛంబులను గనుఁగొనరాదే యనినఁ గానన చరుం డర్జునున కిట్లనియె, 482

ఉ. తాపస వేస మొంది యిటు • దండిగ నంటివి గాని నిక్కమా
తాపసి వీవుగా విటుల • దబ్బరలాడుదు రే! యహైనచో
పాపము గాదొకో యొరుల • వస్తువుకై యిటు ప్రాకులాడఁగా
నీ వస యంతయున్ బొరయు • నీకిదిదక్క దెఱుంగు రూఢిగాన్. 483

ఉ. ఒంటిగ నున్నవాఁ డనుచు • నూహ యొనర్చితి వీవు నన్ను బల్
దంటలు భిల్లపుంగవు లు•దారులు పెక్కురతోడ నిందె ని
ష్కంటకుఁ డాఢ్యుఁడౌ విభుఁడు • చక్కఁ గనుంగొనుచున్నవాఁ డదే
యొంటికొనున్ శరంబు నిడు • మూరక వాకొన కిట్టు లెంతయున్. 484

ఉ. నీ కుపకారముల్ సలుప నే•గద మాదొర పూన్కితోడ ని
ట్లాకులుఁడై యిటన్ దఱిసి • యమ్మునఁ బాణముఁబుచ్చె వీని నీ
వాకృతమున్ దలంప విటు • లక్కట! నీ కెటు లిష్టసిద్ధియా
వాకున బొంకు మే లిడిన•వానికిఁ గీడు దలంపు మాయురే! 485

ఉ. అమ్మున కాసనొందితివె? • యట్టులనేని మదీయనాథు నీ
యమ్మిదుమంచు నడ్గుము మ•హామహుఁ డాతఁ డొసంగు నిట్టి పె
క్కమ్ములు చాలఁగాఁ దనరు • నాతనిదండ వితండ! వాదముల్
జిమ్మము తెమ్ము బాణమును • జెడ్డతనం బొడిగట్ట కిమ్మగా. 486

వ. అనిన వనేచరునిఁ గాంచి సవ్యసాచి మించుటల్కతో మనంబున శివున్ దలంచి యవ్వాని కిట్లనియె. 487

ఉ. బొంకులు పల్కుచుంటి విటు • పొల్పుగ నీదగు జాతితీరుగా
నింకను నిన్నదిప్పుటకు • నేఁ దలపన్ దశకొన్కొ రాజనై

మంకుకిరాత! నీదుసరి ♦ మానిసియే యొడయుం డికేల యీ
పెంకెతనమ్ము లమ్మడుగు ♦ పేర్మి నొసంగెద నిచ్చ్వయున్నచో. 488

గీ. అనవుడున్ భిల్లుఁ డిట్లనె ♦ నకట! నీవు, ఋషివిగా విట్లు గోరెదు♦రిత్త చావు
నిమ్ముమా యేలుచొరసాయ♦కమ్ము వేగ, గానిచోఁగడుఁగ్లేశంబుఁ♦గందు విపుడె.

క. అనఁ దిరుగఁ బార్థుఁ డనియెను, వనచర! దోర్దైమ్ము నీదు ♦ భర్త నతనితో
ననిఁజేసెద నీతోఁ బెనఁగను సింగము చనునె జంబు♦కముతోఁ బోరన్.

క. చూచెదవుగాని నాపస, వేచని తో ర్దైమ్ము నీదు ♦ విభునినఁ గడుఁ
జూచుచుఁ జని వేగంబె వ, నేచరుఁడు హరునకుఁ దెల్పె ♦ నటుగ నంతన్.

క. విని శంకరుండు సైన్యం,బునుగొని చని క్రీడి కెదురఁ ♦ బొందించి రయం
బున మునుపటి యెఱుకను బం,పెను నర్జును ధైర్య మరయఁ♦ బేరిమి నతఁడున్.

ఉ. ఏటికిఁ గోల్పడన్ దలఁతు ♦ వీ యటవీస్థలిలోనఁ బ్రాణముల్
మాటికి నీదు సోదరులు ♦ మానిని నీదుకలత్రమున్ గడుఁ
గాటపుదుఃఖ మొందుచును ♦ గాంతు రొనర్తురు నీదు రాకకై
వాటమువీఱ శత్రువుల ♦ పాల్పడు రాజ్యము పాఱఁజూడుమా! 493

వ. అనిన విని యర్జునుండును

గీ. నాదు సోదర్యులును మఱి♦నాదుసతియు, శోకమంతేనిఁజెంది నొ♦చ్చుదురుగాక
నాదురాజ్యము శత్రుజ♦నముకెదక్కుఁ, గాక నేనోడుదు నె యెఱు♦కునకు నెందు

క. రమ్మను మీఱాయొడయని నే,రమ్మనుమీ! యిట్టులాడ ♦ రాజులతో ఘో
రమ్మనుమీ! బవరము భా,రమ్మనుమీ! యనృతమెపుడు♦రహినారసినన్. 495

ఆ. అనిన మరల వాఁడు♦హరున కీవచనముల్, వినిచినంత శివుఁడు♦మనమునందు
మెచ్చి పోరుసేయ ♦ మేకొనినిలిచిన, హరునిఁ గుప్పె విజయుఁ ♦ డంపగముల.

క. హరునియనుచరులు సైనిక,వరులు నరుని పైన బాణ♦వర్షముఁబఱపన్
సరకుగొన కెంతయేనియుఁ, గిరీటి మనమందు హరునిఁ ♦ గీల్కొని వేగన్.

—* మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము *—

సీ. గణవరులకైదువులను దు♦నక్కల నొనర్చి
వాఁడినారసములను న♦వ్వారిదూఱ

సేయ నెంతయు నొచ్చి నుం♦తెడముఁ జెంది
రుభయు లీశార్జునులు చేయు♦చుండి రనిని. 498

వ. అందు

ఉ. శంకరుఁ డాత్మమందు దయఁ ♦ జాలఁగ నొంది కిరీటిపైఁ గడున్
జంకుచు వేయు బాణములు ♦ శక్రసుతుం డిఁక లాగి లాగి బల్
బింకముఁ జూపుచున్ శివుని ♦ బిట్టుగ మోఁదుచునుండె నమ్మల
న్బొంకముమీఱ వీరి దుర♦మున్ గనుచుండిరి నింగి దేవతల్. 499

గీ. అంతఁ గొంతవడికి నర్జు♦నాశుగములు
నస్త్రములు నెల్ల ఖిలమయ్యె ♦ నాత్మకవచ
మును నుడిగె నప్డు కొంకక♦ర్జునుఁడు మల్ల
యుద్ధమునకుఁ దొడంగె స♦న్నద్ధుఁడగుచు. 500

క. హరుఁడును బాండుసుతుండును, గరమరుదుగ ముష్టియుద్ధ♦కౌశలులై బల్
బిరుదొప్పఁ బోరుచుండిరి, హరుసమ్మెనఁ జూచుచుండి ♦ రమరులు చదలన్.

గీ. పట్టుదలతోడఁ బార్థుండు ♦ భర్గు నొంపఁ
బూని శ్రమఁ జెందుచుండ న♦భూతనాథుఁ
డించుకేని యలయక హా♦సించుచున్నఁ
గాంచి లజ్జించి యీశ్వరు♦గాఁ దలంచి. 502

—* అర్జునుఁడు మాయాకిరాతుని శివునిగాఁ దెలిసికొని స్తుతించుట *—

చ. తెలిసితినయ్య! నిన్నఖిల♦దేవశరణ్య! వరేణ్య! నీశ్వరున్
బలుమఱు కృష్ణుఁడున్ గురుఁడు ♦ బన్నుగఁ జెప్పిరి నీ వినోదముల్
దలఁపఁగ లేక యిట్లు దురి♦తమ్మొనరించితి సైఁపు మెట్టులేన్
గలుషచరిత్రు నన్ బరమ♦కారుణికాత్మ! మహాత్మ! యాదృతిన్. 503

గీ. అనినయంతనె శివుఁడు పెల్లాదరమున
తనదు రూపంబుఁ జెంద ఫల్గునుఁడు చూచి
మనమునం దక్కజంబొంది ♦ తనదు చెడ్డ
కైవునకు సుంత వనరి వే♦గముగ మ్రొక్కె. 504

క ఎవ్వనిఁ గొలుచుచునుంటినొ, యెవ్వనికృప నివ్వటిలునొ ♦ యీ భువనము లిం
కెవ్వఁడు సర్వేశ్వరుఁడో, యవ్విభు నేఁ దెలియనైతి ♦ నజ్ఞత బలిమిన్. 505

వ. అనికొని సాష్టాంగపడి శిరమునం దంజలిఁజేర్చి నిలిచియున్న యమరేంద్ర నందను గనుఁగొని జగన్నాథుం డిట్లనియె. 507

చ. వగవ కొకింతయేని నృపవల్లభ! నీదగు ధైర్య మారయఁగా
నిగరవు శోధనం బిటుల నే నొనరించితి నీ పరిహారముల్
దగుఁగతి నర్చ్చపోలె నెడదన్ దలపోసితి నీదు తప్పు నుం
తగువడ దింకఁ గోరుము రయమ్మున నీదు మనోరథమ్ములన్. 508

వ. మఱియు నా బాణమ్మునుగూడ నేనె మాటుపఱచి యిట్లు దురంబుఁబొసఁగించితి ననుటయు నర్జునుండు తిరుగ నమస్కరించి పరమేశ్వరున కిట్లనియె.

గీ. భక్తవల్లభుఁడవగు నీ భావమునకుఁ, గన్నడు నె నాదు ననుచిత కార్య మభవ!
యిఁకను నీదు కృపాళుత్వ మెంతయేని, వర్ణనీయముగున్ గాదె వరద! నాకు.

క. చదలున రిక్కలఁ బుడమిన్, బొదలెడు రజములను వృష్టిఁ బొసఁగంబడు నా
యుదకకణమ్ముల నీయెడఁ, గుదురగు గుణములను లెక్కఁ గొనశక్యమొకో!

సీ. దేవదేవాయ సుధీగమ్యవిభవాయ, తేజస్స్వరూపాయ తే నమోస్తు
కైలాసవాసాయ ఘనపంచవక్త్రాయ, త్రివిలోచనాస్యాయ తే నమోస్తు
డమరుకపాలఖడ్గకరాయ యజగవ, త్రిశిఖాఢ్యహస్తాయ తేనమోస్తు
కర్పూరపాండురాంగాయనాగాజిన, దివ్యచ్ఛరీరాయ తేనమోస్తు

గీ. త్రిపురదైతేయనాశాయ తేనమోస్తు, మౌనిజననుతచరితాయ తేనమోస్తు
త్రిపథగాయుక్తమస్తాయ తేనమోస్తు, దృఢకిరాతస్వరూపాయ తేనమోస్తు.

క. ఎదియెది జగమునఁగనఁబడు, నదియది నీ తేజమరయ నఖిలాత్మక! యె
వ్వాదవఁగఁ జతురాస్యుఁడవై, పొదలెదవు త్రిలోకములను బురుష శ్రేష్ఠా!

క. వరమేమిగోరవలె శివ!, యెఱుఁగవె నీవెల్లవారి యింగితముల ము
క్కరులగు నరులమదము నీ, దరిసెనమునఁబాయు సిరులఁ దార్పుము దేవా!

— * శివుఁ డర్జునునకుఁ బాశుపతాస్త్ర మిచ్చుట * —

వ. ఇట్లని పార్థుండు భక్తవత్సలుండగు శంకరునియడుగులన్ బడి దోయిలొగ్గియున్న మహేశ్వరుండు సంతసించి స్వకీయంబును దుర్జయంబు నగు పాశుపతాస్త్రం బర్జునున కిచ్చి యిట్లనియె. 514

క. నాయస్త్రం బిది దుర్జయ, మీయెడ నిచ్చితిని నీకు • నింద్రతనయ! దు
ర్జేయుఁడవై యలరెద విఁక, నీయభియాతినిచయమును • నిర్జించి రహిన్. 515

వ. మఱియు నీకిష్టబంధువుండైన కృష్ణుండు నాకంతరంగభక్తుం డాత్మభూతుం డా తనిఁ బ్రేరించి నీకు సాయంబుఁ జేయించెద నాయనుగ్రహంబున నీకు విజయం బగు నిఁక రాజ్యంబు నిష్కంటకంబుగఁ జెంది ధర్మంబెమఱక నడుపుమని చేసాచి సవ్యసాచిశిరంబందుంచి గారవించి యంతర్హితుండయ్యె నర్జునుండును నస్త్ర లాభంబునొంది మురిసి శివుని నుతింపుచు నిజాశ్రమంబుఁ జేరి తనరాకకై ప్రాణంబునట్లు గాంక్షించుచున్న సోదరులకును బాంచాలరాజసుతకును దపో వృత్తాంతం బాద్యంతం బెఱింగించి శివానుగ్రహంబును నస్త్రప్రాప్తియుం దెలి పిన వారెల్లఁ గరంబుమురిసి శివునిఁ బెక్కుతీరులఁ గైవారం బొనర్చి రంత దివినుండి పుష్పవృష్టి గురిసె నావెంట శ్రీకృష్ణుండరుదెంచి యర్జునునిన్ గాఢా లింగనం బొనరించి మహేశ్వరానుగ్రహం బెంతయేనియుఁ గొనియాడె నిట్లు కిరాతేశ్వరలీల మీ కుపన్యసించితి నిద్దాని వినినఁ జదివినవారలకు సర్వార్థం బులు సేకూరు ననుడు. 516

క. మాధుర్యధుర్యసువచో, బోధామృతదానచతుర! బుధజనసేవా
సాధితవిజ్ఞానాసి, చ్ఛేదితశిష్యాఘపాశ! శివభక్తవశా! 517

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లీలాఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

షరా:— ఈ ఖండములో సురేశ్వరలీలలో 302 వ పద్యమున 2 వ పాదములో
'పిష్టము నుదంబునఁ జేరిచి తెచ్చి' అను నెడ నట్లు మాని
'పిష్ట ముచితమ్ముగ నీటులఁ జేర్చి' అని చదువుకొన వేఁడికోలు.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శి వ పు రా ణ ము

లింగవైభవఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

యలరంగ నెవ్వఁడు విచిత్రముగా వికృతిన్ దొరంగి యా
త్మీయపుమాయతోడ జగతీవలయాకృతిఁ దాల్చె భోగమో
క్షాయతనంబు లెవ్వనికృపాద్యకటాక్షములే వెలుంగదక్
బాయక కాంక్షుయోగులకు పర్వతజావిభుఁ గొల్తు శంకరున్.

మ. కరుణాశ్లోభితవీక్షణంబు స్మితరంగద్వక్త్రపద్మంబు బం
ధురతాపత్రయభంజకంబు హిమరుఙ్ముగ్ధార్ధకాంతంబు భా
స్వరసౌఖ్యాకర సచ్చిదాత్మకమునన్ బ్రాలేయశైలేంద్రజా
పరిరంభోజ్జ్వలమైన యీశతను వాపాదించుతన్ సౌఖ్యమున్. 2

క. శ్రీకోటీశనగావా, స్యాకాంచచ్ఛివపురాఖ్య పూస్సంభవ! రా
కాకుముదాప్తజ్యోత్స్నా, శ్రీకరసుయశోభిరామ! శ్రీలక్ష్మ్యంబా! 3

వ. అవధరింపుము.

క. శౌనకముఖ్యులు పరమే, శానకథాశ్రవణజనిత సంతోషభర
శ్రీనిధులై యక్కథకున, కానతులై యిత్తెఱఁగున నడిగిరి వరుసన్. 4

క. విన్నారము శివలీలలఁ, గన్నారము మనస్యలభ్య కౌతుక మెడఁ జే
కొన్నార శుభవభాగ్యము, మన్నారము దుఃఖతతులు మరలుటవలనన్. 5

— * మునులు సూతునితో జ్యోతిర్లింగాది దివ్యలింగంబు లెఱింగింపుమనుట * —

క. హరచరితశ్రవణంబున, మరగినమాచేత మద్ది • మాని యలరు నే
యురుకీర్తి! చెప్పుమిఁక శాం, కరలింగంబులను వరుస • గా లెక్కమరన్. 6

క. జ్యోతిర్లింగములను ద, ద్జాతమహాలింగములను • జక్కఁగఁ దత్సం
భూతియు మా కెఱిఁగింపుము, సూతబుధేంద్రా! నితాంత • శుభగుణసాంద్రా!

ఆ. ఇవియునుంగాక పుడమిపై • నెన్నియేనిఁ
గలవు శివలింగములు వాని • నెలవులను ద
దీయనామంబులను మాకుఁ • దేటపడఁగఁ
దెలుపుమయ్య! సుధీగేయ • దివ్యచర్య! 8

వ. అనుటయు నక్కథకుండు కరంబుమురిసి యమ్మహామునుల కిట్లనియె. 9

తే. లోకములమేలుఁగోరి సు • శ్లోకులార!, మీర లడిగితి రెంతయు • మేల్మిమీఱ
మీపయింగల చెల్మిక • ల్మిన్ నుడివెద. శంభులింగములవిభూతి • సంగ్రహించి.

తే. లెక్కలేనట్లుగా శివ • లింగమూర్తు, లవని దైవాఱుచున్నవి • నాకలోక
మందుఁ బాతాళమునఁ బెక్కు • లట్టివాని, నెల్లఁ దెలియఁగఁ దరముగా • దెవ్వరికిని.

వ. ఐనను నాయెఱింగినయట్లు మీ సాన్నిధ్యంబునఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు. 12

— * సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగంబు లెఱింగింపుట * —

*సీ. సిరిమీఱు సౌరాష్ట్ర • సీమ సోమేశ్వరుం, డల శ్రీగిరిని మల్లి • కార్జునుండు
ఉజ్జయినీపురి • నున్న మహాకాలుఁ, డోంకారభూమి నొ • ప్పొందు నీశుఁ
డాహిమాచలం • బందుఁ గేదారుండు, సరవిఢాకిని భీమ • శంకరుండు
అవిముక్తమందు వి • శ్వాధినాథుం డల్ల, గౌతమీతటిఁ త్ర్యంబ • కప్రభుండు

గీ. భవ్యమగు నాచితాభూమి • వైద్యభర్త, దారుకావని నాగేశ • ధీరమూర్తి
సేతువున రామనాథాఖ్య • శివుఁడు శ్రీశి, వాలయంబున ఘుశ్మేశ్వ • రాహ్వయుండు.

---

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే—

శ్లో॥ సౌరాష్ట్రే సోమనాథంచ । శ్రీశైలే మల్లికార్జునం । ఉజ్జయిన్యాం మహాకాల । మోంకారే పరమేశ్వరం । కేదారం హిమవత్పృష్ఠే । ఢాకిన్యాం భీమశంకరం । వారణాస్యాంచ విశ్వేశం । త్ర్యంబకం గౌతమీతటే । వైద్యనాథం చితాభూమౌ । నాగేశం దారుకావనే । సేతుబంధేచ రామేశం । ఘుశ్మేశంచ శివాలయే । ద్వాదశైతాని నామాని । ప్రాతరుత్థాయయఃపఠేత్ । సర్వపాపవినిర్ముక్తః । సర్వసిద్ధిఫలంలభేత్ ॥

ఉ. ఈ పదిరెండులింగముల ♦ నెవ్వఁడుగాని కడుం బ్రపత్తిమై
నోపికఁజేరి కొల్చు నతఁ ♦ డొందు శుభంబు లిహంబునందు దు
ష్ప్రాపపు మోక్షలక్ష్మిఁ గొనఁ ♦ జాలుఁ బరంబునఁ సర్వసిద్ధులన్
జేపెడు నివ్వి భక్తులకు ♦ సిద్ధముగా మునివంశరత్నముల్! 14

గీ. లింగములఁ జేరఁబోవఁగా ♦ లేకయున్నఁ
దవిలి లింగాఖ్యయంబులఁ ♦ దలఁచుచుండి
రేనియు సకృత్తుగా స్మరి ♦ యించి రేని
యును శివుం డట్టివారల ♦ కొసఁగు సిరులు. 15

వ. ఇంక నీ జ్యోతిర్లింగములలోఁ దొమ్మిదిలింగంబుల కుపలింగంబులు తజ్జాతం
బులై యెసంగు నవ్వాని వినుండు. 16

— * సూతుఁడు జ్యోతిర్లింగోపలింగంబులను దెల్పుట * —

వ. సోమేశ్వరలింగబున కుపలింగం బంతకేశలింగంబు, వసుమతీసాగరసంయోగం
బున నలరారు, మల్లికార్జునలింగంబున కుపలింగంబు రుద్రేశ్వరలింగంబు,
భృగుకక్షమందు సుఖావహంబై యమరు, మహాకాలలింగజాతంబగు నుపలిం
గంబు దుగ్ధేశలింగంబు, నర్మదాతీరంబునఁ బాపహారంబై ప్రసిద్ధంబై యుండు,
ఓంకారజాతంబగు కర్దమేశలింగంబు బిందుసరంబందు సర్వకామఫలప్రదంబై
యొప్పొందుఁ గేదారేశ్వరజాతంబగు భూతేశలింగంబు యమునాతటంబందు
ద్రష్టలకును బూజకులకును, మహాపాపహారంబై హారువొందు, భీమశంకరసంభూ
తంబగు భీమేశ్వరలింగంబు సహ్యాచలంబందు మహాబలవర్ధక ఖ్యాతిఁగాంచు,
నాగేశ్వర సముద్భూతంబగు భూతేశ్వరలింగంబు మల్లికా సరస్వతీతీరంబున
దర్శనమాత్రంబునఁ బాపహరంబై యుల్లసిల్లు, రామనాథలింగజాతంబగు
సప్తేశ్వరలింగం బఖిలసిద్ధిజనకంబై వెలయు, ఘుశ్మేశలింగజాతంబగు వ్యాఘ్రే
శ్వరలింగం బిహపరసాధకంబై యుండు నీ లింగనవకంబు దర్శనమాత్రంబున
బాపహారంబులై సకలకామఫలప్రదంబులై విరాజిల్లు. 17

శ్రీ కాశి

శా. గంగాతీరమునందుఁ జెన్నలరు ♦ శ్రీకాశీపురం బింపుమీ
ఱంగా లింగము లందుఁ గోట్లశతముల్ ♦ రాజిల్లు విశ్వేశుఁ డం

దుం గొప్ప నవిముక్తకేశ్వరుఁడు దా•నున్ *గృత్తివాసేశుఁడున్
బొంగున్ గాంచెదరల్లి వీరిసిరిఁ బూ•వున్ వృద్ధబాలేశుఁడున్. 18

క. మఱియుఁ దశాశ్వమేధే, శ్వరుఁడున్ గేదారనాథ • శర్వుం డల్లే
యరుదగు నా తిలభాండే, శ్వరుఁడుఁ బొగడొందువారు•జగముల మిగులన్.

— *ప్రాచీన దివ్యలింగములు *—

క. గంగా కూపారంబుల, సంగమముల సంగమేశ • శంకరుఁడొప్పున్
రంగొప్ప కౌశికీనది, చెంగట నాగేశ్వరుండు • చెలఁగు సిరులతోఁ. 20

గీ. భక్తులకు నెల్లసిరుల నె•ప్పాట నొసఁగు, వలఁతిభూతేశ్వరుఁడు కడు•వాసిఁదనరు
దరిసెనమున నె సిద్ధులఁ•దార్చు సిద్ధ, నాథలింగము భువిలో న•నన్యశక్తి. 21

గీ. గండకీతీరమునఁ బటు•కపర్దిభుండు, ఫల్గునీతీర పూరేశ•భర్గమూర్తి
తప్తకాతీరవర్తి యు•దారకీర్తి, యలకమారేశ్వరుం డఖి•లార్తిహరుఁడు, 22

గీ. తీర్థరాజంబునందు బ్ర•హ్మేశ్వరుండు, మాధవేశ్వరియునుగూర్చు•మంగళముల
వెలసి సాకేతపురి దోస•ములనుఁజిమ్మి, యెల్లసుఖములనొసఁగు నా•గేశ్వరుండు

గీ. సింధుతీర కపాలేశ•శివుఁడు మఱియు, నెల్లదోసంబులడఁచు • వక్త్రేశ్వరుండు
ధౌతపాపేశ్వరుండు ని•ర్ధూతభవుఁడు, తరమె భీమేశ్వరుని పెంపుఁ•దలఁప నెవుడు

గీ. చంద్రకాంతిప్రదుండు శ్రీ•చంద్రకేశ, విభుఁడు సిద్ధేశ్వరుం డిష్ట•విత్తదాత
అల్లబిల్వేశ్వరుఁడు మహా•హర్షకరుఁడు, పురుడు లేక మెచెలువొందు•ముజ్జగముల

గీ. ఇల దధీచిరణోర్విజ•ప్యేశ్వరుండు, ఉత్తరపురిదూరేశ్వరుం•డురుసుఖదుఁడు
పూర్ణయందొప్పుఁ బూర్ణేశ•భోగిభూషుఁ, డాభరద్వాజవిభుఁ గొని•యాడఁదరమె

క. అంధకుఁ డెచ్చో శివుగ, ర్వాంధుండై చెనకి కూలె • నచ్చో దివిష
ద్గంధర్వులు పాడఁ గృపా,సింధుం డా యంధకేశ•శివుఁడు వసించున్, 27

సీ. శృంగేశ్వరుండును • సేనేశ్వరుండు గో,పీశ్వరుం డమరు వ•క్త్రేశ్వరుండు
వైద్యనాథేశుండు • వామేశ్వరుండు కా,మేశ్వరుండును విమ•లేశ్వరుండు
వ్యాసేశ్వరుండును • భాండేశ్వరుండు సు,కేశేశ్వరుండు భూ•తేశమూర్తి
శుక్రేశ్వరుండును • సూర్యేశ్వరుండు నా,కేశ్వరుండును సంగ•మేశ్వరుండు

* ఈ కృత్తివాస శబ్దము మూలములో సంజ్ఞావాచకముగ వాడఁబడినది. కావున నేనట్లే గ్రహించితిని. శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే.

శ్లో॥ కృత్తివాసేశ్వరస్సాక్షాత్ । తతుల్యో వృద్ధబాలకః॥

గీ. అనఘుఁడు సురోచనేశ్వరుం • డా ప్రసిద్ధుఁ,డైన సిద్ధేశ్వరుం డఖి•లార్థదుండు
నందికేశవుం డేను లా•నందకరులు, అల్ల రామేశకుంభేశు • లార్తిహరులు.

వ. రెండియు సోమేశ్వరుండును శూలటంకేశ్వరుండును మాధవేశ్వరుండును లోకేశ
మహాలింగంబును గంగేశుండును వటేశ్వరుండును సర్వపాపహరుండగు వక్రేశ్వ
రుండును నందీశ్వరుండును విమలేశ్వరుండును గంటకేశ్వరుండును సర్వలోక
సుఖావహుండగు శరణేశ్వరుండును గర్దమేశుండును అచలేశ్వరుండు ననం
తేశ్వరుండును యోగేశ్వరుండును సప్తేశ్వరుండును భద్రేశ్వరుండును జండీశ్వ
రుండును సంగమేశ్వరుండును మున్నగు దివ్యలింగంబులు పూర్వదిగ్జాతంబు
లిఁక దక్షిణదిగ్జాతంబులగు దివ్యలింగంబులను జెప్పెద వినుండు. 29

— * దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు * —

క. కాలంజరపర్వతమున, నీలగళేశ్వరుఁడు హరుఁడు• నెగడెడు సిరులన్
లీలాలోకనమాత్రిమె, కాలుష్యము లెల్ల నడఁచి • కాచెడుఁ బ్రజలన్. 30

వ. నర్మదానదీతీరస్థంబు లగు పాషాణంబులన్నియు శివలింగంబులు. వానిలోఁ
బ్రిధానంబులు వినుండు. ఆ ర్రేశ్వరుండును, బరమేశ్వరుండును, సింహేశ్వరుం
రుండును, శర్మేశ్వరుండును, కుమారేశ్వరుండు, పుండరీకేశ్వరుండు, మండపే
శ్వరుండు, తీక్ష్ణేశ్వరుండు, దుంధురేశ్వరుండు, శూలేశ్వరుండు, కుంభేశ్వరుండు,
కుబేరేశ్వరుండు, సోమేశ్వరుండు, మంగళేశ్వరుండు, హనుమత్ప్రితిష్ఠితుండగు
మహాకపీశ్వరుండును. బ్రహ్మహత్యాదోషనివారకుం డగు నందికేశ్వరుండును
సర్వకామప్రిదులై యొసంగుదురు. 31

గీ. చిత్రికూటాద్రి మత్తహా• స్తిప్రభుండు, ఈశివునితూర్పునందుఁ గో•టీశలింగ
మలరు గోదావరీసరి•దపరదిశను, బశుపతీశ్వరుఁ డొప్పొందు • భద్రమూర్తి.

క. గోదావరికిం దక్కిన, మాదిశయుం డొప్పమీఱు • నద్రీశ్వరుఁ డా
పాదించు శుభము లననూ, యాదేవికి నతిముఖనికి • నక్షయ మెనఁగన్. 33

క. పురుషోత్తమపురిదండన్, స్ఫురదురుమహిమాస్పదుండు • భువనేశ్వరుఁడన్
హరుఁడొప్పు నర్బుదాద్రి శిఖరమునఁ గోటీశ్వరుండు • గలుషము లడఁచుకా.

గీ. వంశధారాతరంగిణీ • ప్రాంతమందు, నమరు ముఖలింగమన నొప్పు • నాదిదేవుఁ
డిప్పుమ్రాకులకోనయం•దొప్పమీఱి, బోయలకుఁగూడ నిచ్చెను•ముక్తిసొత్తు.

క. హరుఁ డొప్పు రాజరాజే,శ్వరితోడన్ గుక్కుటేశ ♦ శంకరుఁడు రహిం
బరఁగుచుఁ బీఠపురంబునఁ, గరమరుదుగ సిరుల నొసఁగి ♦ కాచున్ బ్రజలన్.

క. ఉండున్ రాజమహేంద్రపు,రిం డాకొని గౌతమీస♦రిత్కూలమునన్
ఖండేందుశేఖరుఁడు మా,ర్కండేయశివుండు జగముఁ ♦ గాచుచుఁ గరుణన్.

క. ధవళేశ్వరమునఁ గుంభో,ద్భవమౌనివరప్రతిష్ఠఁ ♦ బరఁగుచు నిచ్చల్
శివుఁ డల్ల యగస్త్యేశుఁడు, వివిధసుఖంబులను భక్త♦వితతి కొసంగున్. 38

క. పత్త్రిస్థాఖిలభువనుఁడు, రక్షోదక్షఘ్నుఁ డమర♦రాజముకుటుఁ డా
ద్రాక్షారామంబున నిట,లాక్షుఁడు భీమేశ్వరుండు ♦ హవణించు సిరిన్. 39

క. మాణిక్యాంబన నమర,శ్రేణీసేవితచరణకు♦శేశయ నిర్ని
ద్రాణపరాక్రమశదిద్విభు, రాణి యగుచు మనుచు భక్త♦రాజి ననువుగాన్

గీ. ఇఁకను రామేశ్వరుం డగ♦స్త్యేశ్వరుఁడు గ,ణేశ్వరుండును నాభైర♦వేశ్వరుండు
నాకులేశ్వరుఁ డనియెడు ♦ నభవలింగ,ములును భీమేశలింగంబు♦పొంతనమరు.

క. కుసుమశరారికుమారుం, డసదృశకరుణామయాత్ముఁ ♦ డార్తిహరుఁడు వ
ట్టిసమందు వీరభద్రుఁడు, విసువక భక్తులను గాచు ♦ వేయికనులతో. 42

గీ. గౌతమీశైవలిన్యవా♦గ్భాగమందు, వెలయు వేములవాడ క♦ల్మలకు జాడ
ఇందుఁ దిరముండు రాజరా♦జేశ్వరుండు, రాజరాజేశ్వరిన్గూడి ♦ రాణగదుర.

గీ. ఈ స్థలికి నాతిదూరమై ♦ యెసక మెసఁగు,చుండుఁ గాళేశ్వరంబను ♦ నూర్జితస్థ
లం బచట సిద్ధులకుఁ దావ♦లంబుగాఁగ,నలరుఁ గాళేశ్వరుండు పు♦ణ్యములపండు.

సీ. పరుగిడు నేవీటి♦పడమర విభుజాడ, కృష్ణవేణి సరోజ♦కిసలపాణి
ఆంధ్రమేదినికి నా♦యకరత్నమై సిరి, నెసఁగు నేపురవరం♦బింపుమీఱి
ఇంద్రకీలాచలం♦బేవీటికై నిక, శ్రేణికిఁ గోటయై ♦ చెలువుమీఱు
పతియాజ్ఞనే ప్రోలిఁ ♦ బాలించు జగములఁ, గనకదుర్గాదేవి ♦ కాంతమూర్తి

గీ. అట్టి నగరీవతంసమై♦యలరు విజయ, వాటికాక్షేత్రమందలి♦పర్వతాగ్ర
శృంగమును జెంది కడిఁది వా♦సిం దనర్చు, మల్లికార్జునమూర్తి యా♦మ్నాతకీర్తి

క. హేలాపురమందు మహా, కాలుండు జలావహాఖ్య♦కప్రభుఁ డొప్పున్
లీలాకల్పితవిష్టప, జాలుఁ డగస్త్యేశుఁ డుండు ♦ జానుగఁ బెడనన్. 46

క. ఈవనిపురిఁ గరుణాంచ, ద్భావుఁ డగ స్త్యేశ్వరుండు ♦ భరఁగును సిద్ధులన్
గావలుల నడఁచి భక్తుల, సేవేళన్ దాటికొండ ♦ యీశ్వరుఁడోమున్. 47

క. విమలోదకకృష్ణాధుని, కమరంగా దక్షిణతటి ♦ నమరావతియం
దమరేశ్వరుండు కరుణో, త్తము చాముండీశ్వరికి హృ♦దయవిభు డుండున్. 48

క. వారుఁడల్ల శ్రీకపోతే, శ్వరుఁ డంబికతోడ జగము♦సాఁకుచు నెపుడున్
గరమరుదు పున్నముల కా, కరమా చేజెరలయందుఁ♦గాపురముండున్. 49

గీ. ఎల్లమంద యనన్ బడు ♦ గొల్లమంద
లోన నొక మేటికొండపై ♦ లోకనాథుఁ
డుండు కోటీశ్వరుండు మ♦హోన్నతుండు
అతనికృప లెక్క సేయంగ ♦ నలవియగునె. 50

క. కవిజనకీతుఁడు మాదల, పావణించును సాగరేశుఁ ♦ డార్యాయుతుఁడై
ధవళపుర మెవ్వుఁడుపాయఁడు, ధవళేశ్వర దేవుఁ డిద్ధ♦దర్పము మెఱయన్. 51

గీ. శ్రీగిరికిఁ దూర్పు గవనుగాఁ♦జెలువుమీఱి
యలరుఁ ద్రిపురాంతకమను దీ♦వ్యన్నగంబు
అందుఁ దిరముండు శ్రీత్రిపు♦రాంతకుండు
త్రిపురసుందరితోఁగూడి ♦ తేఁకువెసఁగ. 52

గీ. శ్రీగిరికి దక్కినంబగు♦భాగమందు, శ్రీమహానందికేశ్వర ♦ శివుఁడు వెలయు
నార్యతో భోగమోక్ష శు♦భావహుండు, తీర్థమట నవరూపమై♦ తేజరిల్లు

క. ఓంకారక్షేత్రంబున, నోంకారేశ్వరుఁడు వెలయు ♦ నుదుగనికరుణన్
సంకటము లడఁచు నిచ్చలు, కింకరులకునెల్లవెల్ల ♦ కీరితి కిరవై. 54

గీ. శ్రీనగమునకుఁ బడమరఁ♦గా నలంపు
రిం దనరుఁ దుంగభద్రాస♦రిత్తటమున
జోగులాంబాసహాయుండు ♦ భోగమోక్ష
కరుఁడు బ్రహ్మేశ్వరుఁడు గడు ♦ గరిమదనర. 55

వ. మఱియు నవబ్రహ్మలిందుఁ బ్రత్యేకంబుగ శివలింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించుటఁ జేసి
బ్రహ్మేశ్వరలింగంబులో లింగనవకం బిందు విలసిల్లు. 56

క. ఏలేశ్వర మనఁబడు శ్రీ,శైలంబున నుత్తరమునఁ ♦ జక్కని తీర్థం
బాలించి జనుల మొఱలను, బాలించును సోమనాథ ♦ భర్గుం డండ్రు. 57

గీ. నిడుదవెల్లిగఁ బరుగిడు ♦ నిడుదవెల్లి, వాఁగు దరిఁజేరి కీరితి ♦ వాసిమీఱు
నలమహాలింగవిభుఁడు వా♦విలిగుబురులు, జేవళముసుట్టి సేవించు♦దిటవుమీఱి.

క. పెన్నకుఁ దక్కినమున సొం,పెన్నఁగ నెల్లూరినిఁజేరి ♦ యెల్లప్రజకుఁ బా
పెన్నలఁదీర్చుతలను జూ,పెన్నయము హరిహరవిభుఁడు ♦ పెంపుదలిర్చన్.

క. శ్రీకాళహస్తివిభుఁ డతి, లోకుఁడు నుశ్లోకుఁ డఖిల♦లోకార్చితుఁడున్
వాకులకున్ జేకూరునె?, జోకఁగ నద్దేవు పెంపు ♦ సొంపు నుతింపన్. 60

గీ. వాయులింగమై యచ్చోట ♦ వాసిఁగాంచు
ముక్తిఁజెందిన శ్రీయుఁబా♦మును గజంబు
లింగమం దైక్యమొందిన ♦ లీలలు గను
పట్టు దీవె చలించు నె♦ప్పట్ల నచట. 61

గీ. అలరు జ్ఞానప్రసూనాంబ♦యనఁగ నామ,హేశ్వరుని రాణి భక్తుల♦కెల్లసిరుల
సంతరించును బొనరించు♦సంబరంబు, నలసువర్ణముఖీధుని ♦ యచటఁ బరఁగు.

వ. మఱి యందు వెలయు కైలాసగిరియందు హరిహరతీర్థంబు కోటిలింగసన్నిధా
నంబు మున్నగునవి యనన్యవైభవంబులు, 63

క. వేదగిరీశ్వరుఁ డొప్పను, సాదరుఁడై గిరిని నాగ♦మాంబికతోడన్
పేదలసాదల గరుణన్, శ్రీదయితులఁజేయు భక్తి ♦ సేవించినచో. 64

గీ. భక్తవత్సలనాథుండు♦పరఁగుఁద్రిపుర, సుందరీదేవియును దోడ♦సందడించు
నందు భక్తులకూడెడు♦వందురులు గ,డింది మేలొందునని బుధు♦లందు రెపుడు.

క. కాంచిధరణీరమణిమణి, కాంచి యచటి వైభవములఁ ♦ గాటపు వేడ్కన్
గాంచి యటఁ గాపురంబున్, గాంచి మిగుల నలరెను సహ♦కారవిభుఁ డొగిన్.

గీ. పదియు నెన్మిదిపీఠాల♦పట్టభద్రి, లైనశక్తులయందెక్క♦డైన తేజ
రెసఁగు కామాక్షి యప్పర♦మేశురాణి,యందుఁదిరముండిప్రోచుభ♦క్తాళి నెపుడు

గీ. హరువుమెయి విష్ణుకంచియం ♦ దలరుఁ బ్రభుని
స్వాలకుం డెల్లజగముల ♦ పాలకుండు

వరదరాజు లసత్కృపా • వారిమూర్తి
క్షీరసాగరకన్యతోఁ • జెలువుమీఱి. 68

క. కామరుండు తిరుత్తనియం, దమరికతో దాసజనుల • కాయా సిద్ధుల్
సమకూర్చుచుండుఁ గడువేగముతోఁ బ్రేమమున సతము • గంటికి తెప్పై.

క. శ్రీరహిమీఱెడు నా కా, వేరికి దక్షిణపు దెసను • వెలసిరి సిరి మా
యూరేశ్వరుఁ డభయాంబిక, గౌరీ మాయూరమందుఁ • గాచుచుఁ బ్రజలన్.

గీ. ఆ మహాలింగ మొప్పు మ • ధ్యార్జునమున, శ్రీ బృహత్సుందరీదేవి • చిత్తపుండ
రీకమార్తాండ మాశ్రిత • శ్రీకరంబు, తెలియఁ దరమానా౽ తదీయ • దివ్యశక్తి.

క. చియ్యాళికొండమీఁదను, నెయ్యముఁ దియ్యంబు మెఱయ • నెక్కొని జనులన్
వెయ్యిగనులొప్పఁ గాచెడు, నొయ్యనఁ గ నుమామహేశుఁ • డురుతరకరుణన్.

వ. కొండదిగువన్ ద్రిపురసుందరీసనాథుండు బ్రహ్మపురీశ్వరుండు దిరముండు త్రిభు
వన క్షేత్రంబందు శరభావతారం బెత్తిన కంపహరేశ్వరుండు ధర్మసుందరీ
నాథుండుండు. 73

క. హృద్యగతినొప్పు నెపు డన, వద్యముగా భవరుజలను • బాపుచుఁ గడిమిన్
వైద్యేశ్వరమందు మహా, వైద్యేశ్వర దేవవిభుఁడు • బాలాంబికతోన్. 74

క. తేజోమయ మరుణాద్రిన్, దైజసలింగంబు సకల • దైవతపూజ్యం
బై జానొందును మహిమం, బా జలజజుఁడేనిఁ జాల • డరసి నుడువఁగా. 75

క. ఆ శివుని రాణివాసము, పేశలకరుణాలయం బ • పీతకుచయనా
శ్రీశివ రాణించును భవ, పాశంబులఁ దుంచు భక్త • పాళి కనువుగాన్. 76

వ. అందలి తీర్థం బసాధారణంబు.

క. కావేరి కనతిదూరం, బై వెలయుఁ జిదంబరము వి • యల్లింగ మటన్
సేవితమైతగు ముక్తికిఁ, దావల మాయెడ శివుండు • తా నటియించున్. 77

గీ. అట నటించు మహానటు • నరయుఁ బేర్మి
తోడ శివకామసుందరి • జోడుగాఁగ
నతనిసిరి వుద్ది ముల్లోక • మందు లేరు
కనకచిద్దివ్యసభ లిందుఁ • గానుపించు. 78

క. మరకతలింగంబును గొల్తురు మఱువక హర్నిశంబులును గడుభక్తిన్
హారువగు నావరికస్యల, నరుదుగఁ గనుఁగొనిన నఘము • లడఁగున్ ద్రుటిలోన్.

సీ. కుంభఘోణము కావేరి • కూల మచట
మంగళాంబికతోడఁ జె • లంగు నభవ
మూర్తి కుంభేశ్వరుఁడు వీరి • పొత్తు గలిగి
యలరుదురు బృహద్విభుఁడు నా • గాహ్వయుఁడును. ౮౦

క. మఱియుండు నందె సోమే, శ్వరుఁడాదిగఁ గల్గునట్టి • శంకరమూర్తుల్
కరమొప్పు చంద్రుఁడు ధరణీ, సుర లచ్చోట వేనవేలు • శూరులు త్రయిలోన్.

క. జంబూవనమందు ద్విగరజం, బూర్జితకరుణఁ బాపు • సలలిమయుండౌ
జంబూకేశానుండు సి, జంబూహావతీత మచటి • చందంబు మునుల్! ౮౨

గీ. కోరి తపసొనరించి యం • దాఱితేఱి, నట్టి యఖిలాండరాజ్ఞి కే • ల్వట్టి యందె
వెలసి రిరువురు సూర్యేందు • కలశజన్మ, రామకీర్తంబులందుఁ గ • రంబు మెఱయు.

గీ. వెలసి చెలువొందు మఱియుఁ గా • వేరిదరిని, విశ్వగురుఁ డల్లమాతృభూ • తేశ్వరుండు
కోర్కులీడేర్చును సుగంధి • కుంతలాంబ, అంచితోదార యవ్వర • మాత్మదార.

ఆ. దేవదేవు మఱఁది • కావేరినడుమ శ్రీ, రంగపట్టణమునఁ • బొంగెసంగ
రంగరాజు పాప • రాసెజ్జపై యోగ, నిద్రఁ జెందియుండు • నేర్పుమీఱ. 85

సీ. పళనియందుఁ గుమారుండు • పర్వతంబు
పైనిఁ జెలువొందు భక్తు లె • ప్పట్లదరిసి
కొలిచి కొందురు కోర్కులు • గొనలుసాఁగ
నవ్విభుని తేఁకువఁ దలంప • నలవియగునె? 86

వ. తిరువేయూరు నందు ధర్మసంవర్ధనీనాథుండు పంచనాథేశ్వరుండు సకుమారుండై
భాసిల్లు. 87

గీ. రమ్యపాండ్యావనికి నెల్ల • రాజధాని, మధుర యద్దానిఁ బాలించు • మధురకీర్తి
సుందరేశ్వరుఁ డురుకృపా • సుందరుండు, వరద మీనాక్షి దేవితో • వైభవమున.

క. వైహాయసనిమ్నగ యం, దే హారువొందును జనంబు • లెల్ల మురియఁగా
శ్రీహేమపద్మసరసియు, నాహరు నాయుమను గొల్చు • నామోదమునన్. ౮౯

సీ. కడిమియడవులు మూలలిం • గమునుదరిసి చుట్టుఁ జేరియు మీనాక్షి • చుట్టుఁ జేరి
బలిసి కొలుచుచునుండుఁ బు • ష్పప్రతతుల, నల్లహారిచందనవనంబు • నతకరించి.

వ. తిరువణందా రనియెడు దివ్యక్షేత్రంబును నరుణజటేశ్వరుండు బృహన్నాయకీ విభుండు పాలించుచుండు. 91

గీ. తనరు వృద్ధాచలంబున • దాత్య్మెుదవ వృద్ధగిరినాయకుఁడు మరు • ద్వృద్ధుఁడెలమి
వృద్ధబాలాంబతోనుండె • విమలవారి చారుముక్తామణీభుని • సందడించు. 92

వ. ఉత్తరకోశంబందు మంగళేశ్వరసంగతుండు మంగళేశ్వరుండు వెలయు. 93

క. శ్రీరామేశ్వరభూమిని, నారామేశానుపక్క • హనుమత్ప్రతిష్ఠన్
మీఱిన విశ్వేశుఁడు వే,సారక జనులను సాఁకు • సారెకుఁ గూర్మిన్. 94

క. కడయూరు మోక్షలక్ష్మికిఁ, గడయూను మృకండుసుతునిఁ • గాలుని దాడిన్
గడునడలు వానిఁ గాచిన, కడింది వేలుపు హరుండు • గాపుండు నటన్. 95

వ. ఇయ్యవి దక్షిణదిగ్భవలింగంబు లిఁకఁ బ్రతీచి నలరు లింగంబులను వినుండు.

—* పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు *—

క. మహిశూరనాఁగఁబరఁగెడు, మహిశూరన్ దరుణచంద్ర • మకుటుండు దయా
మహితుఁడు నంజుండేశుఁడు, రహిఁ చాముండీవిభుఁడును • రాణింతు రటన్.

క. పంపాసరస్సుకడ ననుఁ,కంప విరూపాక్షవిభుఁడు • కాళీసఖుఁడై
సొంపుగ నుండెను వానర, శంపాగాత్రులు కరంబు • సల్పఁగ సేవల్. 98

క. ఊడిపి దురితంబు వెఱపుల, నుడిపి కడున్ దేజరిల్లు • నొప్పఁగఁ బుడమిన్
బడమరసంద్రముకడఁ గొమ,రుఁడు సుబ్రహ్మణ్యుఁ డఘహ • రుండుండు నటన్.

క. గోకర్ణక్షేత్రంబున, గోకర్ణేందోపవీతి • కోమలశశిరే
ఖాకల్పుండు మహాబలుఁ, డాకేకసినుతుని కీర్తి • యలరఁగఁ దనరున్. 100

క. శ్రీవసుదేవసుతుని నెల,వై వాసిన్ మీఱు ద్వార • యభ్యర్ణమునన్
రైవతకాద్రిపయి మహా,దేవుఁడు గిరికన్యతోడఁ • దేజరిలు సిరిన్. 101

క. తగ వెలసియుండుఁ గపిలా,నగరంబునఁ గాలరాసు • నాథుం డుమతో
నెగడు మహాసిద్ధేశుం, డొగిఁ బడమరకడలి మేలి • యొడ్డున మానుల్!

సీ. ఆ మహామాయనగరి రత్నాకరతటిఁ, బరశురామార్చితంబైన వాలుకేశ
లింగమలరెడుఁగొండపై లింగమొండు, గలదు పురినిమహామాయ గాచుచుండు.

సీ. పండరీపురమందు శ్రీపాండురంగ, విభుని దివ్యశిరఃపీఠి వెలసియుండు
శంభులింగము కరుణాప్రసాదఘనము, దరిసెనంబిచ్చు హెచ్చుగు ధన్యులకిల.

వ. ఇవి ప్రత్యగ్భవలింగంబు లిఁక నుడీచి నలరు లింగంబులను నారయుఁడు.

క. గంగాద్వారం బిద్ది య్యనంగ హరిద్వారమని యనంగఁ గలుములన్
రంగారెడు మాయాపురి, సింగారంబొప్ప శివుఁడు శివతో వెలయున్. 106

క. తనరు నపరగోకర్ణం, బనఁగ మహావనతలము ద్రాక్షాన్య ప్రతిష్ఠన్
జనుఁ జంద్రభాలనాథుం, డన వైద్యేశ్వరుఁడనన్ మహాదేవుఁడటన్. 107

గీ. మిశ్రఋషివరతీర్థం బమేయమందు
వెలయు దాధీచ శివలింగ మలఘుమహిమ
ఒనరుఁజూడి నైమిశారణ్యమున ఋషీశ
లింగ మద్దానిఁజేర నడంగు నఘము. 108

క. హత్యాహరతీర్థంబని, స్తుత్యర్హంబగుచు నొప్పు సొంపుగ నచటన్
సత్యద్యుతి శివలింగము, నిత్యంబుగ వెలసి యొసఁగు నిరుపమ రమలన్.

క. దేవప్రయాగతీర్థము, దేవఋషీసేవితంబు దివ్యంబచ్చోటన్
శీవియలర లలితేశ్వరుఁ, డావాసముచెంది కాచు నందఱను గృపన్. 110

గీ. పరఁగ నేపాలనగరిలోఁ బశుపతీశ్వ
రుండు లోకాధినాయకుం డుండు సిరుల
సిరను దరిసెనమగును వాసిగను నచటి
కలిమి బలిమిని బేర్కొనఁగాఁ దరంబె? 111

వ. మఱియుసాలగ్రామోత్పత్తికారణంబగుగండకీనిర్ఝరిణియచ్చోట నేప్రవహించు.

గీ. తత్సమీపస్థలంబునఁ దనరుముక్తి, నాథలింగంబు మోక్షైక సాధకంబు
కలవు పెక్కులు పుడమి లింగంబులిట్లు, నుడువనోపినయట్లేను నుడివినాఁడ.

సీ. అమరఁ గాశ్మీరమునకుఁ బ్రాగాశ నమర
నాథలింగము సిరులఁ దనర్చు రంగు

మీఱఁగా వంగదేశ స◆మీపమందుఁ
దారకేశ్వరుఁడొప్పొందు ◆ ధన్యులార! 114

గీ. అని యిటులు దివ్యలింగంబు ◆ లమరుచోట్లు
వరుసఁ దెల్పెఁడు దాపస◆వరులు మరల
నతని కీ లింగమూర్తు లె◆ట్లవని వెలసి
పేరుగాంచెనొ చెప్పుమన్నఁ ◆ జెప్పెనంత. 115

గీ. తల్లి! నాపాలికల్పక◆వల్లి! లక్ష్మి!, వీరభద్రగురునిరాణి! ◆ విమలకీర్తి!
లింగవైభవఖండమ్ము◆రంగుమీఱు, కృతినిఁగొను ప్రథమాశ్వాస◆మతులసరణి.

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

యద్భట్ప్రసాదస
మాయాతతపోవిభూతి • మహితస్ఫూర్తీ
కాయజవిపక్షమూర్తీ!
న్యాయానుసరాధ్వవర్తి • నందితకీర్తీ!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఆ. చిలువతేనికేసి • నలవికా దివ్వాని, తీరువెల్లనరసి • తేటపఱుప
నాయెఱిఁగినంత • మీయంతికంబునఁ, జెప్పవాఁడ వినుఁడు • చెలిమిమీఱ. 2

— * సౌరాష్ట్రము - సోమనాథలింగము * —

క. కలువలదొర దక్షునికూఁ, తుల నిర్వదియేడుగురినిఁ • దోయజదళనే
త్రల నశ్విన్యాదికతా, రలఁ బెండిలియాడెఁ గడిఁది • రక్తిదలిర్పన్. 3

వ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు.

ఉ. చక్కనిచుక్కయై యలరు • జాణను రోహిణి నిచ్చ నెక్కుడౌ
మక్కువ బుజ్జగింపుచు ను • మాళముమీఱఁగ వేడ్కసేయుచున్
దక్కినయాండ్ర నొక్కవు డెం • దం దలఁపోయకయున్న నందఱున్
బొక్కుచుఁ దండ్రితో ననిరి • భూరివిషాదభరంబుతో నిటుల్. 4

ఉ. అక్కట తండ్రి! మాదువిభుఁ ♦ డందఱి మమ్మొడఁ జేసిపాసి తా
నొక్కతె రోహిణిం దవిలి ♦ యొండు దలంపకయున్నవాఁ డిఁకే
దిక్కగు మాకుఁ దాప మెటు ♦ దీరు సహోదరిమైనయద్దిమ
మ్మిక్కరణిన్ వెలార్చ నిది ♦ యెట్లు భరించి తరింతు మీవ్యథన్. 5

శా. తానే చక్కదనాలకిక్కయఁట! యం♦దంబందు నేచేడియల్
గానన్ లేరఁట! యుద్ది యద్దికనియే ♦ కాంతుండు తత్సంగతిన్
మానన్ లేఁడఁట! దోసమిందుఁ దన చే♦మాత్రంబు లేదంట! యెం
దేనిన్ వింటివె ప్రల్లదంబులిటు దం♦డ్రీ! యెట్టులోర్వఁ దగున్. 6

ఉ. అందఱి నేల యిట్లు జల♦జాక్షికి నిచ్చితి వొక్కరోహిణీ
సుందరి నిచ్చినం గొఱల ♦ సొంపుగనుండెడి దిక్కదేది మా
కుం దగుభర్త చిక్కకయె ♦ గొడ్డయిపోవునొ భూమి తండ్రి! యీ
వందురు నెట్లుపాయుదుము ♦ వల్లభుకొల్వెటు చెందు మాకిఁకన్. 7

— * దక్షుఁడు చంద్రుని శపించుట * —

చ. అని పెనువంత నాయిరువ♦దార్గురు దక్షుని నొక్కపెట్టునం
గని విలపించుచున్ బలుకఁ ♦ గల్వలతేని కతండు మంచిబో
ధన మొనరించెఁ జంద్రుఁడది ♦ దాఁటిమెలంగఁగఁ దొంటికైవడిన్
గినిసి శపించె దక్షుఁడిఁక ♦ నీడ్వదుమీ క్షయనంచుఁ జెచ్చెరన్. 8

ఉ. అంతనె యాతఁ డాక్షయము♦నంది దురంతనిరంతరార్తిమై
నెంతయుఁ జిక్కిపొక్కి తెరు♦వెద్దియుఁగాంచ కలందురన్ మరు
త్వంతుఁడు మున్నుగల్గు సుర♦వర్యులు మానివతంను లాత్మలన్
జింతిలి బమ్మదేవరను ♦ జేరఁగఁబోయి వచించి రంతయున్. 9

ఉ. చందురు దుండగంబులను ♦ జక్క నెఱింగినయట్టి నల్వ యీ
చందమె మేలు వీని కన ♦ సర్వసుపర్వులు మాను లీ క్షయన్
జెందినరాజుతో జగము ♦ చెన్నసలారఁ బ్రకాశ మొందు నే?
యొందదె ప్రాస మీకువల♦యోన్నతి? యారయు మన్న నాతఁడున్. 10

చ. గురుసతిఁబట్టి కూడి కొడు♦కున్ గనె నా పెనుగూడ ప్రియమం
దిరమును జేర్చె నత్రియును ♦ నేనును బోయి హితంబుఁ జెప్పి య

గ్గమున గొంసంగఁ జేసితిమి • కోమలిన్ మగుడన్ గురుండు మా
యురవగుబోధఁ గైకొనియె • నుగ్రమలినిఁ గడులజ్జఁ దాత్మనైఁ. 11

గీ. ఒజ్జ కట్లొనరించె మ•హాపాపకృతిని, గట్టుకొన్నట్టి దారలఁ•గనకయుండె
నొక్క రోహిణితగులంబు•నొందియుండె మామదక్షునినుడి నవ•మానపఱచె.

తే. ఐనను లోకసౌఖ్యమును • నారసి చెప్పెద నా ప్రభాసమ
న్న్యానతరాఘహారియగు • నొద్దిక వీఁడటఁ జేరి శంకరున్
బూనికఁగొల్చుచున్ దపసు•బూని వసించినఁ గొన్నినాళ్ళకీ
గ్లానిని మాన్పఁగాఁగలఁడు • కాలహరుండు ధృఢంబు పొందిఁకన్. 13

క. మృత్యుంజయమంత్రజపం, బత్యంతనియమముతోడ • నారునెలలటన్
నిత్యం బొనరించినచో, సత్యంబుగఁ బాయు క్షయ రు•జయు సురవర్యుల్! 14

వ. అని పంచిన

ఉ. వేలుపులంత సంతసము • వేకొని యందుల కంప జాబిలిఁ
జాలఁ బ్రపత్తితో సతఁడు • శంకరుఁ గొల్చుచు నాఱుమాసముల్
గాలహరోరుమంత్రమును • గాటపుభక్తి జపించుచుండ మేల్
మేలనుచున్ శివుండటకు • మెచ్చుచు వచ్చి యనెన్ హిమాంశుతోఁ. 15

—* చంద్రుఁడు శివుని యనుగ్రహంబున క్షయరుజను బాయుట *—

సీ. కోరుము వరంబు నావుడు•ఘోరరుజను, బాపుమన శంకరుం డొక•పక్షమందుఁ
బాసి వృద్ధినిఁగొను మన్య•పక్షమందుఁ, గుందుచుండుము పుడమికిఁ•గుశలమగ్గు

క. అని చెప్పినఁ జందురుఁ డ, ట్లనె యనుమతిఁ జెంది యమ్మ•హాస్థలమున నీ
వనిశము వసింపుమన విని, యనఘుఁడు సోమేశుఁ డనఁగ హరు•డుండె నటన్.

వ. చంద్రుండు ద్రవ్వినతీర్థంబు జంద్రకుండంబనఁబరంగు నఖిలదురితాపహారంబు.
అందిప్పగిదిఁ జందురుండు క్షయరోగంబు వ్యవస్థన్ జేసి సాసె. అప్పటినుండి
తక్కిన కళత్రంబుల గారవించుచు మెప్పువడయుచుండె నది మొదలు చేసి
యాదివ్యజ్యోతిర్లింగంబుఁ గొలిచినవారలకెల్ల సకలాధివ్యాధులఁ బోకడచుచు
శ్రేయంబు లొసంగుచుండె నిది సోమేశ్వరలింగోత్పత్తి చరిత్రం బిఁక మల్లికేశ
లింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 18

—* శ్రీశైలము - మల్లికార్జునలింగము *—

క. ఒకమన్వంతరమందు శి, వకుమారుఁడు కొమరుఁడు గణ•పతి కోడ్పడి పెం
డ్లికిఁ జెందఁ కలిగి సహ్యా, ద్రికటకమును జేరి యొకఁడె • దిరముండె నటన్, 19

చ. కొమరుఁడొకండు సహ్యగిరి•కూటమునందు విరక్తినుండఁగా
నుమయును శంకరుండు దన•యున్ దగఁ జేరి బహూకరించి ప్రే
మముమెయిఁ గ్రమ్మఱన్ దమదు • మందిరశైలముఁ జేరుమన్న న
క్కొమరుఁడు పోక యచ్చియుత • గుబ్బలియందె వసించె నల్కతోన్. 20

చ. అది గని శంకరుండును హి•మాచలకన్యయుఁ బుత్త్రిఁ బాసి పో
మదిఁగన కట్టిగట్టుకు సు•మారుగఁ గొంచెముదూర మున్న య
ట్టిదియగు శ్రీగిరిన్ దఱిసి • శివిగఁ గాపుర మొందె యందుఁ బెం
పొదవఁగఁ జూచివత్తురు త•నూద్భవుఁ బండుగులందు దండిగన్. 21

గీ. మల్లెవిరులను బోలిన•వెల్లయమరు, దివ్యలింగంబుగా నందుఁ•దేజరిల్లి
మల్లికార్జునుఁడను పేర • నుల్లసిల్లె, శంకరుఁడు భక్తజనమనః • కింకరుండు. 22

క. మఱి చంద్రవతియనానొక, ధరణీభృత్తనయ మల్లె•దండనొసఁగి యా
హరుఁ బూజించుట మల్లీ, శ్వరుఁడని పేరొందెననియుఁ • జాటుదురు ప్రజల్.

గీ. శంకరార్ధాంగి భ్రామరీ•శక్తి శక్తు, లరసి కొలువఁగఁ బీఠమం•దధివసించి
యుండు నట్టులె లింగంబు•లుండు వేన, వేలు మల్లీశలింగంబు • విందుమరగి.

ఉ. ఇవ్వసుధాధరం బిటుల • నీశ్వరుఁ డీశ్వరి తన్ను జేరుటన్
దవ్వులనుండియే శిఖర•దర్శనమున్ బొనరించినంత నే
క్రొవ్వునఁ బాపపుంజములఁ • గూలిచి మోక్షధనం బొసంగు నెం
దవ్వను లాకొలంకులును • నాస్థలులున్ గలవే జగంబునన్. 25

క. పాతాళగంగనాఁ గృ, ష్ణాతటిని యటన్ గభీర•జలసంభృతమై
పాతాళమంటి తనరుచుఁ, జేతోజాతారి నెపుడు • సేవించు రహిన్, 26

క. ఇమ్మల సేవించినవా, రిమ్మహి సంపదలఁ బొదలి•హెచ్చుగనిక జ
న్మమ్మొందని యక్షయమో, క్షమ్మున్ జెందుదురు నిజము•సమ్మని చంద్రుల్!

....* ఉజ్జయిని - మహాకాళలింగము *....

ఉ. గొజ్జఁగిపూలతేనియలఁ • గ్రోలుచుఁ దేఁటులదాఁటు లింపుమై
రొజ్జలవోలె గీతముల • నోలిఁబఠింపఁగ శిప్రకూలమ్మం

దుజ్జయినీపురంబు గడు • నున్నతిమీఱెడు వైభవంబుతో
నిజ్జగమందు నానగరి • కీడగు పట్టణ మెందు లేదెటన్. 28

ఉ. మానక యందు నుండు నిగ • మప్రియుఁడన్ ద్విజవర్యుఁ డీశ్వరా
ర్చానియతవ్రతుం డఖిల • సద్గుణశోభితు డిద్ధకీర్తి యా
వ్వానికి నల్వురాత్మజులు • పావనమూర్తులు లోకపూజితుల్
శూనశరారిపూజలను • జొక్కుచునుండెడు వార లెంతయున్. 29

వ. దేవప్రియుండు ప్రియమేధుండు సుకృతుండు సువ్రతుండునను నాహ్వయంబు
లన్ బరంగుచు నన్నలువురు శివపూజాపరాయణులై నిచ్చలుఁ బార్థివశివలిం
గంబుఁ బూజించుచుండి రంత 30

చ. నలువవరంబు నొంది యొక • నంజుడు మేపరి పోతరించి భూ
తలముననున్న కర్మఠుల • ధర్మములెల్ల నడంచి దైవపూ
జలఁ గికురించి సజ్జనుల • సాదులఁబట్టి పలాయ్ఛుచుండె న
క్కలుషున కుల్క పాసి రిలఁ • గర్మపరుల్ శివకేశవార్చ్చలన్. 31

ఉ. నిచ్చలుఁ బార్థివేశ్వరుని • నిష్ఠభజించుచునున్నయట్టి యీ
సచ్చరితుల్ పలాయనము • సాహస మారసి యుల్కలేక యే
నచ్చికతో శివార్చనఁ బొ • నర్చుచునుండఁగ రక్కసుండు పెం
పెచ్చిన మచ్చరంబు వహి • యించి కడంక వడిఁ జేరి వారలన్ 32

చ. పొడిచెద మిమ్ము లింగమును • బూజయొనర్చినఁ బాఱవేయుఁ డి
ప్పుడు కడతేర్తు నిందఱను • బూన్కిఁ గనుంగొనుఁడన్న నించుకే
నడలక వారు పార్థివమ • హాశివలింగముఁ బూని తొంటికై
వడి వడిఁ గొల్చుచుండఁగఁ గృ • పాణముఁగైకొని చెండ నెత్తినన్. 33

చ. కదలక బ్రాహ్మణుల్ శివుని • గాంచుచు 'నోంహర' యంచునుండి ర
వ్వదనున లింగమూర్తి పయిఁ • బారములేని బిలంబు దోఁచె న
వ్వదవి నె దివ్యలింగము వి • భామయ మద్భుతదీధితిచ్ఛటల్
బొదలఁగ నుద్భవిల్లి పెను • బూది యొనర్చెను మేటిరక్కసున్. 34

క. దూషణుండని పేర్గొన్న • దుష్టదైత్యు
నట్లు కాల్చి వధించిన • యాతతార్తి

హరుని హరునిఁ గనుంగొని • యగ్రిజన్ము
లుబ్బి కడువడి సాష్టాంగ • మొరఁగి యసిరి. 35

చ. అలుసుగ నెల్లధర్మముల • నడ్డి మమున్ బొలియింపవచ్చు నీ
తులువను జంపి మా వనట • ద్రుంచిన నీదు దయామయాత్మమున్
దెలిసి నుతింపనోపుదుమె? • దేవర! యీవిటుపోవ నిచ్చలీ
స్థలమున నుక్కి సేయుమన • శంకరుఁ డొప్పి వసించె నందటుల్. 36

వ. అది మొదలు లమ్మహాలింగంబు మహాకాలలింగంబనన్ బరంగుచు భక్తజనంబు
లన్ బాలించుచుండె. మహాదేవియును శివుం డందు వసించుటఁజేసి తానును
దటిసివచ్చి యందు మహాకాళి యను నాఖ్యఁ జెంది యుండె నంతఁ గొంత
కాలంబు చనినంత 37

—* చంద్రసేనమహారాజ చరిత్రము *—

ఉ. అప్పుర మందు నొక్క శమనాంతకభక్తుఁడు చంద్రసేనుఁడన్
గొప్పనృపుండు పూతమతి • కోమలచంద్రకిరీటలింగమున్
దప్పక పూజసేయుచు ముదంబుననుండ మహేశ్వరాజ్ఞ నొ
క్కప్పుడు మాణిభద్రుఁడను • నాథ్యుఁడు సిద్ధుఁడు డాసి వాసిగన్. 38

మ. ఒక చింతామణి నిచ్చి దీని గళమం • దుత్కంఠమైఁ దాల్చు మీ
వికఁ నీ రత్నము సోఁక లోహ మెదియేన్ • హేమంబగున్ దీని చే
రిక నీసీమను వృష్టిదోషములు మారీభూతవిస్ఫోటకా
దికపీడల్ సొర వెప్డు మంగళము లెంతే సౌఖ్యముల్ సేకుఱున్. 39

చ. అని యిటుచెప్పి సిద్ధుఁడు నిజానుమతిన్ జనినంత సంతసం
బున నరనాథుఁ డమ్మణినిఁ • బొంకముగా నఱుతన్ ధరించి నూ
ర్యునివలె వెల్గె రాష్ట్రమది యొప్పి హిరణ్మయమై ప్రజల్ గడున్
ధనపతులై యెసంగిరి నితాంతము కీర్తిమించె ధారుణిన్. 40

క. నలుదిక్కుల నరపతులీ, యలుకుడువిని సర్వమరసి • యాసగొని సే
నలు గూర్చికొని యవంతిని, నలువలకుల ముట్టడించి • నయ మెసలారన్. 41

ఉ. కాలరులన్ దగన్ బనిచి • కట్టడిగా నిటు చెప్పియంపిరా
మేలిమిరత్న మిచ్చి చెలిమిన్ బొనరింపుము లేద యేని నీ

వాలముఁ జేర రమ్మనక రయమ్మున నంచిటు లవ్వసుంధరా
పాలునిఁ జేరి వారు నుడువన్ విని యాతఁడు భీతచిత్తుఁడై. 42

మ. ఒకఁడో యిద్దఱొ ముగ్గురో యయినచో నుత్సాహమేపార నా
జికిఁ జేరన్ జని నిర్వారించి రిపులన్ జెండాడుదున్ గాని యీ
సకలోర్వీపతులేకమై యిటుల నుచ్చండప్రతాపానల
ప్రకటజ్వాలలఁ జుట్టుముట్టఁ దరమే వారింప నేకాకికిన్. 43

వ. మఱియు

గీ. అడిదములు బాకు లీటెలు సంపగములు
గదలు గుదియలు మొదలుగాఁ గలుగు నాయు
ధములు దురమొనరింపఁగా దగిన జోదు
లలఁతి నాకడ నెటు చేరఁ గలను గలను. 44

వ. అట్లుగాక యిమ్మణిని వీరి కొసంగి చెలికారంబుఁ బడయుదమన్నను బ్రయో
జనంబు లేదు. 45

చ. ఒకనికి నిచ్చినన్ మఱియు నొండొకఁ డాజిఁ దొడంగు వీరిలో
నొకఁ డొకఁ డిప్డు ముందుఁ దన కొప్పన సేయుమటంచుఁ జెప్ప నే
రికి నొసఁగన్ వలెన్ గడిఁది రిమ్మ పొసంగె నరేంద్రులందు నే
నిఁక నెటు లీ విపజ్జలధి నీఁది తరించెదు వాఁడ నీయెడన్. 46

మ. అని చింతింపుచు ఱేఁడు దా నవుడు సేయన్బోలు కార్యంబు నె
ట్లను యోజింపఁగఁ జాల కీశ్వరుఁ దయాళున్ నెమ్మదిన్ నమ్మి వే
గ నె బిల్వాదిసువస్తువుల్ గొని మహాకాళేశు దివ్యాలయం
బును జేరన్ జని మేటిసీత మొనరన్ బూజింపుచుండెన్ శివున్. 47

— * గోపబాలక చరిత్రము * —

వ. ఆ సమయంబున నీశ్వరమాయావిశేషంబున

ఉ. వ్రేఁతయొకర్తు కోవెలకు వెన్క వసింపుచు నొక్క పాకలో
నాతఱిఁ బాపఁడేడ్వ నురమందు వహించి కుమారు నగ్గుడిన్
ప్రీతిగఁ జేర్చి తేఁ డచట బిట్టుగ శంకరుఁ గొల్చుచున్న తీ
ర్చ్రతము మెచ్చఁజూపెఁ దన చిన్నికుమారున కెంతొ వింతగన్. 48

వ. అంత

శా. ఐదాఱేడుల బాలుఁ డా శివసపర్యన్ భక్తిమై నాత్మలో
నాదర్శంబువలెన్ ధరించి చని యొక్కశ్మంబు నప్పాకయం
దేదో మూలఁ బ్రతిష్ఠచేసి శుచియై యింపొప్ప నర్ఘ్యాదులన్
బూదిన్ బత్తిరిఁ దుమ్మిపుష్పములతోఁ బూజించుచుండెన్ రహిన్. 49

గీ. శివుని కైంకర్యమందు వసించి యొడలెఱుంగ కానందవార్ధి నడంగియున్న
పిన్నపాపని యాఁకలిగొన్న కడుపు, నరసి కుడుపఁగ నవ్వాని యవ్వ పిలిచె.

చ. పిలిచిన నాలకింపఁడె పేర్మి శివున్ గనుచున్న బాలకున్
బలుమఱు పిల్చి వేసరి జవంబున నయ్యెడ కేగుదెంచి పే
రలుక సుతుండు సల్పెడు శివార్చనమంతయుఁ ద్రోచివేసి చా
వలమున నల్లలింగమును బాఱఁగవైచెను దిబ్బపై వడిన్. 51

ఉ. అంతనె యార్తిమై హరహరా యని బాలుఁడు మూర్ఛనొందె న
య్యింతియు నల్కతోడఁ జని యెచ్చటనో నిదురించె నంతఁ గా
లాంతకుసత్కృపన్ బుడుతఁ డల్లన గన్నులువిచ్చి చూడఁగా
నెంతయు వింతఁ గన్పడియె హేమమయంబగు దేవళంబటున్. 52

చ. అదిగని లోనికేగ నట నందపువజ్రమయంపులింగమున్
జదురుగఁ దీర్చికూరిచిన నందులు శాంకరివిగ్రహంబునున్
గుదురగు గర్భగేహమును గోధ్వజమున్ మధురాంబుపూరమా
హ్రదమును పూలతోఁటయును నబ్రముగాఁ గనుపట్టె వానికిన్. 53

శా. అర్చావస్తువులెల్ల హేమమయపాత్రాళిన్ దనర్చెన్ బ్రదీ
పార్చుల్ శోభిలుచుండె నెల్లెడల దివ్యద్రత్నపాంచాలికల్
వర్చస్సుల్ నిగుడించుచుండె నిఁక నబ్బాలుండునున్ వింతగా
నర్చిష్మంతునిఁబోలు తేజమును దానబ్బొందె వేగంబునన్. 54

చ. శివునకు గాఁకిన్ నతులుచేసి నిజాంబయొనర్చినట్టి బి
ట్టవినయకృత్యమున్ సయిపుమంచు నుతించి తదంబఁ దెచ్చివై
భవమును జూపఁగోరి తనపాకకుఁ జేరఁగఁబోవ స్వీయమా
భవనము తేజరిల్లె మణిబంధురధాళధళీపరీతమై. 55

వ. అంత నతండు మఱియు నక్కజంబుతో నిక్కన్ జేరి యం దొక్క పసిండిమం
చంబుపై నిఱుగడల దిండ్లమరించియున్న పట్టుపరుపుమీఁద నెట్టనఁ బవళించి
నిదురించుచున్న వేల్పుంబువుఁబోఁడిం బోలి కాంతులవెదఁజల్లు తల్లిన్ గాంచి
యచ్చెరువొంది ప్రబోధంబొనరించి కోవెలకుఁ దోడ్తెచ్చి యచ్చిత్రం బెఱింగించి
చూపింపుడు నవ్వెలఁది వెఱఁగొంది తనచిట్టికొమరుని గట్టినిష్ఠను దేవుని యకా
రుణకరుణాపరీవాహలహరీసాహిత్యంబును నత్యంతం బెఱింగి మెచ్చి తన యపా
రాపచారంబును మన్నించుమని యర్థించి తత్పార్శ్వప్రాసాదమందు మహాకాల
లింగంబు నర్చించుచున్న చంద్రసేననృపాలున కావృత్తాంతం బాద్యంతంబుఁ
దెలిపి యన్నరవరున్ దోడ్తెచ్చి స్వాయంభువంబగు నాలింగంబును దేవళంబు
మున్నగువానిన్ జూపింప నతం డాశ్చర్యంబునొంది చిట్టివాని ముద్దుగొని
శంకరున్ బలుమఱు గొనియాడుచున్న నప్పట్టున. 56

గీ. ముక్కుపచ్చలాఱని గొల్లబుడుతఁ డొకఁడు
భక్తిసేయఁగ లింగ ముద్భవము చెందె
గుడి హిరణ్మయ మవ్వాని గుడిసె యంత
కనకమయ మయ్యెనని పౌరజనులు మ్రోయ. 57

గీ. నగరివెల్వన నున్నట్టి నరబిడౌజు,లెల్ల నివ్వార్తవిని తథ్య మెఱుఁగఁగోరి
చంద్రసేనునికడ కాత్మజనుల నంపి, యతని యనుమతిఁ బురిఁజేర నాతఁడలరి.

క. వారందఱఁ దగురీతిగ, నారాధనచేసి వల్లవార్భకభక్తి
శ్రీరచితంబగు కోవెలఁ, జేరిచి చూపింప వెఱఁగుఁ జెందిరి వారల్. 59

—* హనుమంతుఁడు ప్రత్యక్షమై గోపబాలుని బుజ్జగించుట *

ఉ. ఆ సమయంబునందు నభవాలయగోపురభిత్తి చిత్రమై
భాసిలు నంజనీసుతుఁడు ప్రాణకలన్ గొని వృద్ధిఁ జెంది గో
పీసుతు ముద్దుచేసి పృథివీపతులన్ గని పల్కె మేదినీ
శాసకులార! కాంచితిరె! శంకరభక్తుల శక్తివైఖరిన్. 60

చ. కడుఁ బసిపాప వీఁడు శివుఁ గాటపువేడుకఁ గొల్చి తత్కృపన్
బడసె నిటుల్ ప్రియంబుగఁ బ్రపంచమునం దిఁకఁ బెద్దయై సిరుల్
బడయుఁ బ్రతిష్ఠఁ గాంచు నరివారలచేఁ బొగడొందుఁ బద్మనా
భుఁడు హరి వీని వంశమునఁ బుట్టుకఁ గాంచును గొన్నినాళ్ళకున్. 61

వ. మఱియును

ఉ. గొల్లలకెల్ల నాయకుఁడ • గున్ జడి వీఁడిఁక శ్రీకరుండనా
నుల్లసిలున్ భవత్ క్షితుల • నుండెడు మందలకెల్ల వీని రా
జల్లఁగ రాజుఁజేయుఁడిఁకఁ • జెల్మియొనర్పుఁడు చంద్రసేనుతో
వల్లవబాలుతో సతము • భాగ్యములొందుఁడు పొందు వీండ్లకున్. 62

గీ. నరవరుల కిట్లు చెప్పి వా • నరవిభుండు, వల్లవీసుతు నక్కువఁ • బడసి వాని
కీశ్వరార్చావిధంబెల్ల • నెఱుఁగఁజెప్పి, చిత్తరువులోనఁజేర వి • చిత్రమొదవ.

వ. అంత నారాజవర్యులు

చ. బ్రదికితిమింక వాయుసుతు • పాల్వడకింతకు నీతఁ డిందఱిన్
జదిపిన నెవ్వరడ్డము నృ • శంసులమై యిటు చంద్రసేనుపైఁ
గదనము చేయ వచ్చితిమి • కాదవునంచు నెఱుంగకిట్లు దు
ర్మదమిఁకఁ బాసి వీరికి న • మస్కృతి చేసి చనంగ మేలగున్. 64

వ. అని రాజులందఱా గొల్లపిల్లవాని నెత్తికొని ముద్దిడి వసిండిరథంబు లేనుంగులు గుఱ్ఱములును బాడియావులమంద లనడ్వాహంబులు నవరత్నఖచితానేకభూష ణంబులు నేవళంబు లెక్కుడు రొక్కంబులిచ్చి చంద్రసేననృపాలునకెఱఁగి క్షమా పణంబుఁగోరి యాతనిమచ్చికఁ జెంది మహాకాలలింగంబునకు శ్రీకరలింగంబు నకు నర్చలు చేసి స్వదేశంబులకేగి యచ్చటి ప్రజంబులకెల్ల శ్రీకరుని దొరగ జేసిరి. మహాకాలలింగంబును భక్తిచేసి పూజించిన చంద్రసేనుం డిట్లాపదన్ బాసి సుఖమొందె, శ్రీకరగోపుండును హనుమత్ప్రోక్తానుసారంబుగ శివునిఁ బూజించుచుఁ బ్రశస్తిన్ గాంచె నిది మహాకాలలింగమహత్త్వం బిఁక నోంకార నాథలింగంబునుగూర్చి వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 65

— * ఓంకారక్షేత్రము — పారమేశ్వరలింగము * —

క. నారదమునీంద్రుఁ డొకపరి, గూరిమి గోకర్ణవిభుని • గొలిచి వెడలి సు
శ్రీరంజిలు వింధ్యాద్రికిఁ, జేరఁగ నగరాజు పూజ • చేసి ప్రియమునన్. 66

చ. మునివర! యెల్లలోకములఁ • బూన్కిఁ జరించుచునుందు వీవు నా
కెనయనవచ్చు భూమిధర • మెచ్చటనేనియు గల్గియున్నదే?
యనితరలభ్యవైభవ ర • మాయతభూతుల నొండె దండిమై
నొనరిన మూర్తిసంపదను • నొండె నెఱుంగఁగఁ జెప్పు మీయెడన్. 67

చ. అని యడుగంగ మౌనివరుఁ డల్లననవ్వి ధరాధరేంద్ర! నీ
కెనయగు పర్వతంబు గలదే? యొకఁ డిజ్జగమందు నెందునై
నను వినుమా హిరణ్యగిరి జ్ఞప్తికివచ్చె నవగ్రహంబు లా
ఘనగిరికిన్ బ్రదక్షిణముగా నడచున్ బలుమాటలేటికిన్. 68

క. అది యొకటిదక్క వేఱొక, టెదియున్ నినుఁబోలదన్న నెంతయు వగతో
నది విని చతికిలఁబడి యతఁ, డెదలో సిగ్గొంది కడిఁది యీరసమొప్పన్.

ఉ. మేరునగంబుకన్నఁ గడు మిన్నగ మిన్నుఁ గడింది పెంపునన్
జేరి రవీందుమార్గముల చేవ నడంచెదనంచుఁ బార్థివా
కారము లింగమున్ గొలిచి భక్తినొనర్పఁగ భక్తదుఃఖని
స్తారుఁ డుదారుఁ డా హరుఁడు దాఁ గనవచ్చి వరంబు నడ్గుఁడున్. 70

ఉ. పెంపునొసంగు లోకమునఁ బెద్దగఁజేయుము దేవ! నన్ను నాన్
గంపితచిత్తుఁడై శివుఁడు కర్జమెఱింగి నగేంద్రుతోడ నీ
వింపుగఁ గోరినట్లు వర మిచ్చితి నీవిఁక లోకసౌఖ్యమున్
దెంపరివై యడంపకు మదించి యొనర్చినఁ బాయు నున్నతుల్, 71

క. అని చెప్పఁగ నందలి ముని,జనములు దేవతలుఁ గూడి శంకరునందే
యునికి యొనరింపుమని ప్రా,ర్థనసేయఁగ మనికిఁజెందె దత్తౌరి యటన్. 72

క. ఒక తను వోంకారేశ్వరుఁ, డొక తను వమలేశుఁడనఁగ నొప్పలరుచుఁ దా
సకలము గనుఁగొనుచుండును, సకలంకుఁడు శంకరుండ నాదివిభుఁ డొగిన్.

గీ. వరఁగ నోంకారవిభుఁ డుశంకరుఁడు వృథ్వి,లింగమం దిట్లుచేర బెడంగు రంగు
మీఱు నాస్థలమొప్పె నోంకారమనఁగ, సాటి యద్దాని కదె వేఱుసవతు లేదు.

వ. ఇఁక నీ యోంకారలింగంబు భక్తులకు సర్వాభీష్టప్రదం బిద్దానిఁ బూజించిన
జనుండు పునర్జన్మంబు నొందఁ డిది యోంకారేశ్వరలింగోద్భవచరితం బిఁకఁ
గేదారలింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 75

— * హిమగిరి - కేదారలింగము * —

క. నరనారాయణు లను నిర్వురు హరితేజమున ధర్మపుత్రకులై శం
కరుఁ గొలుచుచుందు రాహిమ,గిరి మునులు త్రిలోకహితముఁగల్గానిమదిలోన్.

ఉ. వార లహర్నిశంబులును పార్థివలింగసమర్చనంబు వి
స్తారముదంబు పెంపెసఁగ సల్పుడు నయ్యుడు రాజమౌళి య
వ్వారలఁ జేరవచ్చి యనవద్యవరంబును గోరుఁ డన్న న
ద్ధీరు లిటన్ వసింపుమన దేవర యుండె హిమాటవీస్థలిన్. 77

గీ. తవిలి హిమతిగ్మమైన కేదారభూమి
శంకరుం డిట్లు వెలసి ప్రశస్తికెక్క
దేవతలును ఋషీశ్వరుల్ దివ్యమునులు
కొలిచి దుఃఖంబులను బాపికొందు రెలమి. 78

శా. అంతన్ గొన్నియుగంబులైన పిదపన్ హార్యశ్వసంకాశులౌ
కుంతీపుత్త్రకు లల్ల లింగమును బల్ కూర్మిన్ సమీపింప నా
ద్యంతాతీతుఁడు శంభుఁ డొక్క మహిషంబై పాఱుటన్ గాంచి య
క్కౌంతేయుల్ గడుభక్తిమై నొడిసిలాగన్ జిక్కె బుచ్ఛంబటన్. 79

ఉ. దున్న యదృశ్యమై చనుడుఁ దోఁకయొకం డిటు లభ్యమైన వా
రున్నత భక్తిమైఁ గొలిచి యోర్వఁగరాని వగన్ దొలంగి సం
పన్నసుఖంబు లొందిరిఁక మస్తక మా*నయపాలభూమిలోఁ
బన్నగఁ జేరి నిల్చె నుసపర్యలఁ గాంచుచునుండె మించుగన్. 80

గీ. పుచ్ఛభాగము కేదారభూమియందు, లింగమై వెల్గె నిచ్చలు రంగుమీఱు
శీర్షభాగంబు లింగమై చెన్నుమీఱె, నట్టి నేపాలనగరంబునందు సతము.

క. ఈ కేదారజ్యోతి, శ్శ్రీకరలింగమును నెవఁడు సేవించిననే
నీ కేదారంబు పుఁగొనఁ, జేకొనఁడిఁక మరలజన్మ సిద్ధమిది మునుల్! 82

వ. ఈ కేదారలింగం బెల్లవారలకు భోగమోక్షప్రదం బిద్దానిస్వరూపం బెఱింగిం
చితి నిఁక భీమశంకరజ్యోతిర్లింగసంభవంబును వినుండని మునులకు సూతుం
డిట్లనియె, 83

* టిప్పణి — ఈ నయపాలశబ్దము నేపాలశబ్ద రూపాంతరము. నయం (నీతిం) పాలయతీతి నయపాలః
శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ఏకాదశాధ్యాయే—

శ్లో॥ నయపాలాఖ్యపుర్యాంతు । పరిసిద్ధాయాం మహీతలే ।
లింగం పశుపతీశాఖ్యం । సర్వకామ ఫలప్రదం ॥

....* ఢాకిని - భీమశంకరలింగము *....

శా. జానొందున్ సిరికామరూపమను దే•శంబొప్పు భూమండలిన్
దానన్ గర్కటినాఁగ రక్కసికిఁ బ్రో•ద్యచ్చండసంరంభుఁడౌ
సూనుం డొక్కఁడు భీముఁడన్ గడిఁది పే•ర్మోభిల్ల రాజిల్లుచున్
నానాదివ్యమునీంద్రసంచయములన్ • బాధించుచుండెన్ బొరిన్. ౮౪

శా. వాఁడొక్కప్పుడు దల్లితో ననియె నో•వ్వా! నన్నుఁ గన్నట్టి య
వ్వాఁడెవ్వం? డెటకేఁగె? నెచ్చటఁ జరించు? నెవ్వుడే • వాడఁగ గనరాఁడు నీ
జాడన్ దల్పఁ డొకర్తె వేమనుదు నీ•వక్కన్ నిజంబౌ చుమా!
చూడన్ వేడుకపుట్టె నాదుజనకున్ • జూపింపు నిప్పట్టునన్. ౮౫

చ. అని యడుగంగ నద్దనుజు•మాత దలంకి యిట్లు వచించె నం
దన! విను మేను కర్కటుఁ డ•నంబడు రక్కసుకూఁతురన్ విరా
ధుని యనుఁగుంబొలంతుకను • దోర్బలధుర్యుఁడు రామచంద్రుఁ డా
తనిని వధింప నన్నిచట • సాఁకుచునుండెను దండ్రి యాస్థలిన్. ౮౬

గీ. తల్లి పుష్కసి యనునది • తండ్రియును, నొక్కనాఁ డాకటన్ గను•సుక్కి భక్ష
ణార్థమై సుమహాత్ముఁడౌ • నాయగస్త్య, శిష్యుఁ జైకొని స్నాన•శిష్టమైరి.

ఉ. అప్పటినుండి నేనొకస•హాయము లేక నిరాశ్రయంబుగా
నెప్పుడు దుఃఖితాత్మనయి • యివ్వని నుండఁగఁ గుంభకర్ణుఁ డ
గ్గొప్పనిశాటవర్యుఁ డిట•కున్ జనుదెంచి యెవోనిమిత్తమై
యొప్పఁగ నన్నుఁ జూచి మరు•లొంది మనోజశరాభితప్తుఁడై. ౮౮

ఆ. కదిసి రెట్టఁబట్టి • కలియఁబూనిన నేను, నాదరించి తొలఁగ • నతఁడు బల్మిఁ
బట్టువిడక మీఱి • నెట్టన భోగించి, చనియె లంక కంత • శంకలేక. ౮౯

గీ. రావణుని తమ్ముఁ డతఁడు శ్రీ•రామచంద్రు
చేత నన్నయుఁ దానును • జేటుజెంది
రంట! నాలంక కేను చే•రంగఁబోవ
లేదు నిన్ గన్నదాన నా • లీలఁ బడసి. ౯౦

వ. ఇది యథార్థవృత్తాంతం బిందు సత్యేతరంబు లేశంబు లేదని యమ్మనుష్యాదిని
నుడువఁ గడుఁగనలి యప్పలాశుండు హృదయంబున ౯౧

ఉ. అక్కట! పక్కిదాల్ దొర మహాబలు మజ్జనకున్ వధించెఁ బే
ర్చెక్కిన పెద్దతండ్రిఁ బొలియించె విరాధుని గీటడంచె నా
మక్కువతాతముత్తవల మాని యొకం డటు బూదిచేసె నే
నెక్కరణిన్ సహింతు నిది యెల్ల నెఱింగి మఱుంగుచున్ మదిన్. 92

ఉ. నేనల కుంభకర్ణుని కనిందితపుత్త్రుఁడ నేని శ్రీహరిన్
మానుల దేవతాధముల మట్టుముచేసెదఁ గొట్టెదన్ సిరుల్
ధీనిధి నాదు తల్లికి మదిన్ జగదీశ ముదంబుఁ గూర్చెదన్
బూనికమైఁ దపించెద నపూర్వతరోత్తమశక్తులేర్పడన్. 93

చ. అని తనతల్లి సెల్వుఁగొని యబ్జజుఁ గూర్చి మహాతపంబుఁ జే
ర్చినమతిఁ సల్ప నాతఁడును జేరి వరం బడుగంగఁ గోరె నా
దనుజుఁ డనన్యసాధ్యమయి తద్దయుమీఱు మహాబలం బతం
డును విధిలేక యిచ్చిచనె నొచ్చుచు మానసమం దొకింతయున్. 94

భీమాసురుఁడు శివభక్తుఁడగు సుదక్షిణునిఁ దత్పతినిఁ జెరయందుంచుట

చ. అసురయు నంత దేవతల నందఱఁ గెల్చి సిరుల్ హరించి యు
క్కెసఁగఁగ శ్రీహరిన్ వెదకి యెందును గానఁగలేక వీఁక ని
వ్వసుమతిఁ గామరూపమునఁ బార్థివముఖ్యు సుదక్షిణాఖ్యు న
క్కసుమెయి నొంది వానిసిరిఁ గైకొనియుంచెను బందిగమ్మునన్. 95

ఆ. అతనితోడఁ జెఱను నాతని గృహిణి సుదక్షిణయును నుండెఁదగ నిరువురు
పార్థివేశలింగభక్తులై నిచ్చలుఁ బూజసేయుచుండి రోజమెఱయ. 96

చ. నిరతము పార్థివార్చనము నెక్కొని శైవషడక్షరీజప
స్థిరమతులై మహేశ్వరుని చేతము మెచ్చఁగఁ గొల్చుచున్న నా
యిరువురు రాజదంపతుల యీతులఁ బాపి సుఖింపఁ జేయ శం
కరుఁ డెదనెంచి యుండెఁ జనెఁ గాలమొకింత యనంతరం బటుల్. 97

వ. అంత

ఉ. భీముఁడు లోకభీముఁడయి బిట్టుగ సర్వసుపర్వవర్యులన్
భూమినిలింపులన్ మునుల భూరిమదంబున నేచుచున్ మఖ
స్తోమములందు భాగములఁ జూఱలుగొంచుఁ జరించుచుండె నా
తామసుచేయు బాధలకుఁ దాళఁగలేక నశేషు లేకమై, 98

ఉ. పార్థివలింగపూజనము • భక్తిమెయిన్ బొనరింప నంత స
ర్వార్థకరుండు శర్వుఁడు ర•యమ్మునఁ జేరి యభీష్టమడ్గఁగా
నర్థిమెయిన్ మునిప్రవరు • లయ్యసురన్ వారియింపఁగోరి రిం
ద్వర్థకిరీటుఁ డల్లెయని • యారసి దైత్యునివ్యత్యయంబులన్. 99

గీ. తనదు ప్రియభక్తుఁడైన సు•దక్షిణుండు, గొలుచు పార్థివలింగంబు•నలఘుశక్తి
లలరఁ జేరి ఖలున్ బల•లాశుఁ జంప, సమయమూరయుచుండె ని•శ్శంకుఁడగుచు.

మ. పిశితాశుండును గామరూపపతి పో•వీయుక్తుఁడై పార్థివే
శు శివున్ గొల్చెడి తీరెఱింగి యటకుం • జొత్తెంచి యవ్వారితోఁ
బశుభర్తన్ గొలువంగ నేమియగు? న•వ్వాటిన్ విడుం డిష్టు ను
ద్యశమున్ బాడుచు నన్నుఁ గొల్వుఁ డిఁక మి•మ్మక్షైన మన్నించెదన్. 101

క. కాదేనిఁ బొడుతు ననఁగా, భూదయితుఁ డొకింత బుగులుఁ•బొందక యనియెన్
మా దైవంబును గొలిచెద, మేదైనను సరియె సిద్ధ • మెఱుఁగు దురాత్మా!

క. వాఁడు చరాచరభూతే,శ్వరుఁడు దయాకరుఁడు భక్త•పరిపాలకుఁ డా
తురులన్ మముఁ గాపాడెడు, సరకుగొనము నీను డాకఁ•జను మిఁక దవులన్.

గీ. అనిన దనుజుఁడు బిట్టాగ్ర•హంబుఁ జెంది
పండ్లు పటపటఁ గొఱుకుచుఁ • బార్థివేంద్రు
వయిఁ గరాళాసి విసర 'మాం•పాహి' యనుచుఁ
గనులుమూయఁగ జేఁడు శం•కరుఁడు దోఁచి. 104

—* పార్థివలింగమునుండి శివుఁడు వెలుపడి భీమాసురునిఁ జంపుట *—

క. భక్తులను సాఁకుటయె గడు, యుక్తంబగు వ్రతము నాకు • యోజింపుము నీ
శక్తి నిఁక మటుపఱచెద, నక్తంచర! యేను భీమ•నాథుఁడఁ గనుమా! 105

క. అని యసురుని కరవాలముఁ, బినాకముచేతఁ జిదుపఁ • బిండిగ నాతం
డును మరలఁ ద్రిశూలము వే,యను దునుకలు చేసె దాని • నభవుం డలుకన్

వ. అంత దనుజుండు మరల

ఉ. పట్టిస మేసినన్ శివుఁడు • భగ్నము చేసెఁ ద్రిశూలధారచే
నట్టెయెడన్ నిశాచరుని • యానతి రక్కసిమూఁక లుక్కునన్

జుట్టి రణంబుసేయుటకుఁ ♦ జొచ్చిన నారదమౌని డాసి యీ
చెట్టలఁ జెచ్చెరన్ గడపు ♦ చేయకుజాలము దేవ! నాన్ వడిన్. 107

శా. హుంకారం బొనరించెఁ గాలహరుఁ డాత్యుగ్రస్వనంబొప్ప నా
తంకంబొందె వడిన్ ధరన్ దిరుగుచున్ ♦ దైత్యుండు గూలెన్ మహా
హంకారంబున మీఱు రక్కసులు హాహా యంచుఁ బీనుంగులై
రోంకారధ్వనితో నుతుల్ సలిపి రయ్యుగ్రున్ శివున్ దేవతల్. 108

వ. అంత గౌరీకాంతుండు సుదక్షిణునిఁ దత్సతిని ననుగ్రహించి కామరూపంబున మరల నవ్వారి నభిషిక్తులఁ జేసిన వారును దక్షిణ దేవమునిగణంబులెల్లఁ బరమేశ్వరు నాపార్థివలింగంబందె వసింపఁ బ్రార్థింప భక్తవత్సలుం డీయకొని యట్లుండెఁ దదాదిగ నీ భీమశంకరలింగంబు రక్షోభూతభేతాళాది భయనివారకంబై భోగమోక్షప్రదంబై భక్తులఁ బాలించుచుండె నీయది భీమశంకర లింగమాహాత్మ్యం బిఁక విశ్వేశ్వరలింగచరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 109

—* శ్రీకాశి - విశ్వేశ్వరలింగము *—

ఉ. నిర్గుణమై యఖండమయి ♦ నిత్యమునై శివమై యనన్యసం
సర్గమునై ప్రకాశిలెడు ♦ సారతరోత్తమ తేజ మీజగ
త్సర్గముఁ గోరి చెల్వమరె ♦ శక్తి శివాఖ్యల *స్త్రీ, పుమాంసుఁడై
నిర్గతమైన యక్కవయె ♦ నేరిమి గారణమయ్యె సృష్టికిన్. 110

క. పురుషుఁడె మహేశ్వరుం డిఁకఁ, దరుణియె యాశక్తి వినుఁడు ♦ తథ్య మిది చరా
చరభువనంబెల్ల మహేశ్వరరూపం బారయుండు ♦ సచ్చరితు లెదన్. 111

గీ. వారు సర్గాదియందు నివ్వారిఁ బ్రకృతి
పురుషులను సృష్టిఁ జేయఁగాఁ ♦ బొడమె వారు
గారణులఁ గానఁగాలేక ♦ కడు నడలుచు
నుండఁగఁ దపించుఁడను సూక్తి ♦ యొక్కఁడు విని. 112

—* శివుఁడు కాశీ పంచక్రోశమును సృష్టించుట *—

ఉ. ఎచ్చటనుండి సేయఁగల ♦ మెన్నిక మీఱు తపంబు? మాకు చో
టెచ్చటఁ గానరాదు జలమే తుదిముట్టక తోఁచుచుండె నాన్

* ఇందు స్త్రీ, పుమాంసుఁడై యని వ్యస్తపదము. సమాసము కాదు.

గ్రచ్ఛ నైదుక్రోసు లెటు • గన్పడు నేలను సృష్టి చేసి వా
రచ్చెరువొందఁ జూచి శివుఁ • డందు వసించితపించుఁ డంచ నెన్. 113

ఉ. తాను లింగరూపమునఁ • దత్పురిఁ జేరి కరంబు ప్రీతి న
ద్దానినిఁ బాయకుండుట స • తంబవిముక్తసమాహ్వయంబునన్
బూనెఁ బురంబు లింగమునుఁ • బొల్పెసలారెఁ దదాఖ్య శంకరుం
డా నగరిన్ వహించుఁ ద్రిశి • ఖాగ్రతలంబున నెత్తి నిల్పలన్. 114

సీ. కడు నసత్కర్మముల నెల్లఁ • గాశిలమున
నొడిసి కర్షణగావించి • సుడియఁ జేయఁ
గాశి యను పేరుఁ జెందె వి • ఖ్యాతముగ్య్యె
నైదుక్రోసులంబరా నయ్యభవభూమి. 115

— * విష్ణుమూర్తి చక్రిఁబునఁ బుష్కరిణిఁ ద్రవ్వుట * —

గీ. అంత నప్పురిఁ జేరి వా • రాన్థమేశుఁ
జరము తప మొనరింపుడు • సృష్టిఁ గోరి
పుండరీకేక్షణుని తనూ • ద్భూతఘర్మ
సలిల మొక్కెడ వాపియై • యలరెఁటయను 116

— * చక్రపుష్కరిణి మణికర్ణిక యగుట * —

చ. మినుసిగవేల్పు డాసి కడు • మిక్కిలియచ్చము దీయనె నయ
వ్వనరుహనేత్రసంకలిత • వాప్యుదకంబును గాంచి మెచ్చు వే
డ్కను దలయూఁచినన్ బడియెఁ • గర్ణమునందలి వజ్రకుండలం
బానరెను దానఁ దీర్థ మది • యుర్వియయినన్ మణికర్ణికాఖ్యమై. 117

గీ. దాన మజ్జనమాడిన • మానవులకుఁ, దెవ్వులు ఉచితంబు డిఁదు నెం • తేని నభవ
పదముఁ జేరెడు శాట గన్పట్టు నట్టి, తీర్థమెడ బాయలే రెట్టి • దివ్యజనులు. 118

మ. హరియున్ శంకరమాయచేఁ బ్రకృతితో • నత్యంతనిద్రాళుఁడై
యొరుగన్ దద్విభునాభిపద్మమునఁ దా • నుత్పన్నుఁడై నల్వ శం
కరునాజ్ఞన్ విరచించె నద్భుతగతిన్ • గౌశల్య మొప్పొందఁగా
దిరమౌ నేఁబదికోట్ల యోజనమితిన్ • దీపించు భూలోకమున్. 119

గీ. అందు సకలచరాచర • ప్రాణినిచయ
ములను రచియించెఁ జాతురి • పొలుపుమీఱ

గాశి నఖిలప్రళయములఁ • గాండమందు
మునుఁగనీఁడు హరుఁడు శూల•మున ధరించు. 120

ఉ. ఇమ్ముగ బ్రహ్మదేవుఁడట • యెంతయు భక్తిమెయిన్ దశాశ్వమే
ధమ్ము లొనర్చి లింగ మభి•ధానము వెల్గఁ బ్రతిష్ఠచేసి శ
ర్మమ్మును జెందె మౌను లమ•రప్రవరుల్ మనుజుల్ దదీయమా
ర్గమ్మును బట్టి లింగములఁ • గాశిఁ బ్రతిష్ఠనొనర్చి రింపుమై. 121

చ. పరశివశక్తియున్ దనదు•భర్త శివుఁడట విశ్వభర్తనాఁ
బరఁగెడు దివ్యలింగమయి • వాసము చెందుటఁ జూచి తాను సం
బరమున నన్నపూర్ణయను • భాస్వరనామముఁ దాల్చి చేరి శం
కరుకెలనన్ వసించె ముని•నాథు లెఱింగి చెలంగి పొంగఁగాన్. 122

ఉ. తాతకుఁదాతలై కపిల•దారుణరోషమహాగ్నికీలలన్
భూతిగ నేలఁగూలిన య•పుణ్యుల నాదృతి నుద్ధరింపఁగాఁ
బ్రీతిమెయిన్ భగీరథుఁడు • పృథ్వికి గంగను దెచ్చినంత గం
గాతటినీమతల్లి వడిఁ • గాశినిఁ జేరి భజించె శంకరున్. 123

క. ఆగంగాస్నానంబున, కేగంగా లేని మనుజుఁ • డెంతయుఁ దమితో
నోగంగా గంగా యన, సాగంగాఁ బాయఁగలఁడు • సర్వాఘములన్. 124

గీ. అజునిపంచమశిరముఁ గో•యంగఁ దన్ను
వెనుకొనిన బ్రహ్మహత్యయు • విధికపాల
మును దొలఁగిజాఱఁ గాశికా • పురినిఁ జేరి
భైరవుండుండె నాక్షేత్ర • పాలకుఁడయి. 125

వ. మఱియు నం దాకాలభైరవునితోఁ గూడి యష్టభైరవులును డుంఠిప్రముఖులగు నేఁబదియాఱుగురు గణపతులును నవదుర్గలును నేకాదశరుద్రులును ద్వాదశాదిత్యులును గౌరీనవకంబును నిరువదియిద్దరు కేశవులును నవగ్రహంబులును స్వనిర్మితతీర్థోదకంబులతో స్వప్రతిష్ఠితశివలింగంబుల నర్చించుచు ముప్పదిమూఁడుకోట్ల దేవతలును విలసిల్లుచుందు రిందు మృతిఁ జెందినవార లిఁక మాతృగర్భంబుఁ జెందక పారమేశ్వరసాయుజ్యంబు నొందుదు రిందు సందియంబులే దీవిశ్వేశ్వరలింగార్చనం బఖిలభోగమోక్షప్రదంబనుట న్యాయోక్తిగ సంభావింపుడు.

క. కాశీక్షేత్రంబును వి, శ్వేశుండును నన్నపూర్ణ ♦ యిభముఖుఁడాడుం
ఢీశుండు భైరవుం డఘ, పాశంబులఁ ద్రెంతు రొక్కపరి ♦ దలఁచినచోన్.

వ. ఇట్లు విశ్వేశ్వరలింగచరితంబు సందర్భంబు సూత్రప్రాయంబుగ మీకెఱింగించితి నిఁక త్రియంబకేశ్వర జ్యోతిర్లింగస్వరూపంబును వినుండని సూతుం డిట్లనియె.

— * గౌతమీతటమున - త్ర్యంబకలింగము * —

చ. మునికులమందు గౌతముఁ డ♦మోఘతపోవిభవాఢ్యుఁడై భృశం
బనిశము శైవలింగనియ♦తార్చన సల్పుచుఁ బత్నితో వసిం
చెను హరువొప్ప బ్రహ్మగిరి♦చేరువ నొక్క వనస్థలంబునం
దనువుగ శిష్యకోటి తన♦యందఁ బఠింపఁగ న్యాయశాస్త్రముల్. 129

గీ. అంతఁ గొండొకకాలంబు♦నందుఁ బుడమిఁ
గడు ననావృష్టిపొదల నొ♦క్కఁడలఁ గాని
త్రావ నీళులు గఱవయ్యె ♦ గ్రాస మసలె
శూన్యమయ్యెను దెసల నొ♦చ్చోటనేని. 130

క. ఆకట మలమలమాడుచుఁ, జేఁకువసెడి యెల్లప్రజలు ♦ దిగులుపడి కడున్
జీకాకుతోడ నలుగడ, లేకాకులు గాకులగుచు ♦ నేగిరి పెలుచన్. 131

ఉ. ఆయెడరందు గౌతమమ♦హాఋషి యవ్వరుణున్ జలేశ్వరున్
బాయనిభక్తిఁ గొల్చుడు న♦పాంపతి యమ్మునికిన్ బ్రసన్నుఁడై
చేయుదు నీకభీష్టమును ♦ జెప్పుమనన్ మునివంశమండనుం
డాయతవృష్టిఁ గోరె నుద♦కాధిపుఁ డందులకొప్ప కిట్లనెన్. 132

వ. మునీంద్రా! పరమేశ్వరున కిష్టంబులేకయున్న నిక్కాలంబందు నేను వృష్టి కార్యంబునకు సమర్థుండనుగాను. 133

చ. ఎవనిభయంబు నెక్కొని స♦మీరుఁడు వీచు మతేని యుల్కఁ జే
రవి యుదయించు నే బిరుదు ♦ త్రాసముఁజేసి మహేంద్రుఁ డగ్గిమృ
త్యువును బనుల్ బొనర్తు రభ♦యుం డఖిలాబ్జభవాండనాథుఁ డా
శివుఁడు తదీయమా వశముఁ♦జెంది తనర్చు జగంబు సర్వమున్. 134

ఉ. కావున నేను వృష్టి కెటు ♦ గర్తను గాఁగల నొక్కగర్తమున్
నీవిఁకఁ ద్రవ్వికొన్నచట ♦ నీరము నించెద జానుదఘ్న మ

చోఁ వివిధౌషధీతతిఁ • బ్రసూనఫలద్రుకదంబమున్ ముదం
బావహిలంగఁ గూర్చికొను • మారకయుండు జలంబు లెప్పుడున్. 135

—* గౌతమమహర్షి వరుణానుగ్రహంబున నొక చిన్నకుంటను నిర్మించుకొనుట *—

చ. అనుడు మునీంద్రవర్యుఁ డటు • లారసి కుంట నొకండు ద్రవ్వ జీ
వనవిభుఁ డచ్ఛనీరమును • వట్టుటలేకయే జానుదఘ్నమై
తనరెడునట్లు నించెను హితమ్ముగ గౌతముఁ డెల్లధాన్యముల్
వనరెడుచేలు పుష్పఫల • పాదపవాటికలన్ దనర్చెనున్, 136

సీ. అవిరళఘనసుగం • ధాడ్యమరంద ని, ష్యందసుందరసుమ • కుందకుటజ
మందారమాధవీ • మాలతీవకుళచం, పకకరవీర కే • తకులతతులు
పరిపక్వఫలరాజి • భాసురసహకార, దాడిమద్రాక్షాబ • దరులపఙ్క్తి
ఫలపూరపనసరం • భాజంబుజంబీర, లికుచబీజాపూర • నికరములును

గీ. మెండుగాఁ బండి చెన్నారి • మీఱు వ్రీహి, యవతిలాఢకచణకప్రి • యంగుమాష
రాజమాషమసురముద్గ • రాజియాన, నాళగోధూమవితతి ఘ • నముగఁ దనరె,

వ. మఱియు వార్తాకకర్కటీజాలీకోశాతకీకూశ్మాండపిండాలుకంద ముఖ్యశలాటు
శాకంబులును జీవంతికోపపదీపీలుచాంగేరీప్రముఖదళశాకంబులును నమితం
బులై పొదలియున్న సమయంబున 138

—* గౌతమాశ్రమమునకు మునులు వచ్చుట *—

సీ. తనతాతతాతకుఁ • దమ్మునిమనుమని, కొడుకంచు నొక్కండు • కూడవచ్చె
తనతండ్రితండ్రి య • ల్లునిచెల్లెలికి మేటి, మఱఁదియం చొక్కండు • దరలివచ్చె
తనమేనమామ వ • దినె యల్లునికి బావ, గారని యొక్కండు • గలియవచ్చె
తనతోడియల్లుని • తండ్రితండ్రికి మేన, యల్లుఁడంచును నొక్కఁ • డరసిడాసె

గీ. ఇట్లు చుట్టఱికంబుల • నెఱుఁగఁ జెప్పి, కొనుచు గుంపులుగుంపులై • మునికులజులు
ఆండ్రుబిడ్డలతో గౌత • మాశ్రమంబు, వెదకికొనివచ్చిరెంతయు • విందుమీఱ.

వ. అంత గౌతమమహర్షియును

ఉ. వచ్చినవారికెల్లఁ గడు • వాసిదలిర్పఁగఁ దాను భార్యయున్
మచ్చికతో నెదుర్కొనుచు • మంచిగ మజ్జనభోజనంబులన్
హెచ్చుగ నిచ్చుచుండె శ్రమ • మేదియులేక భుజించుచున్ గడున్
మెచ్చుచు నందఱచ్చటనె • మేలుగనుండిరి గాపురంబులన్. 140

ఆ. గొప్పవారి చెలిమి • గొప్పగూర్చును దాని, గొప్పవాఁ డెఱుంగుఁ • గొంచెకాఁడె
ఱుంగఁ డెట్టివానిఁ • బొఁగిసేవించునో, యట్టి ఫలముఁ జెందు • నవని నరుఁడు.

క. సింగంబు గుహకుఁ జనెనే, నిం గను ముత్యములరాసి • నిన్ జంబుకభూ
మిం గడు వేడుకమై డా, యంగాఁ బునుకలును బొక్క • లలవడు పెక్కుల్.

క. చందనము చెఱకు శాఖులు, గుఁదనమును నొరులకెపుడు • గూర్చును సుఖముల్
బొందిక నిడు స్వార్థము లే, దెందు నటులె కాదె సుజను • లెంతయు భువిలోన్,

గీ. పుడమి విజితేంద్రియుఁడు దయా • లుఁడును మదము
లేనివాఁడును నుపకారి • యీ నలువురు
స్తంభములయట్లు దాల్తురు • సతత మోపి
యీ జగంబును సందియ • మింత లేదు 144

వ. అంత

మ. బహుకాలం బిటులేగ నొక్కదివస • ప్రాహ్ణంబునన్ గౌతమ
ద్రుహిణుం డీశ్వరపూజకై జలముఁ దో • డ్తేఁ డన్నఁ దచ్ఛిష్యులున్
రహిమీఱన్ గలశంబులన్ గొని సరో • రాజంబుఁ జేరంగఁ బో
నహివేణుల్ మునిభార్య లప్పుడె జలం • బాడంగ విచ్చేయుచున్, 145

మ. కని యగ్గౌతమశిష్యు లా మునిసతీ • కాండంబుతో నొక్కప్ర
క్కను జేరుండు ఘనుండు దేశికుఁడు వే • గన్ బూజకై తీర్థమున్
గొని తేరఁ గ మముఁ బంచె నట్లుదకముఁ • గొంపోవలెన్ దల్లుల
న్నను నవ్వార లటుల్ దొలంగక కడున్ • గర్వం బఖర్వంబుగాన్. 146

చ. చనుఁడు చనుండు మీర లిఁక • సత్వర మేమిటఁ దీర్థమాడి నీ
ళ్ళను గొనిపోవఁగావలెఁ • జలంబొనరింపకుఁ డల్పు లీరు మా
ఘనత నెఱుంగ కిట్లు బలు • కన్ దొరకొంటి రనంగ వార లం
తనె చని యాశ్రమంబునకుఁ • దద్గురురాజ్ఞికిఁ జెప్ప నా పెయుఁ. 147

చ. కడవ నొకండు గైకొని త • గన్ సరసీస్థలిఁ జేరి నీరమున్
వడిఁ గొని తెచ్చి యిచ్చెఁ దన • భర్తకుఁ దాల్మిని దేవపూజ నా
తఁడు పొనరించె నమ్మునుల • దార లహల్య మదంబుతోడ నీ
యెడ మముఁ బల్కరించకయె • యేగెను జుల్కనచేసి తానటుల్. 148

— *మునిసతు లహల్యపైఁ గోపించి తమ భర్తలకుఁ బూటకములు చెప్పుట* –

సీ. పోవుచునుగాక యిప్పొగను ♦ పోఁడిమి యూడఁగఁ జేయుచుందుమే?
దేవికి నింత యెల్లిదమె? ♦ దేబెలె మా మగ? లంతయింతతోఁ
బోవిడువారమే? యనుచుఁ ♦ బోయి స్వభర్తల సన్నిధానమం
దావిధమెల్ల మార్చి కడు ♦ నల్కఁ జనించఁగఁ జెప్పి రేచ్చుచున్. 149

ఉ. అంత మునుల్ గడుక్ మదుల ♦ నాగ్రహమొంది కడిందినిష్ఠతోఁ
దంతిముఖున్ విధానమునఁ♦దద్దయుఁగొల్వ నతండు వచ్చి మీ
చింతలఁదీర్తు వాంఛితముఁ♦జెప్పుఁడనంగ మునుల్ ముదంబుతోఁ
బంతముమీఱ నివ్వరికి ♦ బాఁపుఁడు గౌతమునన్న నాతఁడున్. 150

మ. తగునే? యాకలిదప్పులన్ మఱుఁగుచున్ ♦ దారల్ సుతుల్ శిష్యులున్
మిగులన్ బొక్కుచుఁ బ్రాణభీతి నిటకున్ ♦ మీ రేగు దేరన్ దయా
నుగుఁడై గౌతముఁ డెల్లవారి కిచటన్ ♦ బోనంబు లర్పించి మీ
వగపున్ బాఁపి మనంగఁ జేసె నిపుడా ♦ బ్రహ్మణ్యు నొప్పింతురే? 151

క. ఉపకృతి సల్పినవారల కపకృతి సేయంగఁదలఁచు ♦ టతినిందిత మ
ట్లపయశమునకు మొనర్చిన నృపశువు నశియించు నెంత ♦ నేర్పరియేనిన్. 152

ఆ. కాన నుడిగి వేఱొ♦కండు వరముగోరుఁ, డనిన వారు మాన♦కదియె కోరి
పట్టుఁబట్ట నతఁడు♦భవితవ్యమారసి, యట్లసేతు మీకు♦నఘుముపోడము. 153

వ. దయాళుండు నాపద్బాంధవుండునగు గౌతముం డించుక కాల మిక్కట్టులన్ జిక్కి
వందురినను నయ్యనఘున కయ్యది పరిణామసుఖంబై యొసంగఁగలదు సంది
యంబు లేదు. 154

ఆ. మంచివాఁడు చెడ్డ♦మానిసికాఁబోవఁ, డెపుడు చెడుగు మంచి♦నెంచఁబోఁడు
కుక్క గోవుగాదు♦గోవు కుక్కయుఁగాదు, జగమునందు బ్రహ్మ♦శాసన మిది,

— * మునుల నిర్బంధముచే గణపతి మాయాధేనువై గౌతమునిచేఁ జచ్చుట * —

వ. అని గణపతి యంతర్హితుం డయ్యె నంత గౌతమమహర్షియునుఁ దత్పత్నియు నమ్ము
నుల కైతవంబు నెఱుంగక యానందంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు గణపతి
మాయావిశేషంబున. 156

మ. మిక్కిలిబక్కయై యొకఁడు • మేకొని వ్రీహివనంబు మేయుచున్
దొక్కుచునుండ గౌతముఁడు • దొల్గఁగఁ జేయఁగఁ బూరిపోచపై
నొక్కటివేసె దాన మొద • వుర్వి నమాంతము గూలి యార్తి హా!
యెక్కడి దోసమొందితి మ • హేశ్వర! యంచు మునీంద్రుఁ డేడ్చెడున్. 157

గీ. కుటజమునయున్న తత్పత్ని • యును దదీయ, శిష్యులును నార్తరుతి విని • చేరవచ్చి
కారణం బారసి నితాంత • గాఢశోక, గర్తమునఁ గూలి యేడ్చిరి • యార్తిపడుచు,

వ. అంత

చ. కని మునులున్ దదంగనలు • గౌతముఁ జేరి విధం బెఱింగి గో
ఘ్న! నిబిడపాపి! యెంతటి య • కార్య మొనర్చితి వోరి! నీ మొగం
బును గన దోస ముప్పతిలుఁ • బొమ్మిట కేని వనంబుఁ బాసి నీ
యనుచరపుత్త్రమిత్రదయి • తాదులఁ దోడ్కొని వేగ దవ్వులన్. 159

గీ. నీవిచట నుండ మేమిందు • నిలువరాదు, దేవఋషి పితృకార్యముల్ • దీర్పరాదు
హవ్యకవ్యంబులను గొన • రగ్నిపితలు, సాఁగు సకుటుంబ మెటకేనిఁ • జక్కనిపుడు.

వ. మఱియును

క. దైవతపితృమఖముల నీ, వేవిధమున సల్పఁగూడ • దెఱుఁగు మిదిమొదల్
నీవొనరించిన దురితం, బేవడుపున సడలఁబడక • యెక్కుడు భరమా. 161

క. అని యెల్లరుఁ దిట్టుచు రా, ళ్ళను విసరుచుఁ దఱుము మునిల • లాముం డల్లే
చనియెద మొదలన్ గనికర, మొనరింపుండయ్యా! యనుచు • నొయ్యననపుడే. 162

—* గౌతమఋషి యాశ్రమమును విడిచి దవ్వేగుట *—

వ. అవ్వారి శాసనప్రకారంబు గళత్రంబును శిష్యజనంబును దోడ్కొని యచ్చో
టికిఁ గ్రోశమాత్రప్రదేశంబం దాశ్రమంబుఁ జేసికొని యందొక్కమాసం
బట్లు గడపి యొక్కనాఁడు మునిజనాశ్రమంబుల కించుకసమీపంబున కేగి
యవ్వారి నెల్ల నతిప్రయాసంబున నొక్కెడఁగూర్చి విధేయుండై మహాత్ము
లారా! యీ దురితంబుఁ బాసి యే నెట్లు పునీతుండనగుదు ననుగ్రహించి సెల
వీయుండని ప్రార్థించిన నవ్వార లిట్లనిరి. 163

క. చేసినదోసము నిష్కృతి, చేసిననేగాని శాంతిఁ • జెందదు పుడమిన్
వాసిగఁ బ్రాయశ్చిత్తముఁ, జేసికొని యఘంబుఁబాయు • సిద్ధమిది మునీ! 164

వ. ఆప్రాయశ్చిత్తంబు తెఱం గెఱింగించెదము వినుము.

క. ఇమ్మహి గోహత్యా పా, పమ్మను బొనరించినట్టి • వాఁడను నేనం
చు మ్మేదిని నంతయునుఁ, ముమ్మాఱు ప్రదక్షిణములఁ • బొనరింపు మొదల్,

వ. అటుమీఁద నొక్కమాసంబు చాంద్రాయణవ్రతం బొనరింపుము. తదనం
తరంబున. 166

ఆ. నూటయొక్కమాఱు • పాటిగ బ్రహ్మగిరికిఁ బ్రదక్షిణముఁ బోరిన్ సలుపుము
అంతమీఁద మృణ్మయములైన లింగంబు, లర్థిఁ గూర్చి సేయు • మర్చనంబు.

వ. ఇట్లు చేసినచో నఘంబువాయు నీకు మఱియొక పద్ధతి వినుము.

చ. దినదిన మీశ్వరున్ గొలిచి • దివ్యతపం బొనరించి దేవగం
గను నిటఁదెచ్చి తద్విమల • కాండమునం దఘమర్షణావగా
హనముఁ బొనర్చినన్ దురిత • మంతయు డుల్లు శుభాప్తిఁ గోరి యిం
కను శివలింగకోటులను • గల్పనచేసి భజింపు మావయిన్. 168

—* గౌతముఁడు పార్థివలింగార్చనం బొనర్చుట – శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట *—

వ. ఈ రెండు తెఱంగులయందు నీ కిష్టం బెట్టు లట్లనుసరింపుము. శక్తుండ వైనచో
జతనంబుగ నీ వ్రతద్వైవిధ్యంబు ననుష్ఠింపుమనుటయు నమ్మునిచంద్రుఁ డోం
కారధ్వనిచేసి వెడలి మునిగణోక్తంబులనెల్ల నతిసులభంబుగ నతిత్వరితంబుగ
నొనర్చి ప్రత్యహ మహల్యయు శిష్యప్రశిష్యులును దన్ను సేవించుచుఁ బార్థివ
లింగసహస్రంబుల నిర్మించి యిచ్చుచుండ నియతమతిఁ బార్థివలింగపూజనం
బొనర్చుచుండె నంతఁ బరమదయాళుండును భక్తజనావనదీక్షాబద్ధకంకణుండు
నగు శివుం డావిర్భవించి వరంబడుగుమన మునీంద్రుండు పరమశివుని శాంత
సుందరరూపంబుఁ జూచి హర్షించి నమస్కరించి స్తుతుల్ పొనరించి దేవా!
నన్ను నిష్పాపున్ బొనరింపుమన్న నలరి బాలేందుమౌళి యిట్లనియె. 169

ఉ. ధన్యుఁడ వీవు మానికుల • తల్లజ! పుణ్యుఁడ వీవు పాపులౌ
నన్యులు నిన్ వెలార్చి రిటు • లక్కట! యుక్కనుతోఁ; ననన్యసా
మాన్య! త్వదీయదర్శనస • మాగతపుణ్యగతిన్ బవిత్రమై
మాన్యతఁ జెందు నీ జగము • మద్వచనం బెద నమ్ము నెమ్మమై 170

ఉ. వారలె గోఘ్నపాతకులు • వారె కృతఘ్న గురుఘ్నపాంసనుల్
వారలె ధర్మబాహిరులు • వారలె కుత్సితగర్హ్యకర్మకుల్

వారలె ఘాతుకాగ్రిణులు ♦ వారె నృశంసులు వారె జాల్ములె
వ్వారలు నిన్నుఁ బుణ్యు నిటు ♦ వంచనఁజేసి కలంచిరో మదిన్. 171

క. వారలసంగతిచే నె,వ్వారలు దూషితులుగాక ♦ పరఁగెద రిలలో
వారికి నిష్కృతిలేదిఁక, ధీరతరమనీష! దీనిఁ ♦ దెలియుము మదిలోన్. 172

వ. ఇది యంతయు నీ యాశ్రమంబున నీచేఁ బోషితులైన మునిజనులు యోపా
జనప్రేరితులై యొనర్చిన వృత్తంబుగాని యథార్థంబుగా దీ దివ్యదృష్టిఁ జూడు
మని పరమేశ్వరుఁ డవలోకింపఁజేసిన మునివర్యుఁ డవలోకించి విస్మితుండై పర
మేశ్వరున్ జూచి 173

క. ఉపకారమె యొనరించిరి, కృపానిధి! నిజంబు వారు ♦ కించులయిన నీ
కృపకున్ బాత్రమ్మైతిని, నిపుణుఁడనై వడసికొంటి ♦ నీదరిసెనముల్. 174

వ. అని యానందించి చొక్కియున్నంత వరంబిచ్చెదఁ గోరుకొనుమనుడు. 175

గీ. ఓమహాదేవ! నన్నిట్టు ♦ లోమదలఁచి, యుంటి వటుగానఁ బ్రేముడి ♦ నొసఁగు దేవ
గంగ నీయెడ లోకోప ♦ కారమగును. నాకునుఁ గడున్ బ్రియంబగుఁ ♦ జోకమెఱయ

— * శివుఁడు గౌతమునికై గంగను భువి కవతరింపఁజేయుట * —

వ. అనినంత శివుండు దయాళుండై తథాస్తని నిజజటాజూటమండలాంతర్గామిని
యగు గంగను నియమించి జార్చిన నామెయు స్త్రీరూపంబునఁ బొడసూపినఁ
గాంచి గౌతమమునీంద్రుండు. 177

క. తల్లిరో! ధన్యవుఁ బుణ్యవు, ముల్లోకంబులకు శుద్ధిఁ ♦ బొనరించెద వు
త్ఫుల్లాబ్జలోచనా! నను, జల్లఁగ నిర్మలునిఁజేయు ♦ శంకరురాణీ! 178

వ. అని యంజలిచేసిన నగ్గంగాదేవి.

క. నీకభిషేకముఁ గూరిచి, వీఁకఁజనెద శివునితలకు ♦ వేఁగ ననఁగ బల్
వ్యాకులతుండగు ముని నవ, లోకించి శివుండనియె నిలువుమని గంగన్. 179

వ. గౌతమానుగ్రహార్థం బిందు లోకోపకారంబుగ నీమన్వంతరకాలంబు వసింపు
మనుటయు నద్దేవియు నీవును నిఖిలసుపర్వులిందు వసించుదురేని నేనట్లుండెద
నన్న శివుం డంగీకరించి గౌతమార్చితపార్థివలింగంబు నధిష్ఠించి త్ర్యంబకే
శ్వరుండను నామధేయంబుఁ జెందియుండె నంత దేవత లట దారసిల్లి తల్లీ!

జీవుండు సింహరాశిన్ జెందిన వత్సరంబంతయు నీసాన్నిధ్యంబందు నివసించె దము తక్కినయేఁడులు దివంబున నుండెదమని యొప్పించి యరిగిరి. అంత గంగయు నదీరూపంబుఁ జెంది బ్రహ్మగిరిశిఖరాగ్రవిరాజితౌదుంబరవిటపివిటపా శ్లిష్టనికట*పురటలతాంతరాళనిర్గతయై 180

శా. రేఖామాత్రము దోఁచి యంతనె కడున్ ♦ రెట్టించి దిట్టంబుగా శాఖామూలములన్ దిగన్విడిచి యం♦చత్తుంగరంగత్తరం గాఖేలత్కలహంససారసరథాం♦గాళీస్వనస్యందధా టీఖాతస్థలియై విచిత్రగతులన్ ♦ ఠీవిన్ విరాజిల్లుచున్. 181

ఉ. గౌతమమౌని తత్సతియు ♦ గంగను మజ్జనమాడిరంత న గ్గౌతమశిష్యులందఱును ♦ గాటపుభక్తిని స్నాతులై రటన్ గౌతమియంచు ఖ్యాతిఁగొని ♦ గంగ చెలంగియెసంగఁ గాంచి య గ్గౌతము నేఁచినట్టి ముని♦కాండము గంగనుఁ జేరవచ్చుడున్. 182

చ. కని ధుని ఘోరపాతకులు ♦ కశ్మలులెందుఁ గృతఘ్నమూర్తులీ మునులిఁకఁ దానమాడుటకు ♦ ముట్టఁగవచ్చిరి వీరిఁతాఁకు నో ర్వను గనరాకపోదునని ♦ వైళమణంగి యదృశ్యయయ్యె నం తనె కని గౌతముం డకట ♦ తల్లిరో! పోయితె పాసి నీసుతున్

చ. అని వనరంగ నంతనె ద♦యాళువునై మునిపై ననుగ్రహం బున నటఁ గొంతదూరమటుఁ ♦ బోవిడి క్రమ్మఱఁదోఁచి దివ్యపా వనవనపూర్ణమై పొదలి ♦ భాసురతన్ బ్రవహించి మించెఁ గ న్గొనిమది గౌతముం డలరి ♦ కోమలసూక్తులఁ బాడెఁ దద్గతిన్. 184

—✱ గౌతమ శిష్యులు మునులను నెపించుట ✱—

వ. అంత గౌతమాంతేవాసిప్రముఖులు

* టిప్పణి — పురటలతాంతరాళనిర్గతయై = బంగారు తీవెలవంటి తీవెలయొక్క మధ్యప్రదేశము నుంచి బయలుదేరినదియై

ఇందులకు శ్రీభాగవత పంచమస్కంధ ద్వితీయాధ్యాయమందు - నికటపురటలతౌపూశ్లిష్టవిహం గమమిథున -

ఇందులకు శ్రీధరీయవ్యాఖ్య -

నికటపురటలతాః సన్నికృష్టస్వర్ణవల్ల్యః- తాస్వారూఢాః స్థలవిహంగమాః మయూరాదయః

చ. మును లొనరించినట్టి యఘ•మున్ సకలమ్మునెఱింగి మట్టుమీ
ఱినవడి గౌతమార్యుఁడు మ•ఱిన్ మఱి వారణసేయుచుండినన్
గనలుచు నమ్మునిబ్రువులఁ • గన్గొని యిట్లని శాపమిచ్చి రీ
రును భవదీయవంశ్యులు వి•రోధులు కాఁగల రీశభక్తికిన్. 185

వ. మఱియును

గీ. యాచకులును దరిద్రులై • యామ్యదిశను
బొడమి యవిభూతిపాలులై • పొనరుదురు శ
ఠాత్ములై నరకంబుల • ననుభవింత్రు
సత్య మిది మా వచనము ని•స్సంశయముగ. 186

వ. అని శపించిన వారందఱుఁ దా మొనర్చిన యకార్యంబునకు మనంబుల నిందించుకొనుచు దక్షిణదేశం బరిగిరి. ఇందు గౌతమమహర్షి సదారుండై శిష్యవర్గంబుతోఁ ద్రియంబకేశ్వరు నారాధించుచు నిత్యానందంబున నుండె. నదిమొదలు త్ర్యంబకేశ్వరుఁడు భక్తకల్పద్రుమంబై యఖిలజగజ్జేగీయమానదివ్యజ్యోతిర్లింగంబై యొసంగె నిది త్ర్యంబకలింగచరిత్రం బిఁక వైద్యనాథేశ్వరచరితంబు వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 187

— * శ్రీ వైద్యనాథలింగము * —

శా. లంకానాయకుఁడైన రావణుఁడు కై • లాసాచలాధీశ్వరున్
బంకేజాతముఖామరార్చితపదా•బ్జాతున్ శివున్ శంకరున్
బింకంబొప్ప భజింపనెంచి హిమభూ•భృద్వ్యాకుషండోర్మియం
దోంకారస్మరణంబు సేయుచుఁ దపం • బుత్సాహియై సల్పుడున్. 188

క. చిరకాలము దానవునకు, హరుఁ డగుపడకున్న శిరసు • లాఱును మూఁడున్
నఱికి హవనం బొనర్చెను, బరమేశ్వరుఁ డప్పుడును గృ•పన్ గనకున్నన్.

శా. అంతన్ దక్కిన మస్తకంబు నసితో • నంతంబునొందింప ని
శ్చింతన్ బూన శివుండు దారసిలె వ•చ్చెన్ బూర్వభంగిన్ దలల్
సంతోషంబున శంకరుం డడుగు మి•చ్చన్ గూర్తునాన్ దైత్యుఁ డ
త్యంతంబున్ బలమిచ్చి యేడుగడవై • యస్మత్పురిన్ జేరుమా! 190

క. అని కోరిన విని శంకరుఁ, డెనలేనిబలంబు నతని • కిచ్చి చనవుతో
ననుపమలింగం బొకఁ డిడి, యనెఁ గొనిచని దీని నుంపు • నాత్మనగరిలో.

గీ. లింగమం దేను వసియింతు • లీలమెఱయఁ
దెలివితోఁ జేర్చు పురి కని • దేవుఁ డరిగె
నంత లింగంబుఁ జేకొని • యసురవిభుఁడు
వచ్చుచుఁ దెరువున దైవ • వశముఁ జేసి 192

క. మూత్రోత్సర్జనమునకై, యాత్రింబున నొక్క వల్ల • వాంజలి నిడఁ ద
న్మాత్రిభరమోపక చితా, క్షేత్రంబున నాతఁ డుంచె • శివలింగంబున్. 193

వ. అంత రావణుఁడు శుద్ధుండై వచ్చి లింగంబు నెత్తికొనఁబోవ నద్ది సప్తాధోలోకంబులు దాఁటి పాటంబుగఁ బ్రతిష్ఠితంబై కదల్పశక్యంబుగాకుండుటఁ జూచి యందె యర్చించి తన శిరశ్ఛిద్రవ్రణంబులనెల్ల వైద్యునియట్లు సులభంబుగ మాన్పి సుఖంబొసంగినందున వైద్యేశ్వరజ్యోతిర్లింగంబని పిలిచి యాత్మనగరంబున కేగె నవంతరంబు బ్రహ్మవిష్ణ్వాద్యఖిలదివ్యజనంబులును మునిజనంబులును వచ్చి పూజించి యీలింగంబు భవరోగంబులకెల్ల వైద్యంబు చేసి మాన్ప సమర్థంబుగావున వైద్యనాథలింగంబని కొనియాడి రటుమీఁద నొక్కనాఁడు నారదఋషి దేవజనప్రేరితుండై రావణునిచేరువకేగి యాతిథ్యసేవలన్ బడసి యతనికిఁగలిగిన శివప్రసాదంబు తెలంగుని శివలింగప్రతిష్ఠాస్వరూపంబును విని పెదవివిఱిచి శివుఁడు కైతవంబొనర్చి నీకిచ్చినబలంబు కరంబుగరిష్ఠంబయేని నీవిపుడుచని కైలాసాద్రిన్ బెల్లగింపుము దానసంతయుఁ దెల్లంబగు నీరహస్యం బెవరికిం దెలుపకు నే నరయుచుండెదనన్న నతండు నిక్కంబకావగచి వచ్చి కైలాసాద్రిన్ బెకలింపుచుండుడుఁ దత్రత్యులెల్లరు విత్రస్తులై యుండ శివుండు తత్కారణంబడుగఁగాఁ బరమేశ్వరి పరిహాసించుచు నిట్లనియె. 194

ఉ. మేలగు శిష్యుఁ డెంతయును • మెచ్చదనర్చెడు రావణాసురుం
డేలికమీఁద నేగినిసి • యే డ్తెఱఁ దారసిలెన్ బళీ! బళీ!
చాలఁగ సంతసంబొదవె • సాత్త్వికశిష్యునిఁ గూర్చి కొన్నవా
రీ రహిఁ జెందెఁ దత్ఫల మిఁ • కేమనువారము దేవ! యుత్తమిన్. 195

క. అని సాకూతముగ జగ,జ్జనని నుడువ హరుఁడు వాని • శపియించెఁ గృత
ఘ్నుని నిట్టు లోరి! యచిరం,బున నీ మద మణఁగుఁగాక • పొమ్మిఁక వేగన్.

వ. అంత నుడిగి రావణుండు భయంపడి యుపచారక్షమాపణం బర్థించి లంకాపురంబున కేగె నాఁటనుండి త్రిలోకంబులవార లీ లింగంబు నర్చించి భోగమోక్షం

బుల నొందుచుండి రిది వైద్యేశ్వరలింగచరితం బిఁక నాగేశ్వరలింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 197

—* దారుకవనము - నాగేశ్వరలింగము *—

ఉ. దారుక నాగరక్కసియుఁ • దత్పతి దారుకుఁ డుగ్రమూర్తి వి
స్తారబలంబుతో నపర•సాగరతీరవనస్థలిన్ బోరిఁ
జేరి సమస్తభూప్రజకు • సిల్గులు గూర్చుచునున్న నార్యుఁడన్
ధీరమునిన్ శివవ్రతుని • దివ్యులు మానులుచేరి యార్తిమై. 198

చ. వలఁతివి నీవు రక్కసుల•పాల్బడనీక జనంబు నేల నీ
వలన భయంబుఁ బాపికొన•వచ్చితి మిందఱమన్న నాతఁడుఁ
ఖలులగు దానవాధముల • కల్మష మారసి దైత్యు లీ ధరా
తలమును బాసి వేఱకడఁ • దాము చరింతురుగాక వీఁకఱ. 199

గీ. అట్లు చనరేని నశియింతు • రనుచు శాప
మొసఁగఁగ నిశాచరులు గడు • నులికి దుఃఖ
తాత్ములై మనుగడ యెట్లు • లందఱు మిఁక
నెచటి కేగఁగవలయునో • యెఱుకపడదు. 200

క. అని వనరుచున్న దారుక, యను నారక్కసి యొయారి • యన శాంకరి దా
మును నాకిడె నొకఁడు వరం,బును దదనుగ్రహమునఁ గడ•పుదము కడలిలోన్.

ఆ. కడలికుక్షి యందుఁ•గాపురంబుండి యా, పరిజనులును మనము•ప్రక్కలందుఁ
దిరుగు తరణిజనులఁ • జెఱఁబట్టి వారల, ధనముఁ జూఱఁగొంద • మనవరతము.

చ. అని నుడువఁగ దారుకుఁడు • హర్షమునొంది నిశాచరావళిన్
గొని చని దుర్గమాంబునిధి•కుక్షిభువిన్ వసియించి చేవ జీ
వననిధిలోఁ జరించు యడు•వంబులఁబట్టి ధనంబుఁగొట్టి య
మ్మనుజుల నార్తిఁ బెట్టుచుఁ గ్ర•మంబుఁదొరంగి రహించుచుండఁగా. 203

క. ఒకయోడను బేహారము,నకు ద్వీపాంతరముఁ బరిజ•నముతోఁ జనఁబో
నొక వైశ్యుని సుప్రియనా,మకు శివపూజకునిఁబట్టి • మదమొప్పారన్. 204

ఉ. బందిగనుంచి దాసజన•వర్గముతో ధనమున్ హరింపఁగా
బందిన వైశ్యుఁడుండి శివ•భక్తిని మావక పార్థివేశపూ

జం దగసల్పుచుండ దనుజప్రభుఁ డారసి వచ్చి వేగ నీ
చందము మాను మిట్టి వెడజాడఁ దలంచినఁ ద్రుంచి వేసెదన్. 205

క. అని తెగటార్పన్ దన జనమునకున్ గనుసన్న సేయ మూఁగఁగ వారల్
గని వెఱపుఁగొనియు వైశ్యుఁడు మనమున శంకరుని నమ్మి మఱియిటులనియెన్.

క. రక్షింపుము శంకర! నను, రక్షింపుము సకలలోకరక్షాదక్షా!
రక్షింపుము శివ! దుష్టుల, చే క్షయమున్ జెందనీక సేవకునిఁ గృపన్. 207

క. నీవే యేడుగడవు శివ!, నీవే యొడయఁడవు ద్రవిణనిధివియు నీవే
నీవాఁడను నీదాసుఁడ, నీవియె యీ ప్రాణములిఁక నిలుపు మహేశా! 208

వ. అని యభ్యర్థించిన నాక్షణంబున శివుండు పార్థివలింగంబందుండి జ్యోతిస్స్వరూ
పంబున నెగసి ప్రసన్నుండై పాశుపతాస్త్రం బవ్వైశ్యునకొసంగి తత్ప్రహారం
బున రక్కసులనెల్లఁ బొలియించిమించిన దారుకాప్రార్థితయై మహేశ్వరుని
పట్టంపురాణి విభునిఁదరిసి

—* పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపుమని శివుని వేడుట *—

ఉ. వేఁకటి నొందియున్నది వివేకనిధాన! నిశాటి దీనిపైఁ
బోకడసేయు మాగ్రహముఁ బూను మనుగ్రహభావమున్ జిరం
బీక శిశుత్వమందు నను హెచ్చుగఁగొల్చి వరంబులొందె నా
శ్రీకలనన్ దదాత్మజులుఁ సింధుతటిన్ వసియింత్రు గావుతన్. 210

వ. అని యిట్లర్థించిన నఖిలేశ్వరుం డిట్లనియె.

ఉ. రాణిరో! నీమనంబరసి రక్కసినొక్కతెఁగాతు నిప్డు పూఁ
బోణి! తదీయనందనులు పొల్పుగ నిందువసింత్రు నే నని
ద్రాణతలింగరూపమునఁ దప్పక యిందు నెయుందు మానవ
త్రాణముగోరి నీవటులె రాణదలిర్పఁగనుండు మిచ్చటన్. 211

వ. అనినాడివి భక్తానుగ్రహార్థం బమ్మహేశ్వరుండు నాగేశ్వరుండను నామధేయం
బుతో నందుఁజేరి వసించియుండె. మహేశ్వరియును నాగేశ్వరి యను పేరుతో
నచ్చోటనే వెలసియుండె నదిమొదల లా నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగం బఖిలసిద్ధి
కరంబై యొప్పె నిది నాగేశ్వరలింగచరితం బిఁక రామేశ్వరలింగస్వరూపం
బును వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 212

— * శ్రీరామేశ్వరలింగము * —

ఉ. నీరజలోచనుండు రజనీచరులన్ వధియింపఁగోరి యీ
ధారుణి సూర్యవంశమునఁ దా జననంబును జెంది జానకీ
వారిజపత్రనేత్రను వివాహము చెంది పితృప్రియార్థమై
ఘోరతరాటవిన్ దఱిసి కోమలిఁ గోల్పడెఁ బఙ్క్తికంఠుచే. 213

ఉ. అంత దురంతచింత హరిదశ్వకులాగ్రణి వానరేంద్రుతోఁ
బొంతము చేసి మారుతిసమున్నతవిక్రమదీప్తి మైథిలీ
కాంతవిధం బెఱింగి ప్లవగప్రభుసంకలితోరువాహినీ
క్రాంతతటాంతరుండగుచుఁ గాండనిధిన్ వడిఁ జేరి ధీరుఁడై. 214

వ. మంతనంబందు

ఉ. రావణుఁడన్న నల్పుఁడె? యరాతిగణంబుల నుక్కడంచి నా
నావిధసంపదల్ పొదల నాయకుఁడై తగు మేటి యమ్మహా
దేవుని భక్తిఁ జేసి కడుఁ దేజముఁ జెందిన ధీరవర్యుఁ డీ
జీవనరాశి నల్పసరసిన్ వలె మీఱెడుప్రోడ యారయన్. 215

క. మనమందర మిపుడీ యుదధిని దాఁటుట యెట్లు పిదప దితిజాధిపతిన్
వెనఁకువఁ గూల్చుట యెట్లది, యొనఁగూడునె శివునికరుణ నొందకయున్నన్.

గీ. వినుము సౌమిత్రి! యీసింధువేలయందు
శంభులింగార్చనంబు నిష్ఠ మెయి సల్పి
తత్ప్రసాదంబుఁ బడసి యుదారశక్తి
నోడిసి దాఁటుద మంబుధిఁ గడవ రిపుని, 217

క. అని స్థిరహృదయుండై చ, య్యనఁ బార్థివలింగమొండు హవణికమై స
ల్పి నితాంతభక్తిఁ గొలువుఁడుఁ, బినాకధరుఁ డంతఁ బొల్చి ప్రేముడిఁ బలికెన్.

— * శివుఁడు రామునకుఁ బ్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట * —

శా. రామా! దాశరథీ! ముదంబొదవె నీరారజ్యమానార్చనన్
బ్రేమన్ గోర్కులఁ దెల్పు మిచ్చెదనన్ బృథ్వీవరోత్తంసుఁ డో
హేమగ్రావశరాస! రావణుని త్రుళ్ళింకించి సీతార్ప ను
ద్దామంబై యలరారుశక్తి నిడుమా దాక్షిణ్య మేపొందఁగాన్. 219

క. మఱియును సేవలతో మే, మఱిముఱి మున్నీరుదాఁట • ననువగుజతనం
బెఱిఁగింపు మీస్థలంబున, నెఱిమీఱఁగ నీవు సతము • నిలువు మహేశా! 220

వ. అని యిట్లు వరంబడిగిన శివుండు రామునకు * రావణనిర్వాపణప్రవీణంబగు సామర్థ్యం బొసంగి సేతుబంధనోపాయం బెఱింగించి రామచంద్రాదార్చితపార్థివలింగంబందు జ్యోతీరూపంబునఁ బ్రవేశించి రామేశ్వరలింగం బని పేరొంది రామున కిట్లనియె. 221

ఉ. ఎంతటిదాఁక నీకువల • యేశ్వరుఁ డీరవి యీాయుడుప్రజం
బెంతటిదాఁక నీధరిత్రి • మము లీనదు లీభువిఁ జెల్వమీఱునో
యంతటిదాఁక నే నిచట • హర్షసఁగన్ భవదీయలింగమం
దెంతయుఁ బ్రేమతోడ వసి • యింతు యశంబొనరింతు నీకిలన్. 222

వ. అని సెలవిచ్చినంత సకలదివ్యజనంబులు మునిజనంబులు వచ్చి యా రామేశ్వరలింగంబున కర్చనంబు లొనర్చి యానందించి చని రది మొదలాలింగంబు సుప్రసిద్ధంబై త్రిలోకార్చితంబై వెలసె నంత రామచంద్రుండు

గీ. సేతుబంధన మొనరించి • సింధుదాఁటి, సపరివారము పౌలస్త్యుఁ • జిదిపి తత్పురికి విభీషణుఁ బ్రీతి నేలికనుజేసి, సతినిఁగొని పుష్పకం బెక్కి • సంతసమున

క. పారావారము దాఁటి స, దారుండగు రాఘవుండు • దా నటుఁబూర్వం
బారాధించిన లింగముఁ, జేరి మహాభక్తిఁ గొలిచె • సీతయుఁ దానున్. 225

వ. మఱియు నంత సీతాప్రార్థనఁ జేసి రామచంద్రుండు వేఱొకలింగంబుఁ బ్రతిష్ఠింప నెంచి యాంజనేయునితోఁ గాశినుండి యొక్కలింగంబుఁ దెప్పించి రామనాథలింగంబు సమీపంబునఁ బ్రతిష్ఠించె నాలింగమును గాశీవిశ్వేశ్వరలింగం బనియును హనుమల్లింగంబనియుఁ జెప్పుదురు. 226

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం త్రింశాధ్యాయే—
శ్లో॥ కృతవాన్ రాఘవః పూజాం । శివధర్మపరాయణః । స్తుతించ వివిధాంకృత్వా । ప్రణిపత్య శివం ముదా । జయంచ ప్రార్థయామాస । రావణాజౌతదాత్మనః ॥
తతః ప్రసన్నహృదయో । రామభక్త్యా మహేశ్వరః । జయోస్తుతే మహారాజ । ప్రీత్యాచ పునరబ్రవీత్ । ...... పునశ్చ ప్రార్థయామాస । సాంజలి ర్నతమస్తకః ॥ రామః—త్వయాస్థేయ మిహస్వామిన్ । లోకానాం పావనాయచ । పరేషా ముపకారార్థం । యదితుష్టోసి శంకర ॥ సూతః— ఇత్యుక్తస్తు శివస్తత్రం । లింగరూపో భవత్తదా । రామేశ్వరశ్చ నామ్నా వై । ప్రసిద్ధో జగతీతలే । రామస్తత్ప్రసాదేన । సింధుముత్తీర్యచాంజసా । రావణాదీన్ నిహత్యాశు । రాక్షసాన్ ప్రాపతాం ప్రియాం ॥

క. ఈ రామేశ్వరలింగముఁ, జేరి నరుం డెవ్వఁడేని ♦ శ్రీగంగాంభో
ధారల నభిషేకించినఁ, జేరును గైలాసశైల ♦ శిఖరపదంబున్. 227

వ. ఇయ్యది రామేశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక ఘుశ్మేశ్వరలింగచరిత్రింబుఁ జెప్పెద
నాకర్ణింపుఁడు 228

— * దేవగిరి శివాలయము - ఘుశ్మేశ్వరలింగము * —

క. దేవగిరి నికటమున భూ, దేవుఁడు బ్రహ్మవిదుఁ డభవ♦దీక్షితుఁ డవనిం
బావనుఁడు భరద్వాజకు, లావిర్భూతుఁడు సుధర్మఁ♦డనునొకఁడలరున్

క. అతనికి సుదేహయనునొక, చతురమతి కలత్రమలరు ♦ సమ్యగ్గుణశో
భిత గృహకార్యవిశారద, పతిహిత సుచరిత్ర ధర్మ♦పారీణ గడున్. 230

ఉ. వారలు దేవతాతిథిస♦పర్యలఁ బేర్మి నొనర్చుచుండి ర
వ్వారికి సంతుగాక పలు వత్సరముల్ చనినంతఁ జింతతోఁ
గూడి సుధర్మదేవి మదిఁ♦గుందుచు వైభవ మెంతయుండినన్
నారెకు దూరుచున్ విధిని ♦ సంతసమొందకయుండె నిచ్చలున్. 231

ఉ. ధీరుఁడుగానఁ దత్పతి మ♦దిన్ గన కెట్టి విచారమున్ మహో
దారతతో నిటుల్ నుడువు ♦ నన్నిరో! వందురనేల? యిట్టు లె
వ్వారికి నెన్నరాదు రిల ♦ బంధుగులెవ్వరు? తల్లిదండ్రు లె
వ్వారలు? పుత్రులెవ్వ? రిఁక ♦ స్వార్థపరంబు జగంబు సర్వమున్. 232

క కావున వగవక సతతం, బీవు శివునిఁ గొలుచుచుండు ♦ మింపుగ నన భూ
దేవియు మానక స్త్రీస్వా, భావికగతి సుఖముఁదప్పి ♦ వనరుచునుండెన్ 233

గీ. అట్టితతిఁ బొరుగిఁటికి ♦ నరిగి యెదియొ
వనికిఁ దత్సతితో మాట♦పట్టుదలకు
జగడమాడఁగ నాబిడ ♦ దెగడి యిటుల
నుడివెను సుదేహమన సెఁతో ♦ నొచ్చి పొగల 233

క. కొప్పరము లున్నవనుచున్, గొప్పగు నగ లున్నవనుచుఁ ♦ గొప్పననుచు నీ
వెప్పుడుఁ ద్రుళ్ళెదు బంగరు, కుప్పలుగల రోసి! నాకుఁ ♦ గొడుకులుఁ గూఁతుల్.

ఆ. దుడ్డు గలుగనేమి? ♦ గొడ్డుదానవు నీవు, తినుట కెవ్వరేని ♦ దిక్కు లేరు
బిడ్డలున్నదానఁ ♦ బేర్మి నా కెనయౌదె?, తల్లకిల్లుదు లగుచుఁ ♦ దపనుఁ గొనిన.

క. అనినఁ జవుక్కురుమను మదిఁ, గనలుచు నిజగృహముఁ జేరి కాంతుని కంతన్
బెనుపగ వినిచిన నాతఁడు, వినియు విననియట్టు లుండె విత్తముఁ డౌటన్.

ఆ. ఆసుదేహ యంత కంతకు సంతాన, కాంక్ష యగ్గలింపఁ గాంతుఁ గదిసి
కలదె లేదె నాకు గర్భవైభవమంచుఁ, గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి యడుగఁ గొంకకతఁడు.

ఆ. రెండువిరుల శివుని దండ నుంచి యొకండు
గొనుము పణఁతి! యనినఁ గోమలాంగి
యిష్టసుమముఁ బాసి యావలి పుష్పంబుఁ
గొనినఁ బెదవి విఱిచెఁ గోవిదుండు. 239

ఉ. ఆరసి యద్ది యంతఁ బతి కర్మిలి వేఱొకఁ బెండ్లిసేయఁగాఁ
గోరి మహాత్మ! నాకీఁకను సూనలు గల్గరు తెల్లమయ్యె మేల్
మీఱఁగ వేఱుబాలికను మీరు వివాహము చెందుఁ డాపెకున్
మీఱక పుట్టు నందనుఁడు మేలగు నందఱకున్ బ్రియంబగున్. 240

క. అన విని యిపు డిట్టులె నీ, వనెదవు వేఱొర్తిఁ బెండ్లియాడిన సవతిన్
గని పోరుసేతు వెంతయు, ననుమానము లేదు పెండ్లియాడను మరలన్. 241

వ. అనటయు

క. నా చెలియలు పదిరెండేం, డ్లేచిన యీ డొప్పుబాల నిప్పింతు దయన్
జూచి వివాహంబాడుము, నా చెలియలి నేచు దాన నా? యెటులైనన్. 242

సీ. అని దివారాత్రు లెంతయు నధిపుతోడ
నాడివి మదిఁ గరఁగించి సెల్వొడిసి తనదు
చెలియలిం దెచ్చి పెండ్లి చేసి దాసి
యట్లు సేవించుచుండె నయ్యనుజ నెపుడు 243

క. ధర్మవిదుఁ డైనయట్టి సు, ధర్ముఁడును సుదేహతోడఁ దా నిటులనియెన్
నిర్మలమతి! నీ చెలియలి, నర్మిలి నీ వేలుచుండ నగుఁ బసిదానిన్. 244

ఆ. అనుచు ఘుశ్మ యను నాహ్వాయం బొప్పెడు, చిన్నయాలు నప్పు చేతఁ బెట్టి
నిత్యవైభవమున నెగడుచుండె నతండు, ఘుశ్మ యక్క సెలవుఁ గొని ముదమున.

క. దినదినము నూటయొక్కఁ, డనువుగ మృల్లింగములను నమరించి శివా
ర్చన విధిమై సలిపి ముగిం, చిన మీఁదను వాని నెల్లఁ జెఱువునఁ జేర్చున్.

—* ఘుశ్మకుఁ బుత్రుఁడు జన్మించుట *—

క. కొన్నేళ్లు జరుగ లింగము, లన్నియు నొక లక్ష యయ్యె నంత శివకృపన్
జెన్నలరు ఘుశ్మ కెంతయుఁ, జిన్నారినుతుండు పొడమెఁ జేతంబలరన్. 247

క. అందముగాఁ బొడమిన తన, నందను నానందభరమునఁ గని సుధర్ముం
డెందు ననాసక్తుండై, నం దద్దయు ముదముఁ గొనె జనంబు లలరఁగాన్. 248

క. బందుగులున్ లాఁతులు నిఁక, నందఱు ఘుశ్మన్ గరంబు హాసంబున మె
ప్పొందఁగఁ గొనియాడిరి వ్యథఁ, జెందె నొకర్తుక సుదేహ చెనఁటితనమునన్.

వ. అంతఁ గొన్నాళ్ళకు

సీ. రూపరేఖాకలాశీలరుచిరుఁడగుచు, బాలుఁ డేపొంద నొకబాడబప్రముఖుఁడు
కడిఁదిధనికుఁడు దనకూతుఁ గారవించి, యిచ్చి పెండిలిచేసె సొంపెచ్చ మీఱ

క. వియ్యపువారలు వారల, వియ్యంబులు ఘుశ్మ నెంతొ వేడుకఁ జూడన్
గొయ్యతనంబున నోర్వక, గయ్యాళి సుదేహ మెండుగా దపియించెన్. 251

ఆ. జ్యేష్ఠజ్యేష్ఠయగుచు జెడుసుదినొందఁగా, ఘుశ్మ యుత్తేఁగి వేగఁ గొడుకు కోడ
లును ద్వదీయులమ్మ! మనము చెలుంగుము, నాకు వారు కారు నమ్ము మికను.

క. తల్లిబలెఁ గొడుకు పెనిమిటి తల్లిబలెన్ గోడ లెదలఁ దలఁచిరి ప్రియమా
నిల్లాలిగఁ దలఁచును విభుఁ, డుల్లమున సుదేహ నట్టు లొప్పఁడు ఘుశ్మన్.

క. ఈరీతి వారలుండిన, మీఱి సుదేహావధూటి మేనోర్వక వి
స్తారపు బాపము లొఁగొని, నేరంబుల వెదకికొనుచు నిందితమతియై. 254

సీ. ఘుశ్మకన్నీరుచేత వాఁకుం గలట్టి, హృదయతాపానలము శమియించుఁగాక!
వేఱువిధమైనఁ గాదల్లు నేరమనక, దానినాను వధింతు నంతయును గుదురు.

—* సుదేహ ఘుశ్మకొమరునిఁ జంపుట *—

సీ. పైనిఁ గానున్నదగునని పాపభయము, మాలి చీఁకటిరాతిరి మందిరమునఁ
బడఁతితోఁ సెజ్జఁ బూఁకకుఁ గొడుకు నొడిసి, పొడిచిచంపెను గత్తితోఁ గడిఁదివగను

క. కసిదీరినదని మసివడి, వెసఁ గొమరుని తుండెములను వెదకికొని సమీ
పసరస్సున నేసి యడిం, బసరంబైఁ జేరె మరల మందిరభూమిన్. 257

మ. తెలవాఱ రుధిరాక్తమైన పడకం దేర్పాచి యాత్మేశ్వరున్
గలయంగాంచక కోడలార్తయయి యాక్రందధ్వనుల్ సేయఁగాఁ

గలుషస్వాంత సుదేహ సేరి యెఱుఁగం గాలేనియట్టుల్ వ్యథా
కులఁబో లెన్ విలపించె నెల్లడర బద్గద్గాడి హా హా యనన్. 258

గీ. అపుడు ఘుశ్మయుఁ దాఁ బార్థి వార్చనంబు
సలుపుచుండెను నాథుండు సరస నుండె
గోడుగోడున నేడ్చుచుఁ గోడ లవ్వి
ధంబుఁ దెలిపిన ధీరయై తలఁచె నిట్లు. 259

క. ఎవనివలనఁ గొడు కేర్పడె, నవికలకృపుఁ డతఁడె సాఁకు నర్భకు భక్తో
త్సవకరుఁడని పేరొందిన, శివుఁడు మహాకాళమూర్తి సిద్ధం బిందున్. 260

ఆ. కాకయట్లు శివుఁడు గాపాడకున్నచో
నెవ్వ రేమి యడ్డ మీ జగమున
మాలకరి విరులను మహిఁగూర్చ నెడ సేయు
నట్లె హరుఁడు జగము నవఘళించు. 261

క. కావున వగపేలని శివ, దేవుని యెడ నమ్మకమున దివ్యల్లింగా
ర్చావిధ్యంతంబున సర, సీవనమునఁ గలిపి మరలె శివలింగములన్. 262

వ. అంత

—* ఘుశ్మకొమరుఁడు జీవితుండై వచ్చుట *—

ఉ. వచ్చితి వచ్చితిన్ జనని! వెళమె యేను భవచ్ఛివార్చనా
సచ్చరితోన్నతిన్ శివు ప్రసాదసమున్నతి మాఱుఁదల్లి చేఁ
జచ్చియుఁ బుట్టితిన్ మరలఁ జక్కఁగ నన్ గొనిపొమ్ము గేముకున్
జెచ్చెరనంచుఁ బుత్రకుఁడు చేరఁగవచ్చినఁ జూచి తాల్మియై. 263

క. ఎక్కుడు మోదము లేకయె, యక్కపయిన్ గినుకఁగొనక యాకె గొమరుపైఁ
జక్కఁగఁ జేయిడెఁ గడుమెం, చ్చెక్కఁగ ముక్కంటిసామి యే తెంచివడిన్.

ఉ. మెచ్చితి నీదుపూజనము మేలగు నీదగు తాల్మికెంతయున్
హెచ్చుగ నిచ్చెదన్ వరము నీవిఁకఁగోరుము నీసపత్ని నేఁ
జెచ్చెర ముక్కముక్కలుగఁ జెండెదనిప్డు త్రిశూలధారనాన్
గ్రచ్చఱ ఘుశ్మ దానడిగెఁ గావుము నాస్వసనంచు నాదృతిన్ 265

వ. అంత శివుండు

క. ఏమిటి కోమఁగఁ జూచెద, పీమెను నీపట్టిఁబట్టి ♦ హింసించెను పో
రామిన్ దలఁపఁగఁ జనునే?, పామునకున్ బాలుఁబోయ ♦ భావ్యంబగునే? 266

వ. అనిన ఘుశ్మ యిట్లనియె

క. కీడొనరించిన వారికిఁ, గూడ ప్రభూ! మేలుసేయఁ ♦ గూడుఁగాదే
ఊడదె నీ దరిసెనమునఁ, గూడవితలఁపది సుదేహ ♦ కున్ సుచరిత్రా! 267

గీ. అనిన శివుఁడల్లె వేఱొకం ♦ డడుగువరము, నాఁగ నయ్యేలనాఁగ వే ♦ వేగ లోక
రక్షణంబును గోరి యా ♦ రాజమౌళి, నందె వసియింపుమనెఁదన ♦ యాహ్వాయమున

వ. అనిన శివుండు

క. నీవర్థించినయట్టులె, యీ విమలజలాశయమున ♦ నెంతయు నీపే
రావహిలన్ ఘుశ్మేశుఁడ, నా వెలసెద నాలయం బ ♦ నఁబడు సరసియుఁ. 269

క. ఇఁక నిట నను గొల్చిన వా,రికి నిష్టార్థముల నిడి పా ♦ రిన్ బ్రోచెద మీ
యకలంకాన్వయ మిది నూ,టికిఁ బాఁక సుపుత్రు లొప్పి ♦ కీవిగొను నిలన్.

ఆ. అనుచు లింగరూపుఁ ♦ డై యుండె శంకరుం, డనఘుఁడగు సుధర్ముఁ ♦ డాసుదేహ
వచ్చి ఘుశ్మతోడ ♦ వరదు మహేశ్వరుఁ, గొలిచి రంద ఱింపు ♦ గూరుమదుల.

క. శరదాగమమున నీటన్, బొరసిన కాలుష్య మవియు ♦ పోల్కి సుదేహాం
తరదురితాశయ మెల్లన్, హరదర్శనమునను విరిసె ♦ హరువొప్పొందఁ.

వ. సుదేహయు జీవితుండైన పుత్రుంగాంచి మురిసి తన చేసిన ద్రోహంబునకు లజ్జించుచుండ విభుఁడును ఘుశ్మయుఁ బాపహరంబులగు ప్రాయశ్చిత్తంబులొనరింపఁ జేసి రంత నంద ఱన్యోన్యప్రేమలఁ బొదలియుండి రదిమొదలా లింగంబు ఘుశ్మేశ్వరలింగంబనియు సరోవరంబు శివాలయంబనియుఁ బేరొందె నిది ఘుశ్మేశ్వరలింగచరిత్రం బిట్లు ద్వాదశజ్యోతిర్లింగచరిత్రంబులఁ జెప్పితి నిఁకేమి వినఁగోరుదురనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లిట్లనిరి. 273

— * లింగస్వరూపకథనము * —

క. లింగస్వరూప మెట్టిదో?, లింగపదార్థంబెదో? దె ♦ లియఁజెప్పుము మా
కుం గరుణ మెఱయఁగా దీ, నిం గూరిచి చెప్పుచుండ్రె ♦ నేక విధములఁ. 274

క. అని ప్రశ్నింపుడు సూతుం, డనియెను మునులార! మీర ♦ లడిగిన విషయం
బును దెలిపెదువాఁడ జగ, జ్జనముల శ్రేయంబుకొఱకు ♦ సాకల్యముగాన్.

క. అరయఁగ నాద్యంతములన్, బొరయక కోట్లిల్లు నద్ది • బోధాస్పదమై
ధరఁ బూర్ణమై యఖండ, స్ఫురణంబై యలరు లింగ•మూర్తి మునీంద్రుల్! 276

క. అనితరసాధారణమై, యనుపమఘనశక్తియుక్త•మై యచలంబై
మునుకొని సకలజగత్సా, ధనమై లింగంబు వెలయుఁ•దాపసవర్యుల్! 277

క. ఏకంబై చిన్మయమై, వాకులకున్ మదికి దవుల•వర్తించునదై
శ్రీకరమై శ్రితసేవిత, మై కమ్రజ్యోతిరూప•మై బ్రహ్మంబై. 278

క. అమలంబై వేదపదా, సముసై సర్వార్తిభేద•నమునై శివమై
కమలాక్షకమలజన్మా, ద్యమరాళీతస్వరూప•మై యమరు మునుల్! 279

వ. ఈ లింగస్వరూపవిభవంబుఁగూర్చి నేనకా దెవ్వార లెంతకాలంబైనను సమగ్రంబుగా నుడువలే రేను గుణుతుకై రవిదీపన్యాయంబుగ నించుక వక్కాణించితి నిఁక లింగశబ్ద నిర్వచనంబు వినుఁడు. 280

క. విదివగు నీసకలచరా, చరభువనము లెందుఁడిందు • సర్వంబల్లే
మరలనెటఁ బొడము జగముల, కిరవెయ్యది లింగమది ము•నీంద్రవతంసుల్!

వ. ఇఁకఁ బ్రతికోపాసనయందలి శివలింగంబుఁగూరిచి కొండ ఆొక నైతిహ్యామున్ జెప్పెద రద్దాని నుడివెద నాలకింపుఁడు. 282

— * దారుకావనమునిచరిత్రము * —

ఉ. దారువనంబునాఁగ వసు•ధాతలమందుఁ గరంబు శ్రీల నొ
ప్పారుచుమిగులు నచ్చోట మ•హామహు లిద్ధతపోధనాగ్రిణుల్
ధీరులు మౌను లుందురు స•తీసుతశిష్యగణంబు గొల్వ న
వ్వారలఁజూచి ఆొడిఋషి•వర్యు లడల్గొని యుందు రెంతయున్. 283

మ. శివభక్తింగొని నిత్య మమ్మునివరుల్ • సేవించుచుం దీర్థశి
ష్యవరుల్ పుత్రులుగొల్వ నింధనకుశా•ద్యర్థంబుగా నొక్కనాఁ
డు విదూరాటవికేగి రయ్యెడ శివుం•డున్ వారలన్ మెచ్చి హె
చ్చువరంబుల్ దయనీయ నెంచి మదులన్ • శోధింపఁగా నింపుమై. 284

— * మునుల పరీక్షకై శివుఁడు దారుకావనంబునకు వచ్చుట * —

మ. కడునందంబగు లేఁతయౌవనపుటా•కారంబునున్ జెంది యె
క్కుడు వేడ్కొ ప్ప దిగంబరుండయి మునీ•టోత్కరస్త్రీసన్నిధిన్

బెడఁగొప్పొందఁగ భిక్షమెత్తుకొన రా • వీక్షించి యవ్వార ల
వ్వెడవిల్తున్ గిఱుఁరించినట్టిఁడని బాల్యోభ్రాంతలై చింతతోన్. 258

చ. మది గెలువంగ నోడి యల • మారహరున్ వడిఁజేరి విభ్రమా
స్పదమగు తత్తనూజ్జ్వలర•సప్రసరంబును గన్నుదోయిఁ బే
ర్మదమొదవంగఁ గ్రోలుచు గ•ముల్గములై హరు సన్నివేశముల్
వదలఁగలేక పైకొనుచు • బాళి మరల్పఁగలేక వేఁకతోన్. 286

— * మునిభార్యలు శివునిఁజూచి మోహించి వెంటఁబడుట * —

క. చక్కెరవిల్తుకోలల, కక్కఁటమలు లార్తిఁగొని భ•యంబు విడిచి మేల్
నిక్కఁడు చనుఁగవఁగుబ్బుచు, నక్కలు బిగ్గరఁగ నొడిసి•రమ్మారహరున్.

సీ. విగురుఁబోఁడియొకర్తె•చికురబంధముజాఱఁ, గౌఁగిలింపుముఁ బ్రభూ!•కావుమనియె
చెలువయొకర్తుక•శివుచేయితన ఘన, స్తనమండలిని జేర్చి • సాఁకుమనియె
విరిదండకై వడి•యురమందుఁ వ్రాలి యేలుము దేవ!యని యొక్క•రమణియనియె
పొగరుగుబ్బలను వీఁ•పునఁ గ్రుచ్చిననుఁ బ్రోవు, మనివేఁడెనొక విక•చాబ్జగంధి

గీ. కదిసిపైకొని ముద్దాడెఁ•గలికియొకతె, పదములొత్తుచునిలిచెను•భామయొకతె
రమ్మురమ్మని చెయిలాగె•రామయొకతె, నేనునీదాననని చేరెఁ•జానయొకతె.288

సీ. దిక్కునీవేసామి• మొ్రుక్కెదానను ననుఁ, బాసిపోవకుమంచుఁ•బల్కెనొకతె
సారంబులేని యీ•సంసార మే నొల్ల, నీవె యేడ్గడవంచు • నిలిచెనొకతె
యిల్లొల్ల విభునొల్ల • నీధనంబొల్లని, న్నాసించి వచ్చితి • ననియె నొకతె
ఈవె నా ప్రాణంబు • వీవెధనంబు నిన్, విడువలే నంచని • వేఁడె నొకతె

గీ. ఆర్తనేలినఁ బుణ్యాత్మ • ననియె నొకతె
కనవె సర్వజ్ఞుఁడవు తాప•మనియె నొకతె
నన్వీడినఁ బాయుదానఁ బ్రా•ణమనె నొకతె
అరసి యెటులేని రక్షింపు • మనియె నొకతె. 289

వ. మఱియును గొందఱు గరువతనంపుప్రోఢ లక్కందర్పజేతన్ గాంచి పరవశలై

గీ. చనులఁ గండూతి చేసె భా•మిని యొకర్తు
చెక్కులను గీటె నొయ్యారి • చెలువ యొకర్తు
పయ్యెదల్ జార్చి సరిచేసె • భామ యొకర్తు
దీనదృష్టుల హృదయంబుఁ • దెలిపె నొకర్తు. 192

వ. ఇఁకను కెక్కండ్రి చక్కని పడంతులు బిడ్డపాపల నింటఁబడవైచి హరున్
దారసించి మూఁగిరి. 292

ఉ. ఇందఱు చుట్టుముట్టి సుర • తేచ్ఛఁ గడున్ గడుఁ దీవరింపుచున్
గందరగోళమున్ సలుపఁ • గా హరుఁ డెంతయు నిర్వికారుఁడై
యందఱఁ గాంచి యిట్లనియె • నక్కట! మీ మగలుండ లాఁతిలోఁ
గందువఁ గూడఁగాఁ దగునె? • కశ్మల మియ్యది చేరుఁ డిండ్లకున్. 293

చ. అన విని వారలెంతయును • హా! యిటు ద్రోయఁగఁ జెల్లునే మమున్
ఘనుఁడవు కామతంత్రములఁ • గాంచిన ప్రోడవు కోరి వచ్చి చే
రిన ననబోంట్ల కామితము • రిత్తయొనర్చి తొలంగ నొప్పునే?
నిను నిఁకఁ బాసిపోవుటకు • నేర్తుమె? దోసము గీసమున్ననున్. 294

క. అని యిటుఁ దెంపునఁ దనపై, ననురాగభరంబు నిలిపి • నట్టి యువతులన్
గని కనికరించి వారల, కనఘుం డవ్వారిమదుల • కానందమిడెన్. 295

గీ. అంత నక్కాంతలెల్ల ని • శాంతహర్ష, పారవశ్యంబునన్ మీఱి • పడయరాని
సిరికిఁ జెలరేగి యా రాజ • శేఖరునకుఁ, జెలిమి నుపచారముల నిట్లు • చేసి రంత.

క. గొడుగున్ బట్టె నొకర్తుక, తడఁబడుచున్ బావలొందెఁ • దన్వియొకతె బ
ల్వడి వింజామరలొందిరి, బెడఁగొప్పఁగ జతలు జతలు • బింబోష్ఠు లొగిన్.

క. అద్దముఁ బట్టె నొకతె యొక, సిద్ధపు జవరాలు భక్ష్య • నిచయకబళముల్
దద్దయు నొసంగుచుండెను, గద్దెను మోచికొని తెచ్చెఁ • గలికియొకతెయున్.

వ. ఇట్లు మునివనితారత్నంబులెల్లఁ బరిపరివిధంబులఁ బరమేశ్వరు సేవించుచు
మహానందంబున సర్వంబును మఱచి చొక్కియున్న సమయంబున మునివరులు
పుత్రచ్ఛాత్రసమన్వితులై బహువిధసమిత్కుశఫలాశప్రసూనఫలమూలంబులఁ
గొని స్వాశ్రమంబులఁ జేరవచ్చి యందు భిక్షుకునిఁ గళత్రంబుల శీలభంగ
దుర్వృత్తంబును గాంచి విస్మితులై పీఱిఁడులై విన్నఁబోయి వగచి మహా
గ్రహపరవశతన్ భిక్షునిన్ జేరి యిట్లు ధర్షించిరి. 299

—* మునులు శివునిఁ గోపించి కొట్టఁబూనుట *—

ఉ. ఎవ్వఁడవీవు కల్మషుఁడ! • యేటికిఁ జేరితి వీవనం బిటుల్
గ్రొవ్వి దురాత్మకృత్యమున • మున్ వెనుదీయక మావధూటులన్

బుద్ధులు కానివేతలకుఁ • బూనిచి శీలము గంగఁగల్గి తీ
విద్యని నిన్నుఁ బూడ్చెద మి • కెవ్వరిఁ దెచ్చిన వచ్చినన్ సుకల్. 300

క. అని దూఱిన జడియక య, మ్మునివరులన్ జూచి నగుచు • ముగ్ధేందుకలా
కనదవతంసుం డూరక, యె నిలిచినన్ వారి మిగుల • హెచ్చుగ కినుకన్. 301

శా. పాషాణంబులఁ గఱ్ఱలన్ బడితెలన్ • బల్యుగ్రరూప బ్లాడ్ వి
ద్వేషావేశము తోడ బాదశివ్పుం డెంతే వారు దప్పుప్రసున్
రోషంబునఁ గాని భిక్షులింగమును వా • ర్గాలన్ శపి పన్ శివుం
డీపత్తల్గక లింగమున్ జెఱికి వా • రీక్షింప వైచెన్ ధరన్. 302

— * శివలింగము మునులను బాధించుట * —

ఆ. మునులు సూచుచుండ • భోగిభూషణుఁ డదృశ్యతను జెందె నంత • జటుల లింగ
మేచి భయదముగను • హెచ్చుగు జ్వాలల, నింగిముట్టి మునుల • నిగిడి చుట్టె.

ఉ. వారు భయంబునొంది త్రిదివంబు మొదల్గలచోట్లకేగ న
వ్వారల వెంటనే యదియుఁ • బాయక యేగి దహింపఁ జొచ్చినన్
భూరివిషాదతప్తులయి • పొక్కుచుఁ బద్మజుఁ జేరఁ బోయి య
ఘోరము నెల్లఁ దెల్ప విని • గొబ్బున నాతఁ డెఱింగి సర్వమున్. 304

చ. వరదుఁడు భక్తలోలుపుఁడు • భర్గుఁడు మిమ్ము ననుగ్రహించుకో
సరము భవద్గృహంబులకుఁ • జక్కఁగ వచ్చిన మీరు క్రిందుమీఁ
దరయక తూలనాడి పర • మాత్మున కెగ్గొనరించి యిట్టి దు
ర్భరమగు చేట్టనొందితిరి • రక్షకు లెవ్వరిఁ కన్ మలీమసుల్! 305

గీ. మిట్టమధ్యాహ్నమం దెట్టి • చెట్టగాని
యిరవుఁ జేరఁగ నాతిథ్య • మీయవలయు
నందు సర్వేశ్వరుఁడె యటు • లరుగుదేర
మొఱటులై కీడు చేసితి • రెఱుకఁ దప్పి. 306

క. సిరి రా మోకాలొడ్డిన, తెఱఁగున మీ రెంతయేనిఁ • దేఁకువ సెడి వే
గిరపడి యభ్యుదయంబును, గరము చెఱచుకొనిన వారు • కార్పణ్యమునన్.

క. అని యానతిడింప గోడున వనరుచు దిక్కెవ్వ యని యా • వహ్నిజ్వాలల్
గను మాహుతియగుదుము నీ, కనుకంప జనింపకున్న • నరవిందభవా!

క. అని యగ్నికగ్గమగు న,మ్ముని జనులన్ గాంచి యజుఁడు • భూరితరకృపన్
గొనకొని జతనము నారసి, యనె నిట్టుల జదువు నుడివి • యతివేగమునన్.

మ. శివ నర్థింపుఁడు వేగ యీశ్వరి కృపా•శీలాత్మ గుహ్యాకృతిన్
శివలింగంబును దాల్చి ప్రోఁచు నితర•స్త్రీల్జాల రాలింగమున్
శివగుహ్యాకృతిఁ జెంద నందు నిలుపన్ • జేట్పాటు దప్పున్ వడిన్
భువనంబుల్ సుఖమొందు లాఁతి తెఱఁగేన్ • బోదార్తి యెందేగినన్. 310

వ. అంతదనుక

గీ. అష్టదళ మేసి యొక కుంభ • మచట నునిచి
పంచపల్లవములను దూ•ర్వాయవాంకు
రములఁ జేరిచి గంగోద•కముల నింపి
వేదసూక్తుల మంత్రించి • వినయమెసఁగ. 311

క. నతిఁ జేసి లింగమునకున్, శతరుద్రీయమున నీట • స్నాతమొనర్పఁ
హితమతితో లింగం బీ, గతినిఁదొరఁగి శాంతి నించు•కన్ గాంచు వెసన్.

—* సముచితార్చనచే శివలింగంబు శాంతిఁజెందుట *—

వ. అటుమీఁద నేఁజెప్పినయట్లు పరమేశ్వరీ పరమేశ్వరుల సేవించి తత్కృపాను భావంబున లింగంబునకు శాంతిఁ గూర్పుండనిన మునులు పరమేష్ఠిన్ బురస్కరించుకొని తదుక్తప్రకారంబున జగన్నిదానులగు మహేశ్వరీ మహేశ్వరుల నర్చించిన నవ్వార లిర్వురు దయామయులై పొడసూపి యందు పరమేశ్వరి యోన్యాకృతిన్ శివలింగంబు నాకర్షింప నయ్యది యందుఁ జేరి సుప్రతిష్ఠితంబై శాంతిఁ జెందె నంత మును లా యుమామహేశ్వరాత్మికంబగు లింగంబుఁ బూజించి మ్రొక్కి యిట్లనిరి. 313

చ. ఎఱుఁగక తప్పుఁ జేసినను • నెంతయుఁ గూరిమి పేర్మిఁ నిట్టు లా
దరమునఁ బ్రోచు టెంతటి యు•దారమనంబో? ప్రశంస చేయఁగా
దరమొకో! మాదృశాజ్ఞులకు • దర్పకశాసక! దేవదేవ! నిన్
శరణము నొందినార మప•చారసహస్రములన్ క్షమింపుమా! 314

క. తలిదండ్రులు లోకమునకుఁ, దలిదండ్రులు సర్వదేవ•తాతతి కీరల్
తలిదండ్రుల బోట మాకటు, గలుపాత్ముల మమ్ము నెమ్మిఁ•గాచితిరి ప్రభుల్!

గీ. అని నుతులు చేయుచున్న మ♦హర్షివరుల, కీశ్వరేశ్వరు లభయంబు♦నిచ్చి వేగ
నంత నంతర్ధినొందిరి ♦ యఖిలసురలు, చేరి లింగంబు నర్చన♦చేసి రపుడు.

ఆ. ఆ యుమామహేశ్వ♦రాత్మకంబైన యా, లింగ మద్ది శివుల ♦ లీలమెఱయ
హాటకేశలింగ ♦ మని పేరుచెంది లో,కముల నోముచుండెఁ ♦ గరుణతోడ.

వ. మునులుఁ బరమేష్ఠియు నిజనివాసంబులఁ జేరి సుఖంబుండి రీయదియే లింగోత్పత్తి
కారణంబనియు నీ లింగరూపంబును నెల్లలోకంబులవా రర్చించుచుండిరనియుఁ
జెప్పుదురు. మఱికొందఱు విజ్ఞమూర్ధన్యు లిట్లు వేఱుతీరు చెప్పుదు రారయుఁడు.

క. హరుఁ డాద్యంతంబులఁ దాఁ, బొరయక చెలువొందు నట్లె ♦ పొంకపు సిరి నే
కుఱలింగము తుదమొదలులఁ, దొరయక యున్నందునఁ గొలు♦తురు ప్రతికృతిగాన్

క. తొల్లి విధి విష్ణులకు నవి, పెల్లగుడు నఖండదివ్య♦వృథులింగంబై
డిల్లఁబడఁ జేసి వారల, జల్లార్చెఁ దదాజి శివుఁడు ♦ జగములు మెచ్చన్. 320

వ. ఇట్లు లింగోద్భవంబు మొదలెల్లలోకంబులవా రఖండంబగునట్టి లింగంబు నర్చిం
చుచుండి రిది లింగస్వరూపచరిత్రంబుఁ గేమనుగుదు రన శౌనకాదులు సూతుని
కిట్లనిరి. 321

—* లింగోద్భవచరితము *—

క. అవ్వనజాక్షున కజునకుఁ, జివ్వపొసఁగ శివుఁడు గడిఁది♦సిరిలింగంబై
యవ్వారి పోరువాపిన, యవ్వాసి నెఱుంగఁ జెప్పు♦మయ్యా! యఖిలమున్. 322

మ. అనుడున్ సూతుఁడు హర్షమొంది మునులా♦రా! చెప్పెదన్ విశ్వభా
వనుఁడౌ శర్వుని మేలిలీల వినుఁడీ ♦ పద్మోద్భవుం డొక్కవే
ళను రాయంచను నెక్కి యుక్కున సురల్ ♦ శంసాధ్వనుల్ సేయ లో
కనికాయంబును జూచువేడ్కఁ దరలెన్ ♦గాంతాసమేతంబుగాన్. 323

చ. చనిచని దివ్యలోకముల ♦ సప్తఋషీశ్వరమండలంబులన్
దినకరముఖ్యగోళముల ♦ దేవధునీతటవాటికావళిన్
గని మురిపంబుమీఱ సుర♦కాండసమర్పితభూరిసత్కృతుల్
గొనుచు నితాంతకౌతుకము ♦ గుబ్బటిలంగఁ జరింపుచుండఁగాన్. 324

ఉ. అంతకుమున్న సారసద♦ళాక్షుఁడు చక్రి రమాసహాయుఁడై
యెంతయు వేడ్కఁ బక్కి పయి ♦ నెక్కి యిటుల్ భువనంబు లన్నియున్

బంతుగఁ జూచిచూచి నిజ • వాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండఁగా
నంతట దైవయోగమున • నంబుజసంభవుఁ గాంచె నొక్కచోన్. 325

—* బ్రహ్మ విష్ణుల కలహము *—

చ. కని ముదమొంది పుత్రకుని • గారవమున్ బొసరంగ డాసి నం
దన! సుఖమే? యటన్నఁ గడు • దర్పముతో డుత సర్వ మట్లు చి
వ్వనఁ గనుకొ వచించె నిటు • పోటుతనం బిది యేటికోయి? నీ
తను విది కూల్తు నా హరియుఁ • దద్దయు నాగ్రహపూరితాత్ముఁడై. 326

చ. కొమరుఁడవంచు నాకుఁ గడుఁ • గూర్చెదు చుట్టమవంచు మించు కూ
రిమి నినుఁ బల్కరించఁగ మఱిన్ మఱి • మీఱి దురుక్తులాడెదే?
రమ యలుగంగనీ భువన • రాజి గలంగఁగనీ దురాత్మ! మ
స్తము నిదె త్రుంచి వేసెదను • జక్కఁగఁ గన్మది చక్రధారచే. 327

వ. అనిన సురజ్యేష్ఠుం డిట్లనియె.

చ. తనుజుఁడ నెట్లు నీ కనుచి • తంబనియెంచక మాటిమాటి కి
ట్లనెదవు కశ్యపాత్మజుఁడ • వర్భక! యేను బితామహుండ నీ
కనిశము పూజనార్హుఁడ స • మస్తము విస్మరణం బొనర్చి డీ
కొన గమకించెదే? యయినఁ • గొంకక నిల్వుము చెల్వు సూపెదన్. 328

క. మఱియును సర్గాదిని నే, గఱువతనం బమర వికచ • కమలదళాక్షా!
యుఱవుగ సృష్టియొనర్చితి, నెఱుఁగవె యలనాఁటి విధము • నెల్ల మనమునన్.

క. అనుడు హరి యదితిపుత్రుల, వనటను బొనడపఁ దలఁచి • వాస్తవముగ నం
శను నొక్కఁడు గైకొనినం, దనధర్మము నట్లు చెందె • నాఁడ నదితికిన్. 330

వ. ఇంకను

క. నను సర్గాదిని బుట్టిం, చినవాఁడవె? దుడుకుఁదనముఁ • జెంది యిటుల వె
న్కనుముందుఁ గనక వాగెదు, వసునోకా! మన్నాభిపద్మమందుఁ • బొడమియున్

వ. అనిన నతండును

క. నేనును నట్లే చెందితి, నీనళినోదరమునందు • నీరజనేత్రా!
కానక పరపరిమాణము, నూనుఁడ నూనుఁడ యటన్నఁ • జొప్పడు నెట్టుల్

క. నీకొక్కనికే గాక నృ,లోకమునకు సర్వదివ్య • లోకమున కహి
ర్లోకమునకు సర్వమునకు, శ్రీకాంతా! కర్తనేను • సిద్ధము వినుమా! 333

చ. అన నవుడేను నేనలఁతి • వల్వఁడ నిల్వుము నిల్వు త్రుళ్ళడం
తును నదియేనొనర్తు నని • దోర్బలగర్వవిఘూర్ణితాస్యుఁడై
యనికిఁ గడంగి యంపఁగమి • నార్చుచుఁ బేర్చుచుఁ గ్రుమ్మరించుచున్
వెను గనకే యహర్నిశలు • వేలకు వేల్ వెడలించి రబ్దముల్. 334

క. వైరించులు వైష్ణవులును, సారెకు బలదర్పవేగ • శౌర్యోన్నతులన్
మీఱుచుఁ బోరుచునుండిరి, భూరితరగదాసికుంత • పుంజంబులచే. 335

క. వారల సమరముఁ గనరై, వారెడు వేడుక సుపర్వ • వర్యులు చదలన్
జేరి విమానంబుల న, వ్వారల వారలను గనుచు • వర్తిలి రెలమిన్. 336

ఉ. దానవసూదనుం డపుడు • తద్దయుఁ గ్రుద్ధతమీటి ధాతపైఁ
గానఁగ రానియట్లు శర • కాండము [illegible] నాతఁడున్
మానక విష్ణుపక్షమున • నాటఁగ నింపెను మేటిభల్లముల్
మానసమందు వేల్పు లస • మానమహాద్భుత మొంది రోలిమై. 337

మ. అతఁడున్ దైత్యకులాంతకుండును మహాస్త్రంబు [illegible]చి దు
ర్దాంతుండై పరమేష్ఠిపై విసర న • [illegible]
డెంతేనల్క వహించి పాశుపతము • న్త్రీశంబు [illegible]
గంతుల్ వేయుచు వేయిత్రీ ర్లకొయునుం • గాటంబుగాఁ బోరుడున్. 338

క. పదివేల విస్ఫాంతుల, నొదవెడు తేజంబు పొదల • నుర్వోత్తుగ న
ప్పదపిన నస్త్రద్వయమది, కదనము సేయంగ జెదరఁ • గాంచి నిలింపుల్,

ఉ. అక్కట! బ్రహ్మ విష్ణు లిటు • లంతిము[illegible] జనించి యి
ట్లెక్కువ దైన నస్త్రములు • నేసిరి [illegible]లంగి లోకముల్
నిక్కము పీఁ మండలము • నట్టనరూపణా విప్ర మేము నీ
యుక్కఁడుఁ జత్తుమంచుఁ గడు • నుక్కిరిబిక్కిరియౌచు నార్తతిన్. 340

చ. కలఁడు గదా మహేశ్వరుఁడు • కాలహరుం [illegible] రుఁడు సర్వమా
యలఘునిచేతనే పొడము • నట్టిలె పెంప [illegible] నాశమొందుఁ గ
న్నుల కగుపట్టకే చను న • నుగ్రహ మొందును సర్వకార్యకా
రలుఁడు దయామయుం డతని • సన్నిధికేగి వచింత మీస్థితిన్. 341

....* దేవతలు శివునితో బ్రహ్మ విష్ణువుల పోరు మాన్పుమని యర్థించుట *....

చ. అని మది నిశ్చయించుకొని • యా నిముసంబున రాజతాద్రికిన్
జని వడి నందిసెల్వుఁగొని • శంకరు నానతశంకరున్ దయా
ఘనుఁ గని జోతచేసి యజకంజదళాక్షుల ఘోరయుద్ధమున్
జనముల యార్తి నెన్ దెలిపి • సత్వర శాంతిఁ గోర భర్తయున్. 342

ఉ. ఇంతకుమున్నె యారయుదు • నీ సమరంబును లోకదుఃఖమున్
జింతిలుచుంటి దివిజులు • చిన్నటులైతి యల వార లిర్వు రి
ట్లెంతయు వంత గూర్చిరిక • నే నడఁగించెద వీరిగర్వమున్
బొంతము మీఱ లోకసుఖమున్ ఘటియించెద దేవపుంగవుల్! 343

సీ. ఢమఢమక భేరీపటహ [illegible] వేణువీణాధ్వనుల్ • వెంట మ్రోయ
చిత్రధ్వజంబులు • [illegible] పవనలోంది • ప్రమథులమర
[illegible] • [illegible] మునులు సేయ
కై దండఁజేకొని • [illegible] జగదంబ [illegible] • [illegible]

గీ. [illegible]
[illegible] శివుఁడు పయనమొనర్చెఁ.

ఉ. కత్తియు గత్తళంబు [illegible] ధరియించి శిలాదసూతి [illegible]
హర్తిని వేడ్క [illegible] గణపాలురుఁ జక్కఁజేయుచున్
మిత్రికిమిత్రి [illegible] శివుని • మేలిమి సన్నుతులతోఁ బ్రయాణము
ద్యత్తరభంగిఁ గూర్చెఁ [illegible] రణోర్విని జేరి రంతటన్, 345

వ. తత్కాలంబునందు శివుండు తన జనంబుల నెల్ల నించుక దవ్వుల నే నిలిపి.

....* తేజోలింగోద్భవము *....

గీ. అమ్మహేశాస్త్ర పాశుపతాస్త్రజనిత, ఘనతర జ్వాలలను హరి విధులభవులఁ
గాంచి వాద్యధ్వనులను జాలించి మించి, యగ్నిలింగమై యచ్చట నవతరించె.

క. అగ్నిస్తంభాకృతి నుద్విగ్నులఁగ సడఁప విష్ణువిధుల యహమికన్
భగ్నము సేయఁగ గరుణామగ్నమతిన్ లింగమై యమరె శివుఁడంతన్. 348

గీ. ఆ మహేశాస్త్ర పాశుపతాస్త్రములు జ
వంబుతో నష్టయగ్నిలింగంబుఁ జెంది

యందె యంతర్ధిఁ జెందెఁ బద్మాత్మ పద్మ
భవులు లింగంబు నాకృతి • పాఱఁజూచి. 349

చ. తుద మొదలున్ గనన్‌బడవు • దొడ్డగ నాకస మంటియుండె ని
య్యది హరియించె నస్త్రముల • నారయఁగాఁదగు నాది యెచ్చటో
యెదియొకొ యంత్యభాగమని • యిర్వురు చాల దిదృక్షఁ జేసి య
య్యదనున నే వ్రియాణము రయమ్ముగఁ జేసిరి వాసిమీఱఁగన్.

—* లింగాద్యంతంబులఁ జూచుటకై బ్రహ్మవిష్ణువులు ప్రయత్నించుట *—

ఉ. అంచ యొకండు గాన [illegible] • యంతుఁ గనన్ బదలోందుచుం బ్రయ
త్నించెను [illegible] మొదల్ గనుఁగొనన్
గాంచనశైలుఁ డెంతయును • గాక్షితిఁ బ్రద్ధుమై పోవుచుండె న
[illegible] • [illegible] 351

శా. [illegible] • [illegible] తా
[illegible] తా
[illegible] • [illegible] స
[illegible] మెచ్చుచున్. 352

క. ఎగిరి [illegible] • నరిగి యరిగి యొం
దగుపట్టిక [illegible] చుండన్. 353

....* కేతకీ సమావేశము *....

గీ. కేతకీపుష్ప మొకఁ డందు • ధాత కప్డు
గానుపట్టుడుఁ బరికించి • కరము మురిసి
దఱిసి పుష్పిక! యెటనుండి • తరలితీ వ
నుడు నదియు లింగమధ్యంబు • నుంచి యనఁగ 354

క. మొదలెక్కడనో యన నాతని, [illegible] నేనెఱుఁగ నీవు • నారయలేవీ
వెదకుమదిఁ గట్టిపెట్టుము, పదిలంబుగ నిల్పుఁజేసి • పద్మజ! యనినన్. 355

ఉ. సాప్తపదీన మంత్రము వినుఁ • సఖ్యము నెచ్చెలివై తి వీవఁకన్
గోప్తవ్యగమ్మ [illegible] శివము స్తము గంటి నందు నీ
వాప్తతమీఱ సాక్షివయి • యుద్దినిజంబనిపల్కి నాకు సం
తృప్తి యొనర్పుచున్నఁ దలఁ • ద్రిప్పెను బ్రోయఁగ లేక యద్దియున్. 356

—* లింగశిరంబుఁ జూచితినని బ్రహ్మ బొంకుట *—

ఉ. అంతఁ బితామహుండును బ్రియమ్మునఁ బృథ్విని జేరి మీఱి యం
దంతకమున్నయున్న కమలాక్షునిఁ గన్గొనివల్కెఁ గంటి లిం
గాంతము కేతకీసుమము • నారయఁ డీయదిసాక్షిఁ యన్న నా
వంతయుఁ గొంకకట్టులది • పల్కుటవల్కె సరోజనాభుఁడున్. 357

ఉ. ఓడితి ధాత! నీవ కడు • నుత్తమమూర్తివి పూజసేతు నేఁ
జూడఁగలేదు మూలమున • శూలధరుం డట దోఁచి యొక్కెడో
వేడుకతోఁ బ్రసాదమును • వెన్నునిపై వెలయించి ధాత య
క్కూడని చెల్వుపైఁ గినిసి • క్రుద్ధత రౌద్రమహాజవంబునన్. 358

శా. భ్రూమధ్యంబుననుండి భైరవు మహాప్రోచ్చండహుంకారలీ
లామాద్యద్రవు వెల్వరింపఁ నతఁ డుల్లాసంబునన్ ఫాలమున్
భూమిన్ సోఁకఁగ మ్రొక్కి యొక్కపని కేవున్ మీఱ శాసింపు దే
వా! మోదంబునఁ గూర్తు నొక్కనిముసంబం దిష్టె వేగోన్నతిన్. 359

*ఆ. అనుడు శివుఁ డిట్టులనె వత్స! • యరయు విధిని
జగములకుఁ దొలివేల్పును • జంక కితని
వాఁడియసిధారఁ గొలువు జీవంబుమీఱ
ననుడు విధి కైశ్యమున్ బట్టి • యతఁడు వేగ. 360

క. ఏ శిరమున బొంకాడెనొ, నా శిరమున్ జదిపి తెక్కి • నశిరంబులనున్
నాశముసేయఁగఁ గడు నా, వేశముతోఁ గత్తినెత • విధి యార్తుండై. 361

చ. మదమును బాసి "భో వరద! • మాంకరుణాకర ...హి" యనుచుఁ ద
త్పదములఁ బ్రాలె వెన్నుఁడును • భర్గునిఁ జేరి నమస్కరించి పెం
పొదవఁగఁ గావు మింక నజు • నూడఁగఁజేసితి పావమస్తము
సదయుఁడ! నీవుగా కెవరు • సాఁకఁగలా రిటు లార్తపాలనా! 362

గీ. అని నుతించినయంత దేవాధినాథుఁ, డపుడు భైరవు వారించి • యజునకనిరు
గొప్పకోసరమై యిట్లుతప్పుదారి, తొక్కితివిగాన నిప్పుడీ • పొక్కనూపె.

---

* శివపురాణే – విద్యేశ్వరసంహితాయాం సప్తమాధ్యాయే – శివః.

శ్లో॥ వత్స సోయంవిధిసానెష్టా। జగతా మాద్యదైవతం। నూనమర్చయఖడ్గేన ।తిగ్మేన జవ పాపరం॥

....* యజ్ఞాంతంబులందక్క బ్రహ్మ కపూజ్యత విధించుట *....

ఉ. ఇంతియకాదు నీకు గుడి ♦ యెవ్వరు గట్టరు పూజసేయరో
రెంతయుఁ దావకోత్సవము ♦ లెవ్వరునున్ బొనరింప రింక య
జ్ఞాంతములందుఁ గర్మనిచ♦యాంతములందును నీకుఁ బూజఁ గా
వింతురు లేకయున్నఁ జెడు ♦ విశ్వమునన్ సకలక్రియాతతుల్. ౩౬౪

వ. అని యిట్లఖిలేశ్వరుండు బ్రహ్మయెడ నిగ్రహానుగ్రహంబులు బఱపి కూట సాక్షియగు కేతకిం గాంచి యిట్లనియె. ౩౬౫

—* శివుఁడు కేతకిని శపించుట *—

క. కేతకి! యంహోభీతిని, ఖ్యాతినిఁ బోవిడిచి కల్ల♦లాడితి విట్టుల్
పాతకి! నిను నేఁ దాఁకను, నీతముగా నాదుపూజ ♦ నీకు వెలియగున్. ౩౬౬

క. అని శపియించినఁ గేతకి, మనమున నారటము నొంది ♦ మన్మథహరుఁ గ
న్గొని దేవర! క్షమియింపుం, డనడపయిన్ గినుకదగునె ♦ యధిపున కెందున్.

గీ. నలువమోమాటమునఁ జెట్ట ♦ నాకుఁ బొడమెఁ
జాపలంబునఁ దవిలి య♦సత్యవచన
మాడితిని నేను మన్నించి ♦ యభవ! కరుణఁ
బఱపు శాపంబుఁ ద్రిప్పుము ♦ గరిమ దనరఁ. ౩౬౮

చ. అని యిటు నేలఁ ద్రాలి శర♦ణాగతయై బ్రతిమాలు కేతకిన్
గని హరుఁ డిట్లనెన్ దృఢము♦గా నినుఁ దాఁకను నేను మత్కుటుం
బినియుఁ దనూజులున్ బ్రమథ ♦ వీరులు దాల్తురు పొమ్మనెన్ ముదం
బునుగని యంతనయ్యదియుఁ ♦ బోయెను శంకరులీలఁ బాడుచున్.

....* బ్రహ్మవిష్ణ్వాదులు తేజోలింగంబుఁ బూజించి వరము లొందుట *....

గీ. అపుడు హరియు విరించియు♦నఖిలదేవ, గణము లర్చనవస్తువ♦ర్గంబుఁగూర్చి
యభవలింగంబుఁ బూజింప♦నాదరమున, హరుఁడువరమిత్తుఁజెప్పుఁడన్న♦నలరి వారు

క. ఈలీల దేవవల్లభ!, యీలింగాకృతిని నలరు♦మిట నిశ్చలనన్
పాలింపుమది శివుఁడు తే,జోలింగమనంగ నుండు ♦ సూక్ష్మాకృతినై. ౩౭౧

వ. అనాద్యంతంబగు నీయాకారంబును మాటుపఱచి సూక్ష్మలింగంబునై యఖిల జనార్చనంబులఁ గొనుచు నెల్లలోకంబులవారికి భోగమోక్షంబు లిచ్చు

చుందును. అగ్నిపర్వతసదృశంబైన లింగంబునై యిందు మార్గశీర్షార్ద్రానక్షత్రంబున నుద్భవించుటం జేసి యాక్షేత్రం బరుణాచలంబున ఖ్యాతిఁ జెందు నిట తీర్థంబు మహత్తరంబై భుక్తిముక్తిజనకంబై తనరారు నిందు మార్గశీర్షార్ద్రయందు నన్ను దరిసించినవారు నాకుఁ గుమారతుల్యులై యొప్పుదు రా దినంబున నన్నుఁ బూజించినవారలు వాగగోచరంబగు ఫలంబు నొందుదురు. మఱియిందలి దానహోమజపంబులు కోటిగుణితంబులై ఫలంబు లొసంగు మామకీనంబులగు క్షేత్రంబులందెల్ల నిది శ్రేష్ఠతరంబై విరాజిల్లుచు జనంబులకెల్ల స్మరణమాత్రంబున మోక్షసాధకంబై వెలయునని నొడివి పరమశివుండంతర్ధానంబు నొందె నంత హరివిరించులు నఖిలసురలును మురియుచుఁ దమ ధామంబులఁ జేరి రీలింగోద్భవచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారికిఁ బరమేశ్వరుండు సకలశ్రేయంబు లొసంగుననుడు మునులు సూతునకు మహాత్మా! మున్ను శివలింగంబు నర్చించి శ్రేయోబలంబులఁ గొన్నవారెవ్వరో యట్టి వారిని వరుసగా వినఁదలతు మెఱిఁగింపుమనుటయు సూతుం డవ్వారికిట్లనియె.

— * శివభక్తానుక్రమణిక * —

క. రమతో హరియును వాణీ, రమణీమణితోడ నజుఁడు • రహిని వశిష్ఠా
దిమునులు సధర్మిణులతోఁ, గమలహితాహితులు మున్ను • గాఁగల గ్రహముల్.

క. కుంభభవుఁ డాత్మసతితో, జంభారిప్రముఖులైన • సర్వదిశుల్
కుంభిని పదకముఁ దెచ్చిన, యంభోజజనిభుఁడు గౌత • మార్యుఁడు సతితోన్.

సీ. దూర్వాసుఁడును నల • యాస్వుండు నారద, ముని బృహస్పతి శక్తి • ముని పరాశ
రమునియు నల్లపా • రాశరి శుకుఁడును, భార్గవుండు దధీచి • గర్గఋషియు
వామదేవుఁడు యాజ్ఞ • వల్క్యుఁడు జైమిని, యుపమన్యుఁడును శిలా • దోగ్రమూర్తి
నందికేశ్వరుఁడు సా • నందుఁ డత్రి మృకండ, మునియు మార్కండేయ • మునియు గాధి

గీ. జుఁడును జమదగ్ని పరశురా • ముఁడును శ్వేత
కేతుఁడును శౌనకాది వి • ఖ్యాతఋషులు
లింగపూజను సల్పి సి • ద్ధిం గనిరి మ
హామహులు వారిఁ దలఁచిన • నఘము దొలఁగు. ౬౭౫

క. మఱి యష్టవసువులును దుం, బురుఁడును గంధర్వసాధ్య • ముఖులెల్లరు గి
న్నరులును జారణులును గిం, పురుషులు శివలింగమూర్తిఁ • బూజించి రొగిన్.

క. నరనారాయణఋషులు బదరకాననమందుఁ దనరి ♦ దారుణనిష్ఠన్
బరమేశ్వరలింగంబును, నిరతమునున్ గొలుచుదురు ము♦నివరేణ్యమణుల్!

గీ. శేషవాసుకి తక్షకుల్ ♦ శ్రీపవాహ
నంబయి యెసంగు నల సుప♦ర్ణప్రభుండు
ఘనుఁడు స్వాయంభవుండునా ♦ మనువునుం బ్రి
యవ్రతుండును నాతని ♦ యనుజుఁడెలమి. 378

వ. మఱియు నౌత్తానపాది యగు ధ్రువుండును వృషభుండును భరతుండును శివలింగంబులఁ బూజించి సిద్ధులంగాంచి రింకను. 379

చ. మునుకొని యా హిరణ్యకశి♦పుండుతదాత్మజుఁడున్ విరోచనుం
డనఘచరిత్రుఁడైన బలి ♦ యాతని పుత్రుఁడు బాణదైత్యుఁడున్
ఘనుఁడగు రావణాసురుఁ డ♦కల్మషుఁడైన విభీషణుండు నిం
పున శివలింగపూజనముఁ ♦ బూన్కి నొనర్చి రనారతంబునున్. 380

సీ. వైవస్వతమను వి♦క్ష్వాకు కకుత్స్థ మాంధాతలు ముచికుంద ♦ ధరణినాథుఁ
డా హరిశ్చంద్రమ♦హారాజు కల్మషపాదుండు సగరభూ♦పాలకుండు
అల భగీరథుఁడు ఖ♦ట్వాంగుండును దిలీపనృపుఁడు రఘుండజ♦నృపతి దశర
థనృపాలకుండును ♦ దాశరథియు ననుజులును దత్పుత్రులు ♦ సూర్యవంశ

ఆ. రాజవర్యులెల్ల ♦ రాజవంశాగ్రణి
యగు పురూరవుండు ♦ నసముఁడైన
నహుషుఁడును యయాతి ♦ నలుఁడుఁ జంద్రాంగదుం
డల్ల పాండునృపతి ♦ యతనిసుతులు, 381

క. శ్రీకృష్ణుఁడు ప్రద్యుమ్నుండా కృష్ణునిఁ జెనయు సాంబుఁ ♦ డల్లజనకను
శ్లోకనృపాలుండు పర, శ్రీకజరాసంధనృపతి♦శేఖరుఁడెలమిన్. 382

వ. వీరువా రననేల? సుప్రసిద్ధమహాపురుషు లందఱును దత్సతీమణులును 383

క. శివలింగపూజనంబును, నవధానముతోడఁ జేసి ♦ యా యా సిద్ధుల్
వివిధసుఖంబుల ముక్తి, భవమును నార్జించి రట్లు ♦ పావనచరితుల్. 384

వ. ఇంక నేమి వినఁగోరుదు రనిన సూతునకు దయాంభో! తనివిచాలదింకను గొన్ని
లింగవిశేషంబుల నెఱింగింపు మనుటయు సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 385

—* అంధకేశ్వరలింగచరిత్రము *—

ఉ. సాగరతీరమందు నొక • చండబిలంబున నంధకుం డనా
క్రేఁగగు రక్కసుం డొకఁడు • వీరుఁడు సర్వసురాళిఁ గొట్టి త
ద్భాగతసర్వసంపదలఁ • బూర్తిగఁ గైగొని యెల్లవారలన్
గ్రాఁగఁగఁజేసి తద్ధనముఁ • గావలుఁడై కొనుచుండె నుద్ధతిన్. 386

క. పవలున్ రాతిరి గర్తము, న వసించుఁ దదీయ హితజ•నంబులతోడన్
వివిధజను లుఁడుకుదురు దా, నవుఁ డేతెంచునొకో యని మ•నంబుల నెపుడున్

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత

ఉ. దేవతలంతగూడి కడుఁ • దెంపు మెయిన్ శివుఁ జేరి మ్రొక్కి య
క్కావలుఁడైన యంధకుని • ఘాతుకరీతినిఁ దెల్పి యబ్బలున్
జావఁగఁజేసి లోకముల • సాఁకుమనంగ ననంగశాసనుం
డా వగఁ బావఁగోరి దను•జాగ్రిణి ధామముఁజేరి ధీరతన్. 388

క. సురల ననికిఁ బురికొల్పిన, హరునాసర వారు దురము•నం దంధకునిన్
దఱుముడు దనుజుఁడు గర్తముఁ, దఱియగఁజన హరుఁడు వాని•దర్పంబడఁగన్.

గీ. లాఁగి శూలం బెదఁ గ్రుచ్చ • లావు సెడి ద
నుజుఁడు గూలుటఁగని సుర•వ్రజము వాని
యంత్యదశ నీదు దరిసెనం • బమరెఁ గాన
వాని ధన్యునొనర్పు కృ•పానిధి! యన. 390

వ. దయార్ద్రహృదయుండగుచు మహేశ్వరుం డద్దైత్యుంగాంచి నీవేమి వాంఛింతు
విచ్చెదఁ దెలుపుమనిన నవ్వాఁ డిట్లనియె. 392

క. నాపేరట లింగమువై, యీ పారావారవరస•మీపస్థలియం
దోపరమేశ్వర! వెలయుము, నీ పరమకృపావిభూతి • నెగసి వెలుఁగగాన్.

వ. అనిన శంకరుం డామోదించి వాని దేహము నాగర్తమందుఁ ద్రోచి తా నందు
నంధకేశలింగం బను పేరితో వెలసె నంధకుండు శివసాయుజ్యంబునొందె నిఁక
నా యంధకేశలింగంబు త్రిభువనపూజ్యంబై యెసంగె నా లింగంబు భక్తితో
నాఱునెల లర్చించువారలకు సర్వసిద్ధు లొనగూడు. వృత్యర్థ మర్చించినవారు
దేవలక శ్రేష్ఠులగుదురు. 394

—* సుదర్శనుని చరిత్రము *—

చ. పరగ దధీచి నాఁగనొక ♦ బాఁపఁడు సంతత మంధకేశభా
స్వరతరలింగ మర్చనము ♦ సల్పుచు జీవనవృత్తికై యతం
డరిగె మఱొండు గ్రామమున ♦ కాత్మజు నచ్చోట నుంచి, వాఁడునుఁ
బరవిగ లింగపూజనము ♦ సల్పుచునుండె యథాక్రమంబుగన్. 394

ఉ. పేరు సుదర్శనుం డనుచుఁ ♦ బిల్తురు వాని, దుకూలనాఁగఁద
న్నారి నికృష్టవంశ్యయగు ♦ నాతుక పెన్మిటి నాత్మవశ్యనిన్
గారచియించె నాతఁడును ♦ గాంతకులోఁగి మెలంగుచుండు న
వ్వారికి నల్వురాత్మజులు ♦ వర్ధిలుచుండిరి యంతమీఁదటన్, 395

వ. కొంతకాలంబునకు సర్వజనసేవ్యంబును మహాపర్వంబును నగు శివరాత్రి యరుదెంచిన. 396

సీ. ప్రొద్దుప్రొద్దున లేచి యా♦భూమిసురుఁడు, శివునికో వెల కేగుచోఁ ♦ జెలువయద్దు
కూలపెన్మిటి నొడిసి నన్♦గూడి సురత, సౌఖ్యమొసఁగించిపోవు మో♦చ్చటికి నేని,

క, అని వేగ బలాత్కారం, బొనరించిన నాతఁడట్లె ♦ పొందుగ సౌఖ్యం
బొనరించి యంతగుడికిన్, జని యర్చన చేసె శివుని ♦ జనములు నూడన్. 398

వ. అంత శివుండు క్రుద్ధుండై.

—* శివుడు సుదర్శనుని శపించుట *—

ఉ. ఓరిదురాత్మ! కల్మష మ♦దోద్ధత! హేయచరిత్ర! నేఁడిటుల్
నారినిఁగూడి స్నానము నొ♦నర్పక యే ననుఁబూజఁ జేసితే?
ధీరత యెల్లఁ గోలుపడి ♦ తేజముమాలి జడత్వమొందుమా!
నారియునున్ మదంబఱి మ♦నంబునఁ గుళ్ళునుగాక జెచ్చెరన్. 399

వ. అని శపియించిన నాతఁ డట్లే యున్మత్తుండయ్యెఁ దత్పత్నియునుఁ బరితపించుచుండె నంత గ్రామాంతరమునను్న దధీచి యెఱింగి యాతురుండై వచ్చి కొడుకున్గాంచి కోడలి యవివేకకృత్యంబున కనుతాపంబొంది విషాదంబుతో

క. శివుఁ డొనర్చిన శిక్షకు ♦ శివ వినాగఁ
బెఱలు దప్పింపలేరని ♦ ప్రియము మెఱయ

నంబికను భక్తిఁ గొలువఁగ • నార్య యపుడు
వచ్చి వరమిత్తు ననుచు న • బ్బాడబుండు. 401

చ, తనయునివృత్తమంతయును • దాఁచకఁ దెల్పి యెటేని వాని వ్యా
ధినిఁ దొలఁగించి ప్రోవుమనఁ • దేఁకువతో శివురాణి యట్లసే
యను శివుసాయ మర్థిఁ బడ • యన్ వలె శంకరు నిష్ఠఁ గొల్వఁడీ
యనఁగనె వార లీశ్వరుని • నాదర మొప్ప భజింప నాతఁడున్. 402

—* పార్వతీదేవి సుదర్శనుని వటువు నొనర్చుట *—

సీ. వేగవచ్చిన శివయు న • వ్విప్రసూను, దారకు నొనర్చి శివుని యు • త్సంగమందుఁ
జేర్చి ఘృతధారస్నాతునిఁ • జేసి యొక్క, జన్నిదంబును మెడ వైచి • సత్వరమున.

తే. శివగాయత్రీమంత్రము, నవిరళశక్త్రవఁ జెప్పి విభుని • కార్యా! స్వతనూ
భవు వీనిఁగావుమనుచు న, భవుఁ డామోదమున ననియె • బాలకుతోడన్.

గీ. భక్తులిల నాకొసంగిన • వస్తురాజి, నెల్లఁ గొనుచుండు మఘము నీ • కేమిగాదు
నాసమర్చనమున భవా • నీసమర్చ, నమున మఖ్యుండవగుచునుం • డుము జగమున

క. ప్రాజాపత్యంబున నీ, భోజనమే సిద్ధిఁ గూర్చుఁ • బొసఁగ కయున్నన్
రాజిల దానవతము సెడున్, యోజింతురు గాక యటుల • నుర్విజనంబుల్.

క. స్నానము మాఱకపు వర్తుల, మానటులన్ దిలకముంచు • మాస్యతలమునన్
మానకు మిఁక శివసంధ్య న, నూనమతిన్ నా సమర్చ • నొనరింపు పొరిన్.

వ. ఇట్లయిన నీ యఘమంతయుఁ దొలంగి భద్రంబగునని సర్వేశ్వరుం డనుగ్రహించినంతఁ బరమేశ్వరియు నానందంబున వాని నంధకేశార్చనంబున నుంచి తత్పుత్రికుల నల్వురు వటువుల నాల్గుదిక్కులకు శివార్చనయందు నియుక్తులన్ జేసి వారల కభీష్టవరంబులిచ్చి యంతర్ధానంబునొందిరి. శివానుగ్రహంబున నవ్వారు విస్తరించి రిఁకఁ దపోవ్రతంబుల వెడఁబాసి దేవలకులనఁ బేరుంగాంచిరైన నీశ్వరశాసనంబునఁజేసి వార లీశ్వరపూజయం దగ్రిణులైరి. ఆదియం దవ్వారిపూజ గానియప్పు డెవ్వారును బూజింపఁదగ దట్లు పూజించిరేని యప్పూజ నిరర్థకంబగు. మంచియేనియుఁ జెడ్డయేనియు వటువును బరిత్యజింపరా దిఁక బ్రాజాపత్యవ్రతంబున నీ వటుభోజనంబు వ్రతసంపూర్తిన్ బొనరించు నద్దాని వినుం డంధకేశలింగ పరిసరపురంబందు భద్రుండను నొక్క నృపుండు

క. ప్రాజాపత్యవ్రతమును, నోజన్ సలుపంగ శర్వుఁ • డొక ధ్వజమిడి యీ
భ్రాజద్ధ్వజము నుషస్సుల, రాజేంద్రా! యెత్తుమరల • రాత్రులనొరగున్.

ఆ. వ్రతముజరుగకున్న • ధ్వజమిది యొరగదు, చూడుమనుచుఁ జెప్పి • శూలపాణి
చనియెఁ బార్థివుండు • సల్పుచుండెను వ్రతం, బహరహంబు నీశ్వ • రార్చనమున.

క. తేలన్ బాపలు సాపడ, లీలన్ ధ్వజ మొరగునట్టు • లే వడుగొకఁడే
నోలి మొదల్ గుడిచి చనన్, వైళంబుగఁ బుడమినొరగె • ధ్వజ మభ్రముగాన్.

చ. అదిగని రాజవర్యుఁ డెద • నబ్బుర మొంది మనీషులున్ గడున్
విదులగు బ్రాహ్మణోత్తములఁ • బిల్చియ నెన్ భవదీయ జగ్ధియాఁ
బిదప ధ్వజంబు వ్రాలు నిది • యింతగ నేఁ డెటొ ముందువ్రాలె మీ
ర్మదిఁ బరికించి చెప్పుఁడన • మంచిగ యోజన చేసి వారలున్. 412

క. వటుఁడొకఁడు ముందుభోజన, మిట చేసి చనెన్ శివాజ్ఞ • హెచ్చగువాఁడీ
చటులవ్రతమున దానన్, స్ఫుటముగ నా ధ్వజము వ్రాలెఁ • బుణ్యచరిత్రా! 413

క. చండీపుత్రులు వారలు, నిండించుఁ దదర్చ పేర్మి • నీలగళునకున్
జండీ దేవికి నవిరి ప్రభుండలరెఁ బ్రజల్ యశంబు • భోరుకొననొగిన్. 414

వ. ఇట్లంధకేశలింగ చరిత్రంబును వటుకోత్పత్తియు మీకెఱింగించితి నింక నత్రీశ
లింగ చరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 415

— * అత్రీశలింగము * —

ఉ. కామదమంచుఁ బేర్పడిన • కానన మొక్కఁడు దక్షిణావనిన్
రామగిరీట్సమీపమున • రాణఁదనర్పుచునుండె నచ్చటన్
దామరసోద్భవోద్భవుఁ డు•దారతపోనిధి యత్రి యుండెఁ ద
ద్భామ పతివ్రతావ్రతని•ధానము నౌ ననసూయతోడుతన్. 416

ఉ. ఛాత్రులు పల్వురెప్పుడుట • జమ్మున వేదములన్ బఠింపుచున్
శ్రోత్రసుఖంబు సేయుచు వి•శుద్ధమతిన్ దనుఁ గొల్చుచుండఁగా
నత్రిమహామునీంద్రుఁడు ని•జాంగనయౌ ననసూయతోడ నీ
ధాత్రిని నేరెఱుంగని యు•దాత్తతపం బొనరించుచుండఁగాన్. 417

గీ. దైవవశమున నూఱేండ్లు • దారుణంబు
గా ననావృష్టి యగుడు వృ•క్షంబులెల్ల

నెండె నెచ్చోటఁ దడిలేక • యుండెఁ బుడమి
నెల్లజంతువు లెచటికో • యేగ వగతో. 418

గీ. నిత్యవృత్తికి లేదయ్యె • నీరమెందు, వేఁడిగాడ్పులు చెలరేఁగి • వీచుచుండె
నెందు హాహారవంబులే • యెసఁగుచుండె, నంత ననసూయ మగనితో • ననియెనిట్లు.

క. వినఁజాల నార్తనాదము, గనఁజాలఁ బ్రజాతిదాహ • కష్టంబుల నిం
కను నే సహింపజాల న, నిన శివుని దలంచి యట ము • నివరుం డంతన్. 420

—* అత్రిముని తపస్సమాధి నొందుట *—

క. భీమంబగు దుర్భిక్షము, నామెయిఁ బరికించి త్రి • ప్రవృత్తుఁడె ప్రాణా
యామము చేసి సమాధిన్, నేమమునఁ జెందియుండె • నేటగు తపమున్. 421

వ. అంతేవాసు లందఱుఁ గలిదప్పుల వందుర యెద్దడి నెదురలేక యెందేనిఁ జని
రంతమీఁద. 422

మ. అనసూయాసతి జీవితేశ్వరుని న • త్యంతంబు సేవింపుచున్
గొనబౌ మృన్మయలింగ మొక్కఁడు గడున్ • బొంకంబుగాఁ గూర్చి పా
వనమంత్రింబులఁ గొల్చుచుండె సతమున్ • భావోపచారంబులన్
దనుజల్ గొందఱు తత్తనూజ్జ్వలత కాత్మన్ బొక్కి కామార్తులై, 423

ఉ. ఆమెను దారసించి చటు • లాగ్ని విధమ్మునఁ జిమ్మ తచ్ఛవి
స్తోమము చేత నోరసిలి • సోలి యడల్గొని పాఱి రప్డు స
ర్వామరబృంద మద్దిగని • హర్షము నొంది తదీయమా వనిన్
బ్రేముడిఁ జేరి చూచిరి వ • రేణ్యుల నమ్ముని నమ్మ నీట్సతిన్. 424

—* గంగా శంకరు లనసూయాభీష్టంబుఁ దీర్పఁదలఁచుట *—

చ. కని మునిసేయు నత్తపసు • కన్న మునీంద్రునిరాణి సేయు పూ
జనము ఘనమ్ముగా నరసి • చాలఁగ వారల సన్నుతించి వ
ర్యాన దివికేగి రందొఱు వి • యద్ధునియుఁ జే హరుఁడున్ మనంబులన్
మునిమిథు నేప్సితంబులను • బొందుగఁ దీర్పఁదలంచియుండఁగాన్. 425

క. మునియుగ తపములు మొదలా, దినమున కేఁబదియునాల్గు • దీరెను సమలం
తను నేని వృష్టియొనరదు, ముని యుగ్మమొనర్చుచుండెఁ • బూనిక తపములన్.

ఉ. అంతట నా యత్రిమౌని తన ♦ ధ్యానము డించి పురంధ్రితోడ న
త్యంతము దప్పి పుట్టెను ర♦యమ్మునఁ దె మ్మదకమ్మనాన్ మునీ
ట్కాంత కమండలంబుఁగొని ♦ కాన జలంబునుగాన కాత్మలోఁ
జింతిలె నేమిసేతు? నెటఁ♦జేరుదుఁ? గాంతుని దప్పిఁ దీర్పఁగాన్. 427

—* గంగాదేవి స్త్రీరూపముతో ననసూయకు దర్శనమిచ్చుట *—

ఉ. లేదుదకం బొకంట నని ♦ లేమ మనం బురియాడుచుండఁ గా
లూదక యందు నందుఁ గను♦చుండఁగ స్వర్ణది యొక్క నాతియై
యాదృతి నమ్మునీశ్వరుని♦యంగన వెన్కని పల్కె సాధ్వి! నీ
కేది ప్రియంబు సెప్పు మది ♦ యిచ్చెద వచ్చితి మెచ్చి నిన్నిటుల్. 428

క. నీ సెలవున్ గడుఁగూరిమిఁ, జేసెదఁ జెప్పుమమ్మ! యిట్లు ♦ శివసేవనమున్
నీ సామి సేవనంబును, వాసిగ నొనరించినట్టి ♦ పావన వెలమిన్. 429

క. అనుడు మునిసతియు వెనుకకుఁ, గని యాపెన్ జూచి పల్కెఁ♦గమలనయన! యెం
దుననుండి వచ్చితివి? నీ, ఘనత నొకింతయును దెల్పఁ♦గాఁదగు ననినన్. 430

ఉ. గంగను నేను గొమ్మ! లదు♦గన్దగు నన్న మునీంద్రపత్ని సా
ష్టాంగముగాఁగ మ్రొక్కి జల♦మడ్గఁగఁ గర్తముఁజేయు నీరముక్
బొంగుగఁ గూర్తునాఁ దపసి♦బోటి యటుల్ పొనరించె గంగ యు
ప్పొంగుచు నింపెఁ దత్క్షణమె ♦ పుణ్యజలంబును గర్త గర్భమున్. 431

గీ. అప్పుడు జలము గమండల♦మందునింపి, కొని యునభ్రధునికి మ్రొక్కి ♦యనియెనిట్లు
తల్లి! నా పతి వచ్చు నీ♦దండ కిప్పు, డంతవఱ కీవు గృపనిట ♦ నాగవలయు,

—* అత్రిముని యుదకముఁ గ్రోలుట *—

క. అన వల్లె యన నాపెయుఁ, జని సలిలము మౌనికీయ ♦ సత్వరమున న
య్యనఘుఁ డుదకమును ద్రావి ము,దిని నలరి జలంబు లెందుఁ♦దెచ్చితి వబలా!

చ. ఎపుడెపు డీవొసంగు జల♦మిట్టిది కా దమృతోపమానమై
తపనము సేయు నాహృదయ♦దారుణపీడ హరించె నిద్ది యీ
విపినమునందు దుర్లభము ♦ వేయినుడుల్ పనియేమి నీవిఁకన్
జెపుమెటనుండి తెచ్చితివొ ♦ చెల్వరొ! యిమ్మధురోదకంబులన్. 434

చ. అనియడుగంగ నాపె హృద♦యంబునఁ దర్కము చేసె వాస్తవం
బును దెలుపంగ నాకడిమి ♦ పొల్పును దెల్పిన యట్టులౌను గ

ల్లను నుడువంగ నయ్యాది దలంపఁగరాని యఘంబగున్ గటా!
యొనరఁగ జీవితేశ్వరున • కొప్పఁగ నట్లు వచింతునీయెడన్. 435

క. అని యనసూయాసతి నెమ్మనమున యోచించి తమదు•మహిమమువలనన్
ఘనమగు శివకృపవలనన్, మనవనమునఁ జేరె గాంగ•మధురోదకముల్. 436

గీ. అనిన నత్రియు నేఁ గాంతు • ననుచు మురిసి
రాఁ దదీయప్రియయుఁ గర్త • రాజనికట
మునకు నేతేరఁ గనుపట్టెఁ • బూర్ణసలిల
రుచిరమై చెలువొందు సరోవరంబు. 437

వ. కనుంగొని బిరాన యం దత్రిముని ప్రీతుండై స్నాతుండై నిత్యకర్మంబు లొన
ర్చికొనియె ననసూయయు నవగాహనంబుచేసె నంతఁ బరమేశ్వరుండును స్వర్ధు
నియు దర్శనంబిచ్చి యత్రిమునిని ననసూయను బ్రశంసించి వరంబులిచ్చెద
మడుగుఁ డనిన ననసూయ గంగ కిట్లనియె. 438

— * అనసూయ గంగ నెల్లప్పు డట వసింపు మనుట * —

క. తల్లీ! యీ తాపసవని, నెల్లప్పుడు మఱచిపాయ • కీవుండవలెన్
జల్లఁగ నాయెడఁగల కృప, ఫుల్లాంబుజనయన! భువనములు•పొలుపొందన్.

క. లోకోపకారమును నగు, వీఁక గరుణాతిశయము • వెల్లివిరియఁగా
నీ కమనీయోదకముల, నీకానన్ సతము నిలిపి•తేని మహాత్మా! 440

చ. మునిసతి యిట్లుగోర నల • ముగ్ధశశాంకధరేష్టపత్ని స్వ
ర్ధుని యిటువల్కె నబ్దము హరున్ భజియించిన పుణ్యమిమ్ము నీ
వనినయటుల్ పొనర్చెద మహాత్మ! పతివ్రత! యీపతివ్రతం
బున కెనరావు యోగములుఁ • బుణ్యములున్ దపముల్ జగంబునన్. 441

క. నీబోఁటి పతివ్రతచే, నాబోటులు శుద్ధిఁగాంత్రు•నా మునిసతి గా
రాబొప్ప నొక్కయేఁటను, దాఁబడయు శివార్చఫలముఁ•దడయక యిచ్చెన్.

వ. దేవధునియు ననసూయ గోరినయట్లాపుష్కరిణియందుఁ బుష్కరరూపంబున
సాన్నిధ్యంబు చేసియుండె నంత ననసూయాత్రులు మహేశ్వరు నిట్లు ప్రార్థించిరి

క. మందాకిని యెట్టుల మా, యం దాదర మెసఁగ నిందు • నమృతమయంబై
పొందికఁ జేరి వసించెనో, యిందుధరా! యట్టులరసి • యీవుండు మిటన్. 444

క. అని యడుగ శివుఁ డటులెయని, యనసూయారచితలింగ•మందుఁబ్రవేశం
బొనరించి జగము లేలెను, జను లత్రీశుఁడని పుడమిఁ•జాటి యలరఁగా. 445

వ. అంత యథాపూర్వంబుగ వనంబంతయు బహుపల్లవపుష్పఫలాఢ్యంబై చెలు
వొంది యెద్దడిఁబాసిన వలసఁబోయిన ఋషులందఱు మరలఁ దఱలివచ్చి శాంతి
హోమంబులు నెరపి రపుడు ఘనాఘనంబులు సువృష్టి నాపాదించె ముని
లంద ఱానందంబునఁ బొదలి రిది యత్రీశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక నందికేశలింగో
దంతంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 446

— * నందికేశలింగము—బ్రాహ్మణీచరిత్రము * —

క. రేవానదికిన్ బడమర,గా వర్తిలుతీరమందు • ఘనతరశోభా
సేవితమగు కర్ణికనా, శ్రీవెలయుపురిన్ ద్విజుఁడు వ•సించు నొకఁడిలన్. 447

చ. అతఁడు తనూజయుగ్మమున • కర్థముఁబంచి యొసంగి యంగనన్
సుతులకు నప్పగించి శివు•చోటగు కాశికి నేగి యం దనా
రతము హరున్భజించి సుక•రంబుగ నీశ్వరుఁజెందె నూరిలో
నతనిపురంధ్రి యాత్మజుల • నారయుచుండెను గొంతకాలమున్. 448

సీ. అంతఁ గొన్నేఁడులకు బావ•నమ్మ రుజను
జెంది రోజుచు మృతివేళ • సిద్ధమైన
నుసురు లుత్క్రమణంబు గా • కుంటఁజూచి
యగ్రపుత్రుఁడు దరిసి యి•ట్లనియె వేగ. 449

ఉ. అమ్మరో! నీదు చిత్త మిపు • డక్కట! యేదొ కొఱంతఁజెంది యి
ట్టుమ్మలికమ్ముఁజెందు నెద•నున్న తెఱంగును దెల్పు నీ యభీ
ష్టమ్మును దీర్తు సత్యమనఁ • జయ్యన నాపె దదస్థిరాసిఁ దూ
ర్ణమ్ముగ గంగఁజేర్పుమని • నందనుఁ డట్టులె చేతు నంచనెన్. 450

గీ. అంత బ్రాహ్మణి "హరహరా" • యంచు నుసురు
విడిచెఁ గొడుకులునున్ విధి•విహితముగను
శవమును దహించి యస్థిసం•చయన మొనరఁ
జేసి కర్మల నన్నియుఁ • జేసి రపుడు. 451

గీ. మాసికశ్రాద్ధ మొనరించి • యా సుపాదుఁ
డనెడు విప్రాగ్రసుతుఁడు సు•దినమునందుఁ

తల్లిఋణమును దీర్పఁగాఁ ♦ దలఁచి యుచిత
దానధర్మము లొనరించి ♦ తగినయట్లు. 452

క. తన భార్యాపుత్రులతో, ననుమతిఁగొని శివుని మనము♦నందుఁ దలఁచి యొ
క్కనిఁగూడఁ దోడుకొని గం,గనుగూరిచి తఱలె నస్థి♦కాండముతోడన్. 453

క. నడిచి యొకయోజనము ధ్రా,ముఁడు గ్రుంకుచునుండ బ్రాహ్మ♦ణుం డొకపల్లెన్
బొడఁగాంచి చేరి యచ్చోటు, విడిసి యొకఁడుపాఱు నింటి♦ వేదికయందున్.

వ. సంధ్యావందనాదికమ్ములను సలిపి సేవకునితోడఁ బవళింపుడు నప్పుడం దొక
వింత జరిగె నద్దానిఁ జెప్పెద వినుండు. 455

—* ధేనువు సాహసకృత్యము *—

ఉ. ఆ యెడలన్ వసించెడి ధ♦రామరుఁ డొండొకయూరికేగి యా
సాయమునందె వేగ నిజ♦సద్మముఁ జేరఁగవచ్చి యావుపా
లాయెడఁ బిండఁగోరి తన♦యాలినిఁ బిల్చి ఘటంబుఁదెమ్మనా
నాయెలనాగ యిచ్చుడు ర♦యంబునఁ గ్రేవును బాపి లాఁగఁగాన్

చ. అదియునుఁబోక బ్రాహ్మణుని ♦ యంఘ్రినిఁ ద్రొక్కఁగ నొప్పిఁజెంది య
ప్పదనున నాతఁ డాగ్రహముఁ ♦ బట్టి కడున్ వడి దానిఁగొట్టె న
మ్మొద వది గాంచి యశ్రుకణ♦మోచనముల్ బొనరించె దుగ్ధముల్
బిదికి ద్విజుండు లోనికిఁ జ♦నెన్ వృషపోతము మాత కిట్లనెన్. 457

ఉ ఏటికి తల్లి! యశ్రువుల ♦ నెంతయు రాల్చితి వింతవంత నీ
కేటికి దాపరించె నన నింత♦కు నెక్కుఁ డికేమి గావలెన్
గాటులు నెందఁగా నొడలు ♦ గాదిలిబిడ్డని బాఁదుచుండ నా
రాటము చెంది కుందదె శ♦రంబు భరంబుగఁ జిత్త మాత్మజా! 458

వ. అనినఁ లేఁగ యిట్లనియె,

క. తొలిజన్మంబున మదమున, సలిపినదోసంబు లురక ♦ చనునే? వానిన్
సొలయకఁ గుడువఁగ వలదే?, తొలఁగు నె దోసంబులెందు♦దూఱినజననీ! 459

క. సుఖమును దుఃఖంబును నొం,డొకఁ డొసఁగఁగలేఁడు కర్మ♦ మొసఁగును స్వీయం
బిఁక వగవనేల? సర్వము, స్వకృతఫలంబులని యెఱుఁగఁ♦జను దేహులకున్.

ఆ. అనిన సురభి యిట్టు • లనియెఁ గుమార! నీ, వనిన చందమంత • యును నెఱింగి
యున్నదాననైన • నుడుగక మోహవ,శంబుఁజేసి యిట్లు • జాలివడితి. 461

ఆ. అనుచు మరలఁ గనుల • నశ్రులు వెలిపుచ్చు, తల్లికనియె లేఁగ • తగును మరల
ఎఱిఁగియెఱిఁగి యిట్టు • లేడ్వఁగా నమ్మరో!, యేమిసేయ దాన • వేడ్చి యిపుడు.

వ. అనిన ధేనువిట్లనియె.

ఉ. నావలె నీ ద్విజన్ముఁడు ఘ • నంబుగ దుఃఖముఁజెంది యేడ్వఁగా
నావగ పాయు నంతకుఁ బొ • నర్చు నిటుల్ పరితాప మిద్ది నే
నేవగనైన వీనిసుతు • నెల్లి వధించెద చూఁడునాఁగఁ దా
భావమునందు రోసి వెస • వత్సము ధేనువుతోడ నిట్లనెన్. 463

చ. మునుపటి బాములో • దురిత • మున్ బొనరించి పశుత్వమొంది యి
వ్వనటను జెందినార మిఁక • బ్రహ్మవధం బొనరించి యిప్డు నూ
తనముగ భూరిపాతకముఁ • దక్కకచేకొనఁగాఁ దలఁప నీ
మన సెటులొప్పెనో? యెఱుఁగ • మాతరో! యాతనణంబు నందిటుల్. 464

క. తానెవరో? సుతులెవ్వరో?, నానాబాంధవ సుహృజ్జ • నంబు లెవరొకో?
లోనరయ నెవ్వ రెవరిన్. గానరు సర్వులును గాంత్రుఁ • కర్మఫలములన్. 465

సీ. కర్మమున జన్మమొదవు స • త్కర్మనాశ,మైనఁ గాని లభింప దా • యమృతపదము
అందు దుష్కర్మ మొనరించు • నట్టివారి, కంతులేక దుర్జన్మము • లమరుచుండు.

చ. అన విని యావు తా ననియె • నద్దురితంబును బాపునట్టి చో
టును మదిగుర్తెఱింగియె యి • టుల్ పొనరింపఁగఁ బూనినానన్
విని యురకుండె దూడయును • వేదికపైఁ బవళించియున్న బ్రా
హ్మణుఁడు సువాదుఁ డద్ది విని • యక్కజమొందె మదిన్ గడున్ గడున్. 467

వ. అంత

చ. తెలతెలవాఱఁగా బుడమి • దేవర యగ్రహనాథుఁ డాత్మజున్
బిలిచి కుమార! పాల్మొదవుఁ • బిండుము నేనొక యూరికేగఁగా
వలె నని చెప్పి పాంథుఁడగు • బాపనికిన్ దెలవాఱె యాత్రికై
సలుపు ప్రయాణమన్న విని • చక్కఁగ నాతఁడు వింతఁ జూడఁగాన్. 468

సీ. తలఁచి "పోయెద నించుక • దడసి యిప్పుడె
నొక రించుక నాగిలియు • న్నాఁ" డనంగఁ

బోయె బ్రాహ్మణుఁ డంతఁ దత్పుత్రికుండు
దూడఁగొని లాగి పిదుకఁబో దుగ్ధములను. 469

ఉ. గొడ్డు దటాలునన్ వటునిఁ గొమ్ములతో నుదరంబుఁ గ్రుచ్చి పై
కొడ్డుగ నెత్తి కూల్చ ధరకున్ ద్విజబాలుఁడు వాసెఁ బ్రాణముల్
బిడ్డనిపాటుఁ జూచి పృథివిన్బడి కూయుచుఁ దల్లి యెల్లరా
పడ్డను బాఁది బాఁది విడువన్ జనె నయ్యది పేరెమొందుచున్, 470

ఆ. బ్రహ్మహత్యచేతఁ బాండురవర్ణంబు, తొలఁగి నలుపుఁజెంది తోఁచెఁ బసర
మంత యాత్రికుఁడగు నానుబ్రతుండును, భృత్యుతోడ దాని వెంటనరిగె. 471

ఉ. ఆవది తోకయెత్తికొని యర్మిలి నర్మదఁజేరి యందునున్
గేవలఘట్టముల్ విడిచి కేరుచు దగ్గఱి నందికేశలిం
గావసథోజ్జ్వలత్తటమునం దవగాహమునొందె బ్రహ్మహ
త్యావిలపంకమున్ దొరఁగి యంతనె వింతగనొందె శౌక్ల్యమున్. 472

చ. కనుఁగొని బ్రాహ్మణుండు మదిఁ గౌతుకమొంది కడిందిభక్తిఁ బా
వనతరతత్తటాంబువుల వాసిగ మజ్జనమొంది పోవుచుం
టను గని యొక్క దివ్యకులనారి ద్విజన్మునితోడ బ్రాహ్మణా!
చనె దెట కీవు? సెప్పు మిఁక సత్యముదప్పక యన్న నాతఁడున్. 473

వ. తన యుదంతంబు నెఱింగించిన నద్దివ్యభామిని నీతల్లియస్థుల నీతీర్థమునం దే
యుంపు మద్దాన నీజనని దివ్యదేహంబునొంది శివలోకంబు సేరఁగల దిది
వైశాఖశుద్ధసప్తమీదినం బీవాసరంబందు భాగీరథి యీతీర్థంబందుఁ సాన్ని
ధ్యంబుసేయు నని చెప్పి యంతర్ధానంబుసేయుటయు ధరామరుం డాపెను గంగా
దేవిగా నెఱింగి మరలి తనతల్లియస్థులలోఁ జక్కసగం బత్తీర్థంబందు వేయ
నంతలో నతనితల్లి దివ్యదేహంబునొంది గగనపథంబందుండియే కొడుకును
గాంచియిట్లనియె. 474

చ. కొడుక! కృతార్థతన్ బొరసికొంటివి ధన్యుఁడవైతి వేను ని
ప్పుడె సురలోకవాసమును బొందెద నీ కెడలేక సౌఖ్యముల్
దొడరెడు పాడిపంటలును దొడ్డగ భాగ్యము సేకుఱున్ గడుం
గడు భవదీయవంశ మిలఁ గాంచును వృద్ధి నఖండరీతిగాన్. 475

గీ. ఇట్లు పలుమఱుదీవించి యింద్రలోక, మరిగి చిరకాల మట సౌఖ్య మంది పిదప
బరమశివకృపఁ జెందె నిర్వాణలక్ష్మి, బాపఁడదిగాంచి విస్మయం బడిముదమునఁ

వ. తక్కిన సగమస్థులనుగూడ నాతీర్థంబదే వేసి సేవకునితోఁ దనపురంబుఁ జేరె ననుడు మునులు మహాత్మా! నందికేశలింగ చరిత్రంబును వైశాఖ శుద్ధ సప్తమీ తిథియందు మందాకిని యతీర్థంబుఁ జేరుటకుఁగల కారణంబును జెప్పుమనుడు సూతుం డిట్లనియె. 477

—* ఋషికాచరిత్రము *—

చ. ఋషికయనాఁగ నొప్పు మహీసురవర్యకుమారియోర్తి బల్
సుషమతనూజ్జ్వలాంగి విధిచోదన బాల్యవితంతువై కడున్
ఋషికులమెల్ల మెచ్చఁగ సమిద్ధతపం బొనరించుచుండెఁ గ
ల్మషహృదయుండు మూఢుఁడను మాంసభుగగ్రణియొక్కఁ డాపెపై 478

చ. వలపును జెంది పంచశరభల్లవిదారితచిత్తుఁడై వడిన్
జెలువను డాసి సించి తనచిత్తముఁ దెల్పి బలాత్కరింప స
త్కులజ శివార్చనాపరయుఁ గోవిదయై యలరారు నాపె య
క్కలుషు ననాదరింప వెసఁ గన్నను మిన్నను గాన కాతఁడున్, 479

ఉ. పైకొన నుద్యమింప ద్విజబాలవితంతువు దిక్కుమాలి య
వ్వేకిరికిన్ హితోక్తులను బోధనొనర్చియు లబ్ధిలేమికిన్
లోకశరణ్యు శంకరుని లోనఁదలంచి తదీయనామమున్
నైకమనంబుతో నిటులు నాయమ నాయమ యంచు భీతియై. 480

— * మధురగతిరగడ *—

శివ శివ శివ శివ శివ శివ శంకర!
శివ శివ శివ శివ! శివమునికింకర!
కవిజననుతపద కంజసముజ్జ్వల
రవిశశినయన! హిరణ్యతనూజ్జ్వల!
శ్రీకర! దయ నిటు చిమ్ముమ నాపయి
వీఁక నసురుఁ డెగ వేయుము ప్రాపయి
తేఁకువఁ గొనుమీ దివ్యజిత్తమున
నీ కెవ రెదురు త్రినేత్ర! మొత్తమున

నీ పదంబులకు • నెక్కొని మ్రొక్కెద
నాపదఁ బాపిన • నభవా! దక్కెద
వాదమేల? పెఱ•వానికిఁ జిక్కదు
మీఁదటఁ గనుఁగొన • మిత్త్రికి డక్కదు
తలకొనఁజాల న•ధర్మము దేవర!
యలవునఁ జేరి కృ•పాకర! ప్రోవర
శంకర శంభో! • శరణుఁ జేసెదను
పంకజారిధర! • పదము డాసెదను
సంకటహర! నిను • సారెకుఁ దలఁచెద
హాంకృతివిడి నీ • యడుగులఁ గొలిచెద
కావఁగ రావే • కరుణామూర్తి!
ప్రోవఁగ నీవే • పూరితకీర్తి!
నానేరమినిఁ గ•నందగ దిత్తతి
నీనెఱిఁ దప్పిన • నీల్గును బిత్తరి
నీవే త్రాతవు • నీవే నేతవు
నీవే దాతవు • నీవె విధాతవు
భక్తురాల నీ•పాలఁబడితి నిఁక
శక్తిపతీ! వే•సాఁకుము గొంకక
యొప్పరికించిన • నొప్పనె నీకది
తప్పదు నీకిఁకఁ • దారసింప కిది
రమ్మిఁక రమ్మిఁక • రాజభూషణుఁడ!
నమ్మితి నిన్నా•మ్నాయభూషణుఁడ!
గౌరీకాంతుఁడ! • కలుషవిదారుఁడ!
శ్రీరమణాదిక! • చిత్తవిహారుఁడ!

—* శివుఁడు రక్కసునిఁ జంపి ఋషికకు వరంబు లిచ్చుట *—

గీ. ఆర్తితో నిట్లు వేడఁగ • హరుఁడు వేగ, భక్తరక్షణదాక్షిణ్య•భంగులలర
వచ్చియసురనువీక్షింప•భస్మరాశి, యయ్యెఁ బలలాశి దత్క్షణం•బందె యచట

వ. అంత శివుండు ఋషికన్ గాంచి

క. కోరినవరముల నిచ్చెద, నీరజదళనేత్ర ! సుకృత • నిశితచరిత్రా !
ధీరమతి! యడుగుమన నపుడు, దేటి ప్రణుతి నిరతమతిని • దెలిపె నిటులనెన్.

క. బ్రదికించినాఁడ వీశ్వర!, సదయహృదయ ! దేవదేవ ! • శరణావనసం
పదుదార ! దీనబంధూ!, మదమెత్తిన యసురుఁ గడపి • మాన్పితి వార్తిన్.

చ. ఇఁకను వరంబు లేటికి మ • హేశ్వర! యైనను నీదు పాదసే
వకమతి నీయు మెప్పు డన • పాయముగాఁగ జగంబు లేల ను
త్సుకత వసింపు మిందనుఁడు • దోడన యీశ్వరుఁడున్ దయామయా
త్మకుఁడయి లింగరూపమునఁ • దా వసియించె వనస్థలంబునన్. 486

వ. అఖిలజనానందకరంబగుట నాలింగంబు నందికేశలింగంబని పేరొందె నంత
గంగాదేవియునున్ దారసించి యమ్మానిని కిట్లనియె

క. అమ్మరో! తావకసుకరి, శ్రీమున్మన కే నెంతయున్ ము • దంబు వడితి వ
ర్షమ్మున నొకతడవ త్వదీ,యమ్మగు మజ్జనము నొప్పు • నప్పలనుండుఁ. 487

వ. ఈనాఁడు వైశాఖశుక్లసప్తమి యగుట నేటేట నీదినంబున దీ తీర్థంబునందుఁ
బ్రవేశించి యమ్మఱునాఁడు చనుదునని యంతర్ధానంబుఁ జెందె నిట్లు నందికేశ
లింగోత్పత్తియును నర్మదా తీర్థంబునందు గంగాప్రాప్తియును మీకెఱింగించి
తి నిఁక హరీశ్వరలింగచరిత్రంబు నెఱింగింతు వినుండని సూతుండు మునుల
కిట్లనియె. 488

— * హరీశ్వర లింగము * —

ఉ. సర్వజగంబులేలు నల • శౌరి నిశాచరమండలిన్ నిజా
ఖర్వపరాక్రమోగ్రతని • కామలయం బొనరించుచుండినన్
గర్వముతోడ వారు సుర • కాండముఁబట్టి పలార్చుచుండఁగా
నోర్వఁగలేక లేఖలు ర • మోన్నతి వెన్నునిఁ జేరి యార్తులై. 489

క. తమగోడు విన్నవించి ర,యమునన్ రక్కసులపీఁచ • మడఁచి జగములన్
మముసాఁకుమనుచు వేడుడుఁ, గమలాకాంతుండు వెరవు • గాంచకకించన్, 490

ఉ. ఎందఱిఁబట్టి చంపిన ర • ణోద్ధ్యులు రాక్షసవర్య లేచి యీ
చందము వేల్పులన్ గలఁచి • సర్వజగంబుల కార్తిసేయుచున్
ముందుకు వచ్చుచుండిరి య • మోఘతరంబగు నాయుధంబు లే
కిందఱి నెట్టులాజి సమ • యింతు గడింతు జయాతతోన్నతుల్. 491

క. అని మదిఁదలపోసి వెసన్, జని కైలాసాద్రిఁజేరి శంకరు నెదలోఁ
గొని పార్థివలింగమునకుఁ, గనకాబ్జసహస్రపూజఁ గావింప నొగిన్. 492

మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుమాయఁజేసి హరి దా నుగార్చయందున్న వే
శకు నంభోజమొకండు దక్కువగుడున్ లక్షీశ్వరుం డీ జగ
న్నికరంబంతయు దివ్యదృష్టిఁగని యన్నీరేజరాజంబుఁ గా
నక యాశ్చర్యభయంబులొంది పెలుచన్ ధైర్యంబుతో నంతనే. 493

—* విష్ణుమూర్తి శివలింగమునకు నేత్రకమలంబు నర్పించుట *—

క. సునిశితములైన గోళులఁ, దన నయనాబ్జంబు వ్రచ్చి దండధర హరా
ర్చనసల్పుడు హరుఁడు ముదంబున వచ్చి యభీష్టమడుగుమ హరీ! యనంగన్.

మ. జలజాక్షుండు శివున్ గనుంగొని కడున్ సంతోసమున్ జెంది వే
ల్పులదుఃఖంబులు క్రవ్యభుక్కుల యఘంబుల్ దెల్పి యల్పాయుధం
బుల నద్దైత్యులఁ దీర్ప రాకుకిఁ గృపాంభోధీ! జగద్రక్షకై
బలవంతంబగు నాయుధంబు నిడుమా! ప్రార్థింతు నేం తేనియున్, 495

—* శివుఁడు విష్ణుమూర్తికి సుదర్శనము నిచ్చుట *—

*క. అన దేవదేవుఁ డెంతయుఁ, దనమనమున నలరి సర్వదానవపటలీ
హననచణంబైన సుదర్శనమను దివ్యాయుధము నొసంగి యిటులనెన్. 496

ఉ. ఎందఱి మీఁద వేసిన రమేశ్వర! మీఱి తృణంబులోన నా
యందఱిఁదుంచి తావకకరాగ్రమునందుఁ బ్రవేశమొందు ము
ప్పొందఁగనీక నీకు ముద మొందఁగఁజేయు ధరింపు మింక నీ
కుం దెడబాయు లోకములకున్ సుఖమున్ బొనరింపు దీనిచే. 497

క. మఱియును వరంబు లిచ్చెద, సరసీరుహనయన! యడుగు శంకర యన నా
హరి మురిసి మ్రొక్కి యడిగెను, బరమేశ్వర! నీదు పాదభక్తి నిడు మొగిన్.

వ. వెండియు మత్సమర్పితంబగు నీ పార్థివలింగంబందు నిచ్చలు సాన్నిధ్యంబు నెరపు
మని యర్థించిన శంకరుఁడు తథాస్తని యట్లొనర్చి యంతర్ధానంబునొందె నంత

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం షట్త్రింశదధ్యాయే—

శ్లో॥ ఏవముక్త్వా దదౌ చక్రం । సూర్యాయుత సమప్రభం । సుదర్శనం స్వపాదోత్థం । సర్వశత్రు వినాశనం ॥ విష్ణుశ్చాపి సుసంకృత్య । జగ్రహోదఙ్ముఖస్తదా । నమస్కృత్య మహాదేవ । మిత్థం వచన మబ్రవీత్ ॥

మాధవుండలరి చని దుష్టదైత్యసంహారం బొనరించి లోకరక్షణంబొనర్చుచుండె నిది హరీశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక గోకర్ణేశ్వరచరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁ డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 499

—* మహాబలేశ్వరలింగము - గోకర్ణము *—

క. గోకర్ణస్థలమహిమము, గోకర్ణేశ్వరమహిమము • గొనకొని నుడువన్
గోకర్ణాగ్రి వేయుఁడు, గాక యొరులు వలఁతు లవనిఁ • గలరె మునీంద్రులే!

క. శివలింగకోటు లచ్చట, భవభంజకతీర్థకోటి • పాతకకోటిన్
దవుదవ్వున నవియించును, శివసాక్షాత్కారసిద్ధి • సేకుఱఁజేయున్. 501

వ. అందు

చ. కమలజవిష్ణుముఖ్యసుర • కాండహితార్థముగాఁగ రాక్షసో
త్తముఁడగు వక్త్రకంఠుని యు • దాత్తతపఃఫలమై గణేశదోః
కమలయుగప్రతిష్ఠ నొగిఁ • గాంచినయట్టి మహాబలేశలిం
గము సకలాఘపుంజములఁ • గ్రచ్చుఱఁ బాయఁగఁజేయు రూఢిగన్. 503

క. ఆ పాతాళభువనముల, నేపొవ్వఁగ నాక్రమించి • యెలరుటచేఁ దా
నోపె మహాబలుఁడను ప్రథ, కాపరమేశానలింగ • మచ్చోట సిరిన్. 503

గీ. కృతయుగంబున సితము లో • హితము త్రేత
ద్వాపరంబునఁ బీతమం • త్యయుగమందు
శ్యామలంబయి రాజిలు • నా మహాబ
లేశలింగము వినుఁడు ము • నీశులార! 504

శా. శ్రీనాథుండు విరించి వాసవుఁడు వి • శ్వేదేవులున్ దస్రులున్
భానుద్వాదశకంబునున్ వసువులున్ • బంకేరుహారాతినా
నానక్షత్రములున్ మరుత్తులు విమా • నస్థాయులై నిచ్చలు
న్ధ్యానప్రీతినిఁ బూర్వగోపురమునన్ • యోజింతురు ధ్యానంబులన్. 505

గీ. అసురి రుద్రగణంబులు • జముఁడు మిత్రి, చిత్రగుప్తుఁడు పితరులు • జిత్రభానుఁ
డట్లె దక్షిణగోపుర • మాశ్రయించి, భజన మొనరించుచుందురు • భక్తిమీఱ

క. వరుణుండు సరిత్పతియును, సరిదగ్రణులల్ల జహ్ను • జాష్ట్రభృతులు శం
కరు నిచ్చలుఁ గొలుచుచు నుందురు పశ్చిమగోపురమునఁ • దోరపునిష్ఠన్

సీ. వాయుదేవుఁడు ధనపతిభద్రకాలి, చండికయు మున్నగల్గుప్రశస్తమాతృ
కలు నుడగ్ద్వారమందొప్పి కడిఁదిభక్తిఁ, గొల్తురు మహాబలేశ్వరుఁ గూర్మిఁ బేర్మి

క. గరుడులు గంధర్వులు కిన్నరులును గుహ్యకులు చారణప్రముఖులు కిం
పురుషులు సిద్ధులు విద్యాధరులు మహాబలునిఁ గొల్చెదరు సతమర్థిన్. 509

క. బేతాళులు ప్రేతంబులు, భూతంబులు భీతిజనకభూరిబలలస
ద్దైతేయులు శేషప్రియు, ఖ్యాతఫణివరులు గొలుతురా హరునెపుడున్. 510

చ. కొలిచినవారి కెల్లరకుఁ గొంగున బంగరు తా మహేశ్వరుం
డలఘుతరేప్సితార్థముల నారసి యైహికపారమార్థికం
బుల నిడుచుండు నందుఁ దవముల్ బొనరింతురు పల్వు రమ్మహా
బలశివలింగమున్ గుఱిఁచి పల్కుదురార్యులు మోక్షదాతఁగాన్. 511

సీ. మాఘకృష్ణ చతుర్దశీ మహితపర్వమున మహాబలపూజనమున సమస్త
పాపులెల్లరు మోక్షంబుఁ బడయుదురు ది, దృష్టనేతెంతు రఖిలదిగ్దేశజనులు,

క. స్త్రీలుం బురుషులు వృద్ధులు, బాలురును వితంతువులును బణ్యస్త్రీలున్
నాలుగు వర్ణంబులవా, ర్జాలఁగ శివరాత్రి కటకు సాఁగెద రెలమిన్. 513

గీ. వచ్చి దేవేశు వీక్షించి వైభవమునఁ
గొలిచి కృతకృత్యతన్ గాంతు రెలమి కలిమి
నొక్క చండాలి శివలోక మొందె శర్వ
రాత్రి శివపూజ యొనరించి రాణగమర. 514

వ. అనిన సూతునకు మహాత్మా! చండాలి యెట్లు శివపూజనొనర్చి శివలోకం
బున కేగెనో అయ్యితిహాసం బానుపూర్విగ నెఱిఁగింపుమని మును లనుటయు
సూతుం డిట్లనియె. 515

—* సోమినీ చరిత్రము *—

క. చండాలి పూర్వమం దొక, దండిద్విజన్మాగ్రణికి సుతయయి పొడమె నా
తండును సోమిని యని మేల్, నిండారఁగఁ బేరుపెట్టి నేటుఁగఁ బెంచెన్.

సీ. యుక్తవయసొందియున్న సయ్యువిద కర్హుఁ
డైన వరుఁదెచ్చి తగ వివాహంబు నెరపి

విభుని యింటికిఁ బంప నవ్వేలఁది మగని
తోడ నిష్టసుఖంబు లొందుచు వసించె. 517

సీ. అంతఁ గొన్నిదినంబుల • కాపె పూర్వకర్మవశమునఁ జేసి మ • గండు రుజను
దనరి మృతిఁ జెందె నాపె వై • ధవ్య మొందెఁ, బజచుఁ డనమున నెల్లరుఁ • బాపమనఁగ.

క. కొన్నాళ్ళకు నా సోమిని, యున్న తెఱఁగు గానరాక • యున్నతమతితో
పున్నవుఁద్రోవ నామెఁ గెను, మిన్నగ బంధుగులుఁ జెలులు • మెచ్చఁగఁ దన్నున్.

వ. అంతఁ గొన్నిదినంబులకు

క. నిగనిగలాడెడు మేనను. నగుమోమును ప్రజ్ఞక్షీణము పెరుఁగుపసం
దగు గుబ్బదోయి పిఱుఁదును, దగు సోమినిఁగని మరునకుఁ • దలికిరియువకుల్.

వ. అంతనాపెయు.

గీ. చక్కఁదనమొప్పు నొడలు సొం • పెక్క. లేఁత
ప్రాయమును జెంది మన్మథ • భల్లములకు
మదినిఁ గాపాడఁజాలక • బెదరి సరసఁ
జేరు యువకులతోఁ బొందు • చేసెనంత. 521

క. చాటుగఁ గొన్నాళ్ళిటు విటకూటముతో సురతగోష్ఠిఁ • గూడుచుఁ దమిమై
బోటి చరింపుచునుండగఁ, జేటవడియె నందఱకును • దెలియ తెఱఁగొగిన్. 522

వ. అంత.

చ. కులజను లెల్లఁ గూడుకొని • కూడని తెర్వునఁ జేరి యిట్లు ని
ర్మలమగు నన్వయంబునకు • మచ్చ పొసంగఁగఁ జేసి తోసి! పుం
శ్చలి! మదమెక్కి యుంటివిఁక • మాకును మీకును బొత్తుగాదు నీ
వలసిన చోటికేగుము జ • వంబుననంచు మహాగ్రహంబునన్ 523

ఆ. కొప్పుఁబట్టి యీడ్చి • కొనిపోయి యూరికి, దవ్వుగాఁగ విపిన • తలముఁ జేర్చి
యందవిడిచివచ్చి • రా బ్రహ్మకులజులు, పొలఁతి యచటదెసలఁ • గలియఁజూడ.

— * సోమిని శూద్రునకు భార్యయగుట * —

చ. ధనికుఁడు శూద్రుఁ డొక్కరుఁ డు • దారుఁడు దత్సమయంబునందు న
వ్వనపదమందునుండి తన • వాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండి రో

దన మొనరించుచున్న నల • తన్విని బ్రాహ్మణముత్తకాశినిన్
గని మరులొంది తారసిలి • కాంతకు నిట్లని పల్కె నింపుగన్. 525

ఉ. ఎవ్వరి దాన? వొంటరిగ • నెంతయు ఘోరవనప్రదేశమున్
దెవ్వరు నిన్నుఁ ద్రోసిచని • రిట్టులఁ గట్టఁడి పూన్కితోడ వా
రెవ్వరుగాని యేమిపని • యేసుపుఁబోవిడి వేగిరంబు నీ
విన్వనిఁ బాసి నామనికి • కిప్పుడు రమ్ముఁక నాకు భార్యవై. 526

గీ. అనిన విని సోమినియుఁ జేయు • నదియు లేక
యనుమతిన్ జూప నాతఁడు • హరుస మొంది
వేగఁ దోడ్కొనిపోయి య • వ్వాలఁది నాలుఁ
జేసికొని యిష్టసుఖములఁ • జెందుచుండె. 527

క. ఆ సోమిని యా వృషలుని, చే సుతులను సుతలఁ బడసి • చెలఁగి పిశితమున్
వాసిగ మెక్కుచుఁ బలుతీ, గ్లాసవములఁ ద్రావుచుండె • నహముల కేళిన్.

వ. ఇట్లు గొంతకాలంబు జరిగినమీఁద నొకనాఁడు

చ. పనిపడి యొక్కయూరికి స్వ • వల్లభుఁ డేగుడు రేయి సోమినీ
వనిత గడున్ యథేచ్ఛముగ • వారుణిఁ బానముచేసి యామిషా
ర్థినియయి వత్సముల్ గొఱెలు • ధేనువులుండెడు గోష్ఠమొంది లేఁ
గను దలఁదున్మ ఖడ్గమునఁ • గైపునఁ గానక యద్ది కూయిడన్, 529

సీ. చంపి నెలవుసకున్ గొని • చని యటన్ బ్ర,దీపకాంతికి లేఁగగాఁ • దెలిసి యులిసి
'శివశివా' యని యించుక • సేపు చింత, చేసి యామీఁద వంట చే • సికొని మెసవె.

— * సోమిని అంధచాండాలియై పుట్టుట * —

గీ. అంతఁ జిరకాలమునకు రో • గార్తయగుచు
సోమిని లయించెఁ గాలుఁడ • భ్యాసు దురిత
ములకుఁ దగినట్లు నిరయబా • ధలను గుడిపి
కడకుఁ బుల్కసయోనిలోఁ • బొడముఁజేసె. 531

సీ. అందు జన్మాంధయై నిక్కృ • ష్టాతికుష్ఠ, మూర్తియై బొగ్గు వన్నియఁ • బొలిచెనద్ది
తల్లి గర్భంబులోనున్న • తఱినిఁదండ్రి, సమసెఁ బుట్టుకతోడనే • సమసెఁదల్లి. 532

ఆ. ఇరుగుపొరుగువార • లింతయెంగిలిగంజి, కూడు వేయ గతిక • కొనుచు బ్రతికె
నంతఁ గుష్ఠురుజ్మ • కార్త వాయంధను, బెండ్లి యాడఁడయ్యెఁ • బేర్మి నెవఁడు. 583

ఉ. ఆకటమాడుచుండి యొక • యష్టిని జేకొని మాలవాడలో
జీకది యెంగిలన్నమున • జీవనమొందుచుఁ జాలకాల మ
ట్లే కడపెన్ వయస్సుడిగి • నెంతయు వార్ధక మేగుదెంచ జీ
కాకును జెందుచున్ గడుప • గన్ విలపించుచునుండె నార్తయై. 584

—* అంధచాండాలి గోకర్ణక్షేత్రమునకుఁ బోవుట *—

గీ. అంత శివరాత్రి యేతేర • నద్ది యందు, భక్తి గోకర్ణమున కేగు • వారినరసి
వారితోఁ బయనము చేసి • చేరెనటకు, నశనవసనంబులందలి • యాసఁ జేసి. 585

క. శివరాత్రి నంత్యజాతి, స్థవిరాంధ గడున్ క్షుధార్తిఁ • దహతహపడి యు
త్సవమున కేతెంచిన మా, నవబృందము నరసి యాచ • నను సల్పెనిటుల్. 586

సీ. కమికెడన్నముఁ బెట్టి • కావఁగాఁ బూనుఁడు, మ్రొక్కెద నడ్డులకివే • పుణ్యులార!
అడుగుటే యాలస్య • మట్లు దీనుల మొఱ, లాలించి సాఁకు ధ • ర్మాత్ములార!
చేతికడ్డము లేక • చెలఁగి దానము చేసి, పేదసాదల నేలు • పెద్దలార!
ఆకలిగొన్న దీ • నాత్ముల మొకములఁ, గానక ప్రోచెడు • గణ్యులార!

ఆ. కనులు రెండు లేని • కడిఁది ముసలిదాన, దిక్కు లేని చెడ్డ • తెవులుదాన
నన్ను వట్టె నురుఁగు • చున్నవి ప్రాణంబు, లన్న మొసఁగి ప్రోవుఁ • డన్నలార!

మ. అని యిబ్బంగిగ నద్ది యాత్రికసమూ • హంబున్న చోట్లందు య
ష్టిని నూతంగొని పోలుచున్ బడుచు గిం • చిత్తేని నెందన్నముల్
గనదయ్యెన్ శివరాత్రి నెల్లరును గో • కర్ణేశు నర్చించి వ
స్తునసుంటన్ శివరాత్రిఁ బస్తమరె న • చ్చో శ్వపాకాంధకున్. 587

వ. అంత

గీ. అనఘుఁ డొక్కఁడు చండాలి • యార్తరవము
విని తనదు హస్తమున నున్న • బిల్వదళము
దాని చే వేయ భోజ్యంబు • గాని దగుట
నది విసరి వేయ శివలింగ • ముందుఁ బడియె. 589

క. దాన శివరాత్రివ్రత మ్మద్దానికి లభియించె నంతఁ ♦ దమి ముగియఁగ న
ర్ఘ్యానుఁడు పొడుచుడు నది యచ్చో నశనము దొరకదనుచు ♦ శోకముతోడన్.

— * అంధచాండాలి మృతిఁజెంది శివలోకమున కేగుట * —

క. తనయూరికిఁ జనఁబో దెరువున నడుగడుగునకుఁ బడుచు ♦ రొప్పుచు నొకచో
టనుబడి యసువుల విడిచెను, పినాకి గొని తేర దాని ♦ భృత్యులఁ బనిచెన్.

వ. వారును జంద్రభాస్వరంబగు విమానంబుఁ దెచ్చి యచ్చండాలికి దివ్యరూపం
బును దివ్యవస్త్రాభరణగంధమాల్యాదులొసంగి సత్వరంబు శివలోకంబుఁ జేర్చిరి
పూర్వభవంబున వితంతుబంధకియై కులంబుఁబాసి జఘన్యునిఁ జేపట్టి మధు
మాంసాహారయై గోహత్యనొనర్చినపుడు ప్రమాదంబున "శివ శివా" యని
రెండుతడవ లుచ్చరించుటఁజేసి యానుకృతంబున నీజన్మంబున గోకర్ణంబుఁ జేర
నిందు శివరాత్రియం దుపవాస జాగరణంబులును శివపూజయు యాదృచ్ఛికం
బుగ లభించుటచే శివలోకంబుఁ జేరి తత్పుణ్యఫలం బిప్పటివఱ కనుభవించు
చుండె నిదియెల్ల నజ్ఞానకృతంబై యిట్లెసంగె నిఁక జ్ఞానంబున మహాబలేశ్వరా
ర్చనం బొనర్చిన వారి కెట్టిసిరి వట్టునో యూరయుం డిట్లు మహాబలేశ్వరలింగ
మహాత్మ్యంబు దెల్పితి నింకను నద్భుతంబగు తద్విభూతి నే వక్కాణించెద
నని సూతుం డిట్లనియె. 542

— * మిత్రసహోపాఖ్యానము * —

క. శ్రీకాంతావాసంబగు, సాకేతపురంబు మిత్ర♦సహుఁడను నృపుఁ డి
క్ష్వాకుకులోద్భవుఁ డేలు న, లోకపరాక్రముఁడు శూర♦లోకస్తుతుఁడై. 543

క. నలునకు దమయంతి యటుల్, వెలసెను మదయంతి నృపతి♦వీరుని సతియై
లలితగుణరత్ననిధియై, విలసితధర్మిష్ఠయై వి♦వేకవతియునై. 544

గీ. ఆనృపుం డొక్కపరి మృగ♦యార్థ మటవిఁ, జేరి విహరించుచుండి దు♦శ్శీలు సాధు
దుఃఖకరు నొక్కరక్కసు♦దొడరి చంపె, నంత నవ్వానిసోదరుం♦డలుకఁ బెంచి.

క. మోసంబును బన్ని యనా,యాసంబున నఱికి దుఃఖ ♦ మర్పించుటయే
వాసి యని యెఱిఁగి వినతుండై సేరఁడు జేఁడు నూచి ♦ యాదర మొప్పన్.

క. తనకు వాని మహానసా♦ధ్యక్షునిగ నొనర్చి యవ్వానిఁ గొన్నిది♦నంబు లుండి
తిరిగి దనరాజధాని కే♦తెంచుటయును, జైత్రకము దారసించినఁ ♦ బరమభక్తి.

చ. అనఘుని నవ్వసిష్ఠముని • నన్వయదేశికునిన్ నిమంత్రితున్
బొనరిచి శ్రాద్ధమున్ సలుపఁ • బూన నరామిష మొక్క శాకమం
దనువుగఁ గూర్చి వండి మను • జాదుఁడు వడ్డనచేసి తాఁ దొలం
గెను ముని దాని చొప్పరసి • కిన్క సహింపక జేవ కిట్లనెన్. 548

— * వశిష్ఠముని మిత్రసహుని శపించుట * —

క. మనుజాశనబలె నీవీ, మనుజక్రవ్యంబుఁ దెచ్చి • మాకర్పింపన్
జనునే నీవిటు వేగమె, మనుజాశనుఁడ వగుమింక • మదము దిగంగన్. 549

చ. అని శపియించి యద్ది మను • జాధిపకృత్యముగాక లాఁతియా
దనుజునికృత్యమం చెఱిఁగి • దారుణశాపము ద్వాదశాబ్దముల్
దనుక సహింపజెల్లు నవ • లన్ మరలన్ నరపాలమూర్తి వౌ
దనె నృపుఁడెల్ల నారసి జ • లాంజలిఁ బూని గురున్ శపింపఁగా. 550

చ. నిలిచిననంతఁ దద్రమణి • నీరజనేత్రి కడున్ భయంబుతో
వలదు మహాత్మ! నీగురుని • వందనసేయఁగ నోర్వ్వమంచు నం
ఘ్రులఁబడి వేడ నామెనుడిఁ • గూర్చిన ప్రేముడి నల్కఁ బాసి త
జ్జలముల నాత్మపాదములఁ • జల్లికొనెన్ గడు ధీరచిత్తుఁడై. 551

— * మిత్రసహుఁడు కల్మషపాదుం డగుట * —

క. పదములు గల్మషమొందిన, నదయుఁడు గల్మాషపాద • సంజ్ఞన్ బడసెన్
బదపడి గురుశాపంబున, నదరిపడుచు ఘోరదనుజుఁ • డై పురిఁ బాసెన్. 552

చ. అడవికిఁ జేరఁబోయి గవ • యంబుల సేన్గుల లొట్టిపిట్టలన్
గడిఁదివృకంబులన్ బులుల • ఖడ్గమృగంబులఁ జెండి మెక్కుచున్
గడువడి మ్రాకులెక్కుచు వి • కారముగాఁ బరుగెత్తుచున్ వడిన్
మిడిమిడిచూపులన్ గనుచు • మిత్రివలెన్ జరియించుచుండఁగా. 553

వ. ఒక్కనాఁడు

క. ఒకచో లేఁబ్రాయపుఁ దమి, మకరాంకక్రీడఁ బెనఁగు • మౌనికులకుమా
రకమిథునముఁ బొడగని యం, తకసన్నిభుఁ డా పలాశ • నప్రముఖుఁ డాగెన్.

సీ. మృగకిశోరంబుఁ బులి వట్టి • మెసవుపోల్కి
సతికవుంగిట నొదిగిన • సన్మునిసుతు

నొడిసి తినఁబూన నసురకు • నడలి మాని
సతి యిటులు ప్రార్థన నొనర్చె • సత్వరముగ. 555

— * బ్రహ్మరాక్షసుఁడైన కల్మషపాదుఁడు మునిపుత్రుఁ జంపుట * —

చ. వలదు మహాత్మ! నావిభుని • బాల్యవయస్కుని సాధువృత్తునిన్
బాలియఁగఁజేయ కిప్డు తినఁ•బూను నెడన్ ననుఁ జంపి మెక్కు మం
జలి యొనరించెదన్ విడుము • చక్కఁగ నావిభు నన్న నాతఁడున్
దలఁకక చంపి మెక్కె చనెఁ • దన్విగడున్ విలపింప నార్తయై. 556

ఆ. అంత మానికాంత•యప్పలాదునిఁజూచి, నీవు నారిఁజేరి • భావజన్మ
కేళిఁదేలు నెడలఁ•గాలంబుఁజెందుదు, వనుచు శాపమిచ్చి • యతిరయమున.

గీ. మగనియస్థుల నెత్తి య•మ్మగువ చితిని
గూర్చి యగ్నిఁబ్రవేశించెఁ • గుందుమాని
అంత నసురకు శాపాంత•మగుడు మగుడ
నాత్మరూపంబు ప్రాపింప • నరిగెఁ బురికి. 558

ఉ. అందు సమస్తనాగరమ•హాజను లా నృపచంద్రుఁజూచి యా
నందముఁజెంది యుత్సవ మొ•నర్చిరి రాజవరుండుఁ బేర్మిమై
నందటి గారవించె నిశి•యందు రతిఁబ్రియుఁడై నిజాంగనా
మందిర మొంద నాపె ముని•మానిని శాపముఁ దెల్పె కుందుచున్. 559

— * మదయంతి భర్తకు మునిసతీశాపంబుఁ దెల్పుట * —

క. తా వైధవ్యభయంబున, భూవిభు వారించె నతఁడు • పొగిలి కడువగన్
దా వైరాగ్యముఁజెంది మ, హావిపినస్థలినిఁజేరి • యందే యుండెన్. 560

త. మునిసుతుఁ జంపిన యందలి, ఘనదురితబ్రహ్మహత్య • గడలికొని నృపున్
వెనుకొని వేధింపఁగఁజొ, చ్చిన నృపవరుఁ డెంతయేనిఁ•జింతిలె మదిలోన్,

మ. పలుతీర్థంబులఁ గ్రుంకె నెంతయును దీ•వ్యన్మంత్రయోగంబులన్
సలిపెన్ బెక్కువ్రతంబులన్ మఖములన్ • సమ్యగ్విధానంబు లా
ఖిల గూర్చెన్ మునిహత్య యించుకయునున్ • బేర్వక బాధింపఁగాఁ
దలఁకున్ జెంది యయోధ్యఁజేరె మరలన్ • ధాత్రీశ్వరుం డార్తుఁడై. 562

క. అందును బాహ్యాద్యానము, నందుఁ బసన్ జేసియుండ • నచ్చోటికి మా
నీందుఁడు గౌతముఁ డతులా, నందుఁడు చనుదేర మనుజ•నాథుఁడు పేర్మిన్.

క. కని యర్ఘ్యాది సపర్యను, బొనరిచి నతిచేసియున్న • భూభుజుఁగని య
మ్మని కుశలమడుగుటయు వేఁ, డిని నరపతి నిశ్వసించి • డిల్లపడి కడున్. 564

గీ. తనయవస్థను మాని కం•తయును దెలిపి
నిష్కృతినిఁగోరి వేఁడ మా•నికులచంద్రుఁ
డరసి కరుణాంతరంగుఁడై • యనియెనిట్లు
బ్రహ్మహత్యాభిభూతుఁడౌ • పార్థివునకు. 565

శా. గోకర్ణంబునకేగు వేగ మచటన్ • గోరాజవాహున్ హరున్
శ్రీకల్యాణకరున్ మహాబలశివున్ • సేవింపు మీ బ్రహ్మహ
త్యాకాలుష్యము నాశమొందు సుఖముల్ • దైవాఱు సర్వేశ్వరుం
డేకాకారముతో నటన్ దనరు భూ•మీశానచూడామణీ! 566

క. అన విని సంతుష్టుండై, మునిసెలవున్ గొని ప్రయాణ•ము సలిపి యటకున్
జని కొల్చి మహాబలుఁ ద, ద్ఘనకృప ద్విజహత్యఁబాసి•కనియెన్ ముదమున్.

వ. అంత నచ్చటఁ గొంతకాలంబు వసించి మరల సాకేతపురంబుఁజేరి వశిష్ఠప్రసా
దంబున మదయతియందు వంశకరుండగు నొక్కపుత్త్రున్ బడసి రాజ్యంబుఁ
దద్వశంబుఁజేసి శివానుగ్రహంబున మోక్షంబున్ జెందె నిట్లు మహాబలేశ్వర
లింగమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పితి నిఁక నేమి వినఁగోరుదు రన మునులు మహాత్మా!
శివరాత్రివ్రతవిధానంబును దద్వ్రతోపాసకభక్తచరిత్రంబు నిఁక నొండు సెల
వీయుమన సూతుం డలరి యిట్లనియె. 568

....* శివవ్రతములు *....

క. మును విష్ణునకు మహేశ్వరుఁ, డనురాగముతోడ నీ వ్ర•తానుక్రమ మం
తను జెప్పె హరియు నారద, మునికి నుడువ నతఁడు లోక•మున కెఱిఁగించెన్.

వ. నేనును మద్దేశికుని యుపదేశంబు నొందినయట్లు మీకుఁ జెప్పెద,

చ. వినుఁడు శివార్చనం బఖిల • వేళలయందును సల్పఁజెల్లునై
నను రజనీముఖంబుల నొ•నర్చుట యెంతయు శ్రేష్ఠ్యభాజకం
బనియును సోమవారమున • నష్టమి నాశివరాత్రియందు నిం
కను బరమోత్తమం బనియు • గాటముగా వచియింతు ర్రి సన్మునుల్! 570

క. పది శైవవ్రతములు సె, ప్పొదు రుత్తమమునులు భుక్తి ♦ ముక్తిప్రదముల్
ముదమున నవ్వాని నొన, ర్పఁదగున్ హితకాములైన ♦ వారలు ప్రదమిన్. 571

క. అష్టమిరాతిరి భోజన, మిష్టంబుగ సేయవలయు ♦ నెల్లరునున్ గా
లాష్టమి మానఁగవలె వి, స్పష్టముగా భోజనమును ♦ బావనమూర్తుల్! 572

క. శితపక్షైకాదశి సువి, హితముగ నన్నంబును భుజి ♦ యింపఁ దగదిఁకన్
శితపక్షైకాదశి, హితవుగఁ గుడుచుఁడు భజించి ♦ యీశ్వరు నిశలన్.

గీ. రహిని శుద్ధత్రయోదశీ ♦ రాత్రి శివునిఁ
గొలిచి కుడువఁగఁదగు ధర్మ ♦ గోప్తలార!
అసితపక్షంబునందైన ♦ నభవభక్త
వరులు మానఁగవలె జగ్ధి ♦ భరమునాక. 574

గీ. సోమవారంబునందెల్ల ♦ యామినులను, శివునిఁబూజించి భజియింపఁ ♦ జెల్లు నీవ్రవ
తంబులందెందు శైవులఁ ♦ దనదుశక్తి, కొలఁది సాపడఁజేయఁగఁ ♦ గూడు నెపుడు.

వ. ఐహికపారమార్థికశ్రేయంబుఁ గోరువార లీవ్రతంబుల నాచరింపవలయు నట్లు
వ్రతంబు లొనర్పనివారలు దస్కరులై జనియింతు రిఁకను ముక్తికి నాలుగు
తెరువు లుపదేశింపఁబడియె నవ్వి వినుండు. 576

క. శివపూజ రుద్రజపమును, శివతిథి నుపవాసమును ప్ర ♦ సిద్ధంబగు నా
యవిముక్తనగరి మరణము, నివి నాలుగు మోక్షధనము ♦ నిచ్చుఁ బ్రజకిలన్

గీ. అష్టమియు సోమవారంబు ♦ నసితపక్ష, మందలి చతుర్దశియు శివ ♦ హర్షకరము
లందు శివరాత్రి యున్నతం ♦ బైయలరుట, నావ్రతంబెల్లరకు ముఖ్య ♦ మై తనర్చు

— ✽ శ్రీ శివరాత్రివ్రతవిధానము ✽ —

వ. అందును

గీ. మాఘకృష్ణచతుర్దశీ ♦ మాన్యతను ద
నరు మహాశివరాత్రి సం ♦ జ్ఞను ధరించి
అర్ధరాత్రిని వ్యాపించు ♦ నదియె గ్రాహ్య
మితర మగ్రాహ్యమని యెల్ల ♦ రెఱుఁగవలయు. 579

గీ. ఆ మహాశివరాత్రియం ♦ దఖిలజనులు, శివసమర్చావ్రతంబును ♦ జేయవలయు
నద్ది క్రమమొప్పఁజెప్పెద ♦ నవధరింపుఁ, డీరు తత్పరమతులై ము ♦ నీంద్రులార!

చ. తెలతెలవాఱ లేచి కడుఁ • దేకువతోడుత మజ్జనాదులన్
సలిపి శివాలయంబునకుఁ • జక్కఁగ నేగి శివున్ బరాత్పరున్
జలనము లేనియట్టి మది • చందము పొందఁగఁ గొల్చి యంత జో
తల నిడి విన్నపం బిటులు • దా నొనరింపవలెన్ మునీశ్వరుల్! 581

గీ. నీలకంఠ! మహాదేవ! • నీదు వ్రతముఁ, జేయఁబూనితి నీక దయఁ • చేసి విఘ్న
భయముఁ బోకార్చి కామాది • వైరిజయముఁ, జేకురఁగ నొనసాఁగింపు • శ్రీమహేశ

ఆ. ఇట్లు విన్నవించి • యిరవున కేతెంచి, యర్చనాపదార్థ • ముంత గుడికి
సాయమందుఁ జేర్చి • స్నానమచ్చోటను, మరలఁ జేసి యంత • మడిని గట్టి. 583

వ. విభూతి రుద్రాక్షలధరించి సాయంసధ్యావిధుల నిర్వర్తించి

క. తత్తన్మంత్రంబులతోఁ, దత్తద్వస్తువుల నొసఁగఁ • దగు శివునకు నీ
వత్తేని సమంత్రముగా, నత్తెఱఁగున నొసఁగఁగూడ • దెఱుఁగుఁడు మదిలోన్.

క. శివునకు దక్షిణతలమున, నవిధార్చాద్రవ్యములను • నెలయించి సువా
ద్యవిశేషములను నృత్యము, లవిహతముగఁ దనరుచుండ • నర్చింపవలెన్.

క. దినదినముఁ బార్థివార్చన,మును జేసెడునెడల సాయ • మున సంధ్యాదుల్
పొనరిచి పార్థివలింగము, నొనరిచి స్థాపించి పూజ • నొనరింపవలెన్. 587

క. స్తుతినొనరించి హరుని న,వ్రతిమంబుగ నలరఁ జేయ • వలయును బిదపన్
వ్రతమాహాత్మ్యముఁ దా భ,క్త్యతిశయమునఁ జదువవలయు • నాలింపవలెన్.

గీ. నాల్గుయామంబులందును • నాల్గులింగ
ములను రచియించి యాహుతి • మొదలుగా వి
సర్గమంతకుఁ గొలిచి యు • త్సవము లొప్ప
జాగరము సేయవలయు ను • త్సాహమునను.

క. మఱునాఁడు వేగ స్నానము, జరిపి యథవలింగము నొగి • సలిపి కొలిచి సం
బరమొప్ప దోయిలొగ్గుచు, శిరసున నతిచేసి యాజ్ఞ • సేయవలె నిటుల్.

గీ. ఓ మహాదేవ! నీ యాజ్ఞ • నొంది వ్రతము
చేసి యిప్పుడు విరతిని • జేయుచుంటి
నా యథాశక్తి వెలయ నొ • నర్పఁబడిన
యీ వ్రతముచే నలరి వెలయింపు కృపను. 591

గీ. ఇట్టులని కుసుమాంజలి • నిచ్చి శివున
కెఱఁగి విధితోడ దానంబు • లిచ్చి వ్రతము
విడిచి శివభక్తులైనట్టి • విప్రులకు య
తులకు నన్నంబు లిడి తిన•వలయుఁ దాను. 592

సీ. ప్రథమయామమునందుఁ • బార్థివలింగంబు, నిర్మించి స్థాపించి • నిష్ఠమెఱయఁ
బంచమంత్రంబులఁ • బంచవస్తువుల న,ర్పణఁ జేసి జలధార • వదలవలయు
నష్టోత్తరశతంబు • నభవమంత్రంబు జ,పించి లింగంబుపైఁ • బ్రీతిపూర్వ
కముగ ధారాపూర్వ•కముగ నీరంబును, విడువఁగావలయును • వేత్తలార!

గీ. చిత్రమగు చందనంబుఁ గు•శేశయములు, నక్షతములైన బియ్యంబు • నల్ల నల్ల
నువులు గన్నేరుఁబూవులు • శివున కిష్ట,నామములచేత నర్చ నో•నర్పవలయు

వ. భవశర్వరుద్రపశుపత్యుగ్రమహద్భీమేశాననామంబులను శ్రీకారపూర్వంబులు
గాఁ జతుర్థ్యంతంబులుగా నుచ్చరించి శివునిఁ బూజించవలెను. 594

సీ. ధూపదీపము లిచ్చి • తోరంపుఁబక్వాన్న,నైవేద్యములను నో•నర్పవలయు
బిల్వఫలార్ఘ్యంబుఁ•బేర్మిమై నొసఁగి తాం,బూలంబునర్పించి •ప్రమొక్కవలయు
ధ్యానమాచార్యమం•త్రజపంబును గను ని,శ్చలమైన మనసుతో•సలుపవలయు
నటుగాని యెడలఁ బం•చాక్షరంబులతోడ, శివుని సంతోషింపఁ•జేయవలయు

గీ. ధేనుముద్రను జూపించి • తీర్థధారఁ, దర్పణము చేసి యంతక•దమనభక్తు
లైన నేపురుబాపల • కన్న మొసఁగఁ, జిత్తమందు సంకల్పము • జేయవలయు.

క. పూజాఫలంబు శివునకు, దాఁ జెందఁగ దారవోసి • తత్పరమతియై
యాజామ నుత్సవంబుల,తో జానుగఁ గడపవలయుఁ • దోరంపుమతిన్.

ఆ. ఇఁక ద్వితీయయామ•మే తేర సంకల్ప,మును బొనర్పవలయు•ముందుగా నె
నాల్గుజాలనర్చ•నముల కేన్ సంకల్ప,మును రచించి యర్చఁ•బూనవలయు.

క. పూర్వమువలె ద్రవ్యంబుల, శర్వున కర్పింప వలెను • జలధారలతోఁ
బూర్వమునకన్న ద్విగుణము, శర్వేశ్వరమంత్రజపము•సల్పఁగవలయున్.

క. తిలలును యవలును బద్మం,బులు బిల్వదళంబు లొసఁగి • పురహరుఁ గొలువన్
వలెఁ బాయసనైవేద్యం,బలరించి మాదీఫలంబు•నర్ఘ్య మిడవలెన్. 599

వ. ద్విగుణముగా బ్రాహ్మణభోజనమును సంకల్పించి పూజాఫలంబు శివున కర్పించి యుత్సవంబుల ద్వితీయయామంబుఁ గడపవలయు నంత తృతీయ యామంబునందు యథాపూర్వంబుగ నర్పించి. 600

గీ. గోధుమలుఁ బుష్పములు నర్క • కుసుమములును
ధూపదీపంబు లొసఁగి బం • ధురసు శాక
మోదనంబును నైవేద్య • మొసఁగి దాడి
మఫలమర్ఘ్యమునిడి ప్రణా • మంబు సలిపి. 601

వ. పూర్వజపంబుకన్న ద్విగుణముగా మంత్రజపంబు నొనర్చి ద్విగుణబ్రాహ్మణ భోజనము సంకల్పించి యామాంత ముత్సవములతోఁ గడపవలయు నిక నాల్గవయామంబందుఁ బూర్వంబువలెఁ బూజించి. 602

చ. మినుములుఁ గొఱ్ఱబున్ బెసలు • మేలగు తక్కిన సప్తధాన్యముల్
గొనబగు శంఖపుష్పములుఁ • గోమలబిల్వదళంబు లర్పణం
బొనరిచి మిన్నగా రెలకు • నొప్పగుతీయ్యని భక్ష్యముల్ నివే
దన మొనరించి యంత వివి • ధంపు ఫలంబుల నర్ఘ్యమీఁదగున్. 606

క. లేనియెడల మోచాఫల, మేనియునుకొ దెచ్చి యర్ఘ్య • మీయఁదగును మం
త్రానుష్ఠానము ద్విగుణము, గా నెఱవేర్పవలెఁ దొంటి • కన్న మునీంద్రుల్!

వ. అట్లే ద్విగుణబ్రాహ్మణాభ్యవహారంబును సంకల్పించి నృత్యగీతవాద్యంబు లతో యామంబుఁ గడపవలయును. 605

సీ. ప్రత్యూషమైన నా • ప్లావంబు నొనరించి, శివునిఁ గ్రమముగఁ బూ • జింపవలయు
నానావిధములగు • దానంబులను బాత్ర, మెఱిగిఁ బ్రాహ్మణులకు • నీయవలయు
యామసంఖ్య నెఱింగి • యతుల శగ్రజులకు, సంతర్పణంబులు • సలుపవలయు
వేదబుక్పఠనంబు • వెలయఁ బుష్పాంజలి, నుడురాజమౌళికి • నొసఁగవలయు

ఆ. ఛత్రచామరవ్య • జనములొసంగి ద, ర్పణముఁజూపి శంఖ • రవముఁజేసి
యంత వ్రతఫలంబు • నా శివున కొసంగి, ప్రార్థనంబుసేయ • వలయునిట్లు. 607

గీ. ఓ మహాదేవ! నీసేవ • నొసగుమా కు, లంబులందెల్ల నిన్నుఁద • లంపనట్టి
కులమునందెప్డు జన్మంబు • వలదు నీవు, వాఁడ నీయందు నిలిపితిఁ • బ్రాణములను

క. కరుణానిధి! నీయందే, మరగించితి నెపుడు నాదు • మనము నటులు నీ
వరసి తగినట్లుగా నే, ర్పఱపుము జోతలఁ బొనర్తు • బాలేందుధరా! 609

క. ఈ యుపవాసవ్రతమున, నేయున్నతఫలము దాని • నీవే కొని య
త్యాయతమోదమునను సుఖ, దాయకుఁడవు గమ్ము నాకు • దాక్షిణ్యనిధీ!

వ. ఇట్లు ప్రార్థించి తిలకాశీస్సుల బ్రాహ్మణులచే నొంది శివుని విసర్జింపవలె నెవ్వ
నిచే నిట్లు వ్రతంబు సేయఁబడునో యవ్వానికి శివుండు దవ్వుగ నుండఁడు. వాని
పుణ్యంబు నెవ్వరును జెప్పలేరు. వానికి లభింపని శ్రేయంబు లేదు. మోక్ష
బీజంబు వాని యఱచేతికి లభించినది. వేయు నేల? సర్వవిధభుక్తిముక్తులను
శివుం డవ్వాని కొసంగఁగలఁడు. విష్ణువు మున్నగు వేల్పులెల్ల రావ్రతంబుఁ
బ్రీతిమెయి నాచరించిరి. నారదుం డనేకులచే నివ్విధమియం దాచరింపఁజేసె.
నిఁక నెద్దాని యాచరణంబునఁగాని వ్రతంబు సంపూర్ణము గానేరదో యట్టి
యుద్యాపనవిధంబుఁ జెప్పెద వినుండు. 611

సీ. పదునాలుగేఁడులు • పరఁగ నీశివరాత్రి, వ్రతముఁ బూనికమెయి స • ల్పంగవలయు
నొగి మాఘకృష్ణత్ర • యోదశి నేకభు, క్తముఁ జతుర్దశిఁ బస్తుఁ • గాంచవలయు
శివరాత్రిదినమున • శివునిగుడికిఁ బోయి, స్థిరమతి శివునిఁ బూ • జింపవలయు
పిదప స్వగృహమునఁ • బేర్మి గౌరీతిల, కమును మండలముఁ జ • క్కఁగ నమర్ప

గీ. వలయుఁ దన్మధ్య లింగతో • భద్ర మనెడు
మండలంబు రచించి త • న్మండలమునఁ
బదునొకండు కలశముల • వస్త్రఫలను
వర్ణసహితంబులను నుంచ • వలయు వినుఁడు 612

వ. ఆ పదునొకండు కలశంబులలో

గీ. కనకకలశంబు మధ్య నొ • క్కండమర్చి
పలపరిమితంబొ గా కర్ధ • పలపరిమిత
మైన బంగరుతోఁ దుహి • నాద్రిజాశి
వప్రతిమఁ గూర్చి యందుఁ జే • ర్పఁగ వలయును. 613

వ. ఆచార్యఋత్విగ్వరణంబుచేసి వారలసెలవుతో శివపూజనంబు నాలుజాము
లొనర్చి జాగరణము చేయవలయును. శక్త్యనుసారము ప్రాజాపత్యేష్టినిఁ
బొనర్పవలయు ననంతరము బ్రాహ్మణభోజనము చేయించి భక్తితో దానంబు
లీయవలయును. ఆచార్యఋత్విగ్దంపతులకు వస్త్రాలంకారభూషణంబు
లొసంగవలయు. మఱియు నాచార్యునకు పస్కరములతో సవత్సయగు కపిల

ధేనువును శివప్రీతిగ నొసంగి బంగారుకలశముతోఁ గూడిన శివప్రతిమను సమ
ర్పించవలయును. ఆటుమీఁద దోసిలొగ్గి నమ్రుండై ప్రేమతో గద్గదాక్షరము
లొప్పునట్లు మహేశ్వరునిఁ బ్రార్థించవలయును. 613

గీ. దేవదేవ మహాదేవ! • దేవనాథ!, భక్తవత్సల! యీనీదు • ప్రతిముచేతఁ
గరుణఁ బ్రసన్నము నాయెడ • గాఁ దభక్తి, నీదు ప్రతిమ మొనరించితి • నిగమవంద్య!

క. తెలిసియు తెలియకయో దుష్టలోకప్రియముఁ బొనర్చితిని కోడునే కృపనాపై
దలఁచి మహాత్మా ప్రతిమ సఫలమున్ బొనరింపు రౌప్య • పర్వతనిలయా! 616

గీ. ఇట్లు పరమాత్మయైన మహేశ్వరునకుఁ
బ్రార్థనఁ బొనర్చి యంతఁ బుష్పాంజలి నిడి
సాఁగిలంబడి జోతను • సల్పవలయు
నిదియె యుద్యాపనవిధి మునీంద్రులార! 617

వ. ఇఁక నజ్ఞానంబునఁ గాక యదృచ్ఛచే శివరాత్రివ్రతంబు నొక్కించుకసల్పి
కృతార్థుండైన వ్యాధుని చరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుఁడని యిట్లనియె. 618

— * వ్యాధేశ్వరలింగము - వ్యాధచరిత్రము * —

క. కలదర్బుదాచలాంతిక, తలవని నొకభిల్లుఁ డధిక • దర్పోద్ధతుఁ డు
జ్జ్వలబలుఁడు గురుద్రుహుఁడని, యలరెడు వాఁ డఖిలజంతు • హననపరుఁడిలన్.

గీ. తల్లిదండ్రులు పెండ్లము • పిల్లజెల్ల, లొప్పువాఁ డెట్టి యఘముల • నొప్పువాఁడు
దొంగతనమందు మేటియై • త్రోవలందు, బాటసారులఁ గొట్టి ద్రవ్యములఁ గొనును

గీ. క్రూరుఁడై బాల్యమునుండి • కొంకులేక
దోసములె చేయు సుకృతంబు • త్రోవఁ జనఁడు
గడచెఁ జిరకాలమిట్టు లొక్కప్డు సేర
వచ్చె శివరాత్రి బహుపుణ్య • ఫలవిధాత్రి. 621

చ. గతదినమందె కానను మృగంబులు గన్పడకుంట నాఁకటన్
వెతపడి తల్లిదండ్రులును • పెండ్లము పిల్లలు వేగిరింపఁగా
జతనముతోడ విల్లుగొని • సాంద్రతరాటవిఁ జేరి యెల్లెడన్
వెతకిన జంతువేదియు లభింపకయుండెను బోయ కత్తఱిన్. 622

మ. రవి యస్తంగతుఁడయ్యె నంతనె హరిద్రాజిన్ వెలుంగుల్ దొలం
గె నిగాఢంబగు నంధకారము పరంగెన్ విశ్వమందెల్ల వ్యా

ధవరుండున్ మదిలోనఁ బల్కెఁగలి హా ♦ దైవంబ! యెందేని జం
తు వెదేన్ గన్పడ దిమ్మొకే నిటుల బో ♦ దున్ శూన్యహస్తాలతో. 623

ఉ. ఆకొని సోలుచుండిరి మ ♦ దర్భకులుం దలిదండ్రు లాలునున్
జేకొన కెద్ది గ్రాస మిలుఁ ♦ జేరి యెటుల్ గనుఁగొందు వారి నిం
డే కనుచుందు జంతువు ని ♦ దేని నటం చొక చెర్వుచేరువం
దాకులుఁ డొచు శ్రీఫలన ♦ గాగ్రము నెక్కి వసించె సయ్యెడన్. 624

ఉ. వాఁడును నాఁకటంబడలి ♦ వచ్చునొకో యొక జంతువేని యీ
జాడకు దానిఁ జంపుకొని ♦ సద్మము చేరుదునొక్కొ యంచటం
బోడిమిఁ దక్కి వెక్కసపుఁ బూన్కి ♦ గనుంగొనుచుండె నంతలోన్
లేఁడి యొకండు దప్పిఁగొని ♦ నీళుల గ్రోలఁగ రా నతండునున్. 625

వ. గనుంగొని యద్దానిం జంపఁదలఁచి వేగంబుతో

—* వ్యాధునకు శివలింగార్చన పొసగుట *—

గీ. కార్ముకము నెక్కువెట్ట న ♦ క్కర్జమునను, దునిగి మాలూరదళ మొండ ♦ ధోధరిత్రి
వెలయుశివలింగమున హిమ ♦ సలిలసిక్త, మైపడుదు నాద్యయామార్చ ♦ యయ్యెనద్ది

క. ఆయర్చాఫలమున నా, బోయకు నలాఘములును ♦ బొలిసె నపుడటన్
డాయఁగ వచ్చిన మృగియును, భీయొనరఁగ వాని నడిగె ♦ బిట్టున నిట్టుల్. 627

తే. ఏమియొనర్ప నెంచెదవో ♦ యిప్పుడు సెప్పు కిరాత! యన్న వాఁ
డామృగి కిట్లనెన్ మిగుల ♦ యాకొనియుంటిని యింటిలోన నా
ప్రేముడిబిడ్డ లాలుఁ గడు ♦ వృద్ధులు నాతలిదండ్రు లాఁకటన్
దీమరియుండి రిప్డు నిను ♦ ద్రెక్కొని చేకొనిపోదు భుక్తికై

—* మృగీమృగములు వ్యాధునితో శపథములుచేసి పోవుట *—

క. అన లేఁడి యడలి యివు డే, మొనరించుదు? నెటకుఁబోదు? ♦ నుక్కలుఁ డీతం
డనికొని యాతని కిట్లనె, వనచర! నే నధికఫలముఁ ♦ బడయుదు దీనన్. 629

సీ. నాదుపాలసున నీకును ♦ నీదుజనము, నకును సుకమైన నేను ధ ♦ న్యనుగదన్న!
ఒరుల కుపకారులగు వారి ♦ కొప్పపుణ్య, మెన్నఁదరమా నిను తెండ్ల ♦ కేనిఁబుడమి

గీ. వినన నొకపల్కు నాదృతి ♦ నాలకింపు, నాదుబిడ్డలు సొంకి ను ♦ న్నారు వారి
నాదు చెలియలి కేని యు ♦ నాదువిభున, కేని యప్పించి వచ్చెద ♦ నిపుడు విడిన. 631

క. కల్లలు నేఁబల్కను విను, భిల్లవరా! సత్యమిద్ది ♦ వృథివియు సాద్రిం
బెల్లజలధారలెల్లను, బెల్లుగ సత్యంబుతోడ♦వెలయున్ గాదే! 632

ఆ. ఇట్లుచెప్పఁ గఱకు♦టెఱుక నెనరులేక, వినకయున్న హరిణి ♦ విస్మరించి
బెదరి యిట్లు పట్లు♦బెట్టుకొనెఁ గిరాత! వినుము నానుడుల వి♦వేక మరసి, 633

గీ. వేదవిక్రీతయై సాంధ్య♦విధిని సలుప
నట్టి బాపఁడు విభునాజ్ఞ ♦ నతకరించి
మెలఁగు పొలఁతియు ధర్మంబు ♦ మీఱునతఁడు
వడయునఘ మేను బడసెద ♦ బాసఁదప్పి. 634

క. ఇఁకను గృతఘ్నుండును దృ్యం,బకభక్తివిహీనమతియు ♦ మైత్రిద్రోహుం
డకరుణుఁడు నొందుదోసము, నకుఁ జిక్కెదు నిటమరాక♦నక్కిన నింటన్.

ఆ. ఇట్లు చాల నొట్లు♦నిడి నిల్చియున్న నా,హరిణిఁగాంచిఁ బోయ ♦ డరిగిరమ్మ
నాఁగ నీరు ద్రావి ♦ వేగంబుతో నద్ది, చనియెఁ బేరెమొంది ♦ సద్మమునకు.

క. భిల్లుఁడు నిద్దురపోకయె, యెల్లెడలన్ గాంచుచుండె ♦ నింతట మృగికిన్
జెల్లెలు వేఱొకమృగి దా, నల్లనఁ దన యప్పజాడ ♦ లరయుచు వచ్చెన్.

ఉ. వచ్చిన లేఁడిఁ గన్గొని జ♦వంబున భిల్లుఁడు వింట బాణముం
గుచ్చుచునుండ బిల్వదళ ♦ గుచ్ఛము హైమజలార్ద్రి మీఁశుపైఁ
గ్రచ్చుఱ రాల బోయ కది ♦ గ్రాలెను రెండవయామపూజయై
చెచ్చెర వానిఁగాంచి మృగి ♦ చింతిలి యేమియొనర్తు పీవనన్. 638

గీ. తొంటివలె వాడు సెప్పుడుఁ ♦ దొందరేమి
యొంద కిట్లనె మృగి ఫలం ♦ బొందె నాదు
పుట్టు ధన్య వనిత్య మీ♦పొల్లయొడలు
పరుల కుపకారకంబైన ♦ భాగ్య మెంతొ. 639

క. ఐనను నా పసికూనలు, నా నెలవునఁ గలరు వారి ♦ నాథుని చేతన్
నేనిడి వచ్చెద నీ సము,ఖానకు విదు మిపుడు వ్యాధ! ♦ కరుణదలిరఁన్. 640

గీ. నావుడును వ్యాధుఁడిట్లనె♦నమ్మనమ్మ, నీదు నుడుల వధింతు సం♦దియము లేదు
నాఁగ మృగి గడుభీతయై♦ వేగ పాటు,తోడ నిట్టుల శపథంబు ♦ లాడఁదొడఁగె.

సీ. పరిణయంబాడిన ♦ పడుచును విడనాడి, పెఱనారిఁ జెందెడు♦బెట్టిదుండు
హరిపూజసేయుచు న♦మ్మహేశ్వరునిందఁ, గావించుచున్నట్టి♦కలుషమూర్తి

ఆమ్నాయధర్మంబు ♦ లవులఁబోఁ జిమ్మికల్పితధర్మముల గౌర ♦ వించు మొఱకు
తలిదండ్రులమ్ము తామాహ ♦ ములలఁశూన్యముగఁ బుచ్చి తాను మెక్కెడునట్టి ♦ దారుణాత్ము

గీ. డొందు నిరయంబులోందెవ ♦ నిందు బాసఁజేసి నేనింటడాగిన ♦ సిద్ధబుద్ధి
యనుడువనచరు ♦ డటులైన నదిగిరమ్ము, పొమ్మనఁగనీళులను గ్రోలి ♦ పోయెనదియు

క. ఎఱుకకు నిద్దుర లేకయె, జరిగెను బ్రహారద్వయంబు ♦ శర్వరి నాలో
నెఱుఁగక మృగులవిలంబము, నరయుచుఁ గాసారమునకు ♦ హారిణము సేరెన్.

ఆ. మిగులబలిసియున్న ♦ మృగమును గన్గొని, కరము పొంగి వేట ♦ కాఁడు వింటఁ
దొడఁగి బాణమేయఁ ♦ దొడరఁ దోయదళంబు, లీకుశిరసుపై ప్ర ♦ వేశమొందె. 644

క. శరరవము విని మృగము వన, చరునకు నిపుడేమిసేయ ♦ సంకల్పమనా
నెఱుకఁడు మునుపటివలెనే, యెతిఁగించెను దనదు హృదయ ♦ మేర్పడ నంతన్

క. మృగమది బిట్టలరి తగన్, మృగయునకనెఁ గృతిని నేను ♦ మిక్కిలిపుష్టిన్
దగియుంటి మీరుగడుపారఁగఁ దిని తనియుదురు వనచ ♦ రప్రముఖ! యిఁకన్.

ఉ. ఎవ్వనిమూర్తి చేఁ బరుల ♦ కే ముపకారము గల్గకున్న వాఁ
డివ్వసుధన్ వృథాజనితుఁ ♦ డెల్లవిధంబుల నెంచిచూడఁగా
నెవ్వఁడు శక్తియుక్తుఁడయి ♦ యే యుపకారము సల్పకుండునో
యవ్వెడవానిశక్తి వితతి ♦ యా నరకంబును జెందిఁ కుందెడున్. 647

వ. విని నిప్పుడు

గీ. ఎఱుక! విను నాదు బిడ్డల ♦ నెల్లవారి, తల్లులకు నప్పగించి యం ♦ దఱకుఁ జెప్పి
యరుగుదెంచుదు నన భిల్లుఁ ♦ డబ్రమొంది, పలికెనిట్టులమృగముతోఁ ♦ బరవసముగ

ఉ. ఈవఱ కెన్నియో హరిణు ♦ లిట్టులె పెక్కులు నీతులాడి న
న్నీ విపినంబునం దునిచి ♦ యేఁగిన వొక్కటి గానరా దిఁకన్
నీవును నట్లె వచ్చి జన ♦ నేర్పు రచించితి విట్టులందఱిన్
బోవిడ మాకు జీవనము ♦ పొందగు నెవ్విధి? వంచకాత్మకుల్! 649

గీ. అనిన మృగమిట్టులనె వ్యాధ! ♦ యనృతమేమి, లేదు సత్యముచేత నా ♦ లీకజాండ
మెల్ల శోభిల్లుచున్నది ♦ యిప్పగిది న, లీకవాదికిఁ బుణ్యంబు ♦ లేదు లేదు,

వ. ఇఁకను నా ప్రతినను వినుము.

సీ. సూర్యాస్తమయవేళ • సురతమొందెడు వాఁడు, కూటసాక్ష్యము జెప్పి • కొనెడు వాఁడు
శివరాత్రి నన్నంబుఁ • బవలు మెక్కెడు వాఁడు, సంధ్యవార్చని విప్ర • జాతి వాఁడు
చాలియు నుపకృతి • సల్పకుండెడు వాఁడు, పరులు దాఁచిన సొమ్ముఁ • బడయు వాఁడు
బైల్వదళములఁ బర్వమునఁ గోసెడు వాఁడు, తినరానివానిని • దినెడు వాఁడు

గీ. తనువునన్ బూది రుదురాక • లొనరఁబట్టి
వాఁడు శివపూజసేయక • కూడుఁగుడుచు
వాఁడునుక్ జెందుదురితంబుఁ • బడయువాఁడ
మరల నీసన్నిధికిరాక • మసలియున్న. 651

కం. శివపూజచేత దోసము, లవిసి చనుట నా కిపుడుఁ • డాశంబరమున్
జవమునఁ జని రమ్మన నది, యవగధమున్ జేరె ద్రావి • యట నుదకములన్ 652

గీ. అందఱును నందుఁ జేరి వా • రందఱికొని ప
రస్పరము సత్యనిష్ఠఁ గి • రాతుఁ జేర
నిశ్చయించుకొనుడు మగ • నికి వచించెఁ
బెద్దమృగి యిట్లు ప్రేముడి • పెంపుమెఱయ. 653

కం. నినుఁగోల్పడి సుతులెట్టులు, మనెదరు మనుగడవుగాదె • మాకండజికి
వనఘ! యిటనుండు మేనే, చనెదను ముందేను బాస • సల్పినదానన్. 654

గీ. అనిన రెండవమృగి యిట్టు • లనియె మీఱ
లుండుఁ డిచ్చోట బాలుర • నోముకొనుచు
మీకు దాసినిగాదె నేఁ • బోదు వ్యాధు
కడకు ననుఁబంపు డిప్పాట • క్రమము మెఱయ. 655

కం. అన మృగమిట్లనె నేనే, జనెదను మీరిందె యుండి • సాఁకుఁడు సుతులన్
జను మాతృరక్ష బాలుర, కనవరతము ప్రేమమొంది • యలరఁగ భువిలో. 656

గీ. విభుఁ డిటులు వల్క హరిణులు • విభుఁడు సనిన
విధవలకు జీవితంబెల్ల • వితయగాదె
యనుచు బిడ్డలనూరార్చి • యాముగురును
వ్యాధుకడకేగి రెంతో స • త్యంబు పేర్మి. 657

— * మృగీద్వయితో మృగపతియు దచ్ఛిశువులును వ్యాధునిఁజేరుట * —

క. వారినిగని తచ్ఛిశువులు, వారలకేగతియొ యదియె ♦ ప్రభవిల్లెడు మా
కీరా వేటికి నని వడి, వారలనే దారసించి ♦ వచ్చెంబిఱుందన్. 658

క. మృగములనెల్లఁ గనుంగొని, మృగయుఁడుగడుఁబొంగి వాని♦మీఁద శరములన్
నిగిడింపగఁజాపము నెత్తఁగఁబడియెను దోయబిల్వ♦దళము శివునిపై. 659

గీ. దాన నాల్గవయామార్చ ♦ దనరె నిట్లు
భిల్లునకుఁ గూడె శివరాత్రి ♦ వృషభకేతు
పూజ యంతనె మృగములు ♦ బోయఁ జేరి
కొను మనఘ! బాణముల మమ్ముఁ ♦ గూలనేసి. 660

వ. అనిన భిల్లుం డక్కజంబొంది తన యంతరంగంబందిట్లు వితర్కించె. 661

ఉ. అక్కట! యీమృగంబులు ప♦రార్థము ప్రాణములన్ ద్యజింపఁగా
నిక్కడికేగుదెంచె నిటు♦లెంతయు జ్ఞానము లేనివైన నే
నెక్కుడు జ్ఞానమొప్ప జని♦యించిన మానిసినైనఁ దిండికై
కక్కుఱితిన్ వధింతు మృగ♦కాండములన్ బ్రతినిత్య మిట్టులన్. 662

ఆ. ఇప్పుడేని వలదె ♦ యివ్వాని వీక్షించి, తెలివియొంద కిఁకను ♦ దెప్పులు మాని
తనదు పొట్టకొఱకుఁ ♦ దనవారికొఱకునై, యొరుల ఘాతసేయ ♦ నొర్వనిఁకను.

— * వ్యాధునకు శివుఁడు ప్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట * —

క. అని నిశ్చయించి మృగముల, కనియెను పొండీరు యుష్మ♦దాశ్రమమున కే
నును జనియెద నావెలపున,కనఁ జంద్రకలావమూర్తి ♦ యటఁదోఁచి యనెన్.

క. సకలైశ్వర్యము లిఁక దా,వక నిలయమునందు వెలయు ♦ వనచరతిలకా!
సుకముల నొందుము గడునెడ,పక నీ వంశంబు నెందు ♦ బహుతరవృద్ధిన్.

వ. మఱియు నిప్పటినుండి నీవు గుహుండను నాహ్వయంబు ధరించి సాకేతనగరంబున కనతిదూరంబున గంగాతీరంబందున్న శృంగిబేరపురంబందుఁ జేరి యందలి నిషాదులకెల్ల నొడయండవై యుండుమందు నీయిరవునకుఁ గతిపయవత్సరంబులలో దాశరథియగు శ్రీరాముఁడు పత్నీభ్రాతృయుతుండై యేతెంచి నీకు మిత్రుండగును. నీవును నన్నిఁక నేమఱక కొలుచుచుండుము. నీకు దుర్లభంబగు మోక్షంబు నొసంగెద నన్నంత నతండు విజ్ఞానంబుఁ జెంది శివునకు

మొఱ్ఱిక్కెనంత మృగంబులెల్ల జగదీశ్వరునిఁ గాంచి మించుకూరిమి సాష్టాంగం
బెఱఁగి నిలిచిన శంకరుండు వానిఁ గృపాదృష్టింగాంచి శాపావసానంబుఁ
గావించి దివ్యదేహంబులిచ్చి తన లోకంబున్ జేర్చె. భిల్లుఁడును సంతసిల్లి
శివోక్తప్రకారం బఖిలసుఖంబులొంది శ్రీరాముని చెలిమిఁబడసి శివానుగ్ర
హంబున శివసాయుజ్యంబు నొందె నజ్ఞానంబున నెఱుఁగక శివునిఁ బూజించిన
బోయ కిట్టి శివసాయుజ్యంబు గలుగ నిఁక జ్ఞానంబున శివార్చనచేసినవార లెట్టి
తేజంబు నొందుదురో యూరయఁజాలుదు రిట్లు 666

చ. అనిశము సోమవారముల • నష్టములందును శైవరాత్రులం
దును నిశలన్ మహేశ్వరునిఁ • దోయము మించ భజించినట్టివా
రిని సురలేనిఁబోలరు మ•ఱిన్మఱి వారికి సర్వసంపదల్
బొనరిచి యంత్యకాలమున • మోక్ష మొసంగు మహేశ్వరుం డిలన్. 667

వ. అని నొడివినన్ గడు సంతసించి సూతునకు శౌనకాదిమునులు మఱియు నిట్లనిరి.

క. మోక్షమన నెట్టిదో యఘ, మోక్షణచణసూక్తికుశల • మునినుతశీలా!
దక్షతతోఁ దెల్పుము మా, కీక్షణమున ననుడు సూతుఁ • డిట్టులు పలికెన్.

సీ. సంసారదుఃఖభం•జనియును నతులితా,నందదాయినియై త•నర్చు ముక్తి
సాలోక్య సారూప్య • సాన్నిధ్యసంజ్ఞల, మూడువిధంబులఁ • బొనరియుండు
సాయుజ్యమనెడు న•సాధారణంబగు, ముక్తి నాల్గవదియై • మురువుమీఱు
పాశుపతవ్రత • ఫలమున నదిగల్గు,నట్టి మోక్షమునకు • హరుఁడె దాత

గీ. త్రిగుణములనొప్పు • బ్రహ్మాది దేవనాథు
లోలి ధర్మార్థకామంబు • లొసఁగువారు
నిర్వికారి పరబ్రహ్మ • నిర్గుణుండు
శివుఁడు తుర్యుఁడు విజ్ఞాన • సేవ్యుఁడెందు. 670

వ. మఱియు నవ్యయుండును సాక్షియు నద్వయుండగు నాశివుండు భక్తులకుఁ
ద్రివర్గంబుగూడ నిచ్చి పరిపాకసమయంబున ముక్తి నొసంగు నైదవముక్తి కైవ
ల్యసంజ్ఞ నొప్పు నద్దాని లక్షణంబును వినుండు. 671

క. ఎద్దానఁ బొడము లోకము, లెద్దానన్ వృద్ధిఁ జెందు • నెంతయు మఱి య
వ్వెద్దాన లయము నొందెడు, నెద్దానన్ నిండఁబడెడు • నీజగమెల్లన్. 672

క. అద్దియె శివరూపంబని, యద్దియె కైవల్యవస్తు♦వనియు ననఘులౌ
పెద్దలు సెప్పుదు రెప్పుడు, నద్ది సకలనిష్కళాత్మ♦మై ద్వివిధంబౌ. 673

చ. ఎఱుఁగఁగలేదు దాని హరి♦యే నజుఁడేని షడాననాదులే
నెఱుఁగరు నారదర్షియును ♦ నించుక వ్యాసుఁడు దత్కుమారకుం
డెఱుఁగడు సర్వదేవతలు ♦ నెల్లరు మాను లెఱుంగ రింక దాఁ
మెఱుఁగఁగలేవు వేదతతు♦లెల్లను శాస్త్రములున్ బురాణముల్. 674

క. సత్యము జ్ఞాన మనంతము, వ్యత్యయరహితంబు సచ్చి♦దానందంబుగ
మత్యతివిషయము పరమా,చిత్యజ్ఞు లెఱుంగవలయు ♦ సిద్ధము దానిన్. 675

సీ. నిరుపాధికంబయి ♦ నిర్గుణంబయి నిరం,జనమయి యవ్యయం♦బనఁగఁబరఁగి
శోణంబునున్ గాక ♦ శుద్ధముగాక హ,రిద్వర్ణమునుగాక ♦ కృష్ణవర్ణ
మునుగాక యున్నతం♦బునుగాక ఖర్వంబు,గాక పీనంబును♦గాక చిక్క
నదిగాక వాకులు ♦ మదియు నిరూపింపఁ,గాఁజాలనట్టి యు♦క్కజపువస్తు

గీ. వావర బ్రహ్మ మాకస♦మట్లు నెందు, వ్యాపకము మత్సరవిహీన♦ము చ్ఛ్రితరము
ద్వంద్వరీతులకెపు డతీ♦తంబు పరమ,శివ సమాఖ్యకమై మేల్మి ♦ జెన్ను మీఱు.

—* భక్తిప్రాబల్య ప్రతిపాదనము *—

క. అట్టి పరమాత్మ మొందఁగ, గట్టి శివజ్ఞానమగును ♦ గారణ మదియుగ
నెట్టన భక్తినొనర్చిన, నట్టిపడును గాన భక్తి ♦ నొందఁగవలయున్. 677

గీ. జ్ఞానమునకన్న శివభక్తి♦కరముసుకర, మైనమార్గము గావున♦దాన శివుని
ముక్తికై భజియింపుఁడు♦మోక్షదాత, భక్త్యధీనుఁడు శర్వుఁడె♦ప్పట్లవినుఁడు.

ఆ. భక్తి జ్ఞానమాత ♦ భుక్తిముక్తిప్రద, సులభ దీనిచేత ♦ బలువురిలను
ముక్తిఁజెంది రిద్ది♦పోలుచు నాలువిధంబు, లగుచుఁదెలియఁబఱతు♦నరయుఁడీరు

వ. సగుణయనియు నిర్గుణయనియు వైధియనియు స్వాభావికియనియు నైష్ఠికియనియు ననైష్ఠికియనియు విభజింపఁబడియుండు నందుఁ నైష్ఠికి యొక్కం డాఱువిధముల నొప్పు ననైష్ఠికి యొక్కవిధముగానె యుండు మఱియు నీ భక్తులు విహితాది భేదములతో ననేక భేదంబుల నొప్పు వాని విస్తరించి చెప్పుటకు శక్యంబుగాదు.

సీ. భక్తియు జ్ఞానంబు♦పఱగ వేర్వేర్గావు, వలదు భేదముసేయ♦వాని నెపుడు
భక్తిఁజెందకయున్న♦వానికి జ్ఞానంబు, గలుగనేరదు పరి♦ష్కారమిద్ది

భక్తునకే యొందుఁ • బరిఢవిల్లును జ్ఞాన, మద్దాన శివభక్తి • నందవలయు
సర్వము భక్తిచే • సమకూరు సిద్ధంబు, సందియంబిట లేదు • సన్మునీంద్రు

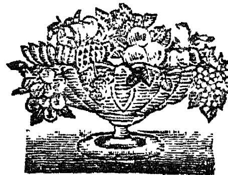
ఆ. లార! యీప్రకార • మీరడిగినయట్లు, సెప్పినాఁడ దీనిఁ • జెలఁగి వినిన
వారికెల్ల పాప • వర్గంబునుండి మో, క్షంబు గలుగు సందియంబు లేదు 681

వ. అని సూతుఁడు శౌనకాదిమహామునులకుఁ జెప్పటయు.

గీ. తండ్రి! యుద్భటవంశ • ముక్తాఫలాయ
మాన! జైవాతృకకిరీట • మహితతేజ!
లింగవైభవఖండమన్ • లీల నెసఁగు
కృతిఁగాను ద్వితీయమాశ్వాస • మితవు మెఱయ. 682

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
ద్వితీయాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

ఉమాఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

శైలయాత్రికౌఘ
ప్రాశస్త్యాన్నప్రదాన ♦ భాసురతరమ
ల్లేశాదిసోదరత్రయ
పేశలకమనీయకీర్తి ♦ విలసితచరితా!

వ. అవధరింపుము శౌనకాదిమునీంద్రులు సూతున్ గాంచి.

క. తెలిపితివి మున్ను కృష్ణున, కలఘుం డుపమన్యుమౌని ♦ యభవునిదీక్షన్
జెలువుగ నొసంగెనని కడుఁ, జెలిమిన్ దచ్చరిత మిందుఁ ♦ జెప్పుము సూతా!

వ. అనిన నక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునీంద్రుల కిట్లనియె,

— ✱ జాంబవతి పుత్రార్థమై శ్రీకృష్ణుని శివునిఁగూర్చి తపింపు మనుట ✱ —

ఉ. మున్నొకనాఁడు జాంబవతి ♦ పుత్త్రజనిన్ మదిఁగోరి నిండువే
డ్కన్నళినాక్షు నిట్లడిగెఁ ♦ గల్మషవర్జితుఁ గాంతవిగ్రహున్
సన్నుతశౌర్యు నొక్కసుతు ♦ సామి! భవాదృశుఁ బుట్టఁజేయు నా
కెన్నికమీఱుసంతనము ♦ హెచ్చ ననుగ్రహ మట్లొనర్పుమా!

శా. ముల్లోకంబుల నీకసాధ్యమయి యొ♦వ్వాన్ జెంద దొక్కండు నీ
యుల్లంబందుఁ దలంపఁ గ్రొత్తజగముల్ ♦ యోజింపఁగానేర్తు వు

త్ఫుల్లాంభోరుహనేత్ర! రుక్మిణికి స♦త్పుత్రోదయశ్రీ సుసం
ధిల్లన్ జేయఁగ శంభుమూర్తిని హిమా♦ద్రిన్ గొల్వ లేదే విభూ! 4

క. శివువరమునఁ బ్రద్యుమ్నుఁ, బ్రవరులఁ బట్టంపుసతికిఁ ♦ బడసితివి తనూ
భవులను నివు డట్టులె యా, భవునిఁగొలిచి నాకుఁ బుత్ర♦భాగ్యం బిడుమా!

మ. అన నింతీ గని కేశవుండు మదిలో ♦ హర్షించి యెంతేని యి
ట్లనె రాణీ! యటులే యొనర్చెద మదీ♦యంబౌ ప్రయాణంబు నీ
మనమం దారయు మన్న నాసతియు క్షే♦మంబున్ శివంబున్ గడున్
బొనరన్ జేయుదు రెందు నీకు హరుఁ డం♦భోజోద్భవుండున్ రహిన్. 6

క. మఱి యాశలుఁ దత్పతులును, హరిదశ్వుఁడుఁ జందురుండు♦నఖిలమునులు భా
స్వరనదులుఁ గడలి పుడమియు, నిరతము రక్షింతురీగాక ♦ నినుఁ బద్మాక్షీ!

గీ. అనుచు స్వస్తినిఁ బలికిన ♦ నాతఁ డపుడె
తల్లిదండ్రులకడ కేగి ♦ చల్లగాఁ బ
యన మెఱుఁగఁ జెప్పి యవ్వారి ♦ యానతిని బ
లుని సెలవుఁ జెంది సతులకెల్లను వచించె. 8

—* శ్రీకృష్ణుఁడు తపస్సుకై హిమగిరికి వచ్చుట *—

క. వారందఱి కుశలోక్తుల, చే రహిఁగొని గరుడుఁ దలఁప♦జేరి వడిగ న
వ్వారిజనయనుని హిమనగ, భూరిస్థలిఁజేర్చి తిరుగఁ ♦ బోయె నతండున్. 9

సీ. అంతఁ బద్మాక్షుఁ డచ్చట ♦ నద్భుతంబు
దివ్యము తపస్విమండల ♦ భవ్య మమర
మాన్యమును బ్రాహ్మ్యలక్ష్మి స♦మావృతంబు
నైన యుపమన్యుమాన్యవ♦రాశ్రమంబు. 10

వ. ప్రవేశించి పరమామోదమ్మున

గీ. అచటి పుష్పలతలసొంపు ♦ నచొటిబహుళ
ఫల లలిత శాఖులయు వన♦స్పతులవిభవ
మందలి విరోధిమృగముల ♦ పొందికయును
నరసి యమ్మునిఁ జేరి సా♦ష్టాంగ మెఱఁగ. 11

క. ఆతండును శ్రీకృష్ణున, కాతిథ్యము నెఱపి కుశల ♦ మరయఁగఁ గృష్ణుం
డాతతముదమున మునికిఁ, జేతస్పృహ నెఱుఁగఁజేయ ♦ సిద్ధుఁ డతండున్. 12

చ. పడసెద వీవు నందనునిఁ • బంకజలోచన! యాత్మతుల్యు నీ
యెడఁ బరమేశ్వరున్ గొలువు • మిద్ధతపంబున వేడ్క మీఱ నా
తఁడు గిరిపుత్రితోఁ గడును • దారరసప్రసరాంతరంగుఁడై
కడుకొనియున్నవాఁ డిచటఁ • గాంక్షయొనర్చెద వెవ్వనిన్ గనన్. 13

ఉ. ఆ జగదీశు నా హరుని • నా పరమేశ్వరుఁ గోరి నీవిటన్
దేజము మీఱఁగాఁ దపముఁ • దీర్పుట యెంతయు శ్రేయ మేను ము
న్యోజనచేసి యాత్మమున • నొప్పుగ నిందె భజించి శంకరున్
రాజతశైలనాయకుని • రాణదలిర్పఁగఁ జూచితిన్ హరీ! 14

ఆ. ప్రమథదేవమౌని • వర్గంబు లలర నా, కిందు దరిసెనంబు • నిచ్చి వరము
లిచ్చిపోయె ఘనకృ • పేచ్ఛ మహేశ్వరుం, డట్టి పబ్బ మింక • నొకప్పు డగునె?

క. అనఁ గృష్ణుం డుపమన్యున, కనె నిట మునినాథ! శర్వు • నత్యంతం బ
ర్చన నొనరిచి సిద్ధుల నొం,దినవారలఁ దెల్పు మదికిఁ • దేటపడంగన్. 16

వ. అనిన ముని యిట్లనియె.

—* హిమగిరిలో శివునిగుఱించి తపించి సిద్ధు లొందినవారలు *—

క. క్రతువల స్వాయంభవుఁడు త్రిశతవర్షము లిందుఁ బుత్త్ర • సంతతికై యు
న్నతతపముఁ జేసి శివుదయ, సుతులను బడసెను నితాంత • శుభగుణయుతులన్.

క. శాకల్యుండను మునియును, శ్రీకంఠు నవాబ్దశతము • సేవించుచు న
స్తోకతపం బొనరించెను, లోకేశుఁడు మెచ్చి యిడె బ • లు వరంబులనున్. 18

క. సావర్ణియనెడు నొకముని, యీవని షష్ట్యబ్దశతము • లింపుగఁ దపమున్
గావించిన మెచ్చి మహా, దేవుఁ డభీష్టంబు లొసఁగెఁ • దేఁకువ మెఱయన్.

క. వేదవ్యాసుఁడు ఘనుఁ డా, మోదంబున నిందుఁ దపముఁ • బూని శివుని బ
ల్గాదిలి యనుగ్రహంబున, మేదురయశమును బడసె న • మిత్రవిఘాతీ! 20

గీ. వాలఖిల్యమునులు నింద్రు • పరిభవంబుఁ, బాపికొనునిచ్ఛ నిచటఁ ద • పంబుఁ జేయ
శివుఁడు మెచ్చి సుపర్ణుని • జిష్ణుఁ జేత, నీరు పుట్టింతురని వరం • బిచ్చె శౌరి! 21

క. నారదమౌనియు శంకరు, నారాధనఁ జేసి కొలువ • నర్ధేందుధరుం
డా ఋషికి బోడ తేజముఁ, గిరిశి సంగీతశక్తిఁ • గేయచు నొసఁగెన్ 22

గీ. ఇంద్రుఁడును గాశికను నిఁదు • నిందుమౌళి
భక్తి నారాధన మొనర్చి • పాజ్యమైన
యట్టి స్వారాజ్యమును జెంది • హరుసమునను
నెసగుచుండెను వృష్ణివం • శేశ! యరయు. 23

క. ఇఁక నసురులలోన హిరణ్యకశిపుఁ డలశివునిఁ గొల్చి • యైంద్రవిభవ ము
త్సుకుఁడై గొని యేలె నకంటకముగఁ బెక్కేండ్లు నంద • నందన! వినుమా!

క. అతనిపుత్త్రుఁడు మందరుఁ, డాతతశౌర్యుండు హరుని • దైనవరమునన్
శ్రితలుప్రని చక్రము బురు, హూతునివజ్రమును గెలిచె • హోరాహోరిన్. 25

గీ. మఱియు శతముఖుఁడను దైత్య • వరుఁడు వర్ష
శతము నిజమాంసహోమంబు • సల్పి శివుని
వరమునన్ యోగశక్తి శా • శ్వతపుబలముఁ
జెందె నెంతయు వికచరా • జీవనయన! 26

క. నేనును నిట శంకరు న,న్యూనదయాసింధుఁ గొలిచి • యొందితి నాప్వ
జ్ఞానము దుగ్ధాబ్ధిని నీ, శానుని సాన్నిధ్యమును న • సంబోజంబున్. 27

గీ. ఇఁకను విష్ణువు శక్తిము • సీంద్రుఁ డాద,ధీచి కాణాదుఁడును భృగు • తిలకుఁ డల్ల
రాముఁడును శివభక్తిఁ గ • రంబుఁ జెంది, యొందె రిష్టార్థసిద్ధుల • నురవుగాఁగ.

గీ. చూడు మెడపక సర్వర్తు • సుమఫలాఢ్య,ములును గంధవహంబులు • లలితదళము
లై తనర్చెడు వృక్షల • తావళు లివె, శంకరుని సుప్రసాదంబు • సరణి శౌరి!

క. అన మౌని కనియె నా హరి, విను ముని! ధన్యుండ వీవు • వేఱొక్కరు నీ
కెనయాదురె? సాన్నిధ్యం,బునఁ బడసితి విట్లు శివుని • భువనేశ్వరునిన్. 30

క, నాకును నిట్టులె నీ కృప, నా కల్యాణాద్రిచాపుఁ • డా భగవంతుం
డా కైలాసనివాసుం, డా కారుణికుండు కనుల • కగుపట్టునొకో! 31

క. అనిన విని మౌని యనియెను, వనజేక్షణ! సందియంబు • వల దిఁక నచిరం
బున నే యాఅపమాసం,బునఁ జూడఁగఁ గలవు శివుని • భూతశరణ్యున్. 32

గీ. ఆ శివునిచేత మఱి తదీ • యార్ధమూర్తి
యైన జగదంబచేతఁ బాదాఱు వరము

లొండఁగల విది నిజము ముకుంద! సర్వ
కాలవృత్తముల్ గాఁతు ముక్కంటికృపను. 33

క. పెక్కులగు వరము లిచ్చిన, యక్కారుణికాంతరంగుఁ డనఘుఁడు నీకిం
దెక్కతన సుప్రసాదము, నక్కజముగఁ జేయుకుండు? నంబుజనేత్రా! 34

క. దేవతలును నిను మెచ్చెద, రీవును బ్రహ్మణ్యుఁడవు ప్రతేద్యుఁడ వహా! రా
జీవవిలోచన! జప్యము, నే వేగన్ జెపుదు శివుఁ గనెదు వద్దానన్. 35

గీ. అనినఁ దామరసాక్షుఁడు హారుస మొంది
యనియె మాసీంద్ర! నీదు దివ్యప్రసాద
మున దనుజసూదనునిఁ గ్రతుభుగ్విభునిఁ గ
నియెద నీయుము సద్విద్య నీవు దయను. 36

— * ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్ష నిచ్చుట * —

వ. ఇట్లు మహాదేవాశ్రితకథలతో నేడుదినంబులు ముహూర్తంబులట్లు గడిపి యెని మిదవదినంబున నుపమన్యుండు శ్రీకృష్ణుని యథావిధి గంగావగాహనంబుఁ జేయించి దండకమండలకుశమేఖలాచర్మవసనంబు లొసంగి పాశుపతదీక్షనిచ్చి బ్రహ్మవిద్య నుపదేశించె ననంతరంబున నచ్యుతుండు తపం బొనర్చి యొక మాసముమాత్రము ఫలాహారంబునఁ గడపి రెండవనెలనుండి సలిలాశనంబే యొనరించుచు నేకపాదంబున నిలిచి యూర్ధ్వబాహుండై నిస్తంద్రమతిఁదపించు చుండ నైదునెలలుగడచి యాఱవనెల జరుగుచున్నంత నొక్కనాఁడు.

గీ. ఆకసమునందు సూర్యసహస్రతేజ,మగుపడియె నమ్మహోమధ్యమందు మెఱపు దీవియంబోలు కిటికీల దీర్చియుండె, శక్రచాపకృతాంతమాశైలమొకఁడు.

— * శ్రీకృష్ణుతపంబుమెచ్చి పార్వతీపరమేశ్వరులు సాక్షాత్కరించుట * —

క. అందుఁదపంబునఁ గాంతుల, సుందరతేజమున నలరు సుదతీమణితోఁ
జందురునిరేకతో దివి,యుందు నినుండట్టులుండె నభువుండు రహిన్. 39

గీ. అంతఁ గంసాంతకుఁడు రోమహర్ష మెసగ
నక్కజమ్ముగఁ గనుఁదమ్మి లలరఁ గనియె
జమిలిపాముల జన్నిదంబమరు వాని
నఖిలదైవతసంఘార్తిహరుని హరుని. 40

సీ. గద త్రిశూలం బజగవము వజ్రంబు హ, స్త్రములందు నెంతేనిఁ దళుకు లీన
నెలబాలుఁడొప్పెండు లలితకిరీటంబు, నిగనిగలందంబు నీటునూవ
మొలపయిన్ గట్టిన పులిచర్మ మెంతయుఁ, గర్పురదీధితుల్ గ్రిమ్ముకొనఁగ
నురమున నొప్పెండుచున్న పసిండి త,మ్ములదండ చీలమండలకుఁ దాఁక

గీ. సంజప్రొద్దున శారద సమయమందు
మేల్మి పరివేషమందున మెఱయు చంద్రుఁ
డట్లు విలసిల్లు సఖిలాబ్జజాండవిభుని
శంకరునిఁ గనుఁగొనియెను జలధిధరుఁడు. 41

క. ప్రమథగణంబులతోఁ గడుఁ, గొమరొప్పఁగఁ జుట్టబడినఁ గోధ్వజుఁడొప్పెన్
రమణీయశరత్పరివే,షమున నలరు ప్రొద్దువలె నశశ్యుఁడయి కవన్. 42

వ. మఱియు నప్పరమశివుని

క. ఏకాదశశతరుద్రులుఁ, శ్రీకరు లుడురాజశకలశేఖరులు ఘన
శ్లోకులు వరమంత్రంబుల, శ్రీకంఠు నుతించుచుండిరి కరము పేర్మిన్. 43

క. ఆదిత్యులు వసువులు వి,శ్వేదేవులు నాశ్వినులును సిద్ధులు సాధ్యుల్
మోదంబలరఁగ శర్వు మ,హాదేవు నుతించుచుండి రందుఁ గడువడిన్. 44

గీ. శతమఖుండును విష్ణుండు శతధృతియు ని
తరులు గీర్వాణులును రథంతరము సామ
మును మహేశ్వరసాన్నిధ్యమునఁ బఠించు
చుండి రెంతయు నుల్లాస మొప్పమీఱ. 45

వ. మఱియు నింకను యోగీశ్వరులు బ్రహ్మర్షులు దేవర్షులు భూమ్యాకాశములు ఋక్షములు గ్రహములు నెలలు పక్షములు ఋతువులు నహోరాత్రులు సంవత్సరములు క్షణములు ముహూర్తములు యుగములు విద్యలితిహాసములు సనత్కుమారుఁడు మరీచి యంగిరుఁడు నత్రి యగస్త్యుఁడు పులస్త్యుండు పులహుఁడు క్రతువు మనువులు దక్షుఁడు భృగుఁడు వశిష్ఠుఁడు వేదములు జన్నంబులు దక్షిణలు త్రేతాగ్నులు హవిస్సును మూర్తిమంతంబులగు యజ్ఞద్రవ్యంబు లనంతాది నాగరాజులును గంగాది పుణ్యనదులును సాగరంబులును దేవతలును దేవపత్నులును దేవకన్యలును దశదిక్కులును మునిసహస్రంబులు పరమేశ్వరుని నమస్కరించుచుఁ గొలుచుచుండిరిఁ కను గీతవాదిత్రకోవిదులగు గంధర్వులు నప్సరలు

నాటపాట లొనర్చుచుండి రిఁకను విద్యాధరులు జక్కులు దయ్యములు మున్నగు నవి కొండలు మ్రాకులు మనోవాక్కరణంబుల మహాదేవు నుపాసించుచుండ నిట్లు కట్టెదుటఁ బరమేశానుండు పొడనూపి వాసుదేవునిన్ జగంబును గాంచుచున్నంత హరి యమ్మహాదేవునిఁ గన్గొనాలకుండుటయు నమ్మహేశ్వరుం డెఱిఁగి యతని కిట్లనియె. 46

క. పలుమఱు నీచేతను బూ, జలఁ గొనుచుంటిని హరీ! పవిత్రచరిత! యి మ్మిల నినుఁబోలెడు నిష్టుఁడు, గలుగఁడు నాకీ జగతి నొకండేనియునున్. 47

— * శ్రీకృష్ణుఁడు శివుని స్తుతించుట * —

గీ. అనిన విని యాతఁ డిట్లనె నమ్మహాత్ము, నకు; నమస్కార మిద్ది య నారతంపుఁ బుణ్యకారణునకు బ్రహ్మమును లనుదురు, నిన్ను బ్రహ్మాధిపతిని గా నిగమవేద్య!

వ. మఱియును

క. నారాయణునిగ నరునిగ, ధీరులు సెప్పుదురు నిన్ను దెలిసితిని విభూ! సారసభవుఁడవు నీవే, శ్రీరుద్రుఁడవీవె తక్క జేజేలీవే! 49

ఉ. నీవలనన్ జగంబులిటు నెక్కొనె స్థావరజంగమంబులై యీవిధమొప్పు ప్రాణములు నింద్రియముల్ మనముల్ బ్రతీకము ల్పావకుఁడున్ హవిస్సును సవంబులు సోముఁడు వేదమంత్రముల్ నీవె మహేశ! దత్తమును నీవె యధీతము నీవె యారయన్. 50

క. నీవే యెల్లరహృదయము,లో వాసముసేయు నా య లోకపురుషుఁడౌ నీవే యణిమవు లఘిమవు, నీవే జోతివి మహాత్మ! నీకివె జోతల్. 51

సీ. ఇట్లు కృష్ణుఁడు పలికిన నెల్ల జగము లుల్లసిలి యట్లె యనునట్లు లోకమాఱు సింహనాదంబు లొనరించి చెలఁగెఁ గృష్ణు శిరమునన్ బుష్పవర్షంబు గురిసె మిగుల. 52

సీ. అపుడు భగవానుఁడగు శివుం డతిరయమున దేవియగు నుమనున్ శతధృతినిఁ జూచి నలిననేత్రున కనె హరి! నాదుభక్తి కరమొనర్చెద వీవు నేఁ గాంచుచుందు. 53

— * శ్రీకృష్ణునకు శివుఁ డష్టవరంబుల నిచ్చుట * —

క. ఎనిమిదివరముల నడుగుము, వనజేక్షణ! నీయభీష్టవాంఛితముల లే
దన కేనొసంగెదను నా, మన మిది ప్రేమించు నిన్ను మానక యెప్పుడున్.

క. పరమశివుఁ డిట్లు డగ్గఱి, కరుణఁబలికి నట్టినుడుల కర్ణమెఱిఁగి తా
మరసాక్షుం డౌకృష్ణుఁడు, శిరమున మ్రొక్కలిడి పల్కెఁ జెన్నుగనిట్లల్.

చ. సుకృతమునందు దార్ఢ్యము యశోధనమున్ ఘనమాబలంబు శ
త్రుకులవిఘాతమునీ శతసుతుల్ వరవిక్రమవిస్ఫురత్తనుల్
సకలజనప్రియత్వమును సారతరోత్తమయోగశక్తి తా
వకమగు సన్నికర్షము శివా! యొసగంగఁ దలంతు నర్మిలిన్.

*గీ. అనిన నట్లగుఁగాక నె నమ్మహేశుఁ
డమ్మహేశ్వరి జగదంబ యనియె నిట్లు
ప్రభుఁ డొసంగెను నీదు వరములఁ గృష్ణ!
యష్టవరముల నేనిత్తు నల్లి కొనుము. 57

వ. అనుటయు నతం డంబికను శిరంబున మ్రొక్కి యిట్లు వరంబుల నడిగె. 58

— * శ్రీకృష్ణునకుఁ బార్వతీదేవి యష్టవరంబు లిచ్చుట * —

గీ. చాపలం దల్క లేమియుఁ బరమభోగ
మును సుతశతంబుఁ గులమందు ముదముఁ దల్లి
దండ్రియొక్కయు సుప్రసాదములు శమము
దాక్ష్యమును నీయుమమ్మ! నెంతయును జనని! 59

క. అనినఁ దథాస్తని త్రిభువన,జనని మఱియు ననియె నమరసన్నిభ! యెవ్వుడే
నిని నే వాలుశక్కిఁ బల్కను, గనెదవు భార్యాసహస్ర కౌశల్యంబున్. 60

---

* శివపురాణే ఉమాసంహితాయాం తృతీయాధ్యాయే - శ్రీకృష్ణ వచనం —
శ్లో॥ ఇత్యష్టౌ సువరాన్ దేహి । దేవదేవ నమోస్తుతే। సర్వేశ్వరస్త్వమేవాసి। మత్ప్రభుశ్చ విశేషతః॥ సనత్కుమార ఉవాచ - తస్యతద్వచనం శ్రుత్వా । తమాహ భగవాన్ భవః । సర్వం భవిష్యతీత్యేవం । పునస్సప్రాహ శూలధృక్ ॥ సాంబో నామ మహావీర్యః । పుత్రస్తే భవితాబలీ ... ... శ్రీకృష్ణ ఉవాచ - శ్లో॥ ఇత్యాద్యాన్సువరాన్సుంతు । ప్రసాదాత్తవ పార్వతి॥ సనత్కుమార ఉవాచ - తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా । దేవీతంచాహ విస్మితా। ఏవమస్త్వితిభద్రం తే । శాశ్వతీ సర్వకామదా॥

గీ. మఱియు దారలవాల్లభ్య మరుదుమీఱు
బాంధవప్రేమ మఱియ బలము తనరు
నేడువేలు ద్విజులు నీదు నిమ్మెనందుఁ
గుడుతు రిష్టంబు తీరు సేకూరు తనువు. 61

క. వరముల నిట్లొసఁగి తగన్, వరదులు శివు లంత దివిజవర్గముతోడన్
సరగున నంతర్హితులై, రరుసమ్మును జెంది కృష్ణుఁ డంత రయమునన్. 62

వ. గురుండగు నుపమన్యునిఁ జేరి మహేశ్వరానుగ్రహం బెఱింగించినంత మురిసి
యమ్మహామహుండు పద్మలోచనున కిట్లనియె 63

క. లేఁడు శివుఁబోలు వేలుపు, లేఁడు శివున్బోలు దాత లీలాకారా!
లేఁడు శివుఁబోలు సులభుఁడు, లేఁడు శివున్బోలు బిరుదు లెక్కింపంగన్.

వ. అని సంతసించినంతఁ గృష్ణుం డాయనఘుని సెలవొంది స్వపురంబుఁ జేరి జాంబ
వతియందు సాంబుండన్ గుమారునిఁ బడసి సుఖంబుండె నిట్లు శ్రీకృష్ణ పుత్ర
లాభోదంతం బెఱింగించితి నిఁకేమి వినుదురన సూతునకు మునులు మహాత్మా!
మున్నెవ్వరెవ్వరు శివమాయామోహితులై జ్ఞానంబుఁ బాసి చరించిరో యట్టి
వారి నెఱుంగఁ జెప్పి యవ్వలఁ బాపభేదంబులను బాపభోగ్యంబులగు నరకభేదం
బుల నెఱింగింపుమనిన సూతుం డలరి యిట్లనియె.

—* శివమాయా మోహితులు *—

క. కమలాక్షుండా విష్ణుఁడు, భ్రమాత్మకంబైన శివుని బలువగుమాయన్
దెమలఁగలేక యనేక, ప్రమదలసాంగత్య మొందెఁ బలుతడవ లిలన్. 66

క. నలువయు శివమాయఁ గడున్, నలిగి యలవిగానియట్లు నట్టనిరహిఁ జేఁ
గలయఁగ బూనెను గూఁతున్, బలుమఱు లాఁతులనుఁ జూచి బాళిన లమరెన్.

క. మీఁదున్ గ్రిందును గనక యొ, కాదన కనుచితపుసరణిఁ గావలులగుచున్
గాదిలిచెల్లెలిని వశిష్ఠాదులు గవయంగఁ గడఁగి రభవునిమాయన్. 68

వ. మఱియు నతీయంబగు నా శివమాయన్ జేసి,

సీ. ఇంద్రుఁడు గౌతమఋషిపత్ని నాయహల్యను మోసఁజేసి క్రీడనుబొనర్చె
అగ్నికృత్తికలను నార్వురవలచి బల్మరులొంది ప్రాణంబుఁ దొరఁగఁ దొడఁగె

నమ్మహాబలుఁడును నంజనిన్ గామించి, క్రీడించి పుట్టించెఁ గేశవన్యు
మిత్రావరుణు లల్ల మెలతనూర్వశిఁజూచి, గళితతేజస్కులై కనిరి సుతులఁ

గీ. చందురుఁడు గురువనితతో సొరుతోరు
భోగములనొంది తనయుని బుధునిఁగనియె
శాండిలియనాఁగ నొక కన్నె సర్పవైరి
వలచి ఱెక్కలు గల్పఁగఁ బడియె వినుఁడు. 69

సీ. వాచస్పతి యటంచు వైభవంబున మించు, జీవుండు రమియించె జ్యేష్ఠునతిని
బ్రహ్మనిభుండు పరాశరుం డల దాశకన్యకతోఁ గూడి కనియె వ్యాసు
ఘనుఁడౌ విభాండకముని లేడిఁగని ముక్త, తేజుఁడై కనియె సుధీన్ గుమారు
నచ్చరయగు మేనయనుపొలంతికిలోఁగి, గాధిపుత్రుఁడు గంగఁ గలిపెఁదపము

గీ. ఇఁక భరద్వాజుఁ డనెడుమహా నిందుగ్రిఁ డలఘుఁ
డా హరిద్వారమున గంగయందుఁ గ్రీడ
లాడెడు ఘృతాచి యనుదాని నభిలషించి
స్కన్నవీర్యుఁడై కనియె నొక్కనిఁ దనూజు, 70

వ. వారువీరననేల? లోకంబందెల్లవారలు శివమాయామోహితులై కామబాణం
బులకు గుఱిగానివారులే రిది సిద్ధం బిఁకను బాపంబుల తెఱం గెఱింగించెద
వినుండు. 71

—* పాపభేదములు *—

క. మనసున నాలుగునున్ వాక్కున నాలుగు మూర్తి నాలుగును నగు పాపా
లను బొవరించినవారలు, చనుదురు నిరయంబుఁ జేర సన్మునివర్యుల్! 72

వ. అవి యెవ్వియందురేని వినుండు.

క. పరసతినిఁ గవయఁగోరుట, పరధనముల కాసపడుట భావముచేతన్
బరుల కపకృతినిఁ గోరుట, యురవుగఁ జెడుపనులఁదలఁచు టెపుడుఁదగ వెదన్

గీ. అప్రియముఁ బల్కుటయుఁ గల్లలాడుటయును
గొండెములు సెప్పుటయు నుంతఁ గొంకులేక
తిట్టుటయు నను నివి నాల్గు చెట్ట లెపుడు
వాకునెడ దోసములు వీనిఁ బాయవలయు. 74

క. తినఁదగనివి దినుటయుఁ బర,ధనముల దొంగిలుట పరుల • దారలతోఁ గ్రీ
డనుబొనరించుట హింసయు, ననుచితములు దేహమునకు • నారయవలయున్. 76

వ. ఇఁకను వరుసగ దోసంబులను వక్కాణించెద వినుఁడు.

క. శివునిన్ గురుఁ దలిదండ్రుల, శివభక్తుని మఱియు శైవ • శిక్షాచార్యున్
శివధర్మంబుల నెపుడే, నవమతి నిందింపఁగూడ • దఘమగును గడున్. 77

సీ. శివలింగమును జూచి • చేమోడ్పనట్టేఁడు, శివుగుడిన్ బొలఁతుకఁ • జెందునతఁడు
శివధనంబులను ముక్కి • చ్చిలికొనునాతండు, శివరాత్రిఁబవలుబో • సేయునతఁడు
శివవనిఁబుష్పరా • జిని దెచ్చునట్టేఁడు, శివపూజమాని భు • జించునతఁడు
శివుసరి పెఱవేల్పుఁ • జింతసేయునతండు, శివునివ్రతంబులఁ • జెఱచునతఁడు

గీ. గురునిఁ గొలువక పారంబుఁ • గోరునతఁడు, గురునిపరిచర్య సల్పని • కుత్సితుండు
ఆపదన్ గుందుగురుఁ బాసి • నట్టియతఁడు, చేరుదురు నిరయంబును • సిద్ధమిద్ది. 78

సీ. అశుచియై వేదాధ్య • యనమొనర్చునతండు, తల్లిదండ్రుల నెప్పు • డొల్లనతఁడు
పంచయజ్ఞంబులఁ • బాసిమెక్కు నతండు, తను గొప్పగా నెన్ను • కొనునతఁడు
చదివిన వేదంబు • వదలి మఱచినట్టిఁ, డాలను బోయల • కమ్మునతఁడు
దేవభూదేవ వృ • త్తినిఁ జాఱగొన్నట్టిఁ, డాలమందలు మేయు • నట్టి పొలము

గీ. నాక్రమించిన యట్టేఁడు • నాల తెరువు,నందు నగ్గిని వేసెడు • నట్టియతఁడు
దీనులగువారిసొత్తు నెం • తేనిఁ గొనిన, యట్టేఁడును నిరయంబుల • నందఁగలరు. 79

క. చెఱువులుఁ దోటలు గుంటలొ,నరిచిన వ్రతములను దనదు • నాతిని సుతలన్
మఱి సుతులను వెలకమ్మెడు, నరుఁడొందఁగలండు ఘోర • నారకబాధల్. 80

ఆ. వినుఁ డనాథయైన • వెలఁదిని బాలను, వృద్ధురాలి మిగుల • వెఱచుదాని
సతిని దపసుఁ జేయు • చానను వంచన, చేయువాఁడు నరక • సీమ నుండు 81

క. వేదక్రేతలు మఱియు, వేదమునున్ దెగడువారు • వేదవిరోధుల్
వేసముఁ జూచి పఠించెడు, చేదస్తులు నిరయగతికిఁ • జేరుదు రవలన్. 82

— * పంచమహాపాపులు * —

క. బాపనిఁ జంపినవాఁడు ను,రాపుఁడు గురుతల్పగామి • హైమస్తేయుం
డీ పాపులఁ గూడిన పెను, పాపుఁడునుం బంచఘోర • పాపులు పుడమిన్. 83

సీ. గోవిప్రకన్యల ♦ గురుకార్యములకు వి, ఘ్నంబు చేసెడునట్టి ♦ కశ్మలుండు
గురుల దోసములేని ♦ కోమలినిన్ బరి, జనులఁ బాసినయట్టి ♦ పాపశాలి
చలివందిరుల మేలి ♦ సత్రంబులను సభా, భవనంబులన్ గూల్చు ♦ వంకమూర్తి
బాలవృద్ధులకును ♦ బరిజనులకుఁ బెట్ట, కన్నంబు ముందు ♦ దిన్నట్టి ఖలుఁడు
గీ. విల్లు నమ్ముల కత్తుల ♦ విసము నమ్ము, వాఁడు పశువులకున్ ముకు ♦ ద్రాడు వేయు
వాఁడు శిలలను మేకుల ♦ బాటకడ్డి, సేయువాఁడును నిరయంబుఁ ♦ జెందఁగలరు.

ఉ. కల్లలనాడువాఁడు గురు ♦ కాంతను నోడక ధిక్కరించువాఁ
డుల్లమునందు నక్కటిక ♦ మూననివాఁ డభిచారకృత్యముల్
పెల్లుగ సల్పువాఁడు ద్విజుఁ ♦ బిల్చియు నుంతయు నీకవంపువాఁ
డొల్లమి సాధులౌ ద్విజుల ♦ నూరక దూఱెడువారు పాతకుల్. ౮౫

క. పరివేత్తయుఁ బరివీతియుఁ, దెఱవలనున్ దార్చునతఁడు ♦ దెంపున విసమున్
బరులఁ దినిపించువాఁడును, నిరతముఁ గామాకులుఁడయి ♦ నెగడెడువాఁడున్.

క. కన్నను జెఱచెడువాఁడును, గన్నియధన మపహరించు ♦ కఱటి రజముతో
నున్నసతిఁ గూడువాఁడును, బన్నగఁ బర్వముల రతినిఁ ♦ బడసెడువాఁడున్.

గీ. వరుసగానట్టి యువిదతో ♦ సురత మొందు
నరుఁడునుం గూటసాక్షియుఁ ♦ బరుల సొమ్ము
దాచనిడ నపహ్నుతి చేయు ♦ దారుణుండుఁ
బశువులనుబట్టి క్రీడించు ♦ పాపశాలి. ౮౮

క. ఒకబంతియందునున్ వం,టకమున భేదంబుఁ జేయు ♦ టాటోటును దా
నొకవిస్తరివేసుక తలఁ,కక కుడిచెడువాఁడు నరక ♦ గతులౌదు రొగిన్. ౮౯

గీ. ఎవుఁడు దుర్దానములఁ గొంచు ♦ నేవపడక
కల్మషాత్ములకడఁ బ్రతి ♦ గ్రహముసేయు
నట్టి బాపఁడు నరిగొంచు ♦ నవనిఁ గావ
లేని భూమీశ్వరుఁడును మ ♦ లీమసు లిల. ౯౦

క. కలిమి కడుఁగలిగి పేదలఁ, దలఁపక తగునట్టి యీవిఁ ♦ దక్కినవారల్
బలమైన రుజను గడుక్రో,షిలు పేదకు మందు లిడని ♦ చెన్నటి వైద్యుల్. ౯౧

క. కూలుదురు నరకమునఁ గడుఁ, జేలుదురు భృశార్తులగుచు ♦ బిట్టుగ నగ్నిన్
గాలుదురు తెరువుఁ గాంచక, సోలుదురు నితాంత భూరి ♦ శోకాతురులై. ౯౨

—* బ్రహ్మఘ్నసమానులు *—

సీ. దప్పిఁజెంది జలంబుఁ • ద్రావఁగా వచ్చు గో, కులమునకు విఘ్నంబుఁ • గూర్చువాఁడు
వేదశాస్త్రముల • విశేష మెంచుకలేక, కొంచక సభల దూ • షించువాఁడు
కడు నందమున నొప్పు • కన్నకూఁతును దగి,నట్టి వరున కీయ • నట్టివాఁడు
కడు వంగరమ్మని • గుణశాలియగు బ్రాహ్మ,ణునిఁ బిల్చి మరల బో • మ్మనెడువాఁడు

గీ. మఱియు గోదైవతంబుల • మాన్యములను
బాడబునివృత్తి హరియించు • వాఁడు నంధ
పంగుల జడద్రవిణములఁ • బడయుఁవాఁడు
బ్రహ్మఘాతులుగాఁ జెప్పఁ • బడుదు రిలను. ౯౪

గీ. చెలిమిఁ జేయుచు నహితంబు • చేయునతఁడు
పిలిచియు విషాన్నమును దిని • పించు నతడు
కనుచు హింసను మాన్పని • ఘాతుకుండు
నరకమునఁ బొక్కుచుండు ర • నారతంబు. ౯౫

గీ. వీరలందఱు నొకవైపు • వినుఁడు మీరు, మేలు చేసిన వారికి • మీఁఱి కీడు
చేయువాఁడును నట్టులఁ • జేయఁదలఁపు, చేయువాఁడును నొకవైపుఁ • జేరగలరు.

క. పరులకలిమికిని సంతుసుఁ, బరుల మహోన్నత్యమునకుఁ • బాయక మదిలో
మఱుఁగుచునుండెడి చెనఁటులు, చిరకాలము నరకబాధఁ • జెందుదురు మునుల్!

సీ. భూదానమొనరించి • భూమిసీయక తామె, యనుభవించుచునున్న • యట్టివారు
గోదానమొనరించి • గోద్రవ్యమును దామె, యారగింపుచునున్న • యట్టివారు
కన్యకాదాన మ • క్కఱఁజేసి కూఁతును, నల్లున కంపని • యట్టివారు
సత్రంబు లమరించి • చాలఁగ నవ్వాని, యద్దెల కిచ్చుకొ • న్నట్టివారు

గీ. జన్మములొనర్తు మనుచు వి • స్తారధనము, నార్జనమొనర్చి యటుసల్ప • నట్టివారు
విత్తముల నప్పఁగొని యెగ • వేయువారు, చేరుదురు నరకార్తిని • సిద్ధముగను.

గీ. ఆలుమగలకుఁదలిదండ్రి • కాత్మజులకు, నన్నదమ్ములకును నితాం • తాత్మమిత్రు
లకును గురుశిష్యులకును గొం • కక విరోధ, మావహిలఁజేసి యెడఁబాపు • నట్టివారు

క. పలుదోసంబులు తనయెడఁ, గలిగియు వేఱొకరియందుఁ • గలుగకయున్నన్
జలమునఁ బరులను దెగడెడు, పలుగాకులు దెఱపిగొనని • పాపులు పుడమిన్.

సీ. పసులమేఁతల వంటకు•ప్పలను బరులఁ, యిండ్లఁగాల్చెడువారు దా•బ్బియు కప్పు
వ్రతముల సృష్టిచేసెడు•వారు వరులఁ, జంపువా రొందుదురు నర•కంపువసతి,
ఆ. అడవి నిరపరాధు•లై యుండుజంతువు, లను వధించువాఁడు • నాలఁగట్టి
పొలముదున్నువాఁడు•పొంక మొప్పఁగ నెద్దు, నెక్కువాఁడునిరయు•మేగఁగలరు.
క. అతికోపను లతిలోలుపు, లతికామను లతిపిశునులు • నతిగర్వులు నిం
దతివచనులు నతిభక్షులుఁ, గుతుకంబలయ మునిశిక్ష•కున్ బాత్రంబుల్. 102

—* నరకములు *—

వ. ఇఁకను వారల కందఱ కవశ్యానుభోగ్యంబులగు నారకభేదంబుల నెఱింగించెద వినుండు. నిరయంబు లష్టావింశతిపరిమితంబులుగ వి త్తములు లెక్కవెట్టిరి. రౌరవంబు, మహారౌరవంబు, తామిస్రం, బంధతామిస్రంబు, కుంభీపాకంబు, కాలసూత్రం, బసిపత్రవనంబు, సూకరముఖం, బంధకూపంబు,క్రిమికూపంబు, క్రిమిభోజనంబు, తప్తవాలుకంబు, వజ్రకంటకంబు శాల్మలియు,వైతరిణియుఁ, బూయోదంబును, విశసనంబును, లాలాభక్షణంబును, సారమేయాదనంబును, నవీచియు, నధశ్శిరంబును, క్షారకర్దమంబును, రక్షోగణంబును, శూలప్రోతంబును, దందశూకంబును, వటారోధంబును, మహాజ్వాలంబును, సూచీముఖంబును, ననునవియు మఱియు నీయవి యొక్కొకఁ డైదువిధంబులతో నొప్పి నూటనలువదివిధంబులై పరఁగు నీఁదు యామ్యకింకరులు పాపులఁబట్టి పలువిధంబుల బాధించి వేధించుచుందు రిట్టిపాపుల ఘోరదుఃఖంబులఁ బాపఁజాలు దానధర్మంబుల నెఱింగింతు వినుండు. 103

—* పాపహరంబులగు దానధర్మములు *—

సీ. ధేను భూతిలహేమాజ్య • దివ్యవస్త్ర, ధాన్య గుడ రౌప్యలవణము•లద్దిజ్ఞులైన
బ్రాహ్మణులకీయవలె నివి•పదియు మేటి,దానములు సర్వదోషని•స్తారకములు.
గీ. మేక గేదెయు గొఱియయు • మేలిదాసి
యీనుచున్నట్టి యావును • నిలయుఁ గన్నె
పసిఁడి యేనుఁగు గుఱ్ఱంబు • బండి నాగ
లియు ననడ్వాహమును గడు • నయముమీఱ. 105
క. పల్లకియును సెజ్జయునున్, బెల్లగు ధాన్యములు తల్పబృందముగలదా
నిల్లు పదియారు వీనిని, నుల్లసిలుచు నగ్రజనుల • కొసఁగఁగవలయున్. 106

క. లలితోపానహపాదుక, లలరెడు ఛత్రంబునున్ ధరామరుల కిడన్
విలసిలు యానంబులు ల,త్కుమ్మల కిరవగు నిరవు గలుగు శుభచారిత్రిల్!

వ. మఱియును

క. పీటలు రతనాల్ రజతము, నేటగు పరిజనుఁడును నవనీతము ఫలము
ల్గాటవు దధి తాంబూలము, లాటంకముఁ దక్కి యీయనగు బాపలకున్.

వ. వెండియు నిటఁ దులాపురుషదానం బనన్యసాధారణం బవి యివి యననేల? యిష్టవస్తువు లన్నియు దానార్హంబు లవ్వాని యోజించి సమయానుసారం బర్థులకు నొసంగవలయును. 109

ఉ. అన్నముచేతఁ బ్రాణిచయ మంతయు నాయువుఁ జెందియుండునా
యన్నములేనియప్డు విలయంబును జెందును గాన లోకమం
దన్నమె దైవతంబయి సుఖావహమై కరమొప్పియుండు నా
యన్నము దానమీయఁ బరమాత్మను మెచ్చు వదాన్యవర్యులన్. 110

వ. కావున

గీ. దానములలోన నుత్తమదానమన్న, దానమిందునఁ గులము గోత్రంబుఁ గనక
యెల్లవారల కోదనం బీయవలయు, సర్వసౌఖ్యంబు లిడు నిది స్వర్గమిచ్చు.

చ. ఉదకము సర్వజంతువుల కొప్పుగ నీయఁగఁ జెల్లుఁ దొట్లయం
దుదకము పోసియుంచ నది యొందెడు నాలు వృషంబు లింక నిం
పొదవ ననేక జంతుతతి యొందు జలంబును నట్టులొట మీ
రిది మదియందెఱింగి సత మిచ్చ నొనర్పుఁడు నీరదానముల్. 112

వ. ఇంకను

క. తలిదండ్రులఁ గొలుచుట యొ,జ్జలఁ గొలుచుట నతిథి రిక్తజనులకు నన్నం
బెలమి నిడుట చెఱువులనున్, గొలఁకుల బావులను ద్రవ్వికు ర్పసుకృతమౌ.

క. చలిపందిరులను నిటఁ బూ,వులతోఁటలు ఫలకుజములు పొల్చెడు తోపు
ల్విలసిలెడు నన్నసత్రము, లలరుచుఁ గూర్పంగ నాక మాతని కబ్బున్.

క. ఇటఁ బాఠశాలలును వా,చకమందిరములును బాట సత్తరువులునున్
రకమగు భజనగృహము లు,త్సుకుఁడై కూర్చిన నభీష్టసుఖముల నొందున్.

గీ. శర్వ శక్తి షడాస్య గజముఖ వీర
భద్ర భైరవ దేవుల పావనాయ
తనములను నిందిరావిష్ణు ధామములను
దదపరాయతనములు దాస్యముదము. 116

క. బాలురకుఁ జదువుఁ జెప్పుట, యోలిగ నన్నంబు బట్టు లొసగుటయు గడుఁ
పేలుగఁ బొత్తము లిచ్చుట, చాలఁగ సుకృతంబొనర్చు శర్మము లిచ్చున్.

గీ. మఱ్ఱి మామిడి మున్నగు మ్రాకులను బ
థమ్మునందు వరుసగ సంధాన మొనరఁ
జేయువాఁడును దపసును జేయువాఁడు
బొంకనట్టిఁడు శ్రేయంబుఁ బొందఁగలరు, 118

వ. ఈ చెప్పినవన్నియుఁ బాపహరంబులై యొప్పు నందు గోభూదానంబు లుత్తమో
త్తమంబులు, అందునున్ గోదానమందు 119

గీ. వెండిగిట్టలతోడఁ బసిండికొమ్ము, దోయితోఁ గంచుపాత్రతో దూడతోడఁ
బటముతో గ్రాసములతోడఁ బాడి మొదవు, బాపనికినీయ నలయుద్రవ్యంబుతోడ

క. అటులిచ్చిన నా ధేనువు, కుటిలమతిన్ జేసినట్టి ఘోరతరాంహః
పటలముల నెల్లఁ గూలిచి, పటుసౌఖ్యములీయు స్వర్గపదము నొసఁగుఁ 121

గీ, ఎన్నిరోమంబు లావుయం దెసఁగియుండు, నన్నివత్సరములు నాకమందు దాత
చేరియుండును దరియింత్రు సిద్ధముగను, సప్తపురుషులపఱకు వంశంబునందు.

వ. ఇఁక సర్వధర్మానుష్ఠానయోగ్యంబగు భూమండలంబు తెఱంగెఱుంగవలయు
నగుట నుపన్యసించెద నాలకింపుడు భూవలయంబునందు, జంబూ, ప్లక్ష,
శాల్మలీ, కుశ, క్రౌంచ, శాక, పుష్కరనామకంబులగు సప్తద్వీపంబులు లవ
ణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరజలార్ణవశోభితంబులై యొసంగు. 123

— * భూమి సప్తద్వీపములు * —

క. భూపద్మమధ్యజంబూ,ద్వీపము యోజనపు లక్ష వెడలుపు నటులే
యా పొడవును గలిగి కడున్, శ్రీపదమై యొప్పు లవణ సింధువృతంబై.

సీ. లలితముగ దీనిమధ్య నిలావృతంబు, వర్ష మొప్పెడుఁ దన్మధ్య వాసిమీఱ
మేరుశైలంబు ధారుణీ నీరజమునఁ, గర్ణికాకృతిఁ దనరుఁ బొంకంబుగదర.

వ. ఇక్కనకపర్వతంబు పదియాఱు యోజనంబుల భూప్రదేశంబునఁ బీఠభూమిగను భూమినుండి యెనుబదినాలుగు యోజనంబులు పొడవుగను నడుము బదియాఱు యోజనంబులు శిఖరంబులుగను జెలువొంది యుండు నింక నద్దానికి దక్షిణంబున నిషధ హేమకూట హిమాచలంబులును నుత్తరంబున నీలశ్వేతశృంగి పర్వతంబులును భాసిల్లియుండు. ఈయవి పదివేల యోజనంబుల పరిమితితో రత్నవంతంబులై యరుణప్రభలఁ గలిగి యొప్పొందు నింక నిలావృతవర్షంబుతోఁగూడఁ దొమ్మిది యగు భారతాదివర్షంబు లొక్కొక్కటి తొమ్మిదివేల విస్తీర్ణంబుతోఁ గుల శైలంబులతో నొప్పుచుండు. భారతవర్షము కింపురుషవర్షము హరివర్షము కేతుమాలవర్షము భద్రవర్ష మిలావృతవర్షము రమ్యకవర్షము హిరణ్మయవర్షము కురువర్ష మనునవి. అందు మేరువునకు దక్షిణంబున భారత కింపురుష హరివర్షంబులును నుత్తరంబున రమ్యక హిరణ్మయ కురువర్షంబులును మధ్యంబున నిలావృతవర్షంబును దూర్పున భద్రాశ్వవర్షంబును బడమట కేతుమాలవర్షంబును బరంగునింక నిట్లే యీ మేరువునకుఁ బూర్వాది నలుదిశలందు మందర గంధమాదన విపుల సుపార్శ్వంబులను పర్వతంబులును దచ్ఛిఖరంబులందుఁ గదంబ జంబూ పిప్పల వట వృక్షంబు లొప్పియుండును. 127

క. జంబూవృక్షములందు గజంబులఁ దుల సేయునట్టి ♦ చక్కని పండ్లో
జం బృథివి రాలి యవియఁగ, జంబూనది యొదవెఁ ద ద్ర♦సంబున నచటన్. 128

ఆ. ఆనదీతీరమున నున్న ♦ యఖిల జనులు
తోయముగ నానదీ స్వాదు♦తోయమును భృ
శముగ దోయిళులన్ ద్రావి♦యమృతరసముఁ
గాఁగఁ బాటించి మోదంబుఁ ♦ గాంత్రుమిగుల.

క. అది త్రావినవారల కెప్పొదవదు దుర్గంధము జర♦యును జెమటయునున్
బ్రిదులవు బిగి నింద్రియములు, మదినుత్సాహంబు లగ్గు♦మఱిమఱి గూర్చున్.

క. ఇందలి మృత్తికతోడఁ గా, గుందన మదియొదవు మగల♦కుం గొమ్మలకున్
జెందించుఁ గాంతి నగలను, బొందించును హరుసమిదు న♦పూర్వతరముగాన్.

వ. ఇంక మేరువునకుఁ దూర్పునఁ జైత్రరథంబును దక్షిణంబున గంధమాదనంబును బడమట విభ్రాజంబును నుత్తరంబున నందనవనంబు ననువనంబులును అరుణోదంబు మహాభద్రంబు శీతోదంబు మానసంబు ననుసరస్సులును బూర్వాదిగ

నొప్పుచుండు మఱియును శీతాంజనంబును కుముదంబును కురరంబును మాల్య
వంతంబునను శైలంబులు మేరువునకు బూర్వకేసరాచలంబులుగను, త్రికూట
శిశిర పతంగ రుచక నిషధ కపిలగిరులు దక్షిణ కేసరాచలంబులుగను సినీవాసము
కుసుంభము, కపిలము నారదము నాగము మున్నగు గిరులు పశ్చిమ కేసరాచలం
బులుగను శంఖచూడ ఋషభ హంస కాలంజర పర్వతంబు లుత్తర కేసరా
చలంబులుగను నొప్పుచుండు నిక మేరువుమీఁద మధ్యభాగంబందుఁ గనక
మయంబగు బ్రహ్మపురంబు పదునాల్గు వేలయోజనంబుల పరిమితితోఁ
జెలువొందు

గీ. ఈవిధి పురంబునకుఁ జుట్టు • నెంతయేని, యష్టదిక్కులయందు దేవ • యష్టలోక
పాలకులపట్టణంబులు • పొల్పుమీఱు, దివ్యజనులందఱందుండి • దీప్తిఁ గాంతు్రి.

వ. మఱియు నిద్దానికి విష్ణుపదవినిష్క్రాంతయగు గంగానది సీతయని, యలక
నందయని చక్షువని భద్రయని నాల్గుపేరులతోఁ దూర్పునుండి నలుదెసల
నానాశైలవనస్థలులదాఁటి యంబుధిఁ గలయు 133

గీ. మేరుగిరిఁ జుట్టుకొనియున్న • ధారుణీధ్ర, దరులయందును సంచనో • ద్యానవనుల
దివ్యజను లప్సరస్సుంద • రీరతముల, సంతతంబు సుఖింతురు • శంకదక్ష. 134

క. భారతవర్షంబిఁక నుదు, పారగిరికి దక్షిణమున • సంద్రమునకు ద
గ్గారుణియై తగుఁ ద్రైదివ, నారకగతులకిది కడుజ • నకమై యొప్పున్. 135

గీ. ద్వీపనవకంబులం దిది • తేజరిల్లు
నవసహస్రపరిమితితో • నగవదువునఁ
దూర్పునఁ గిరాతు లుందు రిం • దున్ బడమర
దక్షిణంబున యవనులు • దగఁ జరింతు్రి. 136

క. మఱియుత్తరమునఁ దావను, లురువుగ బ్రాహ్మణులు క్షత్రియులు వి • ట్శూద్రుల్
వరఁగుదు రిజ్యాఽజి తులా, పరిచర్యలఁ గుశలు లగుచుఁ • బొల్పిమదనరన్.

వ. ఇఁక నిందుపవర్షంబు లింద్రద్యుమ్న కసేరు తామ్రవర్ణ గభస్తిమన్నాగద్వీప
సౌమ్య గంధర్వ వారుణ భారత సంజ్ఞల నొప్పుచుండు. ఇది తొమ్మిదవదియగు
నిందు మహేంద్రము మలయము సహ్యము సుదామము ఋక్షపర్వతము
వింధ్యము పారియాత్రము నను కులపర్వతంబు లేడును మహేంద్రగిరిజాతంబు
లగు త్రియామ ఋషికుల్య మున్నగు నదీశతంసములును శుక్తిమత్పర్వత

జాతంబులగు ఋషికుల్య కుమారి మొదలగు నదీమతల్లులును మలయపర్వతో ద్భవంబులగు కృతమాల తామ్రపర్ణి యున్నగు నదీతిలకంబులును సహ్యాచలో ద్భవంబులగు కృష్ణవేణి మున్నగు మహాధునులును ఋక్షపర్వతవినిర్గతంబులగు గోదావరి భీమరథి యున్నగు మహావాహినులును వింధ్యోద్భవంబులగు నర్మదా సురస మున్నగు మహానదులును మంచుఁగొండనుండి ప్రవహించిన గంగ యమున సింధు బ్రహ్మపుత్ర మొదలగుతటినీవతంసములును గలవు. ఇందుఁగృత త్రేతా ద్వాపర కలియుగంబు లావటిల్లుచుండు ఈభారతవర్షంబునఁ దపంబును దానంబులు నీశ్వరపూజనంబులు నెక్కుడొనర్తు రిది కర్మభూమియని పేరొందినది భూమండలంబందెల్ల జంబూద్వీపంబును, నందునను భారతవర్షంబును శ్రేష్ఠంబని కోవిదులు వచింతు రన్యంబులు భోగభూములు. వేయింటికొక్కఁడిందు జన్మించు. స్వర్గాపవర్గాస్పదమార్గంబగు నీభారతవర్షంబునఁ బుట్టుటకు దివ్యులు వాంఛింతు రిట్లు దక్కినవర్షంబులతో నొప్పు లక్షయోజనవిస్తీర్ణంబగు జంబూద్వీపంబు లెఱుంగఁజేయంగించితి నింక దీనికన్న ద్విగుణంబు ప్లక్షద్వీపం బద్దాని కుప్పసంద్రంబు చుట్టు కందకంబై యుండు నందు గోమంతము చంద్రము నారదము దర్దురము సోమకము సుమనశ్శైలము వైభ్రాజంబను పర్వతంబులుండు నిందు దేవగంధర్వులు మానవులు వసింతు రిందలి జనంబులు పదివేలేండ్లు జీవింతు రిందు, అనుతప్త, శిఖి, పాపఘ్ను, త్రిదివ, కృప, అమృత, సుకృత యనెడు నేడునదులు ప్రవహించుచుండు నానద్యుదకమును సంతోసంబుతో నందఱుఁ ద్రావుదురు. అందు యుగావస్థలేదు. ఎల్లప్పుడు త్రేతాయుగంబుఁబోలి యుం డును. బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు స్వధర్మపరులై 118

క. శంకరుని సర్వవిష్టప, శంకరు నింక సారసాక్ష సారసభవులన్,
సంకటహారులను గొలుచుచు, జంకక యుందురు నితాంతసంతుష్టులునై. 119

వ. ఈద్వీపమధ్యమందు జువ్విమ్రాను మధ్యమందుండుటన్ జేసి యిది ప్లక్షద్వీపం బయ్యె నీప్లక్షద్వీపంబు నావరించి యిక్షురసార్ణవంబు చుట్టియుండు నద్దానిపైన శాల్మలిద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న ద్విగుణంబై యొప్పు నిందు శ్వేతము హారీతము జీమూతము రోహితము వైకలము మానసము సుప్రసభ మనునవి యేడు వర్షంబులుండును. ఇంక పుణ్యోదకంబులు సుశీతలంబులును నగు శుక్ల, రక్త, హిరణ్య, చంద్రి, శుభ్రి, విమోచన, నివృత్తి, యనునేడు నదులు ప్రవహించుచుండును. ఇందెల్లరు భగవంతుని శంభునిఁ బూజించుచుందురీ

ద్వీపంబందు బూరుగచెట్టు మధ్యయం దుండుట నిద్ది శాల్మలి ద్వీపంబని పేరొందె నిద్దాని సురాసముద్రం బావరించి యుండు నిక కుశద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబు కన్న ద్విగుణంబు, అందు రక్కసులు దేవగంధర్వ కింపురుషులు బ్రాహ్మణాది నాల్గుజాతులతో నొప్పుమానవులుందురు. వీరిందు బ్రిమూర్తులఁ బూజించు చుందురు. కుశేశయము, హరి, ద్యుతివంతము, పుష్పవంతము, మణిద్రుమము, హేమశైలము, మందరం, బనెడుపర్వతంబులుండును. ధూతపాప, శివ పవిత్ర సమ్మతి, విద్యు దంభ మహియను పేరులతో నొప్పు నదులుండును. ఈ కుశ ద్వీపంబుమధ్య కుశస్తంభ మొప్పియుండు. ఇది నేతిసంద్రముచేత సమావృ తంబై యుండు. క్రౌంచద్వీపంబు తద్ద్విగుణంబు, దధిసముద్రసమావృతంబిద్ది క్రౌంచము, వామనము, అంధకారకము, దివావృతి, మనస్సు, పుండరీకము, దుందుభి యను వర్షంబులతో నొప్పియుండు, గౌరి కుముద్వతి సంధ్యారాత్రి మనోజవ శాంతి పుండరీక యనునదులు శుభోదకంబులు హిరణ్యవాలుకం బులై యుండు నిందు సువర్ణశోభితంబులగు వర్షశైలంబులందు దేవగణంబులు బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రులుందు రిందు యోగియగు రుద్రుండు పూజింపఁ బడుచుండును. క్రౌంచంబనుపర్వతం బిద్దానిమధ్యనుండుట నిది క్రౌంచద్వీపం బనఁబడియె నిక శాకద్వీపము శాకవృక్షాధిష్ఠితంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న ద్విగుణంబు. ఇది క్షీరసముద్రసమావృతంబు. ఇం దుదయగిరి, జలధార, మస్త గిరి, అవికేశము, కేసరి, శతకేసరము, దేవయానం బనెడు పర్వతంబులును, సుకుమారి, కుమారి, నలిని, వేణుక, యిక్షు, రేణుక, గభస్తి యను నదు లును వెలువొందు నిందు నాల్గుజాతుల మనుజులుందురు. ఇందు భగవానుండగు సూర్యుండు పూజింపఁబడుచుండు. పాలసముద్రం బవ్వలఁ బుష్కరద్వీపంబుండు పూర్వద్వీపంబుకన్న నిది ద్విగుణంబు. శుద్ధోదకసముద్రసమావృతం బిందు మధ్యంబున హేమపుష్కరం బొప్పియుండు నట్లగుటకఁ జేసి యద్ది పుష్కర ద్వీపం బనంబడు నాకాంచనకుశేశయము బ్రహ్మదేవునికి నివాసంబు ఈద్వీప మధ్యమందు మానసోత్తరంబను పర్వతంబుండు నిది పూర్వాపరంబులనుండు వర్షంబులకు మర్యాదపర్వతంబుగ నుండు. మఱియు నా మానసోత్తరపర్వతంబు చివర రథచక్రంబు నిరంతరంబు మేరుప్రదక్షిణంబు సేయుచు నహోరాత్రం బులఁ దనరఁ జేయుచుండు. ఇందు దివ్యులు పద్మాసనుని బూజింపుచు రుగ్జరా దుఃఖరాగద్వేషాధర్మంబులు లేక పదివేలసంవత్సరంబులు జీవింతు రిట్లు సప్త

ద్వీపంబులతోఁ బర్వతంబులతో ధాత్రీమండలంబు పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణంబై విరాజిల్లు నిట్లు భూగోళంబు తెఱం గెఱింగించితి నిఁక భగోళంబుఁ దెఱంగెఱింగింతు వినుఁడు. 140

—* భగోళము *—

క. ఇలపైన లక్షయోజన, ములపై రవిమండలంబు • పొలుపెసఁగుడు న
వ్వలను బయి లక్షయోజన, ములమీఁదన్ జందురుండు • మురువుగ నుండున్.

గీ. వెలయు నటుపయి నొకపది • వేల యోజ
నములపై ఋక్షములు దీప్తు • లమర నట్టి
తారకామండలముపైనఁ • దనరు బుధుఁడు
బుధున కూర్ధ్వంబునందుఁ గా • వ్యుండు దనరు. 142

క. ఆకావ్యున కూర్ధ్వంబున, నాకుజుఁ డుల్లసిలు నింక • నంతకుమీఁదన్
శ్రీకరుఁడైన బృహస్పతి, జోకగఁ దనరారు సతుల • శోభలు దనరన్. 143

గీ. అందుపైన శనైశ్చరుం • డమరియుండు, నొనర నాతనిపై లక్ష • యోజనములు
పైన సప్తర్షిమండలి • పరిఢవిల్లు, నందుపై లక్షయోజనా • యామమందు. 144

క. ధ్రువుఁ డుండు నాతనికిఁ బై, రవికాంతుల నీసడించు • రమ్యతర మహా
భువనము చెలువొందు నజో,ద్భవులగు సనకాదులందు • భాసిలుదు రొగిన్.

వ. ఆపైన జనలోకంబు వెలయు నందు వైరాజు లుల్లసిల్లుచుండు రద్దానిపైఁ దపోలోకం బలరు నందుఁ దపస్వు లుండు రటుపైఁ గడుదవ్వున బ్రహ్మలోకం బుండు నద్ది భూలోకంబున కెనిమిదికోట్ల యోజనంబులపైనలరు 146

గీ. అందు బ్రహ్మణితోఁ జతు • రాననుండు, వేదఘోషంబు వెలయఁగ • వేడ్కనుండు
ఎదురుగా నట కెన్మిది • కోట్లయోజ,నములపైనుండు వైకుంఠ • నగరభూమి.

క. అందున నిందిరతో నర,విందాక్షుఁడు పార్షదోరు • బృందంబులతో
డం దనరియుండు నచ్చోట, నుందురు చెలువొంద వైష్ణ • వోద్ధులు గడిమిన్.

వ. అచ్చోటికిఁ బదియాఱుకోట్ల యోజనంబులపైని మహాకైలాసంబుండు. అద్దానిపైన వేఱొండు లేదు. 149

గీ. ఇందు బాలేందుమౌళి మ • హేశ్వరుండు, అమ్మహేశ్వరితో సత • మ్మలరుచుండు
కోట్లకొలఁదిగఁ బ్రమథులు • గూర్మిసేవ, లాచరించుచునుందురు • హరుస మొదవ.

వ. ఇట్టి నందు ముక్తిత్రయంబునొందిన మాహేశ్వరులు సంతతం బీశ్వరుల సాన్ని ధ్యంబునుండి యవ్వారిఁ గొలుచుచుండు రద్దాని కించుక సమీపంబున గోలోకంబం దాలఁ బాలించుచు రాధాసనాథుండు కృష్ణుండు వసించి నిచ్చలు గోక్షీరంబులఁ దెచ్చి మహేశ్వరుని కర్పించి యర్చించి మహేశ్వరానుగ్రహంబుఁ బడయుచుండు నిది భగోళస్వరూపం బిఁకను మహీతలంబున కర్వాక్ప్రదేశం బగు పాతాళంబుఁగూర్చి చెప్పెద వినుండు. 151

—* పాతాళములు *—

క. వసుమతి కధఃస్థలంబున, నెసఁగును బాతాళ మట నుపేంద్రునియంశం
బసదృశుఁడుఁ రగేంద్రుఁడు తల,ల సుమంబులవలె జగంబులన్ దాల్చుమునుల్ [illegible]

గీ. మణివితతిరంజితాయత ఫణిసహస్ర,ముల నసలసంయుత శ్వేత భూధ్రమట్లు
శేషుఁడొప్పుఁచునుండు న శేషసుగుణ,భూషితుండయి పాతాళ భూమియందు..

క. మఱియున్ బడిగెలబారుల, విరిదండలఁ జాలఁదాల్చి విష్ణుపదీవి
స్ఫురితరజతాద్రిఁ బోలుచుఁ, గరమలరెడు దండశూక ఘనుఁ డచ్చోటన్.154

గీ. పొంకమగు పైఁడిదీవలఁ బోలిమెఱయు
నాగకన్యలు గొలువ నానందమునను
బ్రహ్మదేవుని యనుమతిఁ బట్టి యెపుడు
భువనములనెల్లఁ దలలను మోయుచుండు. 155

క. కడుభయదమౌ విషాగ్నిన్, గడుకొని బుసకొట్టుచుండుఁ గద్రూతనయుం
డడరుచుఁ గల్పాంతంబుల, వెడలిచి యవ్విసము భువనవితతిన్ గాల్చున్.156

వ. మఱియు,

గీ. మహితఘూర్ణితనేత్రుఁడై మహితుఁడాతఁ
డెప్పుడే నావలించిన నీయిలాత
లంబు కాననతీర్థశైలములతోడఁ
జలన మొందెడుఁ బ్రిజలెంతొ యులుకుఁజెంద. 157

వ. ఇఁకనీ పాతాళంబులు పదివేల యోజనంబుల విస్తారంబుతోఁ గ్రిందుగ గ్రిందుగ, నతల వితల సుతల రసాతల తలాతల మహాతల పాతాళంబులను పేరులతో నేడులోకంబులుండు. 158

క. ఈయవి రత్నప్రాసా, దాయతములు హేమభూము • లతిసుఖదంబుల్
పాయక యిందు వసించెద, రాయసురవరేణ్యులు పవ•నాశనజాతుల్. 159

క. రాఁడిటకుఁ దపనుఁడును శశి, రాఁడిటకు గ్రహంబు లుడులు • రావిఁక నెపుడున్
బోఁడిమిమీఱఁగ మణులే, జాడను వెలుఁగును దనర్చు • సంబర మొదవన్.

వ. మఱియు నందు

క. వనములు పుంస్కోకిలరుతి, ఘనములు కాసారములు వి•కచపద్మ నుజీ
వనములు శాశ్వతయావన, ధనవతు లందంబు మించు • తన్వీశ్రేష్ఠల్.

గీ. భక్ష్యభోజ్యాన్నపానముల్ • బహువిధములు
జాళువాపట్టువస్త్రముల్ • సౌరభమున
నొప్పు లేపనములు తావి • పుష్పములును
రవలసొమ్ములు నింటింట • రాసులొప్పు. 162

వ. మఱియు వీణావేణుమృదంగసంగీతనాదంబు లెంతేనియు సంతసం బొసంగ సిద్ధపూరుషులు దానవులు కాద్రవేయు లచ్చట సుఖంబు లనుభవించుచుందు రిట్లధోలోకంబుల స్వరూపంబు నేర్పడఁ జెప్పితి నిఁక నెల్లధర్మంబులందు స్త్రీరక్షణం బవసరంబు. స్త్రీరక్షణం బొనర్చుకొనకున్న నవ్వారు చెడి సంకరం బొనర్చెద రట్లు గావున మున్ముందు వారల మనంబెఱుంగుట కర్జంబగుట నద్దానిఁ దేటఁబఱతు వినుండు, 163

క. నారదుఁ డొక్కపు డచ్చర, యా రామను బంచచూడ • నరుసమ్మెనరన్
జేరి యడిగె స్త్రీమానస, చారిత్రంబును నెఱుంగు • చక్కటి నంతన్. 164

—* పంచచూడ స్త్రీస్వభావము నారదమునికిఁ జెప్పుట *—

గీ. పంచచూడయుఁ గేల్మోడ్చి • పలికె నిట్లు
మునికి దేవర! నేనును • బోటినై యె
టుల వచింపుదుఁ బొలఁతుల • తలఁపు పోలువు
నాయమగునొక్క! యట్టి చందంబు నాకు. 165

చ. అనవుడు మౌని యిట్లనియె • నచ్చరలేమక నాతిమిన్న! బొం
కను వచియింప దోసమగుఁ • గూడ దటుల్ నిజమైనవృత్తమున్
వినిచిన నేరమెట్లొనరు? • వేగమె చెప్పుము నీముఖంబునన్
వినఁగఁ దలంచినాఁడ నిటు • పెగ్గలమైన కుతూహలంబునన్. 166

క. అనుటయు నారదమౌనికి, వినయమ్మున స్త్రీలతెఱఁగు • వినిపింప మన
మ్మునఁబూని చారుహాసిని,యనియె నిటుల్ చెప్పుదువిను మ•హాత్మా!ముదమునన్

తే. మంచికులమునఁబొడమిన•మానినులును, రూపవతులును నాథుని•ప్రాపుగలుగు
వార లుచితంపుమర్యాద•మీఱుదు రిదె, స్త్రీలయందలిదోసంబు • శిష్టచరిత!

క. విను ముదితకన్నలోకం, బునఁ బాపప్రాణి లేదు•ముని కులతిలకా!
కనఁగ సకలాఘములకున్, వనితయె మూలం బరసిన•వాఁడవు నీవున్. 163

గీ. స్త్రీని నర్థించి యించుక•సేవఁ జేయు, వానిఁ గెలఁకులఁదిరిగెడు • వానిఁగలసి
క్రీడ సేయుదు రొడరు•కిల్బిషముల, కించుకేనియు నరయు మా•నీంద్ర! మదిని.

చ. వెఱపున నేని వంగడపుఁ • బేరిమి గౌరవ మెంచియేని బల్
సిరిఁగని యేని నాథుమది • చేడ్పడునంచు నేని మానరీ
తెఱవలు గాముకాత్మలయి • తెంపున నెవ్వనినేని జారునిన్
మరగి సుఖింతు రిందు ననుమాన మొకించుక లేదు సంయమీ! 171

క. మగనియు బావలమఱఁదుల, బుగలుననుఁ జెలిజనముల • బుగులున మదికిం
దగుపురుషులు సేకూరమి, మగువలు మగనికడనుందురు • మరియాదమెయిన్.

క. వీరికిఁ జొరరానిదియెఁ, దారయుఁగా నొకరు దగ్గి•నైనను నేజేన్
మీఱిచనుచుందు రేపున, జారునిఁ జేరంగఁ దాప • సకులవతంసా! 173

క. చూడరు సుందరరూపము, చూడరు వంశముఁ గులము • చూడరు విద్యన్
జూడరు ధనంబునున్ మగ,వాఁడేనియు ననుభవింత్రు • భామలు మౌనీ! 174

తే. అగ్గి దనియదు గజ్జల • నర్ణవంబు
నదులఁ దనియదు కాలుండు • నుడనియందు
భూతవితతుల నట్టులే • పొలఁతు లెప్పుడు
పురుషులన్ గూడి తనియరు • మునివరేణ్య! 175

క. ఎంతయుఁ గాచుచునున్నన్, బంతంబున నంధకుబ్జ • వామనతతులన్
సంతసగొని పరపురుషుల నెంతయుఁ జేరుదు రెఱుంగు • వృద్ధతపస్వీ! 176

ఆ. మగఁడు మెఱఁగి యిట్లు•మగువలు ప్రీతిమైఁ, గుత్సితులగు పెఱలఁ•గూడుచుంద్రు
ఇది యెడోస మెప్పు•డిఁగురుబోఁడులకడఁ, దెలియు మాత్మలోన•దివ్యమౌని! 177

క. సిరులను భోగంబులనున్, బరమాలంకారములను ♦ వాంఛింపరిలన్
సురతంబునట్లు కోమలు, లరయఁగ లోకంబులందు ♦ ననఘ చరిత్రా! 178

గీ, జనుఁడు మిత్త్రియు బాతాళ ♦ సద్మమును వి
సంబు సర్పము లసిధార ♦ చటులపవన
మగ్గియును బడబాముఖం ♦ బఠివలును నొ
కట మెలంగెడు వారు విస్ఫుటము మాని! 179

వ. ఇట్లు చెప్పి నమస్కరించినంత నారదుండు నిక్కంబాడితివని యప్సరంగ నేత్రను మెచ్చి చనియెనిట్లు స్త్రీస్వభావంబును గుఱించి ముచ్చటించితినిఁక గాలచక్రమున మనుజులకు మృత్యుచిహ్నంబులఁ దెల్పెదు వినుండు.

—* కాలజ్ఞానము *—

క. దీనిని బార్వతి కరుణా, ధీనమతిన్ శర్వు నడుగ ♦ దేవేశ్వరుఁ డ
మ్మానిని కిటు లెఱిఁగించెను, మానీంద్రులు సెప్పుదు వినుఁడు ♦ మనములలరఁగాన్.

గీ. కత మొకించుక లేకయె ♦ గాత్రమెల్ల, వెల్లనై యునునిన నేని ♦ వినుము మనుజుఁ
డాఱు నెలలకులోపల ♦ నంతకపురి, కరుగఁగలఁ డిది నిక్క మహార్యతనయ!

క, మొకము కనులు వీనులు నా,లుకయును స్తంభదశ నొంద ♦ లోకేశ్వరిరో!
యిఁక నాఱు నెలలలో నం,తకు గేమున నతిథి యగును ♦ దథ్యంబరయన్.

సీ. నేయి నూనెలయందు ♦ నీరంబునందు దర్పణమునందు మోము గనన్పట్టకున్న
అల యరుంధతి నిఁక ♦ నాయుతథ్యుని ధ్రువు, నాకసంబునఁ జూడ ♦ లేకయున్న
గ్రహాణంబు లేక భాస్కరచంద్రులుఁదమంబు, భ్రమింగెడునట్లు గనంగఁబడిన
కాకులతోఁ బతంగంబులతోడను, నూటిగాఁ దానొండు ♦ చుట్టఁబడిన

గీ. నాల్క వాపొంది యెంతయు ♦ నైల్యమొంద
దంతపంక్తియుఁ జాల క్లేదంబుఁ జెంద
దిశల గుర్తింపలేక భ్రాంతిని గొనినను
మనుజుఁ డాఱుమాసములలో ♦ మరణ మొందు. 184

సీ. ఎడపక యొక నెల ♦ నెడమహస్తంబు కంపంబును నొకతీరు ♦ వడసెనేని
దవడలున్ గొంతు కెంతయును దడిన్మాలి, మించు వైఖరిని శోషించెనేని
తన నీడయందు మస్తకము గన్పట్టక, దురుసున మొండెంబు ♦ దోఁచెనేని
కాకమేనియు విహంగంబేని యలకపో, తంబేనిఁ దలయెక్కి ♦ తనరెనేని

గీ. కారణములేక నల్లటి • కలను దనను. జేరి పరివేష్టనంబున • మీఱెనేని
యట్టిమనుజన్ముఁడొక నెల • యుండె జముని, ప్రోలి కేగఁగలం డిదు • బొంకులేదు.

గీ. పట్టపగలున నుల్కాభి • పాతనంబు, నడికిరేయిని నింద్రధ • న్వంబుఁజూచె
నేని వాఁడాఱునెలలలో • నినతనూజ, సన్నిధికిఁజేరు లేదిందు • సందియంబు.

వ. మఱియు నీకను ఛాయాపురుష స్వరూపంబుఁగూర్చి చెప్పెదను వినుఁడు. 187

— * ఛాయాపురుష దర్శన ఫలభేదములు * —

క. ఇనునైనను శీతలర, శ్మినైనను వెనుకఁజేసి • సితపటధరుఁడై
మనసున దైవముఁ దలఁచుచుఁ, దనచాయను జూడవలయు • ధారాధరో!

వ. అందు శిరోవిహీనంబైన నాఱుమాసంబులలో మృతిఁజెందు. 189

గీ. ధవళమైనను నాచాయ • ధర్మమొందుఁ, గృష్ణమైనను నాచాయ • గిల్బిషంబు
శోణమైనను బందిలోఁ • జొచ్చుఁ బీత, మైనఁ గలహంబు వాటిలు • నగకుమారి!

చ. మఱి విభుజుండుగాఁ దనర • మ్రిందుగ రిష్టపుబంధుభృత్ మొగం
బొఱఁగిన క్షుద్భయంబు కటి • యున్ గనుపట్టక యుండెనేనియున్
సుదుఁగును భార్య జంఘ లటు • చొప్పడకున్న ధనంబు పోయెడున్
జరణములుం గనన్ బడని • చందమునన్ బరదేశమేగెడున్. 191

క. అనుటయుఁ బార్వతి శర్వున, కనియెను మరణంబుఁదెలియు • నట్టివితముఁ జె
ల్పినయట్టులె సాంప్రతమున, ననఘా! మృతిఁగెల్చుజాడ • నానతి యిమ్మా!

క. అనుడున్ శంకరుఁ డగజను, గని దేవీ! సర్వజనహి • తార్థినివై యి
ట్లనువుగ నడిగితి వెంతయు, విను మిఁక నెఱిఁగింతు యోగ • విద్యాసరణిన్.

వ. పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశంబులు పంచభూతంబులేతత్సమాయోగంబె. పాంచ
భౌతికంబగు శరీరంబు. అందాకాశంబు సర్వవ్యాపియై యుండు, సర్వం బాకాశ
మందు లయించు. 194

క. ఎద్దాని వియోగంబున, నొద్దిక భూతంబులెల్ల • నొందెడు స్వపదం
బద్దాని సన్నిపాతము, నద్దేవుఁడు స్థిరముగాఁగ • నేర్పడఁజెప్పన్? 195

వ. జ్ఞానులగువారు తపోమంత్రబలంబుల నిది యంతయు నెఱుంగుదురనినఁ బరదేవి
మహేశ్వరున కిట్లనియె. 196

సీ. దేవ! మును ఘోరరూపుఁ డా • దివ్యమూర్తి
కడుఁ గరాలుండు కాలుండు • గర్వమెఱఁగ
నీదు శూలహతిన్ జేసి • నిహతుఁడై మ
రల భవదనుగ్రహంబున • బ్రతుకుఁ గాంచె. 197

క. పోరిఁబోరి నిను సంస్తుతులన్, మఱిమఱి సంతోసపెట్టి • మరలఁ దనదియా
నురవగు నధికారముఁ గొని, పోరిగొనుచుండెను యథేచ్ఛ • భూతవితతులన్.

వనమయూరము: అక్కటతన దేవర! దయామతి యొసంగన్
దిక్కటి మృతిన్ గొనెడు • దీనులను నెంతేఁ
జక్కఁగని చెప్పు మిఁక • సాయమగు మార్గం
బెక్కరణిఁ గాలుని జయింతురొ మహాత్మా!

—* మృత్యుంజయ యోగములు *—

వ. అనిన మహేశ్వరుండు.

గీ. ధ్యానపరులైన యోగు లెద్దానినేని, పంచతనుఁజెంద రిద్ది ధ్రువంబు వారు
కాలునిన్ గెలుచుటకెందుఁ • జాలువారు, రమ్యతరగాత్రి! పర్వత • రాజపుత్రి!

వ. ఆయోగంబును జెప్పెద

క. హిమకరవదనా! చెపుదు వి,నుము మేదుర యోగవిధము • నున్ సులువుగభూ
తములైదు తద్గుణములును, నమరగ దేహంబు జనన • ముగునిలలోనన్. 201

సీ. ఆకసంబున వాయువా • యనిలమునను
నగ్ని యద్దాన నుదకంబు • లాజలములఁ
బృథివి జనియించు వినుము వి • భీతహారిణ
నయనరో! విలోమగతి నట్లె • లయముఁ జెందు. 202

క. ఇల నైదు గుణంబులతో, సలిలము నాలుగుగుణముల • జ్వలనుడు మూటన్
జెలువుగ రెంట సమీరం, బలయంబర మొక గుణమున • నలరెడు సాధ్వీ! 203

వ. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబుల నెడు నీగుణంబు లెవ్వుడు భూతంబులఁ బాయునో
నవుడవ్వి విపన్నంబులగును. అందువలనఁ గాలజిగీషుండగు యోగిచే శబ్దాది
గుణంబులు స్వస్వకాలంబందుఁ జింతనీయంబులు.

క. దేవి! రహస్యముఁ జెప్పెద, నీవింక నిద్దాని భక్తి • నిరతుండును గమన్
బావనుండు శ్రద్ధధానుం, డౌ వానికిఁ జెప్పవలయు • దక్క్యున కెపుడున్. 205

సీ. రాత్రులందున దీప విరహితంబైన
యంధకారమునన్ జగము • లందు నాను ని
దురను జెందుచునున్న వ్వా • డగని సెజ్జ
యందుఁ గూర్చుండు నుత్సాహ • ము మహాముండ. 206

వ రోమాంచము నల్పవలయు నది యొకటింబడు నిసుమము.

గీ. రహిఁ దర్జనిచేతఁ గర్ణములనొక్కి, యొక్కమూర్తంబు కాలంబు • నుచితగతిని
అగ్నిసంఘాతమై యొప్పు • నట్టి శబ్ద, మును వినంగ వలయు యోగి • పుణ్యభోజి!

వ. ప్రత్యహంబిట్లు ఘటికా ద్వయంబున నాదయోగాకారంబుఁ దెలియుచుండిన 208

క. ఇది సర్వరోగములను , కుదురఁగఁ జేయును జయించు • ఘోరవుమిత్తిన్
జడలున వర్గాబ్దములటు, చదువుల గర్జిల జేయుఁ • జంద్రార్ధముఖీ! 209

వ మఱియు నానాదంబును వినుచున్నట్టివాఁడు సర్వజ్ఞుండును సర్వదర్శియునై
సర్వసిద్ధు లొందును సంసారబంధంబునుండి ముక్తుండగు. యోగులలో నూత్క్ష
తరుండగు. దేవీ! యిట్లు శబ్దబ్రహ్మవిధిక్రమంబును జెప్పితిని. 210

సీ ధాన్యమును గోరువాఁ డెట్లు • దాఁబలాల
మును విడి ప్రయత్నమున ధాన్య•మును బడయునో
నిత్యమగు బ్రహ్మమునుగోరు • నేర్పుకాఁడు
దా నటులు బంధమునువీడఁ • దలఁపవలయు. 211

వ. మఱియు నన్నకాంక్షులగువారలు శబ్దబ్రహ్మమునుజెంది యాఁకలి దప్పులఁ
బాయుదు రిఁకను 212

గీ. కాలపాశవిమోహితుల్ • కడఁగి మిత్తిఁ, జెందువారు కుబుద్ధులు • చెనఁటు లిలను
శాబ్దికబ్రహ్మ మెఱుఁగఁగాఁ • జాల రెందు, వారు సంసారబంధంబు • వదలలేరు.

క. నిద్దుర యాలస్యంబును, పెద్దయరుల్ గలవు వేగఁ • బేఁటిమి వీనిన్
హద్దుగ లోఁబడునట్టుల, దిద్ది యొనర్పంగవలె సతీ! యోగంబున్. 214

ఆ. పిన్నపాప మొదలు • వృద్ధునివఱకిటు, లాత్మహితముకై సు•ఖాసనమునఁ
గూరుచుండి సలుపఁ • గూడు శబ్దబ్రహ్మ,యోగకలను నాయు•వుండుదనుక.

వ. ఇద్దాని పరిపాకంబున మృత్యుంజయ దేహయష్టియై యాయువును వీర్యవృద్ధిని జెందు. ముదుకనియందుఁగూడ లాభించు నని విశ్వాసము కలదిఁకఁ దనుణులఁ గురించి చెప్పవలసినదియేమి. 116

ఉ. అక్కఱలేదు మంత్రజప • మక్కఱలేదిఁక బీజసంచయం
బక్కఱలేదిఁకాప్రణవ • మక్కఱలేదిఁక లాఁతిమార్గముల్
జక్కఁగనిట్లు శబ్దమయ • చారుతరంబగు బ్రహ్మముస్ జనుం
డెక్కుడుయత్నముస్ గొని యు • పేక్ష నెఱుంగఁగఁ జెల్లుఁ గోమలీ! 117

వ. ఆశబ్దము నవవిధంబులుగఁ బ్రాణవిదులగు యోగులచేఁ జూపఁబడినది. ఆనాద స్థితినిఁ గ్రమానుసారముగఁ జెప్పెదనువినుము. ఘోషము, కాంస్యధ్వని, శృంగరవము, ఘంటానాదము, వీణానిక్వాణము, వంశీనినదము, దుందుభిధ్వానము, శంఖారావంబు, మేఘగర్జనమను తొమ్మిదివిధము లివ్వానివిడిచి వదియవదియగు తుంకారమును బాగుగా నభ్యసింపవలయును. ఈ ప్రకార మభ్యసించినయెడల యోగి పాపంబులఁ జెందఁడు. యోగపరిపాక మొందిన మృత్యుజిత్తగును. ఈనవవిధముల ఫలితంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుము.

సీ. ఘోషమొప్పెడునాత్మ • శుస్ శుద్ధిదము రోగ,హరము వశ్యాకర్ష • కరమునగుచు
కాంస్యధ్వనియుఁబ్రాణి • గతుల నిరోధించు,భూతంబులను గ్రహం • బులను నట్టు
సతి! శృంగరవ మభి • చారిశాత్రవజనో, చ్చాటనమారణ • సాధకంబు
ఘంటానినాద మా • కర్షణంబొనరించు, నైలింపసిద్ధ క • న్యలకు నేని

గీ. ఇఁకను వీణాక్వణనము ద • ర్శనం బొందునేని, బరఁగువానిఁ గనంజేయు • వంశనినద మఖిలతా త్త్వికసిద్ధిని • నమరఁజేయు, దుందుభిధ్వానము జరామృ • తులనుబాపు

క. విను శంఖారావమున భు,వనముల నెల్లను జరించు • వలతియగుఘనా ఘనగర్జనమున నాపద,లను బాయును నెట్టివైన • లలితాంగి! ధరన్. 120

వ. ఇఁకను.

ఆ. ఏకచిత్తమొంది • యెంతయుబ్రహ్మరూ, పంబుగాఁదనరు • భవ్యమైన
యనుపమంబునైన • యల్లతుంకారంబు, విన నసాధ్యమొకఁడు • వెలయుఁదెందు.

గీ. మఱియు నాశ్రోత సర్వజ్ఞ • మండనుఁడును, సర్వదర్శియునై యిఁక • సర్వలోక
చారియునునై చరించు • వి • కారములను, జెందఁడొక్కింతయాతఁడు • శివసముండు

వ. పరమేశ్వరీ! యిట్లు శబ్దబ్రహ్మస్వరూపంబుతీ రెఱింగించితి నీకేమి విననెంచెద వన నఖిలేశ్వరి యిట్లనియె. దేవా! వాయుమార్గంబు ననుసరించి ప్రాణాయామంబొనర్చినవారు కాలుని జయింతురందు రద్దాని నెఱుంగఁజెప్పుమన్న శంకరుండిట్లనియె. 223

క. దేవీ! చెప్పెద వినుమిఁక, పావనమగు యోగమద్ది • ప్రాణాయామం
బేవాఁ డొకమాసార్థముఁ, దా విడువక సేయు మిత్తి • దాఁటఁగలఁడిలన్. 224

వ. పవనధారణంబువలన జ్ఞానవిజ్ఞానంబు లుత్సాహము ప్రవర్తించును. 225

గీ. ఎవఁడు పవనంబును జయించి • యెసఁగు నట్టి
వాఁడు సర్వజగజ్జయ • భాగ్యమొందు
నిల జరామృత్యువులను జ • యించుఁబ్రాణ
ధారణధ్యానపరుఁడయి • తనరవలయు. 226

గీ. లోహకారుఁడు భస్త్రిక • లోన గాలి
నెట్లునిండించి తన పను • లెసఁగఁజేసి
కొను నటులె యోగియగువాఁడు • కూర్మిమీఱ
పవనధారణ మభ్యసిం • పంగవలయు. 227

గీ. వ్యాహృతిపురస్సరముగ గా • యత్రిమనువు
రహిశిరసుతోడ నాయత • ప్రాణుఁడగుచు
మూఁడుమారులు దా జపం • బును నొనర్ప
వలెఁ దదేకాత్ముఁడగుచుఁ బు • వ్వారుఁబోఁడి! 228

ఆ. వాయువీయతత్త్వ • వరయోగ మీయది, పరమయోగిజనుల • భాగ్యలక్ష్మి
గ్రహము లర్కశశులు • గచ్ఛ మమరలుదు, రెపుడు మరలఁడతివ! • యీను యోగి

క. నూరేండ్లు విమలతరకళ, నీరముఁగ్రోలుచుఁ దపించు • నేర్పరికిఁగడున్
జేరుడు సుకృతఫలంబది, చేరుఁబవనధారణంబుఁ • జెందెడుకృతికిన్ 230

వ. వెండియు నెవఁడు మాంద్యముఁబాసి యేకాంతమందుఁ బ్రాణాయామం బొనర్చునో యవ్వాఁడు ముసలితనమును రోగంబును మిత్తిని గెల్చి వాయుగమనంబున ఖేచరత్వమొందును మఱియు సిద్ధరూపంబుఁజెంది కాంతిని మేధను బరాక్రమంబును శౌర్యంబును గాడ్పుతోఁదుల్యంబగు గమనంబును సుఖంబుగఁ జెందునిఁకఁజెప్పలేల? యేబాపఁ డుదయమున లేచి ప్రాణాయామం బొన

రించునో యవ్వాఁడు బ్రహ్మలోకంబును జెందు నిందు సందియంబు లేదిట్లు వాయు సిద్ధినిఁ జెప్పితినికఁ దేజంబువల్లనగుదానిఁ జెప్పెద వినుము. జనులెల్ల నిద్రించియున్నపుడు గీవిడు దేని యంధకారంబున సుఖాసనంబునఁ గూర్చుండి భ్రూమధ్యమందుఁ బ్రకాశించు వహ్నిజ్యోతిఁ జూడవలయు నిది భ్రూనరీక్షణ యోగము. మఱియుఁ జీఁకటి వేళ్ళ గన్నుల నించుక పీడించి నగముకుహా రమేకభావుఁడై వెలుంగు జ్యోతిఁ జూడఁదగుఁ దెల్లనై పచ్చనై నల్లనై చిత్ర వర్ణమై యొప్పు నిది తేజోదీక్షణ యోగము. 231

గీ. కనుబొమలనడుమ వెలుగు గనుచుఁ
బరఁగు బాలార్క తేజోవిభాసుర మగు
జ్యోతిఁ గనుచున్న పురుషుఁడు సురుచిరేష్ట
గాత్రమును జెందుఁ బరికాయ మొందు. 232

వ. మఱియు నణిమాదిసంపన్నుండై దూరదర్శన దూరశ్రవణ జ్ఞానవంతుండై బహురూపధారణసామర్థ్యంబును ఖేచరతాసిద్ధినిఁ జెందు. నికఁ వేదాధ్యయన సంపన్నులును నానా శాస్త్రవిశారదులును నగువారు నైతము పూర్వకర్మవశం బున మోహంబుఁ బాయలేరు, 233

గీ. కనుచుఁ గనలేరు వినుచును వినఁగలేరు. పాపమోహితులై యంధబధిరులట్లు తమమునకుదొలనున్న యతత్త్వపదము, నామహాపూరుషునిఁ దెలియంగఁ జెల్లు.

ఆ. విను సహస్రశీర్షుఁడును సహస్రాక్షుఁడు, నున్ సహస్రపదుఁడు నునయి యొప్పు నలఁ బురుషుఁడు విశ్వమందు దశాంగుల, సీమ నావరించి యున్నవాఁడు. 235

వ. ఇఁక భూతములలో నాలవదగు నుదకభూతంబున నగు నమరత్వంబును జెప్పె దను వినుము. నియతమనస్కుండై యోగి సుఖాసనంబునఁ గూరుచుండి సము న్నతశరీరుండై కూర్పఁబడిన కరపుటములుగలవాఁడై చంచువునుబోలిన ముఖంబున మెలమెల్లగ గాడ్పుఁ బీల్చుచుఁ దాలుమూలంబులనుండి జీవదాయ కములై స్రవించు నుదకంబులఁ గ్రోలుచుండవలయు నవి శీతలంబు లమృత జలంబు లిట్లు వీని నిత్యంబు గ్రోలువాఁడు ముక్తినిఁ జెందఁ డాకలి దప్పుల గెల్చి మహాతేజస్వియై దివ్యకాయుండగును మఱియును 236

గీ. వజ్రవంటిబలంబు హరీంద్రమట్టి, వేగము సువర్ణవంటి మేల్ వీక్షణంబు గలిగి కృష్ణకచములొప్పి పొలుచు దేవ, గురునిభుండయి దివ్యవత్సరశతంబు

వ. ఇఁక నొకవిధంబుఁ జెప్పెదను వినుము రహస్యము. యోగియగువాఁడు నాలుకను దవడలనువంచి కొంచెము కాలముంచవలయు నట్లైనఁ గ్రమమున లంబికా యోగమును జెందును. అటుమీఁదఁ బ్రసరించు చల్లని జలంబును సుధను బోలెఁ ద్రాఁగిన యెడల నమరత్వమును జెందును. ఇట్లు తపోవ్రత నియమయోగాభ్యాసములచే ధర్మవిదులును నయవినయయుతులగువారు ముక్తిని గెలువవలయు నిట్లు నీవడిగినవానిఁ దెల్పితినని శివుం డుమతోఁ జెప్పెనని సూతుండు మునుల కెఱింగించిన నవ్వారు మహాత్మా! మన్వంతరంబులను దద్వంశంబుల నెఱింగింపు మనుటయు సూతుం డిట్లనియె. 238

ప్రతిసర్గము - మన్వంతరంబులు - వంశములు - తదనుచరితములు

క. ధ్రువుని సమున్నతపదవీ, నివేశితు నెఱుంగఁ జెప్పితినే? మును మీకుఁ
సువిహితుఁ డాతఁడు పెక్కేం, డ్లవనిన్ బాలించె విబుధులందఱు మెచ్చన్.

క. ఆ విభునకు సుతు లిద్దఱు, పావనులగు పుష్టి ధాన్య భానురనాముల్
శ్రీ వెలయఁగఁ బుష్టికి సుతు, లావిర్భావంబుఁ జెంది రైదుగురు తగన్. 240

వ. రిపుఁడు రిపుంజయుఁడు విప్రుఁడు వృకలుఁడు వృషతేజుండు ననువారు. 241

క. సురుచికుమారుం డుత్తముఁ, డురుగుణనిధియైన నాతఁ డొక గుహ్యకుచే
దురమునఁ జంపంబడె నా, పరితాపంబున జననియుఁ బంచత నొందెన్. 242

వ. ధ్రువపౌత్రు లైదుగురిలో జ్యేష్ఠుఁడగు రిపునకుఁ బుష్కరిణియందు సర్వతేజుండను సుతుండు పొడమె నవ్వానికిఁ జాక్షుష మనువు జన్మించె. ఆ మనువునకు నడ్వలయందుఁ బురువు, మానసము, శతద్యుమ్నుఁడు, తపస్వి, సత్యజిత్తు, కవి, అగ్నిష్టోమాతిరాత్రులు, అతిమన్యువు, సుయశుఁడు ననువారు పదిమంది కొమరులు జన్మించిరి. అందుఁ బురువున కాగ్నేయియం దాఱుగురు కొమరులం గుఁడు, సుమనుఁడు, ఖ్యాతి, క్రతు వాంగీరసుఁడు, గయుఁడు ననువారు జన్మించి రందు నంగునకు సునీథ యను ధర్మపత్నియందు దుష్టచేష్టుండగు వేనుండు పొడమె 243

క. తనయుని చెడునడతలకున్, మనమునఁ గడు రోసి యంగమనుజవిభుఁడు గా
ననుబడి యెందు ననేనియుఁ, జనియెను జిత్తం బొకింత శాంతిన్ జెందన్. 244

వ. అనంతరము

గీ. రాజు గాఁ దనరిన వేనుఁ డోజఁ దప్పి, చెడ్డచేఁతలఁ బ్రజల హింసించుచుండ
దివ్యమును లందఱును జేరి తేఁకువెసఁగ, నుగ్రులై చంపి రవ్వాని హుంకరించి.

వ. అటుమీఁద మునీంద్రప్రార్థనచేతను నరాజకంబగు లోకంబుఁ గాంచియును దద్దుఃఖంబుఁ బాపఁగోరి దివ్యమును లవ్వేనుని కుడిభుజంబును మథింప నందు ధన్వియుం గవచియు సూర్యతేజస్వియు నారాయణావతారంబగు పృథువు జనించె. 246

క. అతఁడు గడుధార్మికుఁడై, భూతలమును నేలె గడిమి ◆ పొలుపొప్పఁగ వి
శ్వాతీతంబగు తేజము, ఖ్యాతియునున్ గ్రమ్మికొనఁగఁ ◆ గరమురక్తిన్. 247

వ. మఱియు

గీ. రాజసూయాహ్వయమహాధ్వరం బొనర్చి
నట్టి యష్టలలో నీతఁ ◆ డగ్రగణ్యుఁ
డశ్వమేధశతంబుల ◆ నమరఁ జేసె
నర్చియను భార్యతోఁగూడ ◆ నాస్థమెఱయ. 248

వ. అమ్మహీనాథున కర్చియందు విజితాశ్వుఁడు, హార్యశ్వుఁడను వారలిద్దఱు పుత్రు లుద్భవించిరి. ఆవిజితాశ్వునకు శిఖండిని యందుఁ బ్రాచీనబర్హియను వాఁడు పుట్టె. ఆతండు సముద్రరాజసుతయగు శతధృతియను కన్యఁ బెండ్లాడె. ఆమెకు బహుయజ్ఞకరుండగు ప్రాచీనబర్హి వలనఁ బదిమందిసుతులు జన్మించిరి. ప్రాచేతసులనఁబను నవ్వారు పితాజ్ఞచే సాముద్రోదకంబందుండి రుద్రగీతంబు జపించుచు శివధ్యానపరాయణులై పదివేలేండ్లు తపించిరంతఁ బ్రాచీనబర్హి యస్తమించుడు నరక్ష్యమాణయగు పృథివియందుఁ బ్రజాక్షయంబయ్యె నదికాంచి యంతకుమున్న దపఃఫలంబుఁ జెందియున్న ప్రాచేతసులు నిజరాజధానిన్ జేరుచుఁ బుడమియందలి వృక్షంబులెల్లఁ బెచ్చుపెరిఁగి మార్గంబులను నిరోధించి ప్రబలియుండుటఁగాంచి యవ్వాని దహింపఁబూని ముఖమునుండి యగ్నిమారుతుల విడిచిన నవ్వివనంబులఁ గాల్చుచున్నన్ జూచి కొంతవడికి సోముఁడు వానిన్ దారసించి యిట్లనియె. 249

ఉ. కాల్పకుఁడింక భూజములఁ ◆ గానన మీయది దగ్ధమయ్యె నిం
దల్పతరంబులౌ ద్రుమము ◆ లాయెడ నాయెడ నున్నవిట్టు లీ
స్వల్పములైనవాని నిఁక ◆ సాఁకఁదలంపుఁడు మన్యువేగమున్
మల్పుఁడు వేగ మామకకుమారిక యిందు వసించుఁ గాంచుఁడీ! 250

క. ఆకన్నియ వర్చస్విని, మీకదియగు ధర్మపత్ని • మీరిఁక దానిన్
జేకొని వివాహమొందుఁడు • జోకగ నాదక్షయష్ట • సుతుఁడై పొలుచున్,

క. పదిమంది కెట్టులాలగు, నిది యొకతుక యని మనమున • నెంచంబోకుం
డిది దైవచోదితంబై, యొదవిన దన వారలట్టు • లొడఁబడి పేర్మిన్, 252

ఆ. వృక్షజాతయైన • వెలఁదిని వార్క్షినిఁ, బెండ్లియాడిరంతఁ • బేర్మిదనర
వారి కాపెయందుఁ • బ్రభవించె దక్షుండు, చాక్షుషాఖ్యమనువు • సమయమందు.

వ. అతండు ప్రజాసర్గరతుండై మానసికసృష్టిన్ గూర్పనయ్యది వృద్ధిగామిగాఁ జేసి బ్రహ్మచోదితుండై మిథుననిధువనధర్మంబునఁ బ్రజావృద్ధిఁ బొనరింప నెంచి పరమేష్ఠితనూజయగు నసిక్ని యనుదానిన్ బెండ్లాడియున్నంత నాపె యందు 254

క. ఆ దక్షుని కఱువదిగురు, పైదలులు జనించి రధిక • భాసురచరితల్
సౌదామినీప్రకాశలు, మేదురతర శేముషీస • మాహితలు గడున్.

ఉ. వారలలోన ధర్మునకుఁ • బద్గురఁ జంద్రున కిర్వదేడ్గురన్
ధీరుఁడు కశ్యపాఖ్యక సు • ధీమణికిన్ బదుమూఁగు రంగిర
స్సూరికినిన్ గృతాశ్వునకు • సొంపుగ భూతున కిద్దఱిద్దఱిన్
గోరి యరిష్టనేమికినిఁ • గూఁతుల నల్వుర నిచ్చెఁ బ్రీతిమై. 256

వ. ధర్ముని సతులగు పదుగురు – భానువు, లంబి, కకుప్పు, జామి, విశ్వ. సాధ్య, మరుత్వతి, వసువు, ముహూర్త సంకల్ప యను వారలందు భానువునందు సుతుండై, ఋషభుండు పొడమిన నవ్వాని కింద్రసేనుండు జన్మించె. లంబియందు విద్యోతుండును మేఘుంబు లుద్భవిల్లె. కకుప్పునందు సంకటుఁడు పుట్టుడు నవ్వానికిఁ గీకటుండు జనింప వానికి దుర్గాభిమానులగు దేవతలు జన్మించిరి. జామికి దుర్గాధిష్ఠాన దేవతలు జన్మించిరి. వారికి స్వర్గుఁడు నందియునుం బుట్టిరి. విశ్వయందు విశ్వేదేవులు పొడమిరి. సాధ్యయందు సాధ్యులు జన్మించిరి. మరుత్వతియందు మరుత్వంతుఁడు (ఇంద్రుఁడు) జయంతుడునను వారుద్భవించిరి. జయంతుండు విష్ణువగు నుపేంద్రుండు. ఇఁక వసువు నం దయుఁడు ధ్రువుఁడు సోముఁడు ధరుఁ డనిలుఁడు డనలుఁడు ప్రత్యూషుఁడు ప్రభాసుఁడు నను వారష్ట వసువు లుత్పన్నులైరి. అందయునకు వైతండుండు శాంతుఁడు మునియనువారు కొమరులై పుట్టిరి. ధ్రువుండను వానికి కాళుండును సోమునకు వర్చుండును నవ్వా

నికి వర్చస్వియు ధరునకు ద్రవిణుండనువాడును, అనిలునకుఁ బురోజవుం డవి
జ్ఞానగతియు ననువారును నగ్నికి శరస్తంబమునందుఁ గుమారుండు జన్మించు
నాతని శాఖలందు శాఖుండు విశాఖుండును బృష్టమందు నైగమేయుండును
జన్మించిరి. ప్రత్యూషునకు ఋషియను దేవలుండు నవ్వానికిద్దఱు సుతులు
మనీషులు ప్రజ్ఞావంతులు పొడమిరి. ప్రభాసునకు విశ్వకర్మజనియించె. ఆ
విశ్వకర్మకు మనువుజన్మించె. మహూర్తయందు మాహుర్తికులను దేవగణం
బులునుసంకల్పజుఁడగు కాముఁడునుబొడమిరిఁక భూతునకును రూపయనునాపె
యందు రైవతాజభవభీమవామోగ్రవృషాకప్యజైక పాదహిర్బుధ్న్యబహురూ
పమహాత్ములను నేకాదశరుద్రులును రుద్రపారిషదులగు భూతగణంబులు నుత్ప
న్నంబులయ్యె నిఁకఁగశ్యపున కదితి దితి సురస అరిష్ట యిల దను సురభి వినత
చేల తామ్ర క్రోధవశ కద్రువు ముని యను పౌలఁతులు పదుముగ్గురు భార్యలైరి
వారియం దదితికి వైవస్వత మన్వంతరంబునం దింద్రోపేంద్రులును మఱియు
నర్యముండు ధాత విధాత, త్వష్ట పూష వివస్వంతుఁడు సవిత మిత్రావరుణులు,
అంశుండు, భగుఁ డతితేజుఁడు నను పన్నిద్దఱు సూర్యులు జన్మించిరి. 257

ఆ. దితికిఁ బొడమి రిఁకను • సుతులు హిరణ్యాక
శిపు హిరణ్యనయను•లు పొలుపమరు
సింహిక యను సుతయుఁ•జెలువొప్ప నా హిర
ణ్యకశిపునకు సుతులు • నల్వు రిలను. 258

వ. అనుహ్లాద సంహ్లాద హ్లాద ప్రహ్లాదు లనువారలం దనుహ్లాదునకు సూర్యయందుఁ
బులోముఁడు మహిషుండును, హ్లాదునకు ధమనియందు వాతాపీల్వలును
సంహ్లాదునకుఁ గృతియందుఁ బంచజనుండును, బ్రహ్లాదునకు విరోచనుండును
జన్మించి రా విరోచనునకు బలియును నాతని కశన యను భార్యయందుఁ
బుత్రశతంబు జన్మించె నందు జ్యేష్ఠుఁడగు బాణుండు శివభక్తాగ్రగణ్యుండై
శివుని మెప్పించి తద్గాణాపత్య మొందె నిఁకను. 259

గీ. ఆ హిరణ్యాక్షునకుఁ బుత్రు • లైదుగురగు
కురు శకుని భూతసంతాప•కులును గాల
నాభుఁడును బిరుదగు మహా • నాభుఁడు నను
వారలెంతయు విఖ్యాత • శూరబలులు. 260

వ. సింహికను విప్రచిత్తి యనువాఁడు పరిగ్రహించె నింక దనువనునాపె కయో
ముఖుండు శంబరుండు కపోలుండు, వామనుండు, వైశ్వానరుండు, పులోముండు,
విద్రావణుండు మహాశిరుండు, స్వభానుండు వృషపర్వుండు విప్రచిత్తియను
మున్నగువారనేకు లుద్భవించిరందు స్వభానునకుఁ బ్రభయను కన్యకయును
బులోమునకు శచియును వృషపర్వునకు పదారవిహాయశిరశర్మిష్ఠలును
వైశ్వానరునకుఁ బులోమకాలకలును బొడమిరి. 261

సీ. ప్రభయను నామె చేపట్టె నాహుషుని, శచియును జేపట్టె శక్రుఁ బ్రీతి
నలయుపదారవి యాహిరణ్యాక్షునిఁ, జెందెను హాయశిర చేరఁ గ్రతుని
శర్మిష్ఠయు యయాతి జననాథు వరియించె నింక బులోమయును గాలిక మరీచిఁ
బెండ్లాడి రరువది వేలపుత్త్రులు వారలకు నుద్భవించిరి ప్రకటబలులు

గీ. ఘనులు పౌలోములను వారు కాలకేయు
లనెడు వారు నవధ్యులు నాధ్యచరితు
లాహిరణ్య పురంబున నధివసించి
యుండి రవ్వారు ప్రతివీరుఁ డొండు లేక. 262

వ. సింహికయందు విప్రచిత్తికి రాహుప్రముఖులగువారు పదుమూఁగురు కొమ
రులు జన్మించిరింకను దామ్రియను కశ్యపపత్నికి. 263

క. కాకియు శ్యేనియు భాసియు నులూకియు గృధ్రియును శుకి చెలువగశ్వియునున్
జోకగు సుగ్రీవియునున్, వీరిన్ జనియించి మిగుల వెలసిరి పుడమిన్. 264

వ. ఇంకఁ గాకికిఁ గాకులను శ్యేనికి డేగలును భాసికి భాతులును నులూకికి గుడ్ల
గూబలును గృధ్రికి గద్దలును శుకికిఁ జిలుకలును అశ్వికి లొట్టిపిట్టలును గుఱ్ఱ
ములు గాడిదలను సుగ్రీవికి శుభవక్షులను జన్మించె. మఱియు నింకఁ గశ్యప
పత్నులందు వినతయందరుణ గరుత్మంతులును సురసయందును ననేక శిరో
మండితంబులగు సర్పశ్రేష్ఠములు జన్మించె. ఆసర్పశ్రేష్ఠులలోఁ బ్రధానులు—
శేషుండు, వాసుకి, తక్షకుండు, ఐరావతుండు మహాపద్ముండు, కర్కోటకుండు,
ధనంజయుండు, ధృతరాష్ట్రుండు, కుహురుండు, పుష్పదంతుండు, దుర్ముఖుండు,
ఖరరోముండు మున్నగువారు. ఇంకను గ్రోధవశకును గద్రువకుఁగూడ నిల్లె
సర్పంబులు పుట్టె సురభికి గోమహిష కశంబలును నిలకు లతావృక్షంబులు
తృణజాతులు మున్నగునవి. యరిష్టకు మహాబలులు కింబదిమంది దివ్యులును

మునియును నాకె కచ్చరలును చేలయరుదాసికి జక్కులు రక్కసులును బొడమి రియ్యాది కశ్యపసంతానం బిద్దానిచే జగంబెల్ల నిండెనిక. 265

క. చందురుఁ డిరువదియేడ్గురు, సుందరులను జేకొనియు శ్వశురు శాపమునన్
గుందువడి యాత్మకాంతల, యందు నపత్యంబుఁ జెందఁడయ్యెను మానుల్!

వ. ఇఁక గురుదారయగు తారయందుఁ జందురునకు జన్మించిన బుధుండు వంశకరుండయ్యె. మఱియుఁ గృశాశ్వుం డర్చియను నాపెయందు ధూమ్రకేశుని ధిషణయందు దేవలునిఁ గని నవిన సూతునకు మహాత్మా! మన్వంతరంబుల నెఱింగింపుఁడనిన సూతుఁడిట్లనియె. స్వాయంభవుఁడు స్వారోచిషుం డుత్తముఁడు తాపసుఁడు రైవతుండు చాక్షుషుఁడు ననువా రతీతమనువులు వర్తమానమనువు వైవస్వతుండు, మఱియుఁ గను సావర్ణి, రౌచ్యకమనువు, బ్రహ్మసావర్ణి, ధర్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి, దేవసావర్ణి, యింద్రసావర్ణియనుమనువులు ముందఱ రాఁగలవారలు. వీరలందఱు పదునాలుగు రీవైవస్వతమన్వంతరమం దీమనువున కిక్ష్వాకువు నభగుఁడు ధృష్టుఁడు శర్యాతి నరిష్యంతుండు, నాభాగుఁడు, దిష్టుఁడు, కరూశకుఁడు, పృషధ్రుఁడు, వసుమంతుఁడు ననువారు పదుగురు పుత్రులు - ఆదిత్యవసురుద్ర విశ్వేదేవమరుద్గణములు దేవతలు-పురందరుండను వాఁ డింద్రుండు, కశ్యపాత్రివశిష్ఠవిశ్వామిత్రగౌతమజమదగ్నిభరద్వాజులు సప్తర్షులు. కాశ్యపుండగు వామనుండు విష్ణుం డిట్టులే యతీతమన్వంతరంబులందు నాగామిమన్వంతరంబులందు, ఋషీంద్రదేవమనుపుత్త్రులు దత్తాదృశు లొప్పువారిఁక రాఁగల సావర్ణిమనూద్భవంబు నెఱింగింతు వినుండు.

— * సావర్ణిమను జననము * —

చ. అతులతపోనిధానులు మహాత్మకు లారయఁ డాధ్యుఁ డావివ
స్వతునకు సంజ్ఞనాఁగ నొక • చాన సధర్మిణి యుండె నాపెకున్
సుతులు జనించి రిద్దఱు యశోధరు లమ్మనువున్ యముండునున్
సుతయు నొకర్తుకా యమున • శోభితనిర్ఝరిణీవతంసమున్ 266

చ. మగని మహోష్ణరోచులకు • మానినిసంజ్ఞ కడున్నలంగి యి
మ్ముగ నొకకొన్నినాళ్ళు తన • పుట్టినయింట వసింపఁగోరి చె
ల్వుగఁ దగుదాని చాయయను • పొత్తినొకండు సృజించి యిట్లనెన్
మగువరో! నేనుబోలె విభు • మానకకొల్చు మనుండు మిందులన్ 267

ఉ. నీకును సంతుగల్గినను • నీవిఁక భేదముసేయు కింతయున్
నాకొమరన్ గుమారులను • నచ్చికమీఱఁగ నొక్కతీరుగా
సాఁకుచునుండు మివ్విధము • స్వాంతమునందున నుంపు మేరి
కిన్ జోకఁదొలంగి చెప్పకుము • చూడుము నాదుహితంబు సోదరీ! 270

చ. అనునది యిట్లువల్కె విను • మక్కరొ! నావలనైన యంతకున్
బెనఁగివచింప నీవితము • బిట్టగునొత్తిడి తారసిల్లి వే
ణిని గ్రహియించి నప్పుడెటు • నిబ్బరమూనఁగఁ జెల్లు? జెప్పెదన్
మనమున నుంతు నంత కను•మానముసేయకు మంతయేనియున్. 271

క. అనియిటులు వల్కె నోడఁబడి, తనసంతతి నప్పగించి • తరుణి దరలి పు
ట్టినయింటికేగి యందుల, మనమది నచ్చనికతమున•మరలిరయమునన్. 272

ఆ. విభునిఁ గలసిమెలసి•వేడుకయొప్పఁగా, నతులసౌఖ్యముల వి•హారమొందు
చున్నచాయ నప్పు • డువిద గనుంగొని, తనప్రవేశమునకు • ననువుఁగనక.

గీ. మూఢమతినయి యిట్టుల • ముందువెన్క
లరయ కొకచేడెఁ బుట్టించి • యాత్మవిభుని
బిడ్డలను గాపురంబు న•ర్పించితి నిటు
లేకు మేకయ్యె నిపుడిఁక • నెందుఁజొత్తు? 274

క. అనివనరుచు సంజ్ఞయు వేగనె కురుదేశాటవులకు • గ్రక్కునఁజని య
వ్వలనునొక ఘోటియై తప,మును సల్పుచునుండెఁ దనవి•భునిఁ గూర్చికడున్.

గీ. పద్మమిత్రుండు సంజ్ఞయన్ • భావమునను
చాయతోడుత సౌఖ్యము • లక్కఁబడయ
ఘనుఁడు సావర్ణి యనుమను•వును శనైశ్చ
రుఁడుఁ దపతి యనెడు కన్యక • పొడమిరంత 276

మ. తనసంతానమునందు నెక్కుడుగ నా•స్థన్ జూపుచున్ సంజ్ఞసం
తునెడన్ భేదముసేయు చాయఁగని క్రు•ద్ధుండై యముం డప్డు ద
ల్లినిఁ దన్నన్ బదమెత్త నాపెయు నటుల్ • వీక్షించి నీకాలు మే
దినిఁ గూలంబడుఁగాక నా నతఁడు బల్ • దీనాత్ముఁడై కుందుచున్. 277

ఆ. తండ్రిఁ జేరఁబోయి • తల్లివిధం బిట్టు, లెఱుకసేయ భానుఁ • డెంతయేని
సందియంబుఁ జెంది • చనునె యిట్టులు పక్ష, పాత మంబ కెం ద•పత్యమందు.

క. తల్లియుఁ బెక్కులు దిట్టినఁ, జెల్ల వపత్యమున నిందుఁ ♦ జెట్ట యదేదో
పెల్లెసఁగెనంచు బాలుని, దల్లడమది వాయ వేగఁ ♦ దరణి యిటు లనెన్. 279

వ. కుమారా! కృములు నీపాదంబందలిత్రొ వ్వించుక హరించి పుడమిఁ జొచ్చు. దాన నీకు మాతృశాపంబు చరితార్థంబగు. సత్యవాదివగు నీకిం దరిష్టంబును నఘంబును బొడమదని చెప్పి సత్వరంబున సతిన్ జేరి యిట్లనియె. 280

ఉ. కోమలి! నీవు నాయెడలఁ ♦ గూరిమిచేయుచునుండు టెంతయున్
నీమది నిర్మలం బిపుడు ♦ నీవు కుమారు నిటుల్ శపింపఁగా
నామది సందియంబొదవె ♦ నచ్చికతో నెఱిఁగింపు సర్వమున్
తామరసాక్షిరో! యిఁకను ♦ దైవముసాక్షిగ నచ్చుమానుచున్. 281

ఆ. చెప్పకున్న నిపుడె ♦ శిక్షింతునన నాపె, బెదరి సంజ్ఞ నీదు ♦ వేడికోవఁ
జాల కిట్లు నన్ను ♦ జన్మింపఁగాఁ జేసి, నీదుసేవలోనఁ ♦ బాదుకొలిపి. 282

క. తరలెను బుట్టింటికి నా, తెఱఁగిది యన నాతఁడరసి ♦ తెలవయెడల నే
దురితము లేదనుకొని స, త్వరమున యోగమతి సంజ్ఞ♦వసతి నెఱుంగన్.

—* అశ్వినీదేవతల జననము *—

క. కురుకాననములలో నొ,క్కరితయు గోడిగయునై ని♦కామతపంబున్
గురుకొనిచేసెడు సాధ్విని, బరికించి మనమున నార్తి ♦ వడివేగమువన్ 284

క. ఘోటకమై సకిలింపుచు, ఘోటిజేరంగఁబోయి ♦ కూరిమిఁగదియన్
బాటించి పరుఁడొ యనువగ, దాఁటుచునుండంగ నినుఁడు♦దన్నుఁదెలుపుచున్

క. హేమలచేయుచు వెనుకొన, యోషారత్నంబు సంజ్ఞ♦ద్యుమణియె దను న
న్వేషించి వచ్చె ననుచు మ,నీష నెఱిఁగినంతఁ దరణి ♦ నెక్కొని బడబ 286

గీ. క్రీడసేయఁగ జనియించి♦రీడు లేని
చక్కఁదనమున కెక్కలొ♦చారుమూర్తు
లాశ్వినేయులు భాస్వంతుఁ ♦ డంత నాత్మ
తనువుఁగొన సంజ్ఞయు న్నిజ♦తనువుఁ జెందె. 287

వ. అంత లోకబాంధవుం డపత్యకళత్రంబులఁగొని స్వీయమందిరముఁజేరి భార్యాద్వయంబుతోఁ బుత్త్రిషట్కంబుతోఁ బుత్త్రీద్వయంబుతో సుఖంబుండె నీ భాస్కర పుత్త్రిలలో జ్యేష్ఠుండగు మనువె యావర్తమాన వైవస్వతమనువు.

ద్వితీయుండగు యముండు ధర్మనిబద్ధుండై ధర్మరాజనం బరంగి జీవులకుం బుణ్య పాపంబుల ననుభవింపంజేయు నధికారంబున నియుక్తుండయ్యెం దత్సోదరియగు యమున పుణ్యనదీవతంసంబై స్వీయోదకస్నానపానంబులం జేసి సకలదురిత ప్రశమని యయ్యెం. ఇకం దృతీయపుత్రుండగు సావర్ణియనువాఁడు రా. బో(వు మనువై యొసంగంగలఁడిప్డు మేరుశిఖరంబునందుం దపించుచున్నవాఁడు శనైశ్చరుండు శివుం గొలిచి తత్ప్రసాదంబున నవగ్రహంబులలో నొక గ్రహంబై బృహస్పతి మండలంబునకున్న నూర్ధ్వభాగంబందు వసించెం దపతియనుకన్యను సంవరణుండను రాజర్షి వరించి పెండ్లాడెనిక నాశ్వినేయులు స్వర్వైద్యులై తనరిరంత వైవస్వతమనువు.

—* వైవస్వతమను వంశము *—

క. చిరకాలము సంతతిలే, కరసి వశిష్ఠునివనుపున యజ్ఞము సేయం గరమరుదుగ నిలయను కూ, తురు జన్మింపంగ నడలి తొ వ్వ్నమనువున్ 289

సీ. దేశికు వశిష్ఠుం జేరి యంతెఱుఁగం దెల్పి
కూఁతు రేటికి బుట్టెనో కో? యనక మ
హాత్ముఁడాతండరిసి తా పకాత్మ్యపత్ని
కూఁతుఁ గోరుట సత్తిమ పహోత్ర వేల్చె 290

వ. దాన గన్యక జనియించె నైన దీనినా తపోబలంబున బురుషునిఁ జేసెదనని యుల్ల సాధించి పురుషునిఁ జేసి(న నరంతు సుద్యుమ్నుఁడని పేరం బరఁగుచు వర్ధిల్లు నంత మనువు గొమరుని బట్టాభిషిక్తునిఁ జేసిన నతండు. 291

క. లీలమెయి నొక్కనాఁడు వేఁటాడఁగఁ దురంగమెక్కి తిరుగుచు నరిగి వనమున కేళీరతుఁడై ధరణీ, పాలుం డటఁ దిరుగుచు విహారము చేసెన్. 292

వ. అట్లు వెడలి మేరుపర్వతప్రాంతారణ్యంబుం జేరియందు

మ. పులులను దుష్టుల నెలుఁగుబంటుల వసి భూరి రాజన సింగంబుల నేనుఁగుల గదుమ సట్టలం వరాహల్ గూల్చి ఖాన్ పిలి దూపన్నొసి నీటికై చెడక రాజీవాకరంబు గాంచి దవ్వులఁ గన్పట్టినఁ జేరి రాజసుతుఁ డప్పుల్ గ్రోలి నింతేరియుం. 293

క. తోడను వచ్చినవారలు, గూడను గంఖాణవరము గూడజలములన్ బోడిగఁ ద్రావఁగ దొరయొక, యాఁడుదియయ్యెను జనంబులాంతై రెవెసరో.

క. కోడిగ యయ్యెను గుఱ్ఱము, వ్రీడయు వెఱ పగ్గలింప • విపినస్థలి న
చ్చేడియ లెల్లరునున్ గడుఁ, బోడిమిచెడి మెలఁగిరంతలో • పొగులుచు వగలన్.

ఆ. అనిన శౌనకుఁడు మ•హాత్మ! యట్లేటికి, నాఁడు వారలైరి • అశ్వరత్న
మిట్టులయ్యె ఘోటి•యెఱిగింపుమీ యన, సూతుఁడిట్లు సెప్పెఁ•జోద్యమొదవ.

మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుఁ డార్యతో నచటఁ గా•మోద్రేకయుక్తిన్ మహా
త్మకుఁడై కేళి యొనర్చుచుండుడు ముని•స్తోమంబు లాసుస్థలీ
నికటంబున్ దఱియంగ వచ్చిన భవా•నీదేవి లజ్జించెఁ జే
రక దవ్వేగిరి తావసేంద్రులు నగా•రణ్యంబు వేఱొక్కచోన్. 298

సీ. అంత శంకరుఁ డాత్మ ప్రి•యానురంజ
నార్థమై పూన్కితో • నివ్వనాగ్రిభూమిఁ
బురుషు లెవ్వరు చేరినఁ • బొలఁతులగుదు
రంచు శపియించె నద్దాన • నబలలైరి. 299

వ. అంత రాచపూఁబోఁడి నెచ్చెలులంగూడుకొని చింతతో నవ్వనాంతరంబులఁ
దిరుగుచుండుడు దైవేచ్ఛచే రాజనందనుండగు బుధుండు డాసి యత్తలోదరిఁ
గాంచి. 300

ఉ. బంగరుబొంగరంబులన • భాసిలునట్టి మెఱుంగుగుబ్బదో
యిం గరుకొవ్వు చూపుల వ•హించి యలంచెడి వాలుఁగన్నులన్
రంగగుభృంగమాలయన • రాజిలుపెన్నెఱి వేణియందమున్
హంగుగఁజూచి రాజసుతుఁ • డార్తి నచ్చపలాక్షిఁ డాసినన్. 301

క. అక్కలికియు నకాంతుని, నక్కజముగఁగాంచి మరుని•యలమటకుఁ గడున్
జిక్కి యనుమతినిఁ జూపినఁ, గ్రక్కున నాతండు దెల్పెఁ•గలికి రతులన్. 302

— * పురూరవశ్చక్రవర్తి జననము * —

తే. తోడనె పురూరవుఁడు పుట్టెఁ • దోయజాక్షి
కంత యకాంతయు వసిష్ఠు • నంతరంగ
మందుఁ జింతింప విచ్చేసి • యమ్మహాత్ముఁ
డరసి తద్విధమెల్లఁ బా•యుని కరుణను. 303

క. శివునిన్ ముని గడుగొలిచిన, నవిరళకృపఁ దఱియవచ్చి•యభవుఁడు వరమే
మి వలతో కోరుమన ముని, ప్రవరుఁడు సుద్యుమ్ను పుంస్త్వ•భావమునడిగెన్.

చ. అరసి శివుండు శాపగతి • నమ్మునియందలి కూర్మి పేర్మి న
త్తెఱవను బూరుషున్ సలుప • ధీరత నాతఁడు పుత్త్రితోడుతన్
బురమున కేగి పత్ని యెడఁ • బొందికతో గుణధుర్యులైన ము
వ్వురు సుతులన్ గనెన్ మునుల • పూన్కికి సిద్ధులు గల్గుట బ్బమే! 	805

వ. అట్లుత్కలుండును గయుండును విమలుండునను పుత్త్రులు జన్మించిన సుద్యు
మ్నుం డవ్వారిని బెంచి వారలం దుత్కలున కుత్కలదేశంబులను గయునకుఁ
దూర్పు దేశంబును విమలునకుఁ బశ్చిమదేశంబు నొసంగి ప్రతిష్ఠానపురంబుఁ
బురూరవున కిచ్చి యంతఁ దపోర్థియై తాను వనంబున కేగినంత మనువు మరలఁ
బుత్త్రకాముండై శతాబ్దంబులు దపంబొనరించిన నిక్ష్వాకుఁడును శిబిన భగుండు
ధృష్టుండు శర్యాతి నరిష్యంతుండు కరూషుండు మృగుండు పృషధ్రుండు కవి
యనువారలు పదుగురు పుత్త్రులు జన్మించిరందు నభగునకు నాభాగుండు
పొడమె. నాభాగున కంబరీషుండు జన్మించె నాతనికి విరూపుండనువాఁ డతనికిఁ
బృషదశ్వుండును నాతనికి రథీతరుండును జన్మించిన నందు రథీతరునకు సంతా
నంబు లేకున్న నంగిరసుండను బ్రాహ్మణునివలన స్వక్షేత్రంబందు బుత్త్రులం
గనుటయు నవ్వారు రథీతరగోత్రులై వరఁగి రిఁక ధృష్టుని సంతానంబును
దా ర్ష్టంబను వంశంబై బ్రహ్మకులంబయ్యె నిఁక శర్యాతికి. 	806

క. ఆనర్తుండను సుతుఁడు గ,లానిధియు సుకన్యయనెడు • లలితసుతయునున్
మానుగ నుద్భవమొందిరి, మానిన్ బెండ్లాడె నక్కు • మారియుఁ జ్యవనున్.

గీ. ముదుకమునిఁ బెండ్లియాడియు • ముదిత మేలి
శీలమున నశ్వినులసాయ • మోలిఁ బడసి
విభుని సుందరుఁ దరుణుఁ గా • వించి మేటి
భోగములఁ జెంది యలరెను • బూవుఁబోఁడి. 	808

క. ఆనర్తసుతుఁడు రైవతుఁ, డానర్తాఖ్యమగు దేశ • మందుం గడుఁ జె
ల్వౌ నగరి కుశస్థలినిన్, దా నిర్మాణంబుచేసి • తనరెనట రహిన్. 	809

వ. అవ్వానికిఁ గకుద్మి మున్నగువారు నూర్గురుసుతు లుద్భవించి రందుఁ గకుద్మి
యనువానికి రేవతియను గన్యారత్నంబు లక్ష్మియట్లు జన్మించిన నవ్వాఁడా
మెకు మగని నడుగుటకై యామెన్ దోడ్కొని బ్రహ్మలోకంబున కేగి యా
హిరణ్యగర్భు నడిగిన నాతండు మందహాసంబొనర్చి యిట్లనియె. 	810

ఉ. నీ విటఁ జేరినంత నవ◆నీవర! నీదగు బంధులెల్లరన్
నీవనుకొన్న రాసుతులు ◆ నీల్గిరి నీదగు రాజధానియున్
గావలులైన రక్కసులు ◆ గ్రచ్చుఱఁ బాడొనరించినారలా
శ్రీవిభుఁడైన కృష్ణుఁడటఁ ◆ జెల్వుగఁ గట్టెను ద్వారకాపురిన్. ౬౧౧

చ. ఇరువదియేడు ద్వాపరము ◆ లిప్పటికిం జని నీవు చేర నిం
దిరువదియెన్మిదౌ యుగ మహీనతిక్రవత! ద్వాపరంబిదే
జరుగుచునున్న దిప్డు చని ◆ చయ్యన శ్రీబలరామమూర్తికిన్
గరితనొసంగు మట్లయినఁ ◆ గాంక్షితముల్ సమకూరు నిందు గాన్ ౬౧౨

వ. అనినఁ దన్ని మేషంబున బ్రహ్మచోదితుండై వచ్చి యక్కన్నియ బలభద్రమూర్తికిచ్చి పెండ్లిచేసెనిఁక నీ(బృషద్ధ్రుం)డను వాఁడు గురునిచే గోరక్షణంబున నియోగింపఁబడి యొకచీఁకటి యద్దమురేయి వడిగ వానగురియుచుండ నొక్క శార్దూలంబువచ్చి కదుపునొకంటిం బట్టరానది యెఱిఁగి యఱచిన నతండు ఖడ్గపాణియై వచ్చి కటికిచీఁకటినరయక బెబ్బులియని యావుతలన్ ద్రుంచె నంతఁ బులియు నలుకొంది పఱచెనంత నతండు మనస్సునఁ దెగి పడియున్న మొదవున్ గాంచి దుఃఖితుండై యున్నసమయంబున గురుండెఱింగి తారసించి యిట్లనియె.

గీ. ఓరి! యనవహితాత్మక! ◆ యోరిపాపి!
సురభిఁ దెగఁదున్మి తిట్టుల ◆ నూటిదప్పి
నీయఘంబిఁక నురుఁగదు ◆ నీకు రాజ్య
లబ్ధిలేదిఁకఁ జను వృష ◆ లత్వమొందు. ౬౧౪

వ. అనుటయు నతండు జ్ఞానకృతపాపంబు వోఁగొట్టునట్లు మునుల గురునిచే ననుగ్రహంబువడసి పెద్దకాలం బడవియందుఁ దపించి నిర్మలుండై శివానుగ్రహంబున మోక్షంబుఁ బడసె నిఁక నృగుండనువాఁడును నజ్ఞానంబున గోదానవ్యత్యయంబునఁ జేసి కృకలాసంబై పెద్దకాలంబుఁ గడపి కృష్ణునిచే నద్ధరితుఁడై యుత్తమలోకంబుఁ జెందె. కరూశుండనువానికిఁ గారూశులను తనయులు జన్మించి యుత్తరంబుననున్న కరూశదేశంబునకు రక్షకులైరి నరిష్యంతుండను వానికిఁ జిత్రసేనుండను పుత్త్రుండు జన్మించె నవ్వానివంశంబున నగ్నివేశుండనువాఁడు జన్మించి మహర్షియయ్యె నాతని సంతతివారు బ్రాహ్మణులైరి

క. కడఁగొట్టు మానవుండిఁకఁ, గడుఁబుణ్యుఁడు కవిసమాఖ్య ◆ గనినట్టిఁడు దాఁ
బుడమిని భోగంబులఁబడి, వడసె శివానుగ్రహమును ◆ బరమపదంబున్. ౬౧౫

క. ఇల నిక్ష్వాకునృపునకు సుతులు నూర్గురు వారిలోన • దోర్బలధుర్యుల్
విలసితయశులు వికుక్షి ముదలుగఁ గలవారు మిగుల • దంటలు కడిమిన్.

వ. ఆవికుక్షి పురంజయుఁడనియు నింద్రవాహుఁడనియుఁ గకుత్స్థుఁడనియుఁ బేరొంది
పెక్కురు రక్కసులం జదిపి వేల్పులఁ బ్రోచె నయ్యనఘునకుఁ బృథుండను
సుతుండు పొడమె నాతనికి జంద్రుండను వాఁడును నాతనికి యువనాశ్వుండును
నాతనికి శావస్తియనువాఁడు జన్మించి శావస్తియను పట్టణంబుఁ గట్టె. ఇంక
నా శావస్తికిఁ గువలయాశ్వుండు జనించె నాతండు మునిప్రార్థన చేఁ బుత్త్ర
శతంబుతో ననికి వెడలి ధుంధుఁడను మహాశూరుండగు దానవుఁ బొలియించె
మఱియు సంగరంబు నా రాజోత్తముని పుత్త్రులలో ముగ్గురు దక్కఁ దక్కిన
వారు మృతులైరి. మిగిలినవారు దృఢాశ్వుండు గపిలాశ్వుండు భద్రాశ్వుండు
ననువారు. దృఢాశ్వునకు హర్యశ్వుండును నవ్వానికి నికుంభుఁడును వానికిఁ
గృశాశ్వుండును వానికి సేనజిత్తనువాఁడును నవ్వానికి యువనాశ్వుఁడు
జన్మించి యనపత్యుండై మహర్షులయనుమతితో నింద్రయష్టి నొనరించి
యద్దమరాతిరి పిపాసతోఁ గలశంబందలి మంత్రోదకంబుఁ ద్రావె దానఁ జూలే
ర్పడ గర్భంబుఁ జించుకొని మాంధాతయను చక్రవర్తి జన్మించె నింద్రప్రసా
దంబున యువనాశ్వుం డంతముఁ జెందక జీవించె. మాంధాతయు దిగ్విజయంబు
చేసి శశిబిందుఁడనువాని కూతుఁ బెండ్లాడి యామెయందు ముగ్గురు కొడుకు
లను నేఁబదిమంది కన్నెలనుగని యక్కన్నెల సౌభరియను మునికిచ్చి పెండ్లి
చేసె మాంధాతపుత్త్రులు పురుకుత్సుం డంబరీషుండు ముచికుందుఁ డనువారు.
అంబరీషునకు యవనాశ్వుండాతనికి హారితుండు పుట్టె. అంబరీష యువనాశ్వ
హారితులు మాంధాతృగోత్రంబునఁ బ్రవరులు. ఇంకఁ బురుకుత్సుం డనువాఁడు
నర్మదయను నాగకన్యకను బెండ్లాడి యామెయందుఁ ద్రసదశ్వుం డనువానిఁ
బుట్టించె నవ్వాని కనరణ్యుండు పొడమె వానిసంతతియందుఁ ద్రిశంకుండు
జన్మించె. ౬౧౬

గీ. గురుని శాపవశంబునఁ • గూలి యంత్య, జత్వమొంది త్రిశంకుండు • చటులతేజుఁ
డైన కౌశికుదయ నొంది • నాకసమున, నుండె నెంతయు దీప్తులు • దండిగొనఁగ.

వ. ఆతనిపుత్త్రుండు లోకోత్తరుండగు హరిశ్చంద్రుం డాయనకు రోహితుండను
పుత్త్రుండు నవ్వానికి హారితుం డతనికిఁ జంపనాముండగు సుతుం డుద్భవించి

చంప యను పట్టణంబుఁ గట్టె నాచంపుని సంతతియందుఁ గ్రమంబుగా బాహు
కుండు జన్మించి శత్రువులగు హైహయులచేఁ బరాజితుండై 320

తే. ఎండకన్నను వానక ♦ న్నెఱుఁగనట్టి
పొలఁతుకన్ దోడుకొని వేగ ♦ భూరిగహన
తలముఁ జొచ్చి యటను నౌర్వ ♦ తాపసేంద్రు
నాశ్రమముఁ జేరియుండె భ ♦ యంబుఁ దక్కి. 321

తే. అరసి యేయెండ కాగొడు ♦ గంచు నెంచి
భక్తి మెయిఁ దాపసేంద్రుని ♦ పాదసేవ
నంబుఁ జేయుచునుండి కొ ♦ న్నాళ్ళ వీడఁ
గాలధర్మంబుఁ జెందఁ ద ♦ త్కాంత లవుడు. 322

వ. చిచ్చఱకంబూనుడు సందొక్కదాసి సంతర్వత్నిగా నెఱింగి యమ్మాఁ డాఁపె
నాపె సమ్మానిని చూలొందియున్నదు డోర్వక సపతులు గరళంబుఁ దినిపించి
రద్దాన నాపెయు గర్భస్థపిండంబును నీశ్వరేచ్ఛచే మరణింపక మనిరి. 323

ఆ. మంచితారయందు ♦ మంచిలగ్నమునందు, నైదుగ్రహము లుచ్చ ♦ యందునుండ
సగరచక్రవర్తి ♦ జన్మించెఁ గరముతోఁ, గూడ శత్రుకోటి ♦ గుండెలవియ. 324

—* సగరచక్రవర్తిచరిత్రము *—

క. మునివరుఁడగు నౌర్వుండా, జనపతితనయునకు జాత ♦ సంస్కారములన్
బొనరిచి వేదత్రితయం, బును నాగ్నేయాస్త్ర మొసఁగెఁ ♦ బూర్ణతరకృపన్. 325

వ. ఇట్లా రాజపుత్త్రుండు గరంబుతో జనించుటఁ జేసి సగరుండనాఁ బరఁగి మహా
శూరుండై.

చ. కడఁగి రిపూత్కరంబులను ♦ గార్ముకధారల నస్త్రవహ్నిచే
సుడియఁగఁ జేసి హైహయులఁ ♦ జొప్పడఁగించి స్వకీయరాజ్యమున్
బడసి శకాధిరాజులను ♦ పారదులన్ యవనాధినేతలన్
జెడుఁగుల గెల్చి పట్టి కడు ♦ శిక్షయొనర్చెఁ బ్రతాపమేర్పడన్. 327

క. ఆనృపునకు సతులిద్దఱు, నూనవ్రత లిద్ధమతులు ♦ యోగ్యచరిత్రా
ధీనలు కేశిని సుమతి య,నా నొప్పెడువారు వికచ ♦ నాళీకముఖుల్. 328

క. వారలలోఁ గేశినికిఁ గుమారుఁ డొకండు వొలిచె నస • మంజనుఁ డనఁగా
ధీరులు పెక్కురు తనయులు, శూరులు జన్మించిరల్ల • సుమతికిఁ గడిమిన్. ౩౨౯

క. అసమంజసుఁడను వాఁడిల, నసమంజసుఁడై ప్రజలకు • ననిశము బాధల్
విసువక కూర్చుచునుండిన, కసితో నృపుఁ డడవి కనిపెఁ • గన్నకుమారున్.

క. జతనిసుతుఁ డంశుమతుం, డాతతభుజవిక్రముఁడు మ • హాబాహుం డా
ఖ్యాతుఁడు శూరాగ్రణులం, దాతని మెచ్చెదరు పౌరు • లందఱు కమతిన్. ౩౩౧

వ. వసుమతీ పుత్రు లఱువదివేలవారు శూరులై యొరుల లెక్కసేయక యుక్కుతునియలై యెక్కుడు గరువంబుతో మెలంగుచుండి రంత సగరుం డశ్వమేధదీక్షితుండై మఖాశ్వంబు వెంట రక్షార్థంబు గొడుకులన్ బనిచిన. ౩౩౨

క. జనపదములఁ బట్టణముల, వనపదముల మండలందుఁ • బర్వతములయం
దనువుగ హయము చరించెను, దనుఁ గాంచుచు సాగరులు ని • తాంతము మెలఁగన్.

వ. అంత

గీ. నారదుని చోదనన్ జేసి • నాకవిభుఁడు, హయముఁ గొనిపోయి తగఁ గపి • లాశ్రమంబు
ముందఱన్ గట్టివేసెను • మోసపోయి, హరినిఁ గోల్పడి సాగరు • లాతురులయి. ౩౩౪

క. పురమును బురమును గిరినిన్, గిరిని వనంబును వనంబుఁ • గ్లేశమనక వే
తిరుగుచు వెదకుచునుండిరి, తురగం బెచ్చోటనుగాని • దోఁపకయుండెన్.

సీ. అంత వారలు భూవల • యాంతరాళ
మంతటను శోధనము నేర్చి • హయము నెందుఁ
గనక వ్యాకులచిత్తులై • కడిఁదివగను
బుట్టలనుఁ ద్రవ్వుకొనుచు ద • ఱ్వ్వలకుఁ జనిరి. ౩౩౬

క. ఏపుట్ట నెట్టి శేషుఁడొ?, రాపొనరింపంగఁ జను నె? రాజసుతులు దో
శ్శ్రీపరవశులై యరయక, యా పగిదిగఁ బృథివిఁ ద్రవ్వి • యరయుచునుండన్,

గీ. ఒక్కచోఁ బూరిమేయుచు • నున్న యశ్వ
రత్నమును గని చాలహ • ర్షంబుఁ జెంది
ఎవ్వఁడొకొ? వాజి ద్రెచ్చిలి • యిందుఁ జేర్చె
వాని దెగటార్పవలదె యో • వ్వాఁడుగాని. ౩౩౮

చ. అనుకొని వారలంత నరకాయన గపిలర్షి మహాత్మకుండు పా
పనుఁ డగుపట్టె నంత వడిఁ బార్థివసూనులు గ్రొవ్వుమీఱి మా
నిసి గని యోరి! నిల్వుమిఁక నీవు మఖాశ్వము బ్రుచ్చిలించి యిం
దనువుగ దాఁచికొంటివె? దురాత్మ! యెఱుంగక సాగరావళిన్. 339

—* సగరసుతులు కపిలకోపాగ్నిచే బూడియగుట *—

క. అనియిటు లహంకరించిన, విని యమ్ముని హుంకరించె వేగ సగరజుల్
మునుకొని దహింపఁబడి యంతనె భస్మంబైరి తమదు దర్పముతోడన్. 340

గీ. జన్మమును గాని జన్నపుం జక్కిగాని
యెఱుఁగక మహాతపంబున నెసఁగు కపిల
సంయమునిఁ దాఁకి సురిగిరి సాదురేగె
నేని తల పొలమునఁగాని నిలువదనరె! 341

చ. కొమరులు రాకయుండుటయు ఘోటక మాసరిహద్దు నెందు నా
గమనము సేయకుండుటయుఁ గన్గొని యాసగరప్రభుండు జ
న్నము నెడ దీక్షితుండగుట నందననందను నంశుమంతు శీ
ఘ్రముగ హయంబు జాడఁగనఁబంచెను పావనదీప్తి సంచయున్. 342

గీ. అంత నతఁడును వసుమతి నంతఁ దిరిగి
గర్తముల దారి యందందుఁ గలయఁ జూడ
నొక్కచోఁ గానుపట్టె నశ్వోత్తమంబు
దాని దగ్గఱఁ గనుపట్టెఁ దాపసుండు. 343

చ. కని మునివర్యుపాదముల కగ్గున వ్రాలిన నమ్మహాత్ముఁడా
తనికి సమస్తమున్ దెలిపి తా హయరత్నము నిచ్చి పంపఁగా
వనరుచు నాతఁడున్ హయముఁ బట్టుకపోయియుఁ దాతకిచ్చి తా
వినిచెఁ దదీయపుత్త్రికుల వృత్తము నశ్రులవెల్లి గొల్పుచున్. 344

గీ. ఘోరమగు వాక్యముల ఖేదము కూలిపడి క
డున్ గడున్ దుఃఖమునను మిడుకుచు మఖంబుఁ
గల్పవిధితోడ సంపూర్తిగా నొనర్చి
యవభృథముఁ జెందె భూప్రజలంతమెచ్చ. 345

చ. మునికినుకన్ గరంగిన యమోఘులఁ బుత్త్రుల నుద్ధరింపఁ బా
వనియగు స్వర్ధునిన్ భువికిఁ బాఱఁగఁ జేయుఁ డటంచు నారదుం
డనఘుఁడు సెప్పిపోయె నిఁక నట్టులొనర్పఁగఁ జాల కెట్టులో
వవరుచు రాజ్యమేలి త్రిదివంబున కేగె నృపుండు పేర్మిమై

గీ. అంశుమంతుండు ప్రభుఁడయి యవని నేలి
ఘనభుజు దిలీపుఁ డను నొక తనయుఁ బడసి
రాజ్యమున వానినిల్పి యరణ్యమునకుఁ
దపముఁ జేయఁగఁ జనియె నుదారమతిని. 347

వ. అంత

క. భూపుండై చెల్వమరు దిలీపుండును నుత్తముఁడు బలీయుఁడునైనన్
బాపఘ్నమైన గంగను, భూవదవినిఁ జేర్పలేక పొగిలెన్ మదిలోన్ 348

ఉ. ఆనృపవర్యపుత్త్రుఁడు మహాబలుఁ డిద్ధపరాక్రముండు నా
నానరపాలశేఖరఘనద్యుతిరంజితపాదపద్ముఁడున్
మానిజనప్రియుండును సమంచితకీర్తియు నా భగీరథుం
డానరనాథశాసనము నంది నృపాసనమెక్కి యుక్కునన్ 349

— * భగీరథుఁడు పుడమికి గంగను దెచ్చుట * —

వ. ప్రపితామహులపాటు విని యవ్వారల నుద్ధరించుటకై దేవగంగావతరణంబుఁ గూరుపఁబూని హిమశైలారణ్యంబున కేగి యందు దేవగంగఁగూరిచి తపించిన నాయమ పొడసూపి యభిమతంబడుగు మనుడు దివినుండి తన్ను ధరిత్రి నవతరణంబుసేయుమన్న నా త్రిభువనపావని యిట్లనియె. 350

చ. హరుని భజింపుమా యనఘుఁ డాశ్రితసౌఖ్యకరుండు నన్ను శం
కరుఁడు వినాగ నొండొకఁడు కౌశలుఁడై ధరియింపలేఁ డిటుల్
ధరణికిఁజేరవచ్చిన వృథాయగు నీదు ఫలంబుగల్గ ది
త్రెఱఁగునఁ బాఱిపోదు బలిధిష్ణ్యముఁ బన్నగలోక ముద్ధతిన్. 351

క. అని యంతర్ధానం బ్యాధునీపతంసంబు సేయఁ దోడనె శివునిన్
మనమున నిల్పి భగీరథుఁ, డనువుగఁ దపసున్ బొనర్చె హాయనము విధిన్. 352

గీ. అంత బాలేందుమౌళి ప్రత్యక్షమొంది, యాభగీరథునకు ననోహరుసమయ్యె
గంగనుధరించి నీకొసంగఁగల నిప్పు, నీదుప్రపితామహులఘుంబు నిస్తరింప.

—* గంగావతరణము *—

క. అని మందాకినిఁ దలఁపుడు, ఘనవేగముతోడ నాకె • కనుపడి శివునిన్
గొని పాతాళముఁ జేరుట,కును దలఁప శివుడు కపర్ద•కుహరమున ధునిన్. 354

సీ. వేగఁ జేరిచి బంధించి • బిందువొకటి
నృపునకీయఁగ ధారయై • నెగడి ధంధ
ణాధణాధణధణధణ • నాదములను
బెక్కుసేయుచు నురువడి • యుక్కుమీఱి. 355

క. కలహంసగతులతోడను, సలలితముగ గంగ వెడలఁ • జక్కఁగ నృపుఁడా
నెలతలదొరకును గంగకుఁ, బలుతీఱు నుతులనుసల్పి • వాహిని కనియెన్.

క. గంగా! మాకలుషము లడఁ,గంగాఁ బొనరింపు మమ్మ!• కారుణ్యమెసం
గంగా నీసరిధుని కలు,గంగా వినమెందు నిజము • కంజాతముఖీ! 357

క. గంగా గంగా యనుచు మ,దిం గను నినుఁ దలఁచిరేని • దేహు లఘములన్
భంగింతురు నాకముకే, గంగలుగుదు రిందుఁ గల్ల • గలుగదు గంగా! 358

సీ అని రథంబెక్కి యానృపుఁ • డరుగుచుండఁ
దోడనే గంగయును సము•త్తుంగభంగ
రంగదున్నతమీనతి•మింగిలాహి
నక్రచక్రాంగచక్రాభి•నందితయయి. 359

చ. చని చని కాపిలాశ్రమముఁ • జక్కఁగ జేరఁగఁబోయి యందులన్
మునివరకోపదగ్ధుల స•మున్నతులౌ సగరాత్మపుత్త్రిలన్
ఘన జలపూతులన్ సలిపి • గ్రచ్ఛఱ నాకముఁ జేరఁబంపి జీ
వననిధిఁ జెందె దివ్యముని•వర్గ మనర్గళభంగిఁ బాడఁగన్. 360

వ. మఱియు భగీరథానీతయగుట భాగీరథియనియుఁ ద్రోవలో జహ్నుముని గృహీతయై తత్కర్ణంబునుండి మరల స్రవించుటంజేసి జాహ్నవియనియు నిట్లనేకాహ్వయంబుల ధరించియలరె మఱియు నీగంగావతరణచరిత్రం బెవ్వరేని చదివిన వినిన నవ్వారైహికాముష్మిక సుఖంబులొందెదరిక

ఆ. అల భగీరథునకు• నాత్మజుండు శ్రుతుండు,పొడమె వానివంశ•ము నెడల ఋతు
పర్ణుఁ డుద్భవించె• వానికినిన్ సుదా,సుండు పుట్టె మిగుల•సుభ్రయశుఁడు 362

వ. అవ్వాని వంగసంబున ఖట్వాంగచక్రవర్తి యుదయించె నాతనికి దీర్ఘబాహుం డును వానికి రఘుండును రఘునకుఁ బృథుశ్రవుండు నతని కజుండును నాతనికి దశరథుండును జనియించి రా దశరథునకు గౌసల్యాకైకేయీసుమిత్రలను భార్యాత్రియంబునందు శాంతయను కన్యయును శ్రీహరితత్త్వంబు నాల్గువిధం బులై రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్ను లనువారలును నవతరించి రా శాంతను ఋష్యశృంగుండు పెండ్లియాడె నిఁక రామచంద్రుండు ౭౬౩

—* శ్రీరామచరితము *—

క. శివువిల్లు విఱిచి జానకి, నవనీజను బెండ్లియాడె • ననుజన్మలు మాం
డవి నూర్మిళ శ్రుతకీర్తిని, నువిహితగతిఁ జేకొనిరి వ•సుంధర మెచ్చన్. ౭౬౪

వ. మఱియు నా రామచంద్రుండు పిత్రాజ్ఞాపాలనార్థంబు రాజ్యంబుఁ బాసి జటా వల్కలంబులను ధరించి సీతాలక్ష్మణయుతుండై దండకారణ్యంబుఁ జేరి పదు నాలుగేండ్లందు వసించె నింకను ౭౬౫

సీ. గాధిజుసవనంబుఁ • గావఁగాఁబోయి సు, బాహుదైత్యునిఁ జంపె • బాహుశక్తి
పదునాల్గువేలపైఁ • బదునాల్గురను జన స్థానంబునం జంపె • దానవులను
ఆవిరాధుని గబం•ధాసురు వనపథ, మందు వధించెఁ బే•రైన కడిమి
నబ్ధి వారిధిఁ గట్టి • యలపంక్తికంఠుని, సమయించె సపరివా•రముగ లంక

గీ. రామనాథుఁ బ్రతిష్ఠించె • రాణ కదుర. నశ్వమేధంబుఁ బొనరించె • నతులదీప్తిఁ
బదియు వేలేండ్లు భూమినిఁ • బాలనంబుఁ, జేసె శ్రీరామచంద్రుండు • వాసియలర

వ. మఱియు నహల్యాశాపవిమోచనంబును. మారీచసంహారంబును, వాలినిగ్ర హంబును సుగ్రీవవిభీషణానుగ్రహంబును బొనర్చి జానకీదేవియందుఁ గుశల వులను బుత్త్రిద్వయంబుఁ బడసె. ఆకుశునకు నతిథియను పుత్త్రుండు జన్మించె నవ్వాని వంశంబున ననేకులు రాజన్యశ్రేష్ఠు లుదయించి రీయది మహనీయం బగు దివాకరవంశచరితంబిఁకఁ జంద్రవంశంబు నెఱింగింతు వినుండు.

—* చంద్రవంశము *—

మ. చిన తనమందు దేశికుని • చెల్వను దారను జంద్రుఁ డొందుటన్
గనదురుకాంతిమండలుఁ డ•ఖండయశుండు బుధుండు పుట్టె నం
దనుఁడు పురూరవుం డిల • యెడన్ బొడమెన్ శశిసూతి కూర్వశీ
వనరుహనేత్ర కాతనికిఁ • బల్వురు పుత్త్రిలు పుట్టి రిమ్ముగన్. ౭౬౮

వ. ఆయువు శ్రుతాయువు సత్యాయువు జయంతుఁడు విజయుండు ననువారు. అం దాయువునకు నహుషుండును, క్షత్రవృద్ధుండును రజియును రంభుండును నను వారు పుట్టిరి. అందు నహుషునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయాతియు వియాతియు గుంతియు ననునార్గురు కొడుకులు జన్మించిరి. వారిలో యయాతి పట్టాభిషిక్తుఁడై శుక్రతనూజయగు దేవయానను వృషపర్వసుత యగుశర్మిష్ఠను వివాహంబై వారియందు యదుదుర్వసుద్రుహ్యానుపూరు లను వారిఁ బుత్రులఁబడసె. 369

క. వారలలోనన్ బూరుఁడు, ధీరుండై తండ్రియనుమతిని భూవిభుఁడై
శూరుండై దిగ్విజయముఁ, గూరిచి భూవలయమేలెఁ గుశలత యలరన్. 370

వ. అట్టిపూరుని సంతానపరంపరయందు దుష్యంతుండు పుట్టె. ఆ దుష్యంతునకు శకుంతలయందు భరతుండుజన్మించె. ఆ భరతునకుఁ గైకేయియందు హుత మన్యుఁడు పుట్టె నవ్వానికిజామీఢుండును వానికి సంవరుణుండు జన్మించి సూర్యతనూజయగు తపతిని బెండ్లాడి యామెయందుఁ గురుండను సుతున్ బడసె. వాఁడు కురుక్షేత్రంబునిర్మించె నాకురుని వంశంబునఁ గ్రమంబుగ దేవాపిశంతనబాహ్లికులు జన్మింప నందు శంతనుండు రాజయ్యె. ఆశంతనునకు గంగాదేవియందు భీష్ముండును సత్యవతియందు విచిత్రవీర్యచిత్రాంగదులను వారునుజన్మించిరి. భీష్ముండు బ్రహ్మచారివ్రతమును ధరించుటను సాత్యవతేయు లనపత్యులై నశించుటనుజేసి వ్యాసుండు వారి క్షేత్రంబులందు ధృతరాష్ట్రపాండులన్ గనియె. ధార్తరాష్ట్రులు నూర్వురుపైశున్యంబు నొంది చెఱఁగులగుటఁ బాండుకుమారు లవ్వారిఁ గురుక్షేత్రంబున యుద్ధముచేసి సమయించి రం దర్జునున కభిమన్యుండును నాతనికిఁ బరిక్షిత్తయ్యుఘునకు జనమేజయుండును నవ్వానికి శతానీకశంఖులును, శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుండను పుత్త్రుండు జన్మించి నవ్వానివంశంబున ననేకులు పొడమి రిందుఁ బురూరవుపుత్రులగు శ్రుతాయువు మున్నగువారల వంశపరంపరయందు దివోదాసుండు మున్నగువారలు పొడమి రందుఁగొందఱు బ్రాహ్మణజాతిఁ జెందిరిఁక యయాతిపుత్త్రుండగు యదుఁడనువాని వంగడంబున శ్రీమన్నారాయణుండు కృష్ణుండై యనంతుండు బలరాముఁడై యవతరించి దుష్టజనమారణంబొనర్చి ధర్మరక్షణం బొనరించి రీయది చంద్రవంశచరిత్రం బిఁకేమి వినఁదలంతు రన నవ్వారలు మహాత్మా! వేదవిభాగంబుఁజేసి యష్టాదశపురాణంబులను భార

తేతిహాసంబును రచించిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనజన్మంబుతీ రెఱింగింపుమనుడు సూతుండిట్లనియె.

—* వ్యాసజన్మము *—

చ. ఘనుఁడు వశిష్ఠపౌత్రుఁడు జ♦గద్వినుతుం డల శక్తిమానినం
దనుఁ డనవద్యతాపసధ♦నప్రచయుండు పరాశరుం డహా
మునిపతి తీర్థసేవనముఁ ♦ బూని రహిం యమునాతటిన్ నిషా
దునిఁగని యోడఁగూర్చి నను♦దొందర నావలిరేవుఁ జేర్పనాన్, 372

క. వాఁడును బోసేయుచుఁ బూఁ, బోఁడినిఁ దనకూఁతుఁజూచి♦పుత్రిక! నీవీ
యీడెనయుని మేటిమునిని, నోడను దాటింపు మవలి♦యొడ్డుకు ననుడున్. 373

క. అదియును నట్టులనే యని, ముదమునఁ దరినెక్కఁజేసి ♦ ముని నవ్వలిగ
ట్టుదరికిఁ జేరుచుచుండఁగ, ముదితను బరికించి దివ్య♦ముని పరవశుఁడై. 374

చ. ముసిముసి నవ్వులొల్కు మొగ♦మున్ జెవులందెడు కన్నుదోయి పెం
పెసఁగు మెఱుంగురంగుల వ♦హించిన యందపుగుబ్బజంట నీ
రసమయి తోఁచు నెన్నడుము ♦ రాణదలిర్పఁగ లేఁతప్రాయవుం
బసలఁ బసందులన్ దొలుకు ♦ భామనుజూచి స్మరాశుగార్తుఁడై. 375

గీ. నావ దరిఁజేరినంత నా♦నాతిఁజేరి, చేయిఁబట్టిన నయ్యాది ♦ సిగ్గుఁజెంది
ఏమియిది దేవరా! యన♦నెఱుకచేసెఁ, దనదుహృదయంబుఁబొలతికి♦దాపసుండు

వ. అంత నయ్యాది యింకను సిగ్గుతోఁ దలవంచుకొని యమ్మునివరేణ్యునకిట్లనియె.

ఉ. బోయకులంబుదాన, విను ♦ భూసుర! చేపలకంపు నాయొడల్
హేయముగాదె! నీకిది ము♦నీంద్రుఁడ వెంతయుఁ బావనుండవున్
నాయమె? యిట్టి నీచకుల ♦ నారులతో మరుకేళి సేయఁగా
నీయెదకెట్లు దోఁచెనొకొ? ♦ నేర్పునఁగాంచుము ముందువెన్కలన్ 378

ఉ. అందును నేను గన్నెను మ♦హాత్మక! తల్లియుఁ దండ్రియుం గలా
రందదె గాంచుచుండి రిట ♦ నంగజకేళిని నిన్నుఁజెందఁగా
ముందట నన్నుఁగైకొనెడు ♦ పూరుషుఁ డుండునె? తల్లిదండ్రులున్
దొందరసేయరే! యొరులు ♦ తుందుడుకంచుఁ దలంపరే? గురూ! 379

తరల. అనినఁ దాపసుఁ డిట్లు నల్కెఁ ల♦తాంగి! విన్మిఁక నీయొడల్
ఘనసుగంధపరంపరావృతిఁ ♦ గాంచు నీవిఁక రాజనం

దనవు నిక్కము పోయెదన్ నుడి • తప్పఁ జూడుము కన్నెచో
వ్వను నడంగదు చూడరెవ్వరు • పొంకమా హీను మొప్పెడున్. 380

ఉ. సురతముసేయు వేగముగ • సుందరి నా! యిఁక నన్నుఁ గూడి న
చ్చరలన్ రేఁతి జవ్వనపుఁ • జానలఁ బల్వురఁ జూచియుంటి నె
వ్వరును నీని నాహృది నిబద్ధిఁ గరంగకయుండె నేఁడు తాం
దరపడుచుండె నీయెడలఁ • దవ్వునె దైవగతుల్ మహాల్పుఁగాన్. 381

గీ. నీవు యోజనగంధివై • నెగడఁగలవు
తనయుఁడు జనించు సత్తపో•ధనుఁడు ఘనుఁడు
రాణి వగుదువు రాజాధి•రాజు నిన్నుఁ
బడయుఁ దడవేల చే•సెదు? పద్మగంధి! 382

గీ. అనిన నది దేహసౌగంధ్య • మమరుటయును
మంచు గడుఁ గ్రమ్మి తనవారు • మఱుఁగుటయు
పరసి మునినిఁ దపోధను • నెఱిఁగి మాఱు
పలుకుటకు నోడి రతిక్లిష్ట • పడియె మునికి. 383

ఉ. అంతనె మాని చెల్వఁగొని • యయ్యమునాతటమందునున్ గడున్
సంతసమొప్పఁ బుష్పశర•సంగరభంగులఁ దృప్తిదీరఁగా
నెంతయుఁ గ్రీడసల్పి చనె • సిద్ధుఁడు వ్యాసమహామునీంద్రుఁ డ
శ్రాంతతపోధనుం డాదవ • సారసనేత్రిసమానుఁ డున్నతిన్. 384

క. కుడిచేతఁ గమండలువును, నెడమదియగు చేత దండ • మెసఁగంగ జడ
ల్గడుఁ దనరఁ గృష్ణతనుఁడై, పొడమి జననిపాదములకు • మ్రొక్కియిటులనెన్.

క. ఎప్పుడు పనిగలిగిన నీ, వప్పుడె ననుఁ దలఁపవలయు • నాక్షణమున నే
నొప్పుగ వచ్చియు నాపని, తప్పక నెఱవేర్చువాఁడ • తల్లిరో! విన్నా!

క. అనియనుమతిఁ గొని వేగమె, చనియెను వ్యాసుండు తపసు • సాధింపఁగ నం
తన యోజనగంధియుఁ బుత్రుని విడువఁగలేకవగను • బొగిలియు మదిలోన్.

వ. సుతుని యాకారంబును సద్గుణసౌష్ఠవంబును దలంచుచు మరల నోడయెక్కి
యవ్వలిగట్టునందున్న తల్లిదండ్రులయొద్ద కరిగె నంత వ్యాసుండు యమునా

ద్వీపంబందుఁ బుట్టుట ద్వైపాయనుం డనియు నల్లనివాఁడౌట కృష్ణద్వైపాయ
నుం డనియును వేదవిభాగంబు నొనర్చువాఁడౌట వేదవ్యాసుం డనియుఁ
బేరులఁ జెంది ముందుగఁ దీర్థరాజంబగు ప్రయాగంబు నొంది యందు
నుండి నైమిశంబుఁ గురుక్షేత్రంబు హరిద్వారంబు నుజ్జయిని నయోధ్యను
మధురను ద్వారకాపురి నమరావతి సరస్వతిని సింధుసంగమమును గంగా
సాగరసంగమమును త్ర్యంబకంబును సప్తగోదావరీతటంబును గాలంజరం
బును బ్రభాసంబును గేదారంబును బదరీవనంబును ఓంకార క్షేత్రంబును
బురుషోత్తమంబును గోకర్ణంబును భృగుకచ్ఛంబును భృగుతుంగంబును బుష్క
రంబును శ్రీశైలంబును ధారాతీర్థంబును గుమారగిరిని సేవించి వారణాసిన్ జేరి

గీ. అందు మణికర్ణికాస్నాన • మమరఁ జేసి, విశ్వనాథునిఁ బూజించి • విఘ్నపతుల
నెల్ల సేవించి గౌరుల • నెల్లఁ గాంచి, కాలభైరవు నర్చించి • గణముతోడ. 389

క. కేశవుల నఖిలదేవా, ధీశుల లోలార్కముఖుల • దినవర్యుల య
క్షేశుని భజించి తగ వ్యా, సేశుఁ బ్రతిష్ఠించి కొలిచి • యింపు లమరఁగా. 390

గీ. శ్రుతులను విభాగ మొనరించి • యతులితముగఁ
బదునెనిమిదిపురాణముల్ • వరఁగ రచన
చేయఁగా నెంచి తద్వృత్త • సిద్ధి యెందు
నే మహాలింగమును భజి • యింప నొదవు. 391

క. సంకటహరుఁడై శ్రితులకుఁ, బంకిలచిత్తులకుఁ గలుష • భంజకుఁ డనునా
యోంకారేశ్వరుఁడును నత, శంకరుఁడగు విశ్వనాథ • సమ్రాట్టుం డెన్ 392

సీ. కాలేశ్వరుఁడు వృద్ధ • కాలేశ్వరుండును, కర్ణేశ్వరుండు గో • కర్ణవిభుఁడు
జ్యేష్ఠేశ్వరుఁడు సుర • జ్యేష్ఠేశ్వరుండను, చంద్రేశ్వరుఁడు హరి • శ్చంద్రవిభుఁడు
హ్లాదేశ్వరుం డను • హ్లాదేశ్వరుండును, భాండేశ్వరుఁడు తిల • భాండవిభుఁడు
చండీశ్వరుఁడు ద్యుమ • చండీశ్వరుండును, భూతేశ్వరుఁడు భార • భూతివిభుఁడు,

గీ. మఱియుఁ గలశేశ రత్నేశ • మధ్యమేశ, వీరభద్రేశ వీరేశ • భైరవేశ
పార్వతీశ్వర ధర్మేశ • బాష్కలీశ, కందుకేశ్వర గంగేశ • కపిలవిభులు. 393

వ. ఇంకను గృత్తివాసేశ్వరుండును గామేశ్వరుండును దారకేశ్వరుండును దశా
శ్వమేధేశ్వరుండును నందికేశ్వరుండును భవానీశ్వరుండును బర్వతేశ్వరుండును
వ్యాఘ్రేశ్వరుండును గోటిరుద్రేశ్వరుండును హాటకేశ్వరుండును భువనేశ్వరుఁ

డును జైగీషవ్యేశ్వరుండును గోకర్ణేశ్వరుండును బృహస్పతీశ్వరుండును ప్రసన్న వదనేశ్వరుండును మహాలక్ష్మీశ్వరుండును మదాలసేశ్వరుండును నవిముక్తేశ్వరుండును విశాలాక్షీశ్వరుండును వరాహేశ్వరుండును లాంగలీశ్వరుండు మతంగేశ్వరుండు గపర్దీశ్వరుండు యమునేశ్వరుండును నర్మదేశ్వరుండును హరికేశేశ్వరుండును మోక్షేశ్వరుండు ప్రమోదేశ్వరుండు మున్నగాఁగల దివ్యలింగంబు లనేకంబులు గల వీందు నాయభిమతంబుఁ దీర్చెడు లింగం బెద్దియో యని కొండొకతడవు యోజించి యంతనె యవగతంబైనట్లు సంతసించి యవును మఱచితి 394

సీ. తుంబురుండును నారదుండును నెవ్వనిఁ గొల్చి, సంగీతవిద్యలోఁ • జతురులైరి
అంగిరసుండును • నల శుక్రుఁడెవ్వాని, భజియించి పాండితీ • ప్రౌఢిఁ గనిరి
పౌలస్త్యుఁడెవ్వని • పరఁగ నర్చించి ధ, నేశుఁడై విద్యాధ • రేశుఁడయ్యె
ఖట్వాంగుఁ డనపత్య • కలుషుఁడై యెవ్వనిఁ, బూజించి కాంచెను • బుత్రలబ్ధి
గీ. శ్రీకరుఁడు గోపకుం డేని • సేవఁ జేసి, శాంభవగణాధిపత్యంబు • సంతరించె
నట్టి శ్రీమధ్యమేశ్వరుం • డభవుఁ డుండ, గొణగ నేటికి సిద్ధుల • కొఱకు నేను.

ఉ. నేను మధ్యమేశ్వరుని • నిష్ఠ భజించి పురాణకర్తృతా
న్యూనవిభూతిఁ గాంతునని • యొప్పగ జాహ్నవిఁ గ్రుంకి యెక్కడో
పూనిక మధ్యమేశ్వరుని • బూజ యొనర్చుచునుండెఁ బెక్కునా
ళ్ళా నియతిన్ గనుంగొని • మహాత్మకుఁ డిందుధరుండు పేర్మిమై. 396

గీ. లింగమధ్యను బాలక • లీలఁ దోఁచి, వరము లిచ్చెద నడుగునా • వ్యాసమౌని
సంబరంబున వందన • శతము చేసి, యిట్లు వినుతించె నెంతయు • నింపు గదుర. 398

క. వాకున మనసునఁ దనువునఁ, జేకొన రాదీశ! నిన్నుఁ • జెలఁగెడు శ్రుతులున్
నీకలిమి దెలియవిఁక నీ, వే కర్తవు భర్తవును మ • హిన్ హర్తవునున్

క. నీవే యమరులకాద్యుఁడ, వీవే భవపాశహరుఁడ • వీవే బ్రహ్మం
బీవే యానందమయుఁడ, వీవే యీశ్వరుఁడ వగుచు • నెసఁగెదవనఘా! 399

క. లేదీశ! నీకు జన్మము, లేదాహ్వాయ మెందుఁ గులము • లేదిఁక గోత్రం
బేదియు లేదైనను నాపాదింతువు త్రిజగములకు • భద్రములరహిన్. 400

చ. ఎఱుఁగఁగ లేరు నిక్కముగ • నెంతయు ధాతయు నిందిరావిభుం
డెఱుఁగఁగ లేఁడు శక్రుఁడును • నెంచ నలేరు సువర్వవల్లభుల్

పరమము యోగిదుర్లభము ♦ భక్తజనప్రియమైన తావకా
క్షరమగు తత్త్వమట్టి నిను ♦ స్వాంతమునందు నుతింతు నీశ్వరా! 401

సీ. నీవలన సర్వమేర్పడు ♦ నీవె సర్వ, మీశ! పసిబాలుఁడవు యువ♦వెంతయేని
వృద్ధమూర్తివి నీకివె♦వినుతిఁ జేతు, శర్వునకుఁ బరమాత్మకు ♦ శంకరునకు 402

వ. అని యిట్లు వినుతించిన వ్యాసమునికిఁ బ్రీతుండై పరమేశ్వరుండు నీవభిలషించి నట్లు నీకఖిలవిద్యల నావహింపఁ జేసితి నిఁక నీ వాక్కునుండి పురాణేతిహాసంబుల రచింపఁ జేయుదుఁ గీర్తికరుండవగుము. నీవు నుతించిన యీ స్తవంబును నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన వవ్వారు శ్రేయంబులొందెదరని యంతర్ధిఁ గాంచె నంత వ్యాసమునీంద్రుండు సంతసంబున బ్రాహ్మంబు, పాద్మంబు, వైష్ణవంబును శైవంబును భాగవతంబును నారదీయంబు మార్కండేయం బాగ్నేయంబును బ్రహ్మవైవర్తంబు, లైంగంబు, వరాహంబు, వామనంబు, కౌర్మంబు, మాత్స్యంబు, గారుడంబు, స్కాందంబు, బ్రహ్మాండంబను పదునెనిమిదిపురాణంబులను భారతేతిహాసంబును రచించి శిష్యులగు మాకండఱకుఁ జెప్పె నీ పురాణంబులను లోకంబందు వినునట్టి శ్రోతలు పురాణావసానంబందుఁ బురాణవక్తను బూజించి సువస్త్రంబుల సువర్ణహస్తకర్ణాభరణంబుల సవత్సయగు పాడియావు నేనుంగును నగ్రహారంబును సనుస్తవస్తువుల శక్తి శౌర్యంబుసేయక యొసంగి పురాణగ్రంథమును బూజించి సమర్పించి బ్రాహ్మణభోజనం బొనరింపఁ జేసి దక్షిణ లీయవలయు నట్లైనఁ బురాణశ్రవణఫలంబు నొందెద రిట్లు మీరడిగిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనజన్మచరిత్రంబుఁ జెప్పితి నిఁకేమి వినుదురనిన మునులు సూతున కిట్లనిరి. మహాత్మా! 403

క. శివుచరిత్రల విని ప్రీతిఁ♦జెందినాము, శివుసనాతనశక్తియా ♦ శివచరితలఁ
దనరు నద్దేవి దివ్యావ♦తారములను, బోధసేయుము మాకిప్డు ♦ పుణ్యమూర్తి!

వ. అనిన సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

చ. సురథుఁ డనంగ నొక్క నృప♦సోముఁడు భూరిబలుండు కోలయన్
బురమును నేలుచుండఁగ రి♦పుల్ చతురంగచమూసమేతులై
పోరిఁ బోరి ముట్టడించిరి నృ♦పుండును సేనలనెల్లఁ గూర్చి సం
గరమున కేగి ఘోరితము ♦ గాటముగా నొనరించె ధీరుఁడై. 406

మ. పగవాం డ్రెక్కుడు మూఁకలై సురథునిన్ బాహాబలం బెక్క డొ
వ్వఁగ నోడించి వరూథినిన్ జదువఁ దత్పౌరుల్ ప్రధానుల్ హితుల్
దగురీతిన్ రిపురాజుతోఁ గలసి నేస్తం బొంది రంతఁ గడున్
వగతో డస్ బురిఁ బాసి యా సురథభూపాలుండు చేరెన్ వనిన్

—* సురథుఁడు సుమేధఋష్యాశ్రమంబుఁ జేరుట *—

ఆ. అంత నొక శాంతమైన ఋష్యాశ్రమంబుఁ
జేర నమ్ముని నవ్వాని గారవించి
యందు నుండు మనియె నతం డట్టు లుండెఁ
బిదప నొక కొన్నినాళ్ళకు బేరుఁ డొకఁడు. 408

క. తనవారలతో లోభం, బున వెడలింపఁబడి వచ్చె భూపుఁడు వైశ్యుం
డును నన్యోన్యం బరసి జ,తను నొప్పి వసించి రందుఁ దగులము కొదగ. 409

గీ. అరిజితుండయి నిజజనా నాదరమున, మరగుచుండెను భూజాని మమత దక్క
వంచితుండయి తనవారి వలన వెడలఁ, బడియుఁ గోమటి వారికై పలవరించు.

వ. ఇట్లిద్దఱొకనాఁ డమ్మునివరుండు తీరి కూర్చున్న సమయంబునఁ దారసించి
మ్రొక్కి యందు భూపాలుం డిట్లనియె. 411

ఆ. శాత్రవతిరస్కృతుఁడ నౌట శత్రుజనులఁ
బోరి గొనఁగ నెంచు నామది పుణ్యమూర్తి!
అదయులై నాదు సచివాదు లరులఁ జేరి
రుల్లము తపించుచుండెడు నుడుకుమీఱి. 412

క. ఈ బేరుఁడు తనవారల, చే బిట్టుగఁ దరుమఁబడియుఁ జెన్నఁటిమదితో
నా బందుగులను జేరఁగఁ, దాఁ బరితాపంబుఁ జెందుఁ దహతహయమరన్.

వ. ఈ రెండు దుఃఖంబులును మోహజాతంబు లగుట నవ్వానిఁ బాపి మమ్మును
గ్రహింపు మనిన రాజునకు మునీంద్రుం డిట్లనియె. 414

—* సుమేధముని సురథునకు మహామాయావైభవంబుఁ జెప్పుట *—

సీ. విను మహామాయ శివసనాతని నరేంద్ర!, సర్వజనమనములకు నజ్ఞానరూప
మైనరూపంబుఁ గూర్చు నద్దాని నజము, ఖామకులు పాయలేరు సత్యంబు వినుమా

కం. సురలే యమ్మాయను బడి, పరతత్త్వము నెఱుఁగలేరు • పార్థివ! యిఁక నీ
నరు లెట్లెఱుంగ నేర్తురు, పరఁగ జగన్మాతృరచిత•బంధాన్వితులై. 416

వ. మఱియు నాయంబ త్రిగుణమై వరదమై విరాజిల్లు.

కం. ఆపెయె విశ్వముఁ గూర్చెడు, నాపెయె పాలించుచుండు • నాదరమతితో
నాపెయె హరించు నిఁక జనుఁ, డాపె కృపన్ గనినఁబాయు•నమ్మోహంబున్

గీ. అనిన నానృపుఁడడిగె మ•హానుభావ!, యామహా•మాయ యెవతియో•యట్టి దేవి
యెట్లుజనియించెనో మాకు• నెఱుఁగఁ జెప్పు, మనినవారల కిట్టుల•ననియె మౌని.

— * మధుకైటభ సంహారము * —

ఉ. మున్నొకమాఱు సంద్రము స•మున్నతవై ఖరి నేకమై తగన్
బన్నగరాజతల్పమునఁ • బద్మదళాక్షుఁడు నిద్రఁదూఁగఁగాఁ
బన్నుగ విష్ణుకర్ణయుగ•పంకభవుల్ మధుకైటభాఖ్యులై
నెన్నికమీఱు రక్కసులు • హెచ్చుమెయిన్ బరికించి నల్గడన్. 419

ఆ. కమలనయను నాభి•కమలమునందున్న, విధినిఁ జూచి వేగ•వధయొనర్పఁ
గడఁగుచున్న నంత•నడలి నల్వ శయానుఁ, డైన హరినిఁ జూచి•యాత్మయందు

గీ. జగదధీశ్వరిఁ గూరిచి • చక్కనిట్లు, వందనముఁ బొనరించి కొ•డింది భక్తి
మెఱయసంస్తవమొనరించె•దురితహంత్రి!, కాలరాత్రి!మహా•రాత్రి!•గాఢరాత్రి!

కం. రక్షింపు మహామాయా!, రక్షింపుము నన్ను మోహ•రాత్రి! దయాళూ!
రక్షింపు యోగనిద్రా!, రక్షింపుము మెఱయలైన • రాక్షసులచే 422

ఉ. తల్లిరో! నీకృపాగతి ని•తాంతము నేనును బద్మనేత్రుఁడున్
హల్లకబంధుమౌళియగు • నాహరుఁడున్ జగముల్ రచించియుం
జల్లఁగ సాఁకుచున్ లయముఁ • జక్కనొనర్చుచు నుందు మమ్మ! నీ
వెల్ల జగంబులన్ గరిమ • నేలెడు రాణివి, లోకపావనీ! 423

సీ. నీవె స్వాహావు మఱి•నీవె యాస్వధవును, నీవె యాలజ్జవు • నీవె ధృతివి
నీవె సద్బుద్ధివి • నీవె యాసిద్ధివి, నీవె యాప్రీతివి • నీవె మతివి
నీవె యాశాంతివి • నీవె యాక్షాంతివి, నీవె యాదాంతివి•నీవె స్మృతివి
నీవె యాభ్రాంతివి • నీవె యాకాంతివి, నీవె యాశక్తివి • నీవె రక్తి

గీ. నీవె తుష్టివి, పుష్టివి • నీవె క్షుత్తు, నీవె తృష్ణవు జాతివి•నీవె వృత్తి
నీవె చిత్తువు మాయవు•నీవె మోస,పరవు మనుసుల మేల్కొల్పు•పద్మనయన.

గీ. వేధ యిట్టులు ప్రార్థింప • వేదమాత, సిద్ధరూపిణి ఫాల్గున • శుద్ధమందు
ద్వాదశీ తిథియందు ని • శాంతకరుణ, నమ్మహాకాళియై భువి • నవతరించె. 426

క. నలువను జూచి భయంపడ, వలదిఁక సత్వరము దైత్య • వర్యులమాయన్
బొలియింపఁజేతునిపుడే, జలజాక్షునికిన్ మెలఁకువ • సమకూర్తు విధీ! 427

క. అనివేగ జలజనయను న,యనములు విప్పంగఁజేయ • నచ్యుతుఁడును న
ద్దనుజులఁగని వారలతో, ననియొనరిచె నైదువేల • హాయనములోగిన్. 428

సీ. అంత జగదంబమాయచే • నసురవరులు
హరినిఁ గని వరమిచ్చెద • మడుగుకొనుము
నాఁగ హరియును హరుసంబు • ననువచించె
నాకు వధ్యులు గండని • నయము మీఱ 429

గీ. వారలాపైనఁ గొంకియు • వాకుమీఱ, కబ్ధియెల్లెడ నేకమై • యమరుటయును
జూచి నీళులు లేనట్టి • సుస్థలమునఁ, జంపుమన నలివాక్షుఁడు • సంతసించి. 430

క. తనయూరులఁగొని దైత్యుల, ఘనతర చక్రహతిఁ జంపెఁ • గమలజుఁడంతన్
మనమున నలరి పరాంబను, ననువుగఁగొనియాడి హరికి • నభినుతి చేసెన్. 431

సీ. ఇది మహాకాళికోద్భవం • బిఁకను జెప్పుదు
శ్రీ మహాలక్ష్మ్యవతరణ • శ్రీకచరిత
మింపుమై వినుఁ డెద్దాన • నీతులవిసి
సంతసము సమకూర్చు న • శాంత ముగను. 432

— * మహిషాసుర చరితము * —

క. రంభాసురతనయుండు వి,జృంభితవిక్రముఁడు దైత్య • సింహము మహిషుం
డంభోజోద్భవువరమున, దంభోళిధరున్ జయించి • తాఁగొనె దివమున్. 433

గీ. ఇంద్రసింహాసనంబెక్కి • హెచ్చుమీఱఁ, బదియునాలుగుజగములఁ • బ్రాఘిదనర
వందయేండ్లేలెమహిషుఁడ • వంధ్యవివిధ, భోగభాగ్యసుఖంబులు • పొదలుకొనగ.

ఉ. దేవతలంతఁ జింతిలి మ • దిన్ గడువేసటఁ గుంపుగూడి వా
ణీవిభుఁజేరఁబోయి కడు • నిష్టనుతుల్ పొనరించి యెట్టులేన్
గావలెఁ గాసరాసురుని • గండడఁగించి వధించి మమ్మిఁకన్
గావకయున్నఁ జత్తుమని • క్రచ్చఱవేడ విధాత యత్తఱిన్, 435

గీ. హరిహరులు వేడ్క నొక్కచో • నప్పుడు చేరి
యుండుటెఱిఁగి విరించి దివ్యోత్కరముల
నెల్ల గొనిపోయి యవ్వారి • కెఱుకఁ జేసె
మహిషుదౌష్ట్యంబు వేల్పులు • మఱుఁగుటయును. 436

చ. సురలు రమేశ్వరేశులకు • జోతలొసంగి లులాయదైత్యదు
ర్భరపరిబాధలన్ దెలిపి • వాని వధింపఁగఁగోరనంత న
వ్వరదులు దేవదుఃఖములఁ • బాపఁగఁగోరి రయంబుమీఱ నం
బరముఁగనన్ మహాంబోకఁడు • భాసిలె వారల నేత్రజాతమై. 437

—* దుర్గావతారము *—

క. ఆట్టి తేజంబునం దమ • రాధిపతుల, తేజ మెల్ల ను కేరి దే • దీప్యమాన
కాంతిపుంజంబగుచు నొక్క • కన్నె వెడలెఁ, గనియు వినియు నెఱుంగని • కాంతమూర్తి

వ. అట్టియాయమ్మకు.

సీ. శంభు తేజంబున • సంభవించెను మోము, విష్ణు తేజంబున • వెలసె బాహు
లా బ్రహ్మ తేజున • వలరెఁ బదంబులు, యామ్య తేజంబుచే • నమరెఁ గురులు
చందురు తేజన • జానొందెఁ జనుదోయి, శచి తేజమున నడుమ • చక్కవమరె
వరుణు తేజంబునఁ • బరఁగెఁ బిక్కలు దొడల్, క్షమ తేజమున నితం • బము దనర్చె

గీ. గోత్రరిపు తేజమునఁ గరాం • గుళులు పొదలె
గుమదరిపు మహమునఁ బదాం • గుళులు దనరె
శ్రీదు తేజున నాస సు • శ్రీపరంగెఁ
దనరెఁ ద్రేతాగ్ని మహము నే • త్రత్రయముగ 439

క. రదములు ప్రాజాపత్యా, స్పదములగుచుఁ దనరె గాడ్పు • భాసిలు చెవులై
యొదవెను సాంధ్యమహంబునఁ, గుదురగు కనుబొమ్మలమరెఁ • గోమలికట్టుల్.

క. అరుణుని మహమున నధరము, శరజన్ముని తేజమున నెసఁగె నూర్ధ్వోష్ఠం
బరుదొప్ప నిట్లు తక్కన, మరమహమున నొదవె లాఁతి • మహితాంగములున్.

గీ. ఇట్లు పొడమిన యిందిర • నీక్షఁ జేసి, సురలు మురిసి రయంబున • సుందరాంబ
రము లభూషణములనాయు • ధములనొసఁగి, సంతసింపఁగఁ జేయ ని • చ్ఛన్ బొనర్చి

—* దుర్గాదేవికి దివ్య లాయుధముల నిచ్చుట *—

సీ. దేవి కిచ్చెను మహా♦దేవుండు శూలంబు, హరియిచ్చెఁ జక్రంబు♦ నంబికకును
పాశి యిచ్చెను శంఖ♦పాశంబులార్యకు, శక్తి నొసంగెను ♦ శక్తి నగ్గి
అమ్మలపోది ఘంట ♦ నశని నిచ్చెను వృష, ఘనమగు విల్లిచ్చె♦ గంధవహుఁడు
యముఁ డిచ్చెఁ గాలదం♦డమును బ్రజాపతి, యక్షమాలను దెచ్చి♦యంబ కిచ్చె

గీ. బ్రహ్మ యిచ్చెఁ గమండలుఁ♦ బాలచంద్ర, మొసఁగెఁ బట్టుపుట్టంబుల♦నురువు మీఱ
రవల కడియాల వేళ్ళకు♦రవలయుంగ, రముల ముత్యాలపేరులు ♦ రవలనత్తు

కం. బంగరు పాంజేవులనున్, బంగరు సందిటి కడెములఁ ♦ బరువపు వేడ్కన్
బంగరు తమ్మలమాలను, బొంగుచు నీరధి యొసంగె ♦ భువనేశ్వరికిన్ 444

గీ. గండ్రగొడ్డలి నల విశ్వ♦కర్మ యొసఁగె, డాలుకత్తుల నిచ్చెను ♦ గాలమూర్తి
కామధేనువొసఁగె వజ్ర♦కవచమును మహాస్త్రముల నెల్లఁ బేర్మిమై♦నంబికకును

కం. నగరాజు సింగమును నెన్నఁగఁ దగు రత్నముల నిచ్చె♦నళినాక్షికి నిం
పుగ మధుపూరితకలశ మొసఁగె జక్కులఱేఁడు భువన ♦ జననికి వేడ్కన్

వ. మఱియు శేషుండు మణికుండలంబులను విచిత్రరచనాయుక్తంబగు నాగహారంబును సమర్పించె నిట్లు తక్కిన వేల్పులును ననేక రత్నభూషణంబుల నాయుధంబుల నొసంగి రంత జగదంబ దివ్యాంబరభూషణాయుధాలంకృతయై యట్టహాసంబుతో గర్జనంబొనర్చె నంత యన్నాదం బాకసంబు నిండి ప్రతిధ్వని యొదవె. త్రిలోకంబులు గలంగె సింధుచతుష్టయంబుతోఁ బృథ్వి చలించె.

ఆ. దానవార్ద్యమాన ♦ దైవతగణములు, భువనజననిఁ జూచి ♦ పొంగి మహిమ
రాక్షసేంద్రుఁ డింక ♦ రహిఁ బాసి పొలసెను, నంచు మదిని సంత♦సించి యంత

వ. జయజయ ధ్వానంబులొనర్చి యనేక విధంబుల మాతను వినుతించి యెలర్చి రంత నీయలుకుడు విని మహిషానుచరులగు నసురవరులేచి యాకసంబుఁ జుట్టి సేనలన్ గూర్చికొని యాయుధంబులు ధరియించి యంబికను దారసించిరి.

—* మహిషాసురుఁడు దుర్గాదేవికడకు యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

మ. మహిషుండున్ భువనత్రయంబు నిజధా♦మగ్రామసంఛన్నమున్
రహిమైఁ జేయు మహేశ్వరిన్ గనియు గ♦ర్జాఘోషమాలించి య
మ్మహితాకారను నాజినొంపుటకునై ♦ మాద్యద్భటశ్రేణితో

విహితోద్యత్సకలాయుధప్రతతితో • విచ్చేసె నుద్రేకియై. 450

సీ. కాసరానుచరులగు బాష్కలుఁడు చిక్షు
రుండు చామరుఁడును నుదగ్రుండు నంధ
కుండు నసిలోముఁడును బిడాలుండు తామ్రుఁ
డును మహాహను దుర్ముఖులును రయమున. 451

క. నానాశస్త్రాస్త్రంబుల, తో నంబను బొదువ నార్య • దోర్బలమెసఁగన్
దానవవీరుల శరసంతానములన్ గరఁగఁజేసె • దర్పాన్వితయై. 452

తే. మేటినిట్టూర్పు వలన బల్ • మేలిబలము
గలుగు నవకోటిశక్తులఁ • గన్నుఁజేయ
శక్తులవి రక్కసులను • సమర మొనరె
ఘనగదాశక్తిముద్గర • ఖడ్గములను. 453

ఉ. చండియు నంత వేగముగఁ • జండతరాహవలోలయై మహో
ద్దండబలంబునన్ జెలఁగు • దానవవర్యులఁ జిక్కఁబట్టి భే
రుండతరాసిధారలను • ద్రుంచె శిరంబుల నేడ్తెఱన్ గరా
లుండగు సైరిభాసురుఁడు • లోలత నంబను డాసిచెచ్చెరన్. 454

శా. లాంగూలంబున గిట్టలన్ మఱియు వల్గత్తుండచండాహతిన్
శృంగద్వంద్వమునన్ పరాంబిక చమూ • శ్రేణిన్ విదారించి చం
డం గాత్యాయని యంత వానిపయి రా • మత్తాత్ముఁ డద్దైత్యుఁడున్
సింగంబున్ బొలియింప వాల్విడ నసిన్ • ఛేదించె నద్దేవియున్. 455

సీ. కాసరుండంతనాగ్రహాకలితుఁడగుచుఁ, గొమ్ములన్ బెల్లగించి పెన్గొండఁదెచ్చి
చండిపై వేసి గర్జించె • శౌర్యమెసఁగ, నంబ శరతతి గిరినిఁజూర్ణంబొనర్చె 456

క. మరల మహిషుండు నట్టులె, యురవగు శైలముల శిలల • నూడబెరికి యే
త్తెఱ నంబపైని విసరఁగ, శరధారల వాని యసుర • జము చేసెనదిన్ 457

తే. ఇట్లు మహిషునకును దుర్గ • కేవుమీఱ
జరిగెఁ జిరకాలము దురంబు • సర్వదేవ
తాంబ యంతఁ గినుకమీఱ • యసురమహిషుఁ
బొల్లుసేయఁగ నిక్కచ్చిఁ • బూనిమదిని. 458

చ. శరముననున్న పాశమునఁ ♦ గాసరుకాళ్ళను గట్టినంతనే
హరియయివాఁడు బిట్టెగయ ♦ నంబ తదీయశిరంబుఁ ద్రుంచె స
త్వర మతఁడొక్క యోధునివి♦ధమ్మునఁ జర్మకృపాణపాణియై
తఱుముచు నంబపైనడరఁ ♦ దా విశిఖమ్ములఁ గప్పె నంబయున్ 459

—∗ మహిషాసురసంహారము ∗—

చ. సరగున దైత్యుఁ డంత మద♦సామజమై యుమమెక్కనట్టికే
సరితలఁదుండ దండమునఁ ♦ జక్కఁగ మోఁదఁగఁ జూచి యంతనే
సరసిజనేత్ర వేగనొక ♦ సాయకధారఁ దదీయతుండమున్
విఱుగఁగఁద్రుంచె నప్డసుర ♦ వీరుఁడు మేకొని సైరిభాకృతిన్ 460

గీ. రుష్టుఁడై దీవ్రశరముల ♦ నోదసీకు, హరము గంపింపఁగా నప్పు♦రాంబమీఁదఁ
గుఱిసి దిక్కులుభేదిల్ల♦గొప్పగర్జ, నం బొనర్చెనఁగని జగ♦దంబ కనలి. 461

గీ. మొనసి పలుమాఱు మధుపాన♦మును బొనర్చి
రక్తలోచనయును మద♦రాగరుచిర
వదనయును నయి యసురను ♦ బారఁజూచి
యిట్టులనియెను నిగ్రహం ♦ బుట్టిపడఁగ. 462

క. ఓరీ! చలమొనరించెదె, సారెకునాయెదురఁ బెక్కు ♦ చందంబుల బ్రం
దారకులెవరేనియు నను, మీఱుదురె? దురంబునందు ♦ మేలరయవిటుల్.

చ. నిలుమిఁక నంచు బిట్టెగసి ♦ నెట్టన దైత్యునికంఠ మంఘ్రితో
బలమునఁ ద్రొక్కిపట్టి నిజ♦భాస్వరశూలము చేత వ్రచ్చినన్
బొలుపఱి యుత్తరార్ధతను♦వున్ వెకలించియు నెట్టులేని న
బ్బలియుఁడు వేగిరంబెగసి ♦ భల్లములన్ గురియించె నంబపై. 464

వ. అంత

చ. కలకల నవ్వి పూన్కిమెయిఁ ♦ గాళిక ఘోటకవైరిమస్తమున్
విలసదసిన్ దెగన్నఱకె ♦ వేగ హరీంద్రము దక్కదైత్యులన్
బొలియఁగఁజేసెఁ గొందఱిఁకఁ ♦ బొల్పరి జీవితరక్షణేచ్ఛులై
యలభుజగేంద్రలోకమున ♦ కాతురతన్ బరుగెత్తి రత్తఱిన్. 465

క. కురిసిరి పువ్వుల వానలు, సురలెల్లరు నంబపైని ♦ సురుచిరగతులన్
మొరయుచు నాడిరి యచ్చర,లురువుగ గంధర్వగణము ♦ లుబ్బుచు బాడన్. 466

క. ఇది చండీచరితంబి,ట్లిది మీకెఱిఁగించినాఁడ ♦ నింకను నేఁజె
ప్పెదను శతాక్షీమహిమం, బుదగ్రయశు లాలకింపుఁ ♦ డురుమోదమునన్. 467

— * దుర్గాసురభంజనము * —

క. దుర్గమతపోబలుండు ని,రర్గళవిక్రముఁడు రురుమ ♦ హాసురసుతుఁడౌ
దుర్గాసురుండు దివిష, ద్వర్గంబులఁ దఱిమి స్వర్గ ♦ భాగ్యములొందెన్ 468

ఉ. అంతయొకాల దైత్యుఁడు మ ♦ హాకలుషాత్మకుఁడై జగంబునన్
బంతముతోడ వేల్పులను ♦ బాపల నాల సతీవ్రజంబు న
త్యంతము వేఁపుచుండ నిఁక ♦ హాయని కూయుచునుండి రెల్లడన్
సుంతఁ దపంబు జన్నమును ♦ జొప్పడకుండెను ధర్మమెద్దియున్. 469

గీ. మఱియుఁ బ్రామినుకులనెల్లఁ ♦ గరము సంగ్ర
హించి మించి జగంబుల ♦ నేచుచుండె
బాపలెల్ల దురాచార ♦ భరితులైరి
భువి ననావృష్టి పొడమె న ♦ ప్పులునువింకె. 470

గీ. ఇఁకను మేదిని నెచ్చోట ♦ నేని నదులు
నదము లంబుధు లుదకశూ ♦ న్యతను జెందె
వనతలములెల్ల బయలులై ♦ వనరెఁ జెట్టు
చేమలెవ్వియు లేక న ♦ శించె నెందు.

క. జనములు హాహాయనుచును, దినుటకుఁ ద్రావుటకులేక ♦ దీనసమతి రో
దన మొనరించుచు నుండిరి, యనిమేషులు యోగమాయ ♦ నర్చించిరడున్.

మత్తకోకిల. ఏలు మేలుమమా! మహేశ్వరి! ♦ యీజగంబులఁ బ్రేమమైఁ
జాలుఁగోపము సంహరింపుము ♦ సారభూరి కృపానిధీ!
శాలిశాత్మ్మలఁ జండముండులఁ ♦ బాపు శుంభ నిశుంభునిన్
గూలఁజేసినయట్లు దుర్గముఁ ♦ గూల్పు మమ్మ! రయంబునన్. 473

సీ. నిదుర మేలుకొలిపి ♦ నీరజాతునిచేతఁ, గంధిలోన మధునిఁ ♦ గైటభుని వ
ధింపఁజేసి యల్ల ♦ ద్రుహిణుని బ్రోచితి, వమ్మ యోగనిద్ర! ♦ యరసి దయను

ఇఁక నింత తడవు నీదు మ, దికిఁ గృపరాకున్నఁ ద్రిజగ • తీజనములు చా
వక మిగులరు తల్లీ! ర, క్షింపఁక తెన్ను నుగన్ హరింపు • మిఁక జీవనముల్.

చ. అడుగడుగందు బాలురకు • నక్కట! నేరము లొప్పుచుండు న
య్యెడఁ దమతల్లిగాక యిఁక • నేరు సహింతురు భవాని! మాకు నె
వ్వఁడు కడగండ్లు వాటిలినఁ • బొంకముగా నవతార మవ్వడే
కడిఁది దయన్ బొనర్చి మముఁ • గాచుచునుంటివి తల్లి! చక్కనన్. 476

— * శతాక్షీ ప్రాదుర్భావము * —

క. అని యిటు దుఃఖితులై దను, వినుతించుచునున్నయట్టి • వేల్పులఁ గని చ
య్యన ననఘ కృపామయి తా, ననంతనేత్రమయి తనువు • నప్పుడు చూపెన్.

గీ. విల్లునమ్ములుఁ దామర • విఱియు వివిధ
మూలఫలములు నాలుగు • కేలులందుఁ
దాల్చి దయనొప్పు మోముతోఁ • దప్తులైన
ప్రజలఁ గనుఁగొని కరుణాశ్రు • భరిత యగుచు. 478

క. తొమ్మిది దివసమ్ములు గను, దమ్ముల నశ్రువులు రాల్ప • ధర నల్లడ నీ
రమ్మేర్పడుడు నదులు సం, ద్రమ్ములు బావులు చెఱువులు • రయమున నిండెన్

గీ. దాన ధాత్రియు నంతనే • తరులతాస
మృద్ధమై సస్యపూర్ణమై • హృద్యశాక
మూలఫలభరితంబునై • మురువు మిగిలెఁ
బచ్చికలు హెచ్చె నాలకుఁ • బరువమిడుచు. 480

వ. అంత

ఉ. వేలుపులున్ మునుల్ మఱియు • విశ్వమునన్ గలవార లెల్లరున్
జాలఁగ సంతసించి యల • శక్తిని సన్నుతిఁ జేసిరంత ది
వ్యాలినిఁ జూచి యార్య యిఁక • నన్యమభీష్టముఁ దెల్పుఁడన్న వే
దాలనొసంగు వేగముగఁ • దల్లి! యనన్ జగదంబ యిట్లనెన్ 481

సీ. సైపుఁడించుక దడవు ప్రాఁ • జదువు లిత్తు
నన నలరి యంబ కెఱఁగి వా • రరిగి రిండ్ల
కాతఱిం బందె భయద ని • ర్హ్రాద మొదవి
మానభంబులు నిండె న • ద్భుతము గదుర. 482

—* శతాక్షీ దుర్గాసురుల యుద్ధము *—

క. రౌరవబలములు పడిఁబో, శారిపురిన్ ముట్టడించె • నదిగని యుమ య
వ్వారలఁగావఁగఁ జక్రము, ధీరతనందుంచి యసుర•దెసఁగన్గొనఁగాన్. 483

క. సురరిపుఁడు కఱకుటమ్ముల, సురువుగ జగదేకమాత • యురమున వేయఁగా
సరకుఁగొనకమ్మహేశ్వరి, దురుసగు నారసము లేసె • దుర్గాసురుపై. 484

గీ. మఱియు నాయమ్మ మేనుండి • మంజుమూర్తు
లెక్కుడుగ మాతలొదవిరి • చక్కనైన
వారు చంద్రార్ధశేఖర•భాసమాన
లతులవిద్యుత్సమప్రభా • యతలు హితలు. 485

గీ. కాలి తారయు ధూమ్రి బగలయు ఛిన్న
మస్త శ్రీవిద్య భువనేశి • మఱియు భైర
వియుఁ ద్రిపురసుందరియు మహా • విద్య యనెడు
వారధిష్ఠాత్రులై యొప్పఁ • బడసి రందు. 486

క. ఆయసురులకును మాతల, కాయోధన మొనరఁగా శ•తాక్షోహిణులా
నాయతదైత్యవరూధిని, కూయిడి తెగటాఱె శక్తి • కోటులచేతన్. 487

—* దుర్గాసుర సంహారము *—

ఉ. దేవియు నంత దుర్గముని • దివ్యతరాయతశూలధారతోఁ
జేవయడంగ మోఁదె నొక • చెట్టువలెన్ దనుజుండు నేలపైఁ
గావరమెల్లఁ దీఱిపడె • గౌరియుటుల్ దనుజున్ వధించి య
దైవతరాజికిచ్చె శ్రుతి•తండములన్ మరలన్ బ్రియంబుగన్ 488

వ. అంత నిలింపులంద ఱత్యంత సంతుష్టులై యమ్మహాదేవికి జోహారు లర్పించి యిట్లు వినుతించిరి. 489

—* దేవీస్తుతి *—

క. జననిరో! మాకొఱకై నీ, వనంత నేత్రమయరూప • మర్థిఁగొనుట ని
న్ననుదురు శతాక్షియని యును, దినము జనంబులు జగమున • దేఁకువమీఱన్. 490

క. నీకాయముతోఁ బొడమిన, శాకంబులవలన మేలు • సమకూరుటచే
శాకంభరియను పేరును, లోకంబునఁ జెందు దీవ•లోలమనీషా! 491

క. దుర్గమదైత్యుని విష్టప, వర్గము లలరంగఁ జంపి • వైచుట చేతన్
దుర్గాహ్వాయమునఁ బరఁగెదు, భర్గాత్మామోదదాత్రి! • పావనగాత్రీ! 493

సీ. విశ్వజననికిని • విజ్ఞానదాత్రికి, యోగనిద్రకు జోత • లొసఁగుదు మివె
తత్త్వమస్యాదివా • క్యతతి బోధిత యనంత, కోట్యజాండేశ్వరి! • గొనునుతు లివె
వాఙ్మనఃకాయదు • ష్ప్రాప! యినేందు పా, వకనేత్ర! నిను నుతిం • పఁగఁ దరంబె
తల్లి! శతాక్షి! నిన్ • దక్క మాబోటి జే, జేలపై దయనిట్లు • చేతు రెవరు.

గీ. ఇట్టి యిడుముల నీక నెప్పు • డొసఁగకుండఁ
గావుత! జగంబులకు నీవఁ • గన్న తల్లి!
అరసి శత్రునిబర్హణం • బమరఁ జేసి
సాఁకుమిట్టుల యత్నంబుఁ • జక్కఁ జేసి. 494

— * శతాక్షీ దివ్యుల ననుగ్రహించుట * —

వ. అనినంత మహాదేవి యిట్లనియె.

క. క్రేపులు పరుగిడ నొండొక, వైపు చనక యాలు వాని • వజ్జనె యురుకున్
దేవకునటు మీ వెంబడి, కావుగనే వచ్చుచుందుఁ • గ్రచ్ఛలేఖుల్! 495

సీ. ఎడపక నాభక్తి • నెసఁగుమీఱలు మది, నే చింతసేయకుఁ • డింక మీఁద
మున్ను నంజుడు దిను • మూఁకలఁ జంపితి, నెల్లప్పుడును సమ • యింతు వారి
భ్రామర రూపంబుఁ • బడసి యరుణుఁ గిట్టి, భ్రామరి యను పేరు • బరఁగఁ దాల్తు
భీమరూపముఁ జెంది • భీష్మదైత్యుల ద్రుంచఁ, జేసి భీమాఖ్యను • జెందుదాన

గీ. నంద నందన నైయుల • మందలోన
శుంభుని నిశుంభునిని బట్టి • చూఱఁబుచ్చి
నందసుత యను పేరఁ జె • న్నొందు దానఁ
గాఁచుదాన మిమున్ గల • కాలమిఁకను. 496

వ. అని చెప్పి యమ్మహేశ్వరి యంతర్ధానంబుఁ జెంద నవ్వేల్పులలరి నిజవాసంబుల
కరిగిరనిన సురథుండు మునివరున కుమాసేవాప్రకారం బెఱింగింపుమనిన ముని
యిట్లనియె. 497

గీ. సిద్ధకల్యాణి శ్రీదేవి • సేవయందుఁ, గర్మయోగంబు భక్తియో • గంబుమఱియు
జ్ఞానయోగంబు గలవిఁక • వానియందు, మొదటఁ గర్మయోగంబునే • పూనవలయు-

గీ. కర్మయోగంబునన్ భక్తి • గందుకొనెడు, దాన జ్ఞానంబు సమకూరు • జ్ఞానసిద్ధి
వలన మోక్షంబు చేకూరు • సుధనందుఁ, గర్మయోగంబె శ్రేష్ఠమై • గానుపించు

క. మాయయనంగాఁ బ్రకృతియె, మాయి మహేశ్వరుఁడు శివుఁడు • మహనీయుండా
ధ్యేయుని భేదం బొందని, కాయంబెఱుఁగుటయె ముక్తి • గాఁ దెలియఁదగున్.

— * దేవీపూజనము * —

గీ. దినదినంబర్థిమై మహా • దేవిపూజ, సేయు పుణ్యఫలంబును • శివకుదేవ
శంబు నిర్మించి తద్విగ్ర • హంబునుం బ్రతిష్ఠఁజేసినవాఁడొందుఁ • దేజరిలుచు.

వ. ఇంకను.

క. దేవీమూర్తిని నడుమను, శ్రీవెలయఁగ సిల్పి తక్క • జేజేలను నా
యావిధిఁ జుట్టు ప్రతిష్ఠం, గావింపఁగ నెగడు సకల • కల్యాణంబుల్. ౧౦౩

గీ. అట్లు చేయఁగ లేకవాఁ • డార్ద్రమనుఁడు, భగవతీకృపఁ గల్గినఁ • బట్టుబట్టి
కట్టెడను దివ్యహర్మ్యంబుఁ • గారికేనఁటంచుఁ దలఁచిన సిరులొందుఁ • నఘముఁ బాయు

ఉ. ఎవ్వఁడు భక్తితోడఁ బర • మేశ్వరి నిచ్చలుఁ గొల్చుచుండు నిం
కెవ్వఁడు తన్మహామనువు • సిద్ధమతిన్ జపియించుచుండుఁ దా
నెవ్వఁడు చక్రరాజమున • నింపుగఁ జందనకుంకుమాగరుల్
మవ్వపు వేడ్కనుంచు ననుమానమె? వాఁడిల ధన్యుఁడౌటకున్. ౧౦౪

ఆ. దుర్గనెపుడుగాని • దులసివిష్ణుక్రాంతలను సమర్చనంబు • నొనరుపకుఁడు
పద్మములను బిల్వ • పత్రంబులను జాతికుసుమములను బూజ • గూర్పుఁ డెపుడు.

వ. మఱియుఁ గేతకీ మల్లికా చంపకాది సుగంధ కుసుమంబులన్నియుఁ బూజా
యోగ్యంబులే యిఁకను.

గీ. దేవిఁ బ్రతిమాస శుద్ధతృ • తీయయందు, భక్తిమైఁ బూజఁ జేసినఁ • బడయుజనుఁడు
సంపదల నాయురారోగ్య • సంతతులను, భోగమోక్షంబులను నిందు • బొంకులేదు

— * నవరాత్రపూజ * —

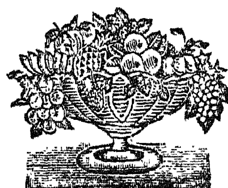
వ. వెండియు నీకనాశ్వయుజశుద్ధ ప్రతిపత్తు మొదలుగఁ దొమ్మిదిరోజులందును
శ్రీ దేవీపూజనంబుఁ గల్పోక్త ప్రకారంబొనర్చినట్టి వానికిఁ ద్రిలోకంబులందు
దుర్లభంబగు శ్రేయంబు లేదని సురథుండును వైశ్యుండును మిగుల నలరి యవ్వా

నంబున శరన్నవరాత్ర వ్రతంబు నొనర్చి సురథుండు నిజరాజ్యంబును, సమాధి యను వైశ్యుండు దుఃఖోపశమనంబు నొంది రిఁక నీశ్రీదేవీమహాత్మ్యంబును జది విన వినిన వారల కిష్టార్థంబులు చేకూరు ననిన సూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! శివవాచకంబై యొప్పు ప్రణవార్థంబు తేటతెఱింగింపు మనుటయు

౯. శాలీశశిశేఖరపద,నాళీకారాధ్య హృదయ ♦ నళినవిరాజ
త్కాళీశారాధ్యానుజ!, వ్యాళేశ్వరహారతత్త్వావశ! లక్ష్మ్యంబా! 509

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి ఉమాఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ కైలాసఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

ముదిగొండకులార్ణవ
సోమా! సోమేష్టలింగ • శోభితపూజా
కామా! కామాదిరిపు
స్తోమ జయోద్దామ! దామ • సురుచిరకీర్తీ!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె. ౧

చ. ఎవఁడు జనించుచుండఁగనె • యీశ్వరభావముఁ జెందెనో ముని
ప్రవరులలోన నెవ్వఁడు వి • భాసితమోక్షపథోపదేష్టయౌ
నెవఁడు మహామహుం డతులుఁ • డెవ్వఁడు ధ్వస్తగుణత్రయుండు బ్ర
హ్మవిదుఁడు వామదేవుఁడను • నాతఁడు దివ్యమునీంద్రుఁ డున్నతిన్. ౨

గీ. జ్ఞానియు మహేశనిభుఁడయి • ఘనతమీఱు, నమ్మహాముని శిష్య వ • ర్గమ్ముతోడ
ధరను శుద్ధిఁబొనర్చుచు • దక్షిణాశఁ, దనరిన కుమారగిరి నొక్క • దినమునందు.

వామదేవముని కుమారాద్రిఁజేరి కుమారుని సేవించుట

గీ. చేరి స్కంద సరోవర • నీరమందు, మజ్జనముఁ బొనరించి కు • మారదేవ
సముఖమున కేగి మునినిక • రములు గొలువ, వఱలు గీర్వాణగేయు శ్రీ • పార్వతేయు

తే. దరిసించి మ్రొక్కి మనమునఁ, గరము మురిసి యంజలిన్ ద • గన్ బూని యిట్టుల్
వరమధురాక్షరములతో • నరుమగ సంస్తవము చేసె • నతిశయభక్తిన్.

సీ. ప్రణవరూపునకును ♦ ప్రణవార్థవేదికిఁ, బ్రణవార్థమునకును ♦ బ్రణవమునకు
నుపనిషదర్థమై ♦ యొప్పినసామికి, నుపనిషద్రూపున♦కున్నతునకు
నణువునకు నణీయుఁ♦డై తగు వానికి, గొప్పకు గొప్పయై ♦ యొప్పువాని
కాత్మగుహారూపుఁ♦డగువాని కాత్మగు, హానిహితునకు గు♦హ్యార్థవేది
గీ. కిని గుహున కర్కతేజున♦కును మహేశ,సుతునకు మహేశశిష్యున♦కతులితునకు
శివకరునకు శివాస్యరా♦జీవమిత్త్రునకును స్కందునకివె వంద♦నములు సేతు
క. శరకాననశాయికినిన్, గిరిజాపుత్త్రునకుఁ గార్తి♦కేయునకును దు
ర్ధరశక్తిధరున కాశ్రిత, వరదున కసురసముదాయ ♦ భంజకునకొగిన్. 8
క. అల్లషడక్షరమూర్తికి, నల్లషడక్షరమహాప♦దార్థజ్ఞున కు
త్ఫుల్లారవిందనయనున, కుల్లాసము మెఱయఁ జేతు♦నొగి వందనముల్. 9
సీ. అభ్రగంగాసుతునకు ష♦డధ్వబాహి,రునకు షణ్ముఖునకును శాం♦తునకుసింధు
రానన సుబుద్ధి వైభవ ♦ హర్షితునకు,దివ్యవర్గ సమాశ్లిష్ట♦దేహునకును. 10
క. సకలామరమణిమకుట, ప్రకటప్రభారాజితాంఘ్రి ♦ పంకజునకు మా
మకహృదయాధిష్ఠితగురు,నకుఁ జేసెద వందనముల ♦ నమ్రుఁడనగుచున్. 11
గీ. తవిలి యిట్లు నుతించి ప్ర♦దక్షిణత్ర
యంబును నొనర్చి సాష్టాంగ♦మలర మ్రొక్కి
చేతులను మోడ్చి నిలిచిన ♦ శిష్టమునిని
వామదేవుని గన్గొని ♦ భర్గసుతుఁడు. 12
ఉ. సంతసమయ్యె నీనుతికి ♦ సన్మునినాయక! యేమొనర్త నీ
కెంతయు నిస్పృహుండవును ♦ నీర్ష్యతరుండవు యోగి వెద్దియేన్
నంతయు నీకు గాంక్షితము ♦ చొప్పడ దెప్డు పరోపకారముం
జింతయొనర్చి యిప్పుడమిఁ ♦ జేరి చరించుచు నుందు విమ్మగన్. 13
క. వినఁదగినది యెదియేనియు, మనమున నున్న యెడఁ దెల్పు ♦ మౌనీశ్వర! నే
ననువుగ లోకానుగ్రహ, మునుగోరుచుఁ దెల్పువాఁడఁ ♦ బూనికి మెఱయన్ 14
గీ. అనిన స్కందుని వచనము♦లాలకించి, వామదేవుఁడు ప్రశ్రయా♦వనతుఁడగుచు
మేఘగంభీరనాదముల్ ♦ మెఱయ నిట్లు,వల్కె షాణ్మాతురునితోడఁ ♦ బ్రౌఢిమీఱ.
ఉ. దేవర! నీసదేశమునఁ ♦ దేఁకువ నేమని విన్నవించెదన్
జీవుల మయ్య! మేము కృపఁ ♦ జేకొని యిట్టులమమ్ము సాఁకుటన్

భావమునందుఁ జన్వమరి * వల్కెడ జంతును గొంతు లేకిటుల్
తావకవాక్ప్రసారము సు * దారముఁ గోరుచు నల్పమేధతోఁ. 16

క. ప్రణవము శివవాచకమగుఁ, బ్రణవమునకు వాచ్యమరయఁ * బశుపతి శివుఁడా
ప్రణవముతోడ నమరి పశు, గణముల బంధములఁ బాపుఁ * గద లోకమునన్. 17

క. ఓ మనునది బ్రహ్మంబగు, నోమనునది యీసమస్త * మూహింపంగా
నోమనిపాడెడు సామము, లోమని బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మ * మొందు జగమునన్

గీ. ఇట్లు శివతత్త్వమునకన్న * నితరమొకఁడు
నుంటయును లేదు జగమునఁ * జూడ నభవుఁ
డొక్కఁడె మహేశ్వరుఁడు శివుఁ * డొప్పు నీతఁ
డు సర్వరూపధరుఁడు శా * శ్వతుఁడు హరుఁడు. 19

— * వామదేవముని కుమారస్వామిని బ్రణవార్థము నుపదేశింపుమనుట * —

క. ఇఁకను సమష్టివ్యష్టి, ప్రకారముల తీరులొప్పఁ * బ్రణవార్థము నా
కొకఁడును జెప్పఁడు నేఁటి దనుక దొరకం డొజ్జ యెందు * ను భవాదృశుఁడై

క. తెలుపుము దేవ! తదర్థము, మలపుము నా సందియముల * మానసమలరన్
నిలుపుము నీభక్తులలో, సలుపుము తావకకృపాప్ర * సారాస్పదుఁగాన్. 21

గీ. ఇట్లు ముని యడ్గఁగాఁ బర * మేశ్వరాత్మ
భవుఁడు సంతోసమున మనః * పథమునందు
షాట్త్రింశత్కలాంచితు * సాంబశివునిఁ
బ్రణవగాత్రునిఁ గొలిచి తా * పససహితుని. 22

వ. ఇట్లు వక్కాణింప నుపక్రమించె.

క. బాగుగ బాగుగ నడిగితి, వో గుణనిధి! వామదేవ! * యున్నతభావా!
యీగరిమనొప్పు భావము, లే గుణశాలియును నడుగఁ * డెందు మునివరా! 23

— * వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి ప్రణవార్థము చెప్పుట * —

క. శివభక్తవతంసుండవు, వివేకనిధివౌట నిట్లు * పృచ్ఛించితి వీ
వవగతము కాకకాదై, నవచింతును విను మఖిలజ * నశ్రేయము గాన్. 24

ఉ. లోకములో జనుల్ విషయ * లోలుపు లెంతయు భిన్నభిన్న మా
ర్గాకులు లై కమోహాజితు * లారయ లేరు మహేశతత్త్వముల్

నీకు వచించెదన్ విను మునిప్రవరా! ప్రణవార్థ మల్లను
శ్రీకరుఁడౌ శివుండు శశిశేఖరుఁడారయుమీ యథార్థమున్. 25

గీ. ఇదియె సత్యము వినుము చేయెత్తి చెప్ప
వాఁడ శ్రుతిసుతమీయదే బ్రహ్మవేత్త
లైన మునులు పురాణంబు లందు ధర్మ
శాస్త్రముల యందుఁ జెప్పిరి సత్య మిదియె. 26

సీ. ఎవనిదెసనల్ల వాక్కులు హృదయమునను, నరయఁగా లేకమరలెను నక్కజముగ
నెవని యానందమెఱిఁగిన యిభ్యజనుఁడు, భయపడఁడెందు నేనియు భవ్యమూర్తి!

గీ. ఎవని వెలుఁగున నిన చంద్ర బుక్షవహ్ని, లాతటిత్తులు వెలుఁగక యుల్లియుండు
నెవని వెలుఁగుకులోఁగి దా మెల్ల వెలుఁగు, నెవని వెలుఁగున నీసర్వమిట్లు వెలుఁగు

క. సర్వైశ్వర్యయుతుండును, శర్వుం డాకాశమధ్య సంచారియునున్
సర్వవ్యాపియునగు నా, సర్వేశుఁడు చిన్మయుండు సంసేవ్యుఁడిలన్. 29

గీ. ఆపరాశక్తి నిర్గుణయై మనోహ
రయునునై భావగమ్యయై రాణమీఱి
యేపురుషునందు గూఢయై యెసకమెసఁగ
నిష్కలయునయి శివయయి నెగడు నెపుడు. 30

గీ. వెలయు శివరూపమిలను ద్వైవిధ్య మొంది, స్థూలసూక్ష్మపరంబులన్ లీలలొప్ప
మోక్షకాముకులగు యోగపురుషులరసి, వానిఁ బూజింతురెందు ద్వైవాఋనిష్ఠ

క. సకలము నిష్కలమనియును, నిఁక నొకభేదంబుపొసఁగు నెంతయు జ్ఞానా
త్మకుఁడై పరమాత్మయనన్, రకముగ నిష్కలపు వ్యక్తి రాజిలు మౌనీ! 32

వ. ఇఁక సకలంబగు సదాశివమూర్తి.

గీ. పంచమంత్రతనుఁడు కలాపంచవిగ్రహుఁడును శుద్ధస్ఫటికసన్నిభుఁడును పంచ
వక్త్రుఁడు శతభుజుండు త్రిపంచలోచనుఁడును శీతలరశ్మిప్రభుఁడునయి తగు

— * మంత్రమయమూర్తి * —

సీ. ఈశానమస్తకోపేతుండును బురాతనుఁడును దత్పురుషాననుఁడు నఘోర
హృదయుండు వామదేవద్భృధగుహ్యుండును, ద్యోజాతపాదుండు యోగధరుఁడు

సర్వజ్ఞతాది షాట్ఛక్తి షడంగీకృతతనుండు శబ్దాది వితతశక్తి
విస్ఫురితహృదజ్జ విలసితుండును మనో, మయిస్వీయయునగు వామస్థశక్తి

గీ. తో సతమ్మును మిగుల విభాసితుఁడయ్యు,సకలనిష్కలమూర్తి ప్రకాశస్తిమితుఁ
దనరునారయుదు రిది తత్త్వజ్ఞజనులు, వామదేవమునీంద్ర! సద్భావసాంద్ర!

వ. మంత్రాది షడ్విధార్థంబుల యర్థోపన్యాస మార్గంబున సమిష్టివ్యష్టి భావార్థ
పురస్సరంబుగఁ బ్రణవస్వరూపంబు నెఱింగింతు నం దుపదేశక్రమంబు ముందు
గాఁ జెప్పెదను వినుము. 35

గీ. ఇలమనుష్యులు నాల్గు జాతులుగ నుందు
రందుఁ ద్రైవర్ణికులకె వేదాధికార
మొప్పియుండుటచే స్వాశ్రమోచితమగు
ధర్మమును వారనుష్ఠింపఁ దగు జగమున. 36

సీ. విను శ్రుతిస్మృత్యు దితమగు విమలధర్మ, మరసి చేయుజనుఁడు సిద్ధి నందఁగలఁడు
ఇట్లు వేదపథమును దానెఱుకఁ జేసి,సట్టి శివుఁడే వచించె దివ్యమునిచంద్ర!

వ. ఇట్లు ప్రసిద్ధులగు సర్వమునీంద్రులు వర్ణాశ్రమాచార పుణ్యంబులఁ బరమేశ్వరు
నర్చించి తత్సాయుజ్యంబుఁ బడసిరి. 38

గీ. మూఁడు ఋణములతోడఁ దాఁ బొడము ద్విజుఁడు
బ్రహ్మచర్యంబునన్ ముని ప్రవరఋణము
యజ్ఞమున దేవఋణముఁ బుత్రాప్తిఁ బితల
ఋణముఁ దీర్పంగ వలయు మునీంద్రవంద్య! 39

క. మానుగ ఋణములఁ దీరిచి, వానప్రస్థాశ్రమంబుఁ బడసి సమమతిన్
బూని విజితేంద్రియుండై, తా నభ్యాసంబు సేయఁదగు యోగంబున్. 40

గీ. ఎపుడు బుద్ధి దృఢంబయి యుంచుకేని, చలన మొందకయుండు నా చెండమెఱిఁగి
సర్వకర్మంబులను వేగ సన్న్యసించి, జ్ఞానపూజాపరుండయి క్రాలవలయు.

వ. మఱియు సన్న్యాసాశ్రమడక యనన్యాదృశమని యెఱుంగుదువుకదా! 42

క. ఏవికృతుల నొందకయే, తా విలసిలు నిద్దియతహృదయులకుఁ బేర్మిన్
శ్రీవెలయ శివైక్యమునకా, జీవన్ముక్తి ఫలమిదును సిద్ధము సూరీ. 43

వ. అని యంత సన్న్యాసాశ్రమస్వీకార ప్రకారం బంతయు విధ్యుక్త ప్రకారం
బుగ సాంగోపాంగంబుగఁ దెలిపి నంత వామదేవుండు కుమారున కిట్లనియె.

గీ. షడ్విధార్థ పరిజ్ఞాన • సరణి యెట్లు
షడ్విధార్థంబుఁ దెలిపెడు • జ్ఞానమెద్ది
ఇంతకును బ్రతిపాద్య • మిఁకెవ్వఁ డిట్టి
యెఱుక కెయ్యది ఫలమునా • కెఱుఁగఁ జెప్పు. 46

క. ఇవి తెలియక నేఁ బహుశాస్త్ర విమోహితుఁడనగుచును భృశము శివమాయన్
మివుల భ్రమించుచునుంటిని, శివనందన! మోహమఱి వచింపుము కరుణన్.

గీ. అనిన గుహు డిట్టులనియె సంయమివతంస, నీవడిగినట్టి యర్థంబు నే వచింతు
తనరు వ్యష్టిసమిష్టిభేదములనొప్పు, ప్రణవశివరూప షడ్విధార్థముల నిపుడు.

వ. ప్రథమంబు మంత్రరూపంబు; ద్వితీయంబు మంత్రభావితంబు; తృతీయంబు దేవ
తార్థంబు; చతుర్థంబు ప్రపంచార్థంబు; పంచమంబు గురురూపదర్శకంబు;
షష్ఠంబు శిష్యాత్మరూపదర్శకంబునా నివి షడ్విధార్థంబులు. మంత్రస్వరూపంబు
నెఱింగింతు విను మద్దాని విజ్ఞానమాత్రంబున నరుండు జ్ఞానియగు. 48

— * ప్రణవస్వరూపము * —

గీ. ఆద్యమై యొప్పు స్వరమును నై దవదియు, నైన స్వరమును బంచవర్గాంతవర్ణ
మును బిదపబిందునాదంబులును సమష్టి, రూపమగుమంత్రరూపంబు జూపినాఁడ

వ. ఇట్లు వేదంబులచేఁ జెప్పఁబడె నందు నాదము సర్వసమష్టియగు బిందాద్యం
బగు వర్ణ చతుష్టయంబున శివవాచకంబగు ప్రణవంబు వ్యష్టిరూపంబిఁక యంత్ర
రూపంబగు శివలింగంబును గుఱించి విను మన్నిటికన్న క్రిందుగ లింగపీఠం
బును నద్దానికిఁ బైనఁ బ్రథమ స్వరంబును దానిపై 'ఉ' వర్ణంబును, అందుపై
"మ్" వర్ణంబును దచ్ఛిరంబుపై బిందువును దానిపైన బ్రణవ రూపమైన
నాదమును లిఖింపవలయును. ఈ యంత్రము సంపూర్ణంబు జెందిన సర్వ
కామంబులు సిద్ధించును. 50

గీ. ఇట్లు యంత్రమ్మును లిఖించి • యింపుమెఱయఁ
బ్రణవవేష్టన మొనరింప • వలయు దాన
నుత్థమగు నాదమునను దానూహసేయ
వలయు నాదావసానంబుఁ • బరమమౌని!

వ. ఇఁకను గూఢంబును శంకరప్రోక్తంబునగు దేవతార్థంబుఁ జెప్పెద వినుము "సద్యోజాతం ప్రపద్యామి" యను నుపక్రమంబు మొదలుచేసి 'సదాశివోమ్' మనువఱకు బ్రహ్మపంచక వాచకంబులగు నైదుమంత్రంబులు సూక్ష్మంబులైన బ్రహ్మరూపంబు లివియే పంచదేవతలు. ౬౨

క. ఆయీ దేవతలే విను, మా యాదిమదేవుఁడైన యభవుని మూర్తుల్
శ్రీయలరఁగ నీమంత్రము, లాయభవుని వాచకంబులరయుము మానీ! ౬౩

వ. మూర్తిమూర్తిమంతంబులకు నెక్కుడు భేదంబు లేదు ఈశానముఖోపేతుం డని శివుని విగ్రహము మున్ను జెప్పితినిగాదె! సద్యోజాతాద్యనుక్రమముగా నీశానాంతమువఱకు శివుని ముఖపంచకము చెప్పఁబడినది, మఱియు నీశాన దేవునకుఁ జతుర్వ్యూహపదమందుఁ దత్పురుషాద్యంబును సద్యోజాతాంతంబునగు బ్రహ్మరూపంబు చతుష్టయంబు గలదు ఈయది పంచబ్రహ్మ సమష్టియగు నీశానబ్రహ్మరూపంబుగ విశ్రుతంబైనది. పురుషాద్యంబు సద్యోజాతాంతబగునది వ్యష్టిరూపంబు, అనుగ్రహమయంబగు నీ చక్రము పదార్థ కారణంబు, పంచబ్రహ్మాత్మకంబు సూక్ష్మంబనామయంబు నిర్వికారంబు

గీ. తగ ననుగ్రహమును ద్వివిధంబుగాఁగఁ
బరఁగుఁ బ్రభువగు నాతిరోభావముఖ్య
గోచరంబును మఱి జీవకోటికిం బ
రావరవిముక్తిదంబును శ్రీపహిల్ల. ౬౫

వ. సదాశివున కీయది కృత్యద్వయముగా నుదాహరింపఁ బడినది అనుగ్రహము సృష్ట్యాది కృత్యములలో నైదవది పరబ్రహ్మ స్వరూపులును గల్యాణదాయకులును నగు నీ సద్యోజాతాద్యులగువారిందు దేవతలుగఁ జెప్పఁబడుచున్నారు అనుగ్రహమయంబగు నీ చక్రము శాంత్యతీతకలామయంబై చెప్పఁబడినది భావితాత్ములును సదాశివోపాసకులును బ్రణవాసక్తచేతస్కులును నగు యతులకీపదము గమ్యస్థానము. వారీపదమునుబొంది విపులంబులగు భోగంబులను బ్రహ్మరూపియగు దేవునితోడ ననుభవించి మహాప్రలయసంభవమందు శివసామ్యంబును బొందుచున్నారు అట్టివారు మగల సంసారాబ్ధి యందుఁ గూలరు. 'తేబ్రహ్మలోకే' యనెడు సనాతనియగు శ్రుతియిట్లు చెప్పుచున్నది. ఈయదియె శివునియొక్క సమష్టియగు నైశ్వర్యము. 'సర్వైశ్వర్యేణసంపన్న'

యనెడు నథర్వశిఖ యిట్లుచెప్పుచున్నది. ఈశివునకే సర్వైశ్వర్యప్రదాతృత్వమును జెప్పుచున్నారు. ఈ సదాశివునియొక్క పదముకన్న నధికమగు పదము లేదు. అందు బ్రహ్మపంచకవిస్తార ప్రపంచ మగుపట్టుచున్నది. ఈపంచబ్రహ్మములనుండి నివృత్తిమున్నగు కలలుపొడముచున్నవి. అవ్వి సూక్ష్మభూతస్వరూపంబులు గలవియై యీస్థూలరూపస్వరూపంబగు నీప్రపంచకమునకు గారణములై విశ్రుతంబులైనవి. ఐదువిధములుగా నున్న యీబ్రహ్మప్రపంచకంబిట్లు వేఱువేఱుగ విభక్తంబైనది. పురుషుండు వీనులు వాక్కు శబ్దంబాకసం బీపంచక మీశానరూపబ్రహ్మముచే వ్యాప్తంబైనది. ప్రకృతియుం ద్వక్కు చేయి స్పర్శము గాడ్పు, అను నీపంచకము తత్పురుషబ్రహ్మముచే వ్యాప్తమైనది, బుద్ధి నాలుక పాయువు రస ముదకము వామదేవబ్రహ్మముచే వ్యాప్తమైనది, మనస్సు నాసిక ఉపస్థేంద్రియము పరిమళము భూమి సద్యోజాతబ్రహ్మముచే వ్యాప్తములైనవి. బింద్వాద్వంబగు నేచతుష్టయముగలదో అట్టిపంచవర్ణములకు సమష్టియును శివవాచకంబగు ప్రణవము యంత్రరూపముగా నిట్లుపదేశింపఁ బడినది. శివోపదిష్టమార్గముచేఁ బరమంబును మంత్రాధిరాజంబును శివరూపంబునునగు ప్రణవంబునిట్లు యంత్రరూపంబుగ భావింపవలయును. ౫౬

తే. ఇఁకను జెప్పెద నాలింపుఁ డింపుమీఱ
సృష్టిపద్ధతి శ్రీసదాశివునివలన
నమ్మహేశాదికచతుష్క మమరువిధము
మును శివుం డును గానతిచ్చిన తెఱంగు

వ. ఆకాశాధిపతియును, ప్రభుండును నగు సదాశివుండు సమష్టియగు, ఈయనయొక్క వ్యష్టిధర్మంబుఁ జెందినది మహేశాదిచతుష్టయంబు. సదాశివునియొక్క సహస్రాంశంబున మహేశ్వరుఁ డుద్భవిల్లె నాతండు పురుషుల కనురూపుం డగుట వాయుతత్త్వమున కధిపతియై వెలసె. వామభాగంబున మాయాశక్తియుతుండై సకలుఁడై క్రియాయుతుండై యుండు; ఈయనయొక్క వ్యష్టిరూపం బీశ్వరచతుష్టయంబు; ఈశుఁడు విశ్వేశ్వరుఁడు పరమేశుఁడు సర్వేశ్వరుఁడు; ఇది యుత్తమంబగు తిరోధానచక్రము; తిరోభావము ద్వివిధంబు; అందొకఁడు రుద్రాదిగోచరము, మఱొండు పశువర్గసంతతియొక్క దేహాభావముచేతఁ గర్మసామ్యక్షణమువఱకు భోగానురంజనపరము, కర్మసామ్యంబందు

ననుగ్రహమయుండగు ప్రభుం డేకండుండును. అందు దేవతలందఱు సర్వైశ్వర్యులై పరబ్రహ్మాత్మకులై నిర్వికల్పులై నిరామయులై కీర్తింపఁబడుదురు.

గీ. కను తిరోభావరూప చక్రమిది తాప,సేంద్ర! శాంతికలామయం బిద్ధతరము
అమ్మహేశ్వరాధిష్ఠితం బలమహేశ, పాదసేవుల కీయది ప్రాప్యమరయ. 59

వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరుల కీయది సాలోక్యక్రమంబుగ విముక్తిదాయకంబు. మహేశ్వరుని సహస్రాంశంబున రుద్రమూర్తి జనించె. అతం డఘోరవదనాకారుండు. తేజస్తత్త్వాధిపతి. వామమందు గౌరీశక్తియుతుండు. సర్వసంహారకారుండగు ప్రభుండు, ఈతని వ్యష్టిరూపము శివాదిచతుష్టయము— శివుఁడు హరుఁడు, మృడుఁడు, భవుఁడు – ఇది మహాదివ్యంబును బరమంబు నద్భుతంబు నగు సంహారచక్రము. ఆసంహారము బుధులచే నిత్యాదిభేదంబులతోఁ ద్రివిధమైనదిగాఁ జెప్పఁబడినది. నిత్యము జీవసుషుప్తినామకము, నైమిత్తికము విధిచోదితము మహత్తు విలయము. ఇట్లు వేదనిదర్శితము. జన్మదుఃఖాది శ్రాంతులును ముషితాత్ములునునగు జీవులకు విశ్రాంతినిమిత్తమై కర్మపరిపాకమునకై మహాతేజస్వియగు రుద్రునిచే నీత్రివిధసంహారము కల్పితంబైనది ఇది రుద్రునికిఁ గృత్యత్రయంబు ఈసంహారము–సృష్ట్యాది పంచకృత్యములలో నొక్కఁడగును, అందుఁ బరబ్రహ్మస్వరూపులును లోకానుగ్రహకారకులునునగు భవాదులు దేవతలుగాఁ జెప్పఁబడుచున్నారు ఇది విద్యారూపకలామయంబగు సంహారాఖ్యచక్రంబు రుద్రునిచే నధిష్ఠింపఁబడిన నిరామయంబైన పదంబు.

గీ. రుద్రపూజానిరతుల కీ భద్రపదము, ప్రాప్య మిదిరుద్రసాలోక్య పదవినుండి
క్రమముగారుద్రసాయుజ్య గరిమనొసఁగు,సందియము లేదరయ మీశ చరణభక్త

వ. రుద్రమూర్తియొక్క వేయవయంశంబుచేత విష్ణువుజన్మించె. ఆతండు వామదేవచక్రాత్ముండై యుదకతత్త్వమునకు నాయకుండయ్యె. మఱియు వామభాగంబున రమాశక్తియుతుండును సర్వరక్షకరుండును జతుర్భుజుండు నరవిందాక్షుండు శ్యామవర్ణుండు శంఖచక్రాదిధరుండునై యమరు, ఈయనకు వాసుదేవాది చతుష్టయము వ్యష్టిరూపము. వాసుదేవుం డనిరుద్ధుండు సంకర్షణుండు ప్రద్యుమ్నుండు ననువార లీయదియుత్తమంబగు స్థితిచక్రము, స్థితి యనఁగా ఫలభోగులగు జీవుల కారబ్ధకర్మభోగాంతము సృష్టింపఁబడిన జగ

త్తును గర్తతోఁగూడఁ బాలించుట. ఈస్థితిగూడ పంచకృత్యములలో నొకటి. నిర్వికల్పులును నిరాతంకులును ముక్తులకానందకరులును నగు ప్రద్యుమ్న ముఖ్యు లిందు దేవతలుగఁ జెప్పఁబడిరి. ప్రతిష్ఠారూపంబును ననుత్తమంబును జనార్దనాధిష్ఠితంబును బరమపదంబును నగు స్థితిచక్రంబిదియె.

గీ. విష్ణుపాదాబ్జసేవులై • వెలయు వైష్ణవులకుఁ బ్రాప్యపదంబయి • చెలువునీటు చక్రమిద్ది సాలోక్యాది • శర్మపదము, లొసఁగఁగలదిది ఋషివరుల • బిసరహాభవ!

వ. ఇంక విష్ణువుయొక్క వేయవయంశంబుచేఁ బితామహుండు పొడమె అతఁడు సద్యోజాతముఖాత్మకుఁడై పృథివీతత్త్వనాయకుఁడయ్యె మఱియు వామాధిష్ఠితవాగ్దేవీసహితుండును సృష్టికర్తయు జగత్ప్రభుండును జతుర్ముఖుండును రక్తవర్ణుండును రజోరూపస్వరూపవంతుండునునై పిలువఁబడు. ఈయనకు హిరణ్యగర్భాది చతుష్టయంబు వ్యష్టిరూపంబు, హిరణ్యగర్భుండు, విరాట్పురుషుండు, కాలుండునను వారు, బ్రహ్మపుత్రాదిసేవితంబును సర్వకామార్థంబును బ్రహ్మోపాసక సుఖప్రదంబును నగు సృష్టిచక్రమిది. సృష్టియన సంహరింపఁబడిన జీవలోకమునకుఁ బ్రకృతియందు వెలుపలికిఁ దీసి సాధనాంగఫలములతోఁ గూడఁ గ్రమభోగార్థము సంయోజనముసేయుట. ఇది పైతామహాకృత్యము వ్యూహసుఖావహంబుగ నీజగత్సృష్టి క్రియావైశద్యములోఁ బరంగు జగత్సృష్టియుఁగూడఁ గృత్యపంచకమందలిదే. ఇందుఁగ లాదులు దేవతలుగాఁ బరికీర్తితులైరి.

ఆ. ఇది నివృత్తిరూప • మింపగు సృష్టిచక్రంబు శోభితంబు • కాంచనోదరాదికృతము పద్మ • జాతాధకులకిది, ప్రాప్యపదము ముక్తి • భాగ్యకరము. 65

వ. ఈనాల్గు చక్రములందు మహేశాది క్రమముగఁ బ్రణవము గౌణవృత్తిచే వాచకంబగును. ఇది వేదవిశ్రుత వైభవంబగు జగచ్చక్రము. శ్రుతియు 'పంచారంచక్రం' అని స్తవము చేయుచున్నది. ఆలాతచక్రభ్రమివలె నవిచ్ఛిన్నలయోదయంబును సృష్ట్యాది పంచావయవంబును బంచారంబును నగు జగచ్చక్రమిది యొక్కటే. అంతట వర్తించునది గనుకఁ జక్రమని చెప్పబడుచున్నది. అమితతేజస్కుండును హిరణ్మయుండునునగు శివదేవుని యొక్క శక్తికార్యమగు నీచక్రము హిరణ్యజ్యోతిస్సేవితము. ఇఁకనీచక్రము ముదకముచే నావరింపఁబడినది. ఆయుదక మగ్నిచేతను నాయగ్ని వాయువుచేతను, వాయు-

వాకాశము చేతను నా యాకాశము భూతాదిచేతను నాభూతాది మహత్తు
చేతను నామహత్తవ్యక్తముచేతను నావరింపఁబడినది. సప్తావరణంబు లిట్లు
విశ్వముయొక్క రక్షణమునకై యేర్పఱుపఁబడినవి. ఇఁకఁ జక్రముకన్నఁ బది
గుణము లుదకంబెక్కుడుండును. సలిలముకన్నఁ బదిగుణము లెక్కుడుగా నగ్గి
యును నటుమీఁదఁ దక్కినవికూడ నుత్తరోత్తరము దశగుణాధికంబులై యుం
డును. ఇదియే బ్రహ్మాండము. ఈయర్థమునే ప్రకటముగాఁ జక్రసామీప్య
మందు జలంబుండుటవలన 'సలిలస్యమధ్యే' యని యుపక్రమించి శ్రుతిచెప్పినది.
శక్తివిశిష్టుఁడగు నొక్కశివుఁడే యీయనుగ్రహతిరోభావసంహారస్థితి సృష్టు
లచే సంతతంబు లీలఁ గావించుచుండును. ఇఁక బహూక్తులేల? మునీంద్రా!
సారము చెప్పుచున్నాను. శక్తివిశిష్టుఁడగు శివుఁడే యీయఖిలమని నిశ్చిత
తాత్పర్యము. అంతగురూపదిష్టమగు వేదార్థమును విని వామదేవముని పర
మాత్మయందు సందిగ్ధార్థంబు లిట్లు సాదరంబుగ నడిగెను. 66

గీ. జ్ఞానశక్తిధర! పరమానందమూర్తి!, స్వామి! నీముఖకమల నిష్యందసుధను
ద్రావి చెందితి క్షేమపీడాద్వయ సమానమున సందియమంతభిన్నమయిసురిఁగె

క. మఱియు నొకఁడడిగెదను గసి, కరమున నద్దానిఁ దెల్పు కారుణికాత్మా!
సిరిమీఱనిన్నుఁ బోలెడు, గురుఁడెచ్చట నాకుదొరకు గుహా! పరమగురూ?

గీ. వినుము బ్రహ్మాదికీటాంత విశ్వమునకు, స్త్రీపురుషరూపమున స్థితి చెలఁగుచుండు
నిట్టిజగమున కాదియైనట్టి దేటి, కారణం బేదొ మదిఁ బోడఁగానకుంటి. 69

గీ. స్త్రీయొ పూరుషుఁడో క్లోమఱియు నపుంస, కంబొ మిశ్రంబొ యన్యమో కారణంబు
పలువురిద్దానిఁ గూర్చి బహువివాదములనుసల్పుచునుందురు బుధులుభువిని 70

క. జగదుత్పత్తినిఁ గూరిచి, తగఁ దెల్పెడునట్టి వేదతతులు బహువిధం
బుగఁ బల్కుచుండు నిక్కమొ, యఁగఁజాలరు హరియు నేని ద్రుహిణుండేనిన్ 71

గీ. కారణోక్తులు సర్వ మేకత్వమొందఁ
దెలియఁ జెప్పు! మఱొక్కటి దివ్యమూర్తి!
తెలియుచున్నాఁడఁ జేసెద దీన నేడు
వాఁడెవం డాత్మయొక్క! తాత్పరుఁడొ. యరయ.? 72

వ. సర్వదేహేంద్రియమనోబుద్ధ్యహంకారసంభవంబగు నీవ్యవహారం బాత్మరూ
పంబనుటయందు సందియ మెక్కుడుగల దీసందేహంబులు రెండువిమద్రుమం

బులచందంబున మనోభూమి నాపరించియున్న యజ్ఞానసంభూతంబు లగు నవ్వాని నెకలించివేసి శివాద్వైతకల్పవృక్షావని నొనర్చునుడు సుబ్రహ్మణ్యుండు వేదాంతగర్భితంబగు తత్ప్రశ్నద్వయంబునాలించి స్మేరాననుండై మునికిట్లనియె.

—* కుమారుఁడు వామదేవునకు జగత్కారకునిగురించి చెప్పుట *—

గీ. ఇదియె మునునాజనకుఁడౌ మహేశ్వరుండు, నాదుమాతకునీశ్వర నగదుహితకు
నే వినుచునుండఁగాఁదెల్పె నీకు దానిఁ, దెలియఁజెప్పెద వినుము సుధీవతంస!

క. చాలరహస్యంబైనను, మేలిమిశిష్యుండ వౌట మీఅక నీకున్
లోలతఁ జెప్పెద దీనిన్, బాలసులకు నుడువవలదు పాపండులకున్. 75

క. కొందఱు కాపిల దర్శన, మందును దాదృశములందు నాస క్తమతిన్
బొం దెఱుగక వర్తిల్లుదు, రందున వారలకుఁ జెప్పకనఘా! దీనిన్. 76

వ. విను మనుమానప్రయోగంబున కిం దవకాశంబులేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాహేతూదాహరణోపనయననిగమంబులను పంచావయువంబులతోఁ గూడుకొనిన ధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నిసద్భావంబుఁ జెప్పు. వ్రిత్యక్షంబగు ప్రపంచంబు దర్శనాలంబం బందుచేఁ బరమాత్మయగు పరమేశ్వరుండు జ్ఞాతవ్యుండు. స్త్రీ పుంరూపమయం బగు ప్రపంచంబు ప్రత్యక్షంబుగఁ గన్పట్టుచున్నది.గదా! 77

గీ. వినుము షడ్కోశరూపమా పిండమందు
ఆద్యమైనట్టి త్రియము మాతృంశజము త
దన్యమైనట్టి త్రియము పితృంశజముగ
శ్రుతి వచించెడు వినవౌ సుశ్లోక! నీవు. 78

వ. ఇట్లు సర్వశరీరంబులందును బరమాత్మయందును జనములు స్త్రీ పుంభావంబు నెఱుంగుచున్నారు. శ్రుతి బ్రహ్మమునకు సచ్చిదానందరూపంబు గలుగుటను జెప్పుచున్నది. అందు సచ్ఛబ్దం బసన్నివర్తకంబై పరమాత్మను జెప్పుచున్నది. చిచ్ఛబ్దము జగత్త్వమునకు నివర్తకంబై విధింపఁబడినది. సచ్ఛబ్దము త్రిలింగములం దొప్పినను నిచ్చటఁ బురుషుండె విధింపఁబడును. మఱియు నది ప్రకాశంబుఁ జెప్పెడిదౌట నప్పురుషుండు ప్రకాశవిశిష్టుం డగును. జ్ఞానశబ్దమునకుఁ బర్యాయమగు చిచ్ఛబ్దము స్త్రీత్వంబు నొందినది. ప్రకాశంబును,

చిత్తును మిథునమై జగత్కారణత్వము నొందినది. ఇట్లు సచ్చిదాత్మకము జగత్కారణత్వము నొందఁగా శివభక్తిభావం బొక్కయెడనే విధింపఁబడినది తైలవర్త్యాది మాలిన్యము వల్లనుంచి ప్రకాశమునకుఁగూడ మాలిన్యము గనుపట్టును అట్లు మాలిన్య మశివత్వము చిత్ప్రకాశములయం దగుపట్టుచున్నది. అందుచేశివత్వము వివర్తకంబైనట్లు శ్రుతిచోదితము. ఇఁక జీవాశ్రితంబగు చిచ్ఛక్తికెప్పుడును దౌర్బల్యమొప్పుచుండు. తన్నివృత్త్యర్థమై శక్తిత్వము సార్వకాలికంబుగ నీశ్వరునియందొప్పు. బలవంతుఁడు శక్తివంతుఁడని వ్యవహారము లోకవేదములందుస్ఫుటము. ఈప్రకారము పరమాత్మయందు శివత్వమును శక్తిత్వమును జూపఁబడినది. శివభక్తిసంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లు. అందుచేఁ బరమాత్మను యోజించి మునులు క్షీణకల్మషు లగుచుందురు మఱియు శివరూపంబగు నా పరమాత్మయందు మనంబును బదిలపఱచి యనామయంబగు శివతత్త్వమును జెందుచున్నారు. సర్వాత్మత్వము శివశక్తులకేయనియు శివతత్త్వమె బ్రహ్మమనియు నుపనిషత్తులందు గానముసేయఁబడుచున్నది. బృహిధాత్వర్థ మగు బృంహణత్వము బృహత్త్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచబ్రహ్మమయుండగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో వెలయుచున్నది. స్వాంగరూపభావంబుల యందు మాయాతత్త్వవిభేదబుద్ధియగు శివుఁడెపుడు పరమైశ్వర్య పూర్వకంబగు స్వకీయరూపంబుదాచి మాయచే సమస్త పదార్థగ్రాహకుండగుచున్నాఁడో యపుడు పురుషుండను నాహ్వయంబుఁ బొందుచున్నాఁడు. "తత్సృష్ట్వా తదేవాను ప్రావిశత్" అనెడు శ్రుతి యీయర్థంబును జెప్పుచున్నది.

గీ. ఇట్టిపురుషుండెసంసారి • యెంతయేని, మాయచే మోహితుండయి • మఱుఁగుపశువు
ఈశ్వరజ్ఞానలేశవి • హీనుఁడగుచు, బొదలు నానాదురితకర్మ • మూఢబుద్ధి 80

గీ. విశ్వమెల్లశివుని కన్న • భిన్నమెపుడు, గాకయున్నను దన్ను జ • గంబు శివుని
కన్నభిన్నఁబుగా నెంచి • కాంచుచుండు, పశువుకీమోహమది లేదు • ప్రభునకెపుడు

క. కనుమైంద్రజాలకుని భ్రమ, ఘనుఁడగు శివయోగి యెపుడు • గననియటులఁ బావనుఁడైన సద్గురుని బో,ధను నాత్మైశ్వర్య మెఱుఁగ • దాశివుఁడేయగున్ 82

వ. శివునియందు సర్వకర్తృత్వరూపయును సర్వజ్ఞత్వ స్వరూపిణియుఁ బూర్ణత్వరూపయును నిత్యత్వవ్యాపకత్వస్వరూపిణులగు నైదుశక్తులు సంకుచద్రూపభాస్వరంబులై సంకోచరూపంబున నెప్పుడును బ్రకాశించుచుండునేఁ బశువునకు

గీ. కలయు విద్యయు రాగంబు • కాలమును ని
యతియునను బంచతత్త్వంబు • లమరియుండు
నందుఁ గర్తృత్వ హేతువై • యలరెడుఁగల
విద్య తత్త్వ సాధకమయి • వెలయునలఁతి

క. ఇఁక రాగము విషయసురం, జకమై తగుఁగాలమదియె • సంగు నవచ్ఛే
దకమెల్ల భావములకుఁ, సకలము లాభాసములకు • సంధాయకమై, 85

వ. ఈయదియె భూతాదియని చెప్పఁబడుచున్నది.

గీ. అదియఁ గర్తవ్యమిద్దికా•దనెడునట్టి,నియము మేనియతియగుము•నీ! యివియు మ
హేశశక్తులువీనియ•హీనకలన, మునఁబశువుపదభ్రమమందు•మూఢుఁడగుచు

వ. ఈ పంచకంబే స్వరూప వారకంబగుటచేఁ బంచకంచుకంబని పేరొందినది.
అంతరంగంబు సాధనంబనిన వాసుదేవమునీంద్రుండు షణ్ముఖున కిట్లనియె. 87

—*వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి శక్తివిశిష్టశివాద్వైతంబును జెప్పుట*—

గీ. దేవర! యధస్థలిన్ బ్రకృ•తి యలరారు
పురుషుఁడు పరిసుఁడిదినేను • మరయుఁడనుచు
మున్ను చెప్పితి రివుడెట్టు • లన్నమగును
బ్రకృతిచే సంకుచితుఁడయి • ప్రభుఁడెసఁగునె? 88

వ. ఈ సందియంబును విచ్ఛేదించి తత్త్వం బెఱింగింపు మనిన వామదేవ మునికి
సుబ్రహ్మణ్యుం డట్లనియె. 89

క. అద్వైతము శివవాదం, బాద్వైతంబును సహింప•దరయుమది మునీం
ద్రా! ద్వైతం బశ్వరము శివాద్వైత మనశ్వరంబు • వారువొప్పనిలన్. 90

గీ. శివుఁడు సర్వేశ్వరుండును • సర్వకర్త
సర్వసంవేదియుఁ దిద్రైవ • జనకుఁ డగుఁ ను
డరయు సచ్చిదానంద రూ•పాత్మ యైన
సంకుచితుఁడగు స్వేచ్ఛచే • స్వప్రకృతికి. 91

వ. అట్టిమాయాసంకుచితరూపుం డేపురుషుండన బరఁగు నాతఁడే కలాపంచకంబు
చేత భోక్తముగాఁ గల్పితుండగు. 92

గీ. ప్రకృతితోఁగూడి పురుషుండు • ప్రకృతిజాత
గుణము లనుభవించుచు నుండుఁ • గుతుకముునను

అట్లు స్థానద్వయాంతస్థుఁడగు పురుషుఁడు
సంకుచన్నిజరూపుండు • శంకలేదు. 93

వ. చిత్తము ప్రకృతితత్త్వ మయ్యాదిసత్త్వాదిగుణంబులకుఁ గారణంబు. ఈగుణంబులచేతబుద్ధ్యాది త్రితయంబు సాధితంబు. సత్త్వరజస్తమోగుణంబులనుండి వస్తునిశ్చయకారిణియగు బుద్ధి యుత్పన్నంబయ్యె దానివలన మహత్తునద్దానివలన నహంకారంబును, ఆయహంకారంబున సూక్ష్మంబులగు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములతో శ్రోత్రత్వక్చక్షుర్జిహ్వానాసికలను పంచజ్ఞానేంద్రియంబులును సంకల్ప వికల్ప కారణంబగు మనంబును బుట్టఁబడియె. వానితోడనె స్వకార్యసహితంబులగు వాక్పాణిపాదపాయూపస్థ లనెడు పంచకర్మేంద్రియంబులును బొడము ఈ కర్మేంద్రియ పంచకంబునకు వచనదానాగమనవిసర్గానందంబులను కార్యంబు లైదు. మఱియు శబ్దాదిపంచతన్మాత్రంబులనుండి ఆకాశవాయ్వగ్నిజలభూములను పంచభూతంబు లుత్పన్నంబులయ్యె వీని కవకాశంబునిచ్చుట, వీచుట, కాల్చుట, తడుపుట, మోచుట యనునవి కార్యంబులనిన గుహునకు వామదేవముని యిట్లనియె.

గీ. మునుగలాదులనుండియు•బ్భూతసృష్టి, తెలుపఁబడెనిప్డు వేఱొండు• తెఱఁగుగాను
దెలుపుచుంటివి యెట్లిది•దేవ మేటి! సందియం బుదయించెను•జక్కఁ బాపు. ౯౪

వ. మఱియును, ఆత్మతత్త్వ మకారంబనియును విద్యాతత్త్వం బుకారంబనియును శివతత్త్వము మకారంబనియు బిందునాదంబు సర్వతత్త్వార్థకంబులనియు నీపంచకంబునకు బ్రహ్మవిష్ణురుద్రమహేశ్వర సదాశివులు దేవతలనియుఁ జెప్పియుంటి విపుడు తన్మాత్రలనుండి భూతపంచకం బుదయించెనని చెప్పితి వెట్టు లనిన సుబ్రహ్మణ్యుండిట్లనియె 'తస్మాద్వా'యనెడు శ్రుతిప్రకారము భూతసృష్టి క్రమమందుఁ బంచభూతంబులు గలలచేఁ బుట్టబడిన విద్ది నిశ్చిత మీయవి స్థూలప్రపంచరూపములై పరమేశ్వరుని తనువులై యొప్పు. శివతత్త్వము మొదలుకొని పృథివ్యంత తత్త్వంబు లుదయక్రమమందుఁ దన్మాత్రలనుండి పుట్టఁబడిన వనుటలోఁ గల్ల లేదు, కలలకును దన్మాత్రలకును భూతకారణంబం దవిరుద్ధంబగు నైక్యంబొప్పు—స్థూలసూక్ష్మాత్మకంబగు నీవిశ్వంబందు సనక్షత్రంబులగు సూర్యచంద్రాది గ్రహంబులును లాఁతిజ్యోతిర్గణంబులును బ్రహ్మవిష్ణు రుద్రాదిదేవజాతులును నింద్రాది దిక్పాలురును జీవరక్షోభూత మానుషకోటులును

బసువులుం బక్షులును గీటములుం బన్నగంబులు మున్నగు సకల జంగమంబులును స్థావరంబులగు తరుగుల్మలతౌషధులును సప్తకులపర్వతంబులును గంగాది పుణ్యనదులును సప్తసముద్రంబులు మొదలగునవియన్నియు జగంబున సర్వవస్తు జాతంబును స్త్రీపుంసరూపంబగు విశ్వంబంతయు శివశక్త్యాత్మకంబుగ నంతరంగంబున నెఱుంగు మిందు సందియంబు లేదు. ఇట్టి తత్త్వంబే శివజ్ఞాన విశారదులగు నీబోటి విబుధుల కుపాస్యంబు "సర్వం బ్రహ్మేత్యుపాసీత సర్వోవై రుద్రః" అను శ్రుతులీ యర్థంబునే చెప్పుచున్నవి. అందువలన సదాశివుండే ప్రపంచాత్మకంబు అట్టి సదాశివుండను నేననియెడు నా యష్టత్రింశత్కలాన్యాససామర్థ్యసిద్ధశివాద్వైతభావనచే భావితాత్ముండగువాఁడే గురుండును శివుండును నగు.

సీ. సద్గురుమహాప్రబోధన • క్షపితసకల, బంధనుండయి శంకర • పాదపద్మ
సక్తుఁడైనట్టి శిశు వేని • సత్యముగను, సద్గురుండగు విను తాప • సకులతిలక! 97

క. ఎందు గుణోన్నతి నొప్పుచు, నిందగు నేవస్తు వేని • వెలసిన చోఁ దా
నిం దలపు ప్రణవవాచ్యము, నుం దళితాఘంబుగాఁగ • నున్ మునివర్యా! 98

* కుమారుఁడు వామదేవమునిని శివతత్త్వప్రచారకుఁడవౌదు వని చెప్పుట *

గీ. ఇట్టులు శివప్రియంబును • నీడ్యమైన
నీ శివాద్వైతతత్త్వంబు • నెలమి తోడ
నీకుఁ జెప్పితి భక్తిచే • నీవు దీనిఁ
బదిలముగ హృదయంబునఁ • గుదురు పఱచి. 99

క. పొదువుము సకలాఘంబులఁ, దుదువుము పాషండతండ • దుర్వాదములన్
విడువుము పెఱదర్శనముల, నడువుము శివభక్తపదవి • నయమొసలారన్. 100

వ. ఎవ్వండేని మదగర్వితుండై యీయర్థంబున కన్యథాత్వంబును జెప్పునేని యవ్వానిమస్తకంబు శత్రుకాలాగ్ని కల్పంబగుశక్తిచే ఛేదించెదను. నీవుశివాద్వైతవిదులలో నెల్లనెక్కుడై శివజ్ఞానోపదేష్టవై శివాచారంబునకుఁ బ్రవర్తకుండ వుగాఁగలవు. 101

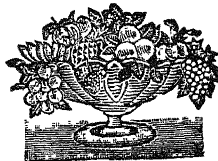
ఆ. ఎవని దేహ భస్మ • మింత సోఁకిన సక, లాఘ పుంజమెల్ల • నంతరించి
బ్రహ్మరాక్షసుండు • పడసె సద్గతినట్టి, నిన్ను నెఱుఁగ నాకొ • నిర్మలాత్మ!

౯. మఱియు శివయోగివగు నీకటాక్షసంపర్కమాత్రంబునఁ బశువు పశుపతి యగును. లోకోపకారకరణార్థంబిట్లు నీవునన్నడిగితివి-సాధులగు వారల చరిత్రంబిట్టులే. ఇఁకను లోకరక్షణం బొనర్చుచు సుఖంబునొందుమని పడాననుండు నుడివిన వామదేవముని విని వినమ్రమూర్తియై సాష్టాంగముగాఁ బ్రణమిల్లి గురుపాదారవిందమకరందరసాస్వాదనమిళిందుండై సెలవొంది యథేచ్ఛన్ జనియెనని సూతుండు శౌనకాదులకు వక్కాణించిన నవ్వారలు మురిసి సూతున్ గొనియాడి మహాత్మా! మున్ను నైమిశారణ్య వాసులును షట్కులీనులునగు బ్రహ్మర్షులకు బ్రహ్మచోదితుండై వాయుదేవుం డీశ్వర తత్త్వం బెఱింగించెనని విందు మద్దాని నీవెఱింగి యుందువుగావున మా కివు డయ్యది బోధింపుమని యర్థింపుడు. 103

౧. సమధికతపోవిభూతి, క్షమమంత్రారాధ్యనుత! యజాతవిరోధీ!
విమలమతికలితశైవాగ మధర్మరహస్య! గళితకాలుష్యతతీ! 104

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కైలాసఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

వాయవీయ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

వీరభద్రగురురా
జ్ఞీ! విమలజ్ఞానదీప•విలసితహృదయా!
సేవితమహేశపదరా
జీవా! నిరతాన్నదాన•శీలా! జననీ!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు మంగళమధ్యంబుగ జగన్మంగళుండగు పరమేశ్వరు నిట్లు భజనంబొనర్చె 2

తే. సోముఁడునుసగణుండుస•సూనుఁడును బ్రధానపురుషేశుఁడును జగ•త్సర్గరక్ష
ణాంతహేతువునై కరం•బలరునట్టి, శివున కేను బ్రణుతులను•జేయువాఁడ. 3

తే. ఇఁక ననన్యాదృశంబయి•యెసఁగునెవని, శక్తి యైశ్వర్య మెవనిది•సర్వగంబు
స్వామియై విభుఁడై జగం•బోము నెవఁడు, అట్టిశివుని భజింతు నే•నన్వహంబు 4

తే. అయజుని విశ్వకర్మను•నవ్యయాత్ము, శాశ్వతుని శివు శ్రితలోక•శరణు శర్వు
నమ్మహాదేవు వరదుమ•హాత్మునాత్మఁ, గోరిపూజింతుఁగోర్కులు•గొనలుసాగ

వ. ఇట్లు వాఙ్మయోపాస్తి యొనరించి శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

ద. మును జిరకాలమందుఁ గడు • పూర్వపుఁగల్ప మతీతమైన నం
తనె మఱిసూత్నకల్పమిది • తారసిలంగఁ బ్రవృత్తమయ్యె నం
దనువుగ సృష్టికార్యమిఁక • నయ్యెడ బోద్ధలుగాఁదనర్చు స
న్మునివరులందు నెక్కుడుగఁ • బుట్టె వివాదమొకండు బిట్టుగన్. 7

—* మునులు-బ్రహ్మజిజ్ఞాసులై చతుర్ముఖునియొద్దకుఁ బోవుట *—

చ. ఇది పర మిద్దికాదనుచు • నెంతయు భూరివివాదశీలురై
వదలక తత్త్వవస్తువును • బ్రౌఢి నిరూపణసేయలేక య
ప్పదమున నంద తేకమయి • బ్రహ్మపదంబును జేరఁబోవఁగా
మదినిఁ దలంచి మేరుగిరి • మధ్యమశృంగముఁ జేరి యందొగిన్. 8

సీ. సిద్ధచారణయక్ష • సేవితంబగు దాని, ఘనమణీమయగుహల్ • గలుగుదాని
శుకపికశారికా • సుస్వనంబుల దాని, కలహంసయూథముల్ • గలుగుదాని
సురసరోవర • స్తోమఁ బెసఁగు దాని, స్వర్ణదీకూలమై • పరఁగుదాని
మత్తభ్రమరదివ్య • మానతరులదాని, తరుణార్కసదృశమై • తనరుదాని
గీ. వేదఘోషపరీతమై • వెలయుదాని, దురితపరుల కగమ్యమై • తోఁచుదాని
సన్మునికదంబకంబుల • జానుమీఱు, దాని బ్రహ్మవనంబును • దఱిసి మునులు. 9

గీ. ఆ వనముమధ్య సుందరం • బై తనర్చు
నొకఁడు పురము గలదు నూరు • యోజనముల
పొడువు పదియోజనమ్ముల • వెడలుపును గ
లిగి పసిఁడిమాడుగుల బారు • లొగివెలయఁగ. 10

వ. అందు

గీ. స్ఫటికమణిమయమై యాక • సముకశేలి
హానముగ నొప్పు నొక సము • దారహార్మ్య
రాజమున హేమరాజీవ • రాజదగ్ర
పీఠమునఁ గనకాద్రినా • వెలయువాని 11

క. దివ్యధవళ వసనుఁడై, దివ్యకుసుమదామనిచయ • దీప్తతనుండై
దివ్యానులేపనుండై, దివ్యరుచిప్రచయభూరి • దర్పుండగుచున్. 12

గీ. దేవఋషిగణస్తుతులచేఁ • దేజరిల్లు
వానిఁ బ్రభయట్టి చామర • పాణియైన
వాణితో సేవితుండగు • వాని నజునిఁ
గాంచి సాష్టాంగపడి మ్రొక్కి • ఘరము భక్తి 13

—* మునులు బ్రహ్మను నుతించుట *—

క. మూఁడగు మూర్తుల రూపున, బోఁడుగ సర్గస్థితిలయ • వైఖరులను బలే
రాగిలుచుఁ గూర్చుప్రధికి వ, చోఁగురుతన్ బొల్చుచోరను • జోతలి వేయఁగున్.

ఆ. ఆ ప్రధానతనున • కాప్రధానక్షోభ, కున కిరువదిమూఁడగు వికృతులను
జెందినను వికార • మొందని యట్టివా, నికిఁ బురాణపురుషు • నకివె నుతులు. 15

క. పరమాత్మకు బ్రహ్మకు భా, సురసర్వజగత్ప్రదార్థ • మురుచిరలీలా
కరునకు జగన్మయున కిదె, పరగ నొనర్చెదము భక్తి • వందనశతముల్. 16

క. మించుగ జగంబులను సృ, ష్టించియుఁ బెంచియు హరించి • చేవయెసఁగ రా
ణించుచు నున్నను నిను భా, వించఁగ లేమైతి మకట! • బిట్టుకుమారున్ 17

సీ. అని నుతించుచు నున్న య • మ్మునులఁ జూచి
వనజసంభవుఁ డనియెఁ దా • పసవతంసు
లార! మీరంద ఱిచటికిఁ • జేరినట్టి
కారణం బేమొ చెపుఁడన్నఁ • గడఁగి వారు. 18

క. కంజోద్భవునకు నెంతో స, మంజసముగ మరల మ్రొక్కి • యతిశయభక్తిన్
సాంజలిబంధంబుగ నిటు, లం జనవునఁ దెలిపి రాత్మ • లన్ గలకుందున్. 19

ఉ. దేవర! యంధకారమున • దెంపనునట్టిది లేకయుండి యే
వేవో యనేకవాదముల • నిచ్చలు సల్పుచునుందు మజ్ఞతన్
నీవు జగన్నిదానుఁడవు • నేతవు ధాతవు సర్వకారణం
బీవిఁక నీవెఱుంగనిది • యెందును లేదొక యించుకేనియున్. 20

ఉ. ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల • కెల్లఁ బురాణుఁడుగాఁ దనర్చు? నిం
కెవ్వఁడు శాశ్వతుండు? పర • మేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు? నిత్యశుద్ధుఁడో
వెవ్వఁడు? చిత్రకృత్యముగ • నెవ్వనిచే జనియించె నీజగం
బెవ్వనియందు సర్వము ల • యించును? మాకెఱుఁగంగఁ జెప్పుమా! 21

క. ఎవనికి వశ్యములగు నీ, వివిధములగు భూతములును • వినిరోజకుఁ డిం
కెవఁడగు సర్వమునకు నా, యువికారునిఁ జూచుటెట్టు • లజ! తెల్పగదే! 22

—* బ్రహ్మదేవుఁడు మునులకుఁ బరతత్త్వంబును జెప్పుట *—

క. అనియిట్లడిగినఁ బద్మజుఁ, డనఘుల నమ్మునివరులను • నబ్రముతో న
వ్వును దొలుకు వీక్షణంబుల, గని తడవాత్మమున నోజ • గాంచి 'శివుఁ'డ నెన్. 23

సీ. అనియు నానందకలితస • ర్వాంగుఁ డగుచు
దోయలిన్ జేంది యిటులనెఁ • దోయజజుఁడు
సకలజగదంతరాత్మయా • శర్వవిభవ
మరసి చెప్పెద వినుఁడు స • త్యముగ మునులు! 24

గీ. వాక్కులెచ్చోటనుంచి భా • వంబుతోడ, మరలు నెవ్విధి నిర్ణయిం • పంగదక్క
యెవనియానందమెఱిగిన • యిద్ధమూర్తి, యెందునుండియు భయ మొందఁ • డెవ్వఁడేని

ఉ. ఎవ్వనిచేత నీయఖిల • మీవిధివిష్ణులు రుద్రశక్రులున్
జివ్వనఁ బంచభూతములు • క్రియలరారెడు నింద్రియంబులున్
నివ్వటిలంగ నాదిఁదగె • నేటగు కారణకోటికెల్లఁ దా
నెవ్వఁడు కారణంబయి ర • హించునొ శంభుఁడు మింటిమధ్యలోన్. 26

క. ఎవఁడు గని సుతుని నను మొద, లెవఁడిడె జ్ఞానంబునాకు • హెచ్చుగనిటులిం
కెవని ప్రసాదంబున నీ, కవినుతమగు బ్రహ్మపదముఁ • గాంచితి నేనున్ 27

క. ద్రుమానువలె నిశ్చలుండై, మానుగ నెవఁ డొకఁడు గగన • మధ్యవసించున్
బూనిక నీయఖిలంబును, బూనె మహాత్మకుఁ డెవండు • పూర్ణముగాగన్. 28

చ. ఎవఁడొక బీజముగ్ ధర న • నేకవిధంబులఁ బుట్టఁజేయు నిం
కెవఁడు సమస్తలోకముల • నేపునఁగూర్చెడు బీజరాజిచే
నెవఁ డఖిలప్రజాహృదయ • మింపుగఁ జెంది కనన్ బడండొ తా
నెవఁడొకఁడట్టి రుద్రుఁడు మ • హేశుఁడు లేఁడు ద్వితీయుఁ డెందునున్. 29

క. కాలాత్మయుతములై కడు, గ్రాలెడు కారణములను స • కలముల నెవ్వం
డొలిగ ననంతశక్తి, శ్రీలలితుండగుచు నధివ • సించును బేర్మిన్. 30

గీ. కటికిచీఁకటి తగి పవ • ల్గాని రేయి, గాని లేకయసత్తు స • త్తేని లేని
తఱి శివుండొకఁడుండె నా • తండె సవితృ, వంద్యుఁడాతని చేత నే • ప్రజ్ఞ వెడలె.

క. ఆతనికిఁ గార్యకరణము, లేతఱినిన్ గలుగనేర • వీడగునట్టిం
డాతనికి మిన్నయును లేఁ, డాతని నిజశక్తి నిత్య • మై జ్ఞానదయా. 32

క. క్షరమగు ప్రధాన మమృతా, క్షరమగు పరమాత్మహరుఁడు • శంకరుఁడొకఁడే
క్షరరూప జీవుఁడగు నిది, యరసి యెఱుంగఁదగు దేవు • నాత్మజ్యోతిన్. 33

క. వెలుఁగఁడు భానుం డచ్చోట, వెలుఁగఁడు చందురుఁ డుభములు • విద్యుల్లతలున్
వెలుఁగవు హవ్యవహుంఁడును, వెలుఁగడు తత్తేజమున నె • వెలుఁగు నఖిలమున్

క. ఒక్కఁడే దేవుఁడు శంకరుఁ, డకలంకాత్ముఁడు మహేశుఁ ♦ డాతఁడె సేవ్యుం
డిఁక నావరమునకన్న న, ధికమగు పద మొండు లేదు ♦ తెలియుం డిరల్. 35

క. ఆతని ధ్యానమువలనను, నాతని యోజనమువలన ♦ నాతనితత్త్వం
బూతగ దెలియుటవలనను, నాతనిమాయ యది దొలఁగు ♦ నవని నరునకున్

ఉ. అందరికన్న మీఁదఁదగు ♦ నావసథంబున నుండువాఁడు బి
ట్టందరియందు నుండెడు మ♦హాత్మకుఁ డెల్ల నెఱిఁగినట్టివాఁ
డందిక వడ్వితాధ్వమయ♦మైన జగంబునకెల్ల వల్లభుం
డండ్రెఱుంగుఁడీరు పర♦మాత్ముని యిట్లు మహామునీశ్వరుల్! 37

గీ. ఉత్తరోత్తరభూతాళి♦కుత్తరుఁడు ని, రుత్తరుండును నానంద ♦ రుచిరభూమి
ప్రభుఁ డరయ ననవచ్ఛిన్న♦వైభవుండు, నైజనిత్యామృతాస్వాద♦నరసికుండు

గీ. అవిరతానందభూరిర♦సైకమాక, రందసందోహభోగమి♦ళిందమూర్తి
అఖిలజగదండపిండక్రి♦యాచతురుఁడు, అరయ స్వేచ్ఛానియుక్తచ♦రాచరుండు

క. ఈతఁడె యాది జగంబుల, కీతఁ డనంతుండు పరముఁ ♦ డీతఁడె నాథుం
డీతఁడె స్వాతంత్ర్యుఁడెంతయు, నీతఁడె పరిపూర్ణమూర్తి ♦ యెఱుఁగుఁడిఁక మునుల్!

గీ. ఇఁకను నెక్కుడుభక్తి చే♦నీశ్వరుండి, తండు పొడసూపుఁగాని వే♦ఱొండు విధము
తోడ నెప్పుడుఁ గనరాఁడు♦దొడ్డతపసు, లేని దానంబు లేని య♦జ్ఞాని కొఱకె.

గీ. శివునిరూపంబు త్రివిధమై♦చెలఁగు స్థూల, సూక్ష్మపరభేదములతోడ♦స్థూలమస్మ
దాదిదృశ్యంబు సూక్ష్మమా♦యలఘు యోగి, దృశ్యము పరంబు నిత్యమై♦ తేజరిల్లు

వ. ఆ పరరూపంబు జ్ఞానరూపం బానందమయం బిఁక పరమేశ్వరనిష్ఠులును దద్వ్రతపరాయణులునగు నప్పారమేశ్వరులచే నద్ది చూడంబడు నట్టివారు ముక్తులని యెఱుంగుఁడు.

గీ. భక్తి పొడమును శివుని దీ♦వ్యత్ప్రసాద, మున నది జనించు శివుని ప్ర♦భూతభక్తి
బీజ మంకురమున నట్లు ♦ బీజమునను, నంకురంబు జనించెడు ♦ నవనియందు.

వ. సర్వంబులగు సర్వసిద్ధులు ప్రసాదపూర్వకంబులగు నందుచే సకలసాధనంబులు శివప్రసాదంబుచేత సాధింపఁజెల్లు ప్రసాద సాధనంబె పరమధర్మంబని వేదంబునఁ జూపఁబడినది. 45

గీ. అధికధర్మపరుండై న♦నఘుము పొలియు, గళితమలునకు విజ్ఞాన♦కలితభక్తి
సాంబశివునందుఁ బొడము దృ♦ఢంబుదాన, జగతిభావసమేశ ప్ర♦సాదమమరు.

ఆ. ఆ ప్రసాదమనను నఖిలకర్మత్యాగ, మొనరునది స్వరూప మునను గాదు
ఫలము గూర్చియగును ఫలపరిత్యాగము నను మహేశధర్మ మనువు పడును.

వ. అదియు గుర్వపేక్షంబునయు దదనపేక్షంబునయు రెండు తెఱంగుల నొప్పు నం దనపేక్షంబుకన్న సాపేక్షంబు శతగుణాధికంబు. ఇంక శివధర్మాన్వయంబున శివజ్ఞానసమన్వయంబును నద్దాన సంసారదోషదర్శనంబును దాన విషయవైరాగ్యంబును, వైరాగ్యంబున భావశోధనంబును- భావశుద్ధునకుం గర్మయందుం గాక ధ్యానమందు నిష్ఠయును జ్ఞానధ్యానయుక్తుండగు పురుషునకు యోగలబ్ధియును, యోగంబున నుత్తమ భక్తియును ననంతరంబునం బ్రసాదంబును, బ్రసాదంబున మోక్షంబును బ్రాప్తించు. ముక్తుండగువాఁడు శివసముండగు ననుగ్రహ ప్రకారక్రమంబిట్లు మీకుం జెప్పంబడియె. 48

గీ. ఎట్టి యోగ్యతగలిగిన నట్టనుగ్ర
హముగలుగు బూరుషునకు గర్భముననున్న
వాఁడు ముక్తుఁడగు మఱొక్కవాఁడుపుట్టుఁ
జెందినంతనె మోక్షంబుఁ జెందు మునులు! 49

క. బాలుఁడు తరుణుఁడు ముదుకఁడు, కాలునినరకమునను న్నఖిలుఁడును దిర్య
గ్జాలములోఁ బ్రాణియునున్, మేలుగ ముక్తిం గొను శివుని మేలిమికరుణన్

క. స్వపదక్షయమున జనుఁడిఁక, నపరపదంబొంది మోక్షమందు నొకఁడు క్షీ
ణపదుఁడయి మఱొకజన్మము, విపులమతుల! జెంది మోక్షవిభవము నొందున్

గీ. ఊర్ధ్వలోకంబులొంది యందుండియుండి
యొకఁడు మోక్షంబుఁదడవుగ నొందఁగలఁడు
యిట్లనేక ప్రకారంబు లెసఁగ దేహు
లల్లమోక్షంబుఁజెందెద రరయుఁడీరు. 52

వ. జ్ఞానభావానురూపంబగు శివప్రసాదంబుననె మోక్షంబు లభించు వేఱొక్క మార్గంబు లేదు. 53

ఉ. కావున మీరలెల్లరును గారుణికాగ్రణియైన యమ్మహా
దేవుని సుప్రసాదమును దేకువనొందగఁ గోరి వాఙ్మనః
శ్రీవెలయంగ బుత్రకులు చేడెలుఁగూడి శివున్ మహేశ్వరున్
భావనజేయుఁ డెల్లపుడు భక్తినొనర్పుఁడు కొల్వుఁడీ రహిన్. 54

గీ. దీర్ఘ సత్రమొకండు • దివ్యవర్ష సహస్ర, కముగఁ జూడ్చెఁడఁమెఁ•గడకు నాడు
సెలవులో మరుత్తు•చేరరాఁగలఁ డతం, డానతిచ్చు శ్రేయ•మా తెఱంగు. 55

క. అటుమీఁద వారణాసీ, పుటభేదనమునకుఁ బ్రీతి • బొం డాశ్రితలం
పటుఁడగు విశ్వేశుం డచ్చోట నీశ్వరితోడనుండు • శుభకరుఁడగుచున్. 56

గీ. అందు నక్కజమును గాంచి • యనల నాదు
సన్నిధికిఁ జేరరందు మో•క్షంబు చంద
మంతయును జెప్పెదను నొక్కఁ•డైన జన్మ
మందె మోక్షంబు దొరకు మీ•యంజలి యెడ. 57

—* నేమిపతనంబున వనంబు నైమిశారణ్యసంజ్ఞన్ దాల్చుట *—

వ. మనోమయచక్రంబొకండు నిర్మించి యిదియె విడుచున్నా నద్దాని నేమి యెచ్చ
ట్రవాలునో యద్ది పావనంబగు తపోయోగ్యప్రదేశంబని యెఱింగి యందు
వసించి సత్రంబు సల్పుఁడని యట్లు చక్రంబునిర్మించి విడిచినంత మునులెల్లఁ
బితామహునికి మ్రొక్కి సెలవొంది చక్రంబు వెంటనడచి రయ్యాది యొకవిమల
స్వాదుపానీయశోభితంబగు నొకదివ్యవనంబున నొక్కశిలాతలంబున నేమి
వ్రాలి యొరగిన నలుప సెలవుచొప్పున మునులందు వసించిరయ్యాది నైమిశవ
నంబని పేరొందె. 58

క. పదునెనిమిది ద్వీపంబులు, పదవిగ నేలిన పురూర•వస్సామ్రాట్టా
పదమున యూర్వశిలీలా, స్పదుఁడయ్యెను దైవయత్న•పరతంత్రుండై. 59

ఉ. ఎచ్చట మున్ను విశ్వసృజు • లింపుగ సత్రముఁగూర్చిరో మఱిం
కెచ్చట వేదవేత్తలు జ•యింతురో వేదబహిష్కృతావళిన్
హెచ్చుగ వేదవిజ్ఞులును • లెచ్చట వేదవిధుల్ పొనర్తురో
యచ్చటఁజేరి మౌనివరు • లాఁదటఁగూర్చిరి సత్రయాగమున్ 60

గీ. స్ఫటికమయపర్వతాశ్మప్ర•సరదమృతని, ఘాంబురమ్యం బతిరసఫ•లాగమంబు
వ్యాలసత్వంబు లుండని•మేలివనము, మునులతపసుల కుచితమై•తనరెమిగుల.

గీ. అట్టినుస్థలమందు ది•వ్యబుధు లంద, ఱొలసి సత్రంబు నారంభ • మొనరఁజేసి
సంతతంబు శివార్చన•సలుపుచును స,మాప్తిచేసిరి దక్షిణల్•చాలనొసఁగి, 62

— *బ్రహ్మాజ్ఞచే మునులయొద్దకు వాయుదేవుఁడు వచ్చుట *—

గీ, అంత బ్రహ్మాజ్ఞనొంది మ•హాబలుఁడు, వారిఁజేరుటయును నంత•వారు మురిసి
యెదిరికొని వందనముచేసి•హేమమయవు, విష్టరంబునొసఁగిబల్•వేడ్కమిగుల

క. ప్రాణాదులచే నిఖిల, ప్రాణుల సర్వాంగములను • భాస్వద్గతులన్
బూనఁగఁ బ్రేరణ చేసెడు, వాని శరీరములఁ దాల్చు • వాని మహాత్మున్. 64

క. చదలున బుట్టినవానిన్, బొదలఁగ శబ్దంబు స్పర్శ • మును గలవానిన్
వదలక తనయం దగ్గిని, నొదవించెడు వాని నెందు • నుండెడు వానిన్, 65

గీ. బ్రహ్మ దేవుని శిష్యుఁడై • పరఁగినట్టి, వాని నణిమాదిశిద్ధుల • చే నితాంత
మలరువాని నటకు వచ్చి • నట్టివానిఁ, బూజచేసిరి ప్రియమంది • మునితిలకులు.

—* ముని వాయుదేవ సంభాషణము *—

వ. అంత గంధవహుండు మునులన్ గలియన్ గని పరితోషంబున నిట్లనియె.

చ. కుశలమె మీకు నందఱకు • గొప్పదనర్చిన నిమ్మఖంబునన్
బిశితభుగగ్రణుల్ బొదవి • విఘ్నములన్ బొనరింపకుండిరే
వశులయి దేవతాపితృల • వాసిగ నర్చగతిన్ భజించి కీ
ద్దృశమగు చెట్టలేకయె విధిన్ బొనరించినవారె సత్రమున్. 68

వ. వెండియు సత్రానంతరం బిపుడు మీ రేమిసేయఁ గడంగియుంటిరి చెప్పుఁడన్న
వాయుభట్టారకునకు మునులు సంతసంబుతో నిట్లనిరి. 69

శా. మాకెల్లన్ గుశలంబు సేకుతెఁ గదున్ • మాన్యత్వమున్ మాతప
శ్శ్రీకిన్ జెందె మహాత్మ! నీవిటకు మా • శ్రేయార్థివై వచ్చుటన్
లోకేశుండగు పద్మసంభవుని మున్ • రోజించి పూజించ సు
శ్లోకుం డాతఁడు మమ్మ మెచ్చి యనియెన్ • శుభ్రాంతరంగంబునన్. 70

గీ. దీర్ఘసత్రంబుఁ దొడరి య • ద్దేవదేవు, పరమకారణు రుద్రుని • భక్తిఁ గొలువ
నామఖానంతరమున మ • హాబలుండు, మిమ్ముఁ జేరి విజ్ఞానంబు • మీకొసంగు.

క. అని చెప్పిన మేమందఱ,మును దోయజసంభవునకు • మ్రొక్కి వెడలి యీ
ఘననైమిశవనమున సవ,మును బొనరించితిమి యబ్దముల నొకవేయిన్. 72

గీ. అజునినుడి తీరు మీ రిట • కరుగుదెంచి,తిరి మఱొండిఁక లేదెద్ది • తృట్టుమాకు
మీవలనఁ జెందువారమ • మేయ తేజ!, జ్ఞానబోధంబనిన జగ • త్ప్రాణుఁడలరి.

వ. మీకెద్ది ప్రష్టవ్యంబెద్ది సందిగ్ధంబది యడుగుఁడన్న మునులు వాయుదేవున
కిట్లనిరి. 74

గీ. ఈశ్వరజ్ఞాన మెట్టుల • నెఱుకఁ జెంది
తరయ నవ్యక్తజన్ముఁడౌ • యబ్జభవున
కెట్లు శిష్యుఁడ వైతివి • యెఱుఁగఁ జెప్పు
మయ్య! మాకందఱకు మహా • త్మా! ముదమున. 75

గీ. అని యడుగ వారలకు వాయు • వనియె శ్వేత
లోహితంబగు కల్పంబు • లోన మున్ను
నాచతుర్వదనుండు స • ర్గాభిలాషఁ
జేసి తపియించె నెంతయు • వాసిమీఱ. 76

క. ఘనమగు నాతపమున విధి, కనువుగ శంకరుఁడు శ్వేతుఁ • డను మునియై ద
ర్శనము నొసఁగి గాయత్రీ, మనువును విజ్ఞానధనస • మస్తము నొసఁగెఁ. 77

గీ. దాన విజ్ఞాన మొందిప • ద్మజుఁడు సర్వ, భూతములను జరాచరం • బుల రచించె
దేవదేవునివలన నెం • తేనిబడసి, నట్టిజ్ఞానామృతము నాకు • నర్థి నొసఁగె. 78

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. ఎట్టిజ్ఞానంబు నొసఁగె ద్రు • హిణుఁడు నీకుఁ
దథ్యమగునది యెఱిఁగింపు • తజ్జ్ఞతిలక!
యెందు నిష్ఠనుబొనరించి • యీజగమునఁ
బురుషుఁడు సుఖంబుఁ జెందును • పుణ్యమూర్తి!

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె.

—• వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ బశుపాశపతి స్వరూపంబుఁ జెప్పుట •—

క. పశుపాశపతిజ్ఞానము, విశదంబుగఁ బడసినాఁడ • విధివలన మునుల్!
విశయంబుదీఱ నాయెడ, పశులైకడు నిష్ఠసేయ • భావుక మమరున్ 80

గీ. అవని నజ్ఞానజన్యమై • నట్టిదుఃఖ, మెల్ల జ్ఞానోదయంబున • నింకిపోవు
నరయ వస్తుపరిచ్ఛేద • మగును జ్ఞాన, మట్టివస్తువు త్రివిధమై • యలరుమునులు!

గీ. అజడముజడంబువానిని • యంతయనియు, పశువుపాశము పతియని • పరగుమూఁడు
నక్షరంబు క్షరంబు క్ష • రాక్షరపర, మనియు నవె చెప్పఁబడియె వి • జ్ఞాలిచేత

క. అరయుఁడు పశు వక్షరమగు, క్షరమగు పాశంబు తాప • సతిలకులు క్షరా
క్షరపరమగు పతియన నమ్మరుత్తు కిట్లనిరి మరల • మౌనిశ్రేష్ఠుల్. 83

గీ. ఎద్ది క్షర? మక్షరంబిక • నెద్ది? యీద్వ
యికిఁ బరమెద్ది? యన నతం • డిట్టులనియె
ప్రకృతి క్షరము పురుషుఁ డక్ష • రంబు వానిఁ
బ్రేరణముసేయు బరముఁడు • విశ్వవిభుఁడు. 84

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. ఏది ప్రకృతి యది పురుషుం • డెవఁడు వీని, కరయ నెద్దాన సంబంధ • మమరు నెవఁడు
ప్రేరకుండగు నీశుండు • ప్రియముతోడఁ, దెలియఁ జెప్పుమనఁగ న • నిలుఁడు నుడివె

క. మాయయె ప్రకృతి వినుం డ, మ్మాయావృతుఁడా పురుషుఁడు • మలకర్మలచేఁ
జేయంబడు సంబంధం, బాయీశుఁడు ప్రేరకుండు • నగు శివుఁడు మునుల్! 86

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. మాయయనునది యెద్ది య • మ్మాయచేత, నెట్టిరూపంబుతోడుతఁ • జుట్టఁబడియె
పురుషుఁడా మల మెట్టిది • పరగ నెట్లు, శివుఁ డెవఁడు చెప్పుమా! మాకు • సేవ్యమూర్తి!

వ. నావుడు వాయుదేవుండిట్లనియె.

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు మాయాస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. మాయయన శివశక్తియ • మ్మాయచేతఁ, జుట్టఁబడియెఁ జిద్రూపుఁడు • సొంతమైన
మలమె యాచ్ఛాదకంబయ్యె • నతివిశుద్ధుఁ, డా శివత్వాస్పదుండర • యంగఁ దగును

వ. అనిన మునులిట్లడిగిరి.

క. వ్యాపియగువాని నెట్లు మా • య యది యావ
రించు నెక్కారణమున నా • వృతి పురుషున
కేటికింతకు నయ్యెది • యెట్లుపాయుఁ
గడగి చెప్పుము మాకు ని • క్కముగ దేవ! 89

వ. వాయుదేవుం డిట్లనియె

గీ. వ్యాపియైనను గలుగు నా • వరణమిఁకను
నెందునఁ గలాదివ్యాపియై • యెసఁగుచుండు
హేతువగు కర్మభోగార్థ • మిఁక మలక్ష
యంబుననునది దొలఁగు ధ్రు • వంబుగాను 90

వ. మును లిట్లనిరి.

సీ. ఏదియుగంగలాది? యక్కర్మ మేది? యేది
మొదలుగాఁగల? దెయ్యది తుదఁ దనర్చు
నట్టి దీక్ష దీని ఫలమేది? యాశ్రయ మెది?
యెందు కీభోగ మాభోగ్య మెటో చెప్పుము! ౯౧

వ. మఱియును మహర్షులను వేఱొ పేరె ? క్షీణమలుండగు పురుషుం డెట్టు
లుండు నెఱుంగఁ జెప్పు మన్నఁ బవమానుం డిట్లనియె. ౯౨

— * వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాదిపంచకంబు నెఱింగించుట * —

గీ. కలయు విద్యయు రాగంబు కాలమును ని
యతియు ననునైదు నవ్వి కళాదు లనుచు
ఖ్యాతిఁ జెందెఁ బురుషుఁడు భోక్త యన నెగడెఁ
గర్మమనఁ బుణ్యపాపాత్మకం బరయుఁడు. ౯౩

సీ. అది యనాది నిజమలభోగాంతమై త
నర్చు సుఖదుఃఖఫలక మజ్ఞాన వేష్టి
నాత్మసంశ్రయ మిఁక భోగమగును గర్మ
నాశమునకయి తెలియుండు జ్ఞానధనులు! ౯౪

వ. భోగ్య మవ్యక్తంబు బాహ్యాంతఃకరణద్వారంబగు శరీరంబే భోగసాధనంబు.
భవాతిశయలభ్యంబగు ప్రసాదంబుచే మలక్షయంబగు. క్షీణమలుండగు పురు
షుండు శివసముండనిన మును లిట్లనిరి. ౯౫

ఆ. అక్కలాదులైన నైదుతత్త్వముల ప్ర, త్యేక మొప్పు కర్మ మెద్దియాత్మ
పురుషుఁడనుచు నిఁక భోక్తయనుచును సిద్ధాన నేర్పడును సదాచరిష్ణు! ౯౬

వ. అవ్యక్తంబే స్వరూపంబుగనుండు, ఎట్టియాకారంబుచేఁ గర్మఫల మనుభవిం
పం గలండు, మఱి యిఁక శరీరంబనిన నెట్టిది యనినఁ బ్రభంజనుం డిట్లనియె,

— * వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాపంచకస్వరూపంబుఁ జెప్పుట * —

సీ. దృక్క్రియావ్యంజకములు విద్దియుఁ గలయును
రాగము ప్రవర్తకమయి పరగెడుఁ గాల
మగు నవచ్ఛేదకంబు నియతి నియామి
క యగు నరయుఁడు మానిప్రకాండులార! ౯౭

వ. ఇఁకఁ గారణంబగు నవ్యక్తంబు త్రిగుణజనకం బిద్దానినే తత్త్వశాస్త్రవేత్తలు ప్రధానంబనియుఁ బ్రకృతియనియుఁ జెప్పుదురు. మఱియు నీయది యనభివ్యక్త రూపం బైనను గాలావశంబున నభివ్యక్తంబగు. ఇఁక సత్త్వరజస్తమోగుణములఁ త్రివిధమై సుఖదుఃఖమోహాత్మకంబు లగుఫలంబుల ననుభవించును. 99

— * సాంఖ్యవేత్తలు చెప్పినరీతిని గుణత్రయస్వరూపంబుఁ జెప్పుట * —

సీ. సత్త్వము రజంబుఁ దమమునాఁ * జను గుణత్రి
యమును బ్రకృతిసంభవంబు * లగును విదియుఁ
బ్రకృతియందున సూక్ష్మరూ * పమున నుండుఁ
దిలలయందెట్లు తైలంబు * వెలసియుండు,

గీ. సుకము సుఖహేతు వలను సా * త్త్వికముగాఁగఁ
జెప్పఁబడుఁ దద్విరుద్ధంబు * చెప్పఁబడును
దామసంబుగ మోహంబు * స్తంభమును వ
చింపఁబడు రాజసంబుగ * శిష్టమునులు! 101

వ. సాత్త్వికి యూర్ధ్వగతియును దామసి యధోగతియుఁగను రాజసి మధ్యమ గతిగను జెప్పఁబడుచున్నవి. 102

గీ. వినుఁడు శబ్దాదులై దును * బృథ్వి మొదలు
గాఁగఁదగు నైదుభూతముల్ * గరిమ మొఱయు
జ్ఞానకర్మేంద్రియములు మ * నంబు బుద్ధ్య
హంకృతులును బ్రధాన మ * వ్యక్తమగును. 103

వ, మఱియు నది కారణదశాపన్నంబై యవ్యక్తంబనియును గార్యదశాపన్నంబై ఘటాదివలె శరీరాది యగును. 104

గీ. ఘటము మున్న గుకార్యంబు * గడఁగిమృత్తు, మున్ను గాఁగలయవ్వాని * కన్న భిన్న మెపుడుగానట్టువ్యక్తమా * నీశరీర, మల్లయవ్యక్తమునకు న * న్యంబుగాదు, 105

వ, అందువలన నవ్యక్తమునే ముఖ్యకారణంబుగఁ దెలియుఁడు. ఇఁక నాయవ్యక్తమే యాధారంబుగాఁగల శరీరంబు భోగసాధనం బనిన మునులు బుద్ధీంద్రియ శరీరంబులకన్న భిన్నమైన యాత్మ యెద్ది? అయ్యది యట్టులుంటకు హేతువెద్ది యనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 106

—* వాయుదేవుఁడు మునుల కాత్మస్వరూపంబును జెప్పుట *—

గీ. వినుఁడు బుద్ధీంద్రియశరీర • భిన్నమయి వి
భువునయి ధ్రువంబగుచు నాత్మ • పొలుచు నొకఁడు
అందు హేతువు దుర్విభా • వ్యముగఁ దెలియఁ
డఖిలవేదములఁ గొండాడు • నాత్మఁగుఱిచి. 107

గీ. సర్వమాత్మనుగొలుచు నా • సర్వమందు, శాశ్వతంబయివ్యాపించి • చక్కనుండు
నాత్మమటులైననెవ్వరి • కైననెందు, వ్యక్తమయిచూడఁబడదు తా • పసతిలకులు! 108

క. కాదిది స్త్రీయుం బురుషుఁడు, గాదు నపుంసకము గాదు • శరమూర్ధ్వమునన్
లేదిఁక నెక్కడు క్రిందన్, లే దడ్డంబయినచోట • లేదు మునీంద్రుల్! 109

గీ. అరయ శరీరముల నశ • రీరమగుచుఁ, జలములందును నెల్లెడ • స్థాణువగుచు
నురుఁగనున్నట్టియాత్మను • జూచునెవుడు, ధీరుఁడై నరుఁడు జ్ఞాన • దీప్తిచేత.

క. పలుమాటలేల? వినుఁడీ!, యలపురుషుఁడు దేహభిన్నుఁ • డని తెలియుం డ
ట్టులగాక దేహమేయని, తెలిసినవాఁ డెవుడు నిజము • తెలియనివాఁడౌ.

గీ. ఆపదలకెల్ల బీజమై • యమరు స్వీయ, కర్మమునఁగూడి నరుఁడు దుః • ఖంబుసుఖము
ననుభవించునుమూఢుఁడై • యరయుఁడీరు, మౌనులార! మహాతమో • భానులార!

క. నీటఁ దడుపంబడిన భువి, నీటుగ మొలకెత్తఁజేయఁ • నేర్చునొ యిటులన్
గాటమగు నజ్ఞతావర, పాటిన్ గర్మంబు దేహ • వర్గముఁ గూర్చున్. 113

గీ. మిగుల సుఖమిూయనట్టియుఁ • దెగులు కెప్పు
డాటపట్టయినట్టియు • నంతమునికిఁ
జేర్చునట్టియు మునుఁగడ • చినవి గడవఁ
దగు తనువు లాత్మ కమరు సం • తతము వినుఁడు! 114

వ. శరీరంబులు జీర్ణంబులగుచుండ రానురా నీయాత్మ కెచ్చటను వసతియు
లభింపదు. 115

గీ. ఆత్మమిది పెక్కు తనువుల • నావరింపఁ, బడుచు విడువబడుచునుండుఁ • బరఁగ నెవుడు
చంద్రమండల మెట్లాక • సంబునందుఁ, దరళధారాధరావళిఁ • దగిలియుండు.

గీ. వీనికై యొకఁడుండఁడు • వీఁడొకనికి, నైన వసింపఁడు బందుగు • లాత్మసుతులు
బాటయందుగలియుదురు • పథికులట్లు, పృథగ మోహంబుఁగాంతురు • విత్తములను

గీ. కదలియుం డెట్లు కట్టులు ♦ గలిసి మెలఁగి
యుంత నొకపరి యెడఁబాయు ♦ నట్లె యవని
భూతములుగూడు నెడఁబాయుఁ ♦ బొందుమాలి
యెఱుఁగుఁ డిట్టులు బ్రహ్మము♦నింద్రులార! 118

ఆ. అతఁడునూచు శరీరంబు ♦ ననిరతంబు, నాతనిన్ జూడదు శరీర♦మాత్రమ శ
రీరమును బరికించు న♦దారుఁ డీవు, దాయిరుపురీశుఁగనఁ జాల♦రరయుఁడీరు. 119

గీ. బ్రహ్మదేవుఁడు మొదలు స్థా♦వరమువఱకు
బశువులుగఁ గీర్తితంబులై ♦ పరఁగుచుండు
రిట్టి పశువులకెల్లను ♦ నిది నిదర్శ
నంబుగాఁ జెప్పఁబడియె ని♦క్కం బరయుఁడు. 120

ఆ. అజ్ఞుఁడై సుఖదుఃఖంబు ♦ లందఁ డాఁ బ్ర, వేశ నిర్గమములయెడ♦విభుఁడుగాక
యుండుని దేహి విభుచోది♦తుండయి త్రిదివమ్మునన్ గాని చెందు శ్వ♦భ్రమ్ము గాని.

సీ. అనిన మునులిట్లనిరి మ♦హానుభావ!, యెవ్వఁడా పశు పాశ♦మెద్ది వీని
కిన్ విలక్షణుఁ డెవ్వఁడో♦గిన్ విభుండు, మాకెఱుఁగఁ జెప్పుమిపుడు సు♦శ్లోకతిలక!

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె.

— * వాయుదేవుఁడు మునుల కీశ్వరవిషయంబును జెప్పుట * —

సీ. అపరిమితరమణీయగు♦ణాశ్రయుండు, పశువునకుఁ బాశములు వేఱు♦పరఁగువాఁడు
విశ్వనిర్మాతయై కడు♦నెలయువాఁడు, కలఁడు పతియొక్కరుండు బ్రహ్మ♦కల్పులార!

ఆ. అతఁడు లేకున్న సర్గమె♦ట్లమరుఁగనడు, అజ్ఞుఁడగుపశువున జడం♦బై తనర్చు
పాశరూపప్రకృతిచేతఁ ♦ బరఁగ నొక్కొ, బుద్ధిమత్కారణము లేక♦భూతసృష్టి.

వ. జగంబు గర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబు నగుటం దత్కర్తృత్వంబు పశుపాశంబులకు సంభవింప దీశనీపశుపాశపతులయొక్క సత్యంబైన యంతరంబెఱింగినవాఁడు బ్రహ్మవేత్తయై ముక్తుఁడగును.

గీ. తిలలయందున నూనె ద♦ధిన్ ఘృతంబు
నదిని నీళుల నరణి న♦నలము పోల్కి
జగమున నెసంగు నొక్కఁ డీ♦శ్వరుఁడు విభుఁడు
చూతు రవ్వానిఁదపమున ♦ నూనృతమున. 126

గీ. జాలవంతుండు నొక్కఁడే యాదిదేవుఁ, డట్టి బ్రహ్మాదులెల్ల సృష్టిసేసి ప్రభుత్వంబు పేర్చె, నెప్పుడుఁ దన రుద్రుఁ డిందు లేఁడు రెండవండు.

గీ. విశ్వతత్త్వమై యతఁడు విశ్వరూపుఁడు, ఘనుఁడు విశ్వాత్మకుఁడు విశ్వ తోముఖుఁడు నగు నుమాకళత్రుఁ డతఁడు, పురుషుని సెల్లసంపదలను బోడము జేసె

గీ. అరసి విశ్వాధిపుండు మహర్షి యైన, బ్రహ్మఁ దాదిఁ బుట్టఁగఁ జూచ్చి జనింపఁ జేసెనాతని కన్న నుత్కృష్టుఁ డగుచు, నీవు లేదు తన్మయం బీ యఖిలము.

క. ప్రమానవశ సిశ్చలుండై, జానుగ నొక్కరుఁడు గడఁగి ♦ చదలున నుండున్ బూనిక జగములసలుపఁగ, బూనినమాత్రమున బోనము ♦ భువనము లెల్లన్.

సీ. ఎల్లెడ నొప్పు నెమ్మొగము ♦ లెల్లెడ నొప్పు శిరస్సులింకఁ దా
మెల్లెడ నొప్పుఁ గంధరలు ♦ నెల్లెడ నొప్పు కరాంఘ్రు లట్టులే
యెల్లెడ నొప్పు వీనులును ♦ నెల్లెడ నొప్పెడు నీక్షణంబులున్
గొల్లగ నొప్పి సర్వజన ♦ కోశములందు శివుండు వెల్గెడున్. 183

గీ. కనుఁ జలేకున్నఁ గాంచు లోకముల నెల్ల, వీనులును లేక యున్నఁ దా ♦ వినునఖిలము
సర్వమును నారయునతండు ♦ సర్వనుతని, నారయఁగ లేదు వినుఁడిఁక ♦ ధీరులార!

గీ. సూక్ష్మమునకన్న మిక్కిలి ♦ సూక్ష్మ మగుచు, సలిలమధ్యంబునందు వి ♦ శ్వంబు సృష్టి
చేసి యవ్విశ్వమును జుట్టి ♦ చెలఁగు శివుని, బహువిధాకారు నెఱిఁగి తా ♦ పంబు విడుఁడు

గీ. ఈతఁడే పరదైవతం ♦ బీతఁడే మ, హేశ్వరుఁడు విశ్వకర్మ యి ♦ ట్లితని నొకని
జన్మభీతులఁ బాతుగాఁ ♦ జక్క దెలిసి, రుద్రుదక్షిణముఖముఁ జే ♦ రుదురు నిష్ఠ. 184

గీ. ఈశ్వరులలోన నెవఁడు మ ♦ హేశ్వరుండు
దైవతములందును బరమ ♦ దైవమెవఁడు
పతులలోపల నెవ్వండు ♦ పరమపతియు
భువనవిభుని నెఱుంగుఁడా ♦ భూతనాథు. 185

క. కొందఱు స్వభావమనియున్, గొందఱు కాలంబనుచును ♦ గొణుగుదురదియు
వ్వొందెడు శివుమహిమయెయ్యా, చందము భ్రమ మొందఁ జేయు ♦ సర్వజనములన్.

గీ. కారణంబులకెల్లను ♦ గారణమయి
సర్వభూతాంతరాత్మయై ♦ సాక్షియై వ
శియును నై యాత్మయందుండు ♦ సివ్వు నెవ్వ
రెఱుఁగఁ జాలుదురో వారి ♦ కే సుఖంబు. 187

ఎవ్వరు జన్మంబు బొందిరి ♦ యీనయంబు
పుట్టుకొనఁ జాలుదురొ మనుజులు ధరిత్రి
నెవ్వరు శివుని నెఱుంగక ♦ యసువుగాటి
దుఃఖముల బాయఁగాఁ జాలువారు జగమున. 138

బ్రహ్మముఖమున నావేళఁ ♦ బడయఁ బడిన
పావనాశనమైన యీ♦పరమగుహ్య
మిట్లు మీ కెఱిఁగించితి ♦ నిపుడు మీరు
శమము లేనట్టి వాని కొ♦సంగఁ దగదు. 139

అనినంత మునులిట్లనిరి.

—* మునులు వాయుదేవునిఁ గాలస్వరూపంబుఁ జెప్పుమనియడుగుట *—

కాలమునఁ బొడము సకలము, కాలమున విపత్తిఁ జెందు ♦ గంధవహా! య
క్కాలంబు నపేక్షింపని, దేలాటిది సుంతయైన ♦ నెసఁగదుగాదే. 140

మఱియును.

కాలాంతర్గతమై జగ, మ్మూలిగ సర్గంబు లయము ♦ నొందుచు మిగులన్
మేలగు చక్రంబట్టులఁ, గాలఁగఁ బరివర్తనంబు ♦ సల్పుచునుండున్. 141

గీ. బ్రహ్మయును గేశవుండు రు♦ద్రుండు లోఁతి
నిర్జరులు కాలకృతమగు ♦ నియతిఁ జెంది
దాఁటఁగా వలఁతులుగారు ♦ తథ్యమిద్ది
కాలమే సర్వమున కధి♦కారియే మొ? 142

గీ. అట్టి యీ కాలమెట్టిది ♦ యెట్టివాని, కిద్ది వశవర్తిగా నుండు♦ నెవఁడు దీని
వశుఁడుగాకుండుఁ జెప్పుము ♦ వాయుదేవ!, సర్వమును దెలిసినయట్టి ♦ జాణవనుఁడు.

వ. వాయుదేవుం డిట్లనియెఁ గలకాష్ఠానిమేషాదికలాఘటితంబగు కాలంబనునది
యుత్కృష్టంబగు మహేశ్వర తేజంబు.

గీ. వినుఁడు సర్వచరాచర ♦ విశ్వమున క,లంఘ్యమైనట్టిదియును బ♦లమయినట్టి
దియు శివాజ్ఞాస్వరూపమై ♦ తేజరిల్లు, నద్ది విశ్వనియామకం♦బై తనర్చు. 145

క. అక్కాలము తనఁ గాలవశమగుఁ, జక్కఁగ జగమది జగతికి ♦ స్వాధీనముగా
నక్కాలము శివవశమగు, నక్కాలవశత్వమొందఁ ♦ డాశివుఁ డెప్పుడున్. 146

గీ. అడ్డులేక యొసఁగు శార్వ♦మైన తేజ, మెలమిఁ గాలంబునన్ నెల♦కొలువఁబడియె
నట్టికాలంబు నెవఁడు ప్ర♦జ్ఞాతిశయము, చేత మీఱఁగఁ జాలెడు♦ క్షితితలమున

క. ఏకచ్ఛత్రంబుగ నీ,లోకంబును నెల్ల నేలు♦ లోకోత్తరుఁడున్
వీఁకన్ దాఁటఁగ జాలం, డీకాలముఁ గడలి దాఁటు ♦ నట్టుల వేలన్ 149

గీ. ఎవ్వరింద్రియముల నిగ్ర♦హించి సకల, మీజగంబును గడిమి జ♦యించియున్న
వార లేని జయింపఁగ♦ లేరు కాల, మును నిఁకన్ గాలము జయించుఁ♦ బూని వారి,

గీ. శీలమున రూపమున బల ♦ శ్రీలఁ గులము
చేతఁ జేతనుఁ డేదేనిఁ ♦ జింత సేయుఁ
గాలమిఁక నన్యమాపని ♦ గడఁగి సేయుఁ
గాలము దురతిక్రమమెందుఁ ♦ గనుఁడు మునులు! 150

గీ. యువయు ముదుసలి యగు బలి♦యుఁడును గరము
దుర్బలుండగు భాగ్యవం♦తుఁడును పేద
యగును గాలవిపర్యయం♦బైనఁ జిత్ర
మగుఁ దదీయప్రసక్తి సం♦యమితిలకులు! 151

గీ. ఆభిజాత్యంబు బలము శీ♦లాభివత్తి, నైపుణియుఁ గార్యనిర్వహ♦ణక్షమములు
గావు కాలము ప్రతిబంధ♦కముగనున్న, నారయుండెడ నిద్ది మ♦హర్షులార! 152

క. వినుఁడు రసాయనములునున్, ఘనమగు నౌషధములును న♦కాలంబున సి
ద్ధినిఁ గూర్పవు కాలంబది, యనుకూలించిన ఫలంబు ♦ నందఁగఁ జేయున్. 154

గీ ఇఁక నకాలంబునను నెవ్వఁ♦డేని సురుగఁ
డెవ్వఁడేనియు జనియింపఁ ♦ డెవ్వఁడేని
పుష్టినొందఁడు సుకమును ♦ బొగులుటయును
గాలమునుబట్టి కలుగు ని♦క్కంబు వినుఁడు.

గీ. కాలమున వీచుఁ జల్లనై ♦ గాడ్పు పుడమి, గాలమున వృష్టి చేయు మే♦ఘములు గములు
కాలమున నెల్ల సస్యముల్ ♦ గమియఁ బండుఁ, గాలమున సర్వజీవలో♦కంబు నెడు

—* కాలప్రమాణములు *—

వ. కావున నిట్లు కాలాత్మంబు తత్త్వంబు నిజంబుగ నెవండెఱుంగునో యవ్వాఁడు
కాలాత్మంబు నతిక్రమించి కాలాతీతంబగు పరమాత్మంబును బరికించు ననిన

నూతునకు మునులు మహాత్మా! యీకాలంబునం దెట్టిమానంబున నాయుస్సంఖ్య కల్పింపఁబడినదో సంఖ్యారూపంబగు నిక్కాలంబునకుఁ బరమావధి యెద్దియో యెఱింగింపుమనుడు మునులకు సూతుండిట్లనియెఁ-గనుఱెప్పపాటగు కాలంబు నిమేషంబని కీర్తింపఁబడును. అయ్యది యాద్యమానం బట్టి నిమేషంబులు పదియైదైన నొకకాష్ఠయగును. అట్టికాష్ఠలు ముప్పదియైనఁ గలయనఁబడును. అవి ముప్పదియైన నొకముహూర్తం బవ్వి ముప్పదియైన నొక యహోరాత్రంబగును. ముప్పది యహోరాత్రంబులైన సితాసితపక్షద్వయాత్మకంబగు నొకమాసంబగును. అద్ది పితృదేవతల కొక్కయహోరాత్రము. మాసంబు లాఱైన నొక్కయయనంబగు నివ్వి రెండైన సంవత్సరమగును. ఈయది దేవతలకొక్క యహోరాత్రము. అందు దక్షిణాయనంబు రాత్రియును నుత్తరాయణంబు దినంబునగును. ఇట్టివి ముప్పది యహోరాత్రంబులైన మనుష్యమాసంబు వలెనే దేవమాసంబగును. ఆ దేవమాసంబులు పదిరెండైన దివ్యవత్సరంబగు నిట్టిధంబున మూఁడువందలయఱువది మనుష్యసంవత్సరములైన నొక్క దేవవత్సరంబగును. దివ్యసంవత్సరప్రమాణంబుచేతనే యుగసంఖ్య ప్రవర్తిల్లుచున్నది. ఈ భారతవర్షంబునఁ గృతత్రేతా ద్వాపర కలియుగంబులను నాల్గుయుగంబులు పండితులు పరిగణించిరి. అందుఁ గృతయుగంబున నాల్గువేలవత్సరంబులును నాల్గువందలేండ్లు సంధ్యాంశంబుగను దక్కిన మూఁడుయుగంబులందు నేకాపాయంబుగ సహస్రశతంబులు వరఁగుననుటచేఁ త్రేతాయుగంబందు మూఁడువేల వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబు లాఱునూఱులును ద్వాపరంబున రెండువేల వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబులు నాల్గునూఱులును గలియుగంబున వేయి వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబు లిన్నూఱేండ్లు నగును. ఇట్లు నాల్గుయుగంబులు పదిరెండువేల సంవత్సరంబులగు నీచతుర్యుగసహస్రంబు కల్పంబనఁబడును మఱియు డెబ్బదియొక్క చతుర్యుగంబు లొకమన్వంతరంబగును. కల్పంబందుఁ బదునాల్గు మన్వంతరంబులు పరివర్తనంబుసేయును. ఈ క్రమముచేతఁ గల్పమన్వంతరంబు లనేకంబులు గడిచినవి. అవ్వియందఱకుఁ దెలియనివాటను లెక్కించుటకు శక్యంబుగాని వాటను వాని నానుపూర్విగఁ జెప్పుటకు శక్యము కాదు. 156

గీ. ఇఁకను గల్పంబనునది ద్రుహిణున కొక్క
పగలగు నదేవిధంబు విభావరియును

గల్పయుగ్మంబు దినమిట్లు • కంజజునకు
నవి సహస్రంబయిన నబ్ధ•మగు నతనికి, 157

గీ. అం దజునిపగలున సృష్టి • యగును రాత్రి
యందుఁ బ్రళయం బొనరు|నహ•రంతమందుఁ
బ్రజలు తత్పతులును దేవ • రాక్షసులును
భూతపంచకతన్మాత్ర • ములును బొలియు. 158

గీ. అటులె రాత్ర్యంతమందు సు•రాసురులఁ బ్ర
జాపతులనుఁ బ్రజల భూత • సమితి దైవ
తములతో సృష్టిచేయు నెం•తయును ధాత
శంకరుని యాజ్ఞచేత ని•చ్చలును మునులు! 159

వ. ఇట్లు బ్రహ్మయొక్క సంవత్సరంబు లేఁబదియైన నొకపరార్ధంబనియుఁ దక్కిన యేఁబది మఱొకపరార్ధంబనియు ననఁబడును. మొత్తంబీబ్రహ్మ వత్సరంబులు శతంబైన బ్రహ్మయుర్దాయంబు నిండు. అపుడు శంకరుని మాయయందు సకల లోకంబులుఁడిందు. ఇంకను బెద్దకాలంబునకుఁ దారతమ్యప్రకారంబుగ విష్ణు రుద్రేశ్వరుల కాయుర్దాయంబమరు. అటుపైన సదాశివునకు లోఁబడి కాలంబు ప్రవర్తించు ననాదినిధనుండగు సదాశివుండొకండు పునస్సర్గంబు వఱకు నిండారు తమంబునఁదును ప్రకాశమాత్రుండై వెలయు నిద్దికాలతత్త్వస్వరూపం బిట్లు చెప్పితి నీఁకేమి విననెంతురనిన వాయుదేవునకు మునులు మహాత్మా! పరమేశ్వరుండెట్లు జగంబురచించి క్రీడనొనర్చుచుండునో మొదట నెయ్యది జనించినదో దేనిచే జగము వ్యాప్తంబైనదో పృథుకుక్షియగు నెద్దానజగంబుగ్ర సింపఁబడునో యెఱింగింపుమనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 160

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు సృష్టిప్రకారంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. శాంత్యతీతపదోత్తర•శక్తి శక్తి, యంతుఁడగు శివువలన సం•భవము చెందె
దానమాయ జనించె న•ద్దానవెడలెఁ,బరమ మవ్యక్త మద్ది తా•పసతిలకులు. 161

వ. మఱియును

గీ. శాంత్యతీతపదము చేత • శాంతిపదము, దాన విద్యాపదమ్మ న•ద్దాని చేత
నాప్రతిష్ఠాపదంబును•నలరె దానఁ,దనరెను నివృత్తియను నెడుప•దంబు మునులు!

వ. ఈ పంచకముచే నవ్యక్తకారణంబగు నీవిశ్వంబు వ్యాప్తంబై యాత్మాధిష్ఠితంబై యొసంగునిఁక నీకలలయొక్క యానులోమ్యంబున సృష్టియును బ్రాతిలోమ్యంబున సంహృతియును బ్రవర్తించు మఱియునిఁక విశ్వకర్తృత్వం బవ్యక్తంబున కౌపచారికంబుగఁ జెప్పఁబడినది కాని యథార్థంబు కాదు. ప్రధాన పరమాణ్వాదులెల్ల నచేతనంబులు. 165

గీ. అట్లచేతనముగుటచే • నాప్రకృతికి, నజ్ఞుడైన కతమ్మున • నాపురుషున
కీ జగత్కర్తృతఘటిల్ల•దిద్దియెట్లు, బుద్ధిమత్కారణము లేక•పొసఁగుమునులు!

వ. జగంబు కర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబునగుట నద్దానికి

గీ. సర్వశక్తిసంపన్నుండు • సర్వవేత్త
శక్తుఁడు స్వతంత్రుఁడును మహై•శ్వర్యయుతుఁడు
ఆదిమధ్యాంతరహితుండు • నన్యకల్పుఁ
డీశ్వరుఁడు కర్త యదియుఁ ద•దిచ్ఛఁబొదలు. 166

— * వాయుదేవుఁడు మునులకు లయంబుతీ రెఱింగించుట * —

వ. మఱియు బ్రహ్మయొక్క నూఱుసంవత్సరముల కాలముతో నొప్పు బరంబనెడు పేరుగల బ్రహ్మయూర్దాయ మెప్పుడు ముగియునో యప్పటివఱకీ పొడమిన జగంబు వృద్ధిపొందుచు నప్పుడు ప్రలయంబు నొందును. ఈ పరంబునందలి సగము పరార్థంబని చెప్పఁబడును. పరార్థద్వయకాలాంతంబగు సర్వప్రలయంబు చేకూరినపుడు 167

గీ. ఆత్మకార్యంబయి తగు న•వ్యక్తమును గ్ర
హించి యాత్మము వెలయఁగా • నెల్లవికృతు
లింక నుద్రేకముండక్క • యేర్పడుదురు
ప్రకృతిపురుషు లోతప్రోత • భావయుతులు. 168

వ. అపుడు సర్వము మహాకాలుండగు నీశ్వరునియందె లయించు నంత 169

గీ. శాంతవాతైకనీరమై•సమగుణంబు, నైన యవిభాగపుఁ దమోద•యంబునందు
నెట్టిజగమును గనుపట్ట•నట్టియప్పు, డేకముగనుండుఁ దానమ్మ•హేశ్వరుండు.

గీ. ఇట్టి మాహేశ్వరియగు నా•గట్టిరజని, నెల్లఁగడపి యుషస్సున • నీశ్వరుండు
పొరిఁ బ్రధానపురుషులని•ష్వరను జొచ్చి, మాయతోఁ క్షోభపఱిచె న•మునుజగములు

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరాజ్ఞచే నవ్యక్తంబునుండి జగత్సృష్టి యేర్పడు నియ్యది సృష్టి ప్రకారం బెఱింగించితి నిఁకేమి వినుదురనిన మునులు దేవా! సృష్టిస్థితి సంహారంబంతయు నీశ్వరవశంబై యున్నట్లును బ్రహ్మవిష్ణులకా మహేశ్వరుండు కారణంబైనట్లు నీ నుడులఁ దెలియఁబడె నింక లోకంబున రుద్రుండు బ్రహ్మ పుత్రుండని యొకవచనంబుఁ జెప్పుదు రద్దియెట్లుపపన్నంబగు నీవాదద్వయం బందు సత్యంబేదియో యెఱింగింపుమనుడు గంధవాహుండిట్లనియె.

చ. మూఁగురు కారణాత్ములు స•మున్నతులా పరమేశ్వరాత్మజుల్
యోగధనుల్ విరించిహరి•సోములు శాంభవశాసనంబునన్
బాగుగ విశ్వసర్గపరి•పాలనసంహృతులన్ బొనర్చుచున్
లోఁగఁగఁజేయ నొండొరుల • లోనఁదలంచి కడున్ జవంబునన్ 173

గీ. తండ్రియగు పరమేశు ను•దారతపము,చేత మెప్పించి శక్తులఁ • జెందిరంత
రుద్రుఁడొక కల్పమందు స•రోజభవుని, విష్ణునిన్ సృష్టిచేసె బ•ల్విఁకదనర. 174
గీ. అట్లె వేఱొకకల్పమం • దజుఁడు విష్ణు,రుద్రులను సృష్టిచేసెబల్ • రుచిరతనుల
మఱొకకల్పమునందున • మాధవుండు, బ్రహ్మరుద్రులసృష్టించెఁ • బ్రౌఢమతుల

వ. ఇట్లు బ్రహ్మ విష్ణుని రుద్రుం డజుని ననేకప్రకారంబులఁ బరస్పరజయేచ్ఛులై గల్పగల్పంబులందుఁ బరస్పరము సృష్టిచేయుచుందు రొక్కొక కల్పంబునం దొక్కొక రధికులై యుండుట,ఆయాకల్ప వృత్తాంతంబు ననుసరించి యవ్వారి యాధిక్యంబు మహర్షులచేఁ జెప్పఁబడియె నీ మువ్వురకుఁ బరమేశ్వరుండు కారణుం డాతండే జగత్కారణుండని యెఱుంగుఁడన్న మునులు మహాత్మా! మున్ను శివుండు మృత్యువును సంహరించి మరల నుత్పాదించినట్లు వినియుంటి మదియెట్టు లెఱుంగఁ జెప్పు మనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 176

— * మార్కండేయచరిత్రము * —

ఉ. శ్రీహిమభూధరాంతికముఁ • జెందిన పుణ్యవనప్రదేశమం
దా హరిదశ్వతేజుఁడు మ•హాత్ముఁడునైన మృకండుమౌని త
ద్గేహినియౌ మరుద్వతిస•తీతిలకంబును భూరిశిష్యసం
దోహము గొల్వఁగా నియతి•తో శివుఁగొల్చుచునుండె నిచ్చలున్. 178

ఉ. కంటికిఱెప్పవోలెఁ దన•కన్నకుమారులయట్లు శిష్యులన్
దంటయతండు సాఁకుచు స•తమ్మును నర్థుల గోకులమ్ములన్

గుంటువడఁగ నీకు కడుఁ గూరిమిఁ బ్రోచుచు నెల్లవారికిన్
బంటవలెన్ దనర్చెడు విభాసురభూసురరాజమౌళివై. 179

గీ. ఆ మరుద్వతియును నత్తమావలకును, బ్రీతిమై సేవఁ జేయుచుఁ బెన్నిటికి స
తమ్ము ప్రియమొనరించుచుఁ దమదు శిష్య, జనులఁ దల్లివలెన్ గాఁచు సంబరమున

ఉ. ఆముని దంపతుల్ సతత మావనియందు గృహస్థధర్మమున్
బ్రేముడి నిర్వహించుచును బెంపెసఁగంగ వసించి రేకో!
యా మహనీయమూర్తులకు నక్కట! సంతతి లేకయుండె నా
కేమియుఁ జింతసేయకయె యీశ్వరుఁ గొల్చుచునుండి రిమ్మగన్. 180

—* మృకండుముని బ్రహ్మసభాద్వారంబున నవమానపడుట *—

మ. ఒకనాఁ డమ్ముని బంగరుఁ బుమలయం దొప్పొందు పైతామహా
ప్రకటారామముఁ జేరి బ్రహ్మసభఁ జేరన్ బోవ ద్వారంబునం
దకలంకుండగు నామృకండుని యపత్యం బడ్డ దౌవారికుల్
రకమా నావిభవంబు లేదని మునీంద్రశ్రేష్ఠుఁ డవ్వారితోన్. 181

గీ. అంత వారు మహాత్మ! బ్రహ్మసభ కీవు, చేరుట కనర్హుఁడవు సంతుఁ జెందనట్టి
వారు చేరఁగఁ జాల రవ్వైధసమున, భాలయంబీఁక మరలిపొమ్మవలి కిపుడు,

చ. అనవిని మౌనియంత హృదయంబున నవ్వగఁ జెంది కుంది య
వ్వనమును బాసి స్వీయనగు వాసముఁ జేరఁగ వచ్చుచుండె నా
దినమున కొంద ఱింటికి విదేశమునీంద్రులభార్య లిద్ధరా
గిను లరుదేర నత్తపసి గేహిని వారలఁ గాంచి ప్రేమమై. 182

గీ. ఎదురుకొని తోడికొనివచ్చి యింపుమీఱఁ, బీఠములనిచ్చి కూర్చుండఁ బెట్టి యర్ఘ్య
సత్కృతులనెల్ల సలిపి భోజనము కొఱకుఁ, బంచభక్ష్యాన్నములనుంచెఁ బాత్రలందు

క. వారలు గని నీబిడ్డలఁ, జేరఁగఁ బిలువు మిట శిశులు చేరిన మేమున్
వారును భోసేయుదు మిట, ధీరమతీ! యనిన నాపె దిగులుఁగొని యనెన్.

ఉ. నోములు నోఁచలేదు కొఱ నోములదానను దల్లులార! న
న్నోముఁ డిఁకెట్టు లేనియును నోదనముల్ దగ నారగించుఁడీ!
శ్రీమహితుల్ దయానిధులు చెల్వగు మీదు సమాగమం బిఁకన్
నామది వేడ్కఁ దీర్చెఁడు ప్రణామము లివ్వె యొనర్తు నమ్మలిన్. 183

— * మరుద్వతి మునిభార్యలచే నవమానపడుట * —

గీ. అనిన వారంద ఱరసి ర • యమునఁ బీట
లవలికిన్ ద్రోసి శిశులు లే • నట్టివారి
యన్నములు మేము సావడ • మంచుఁ గదలి
పోయిరి మరుద్వతియుఁ గడుఁ • బొగుల వగల. 187

ఉ. అంత మృకండుమౌని తన • యాశ్రమభూమికిఁ జేరవచ్చుడున్
జింతమెయిన్ మరుద్వతియుఁ • జెచ్చెర నాథున కాయుదంత మ
త్యంతముఁ దెల్పి చాలఁ బరి • తాపముఁ జెందఁ గఁ జూచి మౌనిభా
స్వంతుఁడు స్వీయమా న రిభ • వంబును దెల్పెను భార్య కింతయున్. 188

వ. అంత

గీ. భూరితరదుఃఖభరమున • బొగులుచున్న, యాత్మదేవినిఁ గనిహృద • యమునమౌని
వరుఁడు కొండొక తేఁకువఁ • బడసియిట్టు, లనియె నాకెమనం బెంతొ • హరుస మొంద

చ. వనరకు మింక దేవి! భగ • వానుఁడు రాజకిరీటుఁ డున్నవాఁ
డనితరతుల్యుఁ డాతఁడు ద • యాళుఁడు భక్తవరప్రదాత యు
ష్మనునిగుఱించి నేఁ దపము • గాటముగా నొనరించి మంచిపు
త్త్రునిఁ బడయంగఁ జాలుదు స • రోజముఖీ! ముదమొందు మాత్మలో. 190

ఉ. మున్ను శిలాదమౌనిజన • ముఖ్యున కిచ్చెను సత్కుమారు దీ
వ్యన్నలినాక్షుఁడైన యదు • భర్తకుఁ బుత్త్రులనిచ్చెఁ బల్వురన్
బన్నుగ నిచ్చె నందనుని • భర్గుఁడు నాకును సందియంబులే
దన్నగజామనోదయితు • నాదృతిఁ గొల్వుము చెల్వ! యీవునున్. 191

చ. అనుటయు నాసతీమణియు • నాత్మమునందుఁ బ్రమోదమంది యి
ట్లనె మునినాథుతో హరుస • మయ్యె మహాత్మక! ధన్యురాల నౌ
దును దమ కిట్టిభావ మది • తోఁచిన సర్వసమర్థు లీర లా
యనఘుఁడు శంకరుండు కరు • ణాలుఁ డొసంగును బుత్త్రిభాగ్యమున్. 192

చ. తడవిఁక నేల? యీక్షణమె • తాము మహేశ్వరు మానసంబునన్
బడసి తపంబు సేయుటకుఁ • బొల్పడుఁ జేనునుగూడ డెందమున్
దొడిసి యుమాకళత్త్రుని స • ముజ్ఞతిఁ గొల్చుచునుందు నాథ! యే
ర్పడెడు శుభంబు వేగ నిదె • స్పందన మొందెను వామనేత్త్రమున్. 193

—* మృకండుముని తపస్సొనరించుట *—

సీ. అనినఁ దత్క్షణమునఁ దీర్థమాడి మౌని, బూదినిధరించి గణపతిన్ బూజచేసి
యగ్నినిఁ బ్రతిష్ఠచేసి పంచాక్షరీ మ,హాత్మకతపంబు దీక్షఁ దానవుడుఁ జెందె.

గీ. కడఁగి ఫలమూలదళములఁ గ్రమముగను వి
సర్జనము చేసి మారుతాశనమె గొనుచు
రేయుఁ బవలును నేకాగ్రరీతి శంభు
ధారణ నొకంటఁదవిలి యతండు దనరె. 195

క. సతి గుణవతియైన మరుద్వతి తనపెనిమిటి వరయుచుఁ దాను సుమ్మాసం
యుతునిఁ బశుపతిని మానక, సతము మదిగా గొలుచుచుండె సముచితభక్తిన్

గీ. అట్టులాయిరువురు నిద్ధమైనభక్తిఁ, గోమలేందుని సిగయందుఁ గొన్నదొరను
గుఱిచి తపమొనరించుచుండిరి కరంబు, తడవు కాలంబు జరిగె నంతట నొకప్డు

క. నారదమౌనీంద్రుండ, వ్వారలఁ జేరంగవచ్చి వారితపంబున్
గూరిమిఁ గని రజతాద్రికిఁ, జేరి యుమాశివుల కెరఁగి ప్రీతి మిటులనెన్.

చ. కనికరమారయన్ వలదె? గాదిలి భక్తుల సాఁకరాదె? నీ
మనము దయామయం బిటుల మాన్పడె నేలొకో! తండ్రి! యింకనై
నను మునియుగ్మమున్ దలఁపు నమ్మికతో నినుఁ గొల్చుచున్నవా
రనిశము లెమ్ము రమ్ము రయ మాదటఁ గావఁగ వారలన్ విభూ! 199

క. మాతల్లి యేనియును దన, జేతంబున నెన రొకింతఁ జెంది నిను వడిగా
బ్రీతిమెయిఁ బంపకుండిన, దాతురతన్ మునిమిథునము నారసి కావన్. 200

చ. అనినఁ ద్రిలోకమాత దన యాత్మము పుల్లవడంగ నిట్లనెన్
విను ముని! నేఁ బ్రతిక్షణము వేఁడుచునుంటిని నిమ్మహాత్మునం
దనుఁడు జనించునట్లు వరదానము వారికిఁ జేయుమంచు జా
గును బొనరించుచుండె మదిఁ గొంకుచునుంటిని నేను నిట్టులన్. 201

వ. అని యిట్లు నారదమునితోఁ జెప్పి యా యఖిలాండేశ్వరి ప్రాణేశ్వరున కిట్లని యె

ఉ. పోదము వేగ నవ్వనికిఁ బూనికి నొక్కక్షణంబు నేనిఁ గా
లూదివసింప నివ్వడె దయోన్నత! లెమ్మిఁక రమ్ము నాదుపై
నాదరముంపు భక్తజనులం దిటు జాలము సేయ వెన్నఁడున్
మోదముతో నికన్ బయనమున్ బ్రకటింపుము నందికిమ్మగన్. 202

వ. అనుటయు నంత

ఉ. పరమశివుండు వారల కృ • పావచనంబుల నాలకించి తాఁ
జిరునగవొంది నేను వదె • చింతయొనర్చుచునుంటి నట్టి వే
గిరముగఁబోద మచ్చటి కొ • గిర వృషమున్ గయిసేయు నందికే
శ్వర! యవి యానతిచ్చి గరు • వంబును జెందఁగ నద్రిజాతయున్. 204

గీ. మేలుమేలని కిన్నెర • మేళగించి, శంభుకరుణను గానంబు • సల్పి దేవ
మునియు ఖేచ్ఛన్ జనియెనంత • ముగ్ధచంద్ర,ధరుఁడు పార్వతితో సవ • ప్రత్రిముగ వేగ

—* పార్వతీ పరమేశులు మునిదంపతులకు సాక్షాత్కరించుట *—

వ. నందికేశాదిగణపాలురతో గూడ యానంబులెక్కి ప్రయాణంబుచేసి మృకండు
ముని యున్న బిల్వవనంబుఁ జేరి యవ్వారిఁ దజిసిన వారలును 206

క. కనుఁగొని గౌరీకాంతుని, మనమున ముదమొంది వే న • మస్కృతిశతముల్
బొనరించి సంస్తుతులఁ బె, క్కొనరిచి నిలువంబడుదు ము • హోల్లాసమునన్.

చ. శివుఁడును మానిఁజూచి యనె • జిత్తమునన్ దగమెచ్చినాఁడ నీ
దువిమలమైన చిత్తమును • దోరపుభక్తిఁ దపంబు పెంపు నా
యవు కడుఁగల్గువారల న • యోగ్యులఁ గొడ్కుల నిచ్చునట్లు నెం
తవో? పదియాఱువర్షముల • తోఁ బరమేగు సుపుత్త్రిఁ గోరదో? 2(8

క. అని యడిగిన విని మానియు, మనమున సంకోచమొంది • మఱిఁగి తఱిఁగి యం
తని సర్వము శివవశమని, యనఘునిఁ బదియాఱుసముల • యర్భకు గోరెన్.

—* శివుఁడు మృకండునకు వరమిచ్చుట *—

గీ. ఓమని వచించి గణములతో మహేశుఁ,డంత నంతర్ధిఁ జెందె నం • యమివతంసుఁ
డపుడు దీక్షాంత మొనరించి • యాత్మదయిత,యగుమరుద్వతితో నిట్టు • లని యొనరసి

క. ఎప్పటిమేలప్పుడె శివుఁ, డెప్పుడునున్ గలఁడు మనకు • నిందుముఖి! నీ
వప్పటిమాటఁ దలంపకు, మప్పుడున్ దోడుపడెడు • సఖలేనుఁ డాగిన్. 311

వ. ఇఁకను

గీ. పలువురుకుమారకులు కుల • పాంసనులు జ,నించి దీర్ఘాయువొందిన • మంచిదగునె?
కులము సత్పుత్త్రిఁ డొక్కఁడు • గలిగెనేని, నెల నభంబట్లు సన్నుతి • నెగడుజగతి

వ. అనినంత నా సాధ్వియును

క. కాఁగలదగు సర్వేశుఁడు, బాగే యొనరింపఁగలఁడు • పరిస్తుతమున నెం
తే గరువము మనమొందని, లాగున నిమ్మాడ్కిఁ గాఁ దలంచి యిటులనెన్.

వ. అని యిరువురు పూర్వంబట్లకలంకమనస్కులై సుఖంబుగనున్నఁ గొన్నినాళ్ళకు

చ. నెఁమసలెన్ మరుద్వతికి • నెట్టనఁ జూచుకముల్ పొరిం బొరిన్
బలువును నల్పుఁజెందెఁ గడుఁ • బాండురతన్ జెలువొందెఁ జెక్కులున్
లలితపు జేవాయష్టియును • లావుదొరంగె నెసంగెఁ గోర్కులి
ట్టలముగఁ జిట్టముల్ దగె న • డల్ జడనుఁ గడు నొప్పె నొప్పఁగా. 215

గీ. పుంసవనమును సీమంత • మును మృకండు
మౌని సతి కొనరించి యు • మామహేశు
లను మది స్మరియించె నె • లలును దొమ్మి
దియును నిండిన నొక మంచి • దినమునందు. 216

— * మృకండు పుత్రోదయము * —

గీ. సౌమ్యమైనట్టి మేలిన • క్షత్రమందు, జీవుఁడు విశేషముగఁ జూచు • శ్రీకరమగు
లగ్నమందుఁ గుమారుని • లాగునా మృకండ సతిగర్భమున బాల • కుండు వొడమె.

వ. అంత నమ్మునీంద్రుండు స్నాతుండై.

గీ. సౌరభేయీగణంబుల • సన్మునులకు
దానములఁ బొనరిచి నిజ • తనయునకును
జాతకర్మ మొనర్చి స • త్సముఖమందు
నాహ్వయంబు మార్కండేయుఁ • డనుచు నడిపె. 218

క. నెలబాలునివలె బుడుతఁడు, చెలువుగ దినదినము పెంపుఁ • జెందుచుఁ గడుఁ గాం
తులఁ దనరుచుండెఁ దలిదండ్రులు బంధుగులును ముదులఁ గ • డున్ ముదమొందన్

గీ. పెన్నిధినిఁ బడసిన యట్టి • పేదలట్టు
లా మృకండుఁడు తత్సతి • యనవరతము
ముద్దుఁగొమరునిఁ గాంచుచు • హద్దులేని
యరుసమున నోలలాడుదు • రన్నివిడిచి. 220

గీ. శివుని వరమువు దప్పదు • చిత్తమునకుఁ
దాఁకుచుండినఁ గొంకి యం • తటను దిటము

సేయుచు౯ మానసంబును • శివుఁడె మరల
సాఁకఁగలఁడనుచును ముని • చక్కనుండు. 221

వ. అంత బాలుండు క్రమంబుగ వర్ధిల్లుచు.

—* మార్కండేయుని బాల్యవర్తనము *—

సీ. నడువఁగావచ్చిన • నాఁటనుండియు శివు, దేవళంబుల కేఁగు • దెంచుచుండు
పలుకఁగావచ్చిన•ప్పటినుండియు"నమశ్శి,వాయ"యంచే ప్రొద్దు•పలుకుచుండు
చదువఁగా వచ్చిన • సమయంబునుండి శై,వప్రబంధములను • బఠనసేయు
వ్రాయఁగావచ్చిన • వరుసనే శివకోటి, మించిన వేడ్క లి•ఖించుచుండు.

ఆ. బూది సర్వాంగముల నెప్డుఁ • బూయుచుండుఁ
దవిలి రుద్రాక్షలను మెండు • దాల్చుచుండుఁ
బార్థివేశార్చ యేరోజుఁ • బాయకుండు
భూషణంబయి తనరు న•మ్ముని సుతుండు. 222

వ. గర్భాష్టకంబరసి యంత మునిదంపతులు బాలున కుపనయనంబును బాశుపత
దీక్షయు నొనర్చి వేదాధ్యయనంబునకై యొజ్జకప్పగించిన.

ఉ. వేదములన్ షడంగముల • వేగ నెనేర్చి శివాగమంబు ల
త్యాదరమొప్పఁగాఁ జదివి • యారసి దర్శనజాలమంతయున్
మీఁదట శైవతత్త్వమును • మేల్మి నెఱింగి శివుండె సర్వసం
పాదకుఁడంచు లోఁ దెలిసి • పాయక కొల్చుచునుండె శంకరున్. 224

వ. అంత మృకండుదంపతులును,

ఉ. చిన్నతనంబునుండి తమ • చిన్నికుమారుని సత్తపోర్థసం
పన్నుల కెల్లపెద్దలకు • బంధుగులై తగువారి కెంతయున్
మన్ననతోడ జోతల న•మర్పఁగఁ జేయుచు వారిదీవెనల్
చెన్నగునాయువిచ్చు నని • చేతమునందుఁ దలంతు రిచ్చలు౯. 225

సీ. అట్లు పదియైదువర్షంబు•లరిగి పదియు, నాఱవశరత్తు ప్రాపింప•నారదర్షి
వారిఁజేరఁగవచ్చి కు•మారుఁగాంచి, యలరివారలతో నిట్టు•లనియె నపుడు.

ఉ. మేలగు నందనుం డిటుల • మీ కుదయించెఁ గులంబు వెల్గఁగాఁ
జాలఁగ సంతసం బొడవె • సద్గుణశాలి యితండు సంతత

శ్రీలెసఁగంగ నిప్పుడమి • శ్రేయము లందఁగలండు గాని మీ
రాలముసేయ కొక్కనుడి • నారయఁగావలె మానిదంపతుల్! 227

—* నారదుఁడు మృకండునకు మార్కండేయుని యాయువు చెప్పుట *—

ఉ. చేరఁగవచ్చుచున్నయది • చేటొకఁ డీతనిజాడఁ జూచుచున్
మీ రిఁక నప్రమత్తులయి • మీఱి తదీయవిధం బెఱింగి వి
స్తారపుశక్తి యేర్పడఁగ • దాని హరింపఁగఁ జేయఁబూనుఁ డే
తీరున నేం పుత్త్రనిమృతిన్ దొలఁగించుకొనుండు పూన్కిమై. 228

క. అనినంతన వారలు మే, దినిఁ బడి యొండ లెఱుఁగకయె యుదీర్ణవిషాదం
బున వాపోవుచు నారద, మునియడుగులఁబడిన నతఁడు • భూరితరకృపన్.

ఉ. కుందఁగ నేల? మీరిటులు • కోమలచంద్రధరుండె భక్తులన్
వందురనీక సాఁకు నదె • వాసిసుమీ! యలశూలపాణి కే
కందరగోళమున్ గొనక • గాదిలిపుత్త్రుఁ దపింపుమంచు ము
న్నుందుగఁ బంపుఁడంత శుభముల్ సమకూరుఁ దొలంగు నంగదల్ 230

క. అని వేగనతఁడు చనియెను, మునులును నిట్టూర్పువిడిచి • ముద్దుఁగొమరునిన్
గనిపాయలేక యెంతయు, వనరుచునుండుటయుఁగాంచి • బాలకుఁడనియెన్.

—* తలిదండ్రులకు మార్కండేయుఁడు ధైర్యము చెప్పుట *—

ఉ. ఏటికి? తల్లి! తండ్రి! యిటు • లేడుచుచుంటిరి తద్విధంబు నా
కేటికి చెప్పరైతి? రిఁక • నేనియుఁ జెప్పఁ డనుగ్రహించి చే
డ్పాటది యేమొ దానిని దృఢంబుగఁ బాపి సుఖంబుఁగూర్త్తు నా
రాటముఁబాయుఁడీ! మనకు • రాజకిరీటి గలండు తోడుగన్. 232

వ. అనిన నవ్వారలు శివునివరప్రకారంబునంతయుఁ దెలిపి తనకుఁబంచదశవత్స
రంబులు గడచుటయు షోడశవత్సరంబారంభ మగుటయు నేఁడు నారదమునీం
ద్రుండాపదను సూచించి తత్పరిహారంబునకై తన్నుఁదపంబున కనుపుమన్న
టయుఁ జెప్పిన నతండువిని యిట్లనియె.

ఉ. ఇంతకె గొప్పచేసిటు • లెంతయునున్ విలపింపఁ జెల్లునే?
యంతయుఁ జక్కనయ్యె విడనాడుఁడు దైన్యము మన్యువేగముల్
శాంతినిఁజెందుఁ డిప్పె యల • శంకరుఁగూర్చి తపింపఁబోయెదన్
జింతలఁదీర్చి యఘ్నుఁడు • సిద్ధిగొసంగుఁ బొసంగు సౌఖ్యముల్. 234

—* మార్కండేయుఁడు తల్లిదండ్రుల సెలవొంది తపంబునకేగుట *—

మ. అనుమానం బొక సుంతయేనియును మీరాత్మంబులన్ జెందఁగాఁ
బని లేదమ్మరొ! నాయనా! వినుఁడు దివ్యంబౌ తపం బొంది నే
ననఘున్ జంద్రకళావతంసుని శివున్ హర్షింపఁగాఁ జేసి మి
త్తిని భంగం బొనరించి నిశ్చితముగా దీర్ఘాయువున్ జెందెదన్.

చ. తగునొకొ! యింతకుండు ననుఁ దారసిలంగ మహేశభక్తకో
టిగతు సహించునే యములటిద్రుచిరోరుజటాకలాపుఁ డిం
పగునది మీఁదటన్ దెలియనయ్యెడు మీకిది చెప్పనేల? యి
మ్మగనిఁక నాజ్ఞనీయుఁడిదె పోయి శుభంబును జెంది వచ్చెదన్.

చ. అనిన మృకండుఁడంత దనయాత్మము దిట్టమొనర్చి పుత్రకున్
గని యిటు వల్కె తండ్రి! నినుఁ గన్నఫలంబుఁ గనంగఁ జేయు మా
కనుపమశక్తియుక్తుఁడు మహాకరుణామయమూర్తి శంకరుం
డనయము నీకు భద్రముల నాఁడట నిచ్చుతఁ బోయి రమ్మిఁకన్.

వ. అంత మరుద్వతియును

ఉ. కానక కానకిల్లి నినుఁ గంటిఁ దపస్సొనరించి, యింతలో
మానక పోయె తాపము కుమార! మనం బురియాడుచుండె నే
నీనగుమోముఁ జూడకెటు నేర్తు దినంబులఁ బుచ్చనక్కటా!
దీనత దాపరిల్లెనల దేవుఁడె తీర్పఁగలండు సర్వముల్.

చ. హిమకరశేఖరుండు నుమ యిందిర యల్ల రథాంగహస్తుఁడున్
కమలజుఁడున్ దదీయసతి కంజహితుండు కువేలబంధుఁడున్
క్షమయును నాకసంబును దిశల్ సురభిప్రజముల్ గ్రహంబు లిం
పమరఁగ నిన్నుఁ బ్రోచెద రహర్నిశలాత్మజ! తోడునీడలై.

తే. ఇట్లు దీవింప వారంత నెలమిఁ జెంది
మునికుమారుఁడు జననికి జనకునకును
మ్రొక్కులొనర్చి శుభలగ్నమునఁ బ్రయాణ
మునుబొనర్చి హిమాచలంబునకుఁ జనియె.

సీ. అభ్రగంగాతరంగిణీవారివిమల, వారిపరిపూరితమ్మై సిరిఁ బరఁగునట్టి
బిల్వవనమొండు చేరి సంప్రీతి శంభు, లింగసంస్థాపన మొనర్చి లీలయొసఁ

క. శతరుద్రీయజపంబునఁ, బ్రతిదినముఁ ద్రిసంధ్యలందుఁ • బదునొకమాఱుల్
గతులకమున నర్చనంబుఁ, యతి మీఱక సల్పుచుండె • నతిశయనిష్ఠన్. 242

వ. కందమూలఫలాశనంబుల విడనాడి శుష్కబిల్వదళమాత్రభోజనుండై యాఱు
మాసంబులు గడపిన నంత సంయమినీపురంబునందు 243

—* యముడు మార్కండేయునియొద్దకు దూతలను బంపుట *—

శా. కాలుం డుగ్రతరాత్ముఁడై యదరి మార్కండేయు హింసింప నా
భీలాకారుల నాత్మదూతలఁ గడున్ • భీమక్రియాధుర్యులన్
వైళంబారసి పంప వారలు మహోవష్టంభ మేపారఁగాఁ
బ్రాలేయాద్రితటిన్ వసించు మునిరాడ్బాలున్ వడిన్ జేరుడున్. 244

గీ. యముని దూతలఁ గాంచి సంయమికుమారుఁ
డించుక చలింప కాత్మ మహేశునందె
తిరముగా నుంచి పూజనం బురువు మీఱ
సల్పుచుండఁగ వారలా • చంద మెఱిఁగి. 245

ఉ. కోపాలోలని కేగటకుఁ • గొంకి మునీంద్రజఘోరదివ్యతే
జోవిసరాగ్నులన్ బడలి • చూడఁగఁ జాలకమానిపుత్రికున్
జీవశులై వడిన్ మరల • బిట్టుగ నంతకుఁ జేరఁబోయి య
ప్పావనవృత్తమంతయును • భాస్కరికిన్ దెలుపంగ నాతఁడున్. 246

చ. కడుపడి రోషవేగమునఁ • గన్నుల నిప్పులురాల వీఁకమై
నదరి చనుండు మీరలు భయాకులు లెంతయుఁ బ్రల్లదంబులన్
బడుగులవోలె నాడుదురు • బాలు వధింపఁగ నేన పోయెదన్
గడిఁదిమగం డెవండొ ప్రతిఁ • గానఁగవచ్చును గాక యుద్ధమై. 247

చ. అనియనుచుండ నాక్షణమె • యంబరభాగము నుండి నారదుం
డనఘుఁడు సేరవచ్చిన వినాత్మజుఁ డమ్ముని కిష్టసత్కృతుల్
పొనరఁగఁ జేయుడున్ మునియుఁ • బొంకముగా నెవియేవొ ముచ్చటల్
పెనిచి మృకండుపుత్రకుని • వృత్తముఁ గూర్చి వచించెఁ బ్రీతిమై. 248

చ అతఁడను నాలకించి ముని! • యమ్మునిబాలుని జీవనంబు ను
ద్ధతిఁ గొనితేరఁ బృథ్వికిఁ బ్రయాణము సేయుచునుంటి నీదు నా

గతిఁ గని యింత కాఁగిరి నిఁకన్ జనుటొప్పు ననంగ మాని యా
ద్యుతిమయిఁ బల్కె నప్పితృపతిన్ గని యల్లనఁ జల్లఁగా నిటుల్. 249

చ. వినుము దయాళు! నీ వఖిల వేదివి యమ్మునిదంపతుల్ గడున్
ఘనతరపుణ్యవర్తను లకల్మషు లీకుమారు లర్భకుం
డనఘుఁడు శంభుభక్తుఁడు దయన్ వెదఁజల్లుము కొల్లగా నటో
మనుపు మృకండునందనుని మాన్యుము తత్పరితాప మిమ్ముగన్. 250

క. అనుటయు నంతకుఁ డది విని, వినుముని! యాయువదినిండ వేఁడుగఁ దలఁపన్
జననే యుడుగుమిఁకన్ బో, మునిదే తజ్జీవితంబుఁ దొలగించుటకై. 251

గీ. అనిన నారదుఁ డిట్లనె నరయవైతి, వకట! నానుడి మునిబాలుఁ డభవుఁ గొలుచు
చున్నవాఁ డిఁక నీకసాధ్యుండు వానిఁ, జంపలే వీవు కానవు శమన! యిపుడు

వ. అనినంత యముం డాగ్రహంబున నౌడుగఱచి నారదా! నారద! యేమంటి
వేమంటివి? వినుము వినుము.

మహాస్రగ్ధరావృత్తము:

దినానాథుం డెంతయేనిన్ దిశమఱవడి ధాత్రీతలం బొందెనేనిన్
కనకక్ష్మాభృత్తునున్ లాఘవమమరఁ గడున్ గంపమున్ జెందెనేనిన్
వనజాక్షుండున్ హరుండున్ వనరుహభవుఁడున్ వచ్చి పోరాడిరేనిన్
ఘనశక్తిన్ బట్టి తెత్తున్ గదసి కడిఁది పాశకన్ మునిప్రాణరాజిన్. 254

క. అని రయమునఁ బాశంబులఁ, గొని సైరిభ మెక్కి కడిమి ఘూర్ణిల్లుచు న
మ్మునిసుతునిఁ జేరి తద్వర్తనమంతయుఁ గాంచి యనియెఁ దామసమొదవన్.

—* యముఁడు మార్కండేయుని ధర్షించుట *—

చ. చాలును జాలుఁ బూజనము శర్వుఁడు సంతసమొందె నీకిఁకన్
గాలము చేరువయ్యె మృతిఁ గాంచెదు వెల్వలకేగుదెమ్మ నేఁ
గాలుఁడ నీదు ప్రాణములఁ గైకొనఁగా నిటువచ్చితిన్ జవీ!
మేలుగ నీకు మోక్షమది మేకొను సందియమొందు లేఁదికన్. 256

మ. అనినన్ బాలకుఁ డంతకున్ గని రవంతైనన్ భయంబొందక
ల్లనియెన్ భానుజ! నే మహేశ్వరుని నిష్టర్చించుచున్నాఁడ న

య్యనఘుం డాఢ్యుఁడు సర్వలోకవిభుఁ డా•హ్లాదంబునన్ నన్ను సాఁ
కును నాజీవితమున్ హరింపఁదరమొ•కో! నీకుఁ బో పొమ్మికన్. 257

వ. అనుటయు నంతకుండును

చ. తెలియదు పిల్లకాయ విటు • తెంపుగ నోటికి వచ్చినట్టులన్
బలుకుచునుంటి వొచ్చెముగ • బైసికజెల్లదు లేచిరమ్ము వే
ల్పులు నిను సాఁకువారె? కడ•ముట్టఁగ జేయుదు నిప్డె కన్మ నా
యలవును బాశపుంబలిమి • నర్భక! నిర్భయసూక్తు లింకఁగన్. 258

క. శివుఁడు గివుఁ డడ్డమే? యా,యువు చెల్లినవెన్క నిఁకను•రోగ్యుఁడవని యి
ట్లవబోధము నొనరించితి, నవునిది కాదనియెఱుంగ • వకటా తగునే? 259

—* మార్కండేయుఁడు యముని నిరసించి పలుకుట *—

వ. అనిన మార్కండేయుం డిట్లనియె.

ఉ. ఏటికిటుల్ ప్రగల్భముల • నెంతయు గర్వము మీఱనాడఁగా
మేటితనంబె? శంకరుఁడు • మిన్నగఁ గన్పడఁడయ్యెనే! యిఁకన్
మాటలు వేయునేల! నను • మన్పఁగలండు శివుండు నీవిఁకన్
మోటుతనంబు పాల్పడక • ముందఱిపాటుఁ దలంచుకొమ్మదన్. 260

గీ. మంచిసెబ్బర లరయక•మందమతులు, ముక్కునూటికిఁజని కర్మ•ములఁబొనర్చి
ముప్పుఁజెందుదురిందు మో•మోటపడక, చెప్పుచుంటిని దలపోయు•చిత్తమందు

చ. అనినఁ గడుఁ గడున్ గినుక•నంది మహాద్భుతదారుణధ్వనిన్
బొనరిచి చూడు చూడు మిదె • పొంకమణంగు నుఱుంగుఁ బ్రాణముల్
మునిసుత! యంచు దేవాళికి • ముందటనుండి కరాళపాశమున్
గొని శిశుకంధరన్ వయిచి • కొంకక లాగఁదొడంగె నత్తఱిన్. 263

వ. అంత మార్కండేయుఁ డంతకుని చెయ్వొఱింగి తనకు శంకరుండే శరణంబని
కడంగి శివలింగంబు నాలింగనంబు నొనర్చికొని స్థిరమతి నిట్లు శివుని వాఙ్మ
యోపాస్తిఁ జేయుచుండె. 264

—* మార్కండేయకృత శివస్తోత్రము *—

సీ. బంగారుమలవిల్లుఁ • బరఁగఁ బట్టెడువాని, వెండికొండను నతం • బుండువానిఁ
బాపరానారితోఁ • బరిఢవిల్లెడువాని, వెన్నుండు తూపుగా • వెలయువానిఁ

కడువేగఁ ద్రిపురముల్ ♦ గాల్చిమీఱినవాని, జేజేలజోతలఁ ♦ జెందువాని
వేల్పుచెట్టులవిరుల్ ♦ వెలయు నడ్గులవానిఁ, గాముఁ గాల్చిన యగ్గి♦కంటివాని

గీ. బూదిఁబూసిన మెయివానిఁ ♦ బోలియనట్టి
వాని దోసంబులను నెడఁ ♦ బాపు వాని
నేన్గుచర్మంబుఁ బైగప్పి ♦ యొసఁగు వానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి ♦ గెలుతు నివుడు

సీ. నల్లవెన్నులయర్చ♦నఁదగు నడ్గులవాని, చదలేటిసిరొందు ♦ జడలవానిఁ
జిలువరాపోగులఁ ♦ జెలఁగు వీనులవాని, గిత్తకిలాతంబు ♦ సొత్తువాని
నారదాదుల నుతుల్ ♦ నయముగ వినువాని, నెల్లజగంబుల ♦ నేలువాని
అంధకుండను మేటి ♦ యసుర గూల్చినవానిఁ, జేరుభక్తుల వేల్పు♦చెట్టువానిఁ

గీ. జక్కులొడయని చెల్మి నె♦సంగువాని, భగునికను లూడబెఱికిన♦బలియుఁడైన
వానిఁబాములసొమ్ముల♦వాని నెలమిఁ, గొలుతు నెలతలదొర♦మిత్తిగెలుతునివుడు

సీ. విసము మెక్కుట నల్పు ♦ వెలయు కుత్తుకవాని, గొడ్డలి లేడిఁగై♦కొనెడువాని
భవరుజలిక్కట్లు♦పాపఁగాఁ దగువానిఁ, ద్రిగుణాత్ముఁడై తేజ♦రిల్లువానిఁ
గడగి దక్షుసవంబు♦నడఁగఁద్రొక్కినవాని, మూఁడుకన్నులుగల్గి♦మురియువాని
బోనంబుముత్తినిఁ♦బొసఁగ నిచ్చెడువానిఁ, జెలఁగిదోసముల భం♦జించువాని

ఆ. భక్తులందునఁ బ్రేముడిఁ♦బరగువాని, క్షయములేనట్టివానిఁ బ♦చ్చనివలువలఁ
గట్టువానినిఁ గొలతలే♦నట్టివానిఁ, గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి♦గెలుతునివుడు

ఆ. పొలియఁ జేయుచున్నను ♦ భువనములను
మరల జనియింపఁగాఁ జేసి ♦ మనుచువానిఁ
బ్రమథగణములచేఁ గొల్వఁ♦బడెడువానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి ♦ గెలుతునివుడు.

ఆ. అవని నీళులు నగ్గి గా♦డ్పాకసంబు
చదలు మానికమును నిఁక ♦ జలువలదొర
యాజి యనుతనువులఁ జెంది ♦ యమరువానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి ♦ గెలుతునివుడు. 268

క. కొండలయొడయనికూఁతును, గొండగు తమిసాము మేనఁ♦గొన్నట్టిదొరన్
నిండారు నెనరుకడలిని, నిండగు బత్తిన్ గొలుతును ♦ నిరసింతు జమున్.

క. అవిరతము రుద్రుఁ బశుపతిఁ, గవిసన్నుతు స్థాణు నీల•కంఠు నపర్ణా
ధవుఁ గాలానలమూర్తిన్, శివుఁ గొలిచెదఁ గాలుఁ డేమి•సేయఁగలఁ డిఁకన్. 270

క. కాలగళుఁ గాలమూర్తిన్, గాలనియామకునిఁ గాల•కాలు ననంతున్
శూలాయుధధరుని మహో, వ్యాళధరున్ గొలుతు గెలుతు • నంతకమూర్తిన్.

క. అవ్యయుని శాంతు యోగిజ, నవ్యక్తుని నక్షసరక•నద్ఘవకరునిన్
దివ్యజనేశ్వరుఁ బరమున్, భవ్యాత్మున్ గొలుతు గెల్తు • వైవస్వతునిన్. 272

క. ఆనందమయుని నిత్యుని, గోనాథధ్వజుని హరునిఁ • గువలయహితరే
ఖానద్ధపాటలజటున్, దీనశరణుఁ గొలుతుఁ బితృప•తిన్ గికురింతున్. 273

క. భస్మోద్ధూళితవిగ్రహు, సస్మితముఖు మోక్షదాన•చణు సర్వేశున్
విస్మయకరవైభవు నా, కస్మికకారుణ్యుఁ గొలుతుఁ • గాలుని గెలుతున్. 274

క. శివ! శంకర! యీశ! సదా, శివ! శర్వ! మహేశ! శ్రీశ•సేవితచరణా!
భవ! కల్పాయువు నాకీ, వ్వవిరళకృపఁ దెవులు లేని • యట్టులు చక్కన్. 275

వ. అని యిట్లు చిఱుతతపసి మదిన్ గట్టిచేసి గట్టువిలుతు దార నర్థించుచుండు
నంతలో

గీ. నారదుం డట్లు యముని న•నాదరించి
మునిసుతుని రక్షయందుఁ బూ•నిక్కని వహించి
వేగమున నాకసంబున • వెడలి యుల్ల
రజతశైలంబుఁ జేరి బల్ • రాణగదుర. 277

— * నారదుఁడు మార్కండేయుని రక్షింపుమని పార్వతీశివుల నర్థించుట * —

శంకరప్రియ వృత్తము
కావఁగరావే • గణపతిలోలా!, ప్రోవఁగలేవే • మునిజనపాలా!
ఈవె శరణ్యం • బిదిగనుమాత్మన్, బావనమూర్తీ! • పరమసుకీర్తీ!

మ. అని గానం బొనరింపుచున్ గిరిసుతా•ప్రాణేశ్వరున్ దేవదే
వునిఁ జేరంజని మ్రొక్కి మానిసుతు•విస్ఫూర్జత్తపోరీతిఁ ద
జ్జననీగర్వనపాయదుఃఖగతినిం • జండాత్మతన్ మిత్తి పై
కొని వేగంబునవచ్చు నుద్ధతిని సం•కోచంబు లేకెంతయున్. 279

సీ. నోడివి రక్షింపుమనుచు నా•యుడుపతిధరు, దేవియగు జగదంబను•దేవురింప
శివ యురయమున బాలుర•క్షింపుమనుచు, విభుని నెంతయు బ్రతిమాలి•వేడహరుఁడు

చ. మునితనుజన్ముకంఠమున • మొక్కలుఁడై యముఁ డేసినట్టి య
ఘనమగు కాలపాశమది • కంఠగతంబయి కానుపట్ట నం
తని పెనుఁ బ్రేమఁ దా తిట్టడర • దారుణరోషపరీతచిత్తుఁడై
యనువుగ లింగమధ్యమున • నద్భుతరీతిగఁ దోఁచి యుద్ధతిన్. 281

* శివుఁడు త్రిశూలధారచే యమునిఁ గూల్చి మార్కండేయున కభయ మిచ్చుట *

చ. కరతలశూలధార యము • కంఠముఁ ద్రుచ్చ నతండు శోణితం
బురవుగఁ గ్రక్కుచున్ దొలఁగి • యుర్వి నమాంతము గూలినంత నా
దరమున బాలు నెత్తి పయిఁ • దాఁ జెయినుంచి కుమార! యీవిఁకన్
వెఱపునుమాని యిష్టముల • వేడుము బాడముగా నొసంగెదన్. 282

సీ. అనిన మునిపుత్త్రుఁ డభవుని • యడుగులందు
వ్రాలి యిక్కాలు బ్రదికింపు • రాజమకుట!
యెట్టులైనను నాకోస • మీతఁ డిట్టు
లయ్యె నందఱకును శుభం • బగుత సతము. 283

— * శివుఁడు మార్కండేయు ప్రార్థనచే యముని జీవింపఁజేయుట * —

వ. అనిన నమృతాంశుమౌళి యంతకున్ మరల జీవింపఁజేసి యాతని కిట్లనియె.

చ. ఎఱుఁగవె? నాదు భక్తుల మహిన్ ఘనశక్తులఁ బుణ్యయుక్తులన్
మఱచితివే! ననుఁ గలసి • మానసమందు నిఁకేని యెప్డిటులే
గరువముఁ జెంది నాయలరు • గాదిలి భక్తులపైనఁ జేయిడన్
దొరకొన కిట్టిబెట్టిదపుఁ • దుందుడుకుల్ పొనరింపఁబోకుమీ! 285

వ. అనిన నంతకుండు నుదుట నంజలిన్ గదియించి మ్రొక్కి యిట్లనియె.

గీ. దేవ రయె పదియాఱేడుఁలే వడుగున, కాయువంచు వచించుట • యరసి యేను
పాశమును వేసితిని మునిబాలునిపయిఁ, దలఁపునకు రాదు నాకు నాతప్పిదంబు.

వ. అనిన శివుఁడు మందహాసంబుచేసి యిట్లనియె.

గీ. ఎప్పటికిఁ బదియాఱేండ్ల • యెలపయస్సు, తోడ నొప్పెడు నాయువుఁ • బాడిమీఱ
నిచ్చితిని దాని నిప్డు నీ • వెఱుఁగ కిట్లు, లాఁతడికి నొడిగట్టితి • వైనఁ జనుము.

వ. అనుచుండ నారదోద్బోధితులై మృకండుమునియును మరుద్వతియును గుమా
రుని జాడ లరయుచు నచ్చటికి వచ్చి యవ్విధమంతయున్ గాంచి యఖిలేశ్వరుని

దయామయత్వంబుఁ బెక్కుభంగులఁ బ్రశంసించుచుండిరి. నారదుండును నచ్చటికి వచ్చి మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి యమునిఁ గుశలం బడిగిన నంతమీఁద యముండు విన్నఁబోయి శివుని సెలవొంది నిజపురంబునకుఁ జనియె. శివుండును శివయును మార్కండేయునిఁ జూచి యిట్లనిరి. 289

* పార్వతీపరమేశ్వరులు మార్కండేయునకు బ్రహ్మకల్పాంతాయువు నిచ్చుట *

క. ఎప్పు డజకల్పమగునో యిఁ • కెప్డు గడలి
జలజనయనుండు వటపత్ర • శాయి యగునో
అంతవఱ కీవు పుడమిపై • నధివసింపు
కరము చిరజీవియగుచు మృ • కండుతనయ! 290

వ. మఱియు నీయొనరించిన స్తవరాజం బెవ్వరేని యస్మదీయలింగసన్నిధిఁ జేరి పఠించిరేని యవ్వారలు మృత్యుభయంబుఁ జెందరని వరంబిచ్చి మృకండుమునినిఁ జూచి మునీంద్రా! వరంబు లిఁకేమేనిఁగోరుదు వేని నిచ్చెద ననిన నతండిట్లనియె. 291

క. ఇంతకన్న వరంబు నాకే • కేమివలయు, దేవ! తీర్చితివయ్యా! నా • దీనదశను
దయకుఁ బాత్రునిఁజేసి నన్ • దనిపినావు, వరద! యేమనికొనియాడ • వలఁతినగుదు

వ. అని యమ్మునిదంపతులు మార్కండేయుండును మహేశ్వరులకు మ్రొక్కిన యంత మహేశ్వరు లంతర్ధానంబు నొందిరి. నారదుండును శివుని గానంబు సల్పుచు యథేచ్ఛఁ జనియె. మృకండుదంపతులు గొమరునిఁ దోడ్కొని స్వాశ్రమంబున కరిగి సుఖంబుండిరి. 293

క. ఈచరితం బెవ్వఁడుగా,నీ చదివిన వినిన మిత్తి • నెట్టి చిరాయు
శ్శ్రీచెలువుమీఱ సౌఖ్యము, లా చంద్రకిరీటుదయను • నందుదురు భువిన్.

వ. ఇట్లు శివుండు మిత్తిన్ భంజించి మరల సంజీవితున్ జేసె ననిన వాయుభట్టారకునకు మునులు దేవా! మున్నుపమన్యుమునీంద్రుండు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్షయొసంగిన పిదప శివతత్త్వరహస్యం బఖిలంబును దెల్పెనని విందు మా యనఘుండు గోవిందున కెద్ది తెల్పెనో యద్ది బోధింపుమనిన ననిలుం డిట్లనియె. శివదీక్షఁ జెందిన శ్రీకృష్ణుం డుపమన్యుంజేరి యిట్లర్థించె. 295

క. దేవా! వినఁదలఁతు మహా, దేవోక్తము వేదసార • దీపిత మాత్మ
శ్రీవిజ్ఞానము నిజభక్తావళికిఁ ముక్తిజనక • మగునద్దానిన్. 296

గీ. భక్తి లేనట్టివారి కప్రాజ్ఞులకును, గోచరముగాని దెంతయు గూఢమైన
దా శ్రుతిషడంగములను సాంఖ్యమున నుద్ధృ, తంబయిన దానిఁ దెల్పుము తాపసేంద్ర!

— * ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకుఁ దెల్పిన ఆత్మజ్ఞానము * —

క. అనుడు నుపమన్యుఁడిట్లనె, వినుమిఁకఁ దెల్పెదను సర్వదేవోత్తము శ
ర్వాని చేఁ బరిభాషితమును, ఘనము ననాయాస మోక్ష కారణము హరీ! 298

మ. మును నవ్యక్తమునుండి శర్వుఁడు జగమ్ముల్ సృష్టిచేయంగ నీ
హాను మున్నెంచుగ దేవపూర్వు నల బ్రహ్మన్ బ్రీతిఁ బుట్టించె న
ఘనుఁడున్ దండ్రిని సర్వకారణునిఁ దాఁ గాంచెన్ మహాదేవు నం
తనె రుద్రుండు సృజింపు విశ్వమని వేదంబుల్ సమర్పింపుడున్. 299

గీ. అతఁడు జగముసృజించి వర్ణాశ్రమవ్య, వస్థవెత్త్వేఁజు చేసె సవంబు కొఱకు
సోము వెడలించె నాతని చొప్పునన్థ, రాగ్నిరవి సుర రాద్యజ్ఞ హారులమరిరి. 300

క. వారందఱు వేగంబుగ, శ్రీరుద్రాధ్యాయగీతి శివుని నుతింపన్
భూరికరుణాలుఁడై య, వ్వారలముందఱను దోఁచె వైభవమలరన్. 301

గీ. అంత లీలార్థమై యమ్మహాత్ముఁడవ్వు, వారిజ్ఞానంబును హరింప వారలపుడు
నీవెవండవనుచు మోహనిష్ఠితులయి, యడుగ సురలకు రుద్రుఁడిట్లనియె వేగ.

గీ. నేనొకండనె పూర్వుండనైనె తొలుత, నుండియుండితి నిప్పుడునుంటి నుండఁ
గలను నాకంటె నన్యుఁడొకండు లేఁడు, నేననడిపెద జగముల నెమ్మిఁగనుచు.

ఆ. ఇట్లు చెప్పి రుద్రుఁ డెలమినంతర్ధినిఁ, జెందె నంత సురలు చేవదక్కి
పరమశివునిఁ గనక భక్తితోడ నథర్వ, శిరసుతోడ నుతులు చేసిరంత. 304

క. వారల ననుగ్రహింప ను, మారమణుఁడు దేవితోడ మర్త్యుల యెదుటన్
భూరికరుణాహృదయుఁడై, చేరఁగ నవ్వారుగాంచి చెలఁగి ప్రణతులై. 305

గీ. పరమశక్తి యెడమప్రక్క భాసిలంగ, సిద్ధులా పాశుపతులోలి సేవసల్ప
యోగులకు నెదఁ గన్పడుచుండువాని, శివునిఁజూచి నుతుల్ పెక్కు చేసిరంత.

వ. పరమేశ్వరుండును గృపచే నవ్వారిన్ గాంచి సంతుష్టుండనైతి ననుడు దివ్య
జను లాదరంబున నిట్లడిగిరి. 307

గీ. దేవ! నీకపచితి యెట్లు దీర్చవలయు, నెవనికర్చ్చయందధికారమేర్పడునో య
థార్థమంతయు మాకిప్డు దానతిమ్మ, నుడు శివుం డల్పహాసంబునుం బొనర్చి.

—* శివుఁడు దేవతలకు సూర్యాత్మక నిజతనువుఁ జూపుట *—

క. దేవినిఁ గని యంత మహా, దేవుఁడు సూర్యాత్మకంబు • దివ్యతనువు స
ద్భావంబునఁ జూపుటయున్, దేవతలంతయు నఁ జూచి • తేఁకువ మెఱయన్.

సీ. ఘోరమును సకలాశ్చర్య•గుణయుతము ను, సర్వతేజోమయంబును•శక్తియుతము
నష్టభుజము చతుర్వక్త్ర•మద్భుతము ను, నర్ధనారీశమును గాంచి•హరుస మొందె.

క. తెలిసి దివాకరు శివునిఁ, గలువలరాజైన దేవిఁ • గనుఁగొని భువనం
బులు తన్మయములు గాఁ గని, సలిలము నర్ఘ్యమును బట్టి • సల్పి రిటు నుతుల్.

క. సింధూరవర్ణునకు సం, క్రందనగోవిందధాతృ•కారణునకు నన్
సుందరసుమండలున కర, విందధరున కబ్జనేత్రి•విలసితునకునున్. 312

క. కనకమణిభూషణునకును, ఘనరవిరూపునకు నాది•కారణునకు వి
ష్ణునకును బ్రహ్మకునున్ రు, ద్రున కార్యాసహితునకు ను•తులివె శివునకున్.

గీ. రత్నపూర్ణంబు ననువర్ణ•రసము నకుశ
సుమమును సుకుంకుమార్ఘ్యంబు • నుప్రశస్త
మును నహేమపాత్రంబును • మోదమెసఁగఁ
గొను మొసంగెద మర్ఘ్యమున్ • గోకతాంగ! 314

వ. అని ప్రార్థించి పరమపురుషున కర్ఘ్యంబు లొసంగిరి.

గీ. ఇట్లు లినమండలంబున•నీఁవుమీఱ, శివుని నవధానమునఁ బూజ•చేసి యెవ్వఁ
డర్ఘ్యమిచ్చునో కాలత్రయంబునందు, వాని కిలదుర్లభము లేదు•పడయు ముక్తి.

వ. మఱియును

క. ఈస్తుతి నెవ్వండేనిఁ బ్రి, శస్తమతిన్ జపము సేయు • జదువుచునుండున్
నిస్తులవిభవములొందును, స్వస్తిన్ జేకొను నతండు • సత్యమిదియగున్. 316

—* తిరోహితశాస్త్రప్రతిష్ఠ *—

వ. అంత మండలాంతర్గతుండగు హరుండు సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు నొసంగిన నందుఁ బూజాధికారంబు ద్విజాతుల కని యెఱింగి మహేశ్వరుని సెలవొంది బృందారకు లందఱు యథాగతంబుగఁ జనిరంతఁ బెద్దకాలంబున కాశాస్త్రంబు తిరోధానంబగుడు నొకప్పుడు మహేశ్వరి చే సంబోధితుండై

శివుండు మరల సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు ననువదించె, నద్దిబ్రహ్మను మఱి నాచే నగస్త్యునిచే దధీచి మున్నగువారిచే స్వయంబుగ శివావతారంబు లచేతను లోకంబునం బ్రవర్తితంబయ్యెననుడుం గృష్ణుండు మహాత్మా! యింకను జగత్కారకునింగూర్చి బోధింపుమనిన నుపమన్యుండిట్లనియె. మున్నొక మాఱు ముముక్షులగు మునులు గొందఱు బ్రహ్మవాదులై సంశయావిష్ట మనంబులతో నిట్లు విమర్శించిరి.

— * ఉపమన్యుండు కృష్ణునకు జగత్కారకునిగూర్చి చెప్పుట * —

గీ. ఎద్ది కారణమగుబ్రహ్మ • మెందువలన, బుట్టినారమిం కెద్దానం • బోషితులము
ఎందునున్నారమిట్టుల • నీసుఖ తది,తరములందు వర్తింతుము • తవిలిసతము.

గీ. కాలమొ స్వభావమొకొ • యొక్కండేదినియతి
యో యదృచ్ఛయో భూతంబులో ప్రకృతియొ
పురుషుండో వీనిసంయోగ • మో యొరయంగం
గారణము లౌనె జడము లొక్కడనుగాని. 819

క. పూరుషుండుసుఖయుదుఃఖయు, గారణమగునొక్కొ విభుండు • గానియతండిటుల్
సారెకుం బరస్పరంబు వి, చారణ యొనరించి ధ్యాన • సంగతినంతన్. 820

గీ. అపుడు సూచిరి మునులు దేవాత్మశక్తి, నీశ్వరినిం ద్రిగుణంబుల • నెంతయునుని
గూఢమగుదానిం బాశంబుం • గుశలగతినిం, ద్రెంచుదాని వివేకంబుం • బెంచుదాని

గీ. ఆపెచే భిన్నపాశులై • యచ్ఛదృష్టి, సర్వకారణకారణు • శక్తిమంతు
నమ్మహా దేవుం బొడంగని • రప్రమేయు, నేకతేజమై యెల్లెడ • నెసంగువాని. 822

వ. అద్దేవుని ప్రసాదయోగంబునం బరమంబగు యోగంబునను దృఢంబగు భక్తి యోగంబునను దివ్యపదంబు నొందిరందున. 823

గీ. అట్టి చిచ్ఛక్తితోం గూడ • నమ్మహేశు
నెవండెఱింగి హృదయంబున • నెవ్వం జూచు
అట్టి వానికి శాశ్వతమైన శాంతి
యమరుం బెఱకెవ్వ డమరద ట్లరయ మొదను. 824

గీ. విప్రయోగంబు శక్తితో • వెలయ దెవుడు
మశక్తింతుండు శివునకే • చందమునను

ఈ ద్వయంబు ప్రసాదంబు • నెలమిఁ జెంది
కరతలస్థితముగ ముక్తిఁ • గాంచు జనుఁడు. ౩౨౫

చ. శివుఁ డిటు సర్వకర్తయయి • చెన్నసలారునొ విశ్వకోటికా
శివయును సర్వకర్త్రియయి • చెన్నలరారు నటుల్ సతంబిఁకీ
శివుకు వియుక్తియుండదు వి•కర్తనమూర్తికి దీప్తికిన్ వలెన్
గువలయనాథ కౌముదుల•కున్ వలెనారయ మబ్జలోచనా! ౩౨౬

గీ. శివుఁడు లేకయె శక్తి రా•జిల్ల దెపుడు, శక్తి లేకయె శివుఁడట్లు•చెల్వమరదు
శక్తిశక్తిమంతులకిట్లు•సంతతము ప.రస్పరాపేక్షతోనుపక్క•రాణవెలయు. ౩౨౭

క. శివతో శక్తుండయి తా, శివుఁడు జనంబులకు నెప్డు•సేయు సకలమై
భవములఁ గైవల్యంబును, శివ చిన్మయి యాద్యశక్తి•శివునకు శౌరీ! ౩౨౮

చ. అనవుడుఁ గృష్ణుఁడిట్లనె మ•డాననసన్నిభ! జ్ఞానమూర్తి! నీ
వనయము శిష్యపాశహర•ణాఢ్యుఁడ వీశ్వర తత్త్వయోగచిం
తనుఁడవు నీముఖాబ్జశివ•తత్త్వసుధారసధార లాని తృ
ప్తినిఁ గొనజాలకుంటి నిటు • దెల్పుము శార్వవిభూతి నింకనున్. ౩౨౯

గీ. మును జగన్మాతశర్వాంక•మున వసించి, లోకనిశ్రేయసంబెంచి•లోకగురుని
శివుని నేమిప్రశ్నించెనో•శివకునాథుఁ, డేమి తెల్పెనో యెఱిగింపు•మివుడు దయను.

వ. అనిన నుపమన్యుం డిట్లనియె.

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు ముఖ్యాంశంబును జెప్పుట * —

చ. విను యదువంశమౌక్తికమ! • విశ్వగురుండు హరుండు మందరా
ద్రిని నొక చారుకందరస•రిత్తటదివ్యవనస్థలిన్ జగ
జ్జననియుఁ దా విహారమును • సల్పుచు నెచ్చెలి దెచ్చినట్టి నూ
తనవికచప్రసూనదళ•దామములన్ గయిసేయఁగా నుమన్. ౩౩౧

గీ. తనదుతోడ నెక్కఁజేసి ని•తాంతకౌతు,కమున కీల్జడఁగై సేసి • కడిఁదిహర్ష
మొప్పనున్నతఱిన్ దేవి•యొప్పమీఱ, విభునిలోకోపకృతి కిటుల్ • వేగనడిగె.

గీ. దేనిచే వశమయ్యెదు•దేవదేవ!, అల్పశక్తులు నకృతాత్ము•లైన యట్టి
మానవులకీవు వచియింపు•మా!కరంబు, నాదు చిత్తంబుపొంగ నా•నందమునను.

వ. అనియడిగిన మహేశ్వరికి మహేశ్వరుండాదరంబున నిట్లనియె

గీ. కానుపమన్యుఁడ నెవ్వడును • గర్మమునను, జపమునను దపమునను విజ్ఞానమునను
నన్యమున దేనిచేనైన • నవధరింపు, భక్తిచేతను వశమౌదు • భక్తతతికి. 337

గీ. భక్తి యెక్కుడు గలిగినఁ • బణఁతి! మానిసుఁ డుపశ్వపాదు. బేముతోఁ • జూడఁబడుదు
మాటలాడుదు ముట్టుదు • మఱియు నెంత, యేని బియు మొనరింపుదు • నిగురుఁబోఁడి!

క. దానన్ బడయఁగ వలయు న,నూనంబగు భక్తి భువి ననున్ గోరెడు న
మ్మానవులు వర్ణయుక్తులు, మానిని! ధర్మాభివృద్ధి • మనుమరుదీనన్, 338

గీ. భామ! వర్ణాశ్రమాచార • పరులకే యొసంగు నచ్చంపుభక్తి హోసంగదన్య
జనులకిది మామకాజ్ఞచే • వనజభవుఁడు, వారలకుఁగూర్చుచుండును • వైభవముగ

వ. మఱియు వర్ణాశ్రమధర్మంబుగూడ నాచే నుత్పాదింపఁబడి చతుర్ముఖునిచేఁ బ్రవర్తింపఁజేయఁబడిన దౌట నన్నుఁ గోరువారెల్ల నియతితో వర్ణాశ్రమ ధర్మంబు ననుష్ఠింపవలయును. అట్టి వర్ణధర్మానుష్ఠాతలకే మదీయభక్తిజ్ఞానంబులం దధికారం బన్యులకు లేదు,

ఆ. అందుఁజేసి మామ • కాజ్ఞానువర్తులై, వర్ణధర్మనిరతి • వాసిమీఱ
భక్తిఁజెంది పాప • పాశంబులను బాసి, నన్నుఁజేరవలయు • సలిననేత్ర! 339

వ. అనియిట్లు చెప్పినంత నమ్మహేశ్వరి సంతుష్టయై భక్తిభావంబునఁ బరమేశ్వరు నుపాసించెననిన శ్రీకృష్ణుం డాముష్మికఫలదాయకంబగు శివపూజాక్రమంబు నుపదేశింపుమనుడు నుపమన్యుం డిట్లనియె.

—* ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు శివపూజాక్రమంబును జెప్పుట *—

సీ. విను ముంజకేశ! వి • శ్వేశపూజాక్రమం, బాముష్మికఫలంబు • నంతనిపుడు
దీనిఁబోలెడునద్ది • త్రిభువనంబుల లేదు, పుణ్యాతిశయ యుక్త • భూరిగరిమ
అజహరిరుద్రులు • హరిహయుండాదియౌ, దిక్పతుల్ భాస్కరా • దిగ్రహములు
అలవశిష్ఠాది మ • హర్షివరేణ్యులు, నంది మహాకాల • నాథ ముఖ్య 341

గీ. గణములు రసాతలాదిలో • కములనొప్పు, తక్షకానంత ముఖ్యులౌ • దందశూక
రాజులీయర్చనంబును • రాణగదుర, సలిపి పడసిరి తత్పదం • బులనుసతము.

వ. కావున నట్టి యర్చనాప్రకారం బుపదేశించెద సావధానంబుగ వినుము.

సీ. తెల్లనౌ మంచిగంధంబు • తీర్థమునను, శంభులింగంబును • శివన్ • స్నానమాడ
జేసి యవదాతవికచకు • శేశయములఁ, బూజయొనరించి భక్తిమై • మ్రొక్కవలయు

వ. ఇఁక ధనవంతుఁడగు నేని

గీ. రత్నములచేతఁగాని స్వర్ణమునఁగాని, పద్మపీఠంబుఁదీరిచి • పరగ కేస
రముల మధ్యమునందు లిం•గమును గంధలిప్తమంగుష్ఠనిభము ల•లిగ ఘటించి.

వ. లింగంబుయొక్క వామభాగంబునందుఁ బరాంబికను సంయోజించి బిల్వపత్రంబుల గౌరీశంకరుల నర్చించి

గీ. అగరు దక్షిణపార్శ్వంబు•నందు నునిచి, మణిశిలన్ బశ్చిమమున న•మర్చియుత్త
రమునఁ జందనమొసఁగి పూ•ర్వదిశయందు, నింబుగా హరిదళమర్ప•ణంబుచేసి.

క. సురభికుసుమంబులను రుచిరబిల్వదళంబులను వి•చిత్రసుమములన్
హరువుగఁ బూజించి ఘృతా, గరుగుగ్గులు ధూపమును ద•గనొసఁగి యంతన్.

వ. అతిసూక్ష్మంబులు ధవళంబులగు వస్త్రంబుల సమర్పించి సర్పిర్దీపంబుల వెలిగించి ఘృతమిశ్రితంబగు పాయసంబును నివేదించి ప్రదక్షిణనమస్కారస్తవంబులొనర్చి క్షమాపణంబు నర్థింపవలయు ననంతర ముపాసకుఁడు దక్షిణామూర్తి నాశ్రయించి సర్వోపహారసమ్మిశ్రితంబగు నైవేద్యంబును శివమంత్రంబులతో శివునకు సమర్పింపవలయు నిట్లు పంచగంధమయంబును శుభంబును నగు లింగంబు నెవ్వండు నిత్యంబర్చించునో యట్టివాఁడు సర్వాఘముక్తుండై శివలోకంబునొందు నిందుసందియంబులేదీరహస్యంబగు శివలింగ మహావ్రతంబు భక్తుండవగు నీకుఁజెప్పితి నీవును శివభక్తుఁడుగాక మఱియొకని కొసంగకు మనుటయు శ్రీకృష్ణుండింకను శివలింగతత్త్వంబును బూజావైభవంబును యోగరహస్యంబులను గుఱించి యడిగి తెలిసికొని కృతార్థుండయ్యెనని వాయుదేవుండు మునులకుఁజెప్పి యంతర్హితుండయ్యె నంత మఱునాఁటి ప్రభాతంబునఁ దపోధనులగు నానైమిశీయ ఋషులు సత్రాంతంబున నవభృథంబొనర్చి ప్రసన్నస్వాదుసలిలయగు సరస్వతీనదిన్ జేరి యందు శివంబులగు తజ్జలంబుల స్నానమాడి దేవాదితర్పణంబులొనర్చి పూర్వవృత్తాంతంబును స్మరించి వారణాసికేగిరి.

గీ. అందు నుత్తరవాహిని•యైన గంగ, మునుకలొనరించియల యవి•ముక్తనాథ
లింగమును విధినర్చించి•లీలమరలు, చుండ నచ్చోట నొక తేజ•ముద్భవించె ౮౪౭

క. ఆతేజ మర్కకోటిప్రాతప్రతిమానమగుచు • పరుసగ రోదః
స్థితంబై కరమలరుచుఁ, గౌతుకమున మునులు మహము•గాంచుచునుండన్.

గీ. పాశుపతులగు సిద్ధులు♦పరమమునులు, భస్మసంఛన్నతనులు తా♦పస్వు లట్టి
తేజమునవచ్చి చేరి యం♦దే విలీను, లైరియత్తేజ మటుమీఁద♦నంతరించె 349

క. అదిగని నైమిశవనమునఁ, బొదలెడు నమ్మునివరులు ప్ర♦భూతాశ్చర్యం
బొదవఁగ నిది యేమని యడ, సదనమునకు మేరువనికిఁ♦జనిరి రయమునన్. 350

— ⁕ నారదుఁడు తుంబురునితో సామ్యంబుఁ బడయుట ⁕ —

క. ఇంతకుమున్నే పవనుం, డెంతయు వేగముగ నటకు♦నేగి విధికిఁ గా
లాంతకతత్త్వము మునులకు, నంతయుఁ జెప్పితిని సత్ర♦మవసితమయ్యెన్. 351

గీ. నీదు సెల వొనరించితి ♦ నిగమవంద్య!
యనుచు విజ్ఞప్తి యొనరించి ♦ యబ్జభవుని
యానతిఁ గొని నిజపురి ♦ కరిగె నంత
బ్రహ్మ యాస్థానికేగె సు♦రలు గొలువఁగ. 352

గీ. అందుఁ దుంబురుతోఁ గల♦హాశనర్షి
గానమున స్పర్థసేయుచుఁ ♦ గడిఁది పూన్కి
నాఁడు తనశక్తిఁ జూపింప ♦ వేఁడుటయు వి
రించి యియ్యకొనియెను జే♦రిరి పలువురు. 353

వ. గంధర్వు లప్సరోజనంబులు గీతవాదిత్రకుశలులగువారు చేరి రా సమయంబున సభాప్రదేశంబు మిక్కుటంబుగ నిండియున్న కతంబున ద్వాస్థులు నైమిశారణ్యమునుల నడ్డగించుటఁజేసి యవ్వారు సభాలయంబుఁ బ్రవేశింపలేక తత్పార్శ్వంబునఁగూరుచుండి యుండిరంత. 354

గీ. నారదుం డాటితేటి గా♦నమున నాఁడు
తుంబురునితోడఁ దాఁ దులఁ♦దూగె నపుడు
బ్రహ్మదేవుండు మెచ్చి నా♦రద మునికిని
దుంబురున కనపాయస♦ఖ్యంబుఁ గూర్చె. 355

వ. అంత నారదుండును

క. కైలాసపర్వతంబున, శైలాదిమునీంద్రుఁ డకును ♦ శంభునకును నీ
లాలలితకౌశలంబును, జాలఁగఁజూపింప గీత♦చతురుల తోడన్. 356

వ. తుంబురుఁ దోడ్కొని బిరబిరఁ జనుచుండ నైమిశమునులు డాసి బ్రహ్మసభాప్రవేశంబు నర్థింపుడు నతండు బ్రహ్మకెఱిఁగించి యాస్థానముఁ జేర్పఁడని

దౌవారికులకుఁ జెప్పి చనుటయు వార లట్లొసర్ప నమ్మునులు బ్రహ్మన్ జేరి సాష్టాంగ మొంది నిలిచిన నలువయు నవ్వారల కుశలం బడిగి యిట్లనియె. 357

గీ. మీ సమాచార మంతయు • నా సదాగ, తి ముఖమున నింతకున్ మున్నె • తెలిసికొంటి
నతఁడు మీ సముఖముఁ బాసి • యవల కేగి, నంతమీఁది యుదంతంబు • నంతఁ జెప్పుఁడు

వ. అనుటయు మును లవభృథావసానంబున వారణాసి కేగుటయు నందు గంగాస్నానం బొనరించి దేవప్రతిష్ఠితంబులగు శివలింగంబుల దర్శించుటయు నవిముక్తేశ్వరలింగంబు నర్చించుటయును నాకాశంబున మహాతేజం బొకఁడు గన్పట్టుటయు నందుఁ బాశుపతసిద్ధమునులు చెంది తిరోధానంబు నొందుటయు నద్దాని యాథాత్మ్యంబు దెలియకుండుటయు నటుమీఁదఁ దమ సన్నిధానంబున కరుగుదెంచుటయును జెప్పి ప్రణమిల్లిన విని చతుర్ముఖుండు శిరఃకంపం బొనరించి గంభీర వాక్కుల నిట్లనియె. 359

ఉ. దాఁకొని మోక్షలక్ష్మి నియతమ్ముగ సత్త్రమునందు శంకరున్
లోకగురున్ భజించితిరి • లోలతఁ దక్కి మునీంద్రతల్లజుల్!
మీ కిది భావిసూచకము • మీరలు గన్గొనినట్టి తేజమా
శ్రీకరుఁడౌ మహేశ్వరుఁడు • చెందుదు రీరలు దత్ప్రసాదమున్. 360

గీ. అట్టిసమయమునఁ దగ్గఱ • నభవకృపను, మీరలిఁక దక్షిణంబగు • మేరుశిఖర
మునకుఁ జేరుఁడు మామక • పుత్త్రుఁడౌ స, నత్కుమారుండచటనుండు • నందికొలిచి

— బ్రహ్మ సనత్కుమారుఁడొంటెయై శాపమోక్షమొందిన తెఱఁగు చెప్పుట —

చ. శివుఁడును మున్ను నాకొమరుఁ • జేరఁగ వచ్చినఁ జూచి నాతనూ
భవుఁడు భ్రమంబుఁ జెంది గరువంబున వందనపూజనాదికా
ర్యవిధుల సల్పకున్నఁగని • యక్కట తండ్రుఁడు గిన్కమేటిలొం
టెవయి చరింపుమిందని క•డిందిరయంబున శాపమీయఁడున్.

గీ. పుత్త్రకుఁడు లొట్టెయై కడుఁ • బొగులుచుండ
నే మహాదేవు నంబను • నిష్ఠఁ గొలిచి
నందినిన్ బుజ్జగించి నా • నందనునకు
నుష్ట్రతను బాపితి స్వమూర్తి • నొందె నతఁడు

ఉ. అత్తఱి దేవదేవుఁడు మహాద్భుతి నందినిఁ జూచి పల్కె ధీ
రోత్తమ! బ్రహ్మపుత్త్రుఁడితఁ • డుల్లమునన్ ననుఁ బోల్చలేక కిం

చిత్తవరాఁపు జెంది యిటు • శిక్షితుఁడయ్యెనిఁక మదీయ భా
స్వత్తరతత్త్వమున్ దెలుపు • చక్కని శిష్యుఁడునీకుఁ జేకుఱెన్. 864.

గీ. ఇట్లు నందికిఁ జెప్పె మ • హేశ్వరుండు, నందియును జిత్తమందు నా • నంద మొంది
విభుని యాజ్ఞతలన్ దాల్చి • వేగనిటకు, రాఁగడఁగియుండె నీలోన • వేగమీరు,

గీ. నాదు పిలుపున నంది ప్ర • సాద మొంద, నందుఁ దపియించుచున్న నా • నందనుఁడుగ
సత్కుమారుని కడకేగి • నంది కేశ, బోధలను వినుఁడీ కమీఁద • మునితిలకులు!

— * నైమిశమునులు స్కందసరోవరంబుఁ జేరుట * —

వ. దాన మీకు చిరంబుగ శివప్రసాదంబు సమకూరుననుటయు నవ్వారలు సుమేరు
దక్షిణంబందలి కుమారశిఖరమ్మునఁ దనరు నమృతాచ్ఛస్వాదుశిశిరాగాధల
ఘూదకంబును సర్వర్తుస్ఫుటకుసుమమంజరీరంజితానేకతరువాటికాచ్ఛాదితా
ఖిలదిఙ్ముఖంబును, పరితస్సంఘటితాయతవిభాస్వరస్ఫాటికోపలవేదీవిరాజితం
బును స్థూలనీలశిలామయసుఖావతరణారోహవిలసితంబును గాంచనారవింద
సంచయానేకకుముదేందీవరసుందరంబును, రంగదుత్తుంగాభంగతరంగసంక్షోభి
తంబును నగు స్కందసరోవరంబుఁగాంచి యందు

సీ. ఒకచోటమునుఁగుచు • నొకచోటఁ దేలెడు, గజయూథపతులన • క్కజముఁగనుచు
నొకచోటఁబల్దావ • నొందిబల్ పఱువుల, బరతెంచు లేళ్ళ యా • తురతఁగనుచు
నొకచోటఁ దటమున • నుత్ఖాతకేళుల, నొనరించు వృషముల • యొప్పుఁగనుచు
నొకచోట నుదకంబు • నొందియచ్చటినుండి, వెడలెడు నెమ్మల • వేడ్కఁగనుచు

గీ. నొక్కచోనవగాహంబు • లొంది దేవ, మునిపితలతర్పణము సేయు • మునులఁగనుచు
నొక్కచోనంచపిండుల • నొక్కచోటఁ, గోకములమూఁకఁగనుచుబల్ • కుతుకమునను

వ. అన్వేషింపుచుఁ జని సరోవరోత్తరతీరంబందుఁ గల్పవృక్షంబు నీడను వజ్రమయ
వేదియందు మృదులంబగు మృగచర్మంబందుఁ గూర్చుండియుండిన వాని నప్పుడే
సమాధినుండి బహిర్గతుండయిన వాని యోగీంద్రులగు పలువురు మునీంద్రులచే
సేవింపఁబడుచున్న వానిఁ గుమారాకారుని సనత్కుమారమునినిఁ గన్గొని
ప్రణతులై తత్ప్రశ్నంబుననుసరించి తమ వచ్చినకతంబుఁ జెప్పుచున్నంత
నాకసంబునందు దివ్యులనగారామోఁతలతో భానుసన్నిభంబగునొక విమా
నంబు దోఁచి యందు గణేశ్వరబృందంబులతోఁ బరివేష్టితుఁడై సేవింపఁబడు
చున్న సుకీర్తి పాణివల్లభుం డపరహరుండు పొడసూపిన సనత్కుమారుం

డెదురొ్కని జోతఁగావించి సముచితార్చనలఁ బ్రీతుఁజేసి దోయిలొగ్గి షట్కులీయులగు నైమిశమునులు బ్రహ్మానుజ్ఞచేఁ దమయనుగ్రహార్థమై వచ్చిరని చూపిన నద్దేవుండు సనత్కుమారుని నుడు లాలకించి దృష్టిపాతమాత్రంబున మునులపాశంబుల ద్రెంపివేసి యైశ్వర్యంబగు శివజ్ఞానయోగంబు సనత్కుమారునితోఁగూడ మునుల కొసంగి జయధ్వానములతోఁ దిరుగ శివసన్నిధానంబున కేగె ననుడు శౌనకాదిమునులు సూతుఁ గాంచి మహాత్మా! నందికేశుండు సనత్కుమారునకును షట్కులీయమునులకుఁ జెప్పిన శివజ్ఞానయోగంబందలి ముఖ్యసారంబు మా కెఱింగింపుమనిన సూతుం డిట్లనియె. 369

నందికేశుఁడు సనత్కుమారునితో మునులకుఁ జెప్పిన ముఖ్యసారము

— * లింగధారణము * —

గీ. వినుఁడు జ్ఞానసారంబును • విమలమును బవిత్రమును నగు శివలింగ • వితతధార
ణముఁ గుఱించి వచించెను • నందికేశుఁ, డెఱుఁగుఁడీ యది మీరు మా • నీంద్రులార!

గీ. భ్రమరసంగతి కీటంబు • భ్రమరమైన, కరణి శివలింగసంగతిఁ • గాంచి జీవుఁ
డభవుఁ డగు నిట్లు శ్రుతి చెప్పు • హరివిరించి, ముఖులు శివలింగధారణం • బును బడసిరి

క. మఱియును గౌతమముఖముని, వరులును దిక్పాలకులును • వాసిగఁ బాణిన్
శిరసునఁ బవిత్రమనుచును, హరువుగ శివలింగ మొంది • రరయుఁడు తపసుల్!

వ. ఆ లింగధారణంబునందును

గీ. స్ఫాటికంబును బాణంబుఁ • జంద్రకాంత
మయమునున్ దినమణికాంత • మయము హేమ
కావ్యకృతమును శ్రీగిరి • గ్రావకృతము
నైన లింగంబు ధరియింప • నగును మునులు! 373

వ. తక్కినవి పూజ్యంబులు గావు, ధారణార్హలింగంబు లెల్లఁ బంచసూత్రఘటితంబులై యుండవలయు నీ లింగధారణంబు నిగమాగమశాస్త్రోక్తప్రకారంబుగ నొంది యావజ్జీవం బనపాయంబుగ శివలింగంబు నర్చింపవలయు నిది వేదసారంబు జ్ఞానసారం బని యుపదేశించె. 374

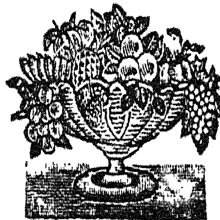
క. పులిపాకసఁశమక్తా, ఫలమఁజుఁమూర్తీ! పరమ • పావనకీర్తీ!
లలితస్వచిత్తపద్మభ, సలదంబా! గిరిశమిథున • జననీ! లక్ష్మీ! 375

క. ధవళేశలింగసంగత, ధవళపురీరాజ్యవిభవ దక్షిణభగినీ!
కవిజనసన్నుతచరితా! శివతత్త్వవిచారపూత శేముషి! జననీ! 376

క. నాగేడ్భ్యాషణపదరత, నాగాంబానుజ! నగేంద్ర నాథకుమారీ
నాగాజినచేలార్చా, జాగరహృదయా! దయావశా! లక్ష్మ్యంబా! 377

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి వాయవీయఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

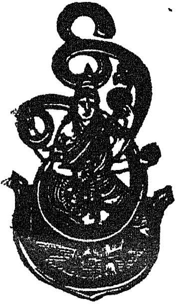

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీ శివపురాణము

విద్యేశ్వర ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

యాద్భటకులమండన!
శ్రేయస్సంపాదకేందు • శేఖరపూజా
వ్యాయత్తాత్మాంబుజ! యన
పాయయశోధుర్య! వీర • భద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపుము

క. సూతునితో మునితల్లజు, లాతతసంప్రీతి నిట్టు • లనిరి మహాత్మా!
చేతము శుద్ధంబయ్యెం బు, నీతులమైతిమి కరంబు • నీదగుబోధన్. 2

గీ. లింగపూజాప్రకారంబు • లింగభేద, సంగతిని భూతి రుద్రాక్ష • సంగతులను
క్రమముతోడుత నవ్వానిఁ • గల్ప మెఱిఁగి, తెలియఁ జెప్పుము మాకిందుఁ • దేటపడఁగ. 3

వ. నావుడు సూతుండు

చ. మునివరులార! లింగమును • బూజ యొనర్పఁగఁ జెల్లుఁ బీఠమం
దున నిఁక హస్తపీఠమునఁ • దోరపుభక్తి చెలంగ వేదవ
ర్త్మనియతి నాగమోక్తవిధిఁ • దద్విధమున్ మును గొంత దెల్పియుం
టిని నిపుడున్ వచింతు వినుఁడీ సకలంబు ముదంబు మీఱఁగన్. 4

— * హస్తపీఠంబునందుఁ లింగమును బూజించిన ఫలములు * —

గీ. రహిఁ శివార్చనమందు పీఠమును లింగ, మును యజించెను రద్దాన • ముఖ్యమగుచు
లింగసంపూజనం బొప్పెఁ • సంగు బేర, పూజనము కూడ యుక్తమై • పొల్పు మీఱు

తే. పెఱవేల్పులకెల్లను నె, వ్వరుసునఁ బ్రతిమార్చనంబె • పరిఢవిలు నికన్
బరముఁడగు శివునకొక్కఁని, కరుదుగ నిత్తెఱఁగు ద్వివిధ • మర్చ తనర్చున్. 6

గీ. ధరఁ బ్రవృత్తపథంబునఁ • దనరి సతత, మైహికసుఖంబులనుమాత్ర • మభిలషించు
వాఁడు పీఠస్థలింగంబు • వాసియమరఁ, బూజసేయఁగవలయును • బొంకముగను.

వ. శాల్యన్ననైవేద్యం బొసంగి పూజావసానంబున సంపుటంబునందుంచి పూజా
గృహంబున నుంచవలయును. 8

గీ. ఇఁక బ్రవృత్తినివృత్తుల • నెసకమెసఁగ, భోగమోక్షంబులను జెందఁ • బూను వాఁడు
ఆత్మకరపీఠమున లింగ • మర్థి సమిచి, తార్చనముసేయవలయు నా • హ్లాదమొప్ప

వ. స్వభోజ్యపదార్థంబు నివేదనం బొనరించి పూజావసానంబందు లింగంబును
శిరోముఖోత్తరకాయంబునందు ధరించవలయును. 10

— * లింగభేదంబులు * —

గీ. క్షత్రియునకెప్డు బాణలిం • గంబు రాజ్య, సంపదావహమగు నూరు • జాతునకు సు
వర్ణలింగంబు ధనధాన్య • వర్గమిచ్చుఁ, బాదజుల కశ్మలింగంబు • వైభవమిడు. 11

గీ. స్ఫాటికము బాణలింగంబు • సర్వులకును, సర్వకామదమగును యో • షాజనంబు
లందుఁ బార్థివలింగమా • హైదువులకుఁ, బటికపున్‌లింగము విశంతు • భామినులకు

వ. పూజార్హంబై యభీష్టావహంబై యొప్పు

తే. మఱియు నివృత్తిపథంబునఁ, బరఁగెడు విధవలు యజింప • వలె రసలింగం
బిరవుగ బాలలు వృద్ధులు, ధరఁ బటికపులింగమర్థిఁ • దగఁగొల్వవలెన్. 13

వ. ఇఁక నెవరికెట్టిలింగంబులు విధించినను దాదృశలింగంబు దొరకమి నితరలిం
గంబు నర్చించుటయందుఁ బ్రత్యవాయంబులే దిఁకను బార్థివలింగంబుఁ గూరిచి
వినుండు. 14

— * పార్థివలింగపూజోత్కృష్టత * —

గీ. లింగములలోనఁ బార్థివ • లింగముత్త, మంబయి తనర్చు నద్దాని • మహనీయ నేక
మునులు పూజించి సిద్ధులఁ • బొందిరఖిల, సురులునున్‌గొల్చి పడసిరి • సిరులనుగడు

గీ. ప్రథమయుగమున శ్రేష్ఠంబు • రత్నలింగ, మల్ల త్రేతాయుగంబున • హైమలింగ
మా తృతీయయుగమున ర • సాఢ్యలింగ, మిఁకఁ గలిఁ బార్థివపులింగ • మేహితంబు

క. శివు నెనిమిదిమూర్తులలో, భువి యెట్టుల ముఖ్యమగుచుఁ • బొలుపొందెనొ పా
ర్థివలింగ మట్టులే యీ, వివిధములగు లింగములను • వెలయును సిరులన్. 17

మ. సురలం దెక్కుడు శ్రేష్ఠతన్ దనరునో • శుభ్రాంశుచూడుండు ని
ర్ఝరిణీవర్గమునందు జాహ్నవియెటుల్ • రాజిల్లునో శ్రేష్ఠమై
ధరలో వర్ణములందు బ్రాహ్మణుఁడెటుల్ • దైవాఱునో ముఖ్యుఁడై
సిరిమీఱున్ బ్రణవంబు వర్ణములలో • శ్రేష్ఠత్వమెట్లొందెనో! 18

క. ఎట్టులఁ గాశి నగరులం, దెట్టుల దేవీతతి మ • హేశ్వరి యురవౌ
నట్టులఁ బార్థివలింగము, నెట్టన లింగంబులందు • నేటు మునీంద్రుల్. 19

గీ. తనకు నుపలబ్ధమగు పదార్థములతోడ, నాస్థఁ బార్థివలింగస • మర్చనంబు
సేయువాఁ డాయురున్నతిన్ • శ్రీలఁ బుత్ర, సంతతినిఁ జెందుఁ బరమున • శంభుఁ డగును.

గీ. ఇఁకఁ ద్రిసంధ్యంబునం దెవఁ • డింపుమీఱఁ
బార్థివేశ్వరలింగంబుఁ • బట్టుదలను
బ్రాణమోక్షంబు వఱకు స • మర్చనంబుఁ
జేయునో దానిఁగూర్చి నేఁ • జెప్పుదు వినుఁడు. 21

క. శివలోకమున కేఁ జని యట, శివసవిధంబునఁ జిరము వ • సించి తిరుగ నీ
భువియందు వేటి యగు బార్థివుఁడై జనియించఁగలఁడు • తేజం బెసఁగన్

వ. సకాముఁడై యర్చించినవాఁ డివ్విధం బిఁక నిష్కాముఁడై యర్చించినవాఁడు
శివసాయుజ్యంబునొందును మఱియుఁ గను

గీ. పంచసూత్రఘటితమైన • పార్థివంపు, లింగ మిట్టులఁ గల్పోక్త • లీలఁ బూజ
సేయవలయుఁ గుతర్కంబు • సేయరాదు, వేదశాస్త్రాభిమతమిది • విజ్ఞులార! 24

క. మేలగుఁ బ్రాణత్యాగము, మేలు శిరఃకర్తనంబు • మేదినిలోనన్
బాలశశిమౌళిలింగము, లోలతఁ గొలువక యెకుడుచు • లోలుపునకిలన్. 25

క. భువి విప్రుండయి పొడమియు, శివలింగము నెవఁడు • ప్రీతి సేవింపఁడొ యా
యవివేకి నరకమున నను, భవించు దుఃఖములఁ బెక్కు • వత్సరశతముల్.

వ. మఱియు నీలింగంబులలో స్థావరలింగంబులందు ద్విఖండంబులుగ చరలింగంబు
లం దఖండంబులుగను సమకూర్చకొనవలయు నిఁక రత్నస్వర్ణపారదస్ఫాటిక
పుష్పరాగ పార్థివలింగంబులం దఖండలింగంబులనే స్వీకరించవలయును.

గీ. స్థావరంబు నఖండంబు • చరమిం(క ను ద్వి, ఖండమునున గు లింగంబు • గడ(గి పూజ
సేయుటొప్పదిది యెఱింగి • సేయు(డీవు, శంభులింగార్చనంబు బ్ర • శస్తముగను 31

క. ఇ(క(బార్థివలింగార్చా, ప్రకారమంతయును నిప్పు • బ్రహ్మకులుల్ వై
దికమార్గముతో మీ • కిట(, బ్రకటము(జేసెద వినుండు • బద్ధాదరులై,

వ. సూత్రోక్తవిధి నుషఃకాలంబున స్నాతులై సంధ్యనుపాసించి బ్రహ్మయజ్ఞ తర్పణములనొనర్చి నైత్యకకర్మల నన్నిటన్ జక్క నొనర్చి శివస్మరణతో భస్మరుద్రాక్షధారియై పార్థివలింగంబును బూజింపవలయును.

సీ. అరసి పుణ్యనదీతీర • మందునుం జ,లాశయాంతికమున శై • లమందు వనము
నందు శ్రీశంకరాలయ • మం(దు శుద్ధ,తలమునన్ బార్థివార్చన • సలుపవలయు.

క. తెల్లనిమృత్తున బాపం, డల్లనృపతి యెఱ్ఱమట్టి • నర్యకులుండున్
నల్లనిమట్టిని లింగము, నుల్లమలర సల్పవలయు • నున్నతచరితుల్! 33

వ. అంఘ్రిజుం డెద్ది సంభవించిన నద్దానితో లింగంబుసల్పి పూజింప(దగు

సీ. శుద్ధమైన ప్రదేశంబు(• జూచి యచటి
మృత్తికను దెచ్చి యింటిలో • మిగుల శుద్ధ
మైన సుస్థలమందు న • ద్దాని నుంచి
దినదినమును లింగంబుల(• దీర్పవలయు. 34

వ. మఱియు సద్యోజాతమంత్రపఠనంబొనరింపుచు మృదాహరణం బొనరించి వామదేవమంత్రంబున నుదకప్రక్షేపం బొనరించి, యఘోరమంత్రంబున లింగనిర్మాణం బొనరించి, తత్పురుష మంత్రంబున నావాహనం బొనర్చి, యీశాన మంత్రంబున వేదీసంయోజనంబు సేయవలయు. 35

ఆ. మఱియు నంత(దా "న • మశ్శివాయ" యను మం
త్రంబుతోడ వస్తు • రాజిపై ను
దకము(జల్లి చేయ(• దగు క్షేత్రశుద్ధిని
'భూరసి' యనుమంత్ర • మునను మునులు. 36

వ. అనంతరమం 'దాపోస్మా'ననుమంత్రంబున జలసంస్కారం బొనరించి 'నమస్తే రుద్ర' యనుమంత్రంబున క్షేత్రశుద్ధిని(బొనర్చి 'నమః' పూర్వకంబగు నద్దాన(బంచామృతంబులకు(బ్రోక్షణం బొనర్పవలయును. 'నమోనీలగ్రీవాయ'యను

మంత్రంబున శివలింగప్రతిష్ఠఁ బొనర్చి 'ఏతత్తేరుద్రాయ' యనుమంత్రంబున లింగమున కాసనంబీయవలయు 'మానో మహాంత'మనుమంత్రంబున నావాహనం బొనరించి 'యాతేరుద్ర' మంత్రంబున నుపవేశనంబు భావింపవలయు 'యామిషు' మను మంత్రంబున న్యాసంబొనరించి 'అధ్యవోచ' యను మంత్రంబునఁ బ్రేమతోనధివాసం బొనర్పవలయు. 'జీవ' యనుమంత్రంబున దేవతాన్యాసం బొనరించి 'అసౌయోవసర్పతి' యను మంత్రంబున నుపసర్పణంబు చేయవలయును 'నమస్తేనీలగ్రీవాయ' యనుమంత్రంబునఁ బాద్యంబును రుద్రగాయత్రీ మంత్రంబున నర్ఘ్యంబును 'త్ర్యంబక' మంత్రంబున నాచమనంబు నొనర్పఁదగు 'పయఃపృథివ్యామ్' అను మంత్రంబున క్షీరస్నానంబును 'దధిక్రావ్ణ్ణో' మంత్రంబున దధిస్నానంబును 'ఘృతయావ'యను మంత్రంబున ఘృతస్నానంబును 'మధువాతా' యనుమంత్రంబున మధుస్నానంబును 'తాచ్ఛర్కరా' యనుమంత్రంబున శర్కరాస్నానంబును నొనర్పఁదగు 'నమస్సోమాయేతి'మంత్రంబున శుద్ధోదకస్నానంబునొనర్పఁదగు అటుపైన 'మానస్తోకే'యనుమంత్రంబునఁగటిబంధనం బొనర్చి 'నమోధృష్ణవే' యనుమంత్రంబున నుత్తరీయమును ధరింపఁజేయవలయును. 'యాతేహేతి'యను మంత్రచతుష్టయంబుతో శివునకు వస్త్రసమర్పణం బొనరించి 'నమశ్వభ్య' యనుమంత్రంబున శ్రీగంధంబును 'నమస్తక్షభ్య'యను మంత్రంబునక్షతలను సమర్పింపవలయును. 'నమఃపార్యాయ' యనుమంత్రంబునఁబుష్పంబులను 'నమఃపర్ణ్యాయ'యనుమంత్రంబున బిల్వపత్రంబులను 'నమఃకపర్దినే'యనుమంత్రంబునధూపంబును 'నమఆశవ'యనుమంత్రంబున దీపంబును 'నమోజ్యేష్ఠాయ' యనుమంత్రంబున నుత్తమంబగు సన్నబియ్యంపుటన్నంబు నైవేద్యంబును 'త్ర్యంబక' మనుమంత్రంబున బునరాచమనమును, 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబున ఫలసమర్పణంబును 'నమోవ్రజ్యాయ' యనుమంత్రంబున తాంబూలాది సకలమును శివున కర్పింపవలయును 'మానో మహాంత' మనునట్టియు 'మానస్తోకే' యనునట్టియు మంత్రద్వయంబులతో, నేకాదశాక్షతలతో నేకాదశ రుద్రులఁగూర్చి లింగమును బూజింపవలయును. 'హిరణ్యగర్భ' యనుమంత్రంబున దక్షిణనిచ్చి 'దేవస్యత్వా'యనుమంత్రంబునఁ బునరభిషేకంబుఁ జేయఁదగు దీప మంత్రముచేతఁ గర్పూరనీరాజనంబిచ్చి 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబునఁ బుష్పంబులనొసఁగి 'మానోమహాంత' మనుమంత్రంబునఁ బ్రదక్షిణంబొనర్చి 'మానస్తోకే' యనుమంత్రంబున సాష్టాంగ

వందనంబొనర్చి 'ఏష తేరుద్ర' యనుమంత్రంబున శివముద్రనుజూపి 'యతేయత' యనుమంత్రంబున నభయముద్రను 'త్ర్యంబక' మంత్రంబుచే జ్ఞానముద్రను, 'నమఃసేనాయ' యనుమాత్రంబున మహాముద్రను 'నమోగోభ్య' యనుమంత్రంబున ధేనుముద్రను నిట్లు పంచముద్రలను జూపించి శివమంత్రంబును శతరుద్రీయంబును జపింపవలయును ననంతరంబునఁ బంచాంగపఠనం బొనర్చి "దేవాగాతు" మనుమంత్రంబున శివుని విసర్జనము సేయవలయు నిది వైదికశివపూజావిధాన మింక మతోక్తపద్ధతి వినుఁడు. 87

క. గురుదత్తమైనపంచా, క్షరమనువున షోడశోపచారంబుల శం
కరలింగపూజనంబును, సరవిగ నొనరింపవలయు సన్మునివరుల్! 88

వ. రెండియు నింక వేఱొకపద్ధతి.

శ్లో. భవాయ భవనాశాయ । మహాదేవాయధీమహే ।
ఉగ్రాయచోగ్రనాశాయ । శర్వాయ శశిమాలినే ॥ 89

ఈ మంత్రముచే శివలింగమును బూజింపవలయును నీయవి వైదికపూజనక్రమములింకను వేఱొకరీతి నారయుఁడు. మృదాహరణంబు మొదలుకొని ప్రతిష్ఠాహ్వానస్నపనపూజన విసర్జనాంతము "ఓం హరాయనమః ఓం మహేశ్వరాయనమః ఓం శంభవేనమః, ఓంశూలపాణయేనమః ఓంపినాకధారిణేనమః ఓం శివాయనమః ఓంపశుపతయేనమః, ఓంమహాదేవాయనమః" అను నీ నామంబులచేఁ గ్రమంబుగ సర్వోపచారంబుల భక్తితోఁ బూజింపవలయును. అటుమీఁద షడక్షరీ మంత్రంబున షడంగన్యాసములొనర్చి యిట్లు ధ్యానము సేయవలయును.

శ్లో. కైలాసపీఠాసనమధ్యసంస్థం । భక్తైస్సనందాదిభి రర్చ్యమానమ్ ।
భక్తార్తిదావానలమప్రమేయం । ధ్యాయేదుమాలింగిత విశ్వభూషణమ్ ॥

శ్లో. ధ్యాయేన్నిత్యం మహేశం రజితగిరినిభం । చారుచంద్రావతంసం
రత్నాకల్పోజ్జ్వలాంగం పరశుమృగవరా । భీతిహస్తం ప్రసన్నం
పద్మాసీనం సమంతాత్ స్థిత మమరగణై । ర్వ్యాఘ్రకృత్తింవసానమ్
విశ్వాద్యం విశ్వవంద్యం నిఖలభయహరం । పంచవక్త్రం త్రినేత్రం ॥"

ఈ మంత్రంబులచేతను శతరుద్రీయము మున్నగువానిచేత శివుని ధ్యానముచేసి యిట్లు ప్రార్థింపవలయును.

క. నీపాదసేవ నీభక్తుఁడ, నీవిమలగణముల ననఘ • నిలిపితినీయం
దే వెలయించితి మదినిఁ గృ, పావార్ధీ భూతనాథ! • పాలింపఁగదే! 40

క. ఎటులోయి యెఱుఁగనైతి నిటు, వరద! జపార్చలనలిపితి • వాసిగ నీబం
ధురకృప సఫలమొనర్పుము, పరమేశ్వర! సర్వలోక • పాలనచతురా! 41

గీ. కడిఁడి పాపుఁడనేను నీకర్మముఁగ దేవ! పాపనుఁడవీవు లోకైక • పాలమూర్తి!
దీననారసినీకెట్లు మానసమున, దోఁచనోయెట్లు లోనరింపుఁత హిమధవళ! 42

గీ. వేదములచేత బహుశాస్త్ర • వితతిచేత, వివిధదర్శనసిద్ధాంత • వేదులైన
ఋషివతతులచేతనీ • కెఱుకపడక, యుండుదేనీ మాదృశులెట్లు • లూహసేయు

క. ఎట్లులగాని యిఁక నుండే, గట్టిగ నీపాదవినుము గౌరీశ్వర! నీ
కెట్లులో యుక్కటికని గోరి, నెట్టన దక్షిణపడయు • నేనపుడుఁజని 43

వ. ఇట్లర్థించి పుష్పాంజలిని సమర్పించి ప్రదక్షిణవందనంబు లొనర్చి విసర్జనము సేయ
వలయు నిట్లు పార్థివపూజావిధానంబనేకవిధంబులుపన్యసించితినవిన మును
లిట్లనిరి. మహాత్మా! జగజ్జేయము నుండుటగ నిట్లు శివపూజనంబు ప్రతి
పాదితంబయి యుండఁగా

క. శివలింగపూజితములు, భువనఘలాశఫలపుష్పముల ననాహ్యం
బవునని సాలగ్రామపు, నవిధమ్మున శుద్ధమని • చాటుదురెట్లుల్. 45

వ. ప్రసాదంబునొనరుపూజించుటెట్లు సందియంబుదోయ నెఱింగింపుమనుటయు
సూతుండిట్లనియె.

— * శివనిర్మాల్యము శైవదీక్షితునకు గ్రాహ్యము * —

గీ. శుచియు శుద్ధుఁడ నవ్రతనిష్ఠుఁడనైన, శంభుభక్తుఁడొకింతయు సందియంబు
లేకయె శివప్రసాద మాస్తికభక్తి, ననుభవింపఁగఁ దగును మహాత్ములార!

క. శివనైవేద్యముఁ జూచిన, నఘియును ఘోరంబులైన నఘతతులు తొలఁగని
శివనైవేద్యముఁ దినినని, వివిధమహాపుణ్యతతులు • వేగమె చేరున్. 48

క. చాలను యజ్ఞసహస్రము, చాలన యజ్ఞార్బుదములు • చక్కఁగనిఁకనా
శాలేదుదరప్రసాదము, వేలగ భుజియించి నరుఁడు • మేలొనుము క్తిన్ 49

క. వచ్చిన శివనైవేద్యము, మచ్చికతోఁ గాంచి తనదు • మస్తకమునఁదా
పెంచ ప్రక్రమెక్కుల నడి శివు, మెచ్చుచు భోజనముసేయు • మేలగు మానుల్!

క. ఎవనికి శివనైవేద్యము, న విరుద్ధమనీషపొడమి • నట్టుచు విడునో
యవిరళనరకాగ్నులఁబడి, యవిరతముఁ దపించుచుండు • నాతండుమునుల్! 52

క. శివదీక్షఁగొనిన భక్తుం, డవని నిఖిలలింగవితతి • యందుఁ బ్రసాదం
బవునని కాదనియెంచక, ప్రవిమలమతి నారగింప • వలయుమునీంద్రుల్! 53

వ. ఇఁకను శివేతరదీక్షఁ జెందినవారలకొఱకై మునికృతనిర్ణయంబిల్లు వక్కా
ణించెద వినుండు.

గీ. హృదయమున స్వర్ణ రౌప్యాభి • హృద్యలింగ
మునను శశికాంతమణి • లింగమునను రత్న
లింగమునను స్ఫటికరస • లింగములను
బాణలింగంబునందు పా • షాణమునను. 54

క. జ్యోతిర్లింగములందును, ఖ్యాతమహాసిద్ధమౌని • కలితములయెడన్
బ్రీతి స్వయంభూలింగ, వ్రాతములఁ బ్రసాదభుక్తి • వ్రతవైభవమౌ. 55

వ. తక్కినచోట్ల

క. చండాధికార మెచ్చట, నుండునొయట సావడఁగ న • నుచితంబగునా
చండాధికారమెచ్చోట, నుండదొయట నారగింప • నుచితమెయగుఁడీ. 56

సీ. బాణలింగములందు • స్ఫటికలింగములందుఁ, గాంచనరౌప్యలిం • గములయందు
సరవి సాలగ్రామ • జాతలింగములందు, రసలింగములయందు • రత్నలింగ
మందు లోహికలింగ • మందు జ్యోతిర్లింగ, ములయందును సుసిద్ధ • మునివరప్ర
తిష్ఠితములయెడ • దేవప్రతిష్ఠిత, ములయెడలను స్వయం • భువులయెడల

గీ. ప్రతిమలందెల్లయెడల ని • ష్పాక్షికముగ, లేదుచండాధికారంబు • లేమిదోస
మరసి తత్ప్రసాదంబుల • నారగించ, వలయు శ్రీయుంబులొందఁగాఁ • దలఁచువారు

గీ. బ్రహ్మహింసకుఁడైనను • భర్గలింగ, మూర్తినైవేద్య మర్థిమై • భోజనంబు
చేసెనేనియుఁ బాపంబుఁ • బాసిసుఖము, లొందు నిశ్చితమిందు వే •ఱొండు లేదు

గీ. వీరభద్రునిచేత శ • పింపఁబడిన, వారలు మహేశభక్తివి • వర్జితులును
నిఁక శివేతరభక్తులై • యెసఁగువారు, శివప్రసాదచతుష్కంబు • జెందఁదగదు.

గీ. విధియుతంబుగ లింగంబు • విమలవారి, స్నానమొనరింపఁజేసి యా • సలిలమర్థి
మూఁడుమాఱులుగ్రోలిన • మాడిపోవు, త్రివిధదురితము లీధరి • త్రితలమున. 60

వ. ఇట్లు మీకు నైవేద్యనిర్ణయం బెఱింగించితి నింక బిల్వమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పెద వినుఁడు. 61

— * బిల్వమాహాత్మ్యము * —

చ. ఇలపయిఁ బుణ్యతీర్థతతు • లెన్ని విరాజిలుచుండునో సిరిన్
వెలసిన యవ్వియన్నియును • వేడుక మీఱఁగఁ జెందియుండు శ్రీ
ఫలతరుమూలమందు నిఁక • భర్గుని నచ్చటఁ బూజచేసినన్
విలసిలు వైభవంబు లిఁక • విశ్వగురుండు హరుండు ప్రీతుఁడౌ. 62

గీ. మఱియు నిఁక బిల్వమూలంబు • మంత్రయుక్తి
గంధపుష్పాక్షతాదులఁ • గరము భక్తిఁ
బూజచేసిన సుఖములఁ • బొంది శంభు
లోకమున కేగి శివునితో • జోకనమరు. 63

వ. ఇఁకను బిల్వదళంబుల స్వయముగఁ గోసి తెచ్చి శివునిఁబూజించిన వాఁడును బిల్వాలవాలంబు నుదకంబునఁ బూరించిన వాఁడును బిల్వసాన్నిధ్యంబున మహేశభక్తునకు జగ్ధినిడువాఁడును నక్షయంబగు శివలోకంబుఁ జెందుదు రిందు సందియంబు లేదిఁక భస్మమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు. 63

— * భస్మవిషయము * —

గీ. భస్మమిది రెండువిధములఁ • బరఁగు నిల మ
హాభసిత మల్పభసితమం • చాద్యుమిఁకను
శ్రౌతమని స్మార్తమని లో • జాతమనియు
త్రివిధమై యొప్పుచుండు నం • తేని దీప్తి. 64

క. శ్రౌతస్మార్తములైనవి, భూతులు రెండును • ధరింపఁబోలు ద్విజాతుం
జేతదితరమగు లౌకిక, భూతిని నితరుండు దాల్పఁ • బూనఁగవలయున్. 65

గీ. "అగ్నిరితి" యను మంత్రంబు • నగ్రజనుఁడు
చదువుకొనుచు భస్మంబును • సలిలమునను
దడిపి ధరియింపవలయు మం • త్రంబు లేక
యితరులీ భస్మమును ధరి • యింప వలయు. 66

గీ. పరఁగ యజ్ఞాగ్నిభస్మ మౌ • పాసనాగ్ని, భస్మమును దగ్ధగోమయ • భస్మరజము
బిల్వకాష్ఠాగ్నిభస్మంబుఁ • (బ్రీతితోఁగ్రి),హించిధరియింప వలయును • నిందు (లార)!

క. శివుఁడును బంకజనేత్రుఁడు, శివయును నిందిరయునన్ గుశేశయగర్భో
ద్భవుఁడును దత్సతి బూదిన్, దవిలి ధరించెదరు మేటితర్షముతోడన్ 68

తే. బ్రాహ్మణక్షత్త్రియోరుజ పాదజులును, సంకరకులులు భస్మంబు సంతరించి
తనువుల ధరించి బహుపాపతండములను, బాయఁజిమ్ముదు రెంతయుఁ బలుకుమునులు

వ. ఇఁకను

సీ. భస్మత్రిపుండ్రము ల్పరఁగఁ దాల్చనివాఁడు, వర్ణాశ్రమాచారవర్తి గాఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము ల్పరఁగఁ దాల్చనివాఁడు, భవమహార్ణవము దాఁటఁబోఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము ల్పరఁగఁ దాల్చనివాఁడు, ఘనసురగిరిశంబుఁ గడపలేఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము ల్పరఁగఁ దాల్చనివాఁడు, దివ్యశివజ్ఞాన దీప్తిఁ గనఁడు

గీ. భస్మమున నూర్ధ్వపుండ్రము ల్పరఁగఁ దాల్చ, నట్టిజను విరుద్ధఫలము నందఁగలఁడు
ఘోరపాపాత్ములఁ గూడఁ గొన్న నరున, కమరు భస్మత్రిపుండ్రంబు లందు నరతి

క. ఎనలేని దోసకారియుఁ, జనవున మెయిబూదినొందఁ జనును దోసము లిం
కను దేవమాన్యుఁడగు భ, క్తున కమరిన నద్ది మెచ్చి తోడ్పడనో మునులా!

వ. 'మానస్తోక' యను మంత్రంబున మంత్రితంబొనర్చి బ్రాహ్మణక్షత్రియులును త్రియంబకమంత్రంబున వైశ్యులును పంచాక్షరమంత్రంబున స్త్రీలును వృషలుండును భస్మంబును ధరింపవలయును. మఱియు బ్రాహ్మణులలోఁ బంచబ్రహ్మమంత్రపఠనంబుతో గృహస్థులును త్రియంబకమంత్రపఠనంబుతోఁ బ్రహ్మచారులును, అఘోరమంత్రపఠనంబున వానప్రస్థులును బ్రణవోచ్చారణంబున యతులును భస్మంబును ధరింపవలయును. భస్మధారణంబు లేక భుజించిరేని దత్ప్రాయశ్చిత్తంబుగ నాశ్రమత్రితయులు గాయత్రీజపంబునను చతుర్థాశ్రమంబు వారు ప్రణవజపంబునను శుద్ధిఁ గాంతురు. 72

గీ. శ్రాద్ధమున యజ్ఞ జప హోమ సమయములను
దానవేదాధ్యయన సుకృత్యములయందు
భూతిపుండ్రముల్ దనువునఁ బూసినట్టి
వాఁడు మృత్యుని గెలువంగ వలఁతి యగును. 73

వ. మఱియు స్నానంబులలోనెల్ల భస్మస్నానం బుత్తమంబై సర్వపాపహరంబై యలరారు. 74

గీ. ఉదకమునఁ దానమాడిన • నుడుగు రజము
భస్మమున స్నానమొనరింపఁ • బరఁగు శుద్ధి
మంత్రజపమున జలమాడ • మలముడుల్లు
జ్ఞానమున స్నానమొనరింపఁ • గలుగు ముక్తి. 75

క. కాదది శుద్ధిస్నానము, కాదది హరిహరులధ్యాన • కలనం బింకఁ
గాదది యాత్మజ్ఞానము, బూదియొకఁడు దాల్పకున్న • మునికులచంద్రల!

గీ. వితయగును భస్మమొందని • వెడఁగు మొగము
వితయగు శివాలయము లేని • వెడపురంబు
వితయగు శివుఁ గొలువని దు • ర్గతితనువది
వితయగుఁ శివుఁ జెందని • వెఱ్ఱివిద్దె. 77

వ. ఇఁక భస్మరేఖాత్రయంబున నొక్కొకదానియందుఁ దొమ్మండ్రుగురు వేల్పు లుండు రా క్రమం బెఱింగింతు వినుఁడు. ప్రథమరేఖయం దకారము, గార్హపత్యాగ్ని భూమియు ధర్మంబు రజోగుణంబు ఋగ్వేదంబును క్రియాశక్తియుఁ బ్రాతస్సవనంబును మహాదేవుండు నుండును ద్వితీయరేఖయం దుకారంబు దక్షిణాగ్ని నభము సత్వము యజుర్వేదము మధ్యందినసవన మిచ్ఛాశక్తి,అంతరాత్మము మహేశ్వరుఁడు నుండును, తృతీయరేఖయందు మకారం బాహవనీయాగ్నియు పరమాత్మయు తమము దివంబును జ్ఞానశక్తి సామవేదంబును సాయంసవనమును శివుండు నునుండు నిట్లుశివదీక్షాపరులు దెలిసికొని స్థానదేవతలన్ భక్తితోఁ దలఁచి కొలిచి భస్మత్రిపుండ్రంబుల ధరింతురుగాక. మఱియు నీ భస్మపుండ్రములు ముప్పదిరెండుస్థానములందుఁ గాని పదియాఱుస్థానంబులందుఁగాని యెనిమదిచోటులందుఁగాని యైదుచోటులందుఁగాని త్రియాయువమంత్రంబులతో ధరింపవలయు నవి వక్కాణింతు వినుండు. 78

సీ. శిర సలికమ్మునఁ • జెవిదోయి కనుఁగవ, ముకు నోరు కుత్తుక • భుజయుగంబు
మఱియు మోచేతులు • మనికట్లు లెదయును, ప్రక్కలజతయును • బొక్కిలియును
ముష్కద్వయం బంక • ములు చీలమండలి, జానులు జంఘలు • జరణములును
వరఁగునీయవియెము • ప్పదిరెండ స్థానంబు,లిఁకఁ బదియాఱుచో • ట్లెఱుఁగఁ జెపుదు.

గీ. శిరమునిటలంబునఁ గగండ • సీమలంస, యుగమునున్ భుజకూర్పర • యుగ్మములును
బరఁగుమనికట్టు లెదనాభి • ప్రక్కలకవ,పృష్ఠమివిపదియాఱు చో • ట్లెఱుఁగుఁ డెలమి

వ. ఇఁక నష్టస్థానంబులు వినుఁడు

గీ. అలికమును శ్రుతియుగ్మంబు • నంసయుగ్మ
మెదయుఁబొక్కిలి గుహ్యమి • ట్లెనిమిదియగు
చోట్లు లింకను వినుఁ డైదు • చోట్లు శిరము
భుజయుగము హృదయంబును • బొక్కిలియును. ౪౧

వ. ఈ స్థానంబుల నెఱింగి శక్త్యనుసారంబుగ భస్మత్రిపుండ్రంబుల నొనర్పందగు. ఈ నాల్గువిధంబులందుఁగూడ నశక్తుండైన త్రినయనుండును త్రిగుణాధారుండును త్రిమూర్తిజనకుండు నగు శివుని స్మరింపుచు లలాటంబున భస్మత్రిపుండ్రములు ధరించునది. ఇట్లు ధరించినవాఁడు సర్వతీర్థస్నానఫలంబును సర్వవేదాధ్యయనఫలంబును సకలరుద్రజపఫలంబును జెంది సకలభోగంబు లొంది దేహావసానంబున శివసాయుజ్యంబు నొందు. ఈభస్మమాహాత్మ్యంబు శ్రద్ధతోఁ జదివిన వినిన యట్టిఁడును గృతార్థుఁడగు నిఁక రుద్రాక్షమహిమంబు వినుండు.

—* రుద్రాక్షధారణము - తన్మాహాత్మ్యము *—

క. మును బరదేవత కీయది, పినాకధరుఁడెఱుఁగఁజెప్పెఁ • బ్రీతిమెయి భవుం
డున కెఱిఁగించెను మోదం, బున శ్రీకాలాగ్నిరుద్రమూర్తి మునీంద్రులార! ౪౨

వ. నేనును దత్ప్రకారంబు మీ కెఱింగించెద నిప్పు డాలకింపుఁడు.

గీ. చిరముదపియించి యాశశి • శేఖరుండు, కనులు దెఱచిన జలబల • కాండకణము
లవనిరాలినయంత రు • ద్రాక్షతరులు, పొడమె రుద్రాక్షఫలములు • పొలిచెనందు.

క. ప్రియతమములు రుద్రాక్షలు, త్రయీతనుఁడు శివునకెవ్వ • దర్శనముననున్
మెయి ధరియించుటవలనన్ , గయికొనిమంత్రజపకృతినిఁ • గలుషములడఁచున్.

గీ. గౌడదేశంబున జనించుఁ • గాశిమధుర, యలయయోధ్యను లంక • సహ్యాద్రియందుఁ
బేర్మిఁ బొలుచువిశదరక్త • పీతకృష్ణ, వర్ణములతోడ విప్రాది • వర్ణములయి.

గీ. బ్రాహ్మణుఁడు విశదంబును • బరఁగ క్షత్రి, యుండునున్లోహితంబు వై • శ్యుండుపీత
మును జఘన్యజుఁడును గృష్ణ • మును ధరింప, వలయు రుద్రాక్షములయందు • వరుసమీఱ.

క. ఈ రుద్రాక్షలఁదాల్చి దివారాత్రికృతాఘతతులఁ • బాయుదురు జనుల్
తేఱికన లక్షపుణ్యము, ధారణ మొనరింప కోటి • తనరు మునీంద్రులార! ౪౩

ఆ. నిరతధారణమున ♦ నెగడు పుణ్యము కోటి, శతము తజ్జపమునఁ ♦ జక్కనొందు
లక్షకోటిశతము ♦ లక్షకోటిసహస్ర, ముల సుకృతఫలంబు ♦ పొందుమీఱ.

చ. ఉసిరికపండ్లఁబోలినవి ♦ యొప్పుగ శ్రేష్ఠ్యముఁగాంచు రేగుపం
డ్ల సరిగనున్న యవ్వియు దృ♦ఢంబుగ మధ్యమరీతినొందు సొం
పెసగు చణాకృతిన్ బోలిచి ♦ యేపుదనర్చిన వేకనీయముల్
పసఁదగు వీనివైభవము ♦ బాగుగఁ జెప్పితి మీకు పేఁకతో. 91

క, సమములు దృఢంబులును స్నిగ్ధములును స్థూలములు కంట♦కయుతంబు శ్రే
ష్ఠములై తనర్చువాని ము,దముతో ధరియింపవలయు ♦ ధార్మికవర్యుల్! 92

గీ. వినుఁడు క్రిమిదష్టమును ఛిన్న♦భిన్నమును నిఁ
కను నకంటకమును వ్రణ ♦ కలితమును వ
యుక్తమును నగు నద్దాని ♦ నొంది ధార
ణంబు సేయంగఁ దగదు త్యా♦జ్యం బరయుఁడు. 93

గీ. స్వయముగనె ద్వారయుక్తమై ♦ వాసి నమరు
నట్టి రుదురక్క యుత్తమం ♦ బగును బురుష
యత్నసంయోజితద్వార ♦ మైనదాని
మధ్యమంబుగఁ జెపుదురు ♦ మానివరులు. 94

గీ. కుందనపురేక చందంబుఁ ♦ జెందు రేక, నొప్పు రుదురాక్ష శ్రేష్ఠమై ♦ యొప్పమీఱు
నిట్టివానిని మెఱయుచు ♦ నెసఁగునట్టి, వానిఁబట్టునగుచ్చి తా ♦ ల్పంగవలయు.

వ. ఆధారణం బిట్లు లెక్కయెఱిఁగి యొనర్పఁదగు.

సీ, సిగయందు నొక్కటి ♦ శిరమున మున్నూఱు, పరఁగఁ గళమునము ♦ప్పదియునాఱు
బాహుద్వయంబునఁ ♦ బదియాఱు బదియాఱు, మణికట్టులందును ♦ బదియు రెండు
బదియు రెండును స్కంధ ♦ పదమున నేనూఱు, వందపై నెనిమిది ♦ జందియంబు
గాఁ జేసి ధరియింపఁగా ♦ నొప్పఁ గంఠంబు, నందుఁ బెక్కుసరంబు ♦ లొందవలయు

గీ. మఱియు రుద్రాక్షకుండల ♦ మకుటములును, గర్ణికాహార కేయూర ♦ కటకములును
నమరు కటిబంధనమును శ్రే♦ష్ఠముగఁ గూర్చి, ధారణము సేయువారలు ♦ ధన్యులెందు

గీ. నిదురనొందుచునున్నను ♦ నీరుద్రాక్షు, చున్న రుదురాకలను దాల్చి ♦ యుండవలయు
వేయిలేకున్న నేనూఱు ♦ వియును లేక, యున్న మున్నూఱు నేని దా ♦ నొందవలయు

—• మంత్రపూర్వకరుద్రాక్షధారణము - తత్ఫలము •—

వ. సహస్రధారణం బుత్తమం బీకను శిరమున నీశానమంత్రంబుచేతను, గంఠమునఁ దత్పురుషమంత్రముచేతను, గళహృదయంబుల నఘోరమంత్రంబుచేతను హస్తంబులం దఘోరబీజమంత్రంబుచేతను, ఉదరంబున వామదేవమంత్రంబునను బంచబ్రహ్మాంగమంత్రంబులచేతను బంచదశరుద్రాక్షగ్రథితంబులగు మూడుగాని యైదుగాని యేడుగాని మాలలను ధరింపవలయును. మఱియు మూలమంత్రంబుచేఁ దక్కినచోట్లను నెల్లెడ దక్కిన రుద్రాక్షంబుల ధరింపవలయు నీశను నీరుద్రాక్షము లనేకముఖంబులై యొప్పొందు నవ్వాని భేదంబులను దత్కృతఫలంబులను దెల్పెద వినుండు. ఏకవక్త్రంబగు రుద్రాక్షంబు పరతత్త్వస్వరూపంబు ఓంహ్రీంనమః అని ధరింపవలయు నద్దాని ధారణంబున జనుం డింద్రియజయంబును బడసిఁ తత్త్వంబున లీనంబగు మఱియు నీయది పూజింపఁబడుచున్నచోట మహాలక్ష్మి సాన్నిధ్యమొందు నుపద్రవంబులెల్ల దొలఁగును. సర్వకామార్థంబులు సంఘటిల్లును. ద్విముఖం బర్ధనారీశ్వరాత్మకంబు నద్దాని ఓంనమః యను మంత్రంబున ధరింపవలయు నట్లు ధరించుటచే నర్ధనారీశుండు ప్రియంబొందు. త్రిముఖరుద్రాక్షంబు త్రేతాగ్నిస్వరూపంబద్దాని క్లీంనమః యనుమంత్రంబున ధరింపఁదగు నట్లు దాల్చుటవలన నగ్ని సంతోషించు. చతుర్ముఖరుద్రాక్షంబు బ్రహ్మస్వరూపంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నిట్లుధరించిన బ్రహ్మదేవుండు ప్రీతుండగు. పంచముఖంబు పంచబ్రహ్మస్వరూపంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నట్లు ధరించినఁ బంచవక్త్రుండు బ్రహ్మహత్యాదోషంబుఁబాపు. షణ్ముఖంబు కార్తికేయవినాయకాధిదైవతంబు ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయును, అట్లు ధరించిన నుత్తమారోగ్యము నొందును మఱియు మేధాసంపత్తిఁ గోరువారల కీయది ముఖ్యంబు సప్తముఖంబు సప్తమాత్రధిదైవతంబు. ఓంహుంనమః యను మంత్రంబున ధరించిన నుత్తమారోగ్యంబుఁ జెందును, జ్ఞానసంపత్తియు గొప్పఁగాఁ గలుగును. అష్టముఖరుద్రాక్షంబు వస్వష్టకాధిదైవంబు. ఓంహుంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరించినఁ బూర్ణాయుర్దాయంబును నవసానంబున శివత్వంబును జెందును. నవముఖంబు నవశక్త్యాధిదైవతంబు. ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన జనుండు శివసమానుండగు. దశముఖంబు యమదైవతంబు.

ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సర్వపాపక్షయంబగు నేకాదశ
ముఖంబు రుద్రైకాదశదైవతంబు. ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున ధరిం
చిన సౌభాగ్యవృద్ధియగు. ద్వాదశముఖంబు ద్వాదశాదిత్యదైవతంబు. ఓంక్రోం
క్షౌంరౌంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన నాదిత్యరూపంబుఁ జెందును. త్రయో
దశముఖంబు కామదైవతంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన
గామధేనుండు ప్రసన్నుండగు. సర్వకామంబులం సంఘటిల్లుఁ జతుర్దశముఖంబు
శివాధిదైవతంబు ఓంనమః అనుమంత్రంబున ధరించిన నఖిలరోగపరిహారంబును
నారోగ్యంబును జెందునిట్లు మంత్రజపంబుతో రుదురాకలఁ దాల్పవలయు,
మంత్రము వినాగ ధరించిననది యెక్కుడు ఫలసిద్ధి నీయదు.

గీ. ఎలమి రుద్రాక్షముల ధరియించినట్టి, వానిఁగని భూతపైశాచవర్గములును
శాకినీడాకినీప్రేతసంతతులును, నాభిచారికదుర్విధులంతమొందు. 99

వ. ఇఁక నీరుద్రాక్షంబుల సర్వవర్ణాశ్రమంబుల వారలు స్త్రీలుం బురుషులు కన్ని
యలైదువులు వితంతులు, సర్వజనంబులు ధరింపఁజెల్లు. 100

క. శివుఁడును శివయును లక్ష్మియు, ధవుఁడును సిరి తమ్మిచూలి తద్దేహినియున్
రవియును గణనాథుండును, మిపులన్ రుద్రాక్షమొంద మెచ్చెదరు మునుల్!

గీ. వినుఁడి రామాంసములును లశునపలాండు
శిగ్రువిడ్వరాహంబుల శేలువు*న
భక్ష్యములు గాఁగ నరసి చెప్పంబడుటను
వర్జనమొనర్ప వలయును వానినరుఁడు. 102

గీ. అలరు రుద్రాక్షమాలంబునందు బ్రహ్మ, నాళమందుననరవిందనయనుఁడుండు
మొకమునందునరుద్రుండు పొలుచునిఁకఁద, దీయబిందుననుందురు దివ్యులెల్ల.

గీ. గ్రహణమున విషువమున సంక్రమణమందు
నయనమునఁ బున్నములయందు నమవసలను
నిండురోజుల రుదురాక దండినిష్ఠఁ
దాల్చినట్టివానికి దురితములు సమయు. 104

సీ. ధరలోన రుదురాకఁ దలఁచిన వానికిఁ, బదియాలదానంబు ఫలముగలుగు
చేత రుద్రాక్షము స్పృశియించి తాల్ప ద్వి,సాహస్రగోదాన శర్మమమరు

* టిప్పణి:— శేలువు=విరిగిచెట్టు

చెవులందు రుద్రాక్షఁ • జేర్చినఁ బధిరుండు, వేలమూపుల యూని • శిఖల రెండు
శిరసున రుద్రాక్షఁ • జెందింపఁ గోటియూ, వుల దాన మొసఁగిన • ఫలముఁ జెందు

గీ. సక్తి జాబాల సదుపని•షత్తు నెవఁడు, నిత్య మధ్యయనము సేయు • నేర్పుమీఱ
బాలుఁడైనను యువయైనఁ • బ్రౌఢుఁడగుచు, సర్వులకు మంత్రగురుఁడగు • శాసకుఁడగు

క. గురుదత్తము రుద్రాక్షం, బిరవుగ గళమందుఁగాని • యిఁక బాహులఁగా
నిరహిం సికయందు నేనియు, నరుఁ డొందిగురునకు దక్షి•ణను నీఁదగున్. 106

వ. సప్త ద్వీపపతియగు వసుమతినంతయు దక్షిణగా నొసంగినను జాలదట్లు గావున భక్తితో నొక్క పాడిమూపును సమర్పింపవలయునిఁక నీ రుద్రాక్షోపనిషత్తును ప్రాతస్సాయంబుల బఠించినవారు నేక జన్మార్జితంబుల బాయుదురు. లక్షయు నాఱువేల గాయత్రీజపఫలంబు లొందుదురిఁక పంచమహా పాతకంబులనుండి విముక్తిబడుదురు. పఙ్క్తిశత సహస్రంబును బావనంబు చేయుదురు. శివ సాయుజ్యంబు నొందుదురట్టివారలకు మరలఁ బుడమిజన్మంబు లేదిఁక శివనామవైభవంబును గూర్చి కొండొకవినుండు. 107

—* శివనామ పుణ్యము *—

సీ. సర్వపాప జనిత దుఃఖ • సంచయములు
సమయు శివనామ సంస్మర•ణమున నిఁకమ
ఱొందుచే నట్లుగాదంత్య•జుండుగాని
శివుని స్మరియింపఁ దన•బంతిఁ జేర్పఁదగును. 108

క. వాఁడే వైదికజనుఁడును, వాఁడే పుణ్యాత్ముఁడుండు • వాఁడే ధన్యుం
డీడెనయని పుణ్యుండే, వాఁడిల శివనామజపము • వాసినొనర్చున్. 109

క. శివనామం బిలనగు జాహ్నవి భసితము యమునయై•తనర్చును రుద్రా
క్ష విధివధూటియునగు నీ, త్రివేణిఁ బూతుఁడగు జనుఁడు•దివ్యుండుభువిన్. 110

చ. చెలఁగి సనత్కుమారముని • చేతను మాగురుఁ డీ సమస్తమున్
దెలిసి కడింది పేర్మి నుప•దేశము నాకొనరించె నేనునున్
జెలువుగ మీకుఁ జెప్పితిని • జెప్పకుఁ డెవ్వరు నాస్తికాలికిన్
ఖలుల కభక్తకోటికినిఁ • గాదని చెప్పినఁ గల్గు దోసముల్ 111

—* పురాణఫలశ్రుతి *—

సీ. మఱియు వేదానుగతమగు ♦ మార్గమునను, నీశివపురాణమును నెవ్వ ♦ రేనిఁ జదివి
రేని విని రేనిఁ బొత్తము ♦ నిచ్చిరేని, గొనెదరు త్రివర్గమును దుదిఁ ♦ గొంద్రు ముక్తి

క. హారువుగ నాచే మీచేఁ, బురాణయజ్ఞోత్సవంబు ♦ పుణ్యశ్లోకుల్!
జరుపఁబడె నిట్టు లుపకృతి, పరస్పరం బమరె జనుమ ♦ భద్రము మీకౌ 113

గీ. ఇట్టులాశీస్సులిడి సూతుఁ ♦ డేగినంత, నానువృత్తులు మునులు యా ♦ గావసాన
మవుడు పౌనరించి వేగమె ♦ యచటినుంచి, కాశికేగిరి నిర్వాణ ♦ రాశికలరి, 114

క. అందును బశుపాశముము, తుందనరుచు పశుపతిప్ర ♦ శస్త్రవతమున్
జెంది యధిగతసుబోధ న, నందితులై యొందిరంత ♦ నిర్వాణంబున్. 115

సీ. శివపురాణంబు ప్రియమగు ♦ శివునకును శి, వకును దత్పుత్రులకు గణ ♦ పాలురకును
నిఁకను బాఠకులకుఁ భక్తి ♦ నిచ్చుమిగుల, భుక్తిముక్తిప్రదంబగు ♦ మునులరయుఁడు

గీ. శివపురాణంబుఁ జదివిన ♦ శిష్టులకును
శివపురాణంబు వినిన సు ♦ శ్రీకులకును
శివుఁడు శివయును దత్సుతుల్ ♦ శివగణములు
శివము నిచ్చుచు మనుతురు ♦ స్థిరముగాను. 117

మత్తకోకిల. మంగళంబగుఁ శంభుమూర్తికి ♦ మంగళంబగు గౌరికిన్
మంగళంబగుఁ దారకారికి ♦ మంగళంబిభమాళికిన్
మంగళంబు శిలాదమానిక ♦ మారముఖ్యులకెంతయున్
మంగళంబగు సంతతంబు స ♦ మస్తశాంభవకోటికిన్. 118

క. ఆశశితారార్కముగా, నీశైవపురాణకృతి మ ♦ హేశుఁడు విబుధా
ధీశు లలరసాఁకుతఁగా, వ్యేశుల కిడుఁగాత మోక్ష ♦ మెంతయుఁ బ్రీతిన్. 119

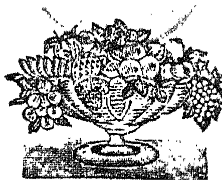
క. కుసుమశరాంతకపూజా, ప్రసక్తబసవార్యసహజ! ♦ బహుశివ్యసము
ల్లసదర్చనాభిరామాం, ఘ్రిసరోరుహ! బుధజనాభి ♦ నుతచరిత్రా! 120

క. సారశివలింగయోగవి
శారద వీరేశలింగ ♦ శర్మాగ్రజ! వి
స్తారకరుణాంతరంగా!
శ్రీరాజచ్ఛరభమంత్రి ♦ సిద్ధవశంసా! 121

వనమయూరవృత్తము, శ్రీమనసుమహోజవను ♦ సిద్ధమహిమా!యు
ద్ధామరసవత్సుకవి♦తా ప్రబలకామా!
తామరసపత్రసమ♦తా మహితనేత్రా!
హేమపరవర్ణపద ♦ హీన శుభగాత్రా! 122

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగపి[illegible]
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి విద్యేశ్వర [illegible]
సర్గము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

ఓరియంట్ ప్రెస్, 6-83, మార్కెటు స్ట్రీట్, సికింద్రాబాదు-దక్కన్.

తప్పొప్పుల పట్టిక

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
1	10	ముఖుఁగొలచెదర్ మదిలోన్	ముఖుఁదలఁతుమదిభక్తిన్
4	24	దిరమగు	దిరవగు
5	13	రంజించె పార్వతీ	రంజించెఁబార్వతీ
,,	26	పేరు పెంపు	పేరుఁబెంపు
6	9	పట్కాలికేష్ట	పాట్కాలికేష్ట
7	23	పదమూడేండ్లు	పదుమూడేండ్లు
8	2	నెచి	నెంచి
10	15	వినుతన	వినుతున
11	28	గామాదిని	గామారిని
12	12	యొదకేగి	యొద్దకేగి
14	11	దరియానగ్గరితర్ బరిగ్రహాము సేయంజాలనేనిన్ బొరిం	దరియానగ్గరితర్ బరిగ్రహాము నొం దంజాలనేనిర్ బొరిం
16	16	యనుదుఁబురు	యనుచుఁబురు
19	14	గుణత	గుణిత
20	13	యప్రతిమంబగు	యద్భుతమైతగు
22	5	య భర్గుఁడపుడు	యా భర్గుఁడపుడు
,,	10	గొనియర్	గొనియెర్
24	5	బ్రణుతు	బ్రణతు
,,	20	చెన్నసలారర్	చెన్నసలారెర్
,,	21	నీరజాతుండు	నీరేజాతుండు
27	25	కానానల	కాలానల
29	1	బికారవమా	బకారవమా
,,	25	ఆ యజుర్వేదమిటుసెప్పునట్లై	అని యజుర్వేదము వచింపనట్లై
31	22	మను బరితోషమొందిరిసు రోత్తములార!	నునుబరితోషమొందిరిన నుత్తములార!
33	3	మార	మీర

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
35	10	♦ చందమోాయె	చూపోమేమె
36	16	ప్రతిప షష్ఠీ	ప్రతిపత్ షష్ఠీ
37	20	నిరోధానంబును	నిరోధంబును
38	25	సిదులును	సిద్ధులును
39	15	యిట్లయె	యిట్లనియె
40	8	కీయుడు	కిచ్చుడు
,,	25	అంత	అకృతన
,,	22	లకుఅన్నంబు	లకన్నంబు
51	14	♦ రనఘుమతులు	♦ రలఘుమతులు
52	2	♦ భర్గుండా పెణ	♦ దాశివుండా పెణ
53	13	నుండె	నుండు
56	3	డత	డత్త
57	14	యోాపాతివ్రత్య కుశలయాా నే గృహిణీ!	యోాపాతివ్రత్యకుశల! యోా సిపురంధ్రీ!
59	5	దీక్షితాయిని!	దీక్షితాయని!
62	26	యంబుల్ ఔరా ప్రేమాతిశయం! ఔరా సౌభాగ్య	యంబో! ఔరా ప్రేమాతిశయం! ఔరా సౌభాగ్య
63	6	కరండ శిల్పయాా	కరండ నేత్రియాా
66	7	గాని	గాని
68	25	చుండెర	చుండెనుర
69	చివర	నాతురమొందు	నాతురమైన
73	26	శ్రీకుండును	శ్రీకుండును
,,	23	లందు యౌవనప్రభవమందు	లందునుణ యౌవ ♦ నంబునందు
76	4	ట్లనెయొనరించెదనీపను । పును నైన యొకండు	ట్లనెనొనరించెద నీను । పును నైన నొకండు
,,	5	నాకస్త్రచెలువ యదియు	నాకస్త్రమింతియదియున్!
80	23	క ♦ లాలంకరున్ ।	క ♦ లాశేఖరునిణ
84	25	జలహారమై	జలాహారమై
86	2	కొనన్ వెడగాగ నిల్చినన్	కొనంగ నెడన్ వసించినన్

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
82	9	చ. “కొమరెనొసంగు” అను పద్యమంతయు——	చ. కొమరితనిమ్ము రుద్రునకుఁ ♦ గోమలి చేసిన సద్వ్రతంబున ర్సముసమకూర మెచ్చియెవ ♦ రంబొసఁగెన్ సతిఁగాఁగొనన్ శివుఁ డమరెమనంబు లందుముద ♦ మగ్గలమైదయివార సర్వయ త్నములను సల్పి వేగిరము ♦ దక్షు! యొనర్పు వివాహమీవిఁకన్॥
88	2	నందఋ	నందఱ
,,	18	బోడునఁజూడుడు	బోదువఁజూడుడు
89	21	నచ్చటనే చేర్చు	నచ్చటనె చేర్చు
91	21	వెలసెడు మేఘములతోడ ♦ విశ్వేశ్వర! యీ	తనరెడు మేఘములతోడఁ ♦ దత్త్వజ్ఞా! యీ
92	18	బ। వ్విందులు	బల్ విందులు
,,	,,	నివృ - ధా	నక - టా
,,	24	దవ్వుఁజేసి భసి - తానుసై చరియింత్రుగాక	ఁబాసిబూదినిభృ - శమ్మగ బూసి చరింత్రుగాక
99	18	వెడచేసి	నెడచేసి
104	17	శర్వునిన్ దెలియకిట్లు	శర్వుఁదె - లియకయిట్లు
105	2	విశ్వబంధు ♦ నలిగి	విశ్వవిభునకలిగి
	13	మెట్టికర్మయేని యొసగదు బ్రహ్మయం	మెట్టికర్మమేని ♦ యొసఁగదు బ్రహ్మమం
	21	జిహ్వఁదెగోయుఁగ	జిహ్వను గోయఁగ జెల్లు
	22	చోవెడ	చోనెడ
	27	నామ ♦ నమునొచ్చు నిఁకన్	నాదు మన మిఁక నొచ్చున్
	105	వేదమందు వేఱు ♦ వేఱుగావి	మదిత్రయిన్ విభేద ♦ మమరఁగావి
106	16	కార్చెన ♦ యొ్యుడలువడిగ	దహియించె ♦ వడిగనొడలు
109	18	కాష్టాగూడుండును	కాష్టాంగుష్టుండును
111	18	మాద్యద్ఘట	మాద్యద్భట
114	చివర	జీవనః	జీవినః
115	3	దత్తుం	దత్తున్
116	10	వెడంజేసి	కలింజేసి

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
117	2	యింబో	యింపై
	16	నారికేదబ్బలునున్ నారికడములు	నారికేదబ్బలున్ నారికేడములు
		కజూరముల్ క్రముకములును	కజ్జూరముల్ క్రముకములును
129	23	ధార్మికసముఖా !	ధార్మికసుముఖా !
131	8	ధారుణక్	ధారిణక్
132	19	జెలువు దనర్చె	జెలువునఁ దనరెక్
134	4	జోపుడనిరి	జోపుమనిరి మానుల్
136	18	లగ్గయ్యెడునని	లగ్గయ్యెడుమని
	చివర	శానవాటుల వనస్థలములనుచు	శానమ్మునందు నుద్యానమనుచు
142	12	నిలుఁబాసె	నిలు–వాసె
147	21	కఁబూజించు	కపూజించు
148	19	మవక్రవిక్రమా	మవార్యమాకృపన్
152	చివర	ఁబుడమి	నేలమి
156	23	నరుదొప్పఁగా	బ్రియమొప్పగా
157	10	దావ్యి	విద్యా
161	14	స – శేశ్వరుండు	స – ర్వేశ్వరుండు
,,	18	నరుతభాగ్యంబు వాని	నరుతచా–యగలవానిఁ
162	9	వైభవము నిలక్	వైభవగరిమక్
167	15	ప్రకృదాటిన	ప్రకృతి దాటిన
163	చివర	పోయిరీని	పోతి రేని
165	2	నవని రమణీ	నమరి రమణీ
166	2	తపసులుపుడమిక్	తపసులగవరా!
169	7	నగ్గిరి రాజకుమారి	(ఈ యక్కరములను వదిలివేయ వలయును)
172	16	సార్థక ముప్పున్	సార్థకతదగన్
178	10	కదిరి	కదరి
181	19	దేరు నెక్కి	దేరి నెక్కి
183	7	ఘనమిఁకన్ జగత్రయీా	ఘనతయిఁకజగత్ర–యీా
184	15	మీాకు	నీకు

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
186	7	రేఁచి	మీాఱి
,,	8	లిం గాడానుపమోప...తిక్	లింగావింపఁగడంగిరెంతయును హా♦ లిం గామతృష్ణాళులై
188	24	మహేశుపైఁబ్ర ♦ హార మొప్పఁగుప్పినన్	మహేశుపైన ♦ భంగ భంగి గుప్పినన్
189	11	మా।రు రతీకామిని నూచి మూర్ఛిలె సువర్యాల్ తీవ్రదుఃఖార్తిఁ దు—	న।మ్మరుఁ దద్దేహినినూచి మూర్ఛిలె సురల్ మానుల్ గభీరార్తిదు—
190	6	పరవసంబున నేను	బరవసంబున నేను
192	12	ర♦తీసహాయు	ఁబ♦త్నీసహాయు
	13	ననవరతము	నమరులార !
	18	ఘటించి	ఘటించు
200	16	మచ్చికము	మచ్చికను
	26	నానుడిని	నానుడిన్
206	19	నక్రనే	నక్రకే
207	15	నిక్కముక	నిక్కముగ
212	13	కెంచక యాలకింపు	కెంచకకొంచక యాలకింపు
213	4	కాముకక్రీడలఁ♦ గాశలుండాహరి	కామనిర్మాణైక ♦ కారణంబా హరి—
	5	కృత్తి ♦ వసనుఁడితఁడు	కృత్తి ♦ వసనమూర్తి
217	1	ఎవ్వనికూఁతు	ఎవ్వనికన్య
221	23	బుద్ధి	ఋద్ధి
222	5	తపంబిడ్డ	తవంబడ్డ
225	7	ప్రభాసితుండును	ప్రభాభాసితుండును
	16	మయవునైన	మయివినైన
226	11	క్రమ ♦ మంతయు	శ్రమ మంతయు
233	6	మేనివాసము	మేటనివాసము
	21	వాకిలిలేనినాఁడు	వాకిలిలేనివాఁడు

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
233	చివర	ప్రశస్తంబొప్పు	ప్రశస్తంబైన
242	7	నక్షాలారత్నంబు	నక్ష్వాలారత్నంబు
243	6	యడుగుటకు	యగుటకు
	20	వత్సకాలము	వత్సకాలము
246	14	జాల	జాల
247	2	నీవి త్తెవులు	నీవి తెవులు
	5	చతుష్పాదా	చతుష్పదా
	7	పాథములు	పాదముల
	21	తిలక! యిలను	తిలకము! యిఁక
248	18	యీశుభ । ర్తనగనంబు నొందె విహితంబగునిద్ది విమర్శనార్హమే	శంకయు । జెనిమిటిఁగాఁగఁ జేకొనఁగఁ బేర్మివరంబు గ్రహింపఁగాదొకో
,,	24	గొందలమాఱఁగనవ్వసిష్ఠ గేహిని ప్రియవాక్యమత్కృతుల నెంతయుఁ బ్రీతముఁ జేసెఁ జేతమున్	గొందలమాఱనరుంధతీ మనస్విని ప్రియవాక్యసత్కృతులఁ జేతముఁ బ్రీతముఁ జేసె నెంతయున్
249	18	గుంపములు నున్	గుంపమును
251	1	ఖర్జూరపండ్లు	ఖర్జూరనిధులు
,,	18	సారగు	సొరగు
259	6	యుండిందాగ్రిణితో	యుండి ద్రాంగితో
258	14	పాగ్రిత్థనంబు	ప్రస్థానంబు
260	4	చెలియలై	చెలియలౌ
262	6	డక్కజం	డగు నక్కజం
264	2	జెందినవాఁడదిగాంచురూఢిగన్	జెందిన నొందునతండె బన్నమున్
,,	7	రూఢిగా	రూఢిగ
265	3	ధరమున్	ధరనున్
267	24	మానియితండొశివుఁడనఁగాఁడనంగ	మాని! శివుండితండనఁగాఁడనంగ
268	7	యిట్టులన్	యంతనే
,,	16	దాగిరి	డాగిరి
274	23	వగఁ ఖోగులుచు	వగ పొదలఁగ

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
282	4	జన్మము ధన్యతాగతిక	జన్మము ధన్యతగ నెక
,,	21	వాసాగ్రి	వాస్యాగ్ర
289	12	కెట్లీయు	కెల్లొసఁగు
,,	13	పాత్రిలనెద రేమొ యనుచు	పత్రవు లనెద రేమొ యనుచ
275	14	పరువంబుగఁ జెప్పె	గరువంబుగఁ జెప్పె
298	15	ప్రిసన్న బృందావన	ప్రిపన్న బృందావన
,,	19	వ్యాకులము	వ్యాకులత
297	22	రతీకాంత	రతికాంత
298	చివర	రతిక	రతినిక
298	24	చేరఁగాఁ గని రతీసాధ్వీశిరోరత్నమా	చేరరా రతిసతీమాలా మహారత్నమా—
299	చివర	కేకే	లేకే
300	26	భక్తీప్సిత	భక్తేప్సిత
315	24	కానుపించునున్న	కానుపించుచునున్న
316	14		(14,15 బంతులమధ్య ఈ క్రింది చిన్న వచనంబునుజదివికొని యటుపై 15వ బంతిలోని హెడ్డింగును జదువ వలయును.) వ. కాంచియంత జగదంబ వారొనర్చిన యకార్యం బెఱింగి కుపితయై—
320	4	మరుత్సహాయంబున	మరుత్సాహాయ్యంబున
329	1	జంతువులు కర్మకనుగుణ ♦ జన్మ మొందు	కర్మమున కర్హ జన్మంబుఁ గాంచుజనము
342	16	నొనర్చిత	నొనర్చి యొనర్చిత
344	1	పొనరించె	పొనరించి
348	చివర	బెనుకినుక తారకా	గనుగినుకఁ దారకా
349	5	దాఁకిపీఁకతో	దాఁ కెపీఁకతో
353	6	బాపనదియు	♦ నంపనదియు
341	14	గొందఱుఱ్రకంది	గొందఱుభ్రమంతి

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
354	2	ధామధుగోక్తులఁ దలిర్ప	ధారిసమధురోక్తులొప్ప
,,	16	గలుషభారము	గలుషహారము
,,	19	డంకరించినంత	డంగీకరించినంత
355	10	తవిచితా	తవిలిచితా
357	17	బముశశిబింబమ్ముగాక ♦ సరియగునె భువిన్	బము శశిబింబమ్మె యవుస ♦ వతువచ్చునొకో
359	15	సుతతోన్	సుతుతోన్
362	5	నాతోవా	నీకుగా
363	22	దెసల్ ♦ బాలింపుచున్ వచ్చి కాంతార బిందాకచోట	దెసల్ ♦ గాలింపుచున్ నచ్చి కాం ♦ తానింబం దాకచోట
368	23	వ్ర ♦ ధాయిటు	క ♦ టాయిటు
371	26	పొసరించదేమొకో	పొసరించుటెట్టిదో
378	20	మనమునవీర	మదమునవీర
380	21	నిఖిలామ్మాయ	నిఖిలామ్నాయ
393	4	తస్వ ♦ ర్ణవి నిర్మితోజ్వల	తక ♦ నకనిర్మితోజ్జ్వల
402	8	మానుడుల	మావదుల
404	13	అరిహాన్	అరిహాన్మని
,,	18	యరిహానునకు	యరిహునకు
,,	19	యరిహానునకు	యరిహునకు
410	18	అరిహానుండు	అరిహుండు
413	8	బా। లునిబీరంబును	పా। పని బీరంబును
414	25	ని ♦ క్కల్లు గనుచు	ని ♦ కల్లుగనుచు
415	2	యనంతరత్నఘనములఁబడయన్	యనంతపవువమమ్ములఁబడయన్
,,	24	తొరివ్వ లెక్క యొంరుత్తమే తోరిసిరాజుచేసెదము	తరివ్వ లెక్కించుమేతోరిసి రాజు నిష్టై♦చేసెదము
416	17	మునుకొని నడచిరి యనికిన్ బెనురజ మంబరతలంబు బిట్టగయుంగన్	పురిగొను వేడుకతోనడచిరి పెను రజమంబరంబుచేరంగనగన్
418	15	వాసిం దొడంగి	వాసిం జెలంగి
427	18	శంఖధ్వజుం గాంచి	శంఖచూడుం గాంచి

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
430	8	న్మాలమునుఁ బొనర్చుటకు	న్మాలనముఁ బొనర్చుటకు
434	1	ముద్రాదష్టి	ముద్రాదృష్టి
435	10	దెచ్చుఁ డీశ	దెమ్ము దేవ
439	26	యాతఁడీశ్వరునియొద్దకుఁ జేరిసహస్ర	నాతఁడీశ్వరునియొద్దకుఁ జేరిసహస్ర
448	23	ప్రసన్నదుఃఖనాశిని	ప్రపన్నదుఃఖనాశిని
450	23	పంచాశోధ్యాయే	పంచాశాధ్యాయే
451	17	ప్రవాహమట్లొప్పమీఱ నెడ తెగక	ప్రవాహమట్లుండిసతత మెడ తెగక
453	10	బిట్టలరించి	బిట్టడరించి
,,	18	విల్లునుఁ	విల్లొగిఁ
455	21	చుందురు నెల్లెడ	చుండిరి యెల్లెడ
458	19	శిష్టచతుష్టయంబుతో	శిష్యచతుష్టయంబుతో
459	10	భిన్నమస్త	ఛిన్నమస్త
460	8	గురుశుక్రులు	గురుశక్రులు
462	14	డంత నంతర్ధిఁ జెందె	డంతర్ధి నంతఁ జెందె
466	18	వెలయ బంటువునై	వెలయు ననుచరుఁడవునై
469	20	ప్డైనె ననశ్వరంబయిన	ప్డైనె యనశ్వరం బయిన
471	6	సృజియించె	సృజియించి
,,	19	శ్లాఘ్యైక	శ్లాఘ్యైక
473	22	చేకురఁ గల విఁక శరభావతారలీల నెఱింగింతువినుండనిసూతుం డిట్లనియె—	చేకురఁ గల వనిన మునులు సూతున కిట్లనిరి —
474	27	పాసంను	పాంసను
476	8	వీరభద్రునుడులను	వీరభద్రు సూక్తుల
477	7	గిట్టి చంపితివి రాఁబట్టితి వబ్ధిపాల్ప డఁగ నీక—	గెడపి కుంభినిని రాఁబట్టితి వబ్ధిపాల్పడఁగనీక—
478	18	యెల్లరక్షకుఁ హరుఁడైనవానియి	నెల్లరక్షకుఁ హరుఁ డైన వానిని
480	27	ధరోష్టశ్చ హుంకారససవితో హరః	ధరోష్ఠశ్చ హుంకారసహితో హరః

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
481	15	ఘూతంబుగన్	ఘాతంబునన్
,,	27	తదాపనేతప్వ	తదాపనేతప్వా
490	15	బొంతికఁ గూర్చి	నొద్దికఁ గూర్చి
490	16	తృనినిఁక వాని వెన్క జను ♦ చెంచిన వారినిఁగూల్చు నెమ్మెయిన్	త్రుసినిఁక వాని వాలిలను ♦ గోడన తోడన సంహరించెదన్
,,	20	సెంతదనుకర—	సెంతదనుకర—
491	8	వ్వారలుపోట్ల	వ్వారునుబోట్ల
,,	10	సౌఖ్యమున్ బడయఁ ♦ దక్కిన వారలు చావ నేమగున్	సౌఖ్యమొందఁ బెర ♦ వారలు చావఁగ నేమగున్ జూడీ
494	2	నచ్చోట ♦ జూడ	నచ్చోటుజూడ
,,	23	బాపునిదె	బాపుమిటె
496	18	సూక్తి విధము	సూక్తి సరణి
497	10	యనఘుని నుపమన్యు	యనఘుండుపమన్యు
,,	14	పిష్టమును ♦ దంబున జేరిచి తెచ్చి పాలుగా—	పిష్టముచి ♦ తమ్ముగనీళులఁ జేర్చి పాలుగా—
,,	20	నింపగు నాలపయన్నులట్టిపీ	నింపగునావుల పాలనట్టిపీ
498	23	నిదిర సాంచలమునఁ జేరె ♦ నేనిదుర్ల	నిద్ది రసనాంచలముఁ జేరె ♦ నేని దుర్ల—
499	20	తెప్పున	తేఁకున
501	15	జలపుష్ప	జలబిల్వ
502	10	మదస్రవ మొప్పి	మదస్రుతి మొప్పి
,,	21	తెల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ వెసన్	దారిక! చేకొను మద్ప్రసాదమున్—
502	చివర	చంద్రానన	చంద్రానల
503	25	నేనెత్తినయం	నేనత్తినసం
505	15	ఘోషను	ఘోషము
509	12	పాలమూర్తి	పాల! నీవు
510	8	జన్మ ఫలంబుఁ జెందె	జన్మము భాగ్యమొందె
515	18	బగఱగిట్టి	బగఱగెడపి

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
519	7	పిచ్ఛంబులను	పుచ్ఛంబులను
5 20	17	యెఱుఁ ఘనను నెందు	మీఁకుఁ గలిటియెఱుకు!
519	9	దండిగనంటివి	దండిగనుంటివి
	23	వితండ! వాదమున్	ప్రగల్భవాదమున్
	18	ఘాణము	ఘ్రాణము
527	12	బ్రఁహ్మేశ్వరుండు	బ్రహ్మఁ దేవవిభుఁడు
	26	ఈకృత్తివాసశబ్దము	ఈకృత్తివాసేశశబ్దము
528	22	డొప్పమీఱుఁ నద్రీ	డొప్పమీఱునత్రీ
529	7	డమర–రాజమకుటుఁడా	డమర–రాజేశ్వరుఁడా
	9	మాణిక్యాంబననమర	మాణిక్యాంబికయమర
	20	యకరత్నయై	యకరత్నమై
	23	నగరీవతంసియై	నగరీవతంసమై
530	24	గరిమదనర	గరిమమెసఁగ
531	17	డొప్పును	డొప్పును
	20	భుక్తుల	భక్తుల
532	54	మందు లేరు	మందు లేదు
	12	వెలసిరిరువురుసూర్యేందు	వెలసెశంకరుఁడర్కేందు
	16	నేర్పుమీఱ	భద్రకరుఁడు
	21	పంచనాథేశ్వరుఁడు	పంచనాదేశ్వరుఁడు
534	7	మంగళేశ్వరసంగతుండు	మంగళేశ్వరీసంగతుండు
535	9	చంద్రభాల	చంద్రఫాల
537	1	శ్రీయుద్భటప్రసాదసమాయాత	శ్రీయోగీశ్వరగురుకరుణాయాత
539	1	కోమసిన్	కోమలిన్
542	5	నిచ్చలీ	నెప్పునీ
542	9	భక్తి నొసర్పఁగ భక్త	కాంతుఁ మెలంగఁగభక్త
549	13	సాఁకుచునుండెనుదండ్రియాస్థలిన్	దండిరిసాఁకుచునుండెదండిగన్
550	17	కృసుమెయి నొంది	కృసుమెయి నొంచి
551	21	మటుపఱచెద	మట్టుపఱచెద

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
554	10	నాథు లెఱింగి నలంకి పొంగఁగా	కాండ మెఱింగి కరంబు పొంగగాన్
557	13	జలముదో డ్త్రొండసన్నఁదచ్ఛిష్యులున్	సలిలమింపునఁ దెండనాఁ శిష్యులున్
562	19	పూర్ణమై	పూర్ణయై
563	చివర	నుంపు నాత్మ	నుంపు మాత్మ
564	25	రీరహిఁ జెందె	రీలలిఁ జెందె
568	4	రామచంద్రాదార్చిత	రామచంద్రార్చిత
,,	28	శివ స్తోత్రం	శివ స్తుతి
569	12	గూడి సుధర్మ	గూరి సుధర్మ
570	7	— యూవలిపుష్పంబు	యీవలిపుష్పంబు
571	26	తెలవారకఁ రుధి రాక్త మ్మినపడకన్ — దేర్చాచియూ త్మేశ్వరున్	తెఱవాఱఁ రుధి రాక్త శయ్యఁ గనియెం ♦ దేభీతినాత్మేశ్వరున్
573	12	నూటికిదాఁక	నూటికిమించి
575	19	— వీ వెధనంబు	లీ వెతనంబు
,,	24	పరపశులై	పరవశలై
580	23	వనునోకో	వనువోకో
585	24	నిచ్చలనన్	నిచ్చలునాఁ
586	2	బరుణాచలంబున	బరుణాచలంబన
587	14	కల్మష	కల్మాష
588	10	యచ్చలున్	యఖ్ఖలున్
,,	21	పారావారవరసమీపస్థలి	పారావారతీర ♦ హృద్యస్థలి
591	5	వడుగొకతే	వడుగొకఁడే
592	2	వగతో	వగును
596	16	దుగ్ధముల్	దుగ్ధమున్
600	చివర	ఋషీకన్ గాంచి	ఋషికన్ గాంచి
602	27	సుసంకృత్యా జఁగ్రిహాం	సుసంస్కృత్యాజగ్రాహా
603	22	నిచ్చల	నిత్యము
,,	26	జాష్టిభృతులు	జాప్రభృతులు
604	7	బంగరుతా	బంగరమా
605	20	మాకును మీకును	మాకును నీకును

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
608	4	దెరు। వున	దె। ర్వున
609	16	కల్మషపాదుం డగుట	కల్మాషపాదుం డగుట
612	6	శివపత్రా	సితపత్రా
615	4	ధర్మగోప్తులార!	ధర్మగోప్తలార!
,,	16	శివపూజ రుద్రజపమును	శివపూజయు శివజపమును
613	19	యాహుతి	యాహూతి
614	24	శర్వేశ్వర	సర్వేశ్వర
620	5	ఎఱుకకు	ఎఱుకుకు
622	14	ప్రతినిత్యమిట్టులన్	ప్రతివాసరంబిటుల్
623	21	నిర్వికారిపరబ్రహ్మ	నిర్వికారియు బ్రహ్మంబు
632	1.	నీవెయణిమవు	దీవేయణిమవు
6:8	25	శూలాధృక్	శూలధృక్
636	25	రావుడుగురుతల్పగామి	రావుడుగురుతల్పగుడు
		హైమస్తేయుం	హిరణ్యాస్తేయుం
638	10	చేయనతడు	చేయునతడు
	24	ఆలుమగలను పద్యమంతయు	గీ. ఆలుమగలును దలిదండ్రులాత్మజాతు॥ లన్నదమ్ములు మిత్రులు నల్లె గురువు శిష్యుడును వీరలకుగల చెలిమిబాసి కొంకకవిరోధమునునొడగూర్చువారు
639	3	వైయుండుజంతువు। లనువధించు వాడు♦నాలగట్టె	కైయుండుప్రాణుల। హత్యసేయువాడు ♦ నాలగట్టె
545	27	చివరరథచక్రంబు	చివరసూర్యరథచక్రంబు
648	10	తావి–పుష్పములను	తావి–పుష్పములను
649	7	స్త్రీని నర్థించి యుంచుక సేవ జేయు వాని	స్త్రీలు దమను వలచి సుంత సేవ జేయు।వాని
,,	17	చూడరు వంగసముగులము	చూడరు శీలమును గులము

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
651	1	కారణము లేక నల్లటీకలును దనను జేరి—	కారణము లేక యీశలు కరము దన్ను—
,,	3	పట్టపగలున	పట్టపగటను
654	22	బాయును నెట్టి	బాయుమ జెట్టి
655	7	విజ్ఞానంబు లుత్సాహమును ప్రవర్తించును	విజ్ఞానంబులు నుత్సాహమును బ్రవర్తించును
656	26	మహాతేజస్వియై	మిగులఁ దేజస్వియై
659	26	డనిలుఁడు డనలుఁడు	డనిలుఁడ నలుఁడు
661	5	హయశిరశర్మిష్ఠలు	హయశిరశ్శర్మిష్ఠలు
663	2	నాకొమిరక్ కుమారులను నచ్చిక	నా కలయట్టి బిడ్డలను నచ్చిక
,,	22	యనెడు కన్యం	యను కన్యక
666	12	గొబ్బున మనువుక్	ద్రుతముగ మనువుక్
668	20	నతండు జ్ఞానకృత	నతం డజ్ఞానకృత
670	21	గార్ముకధారల నస్త్రి వహ్నిచే	గాండచయమ్ముల నస్త్రి వహ్నిచే
671	5	కందపద్యమునకుఁ బూర్వమున ఉక్రిందివచనంబును గ్రింది కందపాదంబును జదివికొని ఙాతత యను కందశేషమును జదువుకొనఁ దగు వ॥ ఆ యసమంజసపుత్రుండు కం॥ నీతియుతుఁ డంశుమంతుం—	
675	5	రామలక్ష్మణభరత	రామభరతలక్ష్మణ
676	22	శంఖులును శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుండను పుత్రుండుజన్మించి—	శంఖులును గలిగిరి. శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుం డను పుత్రుండు జన్మించె —
679	18	డనునా	డగునా
,,	21	రుండను	రుండును

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
,,	23	ద్యుమచండీశ్వరుం డను	ద్యుమచ్చండీశ్వరుం డను
,,	25	బాష్కలీశ	బాష్కలేశ
681	10	భాగవతంబును నార	భాగవతంబును భవిష్యంబును నార—
683	18	లైన రాకాసులచే	లీ యరాతులవలనన్
684	11	వారులాపైన	వారలాపైని
685	6	ర్భరపరిబాధలన్	ర్భరతరబాధలన్
,,	చివర	రమల	రముల
687	1	ములన్ గరగఁజేసె	ములన్ నొవ్వఁ జేసె
689	చివర	యల్ల ద్రుహిణునిఁ బ్రోచితి	బ్రహ్మదేవునిఁ బ్రోచితి
690	11	మూలఫలములు నాలుగు కేలు లందు	మూలఫలములఁ గరపుటంబుల నమువుగ
	9	యతలుహితలు	యుతలుహితలు
692	7	యిడుములనీక నెవ్వ ♦ డెసఁగకుండ	యిడుముఁ లుకల నేని ♦ యెసఁగకుండ
	22	♦ చెండమెంతిగి	చండమెంతిగి
	16	స్వరమును బంచవర్గాంతవర్ణ—	స్వరమున్ బవర్గావసానవర్ణ—
703	5	నమ్మహేశ్వరులకీయది	నమ్మాహేశ్వరులకీయది
	21	లేదరయమీాశ	లేదరయుమీాశ
706	21	కొందఱనెడు పద్యమంతయు—	క. కొందఱు కాపిలదర్శన । మందును దాదృశములందునధికశ్రమములై యుందురు మునిశిష్యులు హా । రందుననవ్వారివార్త లారయకు మునీ!
,,	13	ణోపనయననిగమంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనినధూమంబు యొక్క	ణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిధూమంబు యొక్క
707	9	శివభక్తిసంయోగంబున	శివశక్తిసంయోగంబున
707	2	శివభక్తిభావం	శివశక్తిభావం

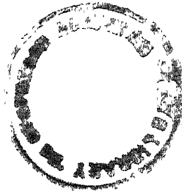
పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
708	20	శివాద్వేత	శివాద్వైత
,,	23	రూపాత్మ యైన	రూపాత్ముఁ డైన
,,	26	భోక్త ముగా	భోక్త నుగా
709	3	సత్వాదిగుణంబులకుఁగారణం బు. ఈగుణంబులచేతబుధ్యాది త్రితయంబు సాధితంబు. సత్వ—	సత్వాదిగుణ కారణంబు. సత్వరజ స్త మోగుణంబుల నుండి వస్తునిశ్చయకా రిణియగు బుద్ధియుత్పన్నం బయ్యె. అద్దియె మహా త్తద్దానినుండి—
,,	7	నాసికలను	నాసికలును
,,	8	బుట్టఁబడియె	బుట్టె
,,	16	దేవ మేటి!	దేవ! మేటి
710	8	ప్రపంచాత్మకంబు	ప్రపంచాత్మకుండు
712	2	దీపవిలసితహృదయా!	దీపనిశ్చితహృదయా!
,,	10	చే నన్వహంబు	నే ననవరతము
713	25	వాణితో	వాణిచే
714	17	నిచ్చలు సల్పుము	న్వ్రపును సల్పుము
716	24	ప్రసాదపూర్వికంబులగునందుచే సకలసాధనంబులు శివప్రసా దముచేత సాధింపఁజెల్లు—	ప్రసాదపూర్వకంబులగు నందుచే సకలసాధనంబుల చేత శివప్రసాదంబు సాధింపజెల్లు
	28	భావసమేశప్ర	శివభావతుల్యప్ర
717	10	ప్రకారక్రమంబిల్లు మీకుఁ జెప్పఁబడియె	ప్రకారంబునకుఁ గ్రమంబొ కండు లేదు
	18	జెంది మోక్షవిభవము నొందుఁ	చెందిముక్తి ♦వేళోకడొందుఁ
	25	వాఙ్మనః	హృద్వచః
	21	యిట్లనేక	ఇట్లనేక
718	18	ఊర్వశిలీలాస్పదుఁడయ్యెను	ఊర్వశీశివశం। వదుఁడయ్యెను

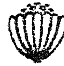
పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
	26	దక్షిణల్ చాలనొసఁగి	దక్షిణలధిక మొసఁగి
	11	పిత్రృల	పితల
721	8	కర్మలచే	కర్మములఁ
	12	పరగెనిట్లు	పరగె నెట్లు
	25	హేతువగునను......... (రెండుచరణములు)	నంచు హేతువు భోగార్థమైనకర్మ। మేమలక్షయమునన ది యింకిపోవు
722	10	ఖ్యాతిఁ జెందెఁబురుషుఁడు భోక్తయన నెగడె—	ఖ్యాతిఁ జెందెను భోక్త యే యగుఁ బురుషుఁడు—
	14	నాత్మసంశ్రయ	తాత్మసంశ్రయ
723	4	త్రివిధమైనసుఖదుఃఖవిమోహాత్మంబు కర్మఫలంబు ననుభవించును	త్రివిధమైనకర్మఫలంబు సుఖదుఃఖవిమోహాత్మం బనుభవించును
	11	జెప్పబడునను... (మూఁడు చరణములు)	సాత్త్వికవిరుద్ధమంత రా జసముగాఁ గ। స్తంభమును మోహమును దా మసంబుగా వ। చింతురల తద్జ్ఞులర యుఁడు శిష్టమునులు
	21	వలెశరీరాదియగును	వలెవ్యక్తమైశరీరాదియగును
724	5	సర్వమాత్మగొలుచునా సర్వమందు—	సర్వమాత్మమున వసించు సర్వమందు—
	12	దేహాఖిన్నుఁ	దేహాభిన్నుఁ
727	22	గలకాష్ఠా	గలాకాష్ఠా
729	17	సంధ్యం	సంధ్యాం
731	11	రహితుండు నన్య	రహితుండనన్య
732	9	విశ్వస్వర్గ	విశ్వసర్గ
734	24	కరు ణాలుఁ	కరుణా త్ముఁ
737	15	బాల రుండువాడమె	గుమా రుండువాడమె
738	19	మృకండుదంపతులును	మునిదంపతులును

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
741	1	ద్రిపంధ్యలందు	ద్రిసంధ్యమందు
,,	4	నంయమినీ	సంయమనీ
745	4	నంతకమూర్తిక	నంతకుఁబెలుచగ
747	18	మృకండు దంపతులు	మునిదంపతులు
,,	20	బెవ్వఁడు	బెవ్వరు
748	4	సర్వ ♦ దేవోక్తము	సర్వ ♦ వేదోక్తము
750	చివర	మశక్తింతుండు	శక్తిమంతుండు
752	19	వినుముంజకేశ! వి ♦ శ్వేశ	కేశవ! విన్మవి ♦ శ్వేశ
755	8	మునులు చెంది	మునులు చేరి
757	చివర	లసదంబాగిరిశ	లసదార్యాగిరిశ
,,	17	విధవలు	ననదలు
761	7	తతిమ	తతినిమ
,,	19	మాత్రంబున	మంత్రంబున
765	6	దోఁచునో యిట్టు	దోఁచునో యట్టు
,,	15	నగ్రాహ్యంబవునని	గైకొనరానివియని
767	7	లిఁశ	లిఁక
769	25	చీలమండలి	చీలమండలు
,,	చివరబంతి	మనికట్లులెద	మనికట్లునెద
771	7	యుతంబుగ్రే	యుతంబులుగ్రే
,,	21	లందును ♦ బడియు	లందునుం ♦ బడియు
773	20	మాలంబు	మూలంబు
,,	9	ఁబాతశ్శాయం	ప్రాతస్సాయం
,,	23	మాగురుడీ	మాగురుఁడీ

ఇఁకను — పాణినీయ — జగధీశ్వర — గుణాఢ్య — శ్రీఘ్ర — సర్వామర మఱుంగెద — చీఁకటి — దజ్జులు — చూడెద — విశ్వాత్ముండ — కానానల ఊర్ధ్వేష — యిడుముల — యిప్పితంబు — నటశే — గాన్పట్టవు — శార్ఙ గోధుమలు — వీవయ — ప్రౌఢ–చిరుత — ధర్మవు — దలించె — దృహిణు — గూరి పుట — దేఱ్పు — నర్పుచు — గృహింపుదపో — జలహార — కాప్మిర — మరల్పి

నుంచి – వీరభద్రేణ – తృశ్చై – ముప్పూరిలో – సృష్ట్యర్థ – వృజుటి – జిగిరూ – శైలేంద్రు – సన్నిష్ఠంబునఁ – కదిసి – బోదన – అదిరి – గడువ – నొచ్చెయిది – మహీశుడై – కనికరిం – చీరెలదివి – చెప్పు – శ్రియు – ధ్యానపుపిండ్లు – ఆహార్యముల్ – భంగిరిటుండు – దూరికృత – ఈయుట – వరబూజ – సేఫాలికా – భవస్నతి – ప్రకృతేశా – బక్తి – కరువవి – మొగసిరి – శోబిల్లుచు – భవాదృశ – చుండరి – సమాన్వితమై – కౌతుయకంబుల – అరితీతిరి – ఫాలవినోచ నుని – తులిసి – శేతిరి – భైరవుడు – నియంతుృతు – సంప్రాస్తించె – చక్రాది రుక్మిణికి – ఐశ్వర – వీలగశ్వర – ఇంద్రకేలా – సలలిమయు – వెల్పన – రజ్యమాణ – కోభిల్లు – మాంర్కడేయ – యోచించి – లేఖలు – బేకాకులు – దలికిరి మహాత్మ్యంబు – నభువుండు – శూలాదిని – సారుతోరు – జగీభుండు – ఖాతులు ధ్వాజులు – దత్తాదృశు – ధృష్టుండు – ఇంద్రయష్టి – యువనాశ్వుండు – బ్రహాచర్యం – వేభవం – శిద్ధుల శ్రేయార్థి – ప్రకారంశులు – నిటూార్పు పృథివ్యాం – రాద్యక్ష – దేవసత్వా ధీమహా – శక్త్యాది – ప్రాతఠాయం – నుంచి ఇత్యాదిని వీనిసజాతీయంబులను యథోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికోలు.

ఓరియంటల్ ప్రెస్, 6583 మార్కెట్ వీధి, సికింద్రాబాద్.